

Vladimir Jelencić

CRVENI KRIŽ SLATINA 1914. - 2014.

CRVENI KRIŽ SLATINA 1914. - 2014.

Izdavač

Gradsko društvo Crvenog križa Slatina

Glavni urednik

Vladimir Jelenčić

Recenzent

Dr. sc. Slobodan Lang

Lektor

Valerija Ivanac-Jelenčić, prof.

Prijevod sažetaka

Katarina Matković, prof.

Vlč. Dragan Hrgić

Agencija BEKOS

Grafički urednik

Davor Turček

Design naslovnice

Dragan Milošević i Davor Turček

Tisak

Grafiti Becker

Naklada

500 primjeraka

Vladimir Jelenčić

CRVENI KRIŽ SLATINA 1914. - 2014.

100+ SLATINA

HRVATSKI CRVENI KRIŽ

Gradsko društvo Crvenog križa Slatina

Slatina, 2014.

HUMANOST

Međunarodni pokret Crvenog križa i Crvenog polumjeseca, nastao u želji da bez diskriminacije pruža pomoć svim ranjenicima na bojnopolju, u svom međunarodnom i nacionalnom vidu nastoji u svim prilikama spriječiti i ublažiti ljudsku patnju. Njegov je cilj zaštita života i zdravlja te osiguranje poštivanja ljudske ličnosti. On promiče uzajamno razumijevanje, prijateljstvo, suradnju i trajan mir među svim narodima.

Sadržaj

Predgovor	7
Uvod.....	8
I. Dio	9
Jean Henry DUNANT – priča o jednoj ideji i njenom ostvarenju	11
Osnutak Crvenog križa na tlu Hrvatske.....	17
Osnutak Crvenog križa u Slatini	22
Rad Crvenog krsta između dva svjetska rata.....	27
II. svjetski rat – Društvo CK NDH – nepriznato društvo.....	35
II. dio	39
Rad Crvenog križa Hrvatske (CKH) poslije 2. svjetskog rata do Domovinskog rata	41
III. Dio	71
Partneri Crvenog križa Slatina	73
Zdravstvena zaštita, prosvjećivanje i edukacija.....	77
Rješavanje socijalne problematike.....	93
Prosvjetno-odgojno područje.....	97
Partneri na humanitarnom području	104
IV. Dio	111
Rad Crvenog križa Podravska Slatina poslije 2. svjetskog rata do početka Domovinskog rata.....	113
V. Dio	137
Djelovanje Crvenog križa Slatina od 1991. do danas	139
Služba traženja	141
Zdravstvene aktivnosti.....	145
Rad s mladeži	158
Briga o zdravlju i socijalnoj podršci u zajednici.....	175
Korisnici i donatori humanitarne pomoći	182
Priprema i odgovor na katastrofe i krizne situacije	203
Sažetci na jezicima stranih donatora	211

NEPRISTRANOST

Pokret ne pravi razliku u odnosu na nacionalnu, rasnu, vjersku, klasnu ili političku pripadnost. On nastoji ublažiti muke pojedinaca, vodeći se jedino njihovim potrebama, i dati prednost najhitnijim slučajevima nesreće.

Predgovor

Ovo je knjiga o putnicima i Putu dobra. Ona opisuje cijelo stoljeće njihovih putovanja u prošlosti i sadašnjosti te poziva nove putnike na putove dobra u budućnosti.

Posebnost ovih putnika je što oni kreću na Put dobra da bi svugdje gdje prolaze donosili i činili dobro, svim ljudima bez razlike. Na tom putu ne zna se ni s kim će se sve ići zajedno, gdje će se ići, komu i gdje će se pomoći.

Ono što povezuje sve ove ljude je volja, vjera, znanje, organizacija i činjenje dobra.

Vlatko Jelenčić je putnik Dobra. On sam ima volju, vjeru, stekao je znanje, sakupio iskustvo da se odlučuje provoditi akcije pomoći drugima u nevolji.

Tu i prestaje njegova samostalnost jer je zato trebalo još pred 100 godina osnovati Crveni Križ u Slatini, da bi u njemu danas djelovao Vlatko. Zato je on sada pomno, navodeći, ime za imenom, akciju za akcijom, iz godine u godinu, kroz cijelo stoljeće bilježio što se činilo u drugim vremenima i državama, a korisno je nama i danas i za budućnost.

Znamo da vrijeme ne počinje s nama, da Krist, makar Bog-Čovjek, ima rodoslovlje od desetina pokoljenja. Bilo tko od nas zna dalje od petog koljena. Svaki čovjek, političar ili država koji misli da s njim počinje svijet, pokušava biti lažni bog pa zato ne može biti niti uspješan čovjek.

Također znamo još davnu Božju pouku, uvjet Abrahamu. Tko želi učiniti dobro mora okupiti najmanje 10 dobrih ljudi, bez obzira na rasu, nacionalnost, spol, vjeru ... Temeljni Božji uvjet za stvaranje je zajednički rad 10 ljudi koji su dobri. I u današnjoj Hrvatskoj mnogo češće čujemo da se navodi tko su loši, a ne koji su dobri ljudi. Oni koji žele pomagati drugima, udružuju se s dobrim ljudima i zajedno s njima postižu rezultate dobra, koje su mogli samo zajedno postići.

Nespoznatljivi su konačni rezultati neke akcije. Nitko na „Bijelom putu“ 1993. nije mogao znati da ćemo nenasilno zaštititi veći broj ljudi nego što je 2014. ugroženih u Kobaneu. Nitko nije znao, da ćemo uspjeti sukob Bošnjaka i Hrvata pretvoriti u suradnju, izgraditi Hrvatsku bolnicu u novoj Biloj i osnovati Medicinski fakultet u Mostaru.

U to vrijeme smo pred sebe postavili i ostvarili izazov dobra. Danas u miru, prvi puta u samostalnoj Hrvatskoj, treba se suočiti s novim izazovima – rješavanja nezaposlenosti, demografskog zdravlja, očuvanja okoline, razvoja demokracije i iznad svega podizanja dobra i suradnje među ljudima.

Vlatko Jelenčić iznad svega želi i zna biti dobar čovjek. On zna da zato treba vlastitu snagu, povezanost s drugim ljudima i Božju milost. To je njegov Put dobra.

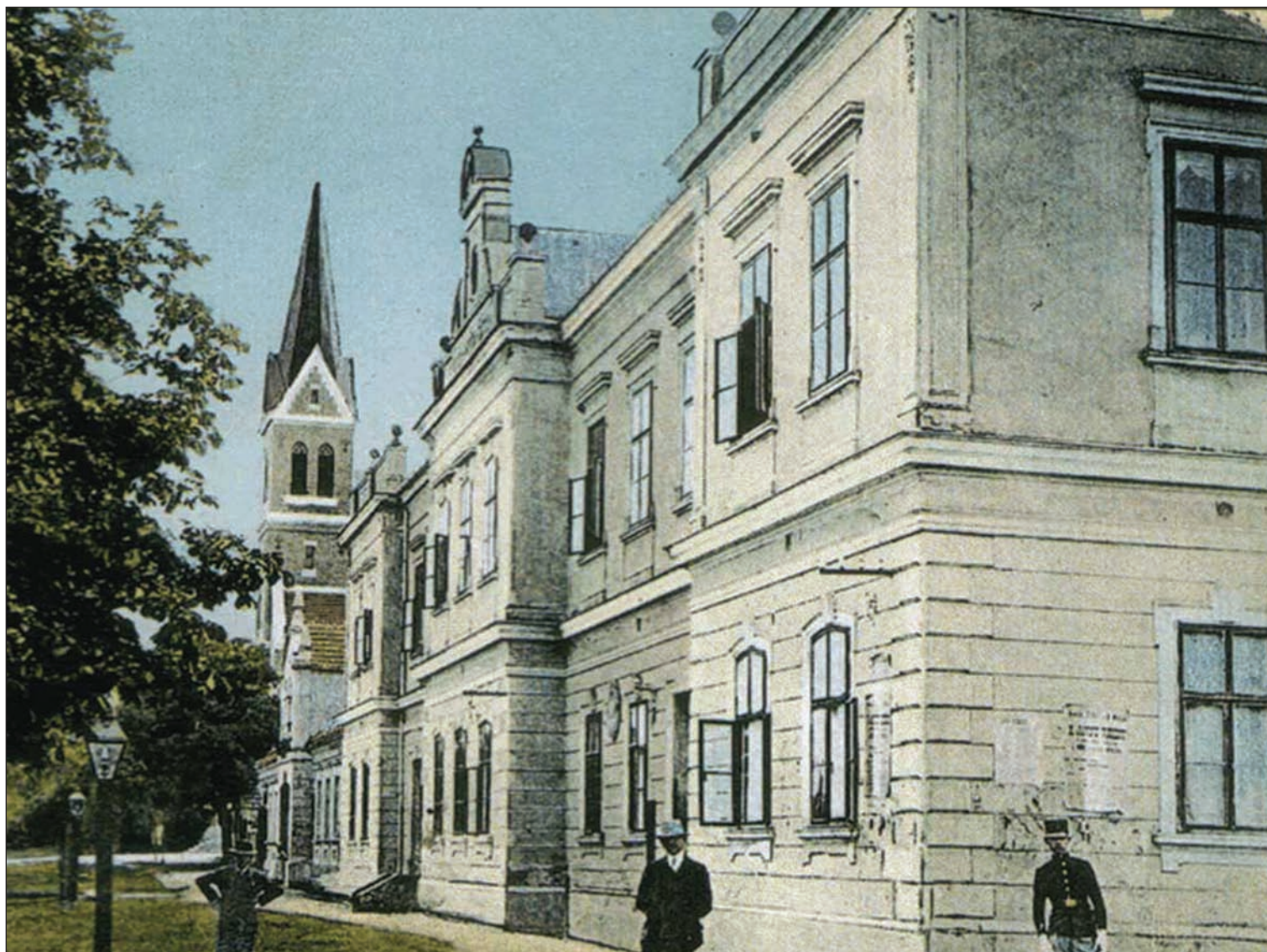
Iz ove knjige se može naučiti da su se ljudi uvijek dijelili na dobre, loše, uske i u nevolji. Mijenja se samo iskaz, ali to je temeljna podjela. Bitno je hoće li se okupiti dobri ljudi kako bi dobro bilo jače, pomoglo svima u nevolji, proširilo vidike uskima i pobijedilo zle, ne da ih odbaci već da ih promijeni.

Slatina, njen Crveni križ i Vlatko Jelenčić imaju sjećanje, vlastito iskustvo i volju da prvi osnuju u svom gradu Put dobra.

Upravo smo iz Zdravog grada pozvali da gradovi imenuju 5 djela dobra iz svoje povijesti, postave spomen ploče i obilježe svoj Put dobra. Predlažemo da se svakih 10 godina izabere nova ploča i da idućim generacijama prenosimo iskustvo i djela dobra, a ne zla. Školska djeca mogu postati vodiči na putovima dobra.

Pozivam i Slatinu da prva organizira Konferenciju o dobru.

Prof. dr. Slobodan Lang

Uvod

Crveni križ Slatina mali je djelić velike obitelji Međunarodnog Crvenog križa koji svoje početke temelji na pomaganju ljudskoj patnji. Ljudska patnja i nevolja konstanta je čovječanstva, a odgovor na nju nužnost je koja ljude čini ljudskima (humanima). U svakom narodu, zajednici i pojedincu to je unutarnji imperativ koji nas čini sretnima i ispunjenima. U ovoj knjizi usudio sam se dotaći stotine pojedinaca kroz stotinu godina rada Crvenog križa u Slatini koji su to i ostvarili u svojim životima, ostvarujući svoj poziv kao dar drugima ne očekujući uzdarje. Bez obzira na okolnosti, politički sustav i svaku drugu ispriku uvijek možemo biti dobri ako to hoćemo. Ova knjiga nije pusto nabranje što je Crveni križ Slatina kao organizacija napravio u stotinu godina postojanja. Knjiga je ovo o stotinama ljudi s imenom i prezimenom, čak i s fotografijom koji su s radošću nosili djelić križa čovječanstva (Andrić) jer su time bili i ostali Čovjek. Svako poglavlje nastoji pohvaliti nekoga koji je znao ostaviti svoj trag plemenitosti bez obzira primio za to naknadu ili ne. Nekada zvani aktivisti, danas volonteri isti su ljudi – pomagači ljudima u konkretnom vremenu i prostoru

Svaki čovjek ima svojeg Šimuna Cirenca koji mu pomaže nositi njegov križ. Osobno sam to osjetio tijekom stvaranja ove knjige. Šimun ima stotinu lica u likovima naših bližnjih koji ne znaju kalkulirati je li pravo vrijeme za nešto ili ne. Oni to jednostavno učine. Trebamo znati prepoznati ih i zahvaliti im se. U svakom trenutku reći hvala nije suvišno. To je uvjet opstanka svakog pojedinca i cijelog čovječanstva. Budimo zahvalni.

I. Dio

Jean Henry DUNANT – priča o jednoj ideji i njenom ostvarenju

Osnutak Crvenog križa na tlu Hrvatske

Osnutak Crvenog križa u Slatini

Rad *Crvenog krsta* između dva svjetska rata

II. svjetski rat – Društvo CK NDH – nepriznato društvo

NEUTRALNOST

Kako bi očuvao povjerenje svih, Pokret se ne opredjeljuje u neprijateljstvima i nikada se ne upušta u rasprave političke, rasne, vjerske ili ideološke prirode.

Jean Henry DUNANT – priča o jednoj ideji i njenom ostvarenju

Pitao sam se što je bilo prije čovjek ili prostor u kojem obitava. Iako je prostor vjerojatno stariji, ništa ne znači dok ga čovjek (odnosno ljudi) svojim idejama i radom ne oplemene i dovedu svrsi. Ne ulazeći u priče o stvaranju i postanku, čovjek je uvijek *u znoju lica svoga*, mukom i naporom podlagao sebi zemlju i sve na njoj da bi u počecima osigurao osnovno preživljavanje, a kasnije i malo lagodnije življenje ispunjeno što bi nekad rekli *društvenom nadgradnjom*. Sve bi to bilo dobro (kako je i rečeno u počecima početaka) da u čovjeku osim božanske iskre istine, dobrote i ljepote ne tinja i demonska mračna luč koja sve to razara ne hajući za žrtve, poniženje i bijedu koje za sobom ostavlja.

Ratovi su stari koliko i čovječanstvo. Kad je prvi čovjek htio biti veći i bogatiji od drugoga, ali bez uloženog truda, zavidan nastoji ga podčiniti sebi, porobiti, pokrasti, a ako mu se usprotivi, i ubiti. Ova osnovna interakcija oblikovala je kroz povijest i ljude i prostore u kojima obitavahu. Naravno i ljubav, ali o njenim djelima neću ni počinjati. Tome treba dodati i obilje i blagost, ali i nemilosrdnost prirode u pojedinim trenucima kada je sva muka čovjeka na određenom prostoru pretvorena u razaranja, bijedu, glad, bolesti i progonstvo. Suše, poplave, potresi, velike hladnoće, požari, a u najnovije vrijeme, ljudska pohlepa, nemilice uništava osnovne prirodne izvore i ne ostavlja puno nade budućim naraštajima. Sve je to zadani okvir čovječanstva u hodu ovom zemljom jučer, danas i sutra. Ali malo je ljudi, koji su nezadovoljni osrednjošću, spremni izaći izvan navika i običaja svoje sredine, kako bi svoju ideju zapalili kao baklju humanijih i pravednijih odnosa u zajednici i među narodima. Jedan od njih je i osnivač Međunarodnog pokreta Crvenog križa, preteča organiziranog, a time i djelotvornijeg pomaganja svim patnicima - najprije ranjenicima i umirućima nakon *slavnih povijesnih bitaka* - a zatim i svim drugim nevoljnicima koji su u svojoj bolesti i

nemoći vapili za pomoći bližnjeg.

Jean Henry Dunant (1828. - 1910.)

Jean Henry DUNANT rođen 8. svibnja 1828. u bogatom švicarskom gradu Ženevi u uglednoj patricijskom obitelji. Roditelji su mu bili vrlo humani ljudi i praktični kršćani. Pomagali su odgoj siromašne djece, tako da je Henry već od najranijeg djetinjstva upoznao ovu plemenitu aktivnost jer je majka povremeno dovodili takvu djecu u svoju kuću na oporavak. Ona je u njemu razvila *istančan osjećaj sažaljenja prema nesretnima, poniženima, potlačenima i odbačenima u društvu*. Od 18. godine i sam je Dunant počeo posjećivati osakaćene i umiruće, a nedjeljom je odlazio u ženevski zatvor gdje je čitao zatvorenicima knjige. U 21. godini postaje članom radikalnog filantropskog evanđeoskog pokreta Buđenje koji je imao

*Bitka kod Solferina – Italija,
24.6.1859.*

velik utjecaj na mladog Dunanta. S nekoliko prijatelja osniva 1851. udruženje *Kršćanska zajednica mladih ljudi*, danas poznatu kao YMCA. U ime udruženja obilazi mnoge europske zemlje. Istovremeno marljivo studira financijske nauke, a po završetku zapošljava se u jednoj švicarskoj banci. Želeći si osigurati egzistenciju odlazi u Alžir - tada francusku koloniju - i tamo osniva financijsko poduzeće za podizanje tvornice u Alžiru. Za to je trebao dopuštenje francuskog vladara cara Napoleona III. Hoće ga što prije susresti, pa slijedi njegov ratni trag. Godina je 1859. i vode se zadnje krvave bitke za osamostaljenje Italije, tada rascjepkane na više državnica pod različitih gospodarima. Napoleon III. nalazi se u Lombardiji gdje se sa svojim saveznicima bori protiv austrijskog cara Franje Josipa I. U austrijskoj vojsci sigurno je bilo i puno vojnika s hrvatskih prostora, jer je tadašnja mala i siromašna Hrvatska bila sastavni dio velike i moćne Habsburške Monarhije.

Solferino – krvava bitka 24. lipnja 1859.

Na Ivanje 1859. sukobilo se 300.000 vojnika. Žar za uništenjem neprijatelja demonski ih je tjerao da bajunetima i topovskim salvama prinesu što više žrtava *krvoločnom Marsu, bogu Rata*. Milosti nije bilo ni za ranjenike, bitkom zaludeni vojnici, nasmrt su ih satirali puščanim kundacima. U sumrak na utihlom bojnom polju ostalo

je ležati više od 40.000 mrtvih i ranjenih muškaraca, ne mareći više za neprijateljstva. Spokoj patnje i smrti koja je zjurado gutala svoje žrtve. Nakon pokolja jedan je general rekao sliježući ramenima: *Ne može se pripremiti omlet, a da se prethodno ne slupaju jaja*. Dolazi noć bez nade i bez pomoći, žed i rane gase živote mnogih ranjenika. Da im se na vrijeme pomoglo, očistilo i zavilo rane, mnogi bi preživjeli. Ali nitko ne dolazi pružiti pomoć jer su sanitetske službe tadašnjih vojski bile nerazvijene, bez dovoljno liječnika i bolničara. Samo pljačkaši obilaze bojno polje i skidaju vrijednosti sa mrtvacu i ranjenika. Spomenuo sam na početku čovjeka i prostor. Nažalost, u većini situacija kroz sva vremena prostor se preuzimao i plaćao potocima ljudske krvi. Do nekog novog krvoprolića.

Dan poslije bitke Dunant u bijeloj tropskoj odori ne može stajati skrštenih ruku. U selu Castilogneu pronalazi vode i zavoja, te krene prema ranjenicima čineći sve što je bilo u njegovoj moći – vlažeći im žeđu opaljena usta i čisteći njihove rane. Često nije mogao učiniti više, do pružiti utjehu umirućem čovjeku. Našlo se i nekoliko žena koje su bile voljne pomoći, u početku samo ranjenicima sa svoje strane, jer su se onih sa suprotne pribojavale. Ali, Dunant im govori: *Tutti fratelli* – svi su oni naša braća. U općoj strci počeo je izdavati naredbe liječnicima, seljacima i dobrovoljcima. I svi su ga poslušali. Nije dopustio da se ranjenici dijele po vjeri i naciji, pred sobom je vidio samo ljude koji su neizmerno patili i kojima je hitno trebalo pomoći. Činio je što je mogao, čučnuo bi pored umirućeg čovjeka i zapisao njegovu posljednju poruku upućenu roditeljima, supruzi ili djevojci (početak službe traženja). Tri je dana bez prestanka pružao pomoć i organizirao dobrovoljce. U obližnjim gradovima i selima stotine ljudi poput njega upirali su svoje snage kako bi pomogli ranjenicima i umirućima. Svi su oni dijelili iskustvo jalovosti toga posla. Njegova nemoć i razočaranje, ogorčenje i tuga urodit će osnivanjem Crvenog križa. Sva potrebna sredstva i ljudi spremni pomoći bili su ondje – ali nedostajala je valjana organizacija. Vrijeme će ipak donijeti rješenje: dobrovoljci, pripravljeni za pomoć ranjenicima, koje je vlast odobrila, moći će se nositi sa ovakvim problemima. Danas je to nešto posve normalno, a do Solferinske

bitke nije postojala organizacija takve vrste. Ranjenici su kasnije otpremani u bolnice u Milanu, noću su putovali željezničkim vagonima noću da bi izbjegli dnevnu žegu. Daleko od bojišta ranjenici su prihvaćani kao heroji. Plemeniti ljudi su ih zaprežnim kolima vozili svojim kućama, jer su bolnice bile prepunjene.

Knjiga Sjećanje na Solferino

Dunant je tak sada u punoj mjeri mogao sagledati što kriju riječi pobjeda kod Solferina. Naš nobelovac Ivo Andrić u kratkoj noveli *Iznad pobjeda* napisao je vječnu istinu: *Iz godine u godinu slušam urlik o pobjedi, a sve je manje hljeba na svijetu i snage u ljudima, dok zemljom prolazi laž o pobjedi... Jer što su drugo današnje pobjede neko sutrašnji porazi?*

To je samo Bog na čas okrenuo lice i ostavio svijet u tami, a vi urlate: pobjeda, ali pobjede nema, nego jedna mala krvava laž i jedna velika nesreća. Sve je to samo kratak ružan san, taj govor o pobjedama. Nema poraza ni pobjeda nego uvijek i svuda, kod poraženih jednako kao i kod pobjednika, napaćen i ponižen čovjek.

Silno je želio podijeliti svoje iskustvo s drugima kako se ta ljudska klaonica nikada više ne bi ponovila. U stanovitom smislu i sam je postao žrtvom Solferina. Htio se vratiti kolotečini svog, do bitke, uspješnog poslovnog i društvenog života. Ali njegove su misli bile zaokupljene Solferinom. Želio je razbiti ljudsku ravnodušnost, te prisiliti ljude da učine nešto za ranjenike u ratu. Dunant je svoja ratna iskustva i uspomene zapisao u knjizi *Sjećanje na Solferino*. Zorno je i bez prikrivanja činjenica progovorio o pokolju, nastojanjima liječnika, iscrpljujućem radu i beskrajnoj dobroti svih onih, bogatih i siromašnih, koji su pomagali da bi se te patnje lakše podnijele. No nije se samo na tome zaustavio. Pokazao je kako se velik dio te nesreće vrlo lako mogao spriječiti. U knjizi je postavljeno prijeporno pitanje: *Ne bi li bilo moguće u doba mira, kada nema sukoba, formirati društvo za pomoć sastavljeno od gorljivih, predanih i dobro obučanih dobrovoljaca koji bi pomagali ranjenicima u ratu?* O svom je trošku objavio prvo izdanje knjige u studenom 1862. koje je

bilo razgrabljeno, tako da je već u prosincu tiskano drugo izdanje. Čestitke odasvud, pisma pohvale od najglasovitijih ljudi toga vremena.

Priručna bolnica u crkvi u mjestu Castilogne, 1859.

Knjiga je imala vrlo veliki utjecaj na javno mišljenje Europe.

San postaje stvarnost

Ideja ako se ne podijeli s drugima, usahne i ne donosi ploda. Dunantova je zamisao oduševila ljude – no pred njim je stajalo razdoblje dugog i mukotrpnog posla kako bi se vizija pretočila u praktični i djelatni sustav. Prvi koji dolazi u pomoć je stari znanac i predsjednik Ženevskog društva za javnu dobrobit. Sa Dunantom osmišljava novu organizaciju zasebnih nacionalnih društava koja će osposobljavati svoje djelatnike za pomoć ranjenicima u ratu, te u mirnodopsko vrijeme. Uskoro je osnovan Odbor petorice, poslije preimenovan u Odbor Crvenog križa. Henry Dunant je sjedinio snagu, zanos i sposobnost da izvrši utjecaj na vodeće ljude i vladare u Europi. Ostala su četvorica pribavila društveni ugled i praktičnu pomoć da njegov san postane stvarnost. Sva su četvorica bili uglednici na svom području, imali su već iskustva u radu s ljudima koji trpe. Bili su visoko uvaženi u ženevskom društvu: spomenuti odvjetnik Gustave Moynier, general Guillaume-Henri Dufour - te dva liječnika Louis Appia i kirurg Theodore Maunoir. Slijedio je dug proces putovanja i uvjeravanja ljudi od vlasti i

**Dobrovoljci CK pomažu
potrebitima u svim oružanim
sukobima**

utjecaja u cijeloj Europi po metodi *gnjavi i ne puštaj*, da bi zadobili njihovu podršku. Na poziv Odbora petorice, na prvu konferenciju u Ženevi (osnivački kongres Crvenog križa) 23. 10. 1863. godine stigao je 31 izaslanik u ime 16 država. Dunant je čitav dan ustrajavao na spornoj točki – *neutralnosti*. Usvojen je zahtjev da kola za prijevoz ranjenika, bolnice, liječnici i njihovi pomoćnici, te stanovnici zemlje koji pomažu ranjenicima moraju zadobiti neutralni status. Prihvaćen je sveopći znak, crveni križ na bijeloj podlozi (invertan od zastave zemlje domaćina) koji će sve zemlje isticati na ratnim bolničkim kolima i bolnicama, a nosit će ga i bolničko osoblje. Prihvaćanje tih načela obilježilo je početak Crvenog križa, koji će vremenom prerasti u najveću svjetsku humanitarnu organizaciju.

Diplomatsku konferenciju u Ženevi od 8. do 22. kolovoza 1864. sazvaio je Švicarski federalni savez kada su predstavnici 12 država nakon upornog uvjeravanja potpisali 10 članaka koji su činili *Prvu Ženevsku konvenciju* – trajni skup pravila o postupanju prema ranjenicima u ratnim sukobima. Do kraja 1867. Konvenciji je pristupila 21 država. Nažalost, austrijski i naš car Franz Josef I., iako napredan u mnogim stvarima, bio je još premlad da bi shvatio korisnost ovih pravila. U Prusko-austrijskom ratu u srpnju 1866. ranjenici njegove vojske ostali su bez pomoći jer nije bio osnovan vojni sanitet po načelima

Crvenog križa. Mir je nastupio 20. srpnja, a već narednog dana Austrija je potpisala Konvenciju. Ipak, njezinim su ranjenicima pomogli Prusi. San je postao stvarnost.

Financijski slom i sramota – godine bijede

Zanemarivši poslove zbog Crvenog križa, s lošim i nemarnim upraviteljima, 1867. Henry Dunant doživljava financijski slom. U dobi od 39 godina izgubio je sve što je posjedovao i - što je najgore - izbačen je iz Ženevskog Crvenog križa. Život mu je bio razoren i od tog udarca njegov se ugled neće oporavit idućih 30 godina. Shrvan i ponižen Dunant zauvijek napušta Ženevu. Iste godine nizozemsko udruženje za pomoć ranjenicima prvo se naziva Nizozemskim Crvenim križem.

Svojim iskustvom pomaže potrebitima za vrijeme prusko- francuskog rata 1870. i opsade Pariza. Skupine pripadnika Crvenog križa probijale su se čitavim gradom pružajući pomoć u lijekovima i hrani onima koji su umirali od gladi. Dunant je ponovo, kao nepristran građanin, neumorno radio na dobavljanju pomoći. U Pariškoj komuni vlada okrutnost i zakon rulje, načela Crvenog križa nisu se poštovala. Pakleni tjedan u svibnju 1871. odnio je mnoge nevine živote. Iako se i dalje bori za mir i protiv robovlasništva – zvjerstva Komune, čak veća od bitke kod Solferina - ostavile su trajan trag na njemu. Načinio je nacrt povelje o zaštiti ratnih zarobljenika, što je konačno postignuto na Haškoj konferenciji 1907. godine. U međuvremenu u Baselu, Međunarodni odbor Crvenog križa (ICRC) počinje slati popise zatvorenika da bi obitelji saznale što se s njima dogodilo.

Sljedećih 16 godina Dunant živi u siromaštvu, mijenjajući često mjesto boravka: Pariz, London, Stuttgart, Trst, Krf, razni njemački gradovi. Živi u bijedi, bolestan, zaboravljen od svih. Duge godine gladovanja, samoće, nedostatka korisnog posla, doveli su ga do samosažaljenja i ogorčenosti. Mora li se ostvarenje svaka uzvišene ideje za korist čovječanstva ovako platiti? Jedina mu je utjeha bila vidjeti kako Crveni križ sve više i više prihvaćaju – njegovo širenje bilo je iznad svakog

očekivanja. Država je za državom osnivala svoju vlastitu podružnicu Crvenog križa (CK) koja se u mirnodopskim godinama pripremala za pomoć ranjenicima. Turska 1876. godine umjesto crvenog križa usvaja Crveni polumjesec (CP) kao simbol neutralnosti, koji će se od tada proširiti među svim muslimanskim zemljama. Do 1895. organizacija CK i CP postojala je u 37 država u Europi, Africi i Aziji. Intervenirale su u 38 oružanih sukoba u svijetu provodeći u djelo svoj uzvišeni slogan *Inter arma caritas* (Usred rata milosrđe), spašavajući tisuće i tisuće ranjenih vojnika na bojnim poljima. No važnije od svega bilo je što su se poštivali zahtjevi Ženevske konvencije. Prvi međunarodni ugovor na svijetu (koji nije štetio drugima) postao je trajan.

Heiden, novi dom u švicarskim planinama – godine slave i priznanja

U Heidenu, okružen prekrasnom prirodom i ljudima koji su ga prihvaćali kakav jest, u 59. godini života ponovo pronalazi ljepotu i mir djetinjstva. Dunant idealist polako je postajao Dunant čovjek. Ipak godine bijede i razočaranja unose u njega strah. Na nagovor liječnika 1892. odlazi u bolnicu u kojoj provodi 18 godina, da kraja života. Živi u potpunoj skrovitosti, pišući pisma poznanicima nastojeći zadobiti priznanje za životno djelo. Slučajno na njega nailazi mladi novinar Georg Baumberger koji novinskim člancima vraća iz zaborava njegov lik i djelo. Stotine pisama slilo se u Heiden, u posjećuju ga stari poznanici i prijatelji.

Iskazi poštovanja počela su stizati iz društva Crvenog križa i Crvenog polumjeseca diljem svijeta. Dolaze i godišnji prihodi, priznanja i nagrade. Vraća se u život i ponovo počinje strastveno pisati o vlastitom snu – o svijetu bez rata. Novim zanosom zaklinje sve narode svijeta: *Valja postići razoružanje u srcima, bratska ljubav mora zaživjeti*. Dunantu 1901. godine stiže i najviše međunarodno priznanje za životno djelo – prva Nobelova nagrada za mir koju dijeli s Fredericom Passyem. To mu priznanje, kao i Švicarskoj, donosi veliki ugled i pomaže iscijeliti rane. Novac

od Nobelove nagrade nije dirao. Tražio je da, kad se zadovolje svi zahtjevi koje je postavio, se sav ostatak novca razdijeli u dobrotvorne svrhe. Izmiran sa svijetom umire u bolnici u Heidenu 30. listopada 1910. Konačno je pronašao svoj mir, vjerujem u Bogu koji ga je nadahnjivao i snažio cijelog života. Svjetovni svetac koji nikada neće biti kanoniziran. Kremiran je u Zurichu bez ceremonije, a urna je položena na groblju Sihfeld uz jednostavan nadgrobni spomenik.

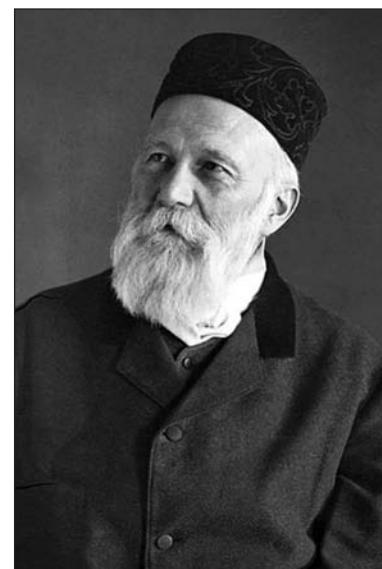
Iste godine u dubokoj starosti, umrli su i istaknuti humanisti Lav Nikolajevič Tolstoj i Florence Nightingale.

Florence NIGHTINGALE – žena sa svjetiljkom

U ovom uvodu valja spomenuti i ovu odvažnu ženu jer je ona utemeljiteljica bolničkih sestara kakve danas znamo. Zavaravamo se ako mislimo da je tako bilo oduvijek, bar otkad se u samostanima i sirotištima njegovalo bolesnike i umiruće. Sve su to bili divni primjeri plemenitosti i milosrđa pojedinih crkvenih redova i osoba, ali daleko od organiziranosti i stručnog pristupa koji je došao tek sa Florence NIGHTINGALE. U građanskim bolnicama prošlih stoljeća liječnici su bili rijetki i brinuli su se više o liječenju nego o njezi bolesnika. Iako rođena u bogatoj obitelji engleskog zemljoposjednika (15. svibnja 1820.), život je odlučila posvetiti brizi za bolesnike. Mlada Florence Nightingale ruši stare predrasude: *Požrtvovanje je potrebno, ali nije dovoljno. Nije dovoljno biti žena, pa da se zna što s bolesnikom treba učiniti. Njega bolesnika mora se naučiti kao neki zanat, pravo zanimanje..., koje ne traži sentimentalne sanjare, nego odlučnost i spremnost da se prihvati teškog posla.*

Krimski rat (1854.-56.)

Tih riječi sjetio se u jeku Krimskog rata britanski ministar vojske, njen prijatelj Sidney Herbert, svjestan beznađa u vojnim bolnicama i lazaretima u Scutariju koje su vapile za bolničarkama. Piše pismo Florence Nightingale: *Primam ponude od dama, koje nemaju pojma što znači lazaret i kakve*

Henry Dunant u bolnici u Heidenu, 1895

Florence Nightingale (1820. - 1910.)

Gospođa sa svjetiljkom, Krimski rat

su u njemu dužnosti. Vi ste jedina osoba u Engleskoj koja bi ondje mogla sve potrebno organizirati i nadzirati. Hoćete li sve preuzeti u svoje ruke? Prihvatila je poziv i sa sobom je pvela 40 probranih žena. Uvjeti u bolnicama u Scutariju i Balaklavi bili su kudikamo teži nego što je pisao tisak, samo oskudica i prljavština. Čak su i liječnici govorili: *Samo nemojte razmaziti ove životinje*. Odlučna i ustrajna mala Flo (kako su je zvali) počela je u djelo provoditi sve ono što je zamišljala o higijeni i njezi bolesnika. Velika prilika i veliki ispit za ovu hrabru ženu. Već poslije uvođenja osnovnih higijenskih mjera smanjen je broj umirućih s 50% na 2% (22 na 1.000 ranjenika). Humano i odlučno Nightingale i njezine sestre dokazala su da postoje *anđeli od krvi i mesa* - kako su im bolesnici govorili. Nakon napornog dana, ne žaleći sebe, noću je gospođa sa svjetiljkom obilazila ranjenike. Toliko je skrbila za ranjene vojnike da su oni ljubili njenu sjenu koja je padala na zid dok je prolazila. Ubrzo je postala legenda na Krimu, potom u Engleskoj, zatim u čitavom civiliziranom svijetu, a njena djelatnost neposredni uvod svemu, što će kasnije Crveni križ činiti u ratu i miru.

Njegu koju su Florence i njezine sestre pružale britanskim ranjenicima, na ruskoj strani je strani davala Jelena PAVLOVNA sa 300 milosrdnih sestara.

Prva škola za negovateljice bolesnika

U Engleskoj je Florence Nightingale dočekana sa slavljem, a kraljica Viktorija poklonila joj je skupocjeni broš s natpisom *Blessed are the Merciful*, jer žene još tada nisu dobivale odlikovanja. Na raspolaganje joj je stavljen fond od 44.000 funti, a skupila je još 15.000 funti nakon što je 1859. objavila knjige *Bilješke o bolnici i Bilješke o sestринstvu*. S ovim sredstvima osnovala je 1860. školu za negovateljice bolesnika uz najstrože kriterije upisa. *Nightingale school and Home for Nurse* u bolnici St. Thomas bila je prva moderna škola za bolničarke u svijetu. Autoritetom iz Krimskog rata provela je značajna poboljšanja u vojnom i građanskom sanitetu. Ugled u svijetu bio joj je toliko velik da su iz svih zemalja tražili savjete s područja saniteta i socijalne zaštite.

Zbog neumornog rada, razboljela se od teške prehlade. Gotovo slijepa povukla se u svoj stan 15 godina prije smrti. Tri godine prije smrti primila je kao prva žena od engleskog kralja orden za visoke zasluge kojima je zadužila Britansko Carstvo, a još više čovječanstvo. Kada je umrla 1910., iste godine kada i Dunant, samo je u SAD-u postojalo više od 1.000 škola za negovateljice, a njen cilj da njegu bolesnika učini priznatim zvanjem bio je postignut.

Svojim primjerom nadahnula je Claru BARTON (1821.-1912.) koja je u Američkom građanskom ratu (1861.-65.) pružala pomoć ranjenicima u bolnici u Washingtonu, a poslije i na ratištu. Njena je parola bila *Slijediti topove*. Djelo i učenje Florence Nightingale svakako je označilo jedno humanije doba u povijesti čovječanstva, pa i stvorilo pogodniju klimu za ostvarenje Dunantovih zamisli o ulozi i djelovanju Crvenog križa.

Humana nastojanja ove dvije velike osobe oživotvorile su ideje velikog prosvjetitelja J. J. Rousseaua koji je još 1762. nastojao podučiti suvremenike *da rat nije nipošto sukob pojedinih ljudi, nego pojedinih država i da se ranjene i bolesne ne smije smatrati neprijateljima, nego nemoćnim ljudima*.

Osnutak Crvenog križa na tlu Hrvatske

S malim zakašnjenjem i nedostatkom vizije Austro-Ugarska je ipak prihvatila Prvu ženevsku konvenciju 21. 7. 1866. U prethodnim ratovima izgubila je puno teritorija i tako reducirana prisiljena je sklapati novi pakt s Mađarima koji su ojačali u državotvornom smislu i žele novu podjelu carstva. *Austro-Ugarska nagodba* – državopravni akt kojim su bili uređeni odnosi među zemljama pod vlašću Habsburgovaca sklapa se 1867. godine. Godinu dana poslije Hrvati i Mađari potpisuju *Hrvatsko-ugarsku nagodbu*. Hrvatska je duboko politički i gospodarski ovisna o Ugarskoj. Hrvati su se izborili da ostanu priznati političkim narodom, sačuvavši samoupravu u zakonodavstvu, unutrašnjoj upravi, bogoštovlju, nastavi i pravosuđu. Na čelu uprave je Zemaljska vlada koja koristi hrvatsku zastavu i grb Hrvatske, Slavonije i Dalmacije u samoupravnim poslovima. Rijeka je kao *corpus separatum* ostala pod ugarskom upravom do 1918., a Dalmacija pod neposrednom upravom Beča.

Berlinskim kongresom u srpnju 1878. dopuštena je aneksija Bosne i Hercegovine od strane Austro-Ugarske Monarhije. Muslimanski feudalci ne mire se s time i pružaju žestok otpor okupacijskoj vojsci od 62.000 vojnika koju vodi general Josip Filipović. Od početka kolovoza do kraja godine vode se teške borbe s mnoštvom ranjenih, nestalih, bolesnih i poginulih vojnika.

Narodne novine izvješćuju o prvom zdravstvenom vlakom koji je prispio u Sisak sa 19 vagona sa znakom Crvenog križa na bijeloj podlozi, koji je vjerojatno pripadao Crvenom križu u Beču. Postojeće sanitetske službe u hrvatskim krajevima nisu bile kadre same zbrinuti toliki broj ranjenika i bolesnika. Visoka kraljevska zemaljska vlada uputila poziv građanima za osnutak *humanitarnih odbora*, najprije u mjestima kroz koja su prolazili vlakovi s ranjenicima. Odaziv je bio velik. Tijekom jeseni 1878. godine osnovano je 10 odbora u ovim gradovima: Sisak, Varaždin, Brod na Savi, Nova Gradiška, Karlovac, Osijek, Daruvar,

Senj, Koprivnica, Petrinja. U arhivima piše da je 19. 10. 1878. u susjednoj Virovitici osnovan *Odbor Gospodja za sakupljanje darovah za uboge obitelji hrvatskih vojnikah*. Ovo spominjanje pružanja pomoći ranjenicima na željezničkim kolodvorima značajno je jer se ista situacija ponovila i početkom Prvog svjetskog rata kada je, između ostalih, osnovano i društvo Crvenog križa u Slatini u kolovozu 1914. godine, točno 36 godina poslije zagrebačkog.

U Zagrebu je 20. kolovoza 1878. ustrojen *Zagrebački odbor za njegu i opskrbu ranjenih i bolesnih vojnika c.k. (okupacione) vojske*. U pečatu Odbora može se razaznati znak križa. Takva pristranost i pomaganje samo ranjenicima jedne zaraćene strane u suprotnosti je s Prvom Ženevskom konvencijom. Zato ovaj odbor nije registriran kao društvo, jer ga nije potvrdio Odjel unutrašnjih poslova Zemaljske vlade. Predsjednica Odbora grofica Aleksandra Kulmer stalno izvješćuje o radu Odbora bana Ivana Mažuranića. Dvoje do desetero članova odbora čekali su u svako doba dana i noći na zagrebačkom kolodvoru vlakove s ranjenim vojnicima. Prema potrebi dijelili su im vino, čaj mlijeko, kruh, pečenje, kompot, cigare ili odjeću. Teško ranjene i bolesne premještali su iz jednog vagona u drugi, a one koji su trebali ostati u Zagrebu otpremali sanitetom ili kakvim drugim kolima. Za tri mjeseca ovom je kolodvoru pružena

Kraljevine Hrvatska i Slavonija u velikoj zajednici naroda, Austro-Ugarskoj

pomoć za 20.379 ranjenika i bolesnika koji su se vraćali iz borbi u Bosni. U zagrebačkoj posadnoj (garnizonskoj) bolnici članice Odbora opskrbljivale su ranjenike u početku dva puta nedjeljno, a kasnije svake nedjelje.

Odboru se 3. listopada 1878. odaje priznanje i dopušta daljnji rad, a pravila su poslana na nadopunu, a trajanje društva se ograničilo na trajanje svrhe društva. Zato Odbor osniva *Hrvatsko patriotsko pripomoćno društvo za podporu ranjenih vojnikah, vojničkih udovah i siročadi*. U pravilima društva utvrđuje se kao znak zaštite u vrijeme mira i rata znak crvenog križa na bijelom polju, a kao svrha društva spominje se i jednaka pomoć neprijateljskim bolesnicima. Njegova su pravila odobrena od

Vlak Crvenog križa koji prevozi ranjene vojnike

Zemaljske vlade 27. 7. 1879., potvrdom pod brojem 1523. Ovo društvo postaje središnje za Kraljevine Hrvatsku i Slavoniju i imalo je svoju autonomiju u radu prije društva u Budimpešti. Od 1879. počinje osnivati podružnice po hrvatskim gradovima i do konca 1881. godine ima ih već 14: Osijek, Bjelovar, Karlovac, Sveti Križ, Koprivnica, Petrinja, Ogulin, Sisak, *Virovitica*, Požega, Varaždin – broji 3.241 člana i radi u skladu s principima i humanim načelima Crvenog križa.

Društvo Crvenog križa Kraljevina Hrvatske i Slavonije

Godine 1882. *Hrvatsko patriotsko pripomoćno društvo za ...* osnovalo je *Društvo Crvenog križa Kraljevina Hrvatske i Slavonije*. To je autonomno društvo u savezu s društvom Crvenog križa u zemljama ugarske krune, koje je djelovalo pod pokroviteljstvom cara Franje Josipa I. i carice Elizabete. Tadašnji hrvatski ban Ladislav Pejačević (1880.-83.) osobito skrbi za ovo Društvo.

U prosincu 1882. u Zagrebu su izdana prva pravila Društva koje je novi hrvatski ban Kuen Hedervary odobrio tek 21. 2. 1885. Društvu je sukladno Hrvatsko-ugarskoj nagodbi iz 1868. ograničen suverenitet jer je vođenje cijelog društva obavljao Centralni odbor u Budimpešti, a za Kraljevine Hrvatsku i Slavoniju postojao je Zemaljski odbor sa sjedištem u Zagrebu. Prvog potpredsjednika biraju ugarski članovi, a drugog hrvatski. Prema običajima tog vremena, pravila su predviđala odvojeno žensko i muško društvo koja su unatoč istim ciljevima imala različite zadatke. U pečatu su bili utisnuti hrvatski, slavonski i dalmatinski grb i grb grada Rijeke, a oko pečata urezan puni službeni naziv *Društvo Crvenog križa u zemljah sv. krune Ugarske kraljevinah Hrvatske i Slavonije*. Makar se na pečatu htjelo ujediniti cijelo područje tada razgrabljene Hrvatske. Prvi predsjednik ovog Društva bio je dr. Napoleon pl. ŠPUN-STRŽIĆ.

Postoje prijepori koje je Društvo Crvenog križa (iako tada još ne pod tim nazivom) starije, ono u Zagrebu ili ono u Zadru. Na poticaj austrijske kraljice

Elizabete (vezano za borbe oko aneksije BiH) U Zadru je osnovana 20. rujna 1878. *Domoljubna zadruga Dalmatinska od gospođa za podporu ranjenim i bolesnim vojnicima*. Već nakon mjesec dana 22. listopada pravila ove zadruge (na talijanskom i hrvatskom) su potvrđena, a u članku 3. navedena je sukladnost sa odlukama Međunarodne konferencije u Ženevi iz listopada 1863. Budući da su pravila zadarskog društva u sukladnosti sa pravilima Crvenog križa odobrena iste 1878., a zagrebačkog tek sljedeće, možemo smatrati da je zadarsko društvo CK prvo osnovano na području današnje Hrvatske.

Zadarska udruga u početku nije imala podružnice, ali već iste 1878. godine osnovane su podružnice u Korčuli, Dubrovniku i Makarskoj. Sve dalmatinske podružnice Crvenog križa uključene su u Austrijsko društvo CK koji je predstavljao Savez svih austrijskih udruženja za pomoć, ali su imale samostalnost u vlastitim zadružnim poslovima. Mandat članova Odbora trajao je 3 godine, a svako je društvo moralo uplaćivati 10% čistog prihoda u blagajnu Saveza (Hilfsverein).

Po nova pravilima koje je 18. 2. 1887. odobrio ban Hedervary - Društvo CK Kraljevina Hrvatske i Slavonije više se ne dijeli na odjel za muškarce i odjel za gospođe - već postaje jedinstvena organizacija. Krajem 19. stoljeća u tadašnjoj Hrvatskoj (sa cijelim Srijemom do Zemuna) postoji 23 društva Crvenog križa: Bjelovar, Brod na Savi, Daruvar, Gospić, Krapina, Krapinske Toplice, Klanjec, Križevci, Našice, Nova Gradiška, Osijek, Ogulin, Petrinja, Požega, Samobor, Sisak, Stara Pazova, Varaždin, Valpovo, Vinkovci, Vukovar, Zemun i Zagreb. Ne spominje se Virovitica. Godine 1902. već ima 30 društava CK. Nove podružnice teško su se osnivale jer je tadašnji Crveni križ ipak bio elitno privilegirano društvo imućnika i plemenitaša koji su mogli plaćati visoku članarinu od 2 forinte godišnje. Grofica Margita, supruga bana Hedervarya, bivši ban grof Pejačević i njima slični dobrostojeći građani rado su se bavili karitativnim radom u Crvenom križu - pomažu sirotinji i postradalima od prirodnih nesreća. Iza plemenitosti često je stajala potreba za društvenom afirmacijom (kao i danas). Sredstva se pribavljaju

priređivanjem koncerata, plesova, javnih lutrija i javnim prikupljanjem milodara u dobrotvorne i humanitarne svrhe. Društvo CK Kraljevina Hrvatske i Slavonije imalo je skladište sanitetskog materijala, depo sanitetske kolonije i skladište na Savskoj cesti. U vojnoj bolnici priređivane su praktične vježbe članova i članica Crvenog križa. Iako malobrojnog članstva ovo središnje društvo Crvenog križa pod ugarskom jurisdikcijom u Kraljevinama Hrvatskoj i Slavoniji sastojalo se 1914. godine od 50 podružnica.

O radu društava Crvenog križa u Kraljevini Dalmaciji pod austrijskom upravom imamo samo ovaj podatak. Za vrijeme Balkanskih ratova dubrovačka podružnica Austrijskog CK nije smjela prikupljati pomoć za Crnu Goru. Na apel društva CK Crne Gore promptno je 13. listopada 1912., osnovan *Odbor za pomoć Društvu CK Crne Gore za pomoć ranjenicima*. Istog dana Odbor je dao proglas Dubrovčanima da pruže pomoć braći Crnogorcima. Odaziv je bio izvanredan i za 40 dana sakupljen je iznos od 29.000 kruna, koji se tijekom rata stalno povećavao. Dubrovnik je u Crnu Goru poslao i nekoliko liječnika. U zahvali Društva CK Crne Gore od 8. 3. 1913 naročito se ističe da je Dubrovnik prvi priskočio u pomoć. Točno 79 godina poslije Crnogorci nisu vratili istu ljubav Dubrovniku već su ga bezdušno granatirali 6. prosinca 1991.

Hrvatska je izbijanje Prvog svjetskog rata 1914. dočekala kao dio Austro-Ugarske, administrativno podijeljena između austrijske i ugarske polovice države; Međimurje i Baranja bili su dio Kraljevine Ugarske, Kraljevina Hrvatska i Slavonija bila je zaseban dio ugarskog dijela monarhije, Dalmacija i Istra bile su u austrijskom dijelu, dok je Rijeka bila izravno podređena Budimpešti.

Područje Hrvatske, osim istočnog Srijema i nekih dalmatinskih otoka nije bio zahvaćen ratnim operacijama. U Hrvatskoj i Slavoniji pak vladala je teška politička situacija. Tijekom sve četiri godine rata prijetila je opasnost od zavođenja diktature Vojnog komesarijata za Hrvatsku, koji je konstantno pokušavao oduzeti vlast Hrvatskom saboru. To Mađari nisu dopustili bojeći se novog bana

Krvave bitke na Soči za visoravan Dobredo, 1915.

Jelačića. Na sjeveru Hrvatske, dezerteri iz Domobranstva, poznatiji kao Zeleni kadar, pljačkali su i palili po plemićkim dvorcima i veleposjedima te ih preotimali i prisilno parcelirali. Procjenjuje se da je broj zelenokaderaša krajem rata iznosio oko 50.000. Najpoznatiji od njih u našim slavonskim krajevima bio je Jovo Čaruga. U okolnostima urušavanja Dvojne Monarhije, te bezvlašća i nesigurnosti na samom kraju rata, Hrvatski sabor proglasio je 29. listopada 1918. odcjepljenje i pristupanje Državi Slovenaca Hrvata i Srba.

Kraj Prvog svjetskog rata promijenio je kartu Europe i doveo do novih političkih odnosa. Rat je označio i kraj triju velikih europskih carstava: Austro-Ugarske, Njemačke i Rusije, na čijim su područjima nastale nove države. U ratu su pobijedile sile Antante, a članice Centralnih sila bile su poražene. Potonuće admiralskog broda *Viribus Unitis* u pulskoj luci 1. studenoga 1918. simbolički je predstavilo kraj Austro-Ugarske Monarhije, a time i višestoljetnog razdoblja u kojem su se nalazile i hrvatske zemlje. Austro-Ugarska je kapitulirala 3. studenog 1918., a mirovnim ugovorom u Saint-Germainu 1919. priznala je nove nacionalne države stvorene na području propale Monarhije. Nova Država Slovenaca, Hrvata i Srba trajala je kratko vrijeme. Pobjedničke države Antante nisu priznale novo stvorenu Državu SHS. To je omogućilo talijanskoj vojsci da započne s okupacijom hrvatskoga područja u skladu

s Londonskim ugovorom iz 1915., a to je potaknulo dalmatinsku vladu da zatraži što brže ujedinjenje sa Srbijom.

Zahtjev dalmatinske vlade, kao i nemiri koji su izbili na selu, primorali su Središnji odbor Narodnoga vijeća SHS na ubrzano donošenje odluke o ujedinjenju s kraljevinama Srbijom i Crnom Gorom. Ujedinjenje je proglašeno 1. prosinca 1918., bez pristanka Hrvatskoga sabora. Nova je država nazvana Kraljevstvo Srba, Hrvata i Slovenaca, a od lipnja 1921., donošenjem Ustava - Kraljevina Srba, Hrvata i Slovenaca.

Žrtve Prvog svjetskog rata u Hrvatskoj

Hrvati su se uglavnom borili na balkanskom bojištu, te u Galiciji (protiv Rusije) i na rijeci Soči (protiv Italije), iako je manji broj Hrvata sudjelovao u borbama i na drugim bojištima. Dio Hrvata sudjelovao je i na strani Antante: hrvatski dragovoljci iz prekomorskih zemalja (ponajprije iz SAD-a) te vojni zarobljenici ili bjegunci iz austrougarske vojske. Hrvatska je u ratu pretrpjela ogromne ljudske i gospodarske gubitke, koje je još više povećala španjolska gripa krajem rata. Ukupni hrvatski vojni gubici u ratu najvjerojatnije su iznosili oko 190.000 ljudi, dok se navode i podatci od 137.000 vojnih i 109.000 civilnih žrtava od gladi i raznih epidemija.

U srpnju 1918. do Hrvatske je došla i španjolska gripa, koja je diljem svijeta pokosila 20 milijuna ljudi. U Zagrebu je 1918. godine tjedno umiralo u prosjeku 60 stanovnika. Samo u Zagrebu je u nepuna četiri mjeseca odnijela više od 700 života, a na čitavom području Hrvatske vjerojatno više desetaka tisuća. Suvremenici su procjenjivali kako je od gripe u drugoj polovini 1918. oboljelo gotovo 90 % stanovnika Hrvatske, a procjenu od 15.000 - 20.000 umrlih u Hrvatskoj valja uzeti kao donju granicu broja žrtava. Od ove pandemije oboljela je otprilike 1/3 stanovnika svijeta - između 500 i 600 milijuna ljudi. Španjolska gripa trajala je od ožujka 1918. do lipnja 1920., te se smatra jednom od najvećih katastrofa u povijesti čovječanstva i može se mjeriti s epidemijom kuge u 16. stoljeću. Njezin uzročnik je podtip ptičje gripe H1N1.

Mobilizacija i glad

Nakon političkog ubojstva austrijskog prijestolonasljednika Franje Ferdinanda u Sarajevu 28. 6. 1914., počeo se pripremati ratni kaos. Nepunih mjesec dana kasnije, 26. srpnja objavljena je u Hrvatskoj djelomična mobilizacija. Zanimljiv je podatak da su Hrvati činili 18 % mobiliziranih vojnika od ukupnog broja, što je bio najveći postotak u odnosu na druge uvojačene narode Monarhije. Također su Hrvati imali i velik udjel u obnašanju visokih časničkih zvanja u austro-ugarskoj vojsci: od ukupno 315 generala i 17 admirala bilo je 30 generala i 2 admirala i 1 feldmaršal (Svetozar Borojević) s hrvatskih prostora. Posljednji ratni sukob u koji je bila uključena Hrvatska bio je aneksija BiH, 1878. Od tada su Hrvatska, Austro-Ugarska i gotovo čitava Europa uživale u skoro 40-godišnjem miru i relativnoj stabilnosti. Stoga je ratno stanje dočekano u Hrvatskoj s teškim šokom i nevjericom. Cijene hrane odmah su naglo skočile pa su ih vlasti zamrznule, a raspuštena su sva društva osim vatrogasnih i dobrotvornih.

Kako je na području Hrvatske te Bosne i Hercegovine mobilizirano gotovo milijun ljudi, mahom seljaka, ekonomska situacija je bila vrlo loša. Nije bilo dovoljno odraslih muškaraca da posiju žito i požanju žetvu. Vladala je nestašica svega, o čemu svjedoči činjenica da je bakreni krov dubrovačke katedrale skinut kako bi se pretopio u strjeljivo. I mnoge druge crkve u Hrvatskoj ostale su bez zvona (bronca se pretapala u topovske cijevi) ili krovova. Kruh se dobivao samo na cedulje, a tekstilne robe, čak i one od kopriva, je potpuno nestalo. Povrća je bilo toliko malo da se za njega nisu izdavali bonovi, nego se od zgrade do zgrade dijelio krumpir i grah na trgovima. Žene i djeca znali bi čitavu noć probdjeti, čekajući svojih četvrt kilograma krumpira ili graha po osobi.

Zbrinjavanje ranjenika

U takvoj situaciji neimaštine, gladi i prekinute proizvodnje osnovnih potrepština počeli su već u kolovozu 1914. kroz Hrvatsku prolaziti u željezničkim vagonima ranjenici s balkanskog bojišta. Posebnom carskom odlukom cara i kralja Franje Josipa I. skrb za ranjene i bolesne vojnike pala je u isključivu

mjerodavnost Crvenog križa. Crveni križ Kraljevina Hrvatske i Slavonije, iako siromašan u vrlo kratkom roku sa skromnim sredstvima podiže 35 svojih bolnica u svim većim hrvatskim gradovima (nama najbliža u Virovitici), iako do rata nije djelovala niti jedna. U njima je do kraja rata zbrinuto 140.000 ranjenika, bez obzira čijoj su vojsci pripadali. Velike javne zgrade pretvarane su u bolnice, ali ih je trebalo što hitnije opremiti medicinskom opremom i sanitetskim potrepštinama. Predsjedništvo CK KHS putem dnevnih novina poziva građanstvo za što masovnije pristupanje u organizaciju Crvenog križa, te darivanje pomoći (u robi, hrani, zavojnom materijalu i novčanim priložima). Povjerenstvo za organizaciju dobrovoljne ratno bolničarske službe izdalo je *Proglas* u kojem poziva sve liječnike koji bi mogli preuzeti sanitetsku službu i svima koji nisu bili vojni obveznici da se dobrovoljno stave na raspolaganje Crvenom križu ili Hrvatskom društvu za čuvanje narodnog zdravlja, koje će im odrediti područje za pomoć ranjenicima.

Počinju se osnivati nove i obnavljati stare podružnice Crvenog križa. Ponovo se na željezničkim kolodvorima gradova na pravcima ratnih prijevoza (kao i prije 36 godina u vrijeme borbi za aneksiju Bosne i Hercegovine), skupljaju plemeniti muškarci i žene koji pomažu ranjenicima koji se vraćaju s bojišta. U tim okolnostima osniva se i Crveni križ u Slatini. Predsjednik Društva CK kraljevina Hrvatske i Slavonije za vrijeme 1. svjetskog rata bio je Aladar grof JANKOVICH, a tajnik Viktor Badalić.

Bolničarke Crvenog križa i ranjeni domobranski vojnici, Prvi svjetski rat

*Odbor slatinskog Crvenog križa
dočekuje ranjenike
na kolodvoru, 1914.*

Osnutak Crvenog križa u Slatini

U tisku iz ranijeg razdoblja (1909. godine veći broj dobročinitelja prikupio je novčana sredstva za stradale od potresa u južnoj Italiji), mogu se pronaći podaci da su stanovnici slatinskog kraja pomagali postradale od požara, potresa, kao i jako siromašne obitelji, ali do osnutka Crvenog križa nema organiziranog humanitarnog rada.

Poticaj za osnivanje Crvenog križa u Slatini dao je tadašnji kraljevski županijski šumarski nadzornik Rudolf KOLIBAŠ, tada u službi kod Kraljevske kotarske oblasti u Slatini. U trgovištu Slatini osnovana je u užem krugu gospođa i gospode 5. kolovoza 1914. godine podružnica Crvenog križa. Odlazak mnogih Slatinčana u 1. svjetski rat potaknuo je stanovnike da se uključe u rad društva. Upravu društva činio je Upravni odbor koji je birala Glavna skupština. Prva glavna skupština Crvenog križa Slatina

održana je 20. kolovoza 1914., točno prije 100 godina. Sam Kolibaš u *Vjesniku županije virovitičke*, (godina 1915., broj 6, stranica 52) donosi kratko izvješće o osnivanju Crvenog križa Slatina.

Na početku rada podružnica je brojala 152 člana, od kojih je 18 bilo redovitih sa jednogodišnjom uplatom od 28 kruna, 131 redoviti član sa uplatom od dvije krune godišnje kroz 6 godina i 13 izvanrednih članova sa uplatom od jedne krune godišnje kroz 6 godina.

Prva predsjednica podružnice Crvenog križa Slatina bila je Dragica ZBIERZCHOWSKY, supruga liječnika i narodnog zastupnika;

- prvi potpredsjednik je bio veletrgovac Hugo Deutsh;

- prvi tajnik je bio osnivač Rudolf Kolibaš;

- prvi blagajnik Fridrich Hermann, knjigovođa Slatinske štedionice.

Ostali odbornici i odbornice bili su:

- Mirko Gürth, ljekarnik i njegova supruga Friderika

- Vjenceslav Potočnjak, kraljevski kotarski

upravitelj i njegova supruga Jelka

- Danica Deutsch, supruga veletrgovca
- Marija Kovačević, supruga javnog bilježnika i odvjetnika
- Fani Schmützer, supruga posjednika
- Paula Štagljar, učiteljica Pučke škole
- Milan dr. Ferić, kraljevski kotarski liječnik
- Ferdo Minutti, posjednik
- Lavoslav Wilczek, ravnatelj Slatinske štedionice
- Franjo Zbierzchowsky, liječnik i narodni zastupnik i dr.

Do kraja 1914. godine od članarine je prikupljeno 426 kruna, a na poziv Odbora u cijelom upravnom kotaru slatinskom prikupljeno je 6.202,60 kruna. Dakle, prikupljanje članarine i milodara bio je *prvi dio rada podružnice*. Sveopća želja građanstva bila je da se i u Slatini pri podružnici CK osnuje privremena bolnica za ratne ranjenike. To se nije moglo ispuniti radi pomanjkanja liječničkom osoblja i odgovarajućih prostorija. Zato je dio prikupljenih sredstava od 2.300 kruna poslan podružnici CK Virovitica koja je imala svoju ratnu bolnicu, 3.266 kruna darovano je za *sirote u rat pozvanih vojnika*, a 636 kruna ostavljeno je za okrpju ranjenika što prolaze kroz Slatinu, toplim jelom i pićem.

Drugi dio rada podružnice sastojao se od okrpje ratnih ranjenika koji su prilazeći vlakom kroz Slatinu morali čekati na spojne vlakove ili čak noćiti. U tu svrhu ustrojen je u Crvenom križu poseban odbor od uglednih gospođa u kojem su bile:

Justina Bauer, Filipina Bröder, Marija Justh, Paula Kelemen, Frida Gürth, Minka Hermann, Mada Horvath, Marija Kovačević, Jelka Potočnjak, Paula Štagljar, Josipa Vujković, Paula Wilczek i Dragica Zbierzchowsky.

Gospođe su same su uredile i opremile posebnu kuhinju u kojoj su pripremale topla jela i pića, često od namirnica koje su same donijele iz svojih domova. Do kraja prosinaca iste godine okrpju je dobilo 1.200 ranjenika. Isti odbor gospođa unajmio je i jednu veću sobu sa sedam ležajeva u kojoj se moglo prenoćiti. Svi ranjenici (njih oko 60) koji su se zatekli u Slatini od 24. do 31. prosinca, uz božićno drvce darivani su još i posebnim darovima, te obiljem cigara i duhana.

Treći rad podružnice sastojao se od sakupljanja vune uz pripomoć Kotarske oblasti u Slatini i područnih upravnih općina. Od kupljenih 70 kg vune izrađena je topla odjeća za vojnike na ratištu, a posebno su se u tome istakao poseban odbor gospođa iz trgovišta u Voćinu i svake hvale vrijedne, mjesne učiteljice. Izrađena i prikupljena topla odjeća poslana je u 5 različitih hrvatskih domobranskih postrojbi u Osijeku, Sisku i Zagrebu.

Ranjeni vojnici u virovitičkoj bolnici Crvenog križa u zgradi Gimnazije

Četvrti rad podružnice bio je prijavljivanje bolničarki i bolničara koji bi dragovoljno negovali ratne ranjenike, bilo na ratištu, bilo u bolnici. Prijavilo se dosta osoba, no podružnica je zadržala samo one koji su zadovoljavali uvjete za tu svrhu: 19 bolničarki i 8 bolničara. Edukaciju o pružanju prve pomoći i njezi ranjenika obavio je kotarski liječnik Milan dr. Ferić.

Središte Kotara Slatine 1920.-ih

*Gladna hercegovačka djeca,
1917. - 1918.*

Oni su nakon toga kod kuće čekali da ih se pozove na ratište ili u koju bolnicu. Slatinski općinski liječnik Erich dr. Diets bio je tako 12 mjeseci na ratištu i za zasluge stečene u radu Crvenog križa u Slatini odlikovan je 1915. godine Počasnim znakom 2. razreda.

O humanitarnom i dobrotvornom radu na području slatinskog kotara još možemo spomenuti sljedeće. U Slatinskom Drenovcu, jednoj od 6 tadašnjih općina slatinskog kotara plemkinja Marija Janković udana pl. Adamović tijekom rata osobno je previjala ranjenike. Također, poklonila je veliki dio svog imetka za lijekove sirotinji.

U Spomenici osnovne škole u Novoj Bukovici iz 1915. piše da su učenici ove škole u školskoj godini 1914./15. za potrebe vezane za ratno stanje napravili sljedeće:

- prikupili svotu od 160 kruna za Crveni križ
- prikupili određenu svotu novca za djecu siromašnih mobiliziranih vojnika, te za božićnicu vojnicima i za invalidne osobe
- skupili su 28 kg kupinovog lišća za čaj vojnicima
- skupili su 25 kg jaja, jabuka i šećera za ranjene vojnike u bolnici Crvenog križa u Osijeku
- skupili su 10 kg kovine za vojsku
- učenice su plele rukavice, kape i čarape za vojnike na ratištu.

Svake hvale vrijedan trud i domoljublje novobukovačkih učenika prije 100 godina.

Spašavanje gladne hercegovačke djece

Opskrba hranom i proizvodima uslijed oskudice i gladi u vrijeme rata postala je od državne važnosti. U Beču je u tu svrhu bio osnovan Ratni žitni zavod, te je u cijeloj Monarhiji 1915. proveden popis stanovništva kako bi se evidentirao broj mogućih korisnika kruha.

Hrvatski sabor (u banskoj Hrvatskoj) koji se tijekom rata sazivao, također je vodio brigu o opskrbi pučanstva hranom. Posebne komisije provodile su rekviziciju uroda i stoke (po niskim cijenama), te propisivale i kontrolirale njihovu preraspodjelu u pojedina područja i gradove. Nestašica namirnicama posebno je pogodila Dalmaciju i Istru u čijim su gradovima uvedene krušne karte, dok se u sjeverozapadnoj Hrvatskoj u nedostatku žita pravio kruh od groždanog tropa. Svemu tome još su pogodovala i inače slabe žetve zbog suše u 1916. i 1917. godini, a nedostajalo je i radne snage jer je većina radno sposobnih muškaraca bila mobilizirana. Još gora situacija bila je u Hercegovini. Ljudi, a osobito djeca, počeli su masovno umirati.

Zbog toga je *Središnji zemaljski odbor* na čelu s Josipom Šilovićem i Đurom Basaričekom, počeo veliku humanitarnu akciju preseljavanja djece iz Istre i Dalmacije na sjever Hrvatske. Iz Hercegovine koja je još teže bila pogođena sušom i glađu, organiziran je 1917.-18. egzodus djece gotovo biblijskih razmjera. U tome je bila ključna suradnja Središnjeg odbora s hercegovačkim franjevcima, posebno s fra Didakom Buntićem. Bila je to za južnoslavenske krajeve nezapamćena humanitarna akcija, koja je obuhvatila svu ugroženu djecu, bez obzira na njihovu etničku pripadnost. Franjevci su povelili katoličku djecu Hercegovine, Hamdija Kreševljaković je vodio muslimansku djecu u Vinkovce, a srpski su učitelji i prote povelili pravoslavnu djecu u srpska sela sjeverno od Save, uključivši Srijem, Banat, Bačku i Baranju. Koliko je djece spašeno, teško je utvrditi, jer se sve odvijalo u ratnim okolnostima, kada evidencije nisu bile primjereno vođene. Neke procjene govore o oko 23.000 zbrinute djece. S druge strane, najčešće spominjani podatak o broju spašene djece iz Hercegovine, jest oko 17.000. O opsegu akcije koja je obavljena

svjedoči podatak da je utemeljen 1.491 terenski odbor u svim sjevernim hrvatskim županijama. U tim su odborima bili načelnici, učitelji, trgovci, veleposjednici, svećenici. Osim Središnjeg odbora osnovano je osam županijskih odbora s brojnim povjerenicima, koji su obavljali rad na terenu. Radilo se, dakle, o golemoj mreži koju je trebalo uspostaviti i svakodnevno koordinirati.

Djeca su uglavnom smještavana u imućnije obitelji u sjevernim krajevima, gdje je bio manji natalitet i gdje je vladala *bijela kuga*. Zabilježeni su mnogi primjeri dirljivog gostoprinstva i topline tih, kako bismo danas rekli, udomiteljskih obitelji. Paralelno sa smještajem i brigom o pristigloj djeci, trebalo je prikupljati pomoć u hrani, odjeći i novcu, kako bi im se osigurala sredstva za život, a obitelji u koje su bili smješteni brinule su se da im bude što bolje. Djeca su imala besplatnu zdravstvenu zaštitu, za što je bio zadužen kotarski liječnik, a u slučaju teže i ozbiljnije bolesti, kao i u smrtnim slučajevima, bili su dužni obavijestiti roditelje i Središnji zemaljski odbor.

Poznato je da u dramatičnim okolnostima kakve su one ratne, snažno jača socijalna kohezija, obnavljaju se veze među ljudima, na površinu izbijaju zatomljene humane vrijednosti. Riječju, društvo se revitalizira u svojim solidarnističkim temeljima. Kako piše P. Rosanvallon: *U vrijeme i nakon isteka rata sve se odvija kao da dolazi do ponovnog utemeljenja društva....* Bilo je tako i ovdje, u Prvom svjetskom ratu: gladnoj djeci iz južnih krajeva Slavonija je (ona je metafora za sjeverne regije) otvorila svoja vrata, raširenih ih je ruku primila u svoje okrilje. Upravo iz tih dramatičnih vremena u južnim krajevima datira vjera u Slavoniju kao *obećanu zemlju*, u koju se u teškim vremenima ljudi mogu preseliti i preživjeti, odakle mogu dotjerati zarađeno žito za gladnu obitelj. Slavonija je u kolektivnom imaginariju siromašnog svijeta južnih krajeva postala naša mala Amerika. *(Tekst je gotovo u cijelosti preuzet s interneta).*

Iako ovaj prilog nema neposredne veze s radom Crvenog križa, sigurno ima sa velikim srcem slavonskog čovjeka, među kojima je svakako bilo i obitelji iz slatinskog kraja. Nažalost, danas iz mnogih razloga egzodus gotovo da prijete Slavoniji. Slavonija više nije naša mala Amerika.

Rudolf KOLIBAŠ (1876. - 1961.)

Prije nego pređemo na razdoblje poslije 1. sv. rata držim da je naš osnivač Rudolf Kolibaš zaslužio nekoliko rečenica koliko smo ih u izvorima uspjeli pronaći. Prema dužnostima koje su vršili u to vrijeme, možemo pretpostaviti da su prvi osnivači Crvenog križa Slatina, bili sama krema tog malog kotarskog središta, njegovi najodličniji i najbogatiji ljudi. Također, vidimo po prezimenima da je velik broj njih bio njemačkog, češkog, poljskog ili mađarskog podrijetla, jer se *domorodci* još nisu profilirali u utjecajne ljude Slatine.

Rudolf Kolibaš rođen je 4. 5. 1876. u Bjelovaru, a osnovnu školu završio je u Novigradu Podravskom. Kao nadaren učenik završio je 1893. Kraljevsku veliku realku u Zagrebu, a zatim je, uz stipendiju Hrvatske zemaljske vlade, studirao šumarstvo na *Visokoj školi za kulturu tla* u Beču koje je diplomirao 1898. Kad su ga kraljevske vlasti kao javnog službenika 1907. postavile za kraljevskog kotarskog šumarskog nadzornika u Slatinu, to je bio već izgrađen stručnjak širokih pogleda i interesa koji je vjerojatno govorio nekoliko stranih jezika. Ne čudi onda da je pokušavao poboljšati uvjete mjesta u kojima je službovao.

Spomenica slatinske RKT župe počela se pisati 22. 7. 1880. kada je osnovan Odbor

Mladi Rudolf Kolibaš kao maturant, 1893.

za izgradnju župne crkve u Slatini. Slatinska župa bila je filijala sladojevačke Župe sv. Barbare i slatinski su vjernici išli tamo na bogoslužje. Predsjednik odbora bio je sladojevački župnik dr. Marko Lončarić, a tajnik Društva katolika Slatine učitelj Josip Šestak. U Spomenici 1901. piše da rimokatoličko pučanstvo Slatine broji 2.000 duša, ali da nema svoju crkvu kao vjernici drugih vjera: *grkoistočne, protestantske i izraelitične, premda su brojno zaostali za njima*. Odbor je vjerojatno slabo radio jer gotovo 30 godina nije bilo pomaka.

Za vrijeme službe Božje, na drugi dan Duhova 1908., koja se održavala u bivšem slatinskom crkvenom tornju, upravo tijekom podizanja, spustila se silna kiša i svi su se vjernici morali razbježati, jer je prostor tornja bio premalen – dostajao je tek za župnika i ministrante. Taj trenutak potaknuo je Rudolfa Kolibaša, mada u Slatini nije rođen, da pokrene akciju za gradnju crkve. Obnovio je crkveni odbor, kojemu je bio predsjednik. Skupljanje sredstava trajalo je do 1911. godine kada je 15. listopada kanonik i zagrebački sveučilišni profesor dr. Rudolf Vimer posvetio kamen temeljac. Crkvu je posvetio 6. 7. 1913. zagrebački nadbiskup dr. Antun Bauer. Za ove je zasluge Kolibaš zajedno s potpredsjednikom odbora Baltazarom Leščanom odlikovan 24. 3. 1914. papinskim redom *Pro Ecclesia et Pontifice*. Odlikovanje im je dodijeljeno u samoj crkvi u Slatini, u nazočnosti ogromnog mnoštva naroda i svih predstavnika vlasti.

Još nešto o slatinskoj župi. Osnovana

je 15. listopada 1919. odlukom Prečasnog Nadbiskupskog duhovnog stola u Zagrebu od 14. 8. 1919. broj 8686. Župa je *liberae Ordinarii collations*, a prvi župnik bio je Stjepan LESNY. Godine 1923. nabavljena su nova zvona iz Maribora. Posvetio ih je pomoćni zagrebački biskup Josip Lang. Za župnika dolazi Julije Bürger. Euharistijski kongres u održan je u Slatini 8. i 9. kolovoza 1925. godine.

Za svog boravka u Slatini Kolibaš je, između ostalog, bio tajnik Narodne čitaonice i tajnik DVD-a. Osnovao je *Hrvatski sokol* u Slatini (organizacija koja je bila ustrojena 1874. u Zagrebu radi promicanja tjelovježbe i širenje nacionalne svijesti). Za vrijeme 1. sv. rata o vlastitom trošku uzdržavao je Ratni pripomoćni ured u Slatini i za to je odlikovan *Srebrnom kolajnom Crvenog križa*. Iz tog je ureda proistekla podružnica Crvenog križa u Slatini. Iz Slatine je 1916. premješten za kraljevskog šumarskog nadzornika u Osijek. Kao izvrstan šumarski stručnjak, koji je poznao sve grane šumarstva, radio je na unaprjeđivanju šumarstva širom Hrvatske. Bio je dugogodišnji član Šumarskog društva u Zagrebu. Već kao mladi stručnjak pisao je stručne priloge u *Šumarskom listu*. Prilikom proslave 60. godišnjice diplomiranja bio je pozvan s kolegom ing. Vilimom Čmelakom u Beč gdje im je 1958. dodijeljena *Zlatna diploma inženjera*.

Rudolf Kolibaš umro je 11. prosinca 1961. u Zagrebu i sahranjen je na groblju Mirogoju. Grad Slatina odužio mu se za sve zasluge tako da je početkom 90-ih jednu ulicu zvanu Stari Potočani imenovao njegovim imenom.

Spomenik Rudolfu Kolibašu na zagrebačkom Mirogoju, 2014.

Rad Crvenog krsta između dva svjetska rata

Pristupajući novoj Državi Slovenaca, Hrvata i Srba 29. 10. 1918. Crveni križ Kraljevina Hrvatske i Slavonije raskida svaku vezu s ugarskim i austrijskim Crvenim križem i proglašava svoju neovisnost. Skupština Države SHS prihvaća pravila samostalnog društva, ali ih Vlada nije odobrila već preporuča da HCK poradi na stvaranju jedinstvene organizacije za cijelu zemlju. Od 1919. do 1923. godine u Hrvatskoj je djelovao Privremeni odbor HCK.

Srpski regent i prijestolonasljednik A. Karađorđević proglasio je 1. 12. 1918. Kraljevstvo Srba, Hrvata i Slovenaca u koje su ušle Država Slovenaca, Hrvata i Srba, Kraljevina Srbija i Kraljevina Crna Gora. *Nova država nije ispunila težnje i očekivanja svojih hrvatskih graditelja U zajedničkoj državi različiti su se narodi našli bez priprema koje bi im omogućile da se upoznaju u potrebnoj mjeri. Narodi u novoj državi dotad su se razvijali u različitim povijesnim okolnostima, a dijelile su ih razlike u institucijama, kulturi, političkim težnjama, gospodarskoj razvijenosti. Novo ostvarena monarhija nije priznavala stvarnost postojanja više naroda i više političkih ciljeva. Monarhija se pokazala jamstvom srpske supremacije. Uslijedile su godine teških političkih i socijalnih borbi protiv monarhističkog i velikosrpskog unitarizma i centralizma. Nova država nazvana je Kraljevinom Jugoslavijom, ali ubrzo će se pokazati državom bez političke i gospodarske budućnosti.* (Trumbić, Supilo).

Osnivanje Lige društava Crvenog križa 1919. godine

Godine 1919. donesene su važne odluke koje su trajno usmjerile rad pokreta Crvenog križa u cijelom svijetu. Te godine osnovan je Odbor od 5 nacionalnih društava CK (SAD, Engleska, Francuska, Italija i Japan) na inicijativu predsjednika Američkog društva CK Henryja Davisona. Odbor je trebao izraditi i predložiti novi program rada CK u vrijeme mira jer do tada Crveni križ nije djelovao u mirnodopskim uvjetima, nego je sve svoje aktivnosti poduzimao samo u ratnim sukobima. Najvažnija je nova aktivnost bila

briga o zdravlju i suzbijanje epidemija koje su se naglo širile u poslijeratnim uvjetima. Donesene su temeljne odluke da Crveni križ za vrijeme rata samo pomaže vojnim sanitetskim službama pojedinih država, a ne zamjenjuje ih, a rad na zdravstvenom području u vrijeme mira ima obilježje pomaganja državnog saniteta.

U organizaciji CK mora postojati jedan međunarodni odbor i jedan središnji zdravstveni odbor. U Parizu je 5. 5. 1919. osnovana *Liga društava Crvenog križa* sa 5 država inicijatora, koja će 1991. postati Međunarodna federacija Crvenog križa i Crvenog polumjeseca (IFRC).

Crveni krst Kraljevstva SHS pristupio je Ligi društava Crvenog križa 22. 8. 1919.

U Osijeku je 26. 9. 1921. održan sastanak Okružnog odbora CK Kraljevine SHS. Na temelju Proglasa tiskanog u *Glasniku društva CK Kraljevine SHS 1921.*, u skladu s *Pravilima Srpskog Crvenog krsta* rekonstruiran je rad društva te se naziva *Crvenim krstom Kraljevine Srba, Hrvata i Slovenaca*. Na temelju toga morao se uskladiti rad svih društava prema novim pravilima i održati izbori u svim lokalnim društvima CK.

Pravila CK Kraljevine SHS osim već poznatih zadataka CK u ratu, utvrđuju i veoma brojne zadatke za vrijeme mira:

- pružanje pojedinačne i kolektivne pomoći, a naročito stradalima u prirodnim nesrećama
- pomaganje ratnoj siročadi i udovicama, osobama s invaliditetom i bolesnicima
- provođenje mjera za poboljšanje narodnog zdravlja i podizanje higijenske kulture
- higijensko prosvjećivanje
- vođenje borbe protiv akutnih i kroničnih bolesti i alkoholizma
- zaštita zdravlja dojenčadi i male djece
- podizanje zdravog podmladka CK i širenje humanih ideja CK.

Za obavljanje tih zadataka CK formira sanitetske i humanitarne ustanove i osposobljava osoblje za rad u njima u vlastitim školama i na tečajevima.

Viktor Žmegač, hrvatski germanist
rođen 1929. u Slatini

Prema novim Pravilima *Crvenog krsta* od 1923. ustanovljuje se Glavni odbor (GO) CK Kraljevine SHS sa sjedištem u Beogradu, koji je bio vrhovno upravno tijelo CK za cijelu državu. U travnju 1925. održana je Glavna skupština društva CK i propisana su nova pravila koja su pratila novu teritorijalnu podjelu države na 16 oblasnih odbora, od toga 3 za Hrvatsku u Zagrebu, Splitu i Osijeku.

Od 1918. do 1933. godine osnovno obilježje djelovanja CK u cijeloj zemlji, pa tako i u Hrvatskoj bio je karitativan rad u pružanju individualne i masovne pomoći. Zabilježeno je pružanje pomoći krajevima stradalima u prirodnim nepogodama (velike poplave 1923. u Hrvatskoj i Sloveniji). Za te svrhe dobivala su sredstva od članarine (20 din mjesečno za redovite članove), darova, donacija i drugih izvora. Prihodi od priredaba i dobrovoljnih priloga u Tjednu CK u cijelosti su upućivani Glavnom odboru u Beogradu. GO CK Kraljevine SHS prikuplja pomoć za poplavljena područja i osniva fond od 130.000 dinara za prvu pomoć u budućim nepogodama. Narodna zaštita u Zagrebu u vrijeme poplava osiguravala je smještaj djeci iz stradalih područja u obiteljima u drugim krajevima. Katastrofalne poplave ponavljaju se 1926./27. godine na osječkom području i u Slavoniji. Osnovan je Narodni odbor za pomoć stradalnicima, a CK je djelovao kao izvršno tijelo tog Odbora. Organizirao je prikupljanje dobrovoljnih priloga sa područja cijele države. Prikupljeno je 9.641.000 din, a još je 9.181.000 din dometnula država čime je pružena pomoć poplavljenima za gradnju novih i popravak oštećenih kuća. (Povucimo paralelu sa katastrofalnim poplavama u županjskoj Posavini u svibnju mjesecu 2014. godine). Zbog dugotrajne suše u mnogim su krajevima tijekom 1927./28. organizirane akcije prehrane stanovništva u pasivnim krajevima kao jedna od važnih djelatnosti CK.

U takvim okolnostima obnavlja se rad podružnice Crvenog križa Slatina. Ulaskom Hrvatske u novu državu Slatina je dobila atribut podavska, a križ je postao krst.

Rad Crvenog krsta Podavska Slatina

Podružnica CK Kraljevine SHS osnovana je u Podravskoj Slatini 15. studenog 1921. sa

sljedećim članovima u Pododboru:

- Zdravko dr. Kovačević
- Đuro Grusling
- Josip Bauer
- Krsto Sivanić
- Sava Kavgić
- Jovan Mihić
- Aleksandar Beck.

Dokumentacija i imetak dotadašnjeg CK Slatina predana je novoj upravi, koja je nastavila s humanitarnim radom kao prioritetom društva. U novim uvjetima CK je radio na higijenskom prosvjećivanju naroda, te se bavio prosvjetiteljskim i kulturnim radom.

Ivo Maričić, ravnatelj Državne građanske škole u Slatini u *Spomenici Državne građanske škole u Podravskoj Slatini prigodom deset godišnjice zavoda (1918.-1928.)*, piše: *Crveni križ, mjesna organizacija, ogranak je velike organizacije cijele Kraljevine. Ciljevi su joj humani, a propagira higijenski život u širim slojevima naroda. U novije doba pod novom agilnom upravom: predsjednikom, općinskim liječnikom Eduardom dr. Žmegačem i tajnikom Milanom Šulcom, nastavnikom građanske škole razvija svestrano svoj program u narodu.* (Liječnik Žmegač otac je svjetski poznatog hrvatskog germanista Viktora Žmegača koji je rođen u Slatini 1929. godine).

Ekonomska kriza u 30-tim godinama prošlog stoljeća rezultirala je sve većim brojem nezaposlenih. Mjesni odbor CK u Podravskoj Slatini podijelio je u dva dana 1932. za prehranu nezaposlenim radnicima i sirotinji 1.600 kg kukuruznog brašna među 150 slatinskih obitelji. Brašno su darovali slatinski odvjetnik Rudolf Ivančić, tvorničar Antun Bauer i Slavko Beck, a ostalo je dao CK iz svojih rezervi. Djelatnosti CK razvijale su se i drugim mjestima. Odbor Crvenog krsta Voćin osnovan je 19. 1. 1932. godine. U društvo se upisalo 40 članova.

- predsjednik je bio Ante dr. Brkljačić, liječnik;
- potpredsjednica Ljuba Hajdin (supruga učitelja Nikole);
- tajnik Nacko Vidanović, paroh;
- blagajnica gđa Rot, blagajnica, te još 8 odbornika.

Inicijativu za osnivanje voćinskog odbora

CK potaknuta je humanitarnom pomoći koja je dolazila u Voćin putem Crvenog krsta za stradale od tuče i za nezaposlene. Tada je u općini Voćin podijeljeno oko 4 vagona pšenice i kukuruza.

I opet se povijest ponavlja. Točno nakon 60 godina, u ožujku 1992. godine u voćinski kraj počinju se doseljavati Hrvati s Kosova (župa Letnica) i njima je do kraja 20. stoljeća Crveni križ Slatina podijelio najmanje 20 vagona različite hrane.

Nažalost, više podataka o radu našeg društva u Slatini između dva rata nije pronađeno, što ne znači da nije sudjelovao u većini djelatnosti koje su bile u djelokrugu rada državnog Crvenog križa u tom razdoblju, tim više što je Podr. Slatina bila kotarsko središte.

Rad Podmlatka Crvenog krsta (P.C.K.) u Kraljevini SHS

Kako bi razumjeli djelovanje Podmlatka Crvenog križa, kao važne sastavnice rada CK U Kraljevini Srba, Hrvata i Slovenaca, pa i u tadašnjoj Podravskoj Slatini vraćamo se ponovo u 1921. godinu.

Podmladak Crvenog križa nije bio organiziran do 1915., iako su djeca pomagala CK u svojim državama prilikom prirodnih i ratnih nesreća. U rujnu 1921. u Kraljevini SHS dolazi šef podmlatka CK u Ligi društava CK u Ženevi E. Burton kao izaslanik Lige. Ministarstvo prosvjete uputilo je pismo svim školama u zemlji pismo kojim preporuča osnutak podmlatka CK. Krajem iste godine dolazi i Pattie Day Miller, predstavnica Američkog društva CK, poslana od Lige CK da stručno pomogne osnutku Podmlatka CK u Kraljevini SHS. Na sjednici Glavnog odbora održanoj 9. 12. 1921. izložila je ideje, ciljeve i način organiziranja podmlatka CK. Pravila podmlatka prihvaćena su i odobrena na sjednici GO Crvenog krsta koja je održana 28. 1. 1922. godine.

Međunarodna organizacija Podmlatka CK već 1922. ima 6 milijuna članova u SAD i 1 milijun u Europi, ukupno 7 milijuna članova u svijetu. U siječnju 1922. gđica Palmer iz Američkog društva CK ustrojila Podmladak CK u Zagrebu čiji je prvi predsjednik bio prof. Vladoje Dukat.

U kolovozu 1922. druge dvije

Amerikanke gđice Jones i Shoenberger potiču osnivanje oblasnih odbora podmlatka u Splitu i Dubrovniku. Oblasni odbori P.C.K. počeli su 1924. godine pripreme za utemeljenje organizacije podmlatka u manjim mjestima i seoskim školama. Tiskan prvi kalendar Podmlatka CK u 30.000 primjeraka. Godine 1925. Osnovan je Oblasni odbor podmlatka CK u Osijeku. Svaka osječka škola i njen podmladak imala je patronat, nad nekom školom u pasivnim krajevima, te je njihovim učenicima slala hranu, odjeću i dr.

Zakon iz 1933. stavlja izvan snage Pravila P.C.K iz 1928. i umjesto posebnih odbora podmlatka organiziraju se sekcije pri banovinskim, kotarskim i općinskim društvima Crvenog križa.

Za rad P.C.K. svojstveni su različiti odgojno-obrazovni i manifestacijski sadržaji, ali i:

- stjecanje higijenskih navika
- buđenje i razvijanje humanih i socijalnih osjećaja kod školske mladeži
- konkretne akcije pomaganja siromašnim suučenicima
- osnivanje školskih kuhinja u pasivnim krajevima i krajevima stradanim od prirodnih katastrofa
- organizacija brojnih ferijalnih kolonija na moru i planinama, koje su služile navikavanju podmlatka kolektivnom životu i životu u prirodi, upoznavanju ljepota domovine i kao jedina prilika siromašnim učenicima da odu na more ili u planine.

Rad P.C.K. u Podravskoj Slatini

Nakon Prvog svjetskog rata osnovan je Podmladak Crvenog krsta (P.C.K.) pri Građanskoj školi u Podravskoj Slatini, (1924. ili 1925.) a od 1926. godine i u Čađavici. Pod glavnim načelom *svježina duše i zdravlje tijela*, aktivnost Podmlatka dijelila se na higijenski, humanitarni i socijalni rad. Sudeći po fotografiji kolone s velikim brojem učenika sa zastavama Crvenog križa iz 1925. očito je da je P.C.K. P. Slatina već te godine bio jako razvijen i da su vjerojatno sva školska djeca bila članovi PCK. Rad P.C.K. u P. Slatini vjerojatno se još više razvio dolaskom svježih učiteljskih snaga u Državnu građansku školu.

U školskoj godini 1926./27. u Građansku

školu imenovane su tri apsolvence zagrebačke pedagoške škole: Anka Barac nastupila je 27. rujna, Katica Mušić 15. listopada i Marija STANKOVIĆ 18. listopada 1926. godine. Iako je Milan ŠULC, stalni učitelj mjesne osnovne škole, već radio u Slatini, bio je dodijeljen na rad u Građanskoj školi 25. 2. 1927. U novoj školi predavao je njemački jezik, prostorno risanje i pjevanje. Postao je i pročelnikom organizacije P.C.K. u svojoj školi, u kojoj je svaki razred imao svoju ustrojbenu jedinicu podmlatka. Na slici je sa svojim 3. razredom Građanske škole (danas 7. razred osnovne škole).

Ravnatelj Ivo Maričić vodio je školsku ekskurziju sa 17 učenika 4. razreda od 8. do 22. srpnja 1927. Tom su prigodom posjetili Plitvička jezera, staru jezgru Splita i kupalište Bačvice. U Arheološkom muzeju u Splitu razgovarali su s najpoznatijim hrvatskim arheologom don Franom Bulićem. Obišli su i staru Salonu, Trogir, Dubrovnik, Boku Kotorsku, Mostar i Sarajevo. Čudnovato je kao se povijest ponavlja. Točno 80 godina kasnije, Crveni križ Slatina organizira 2007. svoje drugo ljetovanje za djecu i mladež na otoku Čiovu. Te smo godine i mi obišli staru Salonu, a Trogir, stara jezgra Splita i Bačvice su nam redovite godišnje destinacije sve do danas.

U već spomenutoj spomenici na str. 80-81 napisano je: *Prigodom proslave obljetnice mučeničke smrti narodnih mučenika Zrinskog i Frankopana priredila je organizacija P.C.K. ove škole 29. 4. 1928. proslavu spojenu s danom trezvenosti, na koju su pozvani i roditelji učenika, da vide i vanškolski rad svoje djece i rad nastavnika za dobro i napredak njihove djece.... Nakon lijepih samostalnih prikaza učeničkih o pogibiji Zrinsko-Frankopanskoj, štetnosti alkohola i duhana održao je vođa organizacije P.C.K. nastavnik Milan Šulc predavanje o svrsi i radu P.C.K. u korist organizovane mladeži od rada i nastojanja te organizacije. Prisutni su interesom pratili razlaganje predavačeva i uvjerali se o svestranosti i velikoj koristi školskoj mladeži od te organizacije. Odaziv je bio i ovaj put preko očekivanja.*

U istoj publikaciji o zdravstvenom prosvjećivanju napisano je: *Na dan propagande za Ligu protiv tuberkuloze u Osijeku, održao je općinski liječnik dr. Edo Žmegač građanstvu predavanje, u kojem su pribivali i učenici ove škole. Tom su zgodom među građanstvom prodavali „Cvjetiće“ u korist Lige.*

U istoj Spomenici (str. 80-82) pročelnik organizacije P.C.K. Milan Šulc piše o radu podmlatka u njegovoj školi. Školu je ovisno o školskoj godini, pohađalo od 110 do 130 učenika. Tekst prenosimo u cijelosti jer mu se nema što dodati, niti oduzeti, već samo uživati u stilski sadržajnom članku. Neke od odgojnih i moralnih načela u radu u tekstu valjalo bi obnoviti i u današnje vrijeme u radu s djecom i mladeži u našim odgojno-obrazovnim ustanovama, ali i cijelom društvu.

Rad organizacije „Podmlatka Društva Crvenog Krsta“

Glavni principi, na kojima se osniva cijeli uzgojni pokret P.C.K. jesu svježina duše i zdravlje tijela.

Rad je najbolje sredstvo za jačanje tijela i duše.

Rad daje snagu, kojom se može sve svladati. Djeca su po svojoj naravi uvijek aktivna. Stoga valja dječji duh uvijek zabaviti korisnim radom, da se njime djeca odvrte od zlih navika i sklonosti. Organizacija P.C.K. kao uzgojno-prosvjetna ustanova, vodi mnogo računa o toj činjenici i svakom zgodom pruža priliku svojim članovima, da tu svoju prirodenu djelatnost prema svojim sposobnostima iskažu.

Djela naše djece su doduše malena, ali s njihovim tjelesnim i duševnim razvitkom ona rastu i postaju sve znatnija.

Važna je zadaća P.C.K., da se mladež već sada u svojoj ranoj mladosti nauči gledati u čovjeku samo čovjeka i da se drage volje i požrtvovano predaju radu za čovječanstvo.

Rad P.C.K. naše škole podijeliti ćemo na higijenski, humani i socijalni rad.

Da što savjesnije provedemo higijenska načela P.C.K., njegovala se tjelovježba i to u proljeće i ljeti vani na livadici pod korisnim utjecajem sunčanih zraka.

U krilu naše organizacije P.C.K. postoji i nogometno odjeljenje, koje je igralo međusobno utakmice pod nadzorom pročelnika P.C.K.

Manjim i većim izletima, koje smo poduzimali, upoznali su učenici поближе svoj zavičaj i domovinu, a time se u njima razvilo domoljublje i estetski smisao za prirodne krasote lijepe naše domovine.

Na mjesečnim posijelima održavana su predavanja iz higijene i razna protualkoholna predavanja. Higijensku pouku dobivali su učenici i u redovitoj obuci iz higijene.

Pomladak posjeduje priručnu školsku apoteku sa svim najpotrebnijim sredstvima za prvu pomoć nastradalom drugu.

Skupljanjem milodara pomagali su „Mlađani“ bijedne i nesretne u poplavljenim krajevima i gladnu djecu u našoj Hercegovini, pa se na ovaj način u našoj mladeži pobudio osjećaj humanosti i ujedno požrtvovanje u pružanju pomoći svome bližnjemu, a time je došao humani zadatak naše organizacije P.C.K. do pravoga izražaja.

U svojoj blagajnici drže „Mlađani“ uštedenu svoticu novca, koja je uvijek u pripravi, da se iz nje pruži pomoć svome siromašnom drugu, u bolesti lijekovima, a u nezgodama novčanom pripomoći.

Raznim društvenim dužnostima, koje su članovi P.C.K. vršili u svojoj organizaciji, privikavali su se oni socijalnom životu i radu. Tim radom i samoupravom u razrednim odborima u školskom odboru P.C.K., razvijao se u njima osjećaj odgovornosti i jačala socijalna snaga, kojom će oni, jednom dok odrastu, u službi ljudske zajednice mnogo koristiti općem napretku našega naroda i cijelog čovječanstva.

Kod svih svečanih narodnih i državnih proslava našje „Pomladak“ sudjelovao i iskazao počast zaslužnim narodnim rodoljubima i herojima. Da proslavi rad narodnih velikana, upriličuje naš „Podmladak“ svečana posijela u svome društvenom krugu, na koja dolaze i roditelji naših „Mlađana“.

Tim valjanim uzgojnim sredstvom odgajaju se idealni rodoljubi dobri i svjesni građani države, koji će postati voljni i sposobni, da za dobro svoje domovine i naroda svoga dadu sve, pa i svoj život.

Naš je P.C.K. držao redovito svakoga mjeseca svoja društvena posijela, na kojima su članovi istupali svojim samostalnim sastavcima, deklamacijama, muziciranjem i pjevanjem, a ujedno su iznosili razne prijedloge za unapređenje društva.

Priredivanjem zabava postizali su lijepi materijalni i moralni uspjesi, a ujedno se na taj način mnogo pridonijelo popularizovanju pokreta P.C.K.

Temeljna je značajka moderne praktične pedagogije da se radom ucjepljuju u dušu djece sva uzgojna načela i da se samo radom dolazi do pravog znanja. Iz toga smo se razloga mnogo služili ručnim radom, kao važnim uzgojnim sredstvom, pa smo ga izvodili u svim tehnikama. (O ručnom radu opširnije na drugom mjestu).

Produkti ručnog rada dobro su nam došli iz materijalnih razloga, jer smo ih upotrebljavali za lutriju prigodom zabava, a iz toga prihoda nabavljale su se potrebe društva.

Radovi, koje smo tokom vremena izlagali na našim izložbama, govore jasno o aktivnosti i spremnosti naših „Mlađana“.

Vrijedno je da se spomene, da su se naši „Mlađani“ osobito istakli u dekorativnom crtanju na zemljanim predmetima (vazama), koje su ukrašavali pretežno narodnim ornamentima, pa su tako upoznali i zavolili našu bogatu i šaroliku narodnu umjetnost, koju smo vazda u ručnom radu primjenjivali.

Lijepi broj članova bio je pretplaćen na društveno glasilo „Glasnik P.C.K.“, koji se rado čitao radi njegovog vrsnog i zanimljivog sadržaja.

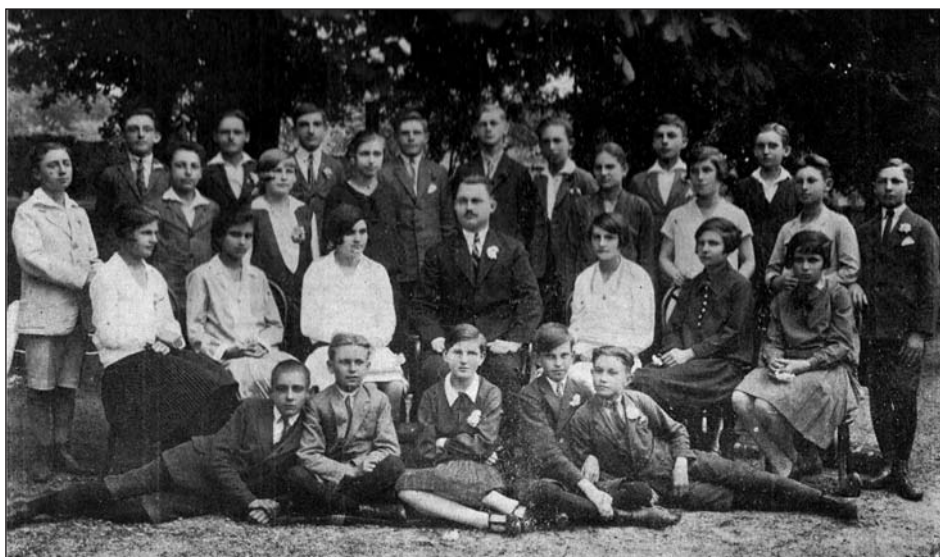
Naš je „Podmladak“ svojim radom uvijek nastojao da podupire i nadopunjuje sva školska teorijska predavanja o higijeni, građanskim i društvenim dužnostima, pa je u svemu, na taj način, zadatak ovog društva izveden primjerno prilikama, u kojima se sada nalazimo.

Time nije program rada P.C.K. iscrpljen, nego je samo utrven put, kojim valja poći, da se postignu uzvišeni ideali, koje P.C.K.

Pomladak CK Podr. Slatina u mimohodu 1924. ili 1925.

Milan Šulc, pročelnik P.C.K. u Slatini, 1920-ih i 1930-ih

Nastavnik Milan Šulc i njegovi Mlađani, učenici 3. razreda Građanske škole u Slatini, 1928.

svojim radom propagira. Ako budu i nadalje naši „Juniori“ ustrajali u ovom dobrom i plemenitom radu, nadam se da će im nastojanje biti okrunjeno prekrasnim plodovima.

Pročelnik P.C.K.

Milan Šulc

Toliko korisnih i poticajnih aktivnosti s učenicima mogli su odraditi samo oni prosvjetni radnici koji su zaista voljeli djecu i nisu žalili truda, ni vremena da ih odgoje u prave ljude koji će služiti pojedincu i svome narodu kada odrastu.

Učenici Građanske škole su imali priručnu školsku ljekarnu sa svim najpotrebnijim sredstvima za prvu pomoć. Prikupljali su pomoć za postradale u poplavljenim krajevima, za gladne i dr. Štedjeli su novce kako bi pomogli svojim malim kolegama u potrebi. Tako su 1931. od prikupljenih novaca na zabavi koju su organizirali kupili obuću za 70 učenika njihove škole. Početkom svake školske godine obraćali su se za pomoć imućnijim građanima da svojim priložima pomognu nabaviti knjige siromašnim darovitim učenicima. Skupa s odredom Skauta priredili su 5. 6. 1926. u hotelu *Frank* proslavu s predstavom na kojoj je pjevao mješoviti zbor građanske škole i kojom prilikom su skupljali dobrovoljne priloge. Organizacija P.C.K. pripremila je predstavu *Mali dobrotvor*, komad u jednom činu u kojem su glumili članovi P.C.K. Učenice su imale jednu gredicu u školskom vrtu za uzgajanje različitog bilja, a učenici novi pčelinjak na kojem su se trebali vježbati u pčelarstvu.

Najveći pothvat koji je Podmladak

ostvario bio je izgradnja, tj. dovršetak *školskog i narodnog „kupatišta“*. Dobili su nedovršeni objekt na današnjoj gradskoj tržnici i sami nabavili unutrašnju opremu i dovršili gradnju objekta. Prvo pokusno kupanje članova P.C.K. bilo je 29. 10. 1936., a 2. studenog te godine otvoren je i za ostalo građanstvo. Javno kupalište radilo je četvrtkom, petkom i subotom, a cijene su bile različite ovisno o tome jesu li kupaci koristili kade ili samo tuševe. Uspjeh ih je potaknuo da planiraju postaviti tuševe i ležajeve i na kupališnom dvorištu.

Organizacija P.C.K. ustrojena je u svim školama sreza P. Slatina stoji u izvješću o radu opće uprave Načelstva sreza slatinskog iz 1932. godine. Članovi su plaćali godišnju članarinu od 50 para, čije je ubiranje predstavljalo problem, zbog teških materijalnih prilika u narodu prouzročenih velikom svjetskom krizom. Za rad sa Podmlatkom i zasluge učinjene Crvenom krstu Kraljevine Jugoslavije Glavni odbor CK u Beogradu odlikovao je Milana Šulca, pročelnika P.C.K. u P. Slatini i tadašnjeg v.d. sreskog školskog nadzornika *Srebrnom medaljom*.

Marica STANKOVIĆ (1900.-1957.)

U ovom prilogu dotičemo se jedne izvanredne žene koja je svoj plemeniti trag ostavila i u Slatini kao učiteljica Državne građanske škole. U nju dolazi 18. 10. 1926. kao apsolvantica Više pedagoške škole u Zagrebu. Za polaganje diplomskog ispita na istoj školi dobiva dopust od 1. do 22. listopada 1927. godine. Školske godine 1927./28. već je stalna nastavnica Građanske škole i razrednica 1. razreda od 37 učenika. Predaje hrvatsko-srpski jezik, zemljopis, žensku gimnastiku i kućanstvo. Čuvarica je *historijsko-geografske zbirke* u školi. Kao i svi ostali razredi Građanske škole i učenici njenog razreda bili su učlanjeni u Podmladak CK u Podravskoj Slatini.

Već tada je pokazivala svoju kršćansku zauzetost, koja se razvila do herojskog stupnja u sljedećim desetljećima. Žena koja je proglašena službenicom Božjom (1. stupanj u proglašenju svetima), a u tijeku je postupak za njenim proglašenjem blaženom (2. stupanj) kao prve žene laika u hrvatskom narodu, bez sumnje je zaslužila svoje mjesto u ovoj knjizi.

Marica Stanković rođena je u Zagrebu 31. 12. 1900. U vjerničkom ozračju radničke obitelji i samostanske škole sestara milosrdnica proživjela je sretno djetinjstvo i mladost te stekla solidno opće obrazovanje, temeljit vjerski odgoj i prvi zanos za Krista. Već tada pokazuje lakoću komuniciranja i nadarenost za pisanje. Maturirala je na Učiteljskoj školi 1920. Sudjelujući na sletu mladeži u Mariboru, izbliza je upoznala katolička obnoviteljska gibanja te susrela bl. Ivana Merza, s kojim će je uskoro povezati prijateljstvo i suradnja u apostolskom radu među mladima.

Svoj profesionalni rad započela je kao učiteljica u Hrvatskom zagorju, a nakon završene Više pedagoške akademije radi u P. Slatini, Čakovcu, Gračacu, Kutini, te na Mješovitoj građanskoj školi u Zagrebu. Bila je omiljena među nastavnicima i učenicima, zbog svog obrazovanja, neposrednosti i marljivosti.

Istodobno se posvećuje aktivnom radu u katoličkim organizacijama mladih, najprije orlovskoj, a zatim križarskoj. (Križari su vjerska katolička crkvena organizacija, koja djeluje u duhu Katoličke Akcije, tj. surađuje u apostolatu Crkve. Križari su najvećim dijelom mladići i djevojke, pa se stoga mogu nazvati organizacijom hrvatske katoličke mladeži.) Bila je predsjednica Velikoga križarskog sestrinstva od osnutka 1930. do raspuštanja 1945. Godinama je uređivala glasilo „Za vjeru i dom“, u kojem je napisala mnogobrojne članke o tada aktualnim temama. Za svoje djelovanje među mladima unutar Katoličke akcije dobila je 1942. visoko crkveno odličje „Pro Ecclesia et Pontifice“, kao prva žena u Hrvatskoj. Osnovala je prvi svjetovni institut u Hrvatskoj pod nazivom „Suradnice Krista Kralja“.

Kao ugledna katolička djelatnica našla se na udaru komunističkih vlasti nakon završetka Drugog svjetskog rata 1945., osobito nakon što je na skupu prosvjetnih djelatnica, u Radničkoj komori u Zagrebu, 2. lipnja 1945. pred 2.500 učitelja, profesora, glumaca, svećenika i redovnica javno ustala u obranu nadbiskupa Stepinca. Uhićena je 1. rujna 1947. Na suđenju 24. i 25. siječnja 1948. energično je odbacila sve političke optužbe i hrabro svjedočila svoju odanost Kristu i Crkvi. Osuđena je na pet godina zatvorske kazne u ženskom logoru u Požegi. Život tamo bio je veoma težak, pravo mučeništvo, ali ona je i tu bila anđeo tješitelj tolikih patnica s kojima je dijelila tešku kob. Radila je i na teškim fizičkim poslovima kod

isušivanja Lonjskog polja. Nakon zatvora, živjela je u Zagrebu u prisilnoj povučeniosti. Teško joj je bilo narušeno zdravlje, ali je uz podršku zatočenog bl. Alojzija Stepinca, uskladila svoj institut s novim crkvenim propisima i doživjela 1953. njegovo puno crkveno priznanje.

Umrla je 8. 10. 1957. na glasu svetosti u Zagrebu. Pokopana je na zagrebačkom groblju Mirogoju. Na njezinom pogrebu, koji je vodio zagrebački nadbiskup Franjo Šeper, bilo je nazočno golemo mnoštvo vjernika. Kardinal Josip Bozanić otvorio je 16. 11. 2006. proces za njezinu beatifikaciju i objavio da se Marica Stanković može nazivati službenicom Božjom.

Marica Stanković (1900. - 1957.)

Razdoblje CK Kraljevine Jugoslavije

Novi period države i time i Crvenog krsta nastaje nakon uvođenja Šestojanuarske diktature 1929. kada svu vlast u državi preuzima kralj Aleksandar Karađorđević. Kraljevina SHS mijenja ime u Kraljevina Jugoslavija, a od 1933. upravno se dijeli na 9 banovina, pa je osnovano i 9 banovinskih odbora CK. Tadašnje područje Hrvatske podijeljeno je na dva dijela koje prati i ustrojstvo CK:

- Savski banovinski odbor CK ima središte u Zagrebu
- Primorski banovinski odbor CK ima središte u Splitu.

Odbori Crvenog krsta Jugoslavije na svim razinama prikupljaju priloge u novcu, odjeći, namirnicama za sirotinju, zbrinjava se ratna siročad, pomažu teški invalidi i bolesnici. Pomoć se ukazuje pojedincima, obiteljima i raznim udrugama, posebice stradalnicima od prirodnih katastrofa kojih je u prvoj polovici 30-ih godina bilo jako puno. Dijeli se i tzv. zimska pomoć u odjeći i obući koja se nakon dezinfekcije početkom zime davala siromašnima, posebno djeci, zatim pomoć u ogrjevu, otvaraju se pučke kuhinje za siromašne i nezaposlene.

Gradsko vijeće Zagreba dodijelilo je 1933. zemljište u Derenčinovoj (danas ulica Crvenog križa) za izgradnju Doma Crvenog križa. Odbor za podizanje doma izabran je 1934. a 1936. počela je izgradnja koja je trajala

dvije godine. U ožujku 1938. prva zgrada bila dovršena i u njoj je održana prva Skupština Savskog banovinskog odbora CK u vlastitom domu.

Sukladno Zakonu o CK iz 1933. u radu organizacije dominira:

- rad na sakupljanju materijalnih sredstava radi pružanja pomoći stradalima od poplave, suše, požara i sličnih nesreća
- dobrotvorni socijalni rad koji je uključivao pomoć osobama s invaliditetom i njegu bolesnika
- moralna potpora, pružanje utjehe i savjeta u teškim situacijama
- pomoć u svezi zapošljavanja
- smještaj bolesnih u bolnice
- smještaj siromašne djece u obitelji ili socijalne ustanove
- zimska pomoć - poseban oblik pomoći namijenjene siromašnim obiteljima da lakše prežive teškoće i neimaštinu koju je uvijek i ponovo donosila zima
- aktivnost na osposobljavanju pomoćnih bolničarki i bolničara
- organizacije tečajeva za buduće majke
- drugi zdravstveno-prosvjetni tečajevi i predavanja.

U pojedinim godinama i u nekim Odborima CK bila je naročito aktivna samaritanska i sanitetska sekcija.

Samaritanci i samaritanke Crvenog križa

Samaritanci i samaritanke Crvenog križa koji su se osposobljavali 30-ih godina prošlog stoljeća, bili su stručno spremni dragovoljci koji su imali dužnost da u nesretnim slučajevima na radu, na putu, a osobito u vrijeme velikih prirodnih nepogoda, pruže hitnu prvu pomoć ozlijeđenim i otklone mogućnost težih posljedica. Stručnu spremu i obrazovanje samaritanci su dobivali na tečajevima Crvenog križa. Nastava je bila teorijska i praktična u trajanju od 40 sati. Glavno geslo samaritanca glasilo je *Prvu pomoć ukazati što je moguće brže i bolje, a pri tom ne škoditi.*

U to su doba, u svrhu usavršavanja stečenog znanja, poznati stručni predavači

održavali predavanja. Postojali su i viši dopunski tečajevi za završene samaritanke. Zanimanje za samaritansku zajednicu opadalo je iz godine u godinu jer članovi nisu imali prilike stečena znanja i praktično primijeniti zbog toga što uprava bolnica nisu htjele prihvatiti njihovu suradnju u njezi bolesnika.

Unatoč velikim naporima Savskog banovinskog odbora da omasovi i ojača organizaciju CK, broj kotarskih i općinskih odbora CK (kao i članstva) od 1933. neprekidno se smanjuje. Vlada je nalogala kotarskim načelnicima da moraju osnivati Odbore CK gdje ih još nema, pa su zbog toga u članstvu dominirali državni činovnici i članovi iz redova vojske. Savski banovinski odbor CK 1935. bilježi 55 kotarskih odbora i 151 općinskih odbora sa ukupno 10.329 odraslih članova i 105.209 članova podmlatka. Nakon tri godine situacija je znatno gora: 42 kotarska i svega 18 općinskih odbora, sa 4.358 odraslih i 51.373 članova podmlatka. Rad se usmjeravao na administrativne poslove, tako da 1939.-40. gotovo da i nije bilo općinskih odbora. Veći dio sredstava morao se izdvajati za centralne organe Jugoslavenskog Crvenog krsta (JCK) u Beogradu.

Savski banovinski odbor donosi 31. 4. 1940. rezoluciju o osnivanju posebnog društva Hrvatskog Crvenog križa sa sjedištem u Zagrebu i podjeli zajedničke imovine JCK. Državne vlasti i Glavni odbor JCK nisu prihvatile tu rezoluciju, pa se 4.1.1941. na njegovo mjesto bira privremeni odbor od 5 članova. Na području Kraljevine Jugoslavije započinje 6. 4. 1941. Drugi svjetski rat, što je ujedno značilo i njen politički raspad i kraj.

Razdoblje između dva svjetska rata, pokraj svih nedostataka značajna je etapa u razvoju Crvenog križa koji prestaje biti ekskluzivna organizacija predstavnika plemstva i bogatog građanstva. Rad organizacije evoluirao, proširuje se i okreće svakodnevnim problemima. Radeći u okviru mogućnosti koje je pružalo tadašnje društveno uređenje CK nije mogao dublje zahvatiti u korijene zdravstvenih i socijalnih problema zaostalog, siromašnog i neprosvijećenog naroda. Svoje je aktivnosti praktički zadržao na ublažavanju nekih pojava, u biti na *karitativnom radu.*

II. svjetski rat – Društvo CK NDH – nepriзнato društvo

Kao i sve druge države nastale raspadom Kraljevine Jugoslavije (kao i gotovo cijele Europe, osim SSSR-a i Velike Britanije), NDH barem u početku rata nije imala drugog izbora nego postati satelit i surađivati sa vojnim režimima nacističke Njemačke i fašističke Italije. Hrvatska je bez svoje volje i krivnje postala dio zaraćene Europe. Rukovodstvo Hrvatskog Crvenog križa bira se u skladu sa ideologijom i podobnosti vlasti Nezavisne države Hrvatske (NDH). No obični članovi Crvenog križa, tj. dobrovoljni aktivisti svih profesija i društvenih slojeva jedino kroz djelovanje u CK vide način kako ublažiti veliku patnju naroda. Nema puno pisanih podataka iz toga doba, ali je zabilježeno da je:

- pojačan rad Središnjeg odbora i njegove ispostava na Glavnom željezničkom kolodvoru u Zagrebu

- u svim većim mjestima HCK je imao prihvatne stanice koje su u toku rata prihvatile i pružile pomoć za 320.000 bolesnih, ranjenih izbjeglica i vojnika, povratnika, deportiraca, žene, djece i staraca

- za rad u tim stanicama HCK je osposobljavao velik broj dobrovoljnih bolničara(ki)

- ogroman posao obavila je i Služba traženja šaljući pisma razdvojenim članovima obitelji, šaljući dopise za nestalim osobama, te oformila kartoteku za 7.000 nestale djece.

Na zagrebačkom kolodvoru aktivisti CK su pomagali internircima u vagonima, (Židovima, Romima i drugima) razmjenjujući informacije, dajući im hranu i vodu sve po cijenu ugroze vlastitog života, jer se tim transportima za konc-logore nitko nije smio približavati.

Rad HCK NDH pod nadzorom vlasti

Vlada NDH zakonskom odredbom od 5. 7. 1941. potvrđuje osnutak *Društva Crvenog križa Nezavisne države Hrvatske*, a

već 31. srpnja Središnji odbor HCK uputio je zahtjev Međunarodnom odboru Crvenog križa u Ženevu za prijam Društva NDH u Međunarodnu ligu društava CK. MOCK je već 14. 8. 1941. odgovorio da se uspostave odnosi s Hrvatskim Crvenim Križem, ali da Društvo ne može biti međunarodno priznato, bez obzira što je Vlada NDH prihvatila Ženevske konvencije.

Max Huber, predsjednik MOCK- a (ICRC-a) uputio je 19. 9. 1941. posebnu 365. Okružnicu u kojoj priopćava da MOCK *ne može formalno priznati nacionalno društvo čije bi postojanje moglo biti osporavano od strane drugih nacionalnih društava koja prihvaćaju gledišta njihove vlade o pravnom postojanju ili ne postojanju ove ili one države. U tom slučaju postojala bi opasnost da se posije nesporazum u obitelji Crvenog križa i da se razbije njegovo jedinstvo.* Temeljem te okružnice MOCK je poslao J. Schmidlina kao svog stalnog izaslanika pri društvu HCK NDH u Zagrebu. Povjerenikom društva CK imenovan je ministar u Vladi NDH dr. Milovan Žanić koji na toj dužnosti ostaje od početka veljače 1942. do 3. 6. 1944. U Narodnim novinama izlazi 4. 7. 1942. *Zakonska odredba o društvu Hrvatski Crveni križ* kojom je određeno da predsjednika, 2 potpredsjednika, Središnji i Nadzorni odbor HCK imenuje i opoziva poglavnik NDH na prijedlog ministra domobranstva i ministra zdravstva. Za predsjednika Društva HCK imenovan je dr. Kurt HUHN. Svi dužnosnici i službenici Crvenog križa su prema Propisniku predsjedništva Vlade NDH o HCK bili su dužni zakleti se na vjernost državi i poglavniku.

Do kraja 1941. godine osnovano je 500 župskih, područnih, gradskih i mjesnih odbora na cijelom području NDH. Nema podataka o brojnosti članstva. Središnji odbor HCK je u cijeloj državi osnivao mrežu prihvatnih stanica za doček i pružanje prve pomoći ranjenicima, vraćenim zarobljenicima, povratnicima i ostalim stradalnicima.

Repatrijacija zarobljenika

Slomom Kraljevine Jugoslavije tisuće vojnika raspadnute vojske i građana odvedeni su u zatočeništvo u Italiju i Njemačku. HCK NDH se zanimao za njihovu sudbinu i upućivao svoje izaslanike u talijanske

logore kako bi ishodili njihovo oslobađanje i repatrijaciju. HCK zatočenicima i zarobljenicima koji su bili razasuti u čak 350 gradova i sela u Italiji šalje pomoć. Sabirališta i prihvatne postaje su u Veneciji, Trstu i Milanu. Zatočenicima koje su talijanske vlasti pustile trebalo je pribavljati isprave, prikupljati ih, hraniti, davati konačište, opskrbiti za put, često davati odjeću i liječiti, te otpremiti njihovim domovima preko Sušaka, Zadra ili Zagreba. Rad na repatrijaciji zatočenika hrvatske, ali i drugih narodnosti (Srbi, Bugari, Slovenci, Grci,) završen je potkraj ljeta 1944. Do tada je vraćeno u domovinu 13.272 osoba s teritorija NDH i 8.303 pripadnika drugih naroda.

Zdravstvena služba i sestrinstvo

Zdravstveni odsjek Središnjeg odbora HCK osniva ambulante i stanice hitne pomoći, prikuplja podatke o zdravstvenom stanju naroda, prati kretanje zaraznih bolesti, vodi evidenciju o dobrovoljnim bolničarkama, organizira tečajeve za njih, obavlja službu spašavanja stradalih tijekom bombardiranja iz zraka. U zdravstvenoj službi HCK sudjelovali su liječnici, sestre pomoćnice, bolničarke, pomoćne bolničarke i to ne samo u bolnicama već i u dječjim ustanovama, oporavilištima i drugim zdravstvenim ustanovama.

U HCK su se provodile dvije vrste tečajeva:

- Tečajevi za izobrazbu dobrovoljnih bolničarki (dužne su obaviti tromjesečnu besplatnu praksu u bolnicama i dr.)

- Tečajevi za dobrovoljne radnice CK kojima su bile osposobljavanje za vođenje različitih poslova u društvima CK.

U razdoblju 1942.-44. održano je 5 bolničarskih tečajeva koje je pohađalo 118 bolničarki, a vodili su iz ugledni zagrebački liječnici.

Sestrinstvo je osnovano početkom 1943. kao pomoćna zdravstvena i društvena ustanova HCK. U njemu su bile samo članice društva Crvenog križa. Nisu bile plaćene za svoj rad, a surađivale su kao dobrovoljne i pomoćne bolničarke i dobrovoljne radnice CK. Prihvaćale su i pružale prvu pomoć ranjenicima, raskuživale zagađene prostorije, njegovale bolesnike, vodile brigu o djeci i njihovom odgoju, održavale red i čistoću u društvenim domovima, zavodima, stanicama

hitne pomoći, upravljale su i vodile kuhinje i konačišta CK, šivale odjevne predmete za potrebe CK, surađivale sa sličnim organizacijama i ustanovama. Obveza je članica bila prikupljanje dobrovoljnih darova, priloga i prinosa u novcu, namirnicama, odjeći i obući, vođenje uredskih poslova i vrbovanje novih članova u odbore Crvenog križa.

Prihvatne stanice HCK i druge humanitarne djelatnosti

U svim većim prolaznim mjestima i prometnim čvorištima nalazile su se prihvatne stanice HCK u kojima su primani bolesni i ranjeni vojnici, izbjeglice, povratnici, stradala djeca i ostale žrtve rata. U njima se je obavljanja dezinfekcija i dezinsekcija njihove odjeće i ostalih stvari, dobivali su hranu i konak, a ranjeni vojnici smješteni u bolnice. Od 1941. do lipnja 1944. u njima je prihvaćeno 319.779 osoba, prva pomoć pružena je u 11.316 slučajeva, u bolnicu upućeno je 12.117 osoba, u raskužnu bolnicu smješteno je 552 osobe, a konak je dobilo 42.049 osoba. Podijeljen je 1.000.000 toplih i drugih obroka hrane. Za rad u tim prihvatnim stanicama HCK je osposobljavao velik broj dobrovoljnih bolničara (ki).

Ratnim zarobljenicima i zatočenicima po raznim zarobljeničkim logorima poslano je 177.718 paketa (hrana, cigarete i odjeća). Nacionalno društvo Švicarskog CK na zahtjev HCK poklonilo je stradaloj i siromašnoj djeci 2,5 milijuna obroka hrane koja je tijekom zimskih mjeseci 1943./44. davana kao dopunska prehrana ratnoj siročadi i izbjeglicama u dječjim domovima i drugim ustanovama.

Služba traženja HCK tijekom Drugog svjetskog rata

Središnji odbor HCK je imao u svom sastavu Odsjek za obavještajnu službu i međunarodno dopisivanje sa 14 radnih jedinica. Ustrojio je kartoteke za:

- ratne zarobljenike
- izgubljene građanske osobe
- zatočenike
- bivše jugoslavenske vojnike

- izgubljeni i nestalu djecu
- rastavljene članove obitelji
- žrtve bombardiranja i dr.

Ta služba obavila je ogroman posao šaljući pisma razdvojenim članovima obitelji, otvarala zahtjeve za nestalim osobama i dr. Zahvaljujući predanoj PTT službi slana su pisma i brzojavi, a telefonska i telegrafska veza uspostavljala se bez obzira na ratne uvjete sa svim krajevima svijeta na svim kontinentima.

Skrb za nestalu djecu i ratnu siročad

HCK je tražio nestalu djecu, smještavao ih u obitelji ili ustanove, te ih nastojao ponovo spojiti s rodbinom. Ukupno je evidentirano 6.961 nestale djece. Preuzimao je djecu iz ustaških sabirnih logora Jasenovac, Crna Mlaka, Uštica i Jablanica u čemu su sudjelovale i sestre CK koje su vodile brigu o prehrani djece tijekom transporta. Samo iz logora u Staroj Gradiški spašeno je oko 3.500 djece. Na čelu su bile glavna sestra HCK Dragica Habuzin i Jana Koch. Djeca su odvožena ili u dječje logore (Sisak, Jastrebarsko - djeca s Kozare, selo Reka) ili u zagrebačke bolnice. Dužnosnici HCK pri Vladi NDH uspjeli su u logor u Jaski ubaciti 26 svojih ljudi (liječnika, zdravstvenih i prosvjetnih radnika i sestara HCK). Liječnici su u te dječje logore dopremili veću količinu sanitetskog materijala i lijekova protiv zaraznih bolesti koje su harale među djecom. Istodobno su oporavljena djeca izvlačena iz logora i smještavana u voljne građanske obitelji koje su pronalazile sestre HCK. U svega 2 dana zagrebačke su obitelji primile su 600 djece, osobito dojenčadi. Kasnije je brigu o koloniziranoj djeci u nekim javnim ustanovama preuzeo Caritas Zagrebačke nadbiskupije. Preko veza dolazilo se i do propusnica od ustaških vlasti za sestre i druge suradnike HCK koji su se gradom mogli kretati i noću.

Filatelija, izdavaštvo

Prva poštanska marka u svijetu pojavila se u svijetu 1840. godine u Engleskoj. Prve marke sa znakom Crvenog križa izdala je Belgija 1914.-15. (3 serije x 3 marke), zatim Portugal i Francuska. Od 1941.-45. Središnji

odbor HCK je u Tjednu Crvenog križa izdavao prigodne poštanske marke sa prihodom u humanitarne svrhe. NDH je izdala 4 niza od ukupno 23 marke za CK. U njegovom sastavu otvoren je i poseban odjel za skrb o vojnim invalidima. U srpnju 1943. pokrenut je lijepo opremljen časopis *Hrvatski Crveni križ*, koji je bio mjesečnik i izlazio još i tijekom 1944. godine.

Rad CK na teritoriju pod vlašću partizana

Antifašisti infiltrirani u Središnji odbor HCK radili su za NOP šaljući preko CK sanitetski materijal, lijekove i dokumente umrlih vojnika NDH i druge informacije partizanima. Na teritoriju pod kontrolom komunističkih vlasti i NOO do svibnja 1944. nije bila niti jedna organizacija Crvenog križa.

U Drvaru je 5. 5. 1944. obnovljen Jugoslavenski Crveni križ (JCK) odlukom Nacionalnog komiteta oslobođenja Jugoslavije, koji je djelovao kao jugoslavenska privremena vlada do početka ožujka 1945.

ZAVNOH je formirao Zemaljski odbor CKH u Topuskom 18. 5. 1944. i time obnovio njegov rad izvan vlasti NDH. Partizanska vlast (NOO) suočavala se na područjima koje je osvojila s velikim problemima zbrinjavanja naroda (ratna siročad, osobe s invaliditetom, pružanje pomoći povrijeđenim i oboljelim borcima i narodu, prehrana i smještaj beskućnika, borba protiv zaraznih bolesti, zdravstveno prosvjećivanje, pronalaženje izgubljenih osoba i spajanja s njihovim obiteljima), jer je imala veoma slabu razvijenu zdravstvenu službu, a institucija socijalne zaštite nije bilo. Kako je i prije rata o svemu tome određeno iskustvo i organizaciju imao jedino Crveni križ, planirano je da poslije rata to bude njegova uloga.

U Topuskom su izabrani članovi prvog ZO Crvenog križa Hrvatske:

- Srećko dr. Šilović, predsjednik - liječnik iz Zagreba
- Miloš Šumonja, podpredsjednik - vojno lice
- dr. Svetozar Rittig, podpredsjednik - župnik crkve sv. Marka u Zagrebu
- dr. Oleg Mandić, tajnik - odvjetnički pripravnik iz Opatije.

Ove poštanske marke sa znakom CK simboliziraju muke obitelji i ranjenika u ratno vrijeme, 1941.- 45.

Časna sestra Kerubina Jela TOKIĆ (1931. - 2004.) svojim požrtvovnim radom zadužila je Slatinu.

Ostali članovi Odbora (7) bili su: Lidija Adžija, Bogdan Crnobrnja, vojno lice, Hinko dr. Gotlieb, Josip dr. Rasuhin, Aleksandar Skočić, pravoslavni svećenik iz Bukovice, Jozo dr. Tadić i Marica Zastavniković. Tajnik ZAVNOH-a tada je bio Pavle dr. Gregorić koji je kasnije vršio odgovorne dužnosti u Crvenom križu Hrvatske (CKH).

Zemaljski odbor CKH je u početku imao inicijativnu funkciju, jer još nije bilo organizacija CK na terenu. Jedan od značajnih zadataka ZO bio je da pokaže kako su prilike na oslobođenom teritoriju udovoljavaju pravnim propisima o ratnim uvjetima, pa time i za postojanje i djelovanje Crvenog križa. ZO CKH prati Tita i rukovodstvo NOB kojeg saveznici nakon bitke kod Drvara sklanjaju u Dalmaciju, na otok Vis. Prvi oblasni odbor CKH osnovan je na području Dalmacije, a zatim na Banovini. Oblasni odbor CKH za Dalmaciju bio je povezan s bazom partizanske vojske u talijanskoj luci Bari odakle je počeo primati humanitarnu pomoć iz inozemstva. Kako je ona rasla povećavao se i broj terenskih organizacija CK u Dalmaciji. Vodstvo CKH iz prvog sjedišta u Šibeniku dolazi u Zagreb 8. 5. 1945., a već 9. svibnja preuzima Dom Crvenog križa u Derenčinovoj ulici i kontinuirano nastavlja rad s aktivistima iz poraženog režima koji su ostali vjerni načelima CK.

Vojna uprava JNA (VUJNA) izdala je 1945. godine 10 maraka sa znakom Crvenog križa na Slobodnom teritoriju Trsta koje su vrlo rijetke i vrlo skupe.

Rad HCK u Podravskoj Slatini tijekom 2. svjetskog rata?

Ne može se sa sigurnošću reći u koliko je od svih tih nabrojanih aktivnosti Crvenog križa na obje strane (NDH i partizana) participirala organizacija CK (formalna ili neformalna) jedne ili druge strane, na slatinskom području. Kao kotarsko mjesto, na križanju putova za Zagreb, Osijek i Našice sigurno nije bila bez takve organizacije. Tim više što je do tada bila i malo željezničko čvorište. Tim vlakovima prolazili su baš kao i 1914. ratni ranjenici i bolesnici, zarobljenici, internirci, ratna siročad i dr. Sigurno je imala i svoje osposobljene bolničarke, plemenite liječnike i druge dobrovoljce.

Poznato nam je samo da su za vrijeme 2.

svjetskog rata u P. Slatini časne sestre Družbe Presvetog Srca Isusova zbrinjavale napuštenu ratnu siročad. Sestre su preuzimale iscrpljenu i bolesnu djecu iz sabirnih logora diljem Slavonije. Da bi nahranile 60-ak djece sestre su bile prisiljene prositi. Komunistička vlast im usred zime u siječnju 1945. oduzima svu djecu i bez pokrivača odvodi bez povratka. Narod je sestre neobično volio i štovao ih, a u najtežim danima nakon 2. svjetskog rata pomagao, kako bi mogle preživjeti.

Iz prve matične kuće u Crikvenici na poziv slatinskog župnika i mučenika Julija Bürgerera, a posredstvom velikog hrvatskog pjesnika Vladimira Nazora (prijatelja i suradnika sestara od 1920.) prve 3 sestre ove Družbe dolaze u Slatinu 22. rujna 1937. Osnovale su samostan u darovanoj kući u ulici B. Radić 19 u kojem su otvorile sirotište za 20-25 djece i zabavište za 15-20 djece ne gledajući na vjeroispovijest i nacionalnost. Svoju kršćansku i humanu misiju nastavile su neumorno sve do danas.

Kako je šire slatinsko područje često prelazilo iz ruku jedne sukobljene strane u ruke druge, sa vrlo krvavim posljedicama, opća nesigurnost i strah civilnog pučanstva bila je ogromna. Na samom početku rata ustaške vlasti protjerale su dio domaćeg srpskog življa u Srbiju, a već od 1942. partizani su s teritorija (sela voćinskog kraja) kojim su ovladali prognali dio Hrvata i etničkih Nijemaca koji su došli u Slatinu. Tako je i Slatina tijekom 2. svjetskog rata imala svoje prognanike koji su bili smješteni u kuće slatinskih obitelji s kojima su dijelili ono malo prostora i po nekoliko godina. U mjesecu kolovozu 1942. vojna vlast NDH internirala je u vlastelinske staje u Noskovačkoj Dubravi oko 250 djece i žena iz potkozarskog kraja. Mnogo nevinih civilnih žrtava i stradalnika silom se prilika našle na područjima koja su kontrolirala jedna ili druga sukobljena strana.

Kraj rata i razdoblje poraća donio je nove nevine žrtve križnih putova. Slatinske obitelji njemačkog porijekla uz pomoć njemačkog Crvenog križa tragaju za svojim bližnjima koji su mobilizirani u njemačku vojsku i zatim poginuli, nestali ili odvedeni u kolonama križnog puta. Nakon rata bilo je na slatinskom području potpuno uništeno 1.062 seljačke i 26 gradskih kuća.

II. Dio

Rad Crvenog križa Hrvatske (CKH)
poslije 2. svjetskog rata do Domovinskog rata

NEOVISNOST

Pokret je neovisan, jer nacionalna društva kao pomoćni organi humanitarnih službi svojih vlada, moraju sačuvati svoju autonomiju, kako bi mogla djelovati u skladu s načelima.

Rad Crvenog križa Hrvatske (CKH) poslije 2. svjetskog rata do Domovinskog rata

Cijela zemlja je bila jako razorena, a ljudski gubici nažalost, nastavili su se umnažati još nekoliko godina sve dok se nova komunistička vlast nije stabilizirala i okrutno pacificirala sve narodne neprijatelje bilo da su dolazili sa desne ili lijeve strane. Naročito je na udaru bila inteligencija jer je jedino ona mogla zamišljati jedan demokratičniji sustav izvan krutog centralizma koji je vladao barem prvih pet godina u tadašnjoj Jugoslaviji. Velika većina naroda je i dalje bila nepismena, s lošim higijenskim navikama, živeći u skromnim životnim uvjetima, nedovoljno neprosvijećeni da bi poboljšali svoje zdravstveno stanje i koristili blagodati zajednice u kojoj žive.

Gospodarstvo je i prije rata bilo slabo razvijeno, a nakon ratnih razaranja i ogromnog stradavanja mladih muškaraca trebalo je proći dosta godina da stvari krenu nabolje. Poljoprivreda je opet puno izgubila protjerivanjem njemačkog i mađarskog življa koji su u ravničarskim dijelovima države bili nositelji naprednije poljoprivredne proizvodnje. Politika opskrbe stanovništava međunarodnom pomoći i viškovima hrane sa sela zasnivala se na načelu da proizvodno stanovništvo ima prednost nad neproizvodnim, parazitskim i po količini, raznovrsnosti i redovitosti opskrbe. Opustošeni krajevi imali su prvenstvo, područja samo djelomično nastradala u ratu ili potpuno pošteđena morala su mobilizirati sve pričuve i prednjačiti u davanju pomoći.

Mobilizacija masa

Mobilizacija masa - primjenom raznih oblika dobrovoljnog rada, od masovnih radnih akcija, do natjecanja i udarništva, bila je najvažniji izvor obnove u uvjetima opustošenosti zemlje i opće oskudice. Tom radu su mladi davali polet i širinu. Već 1945. osnovano je 200 radnih brigada u kojima

je radilo 200.000 mladih ljudi. Gradnjom omladinske pruge Brčko-Banovići 1946. (duge 92 km), 60.000 mladih iz Jugoslavije i inozemstva obilježili su početak velikih saveznih akcija. Radne akcije bile su izvor novih saznanja, mjesta stjecanja pismenosti za tisuće nepismenih seoskih mladića i djevojaka, svladavanja stručnosti kroz razne tečajeve itd. Nedostatak financijskih sredstava i mehanizacije nadoknađivala se udarničkim radom. Vrijednost omladinskih radnih akcija iznosila je 1947. godine 13% cjelokupne kapitalne izgradnje. Ovi pronađeni podatci neka budu ilustracija toga vremena:

Pokazatelji stupnja razvoja Jugoslavije od 1950-ih do 1970-ih				
	1952.	1972.	1950.	1973.
Broj električnih štednjaka na 100 stanovnika	1,0	194,6	-	-
Broj automobila na 100 stanovnika	-	-	0,4	54,4

Od 1953. - 57. nije bilo saveznih radnih akcija, već samo komunalnih u kojima je milijun mladih radilo na izgradnji 18.500 objekata širom zemlje.

Deagrarizacija i industrijalizacija

Prvih poslijeratnih godina selo se nalazilo pod strahovitim ideološko-političkim pritiskom Partije. Ekonomska politika proizlazila je iz ideoloških motiva, a ne iz realnih ekonomskih procjena. KPJ je posle rata računala na sitnog i srednjeg seljaka u borbi za socijalistički preobražaj sela, koristeći za promjenu odnosa opće zemljoradničko zadrugarstvo. Masovna kolektivizacija bila je vid dokazivanja ideološke pravovjernosti Staljinu, no s razornim posljedicama za selo, odnose među ljudima, ali i na ekonomski ishod. Na drugoj strani država je morala osigurati tržišne viškove rukama seljaka radi opskrbe gradskog stanovništva, vojske i industrije prehrambenim proizvodima i sirovinama. Posljedica industrijalizacije početak je deagrarizacije jugoslavenskog sela. Mijenjanje ekonomske strukture u prilog nepoljoprivrednog dijela uticalo je na porast

Posljedica industrijalizacije početak je deagrarizacije jugoslavenskog sela

gradskog i smanjivanje seoskog stanovništva, sa nizom pozitivnih i negativnih posljedica. Jačanje uloge države u privredi i drugim granama djelatnosti neizbježno je povećalo vojsku službenika (birokracije) koja je već u rujnu 1946. narasla na 250.000 ljudi. Narodni odbori (NO) sve su više funkcionirali kao administrativno-izvršni organi viših organa državne vlasti i uprave, a masovne organizacije kao transmisije KPJ.

Neposredno nakon 2. svjetskog rata započelo je hitno zbrinjavanje 236.000 ratne siročadi, koja je smješтана u domove, vrtiće, državne dječje kolonije i u obitelji. U ovom humanitarnom poslu državne organe socijalne politike i zaštite odlučno su pomagali AFŽ, sindikati i USAOJ. U poslijeratnoj SFRJ se posebna pozornost posvećivala opismenjavanju stanovništva i organiziranju obrazovnog sistema u kojem bi se odgajale generacije u duhu socijalističke ideologije. Otvorio se veliki broj osnovnih i srednjih škola, vodila se briga i o dodatnom obrazovanju odraslih, posebno za potrebe određenih zvanja, i to kroz razne tečajeve i tzv. večernje škole. U prve dvije poslijeratne godine podignuto je 769 novih školskih objekata, a velik je broj popravljen i obnovljen. Najmanje nepismenog stanovništva poslije rata (1953. god.) imale su Slovenija (2,7 %), Vojvodina (12,9 %) i Hrvatska (16,3 %). Godine 1958. donesen je savezni zakon o obaveznom osmogodišnjem školovanju.

UNRRA - United Nations Relief and Rehabilitation Administration

Novonastala država DFJ, kasnije preimenovana u FNRJ, zatim od 1963. u SFRJ počela se oporavljati nakon 2. svjetskog rata uz obilatu pomoć Zapada. U Beogradu je 24. 3. 1945. potpisan sporazum vlade DFJ i Uprave UN za pomoć i obnovu - UNRRA. Sporazumom je predviđeno da UNRRA pomogne u hrani, lijekovima, odjeći, gorivu, transportnim sredstvima te da uputi stručnjake za obnovu poljoprivrede, industrije i prometa u Jugoslaviji. Mada je pomoć počela dolaziti još ratne 1943. u vidu savezničke podrške Titovoj vojsci, znak U.N.R.R.A. dao je pečat u dvije poslijeratne godine. Ova međunarodna agencija osnovana

1943. odigrala je i glavnu ulogu u povratku izbjeglica u matične države tijekom 1945.-46. Iako su pomoć za žrtve rata i obnove država koje je rat opustošio putem UNRRE davale 44 nacije, ona je bila dominantno američka agencija, koja je s radom prestala 1947. a od 1948. zamijenjena Marshallovim planom. Ekonomska pomoć FNRJ se zbog navodne ratne opasnosti i blokovske podjele produljila sve do 1960- ih.

Djelovanje UNRRA-e, bio je na neki načini instrument prisile i pritiska na Jugoslaviju, kako bi se ishodilo povoljnije okružje za djelovanje političkih predstavnika građanskih snaga, za koje su glavne Zapadne zemlje procjenjivale da mogu i trebaju zauzeti značajan prostor na političkoj pozornici. Nažalost, to se nije dogodilo i Zapadne zemlje su ubrzo prihvatile deficit demokracije u SFRJ.

UNRRA je 1945.-46. dala Jugoslaviji preko dva i po milijuna tona robe u ime pomoći i obnove, vrijednosti 416 milijuna US\$. Jugoslavija je primila 12.585 kamiona, 5.394 traktora, 426 različitih lokomotiva, 864 željeznička vagona i dr. Od UNRRA-nih službi najznačajnija je bila zdravstvena. Njene ekipe radile su na suzbijanju epidemija i sudjelovale u antituberkuloznoj kampanji. UNRRA je povećala i bolničke kapacitete i doprinijela uvođenju modernih instrumenata i kompletnih bolničkih uređaja. Tako je isporučila 129 bolnica od 40 postelja, 31 bolnicu od 200 postelja, 1 bolnicu od 1.000 postelja, 1 tvornicu penicilina, 1 tvornicu ampula, 100 zubarskih i rendgenaparata i dr. Za suzbijanje malarije je poklonila avione za zaprašivanje. Drugi oblici zdravstveno-socijalne aktivnosti očitavali su se u zdravstvenom prosvjećivanju, obuci medicinskih sestara itd.

UNICEF - United Nations International Children's Emergency Fund

UNICEF kao organizacija UN osnovana je odlukom Generalne skupštine UN 11. 12. 1946. Primarni cilj UNICEF-a je pomoć djeci i mladeži svijeta, tamo gdje je pomoć potrebna. UNRRA je prestala s radom 21. 3. 1949, a UNICEF je preuzeo njezinu djelatnost, kao i novčana i materijalna

UNRRA - Uprava UN za pomoć i obnovu

sredstva nastala njenim rasformiranjem. Svojim radom i zaslugama stekao je status vodeće svjetske organizacije koja sustavno i planski promiče, provodi i štiti prava djece diljem svijeta.

UNICEF je počeo s radom u bivšoj Jugoslaviji 1. 1. 1948. Nakon potpisivanja sporazuma vlada FNRJ je oformila Savezni odbor koji je imao ulogu organiziranja raspodjele pomoći. Saveznom uredbom iz 1953. taj odbor preimenovan je u Nacionalni komitet (komisiju) za UNICEF, kao savezna institucija od interesa za državu. Imenovao ga je SIV (Vlada) i financirao se kroz redoviti državni proračun. U razdoblju od 1948. do 1971. vrijednost primljene pomoći u potrošnoj i investicijskoj opremi od UNICEF-a za cijelu zemlju iznosila je gotovo 21,5 mil US\$. Među njima je bilo i 550 vozila koja su bila neophodna za uspješno odvijanje mnogih projekata. Pomoć u opremi dijeljena je uz punu pomoć i kooperaciju Republičkog sekretarijata (ministarstva) za zdravstvo i socijalnu politiku. Uvjet je bio da ustanove darovanu opremu ugrade i namjenski koriste.

Iako u relativno visokom iznosu pomoć je bila poticajnog karaktera s obvezom angažiranja domaćih sredstava i pričuva. Domaća participacija u programima izgradnje mljekara, škola, dječjih domova, školskih vodovoda, školovanja stručnih kadrova, financiranja rada školskih kuhinja i dr. bila je nekoliko puta veća od dobivenih sredstava po pojedinom programu. Odnos je bio od 1:3 do 1:10. Od 1948. do 1970. Jugoslavija je od UNICEF-a primila roba i usluga u vrijednosti 5.386.016 din, a sama je u programe uložila oko 30 milijardi dinara. Programi UNICEF-a javljaju se u dva oblika:

- hitna pomoć nakon prirodnih nesreća (potresa, poplava) i epidemija
- pružanje dugoročne pomoći kojom se planski predviđao razvoj pojedinih aktivnosti s krajnjim ciljem podizanja životnog standarda.

UNICEF je sudjelovao u 26 programa na području bivše SFRJ od jedinstvenih za cijelu zemlju:

- podizanje mljekara
- školskih mliječnih kuhinja
- zaštita trudnica i male djece
- prevencija bolesti zuba,

- borba protiv tuberkuloze i dr.

Drugi programi su bili vrlo specifični za određene dijelove zemlje (borba protiv malarije, mikoze, bruceloze i dr.).

Zaštita majki i djece

Jedan od najvećih prioriteta UNICEF-a u bivšoj državi bio je zaštita majki i djece kroz provođenje programa *Majka i dijete*. Postotak smrtnosti dojenčadi bio je vrlo visok između dva svjetska rata, a imao je vrlo visoke stope i nakon 1945. godine. U Hrvatskoj je 1950. umiralo 118 dojenčadi na 1.000, a 1972. broj je smanjen na 36,5 zahvaljujući velikom angažmanu vlasti i UNICEF-a. Visoka stopa mortaliteta može se objasniti – pored loših i neadekvatnih stambenih, higijenskih i prehranbenih čimbenika i činjenicom da u toj dobi većina beba prelazi na umjetnu hranu. Prerano prelaženje na nju bilo je u uskoj svezi s zapošljavanjem žena u privredi, zbog čega su majke prestajale s dojenjem, a nisu imale znanja kako treba provoditi umjetnu prehranu. Podatci govore da je broj djece koja su umirala od crijevnih oboljenja bio veći od broja djece koja su umirala od bolesti dišnog sustava. Svako 6. dijete bolovalo je od bolesti probavnog trakta. Djeca su bila teže ili lakše pothranjena što je bila posljedica neznanja što treba sadržavati kvalitetna hrana za djecu.

Na području SRH (1953.-60.) pomoć UNICEF-a u opremi, lijekovima i doškolovanju kadrova u inozemstvu primila su:

- 36 dispanzera za djecu i žene
- 37 laboratorija uz dispanzer i 19 laboratorija za školsku ambulantu
- 42 školska dispanzera
- 22 stacionarne školske ambulante
- 11 demonstracijskih mliječnih kuhinja
- 101 savjetovanište za žene i djecu.

Od 1963.-70. opremu su dobile pokretne zubne ambulante i 13 intermedijarnih centara diljem Hrvatske (jedan od njih i u Virovitici). Centar za majke i djecu (danas Dječja bolnica u Klaićevoj) u Zagrebu otvoren je 1951. zahvaljujući sredstvima UNICEF-a.

UNICEF – primarni cilj je pomoć djeci u svijetu od 1946.

Ostali programi pomoći UNICEF-a u Hrvatskoj

Za zdravstveno-socijalni oporavak i napredak stanovništva UNICEF daruje:

- strojeve za mljekare
- opremu za škole i mliječne kuhinje
- opremu za domove zdravlja
- strojeve za proizvodnju penicilina, seruma i cjepiva,
- sanitetski materijal.

U razdoblju 1949.-53. krenula je velika kampanja za borbu protiv malarije od koje je 1947. u bivšoj državi bolovalo 81.000 ljudi. Uz značajan doprinos UNICEF-a, te velike napore i rad na terenu taj broj je 1951. pao na 851 bolesnika, a 1970. na zanemarivih 16. Od 1949. do 1971. vođene su akcije borbe protiv trahoma (kronične zarazne bolesti oka) u pojedinim krajevima Hrvatske s visokim stupnjem uspjeha.

Tuberkuloza je bila jedna od teških bolesti (još i danas je ima epidemijski karakter u pojedinim zemljama svijeta) od koje je stradavalo stanovništvo osobito u teškim uvjetima siromaštva i neishranjenosti nakon rata. Pomoć UNICEF-a sastojala se od 3 oblika:

- pomoć u izvođenju masovnih akcija cijepljenja BCG cjepivom
- pomoć u liječenju oboljelih od TBC-a osnivanjem centara za davanje antibiotika streptomicina
- opremanje antituberkuloznih dispanzera.

Potporu u podizanju razine zdravlja bio je i masovni projekt sanacije zubi i suzbijanja karijesa kod djece (čak 70% njih imalo je kariozne zube). U RH se smanjenje karijesa i jačanje zubi provodilo korištenjem fluor tableta i ispiranjem usta 0,5% otopinom NaF u svim školama gdje su bile stacionirane i zubne ambulante.

Vrlo mala poslijeratna proizvodnja mlijeka i važnost te namirnice za razvoj djeteta bile su glavni uzroci odluke Vlade FNRJ da se taj problem što prije riješi. Ugovorom između Vlade i UNICEF-a iz 1949., Vlada je preuzela obavezu da pri izgradnji mljekara osigura sredstva i kadrove (koji su školovani u Europi i SAD-u).

Po potpisivanju sporazuma započela je izgradnja konzumnih mljekara, od koji su tri bile locirane u Hrvatskoj (Zagreb, Rijeka, Split). UNICEF je isporučio moderne strojeve. Bitno je istaknuti da je bila predviđena i besplatna podjela proizvedenog mlijeka (osobito u školama – svako je dijete moralo dobiti čašu mlijeka kao temeljni obrok). Uz dodatnu pomoć UNICEF-a od 1952.-60. izgrađene su i tvornice za proizvodnju mlijeka u prahu. U Hrvatskoj su bile podignute u Osijeku i Županji.

S namjerom što bolje ishrane djece jer je slaba i nekvalitetna prehrana bila uzrok brojnih bolesti pa i smrtnosti djece, krenulo se i s programom školskih kuhinja. Školske kuhinje su bile zadužene da osiguraju dodatnu prehranu za školsku djecu, a ujedno su i služile kao osnova za odgojni i praktičan rad sa ženama i djecom (učila se pravilna prehrana i priprema hrane te higijenske navike). O opsegu tog djelovanja govori podatak iz 1970. da je na području SFRJ djelovalo 2.736 kuhinja sa 699.392 učenika. UNICEF je neophodnom opremom opremio 146 oglednih kuhinja. Od toga ih je na području Hrvatske bilo osam (najmanje od svih republika i pokrajina).

U vremenskom razdoblju 1948.-52., dok privreda nije ojačala, UNICEF je neposredno hranom potpomagao ugroženo stanovništvo koje su većinom činila predškolska i školska djeca. U programu provođenja opće higijene podijeljeno je 620.667 komada sapuna.

Važan je i program malih asanacija kroz koja je UNICEF nastojao pomoći djeci i mladeži, ali i društvu u cjelini. U ovom programu uređivanja seoskih škola nastojalo se raznim oblicima rada podići razinu korisnog znanja, razviti radne navike i moralne vrijednosti kod učenika kao i poboljšati opći standard ovim aktivnostima:

- uređenjem vodovoda
- radom u školskom vrtu
- uređenjem i brigom za okoliš
- uređenjem školskih kupaonica i nužnika, uređenjem školskih prilaza, dvorišta i igrališta
- uzgojem domaćih životinja.

Treba napomenuti da su u sklopu sanacije seoskih škola u oko 1.200 škola u nerazvijenim područjima zemlje izgrađeni

školski vodovodi ili su postavljene bunarske pumpe.

Zahvaljujući i UNICEF-u, bivša Jugoslavija se preobrazila u jednu modernu državu te je dostigla stupanj razvoja koji joj je omogućio 80-ih godina prošlog stoljeća da od primatelja pomoći postane davatelj u znanju i robi. Procjenjuje se da je broj država donatora manji od 30% od ukupnog broja država u svijetu.

Za svoj rad UNICEF je dobio 1965. *Nobelovu nagradu za mir*. Kroz svoju povijest i gotovo 70 godina postojanja dokazao se kao istinski borac za prava djece i njihov dostojanstven položaj u društvu. Bez te organizacije svijet bi svakako bio jedno tužnije i nesigurnije mjesto.

Sve spomenuto bilo je temeljni gospodarski i društveni okvir u kojem je trebao djelovati Crveni križ, kako u Jugoslaviji tako i u Hrvatskoj. S razlogom je spomenuto djelovanje i svakovrsna pomoć koja je došla putem UNRRA-e i UNICEF-a, jer bez nje ne bio moguć opći razvoj zemlje, ali ni pojedine djelatnosti koje je počeo provoditi Crveni križ nakon 1945. godine.

U prilogu o UNICEF-u uglavnom su citati iz rada Dražena Klinčića.

Temeljne djelatnosti Crvenog križa Hrvatske (CKH) nakon 1945.

Spomenuto je da je 18. 5. 1944. odlukom ZAVNOH-a utemeljen Zemaljski odbor Crvenog križa Hrvatske (ZO CKH) u Topuskom. Uslijedilo je to 5 dana nakon što je AVNOJ u Drvaru donio odluku o obnavljanju i privremenim pravilima rada Društva Crvenog križa DFJ. Prva djelatnica CKH bila je Silvana Seissel. Prvi oblasni odbor CKH osnovan je u prosincu 1944. na području Dalmacije, a zatim na Banovini. ZO CKH je do kraja rata davao administrativne upute Narodno oslobodilačkim odborima (NOO) koji su jedini bili odgovorni za svekoliku skrb i pomoć pružanu narodu na područjima pod partizanskom vlašću. Već u prosincu 1945. u Hrvatskoj djeluju 2.435 odbora sa 123.964 člana Crvenog križa i 45.426 članova Podmlatka CK. Cilj je bio omasovljenje članstva (što se smatralo

rodoljubnom dužnošću) kako bi se stvorila materijalna osnovica za ispunjavanje narodnih potreba bez subvencije države.

ZO CKH preuzeo je čitavo poslovanje bivšeg Središnjeg odbora Društva CK NDH, svu imovinu, uključujući novac u bankama i osoblje. Ovo središnje tijelo CKH je od osnutka do 1. Skupštine održao 19 sjednica i više puta mijenjalo sastav. Prva Skupština CKH održana je 3. 1. 1946. na kojoj je odabrano vodstvo CKH:

- predsjednik Srećko dr. Šilović
- potpredsjednici msgr. dr. Svetozar Rittig i Kata Pejnović
- predsjednik Nadzornog odbora dr. Andrija Štampar.

Prvi Zakon o Jugoslavenskom Crvenom križu u Federativnoj narodnoj republici Jugoslaviji (FNRJ) donesen je 17. 7. 1946. godine.

Naš rad iz 1953. godine navodi da je Crveni križ poslije 2. svjetskog rata preuzeo na sebe zadatak da svim silama potpomogne nastojanja da se otkloni zaostalost na zdravstveno-prosvjetnom polju i na taj način aktivno sudjeluje u izgradnji socijalizma u zemlji. Radi toga nastala je potreba da se rad CK preorijentira prvenstveno na borbu protiv neznanja o osnovnim higijenskim pojmovima, na borbu protiv raznih predrasuda, starih navika i praznovjerja. Izdatci za kurativni dio medicine mogli bi se posve sigurno smanjiti kad bi narod bio zdravstveno prosvijećen i na višoj higijenskoj razini. U zemlji još uvijek vladaju razne zarazne bolesti, kao dizenterija, trbušni tifus itd. Jugoslavija je u svijetu poznata kao zemlja u kojoj se šire razne bolesti zbog nečistoće i nepranja ruku. Radi upoznavanja i promjene higijenskih navika, odnosno njihovog stalnog usvajanja CK je na razne načine (putem predavanja, brošura, plakata, parola) odlazio među narod, ali nije bilo pozitivnih promjena jer su ljudi nazočni tim događajima uglavnom bili samo pasivni promatrači.

U daljoj fazi razvitka društva pokazala se neminovna potreba, a i mogućnost da se za uspješnu borbu protiv nabrojanog stvore aktivni osnovni kadrovi.

Olga CESAREC, sekretar GO CKH (1947.-59.) u svome referatu iz 1958. navodi da je glavni poratni cilj (1948.-52.) rada CKH

Dr. sc. Antun Dobošević, sekretar CKH od 1976. do 1991.

bio zdravstveno–prosvjetni rad, a težište je postavljeno na masovno osposobljavanje osnovnih kadrova (tečajevi Prve pomoći i obnova znanja PP), tečajevi za tvorničke higijeničare i zdravstvene aktiviste. Od 1948.-58. godine tečajeve je završilo 302.350 polaznika – uloženo je puno truda i napora na osposobljavanju kadrova.

Prekretnica počinje 1952. pokretanjem tečajeva za seosku žensku omladinu. Tečajevi imaju ogroman zdravstveno-odgojni značaj, jer u njima omladinke stječu znanje o osnovnim zdravstvenim problemima, o higijenskim navikama, o načelima prehrane i njezi djece – čime se vrši vrlo pozitivan i koristan preobražaj sela na unaprjeđenju zdravlja i razvijanje kolektivnog duha među mladima. Mlade žene i djevojke primjenjuju stečeno iskustvo u svakodnevnom životu, djelujući pozitivno i na ostale ukućane i čitavo selo. Potpuni program tečajeva, kao i pomoćna sredstva za predavače izradila je Komisija za zdravstveni odgoj GO CKH. Zajedno s Centralnim sindikalnim vijećem počelo se od 1955. sa zdravstvenim prosvjećivanjem radnika zbog nagle industrijalizacije i odlaska sa sela u grad. Tim obiteljima treba pomoći u rješavanju njihovih problema, osobne higijene, higijene bračnih odnosa, prehrane, odgoja djece itd.

Prigodom proslave 100. obljetnice postojanja i rada Crvenog križa na tlu Hrvatske tadašnji sekretar Skupštine CKH dr. Antun DOBOŠEVIĆ na svečanoj sjednici izložio je u svome referatu izvrsne i zažete postavke o djelovanju našeg krovnog društva od samih početaka 1878. godine.

Koristim se njegovim zanimljivim strukturnim pregledom rada CKH za razdoblje poslije 2. svjetskog rata koje je te 1978. objavljeno u glasilu CKH. Široko polje rada i mogućnosti afirmacije nalazi Crveni križ u razorenoj te ekonomski i kulturno zaostaloj Hrvatskoj. Nastavlja širiti mrežu svojih organizacija kako bi što uspješnije obavljao svoje zadaće:

- njege i pomoći ratnim ranjenicima i osobama s invaliditetom
- zbrinjavanje djece bez roditelja
- pronalaženje i spajanje rastavljenih članova obitelji
- primanja i raspodjele nasušne humanitarne pomoći siromašnom

stanovništvu iz međunarodnih donacija

- zdravstvenog prosvjećivanja u cilju sprječavanja epidemija zaraznih bolesti.

Prvi Zakon o CK poslije rata kaže: *Jugoslavenski Crveni križ (JCK), kao humana ustanova od opće koristi, stoji pod zaštitom države.* Nalazi polje rada u društvenoj bazi na socijalno-zdravstvenom, odgojnom i obrazovnom polju, ne zanemarujući socijalističku ideološku komponentu čiji se sastavni dio provodi preko SSRNJ, kao i drugih masovnih društveno-političkih organizacija. Uspješno napušta karitativno obilježje CK između dva rata, te se prilagođava i mijenja u skladu s potrebama, zahtjevima i promjenama socijalističkog društva. Crveni križ svojim djelatnostima uspješno popunjava određene praznine koje se javljaju u nekim područjima društvenog djelovanja, ponekad kao inicijator ili suradnik, ili kao glavni nositelj određenih zadaća. Od 1945. do 1991. Crveni križ Hrvatske (CKH) djeluje kao *Republičko društvo Crvenog križa Hrvatske* unutar Crvenog križa FNRJ i SFRJ. Prvi Statut JCK donesen je 31. 5. 1958. Prema Statutu od 1965. godine JCK je jedinstvena organizacija koja objedinjava sve organizacije CK na području SFRJ. Sukladno decentralizaciji države, dolazi i do decentralizacije JCK. Prvi statut CKH donesen je 25. 4. 1968. i od tada on djeluje kao posebna organizacija Crvenog križa Hrvatske sa svojim općinskim organizacijama.

Dr. Dobošević je cijelo poslijeratno djelovanje Crvenog križa Hrvatske sveo na 12 temeljnih djelatnosti, s time da je zdravstveno prosvjećivanje imalo svoju potpodjelu na još dodatnih 8 među narodom veoma raširenih, praktičnih i uglavnom uspješno provedenih dugogodišnjih aktivnosti. To su:

- 1) Distribucija velikih količina međunarodne pomoći (donatori su UNNRA, UNICEF, CARE).
- 2) Rad školskih mliječnih kuhinja kao izraz socijalno-zdravstvene brige društva za poboljšanu prehranu djece (organizacija kuhanja, prostora i distribucija pomoći izvana za više od 3.000 kuhinja u RH i gotovo 600.000 učenika koji su se hranili, tj. više od 80% onih koji su išli u školu).
- 3) Oporavak i ljetovanje siromašne djece na moru ili u planinama.

4) Pružanje pomoći u prirodnim nesrećama (osigurava se prihvatom, evidencijom, smještajem i prehranom stradalnika). CKH organizira prikupljanje pomoći i vrši raspodjelu humanitarne pomoći izvana. U Hrvatskoj prikupljene novce i pomoć (u hrani, odjeći, šatorima, krvi, lijekovima i sanitetskom materijalu) šalje stradalnicima u druge republike SFRJ i druge države. Prihvaća i zbrinjava (smještava) izbjeglice iz SFRJ kao i drugih država.

5) Djelatnosti na zdravstvenom prosvjećivanju naroda:

a) osposobljavanje stručnih kadrova i za potreba zdravstvene službe, pomoćne, opće i kirurške bolničare, dječje njegovateljice i tvorničke higijeničare (neposredno poslije rata)

b) tečajevi kućne njege

c) tečajevi za seosku žensku omladinu

d) tečajevi prve pomoći (PP)

e) aktivnosti na suzbijanju tuberkuloze (TBC-a), kao mogućnost potpune afirmacije u zdravstveno-socijalnom radu

f) rad na suzbijanju alkoholizma od 1954.

g) drugi oblici zdravstvenog prosvjećivanja i masovne edukacije učenika i stanovništva na planu zdravstvene zaštite.

h) animiranje, promidžba i organiziranje akcija DDK od 1953.,

6) Međunarodna suradnja i promicanje mira u svijetu.

7) Rad na povećanju članstva svih kategorija: odraslih, mladeži i podmlatka.

8) Provođenje već tradicionalne akcije sakupljanja novčanih i materijalnih sredstava Solidarnost na djelu, od 1973.

9) Provođenje akcije Čestitka solidarnosti, od 1976.

10) Priprema CK Hrvatske za djelovanje u ratu sukladno zadacima povjerenih CKH Zakonom o narodnoj obrani. Osnivaju se različite ekipe po osnovnim i srednjim školama, MZ i RO:

1) ekipe prve pomoći

2) ekipe kućne njege

3) ekipe za socijalnu zaštitu

4) higijensko-epidemiološke ekipe.

11) Natjecanja u pružanju PP za ekipe

podmlatka, mladeži i Civilne zaštite (CZ) na svim razinama od školske, općinske, regionalne do savezne koja se provode od 1970. do 1991. godine.

12) Svakodnevni socijalni rad (davanja raznih vrsta pomoći potrebitima).

U daljem tekstu dotaći ćemo i razraditi pobrojane aktivnosti (ne nužno po tom redoslijedu) neke na republičkoj, a neke samo na našoj slatinskoj razini.

Školske (mliječne) kuhinje

Školske mliječne kuhinje (ŠMK) osnovane su 1948. na bazi međunarodne pomoći. Prvu pomoć za njih uputio je UNICEF, nakon što se je 1947. Vlada FNRJ suglasila s načelima UNICEF-a i preuzela obveze koje iz toga proističu, a to je materijalno održavanje pogona ŠKM. Kroz akciju doniranih namirnica od UNICEF-a te se 1948. godine prehranjivalo oko 112.000 djece. NRH je dala visokih 101 milijun dinara, od toga 90% lokalni organi vlasti. Sve razine vlasti NRH sudjelovale su u 1/3 vrijednosti podijeljene hrane (od toga 90% lokalne vlasti). Možda je bilo dobro da je međunarodna zajednica na taj način prisilila komunističke vlasti da ulažu u prehranu, a time i zdravlje djece, a ne za povećanje vojnih i birokratskih troškova. U periodu donacija UNICEF-a u republičkom proračunu morala se svake godine predvidjeti stavka za nadopunu prehrambenih artikala koji nisu stizali iz međunarodnih donacija (brašno, šećer). U periodu zajamčene opskrbe ti troškovi su ulazili u planove zajamčenog kontingenta koji su se financirali iz različitih izvora - negdje su podmirivale organizacije CK, negdje NO, a negdje iz doprinosa roditelja. Dodatni troškovi bili su za:

- dopunske prehrambene artikle

- troškove priređivanja obroka (zagrijavanja mlijeka i pečenja kruha)

- nagrade ili plaće osoblju koje je te poslove obavljalo (najlošije riješeno), tako da je često i sam opstanak kuhinja u nekim sredinama bio u pitanje.

U početku su cijelu akciju vodili Narodni odbori (NO - Služba socijalnog staranja), uz pomoć društvenih organizacija žena i Crvenog križa. Od 1956. godine CK na sebe

Školske mliječne kuhinje utječu na pravilan razvoj djece

preuzima sve poslove oko ŠMK i ostaje jedini nositelj opskrbe kuhinja iz svojih kontingenata međunarodne pomoći. NO općine nadležan je za financiranje pogona mliječnih kuhinja (plaćanje osoblja, nabavku inventara i za adaptaciju prostora) uz uvjet da ih CK i dalje opskrbljuje živežnim namirnicama. Školske mliječne kuhinje odigrale su značajnu ulogu u nadoknađivanju vitamina i drugih tvari u prehrani i u boljem razvoju djece. Djeca su svježija, pažljivija, radije dolaze u školu, manje izostaju s nastave. Pored prehrane one služe i za prosvječivanje djece i roditelja. U uzornim ŠMK djeca usvajaju higijenske navike i bonton kod stola i preodgajaju se uzimanjem obroka u grupi. - kaže Ratko dr. Buzina (prvi voditelj zdravstvene stanice u Slatini od 1947. do 1950.). U selima su ŠKM često ovisile o učiteljima koji su davali svoje kuhinje i lonce i kuhali učenicima. Osim što žrtvuju puno svog slobodnog vremena, nagovaraju školske odbore da adaptiraju prazne seoske prostorije za kuhinje.

Školske je kuhinje, naime, postupno valjalo učiniti neovisnima od pomoći iz inozemstva, koja je praktički prestala 1964. godine. Organizacije Crvenog križa nastojala su da se nastavi rad školskih kuhinja onim sredstvima koja su stajala na raspolaganju, ali krizu je bilo nemoguće izbjeći. Godine 1966. radilo je svega 712 školskih kuhinja (ŠK), a već godinu dana kasnije svega 603 kuhinje. Prestankom donacija osnovnih

prehrambenih namirnica iz međunarodne pomoći prestaje rad mnogih školskih kuhinja, i to baš u krajevima gdje su problemi slabe ishranjenosti djece bili najveći (Lika, Banija, Kordun, Dalmatinska zagora, i dr.). Škole su si mogle same pomoći i prikupiti sredstva (kroz rad školskih zadruga, sakupljanjem poljoprivrednih proizvoda, sakupljanjem ljekovitog i industrijskog bilja), ali mnoge nisu bile zainteresirane.

Po Zakonu iz 1964. godine: *Općina se brine za osnivanje školskih kuhinja i osiguranje odgovarajućih sredstava za njihov rad.* Fond za neposrednu zaštitu djece pri općinama osigurava također dio sredstava za nabavku nove opreme za ŠK, kao i sufinanciranje troškova dijela troškova koje roditelji plaćaju za školske obroke. Njegovim stvaranjem ŠK su dobile još veću ulogu i priznanje od društva u cjelini. U nekim općinama otvaraju se nove, poboljšava se prehrana u postojećim. Time je istovremeno dana veća moralna i materijalna pomoć CK kao pioniru u otvaranju i razvoju školskih kuhinja u Hrvatskoj.

U glasilu CKH *Naš rad* 1972. piše da je kliničkim pregledima utvrđeno da dolazi do pojave bolesti kod djece uslijed pomanjkanja vitamina, mineralnih soli i bjelancevina životinjskog porijekla (rahitis, slabokrvnost). Stoga školske kuhinje imaju zdravstveno-preventivnu ulogu u unapređivanju zdravlja učenika, jer se školskim obrokom

Školske mliječne kuhinje u NRH (1948.-59.)				
Rb.	Godina	Broj kuhinja prema podacima Savjeta NRH	Broj djece	Količina hrane / tona
1.	1948.	-	112.000	1.649
2.	1949.	567	140.000	2.003
3.	1950.	1.230	203.000	3.686
4.	1951.	700	144.000	3.102
5.	1952.	760	75.000	942
6.	1953.	760	50-88.000	345
7.	1954.	438	50-57.000	353
8.	1955.	578	70.000	1.950
9.	1956.	2.651 (1.071)	180.000	3.300
10.	1957.	3.157 (2.860)	440.000	14.691
11.	1958.	3.163 (3.182)	470.000	14.499
12.	1959.	3.677	507.415	-

upotpunjuje nedovoljna i ispravlja nepravilna prehrana učenika. Gotovo sva djeca dobivaju na težini i njihov interes za nastavu i pažnja su veći i intenzivniji. Angažiranjem učenika u pripremanju školskih obroka i njihova briga o cjelokupnom radu ŠK pozitivno se odražava na formiranje osobnosti, te osjećaj za život i rad u kolektivu kao priprema za odgovornost u životu.

Odgojna uloga školskih kuhinja za učenike je višestruka jer se upoznaju s:

- a) pravilnom prehranom
- b) higijenom pripremanja i uzimanja hrane
- c) čistoćom prostorija i ruku, pribora za jelo
- d) serviranjem jela i dr.

Važan izvor hrane za potrebe školskih kuhinja u nekim sredinama prije i poslije Domovinskog rata bile su tradicionalne akcije Solidarnost na djelu.

Učenici i mladež Crvenog križa, tom prigodom prikupljaju prehrambene namirnice od građana, koje se daju ŠK, čime se znatno smanjuje cijena obroka za učenike. Značajna pomoć školskim i vrtičkim kuhinjama pružana je 90-ih godina od obilne humanitarne pomoći, koja je dolazila najviše od velikih međunarodnih i EU agencija i organizacija (UNHCR, ECTF, IFRC) i od privatnih donacija iz inozemstva. Dio sigurnih sredstava za rad ŠK, osim roditelja učenika daju i JLS (općine i gradovi) kroz svoje socijalne programe, te putem odluka socijalnih vijeća koja iz proračuna svojih JLS osiguravaju besplatne obroke u školi za socijalno ugrožene učenike.

Pomoć žrtvama političkih sukoba i velikih elementarnih nepogoda

U Budimpešti je 23. 10. 1956. počela pobuna mađarskog naroda protiv rigidnog komunističkog režima sa povocima *Rusi van!* Sovjetski tenkovi su ubrzo ugušili pobunu, što je prouzročilo bijeg više od 200.000 građana izvan granica svoje zemlje. Izbjeglička katastrofa trajala je 11 mjeseci, a pomoć im je pružena posredovanjem Lige društava CK, u koju su bila uključena 52

nacionalna društva Crvenog križa. U siječnju i veljači 1957. godine 180.000 izbjeglica traži politički azil u Austriji.

Nakon zatvaranja austrijske granice oko 20.000 Mađara dolazi u Jugoslaviju. Izbjeglice su tijekom zime 1956./57. smješteni u 90 jadranskih odmarališta, a u travnju 1957. premješteni u 36 kampova. Iz njih je u travnju 1957. počela masovna emigracija mađarskih izbjeglica iz Jugoslavije. Svaku skupinu što je kretala u treće zemlje pratili su socijalni radnici i bolničarke (članovi Crvenog križa) sve do kraja svibnja iste godine. Oko 10.000 mađarskih izbjeglica bilo je smješteno na području Hrvatske (Rijeka, Osijek, Čakovec, Vinkovci, Našice, Ilok i Makarska).

Potresi u Makarskoj i Biokovlju početkom siječnja 1962. prouzročili su veliku materijalnu štetu. Od 90.000 stanovnika, njih 75% napustilo je svoje domove i krenuli prema Splitu i sjeveru. Crveni križ je izbjeglice dočekivao toplim obrocima. U prva 4 dana došlo je u Split oko 40.000 ljudi (promrzli, gladni, s puno starih, bolesnih i male djece), koji se raspoređeni u hotele i odmarališta. U Zagreb je stiglo oko 3.500 stradalnika koji su smješteni kod rodbine, u socijalne ustanove i po hotelima. U Zadru

Školski obrok upotpunjuje nedovoljnu prehranu učenika

Mađarska revolucija protiv komunizma i Sovjeta, od 23. 10. do 10. 11. 1956.

je smješteno 1.500, Rijeci i Puli po 2.000, Sisku 4.000, Novoj Gradiški i okolici 6.000 i u Krapini 1.000 ljudi.

Potres u Skoplju katastrofalnih razmjera 26. 7. 1963. u trenu je gotovo cijeli grad od 200.000 stanovnika ostavio bez krova nad glavom. Pri tome je bilo 1.070 poginulih i 3.400 ozlijeđenih i srušeno 80-85% zgrada u gradu. Već prvi dan CKH šalje raspoložive količine krvi, plazme te 10.000 zavoja i dvije ekipe liječnika s potrebnom

Potres u Skoplju, 26. srpanj 1963.

opremom. Organiziraju se velike akcije DDK po Hrvatskoj. Transporti evakuiranih Skopljanaca drugog su dana počeli stizati u Zagreb. Crveni križ ih smještava, a Služba traženja CK ih evidentira jer su došli bez isprava. Oko 4.000 djece smješteno je u hrvatskim gradovima, dok je 50.000 darovatelja krvi bilo je spremno dati krv. Krenula je obnova Skoplja koji je nazvan *grad međunarodne solidarnosti*.

Cijeli južni dio Zagreba poplavljen je 26. 10. 1964. Savskom cestom voda došla do HNK, a 20 osoba je izgubilo živote. Voda se brzo povukla, a 10.000 obitelji ostalo je bez stanova. Pomoć je stizala od Lige društava CK, Austrije, programa CARE, Svjetskog saveza crkava, Svjetske luteranske pomoći. CKH se pokazao na visini zadatka i ispunio mnoge zadaće: smještaja, spašavanja ljudi i imovine, smještaja djece u ustanove, organiziranja nastave za njih, saniranja šteta od poplave i dr.

Godine 1964.-65. dogodio se potres na slavonsko - brodskom području, a poplave golemih razmjera su zahvatile Vukovar, Osijek, Beli Manastir, Varaždin i Čakovec, te cijelo istarsko područje osim priobalja. Pomažući drugima lokalna društva CK stekla su iskustva u zbrinjavanju stradalog stanovništva i stvaranju uvjeta za obnovu života nakon tih katastrofalnih nepogoda.

Djelatnosti na zdravstvenom prosvjećivanju naroda

Posljedice 2. svjetskog rata u Hrvatskoj su katastrofalne: ratne ozljede, invaliditet, zarazne bolesti, nedovoljna higijena i siromaštvo. Premalo je zdravstvenih profesionalaca, pa vlada velika potreba za pomoćnim sanitetskim osobljem. Suočen s tim velikim socijalnim i zdravstvenim problemima Crveni križ Hrvatske kao jedna od malobrojnih ustrojenih organizacija s iskustvom na ovim poljima pokušava pomoći na sljedeće načine:

- pokreće 4-mjesečne tečajeve za bolničare (ke) na kojima se predaje anatomija i fiziologija, prva pomoć, o zaraznim bolestima, njega bolesnika i organizacija đačkih domova (bilo je puno ratne siročadi i djece sa sela koja nisu mogla putovati u veća mjesta gdje su bile škole).

- od 1948. otvara jednogodišnje škole za dječje negovateljice.

Samo u NRH osposobljeno je od 1949.-52. oko 150.000 kadrova raznih profila. Od njih će CK i dalje osposobljavati dva oblika pomoćnih kadrova koje se mogu koristiti u miru i u slučaju obrane zemlje:

- tečajce prve pomoći
- dobrovoljne bolničarke.

Od 1953. pokreću se tečajeve *Njega u kući* - jedan od značajnih pothvata sestrinstva u organizaciji CKH. U razdoblju 1961.-64. u ovu aktivnost uključuje se i Higijenski zavod grada Zagreba pa su tečajevi uznapredovali, te je u tom razdoblju održano: 26 nastavnčkih tečajeva za 266 medicinskih sestara koje su osposobljene za samostalno održavanje tečajeva njege u kući za stanovništvo. Do 1968. osposobljeno je 446 sestara koje su održale oko 400 tečajeva za 7.000 polaznika. Općinske organizacije CK organizirale su diljem Hrvatske:

- 3.085 predavanja o zdravstvenoj i higijenskoj kulturi za oko 154.000 osoba
- 151 tečaj o njezi bolesnog člana obitelji sa 2.364 sudionika
- CKH priprema i tiska priručnik *Njega bolesnog člana u obitelji* u 40.000 primjeraka.

Ipak, mnoge OO CK nisu bili zainteresirane, kao ni zdravstvena služba za ovu aktivnost, pa je GO CKH pojačao svoje zauzimanje oko toga programa. Pronašli smo poziv za Tečaj za medicinske sestre - nastavnice tečajeva *Njega u kući* koji je održan 10. 12. 1964. u Domu CK u Slavenskoj Orahovici (Slatina nije pozvana). Poziv je potpisala Aljoša GAZZARI, tadašnja sekretarica GO CKH.

Tečajevi za mladež na selu od 1952. godine

Bio je to široko zamišljen i dugotrajan posao zdravstvenog odgoja seoske mladeži, poglavito djevojaka i mladih žena – što je pomalo izlazilo iz okvira mandata CK i zdravstvenog odgoja i približavalo se tadašnjem konceptu *društvenog preobražaja sela*.

Ipak zasluga CKH je velika zbog

Poplavljena Savska cesta u Zagrebu, listopad 1964.

njegovog nastojanja i postignuća za stjecanje zdravstvenih navika i ponašanja, kako bi se postigli viši preduvjeti za zdrav bračni i skladan obiteljski život. Tečajevi su osim unaprjeđenja načina života imali svrhu da stečene nove navike i iskustva prenesu na što više obitelji na seoskim područjima. Povrh svega te su se djevojke i mladići vezali za Crveni križ i postajali njegovi suradnici. Iskustva pokazuju da su sudionici takvog obrazovanja pod okriljem CK prednjačili u ostvarenju zdravstvenih programa u svojim sredinama:

- male asanacije
- školske kuhinje
- masovna cijepljenja
- fluorografski pregledi
- animiranja i promidžbe DDK.

CKH je od 1952. počeo s tečajima za seosku žensku omladinu koja je do sada najvažnija i najbolja organizacijska forma rada u zdravstvenom prosvjećivanju naroda. Već prve godine obuhvaćeno je 53.617 omladinki, a do 1958. njih 180.000, od kojih je tečajeve je završilo oko 150.000 polaznica. Djevojke i mlade žene prenosile su stečena znanja i iskustva u svoje domove. Na tečajevima se

Tečaj za seoske djevojke i mlade žene, 1962.

razvijao i interes za potrebe zajednice, te za sva društvena i politička zbivanja u zemlji i svijetu. Nakon tečajeva omladinke su se uključivale u zdravstvene aktivne CK u kojima su dobivale određene zadaće. Povremenim akcijama nije ih se moglo trajno vezati, pa je nakon obavljenih zadaća njihova angažiranost u zajednici prestala.

Tečajci su stečenim zdravstveno-higijenskim navikama i ponašanjem u obiteljskom životu značajno promicali više socijalne standarde u svojim seoskim zajednicama. U Hrvatskoj je od 1952. do 1962. održano gotovo 12.000 takvih tečajeva, kojima se odazvalo više od 250.000 seoskih djevojaka i mladića.

Nije mi poznato je li spomenuti ciklus edukacije seoske mladeži na selu završio početkom 1960-ih. U *Našem radu* iz 1971. napisano je: *Selo još i danas čini oko 52,8% našeg stanovništva koje je s vrlo niskim higijenskim standardom i zdravstvenom nepismenošću. Iz sela se regrutiraju naši tvornički radnici. Pomor dojenčadi je najveći na selu. Prehrana je primitivna i jednolična, kvalitetno deficitna, a rahitisa ima više nego li mislimo da ga ima. Zato su tečajevi za zdrav odgoj seoske ženske omladine neophodni i nužno potrebni. Unijeti zdrav svijest i odgoj u obitelji i očekivati da se za dvije godine (koliko traje obrazovanje) trebaju promijeniti djevojke i da će one utjecati da se u domaćinstvima mijenjaju običaji i navike, vrlo je teška zadaća.*

Medicinske sestre su bile nositeljice *Higijensko-domaćinskih tečajeva*. Mlade djevojke naučile su na tečajevima izvrsna osnovna načela higijene, prve pomoći, domaćinstva, njege djeteta i kućne njege. Njih poslije završenih tečajeva treba aktivirati kao pomoćnice med. sestrama u njihovom patronažnom radu jer dobro poznaju selo i njegove probleme. Zdravstvena služba to zanemaruje, a djevojke bi bile od velike koristi kod cijepljenja, fluorografije, malih asanacija i dr. Završenim tečajkama treba i dalje pružati pomoć da stečeno znanje i dalje razvijaju. Naročito je značajno za organizaciju JCK, predavače i prosvjetne radnike da pomognu našim tečajkama u radu OCK i drugih društvenih organizacija i da postanu društveno aktivne, te imaju mogućnost organiziranog rada u zajednici na izmjenama načina života.

Pobačaji i kontracepcija 1960-ih

U svezi zdravstvenog prosvjećivanja veliki problemi sredinom 1960-ih bili su legalni i ilegalni pobačaji, pa je društvo to htjelo spriječiti uvođenjem novih kontracepcijskih metoda. Komisija za zdravstveno prosvjećivanje pri OO CK Osijek konstatira da je 1963. u Općoj bolnici u Osijeku podneseno 4.348 molbi za legalni pobačaj, a odobreno je 3.677 i isto toliko i izvršeno. Iste godine izvršeno je i 1.648 ilegalnih pobačaja.

Tijekom 1964. Glavni odbor CKH podijelio je kontracepcijski preparat (pjenu) Emco u 23 Medicinska centra ili Doma narodnog zdravlja (DNZ) u Hrvatskoj. Centar za zaštitu majki i djece direktno je dijelio je ovaj preparat Domovima NZ po zagrebačkim kvartovima. Tih je godina NRH primila 46.176 bočica ovog sredstva, od kojeg je određenu količinu dobio i Medicinski centar u Virovitici. Kontracepcijsko sredstvo *Emco foam*, proizvedeno u St. Luisu u SAD, donirao je UNICEF, a posredovao Svjetski savez crkava. Služba za planiranje obitelji osnovana je 1964., dok početkom 1965. u čitavoj SRH ne postoji još ni jedno Savjetovalište za kontracepciju, kao zasebna radna jedinica u okviru Dispanzera za žene.

Osposobljavanja u pružanju Prve pomoći

Osposobljavanje građana u pružanju Prve pomoći (PP) i obrazovanje pomoćnog bolničkog osoblja za PP pripada temeljnim zadaćama CK sukladno političkoj i vojnoj doktrini obrane SFRJ 1960-ih. Ta je doktrina obvezivala je organizacije CK da u suradnji s tijelima vlasti odgovornim za zdravstvo (u suglasju s vojnim tijelima) pristupe izradi osuvremenjenih programa PP u uvjetima jedinstvene ratno-medicinske doktrine. Prva pomoć postaje prioritetna zadaća CK u sklopu jugoslavenskog nacionalnog programa priprema stanovništva za masovne katastrofe.

Tečajevi Prve pomoći prihvaćeni su od radnih, kao i društveno-političkih organizacija (DPO), zahvaljujući koordiniranom radu Narodne obrane,

Crvenog križa i Socijalističkog saveza. Cilj im je bio osposobiti stanovništvo za slučajeve prirodnih nesreća, ratnih katastrofa i prevencije u borbi protiv ozljeda (trauma) u privredi.

CKH je 1963. proveo 468 tečajeva PP za 13.210 polaznika (11.350 završilo tečaj) u trajanju od 20 sati. Sljedeće godine provedeno je 825 tečajeva koje je pohađalo 21.435 polaznika. Do kraja te godine u 69 OO CK bilo je 80-tak nastavnih središta za Prvu pomoć. Istodobno kreću tečajevi za osposobljavanje pomoćnih bolničara (80 sati) i voditelja ekipa PP. Godine 1964. počelo je intenzivno osposobljavanje priučenih bolničara u svrhu ekipiranja civilne zaštite. Zbog raznih razloga, ali i novčanih sredstava pojedinih društava, ti tečajevi su bili heterogeni i po svojoj kvaliteti ovisili od sredine do sredine i njene financijske snage. Važno je bilo daljnje održavanje kontakta sa završenim tečajcima PP i njihovo aktivno uključivanje u programe zdravstvenog prosvjescivanja, za koje su se mogla osigurati sredstva putem ugovaranja konkretnih akcija – preporuča Republički zavod za socijalno osiguranje općinskim zavodima 1965. Nažalost, sve je ostalo na teoretskim postavkama. U razdoblju 1963.-70. društva CKH organizirala su:

- 7.068 tečajeva PP sa 198.811 polaznika

- 427 tečajeva za pomoćne bolničare sa 11.236 polaznika.

U razdoblju 1966.-68. u poduzećima (RO) je održano:

- 515 tečajeva PP (20 sati) za oko 15.000 polaznika

- 106 tečajeva PP (80 sati) za 2.700 polaznika.

Možemo reći da su se kroz 80-satne tečajeve polaznici mogli kvalitetno osposobiti u teoretskom znanju i praktičnim vještinama pružanja prve pomoći. Kraći tečajevi mogli su dati samo osnovna znanja i vještine. Zato se od 1970. pokreću se smotre (natjecanja) iz Prve pomoći u 3 kategorije podmlatka, omladine i Civilne zaštite na svim razinama od školske, općinske, republičke do savezne.

Natjecanja podmlatka, omladine i Civilne zaštite iz Prve pomoći od 1970.

Na njima su kroz izlučna natjecanja osposobljeni tečajci mogli utvrditi i poboljšati svoje kompetencije iz tog područja. Bila je to i prilika da se svake godine demonstrira i snaga Crvenog križa na svim razinama, te mogućnost druženja, razmjene iskustava i osjećaja pripadnosti CK. Na prvoj Republičkoj smotri Prve pomoći 1970. uključilo se svega 25% OO CK u SRH, a nakon 6 godina (1975.) na Petrovoj gori bilo ih je više od 85%.

Tijekom jedne godine u SFRJ kroz sva izlučna natjecanja (školska, općinska, zajednica općina, republička i savezno) osposobi se oko 630.000 djece, omladine i odraslih u pružanju Prve pomoći. Od 1974. po prvi put su sudjelovali i radnici uz školsku i seosku omladinu te aktiviste CK. U ova natjecanja do 1990. uključivala se šira društvena zajednica svojim financijskim i materijalnim doprinosima, a na republičkim i saveznim razinama i JNA koja je davala logističku i organizacijsku podršku.

Na inicijativu Saveza izviđača Hrvatske 26. i 27. travnja 1975. bila je organizirana prva masovna omladinska akcija pod nazivom Ništa nas ne smije iznenaditi – NNNI. Preporuka je da se najširi krug mladih u SRH, a posebno članovi društvenih organizacija koje okupljaju djecu i omladinu uključe u ovu akciju. Cilj je da putem različitih natjecanja, vježbi, marševa, logorovanja te drugih specifičnih oblika svoga rada pokažu stečena znanja korisna za obranu zemlje. Mjesna i općinska društva Crvenog križa uključila su se u ovu akciju natjecanjima iz Prve pomoći. Natjecanja su se mogla kombinirati sa spašavanjem ozlijeđenih u slučaju ratnih razaranja, elementarnih i prometnih nesreća, te zbrinjavanju djece, starih i nemoćnih osoba.

Borba protiv tuberkuloze (TBC-a) u Hrvatskoj

Tuberkuloza je bila veliko socijalno zlo i opaka bolest od koje je u 20-im godinama 20. stoljeća umiralo ponajviše ljudi. Kao

Tečaj Prve pomoći bili su masovni u SRH 1960-ih.

Prigodna poštanska marka povodom Tjedna borbe protiv TBC-a

pomagač zdravstvenim službama to je područje u kojem je CK dao najveći obol, osobito poslije 2. sv. rata i kasnije. Prvi sanatorij za njegu tuberkuloznih bolesnika CK je počeo podizati još 1921. Liga za borbu protiv TBC-a pomagala je rad Crvenog križa u svakom pogledu. Pri CK postojao je i poseban Fond za liječenje siromašnih vojnika oboljelih od TBC i zbog bolesti otpuštenih iz vojne službe. Crveni križ počeo je 1923. otvarati dječja oporavilišta, a već 1926. to postaje masovna pojava u organizacijama CK. Okrutne godine 2. svjetskog rata samo pospješuju razvoj ove bolesti i otežavaju borbu protiv nje.

Zbog bijede i urušenosti zdravstvenog sustava nakon rata stanje je i dalje dramatično. Epidemiološke službe bilježe da je 1955. broj oboljelih od aktivne TBC u neprekidnom porastu, osobito kod najaktivnijeg dijela stanovništva, kao i porast broja oboljele djece do 14 godina. Gotovo polovica novih bolesnika je s kaveroznom TBC, a najviše oboljelih je na osječkom i bjelovarskom području, dvaput više među poljoprivrednicima, nego među ostalim građanima. 85.000 novih pacijenata šalje se godišnje u anti-tuberkulozne dispanzere. Nedovoljan broj ftizeologa, a pogotovo srednjeg medicinskog osoblja, otežavao je rad s TBC bolesnicima. Broj patronažnih sestara je nedostatan, kao i bolničkih postelja. Godine 1960. zabilježeno 46.486 bolesnika s aktivnom TBC i 9.205 novih bolesnika, dok je broj bolničkih postelja bio svega 5.775.

Biti bolestan od TBC-a 1960-ih na našem selu smatra se još uvijek sramotom. Na bolesnika se gleda posebnim okom, kao na nešto što je niže. Nije usamljena pojava prikrivanja i zatajivanja bolesnika, osobito mlađeg, pogotovo ženskog, jer se smatra, da neće u selu naći mladića za udaju. Nedovoljno i slabo zdravstveno je prosvjećivanje na širokom frontu, pomanjkanje znanja i neupućenost, još uvijek neiskorijenjene predrasude, vjerovanje u nasljednost TBC-a i u sudbinu kojoj se ne može izbjeći, zatim loše navike i običaji i tome slično omogućuju nesmetano širenje tuberkulozne infekcije.

Razlozi najveće raširenosti ove zarazne bolesti na selu, osobito u Slavoniji i Posavini su:

- skućeno i nezdravo stanovanje

- zimi su svi u kućama, u prostorima s nedovoljno higijene i prozračivanja

- više generacija živi zajedno gotovo u jednoj prostoriji, jede iz jedne zdjele, pije iz iste čaše

- djedovi i bake pomalo kašljucaju, ne osjećaju se bolesnima, drže unučad u krilu, ljube ih, spavaju u istoj postelji s njima, ne vole ići k liječniku. Najviše novih pobola TBC-a otkriva se u njihovim godinama (50-te do 70-te).

S time u svezi je i svekolika borba protiv TBC-a, koja je tih godina još nije bila suzbijena na terenu, i koja se ne može u potpunosti eliminirati i bez zdravstvenog prosvjećivanja naroda. Borba protiv TBC-a ide u tri smjera:

- u pravcu zdravstvenog odgoja

- pružanju pomoći zdravstvenim službama putem pomoćnih kadrova (obučeni terenskih aktivista CK) uz patronažnu službu

- rješavanju socijalnih problema TBC bolesnika i njihovih obitelji u vidu materijalnih davanja i dr.

Crveni križ Hrvatske organizira seminare za pomoćnu patronažnu službu u kojim je u te 4 godine u svim većim središtima osposobljeno oko 2.000 osoba, za tzv. *pomoćne patronažne aktiviste*. Sekcije Crvenog križa za borbu protiv TBC-a pri organizacijama CK veoma su se marno uključile u borbu protiv TBC-a, tj. u *Program zdravstvenog prosvjećivanja pučanstva*. U razdoblju 1955.-59. odradile su:

- 5.740 predavanja o TBC koje je pohodilo gotovo 575.000 ljudi

- 2.790 kino predstava za 192.000 gledatelja

- 180 radio emisija

- 390 članaka u tisku o TBC-u

- aktivisti CK pohodili su 94.000 oboljelih od TBC-a. Za kućne posjete ovih bolesnika obučavale su ih medicinske sestre iz Domova narodnog zdravlja.

Provodi se i izolacija djece iz obitelji oboljelih od TBC-a i njihov smještaj u zdrave obitelji ili u dječja oporavilišta, najviše u velikim gradovima poput Zagreba, Osijeka i Rijeke. Kotarski odbor CK Osijek uložio je značajan novac u prevenciju TBC-a kod

djece osnutkom suvremenog oporavilišta na Merкуру u Orahovici, dok je CKH osnovao dječje oporavilište u Velom Lošinj.

Tih godina djeluje 40 stalnih anti-TBC dispanzera (ATD) i 52 pomoćna. Rad Crvenog križa bio je uspješniji gdje su djelovali stalni ATD. Gdje ih nije bilo priređivani su kratki tečajevi za liječnike opće prakse za preventivni rad na suzbijanju TBC-a. U organizacijama CKH 1960-te su bile obilježene trajnim nastojanjima i mnogobrojnim uspješnim pothvatima u borbi protiv TBC-a. Anti tuberkulozna (AT) služba pri organizacijama CK vodila je stalnu skrb za:

- 14.311 osoba (od kojih su 4.373 bili samci)
- 12.000 osoba dobiva pomoć u hrani
- 13.000 osoba pomoć u odjeći
- 1.216 osoba dobiva novčanu pomoć a 1.459 osoba druge oblike pomoći.

Treba spomenuti da su 743 suradnika CK pomagala su redovitoj patronažnoj službi u svojim mjestima, dok se 630 oboljelih od TBC-a pod staranjem AT službe prehranjuje u kuhinjama Crvenog križa. OO CK organizirale su oporavak za 11.516 djece iz obitelji osoba oboljelih od TBC-a, a za 4.694 djece troškove je platio Crveni križ. S mnogo truda i novčanih ulaganja provodi se Tjedan borbe protiv TBC-a, organiziraju tečajevi i seminari za pomagače, ali i članove obitelji oboljelih od TBC, dok glasilo *Naš rad* objavljuje stručne članke o TBC-u.

Crveni križ Hrvatske dodjeljuje 1982. prigodno priznanje *Plaketu sa likom Roberta Kocha* (100 godina od njegovog pronalaska bacila TBC) većem broju zdravstvenih radnika - aktivista i OUR-ima zdravstva za njihov poslijeratni doprinos CKH u svezi suzbijanja TBC-a.

Razvojem zdravstvene službe i mjera, naporima Crvenog križa te dosezima znanosti u pronalasku uspješnih antibiotika – uzrokovali su da je ova bolest gotovo nestala. Ipak, iako je TBC gotovo iskorijenjena u Hrvatskoj (ne i u svijetu), i dalje je žilava i egzistira u korelaciji s lošim životnim uvjetima i navikama pojedinih osoba i obitelji.

Alkoholizam i borba protiv njega u Hrvatskoj

Alkoholizam je i prije 2. svjetskog rata bio veliko narodno zlo na području Hrvatske, a poslije njega još i više. Poslije rata potrošnja čistog alkohola je 1.000.000.000 l godišnje u FNRJ, ili 9 l po stanovniku. Oko 300.000 ljudi u NRH prekomjerno pije alkoholna pića, što redovito dovodi do težih oštećenja fizičkog i duševnog zdravlja s popratnim socijalno-ekonomskim posljedicama za pojedinca, obitelji i cijelo društvo. Najmanje 50.000 njih trebaju bolničko liječenje. Registrirano je oko 1.250 osoba koje su 1955. umrle od bolesti uzrokovanih alkoholizmom.

Borba protiv alkoholizma objektivno je važan i sastavni dio borbe protiv bolesti, zločina, prometnih nesreća, socijalno ugrožene djece i obitelji i drugih društveno negativnih pojava. Prevenciju alkoholizma u NRH preuzeo je od 1954. godine Crveni križ Hrvatske. U zemlji još djeluju i *Društvo bivših alkoholičara Preporod i Apstinetsko društvo*. Treba još spomenuti i posebnu organizaciju koja se bavila suzbijanjem alkoholizma među željezničkim radnicima. Pri Glavnom odboru CKH osniva se *Komisija za borbu protiv alkoholizma*, slijedi 27 pri kotarskim odborima, a zatim i 100 komisija u općinskim odborima CK. U njihovom radu u cijeloj Hrvatskoj okupljeno je oko 4.000 ljudi odgovarajućih struka i specijalnosti.

Postavljene su 4 temeljne odrednice preventivnog rada:

- odgoj u širokom smislu, ponajprije anti-alkoholni odgoj mladeži
- ambulatno i bolničko liječenje kroničnih alkoholičara
- unapređivanje proizvodnje i potrošnje bezalkoholnih pića
- široka suradnja u prevenciji alkoholizma organa vlasti i svih organizacija i ustanova koje je ovaj problem interesirao.

Najprije se počelo s predavanjima za aktiviste koji nisu u dovoljnoj mjeri poznavali ovu problematiku, uzroke, posljedice i metode njegovog suzbijanja. Slijedila su predavanja za najširu javnost, izdavačka djelatnost (brošure, bilteni, plakati), promidžba filmovima i drugim audiovizualnim sredstvima. Razlozi širenje

alkoholizma su sljedeći:

- golema proizvodnja alkoholnih pića,
- velika sredstva za promidžbu potrošnje alkohola, a mala sredstva za sprječavanje toga nacionalnog zla
- ukorijenjeni običaji i navike
- nepoznavanje štetnog utjecaja alkohola na ljudski organizam.

Veza i utjecaj između raznih bolesti, kriminaliteta, prostitucije, mnogih socijalnih problema i alkoholizma više je nego očita. Alkoholizam jednog ili oba roditelja prouzrokovao je odgojne probleme djece u takvim obiteljima, kriminogeno djelovanje članova obitelji (lakše i teže tjelesne povrede u svađama, ubojstva) i konačno moralnu i materijalnu propast takvih obitelji. Zbog alkoholizma roditelja u dječjim domovima 1958. bilo je 4,3% djece u NRH. Alkoholizam u privredi dovodi do loših međuljudskih odnosa, sukoba, tuča, češćih nesreća, gubitka posla, te materijalne štete u poduzećima.

Radi toga organi vlasti potiču osnivanje *Savjeta za narodno zdravlje i socijalnu zaštitu* koji okupljaju sve relevantne društvene ustanove i organizacije kako bi zajedničkim djelovanjem putem savjetovanja poduzeli odgovarajuće mjere. Već osnovane komisije za borbu protiv alkoholizma Crvenog križa na svim razinama organizacija CK sudjelovale su u pripremama za osnivanje *Saveza društava za borbu protiv alkoholizma*. Bilo je to specijalizirano tijelo za usklađivanje rada svim čimbenika u društvu glede suzbijanja alkoholizma. Savez se u velikoj mjeri oslanja na CK kao jednu od djelatnijih i organizacijski najsnažnijih sastavnica u borbi protiv alkoholizma. Od 1959. rad komisija i aktivista za borbu protiv alkoholizma se prenosi na teren, ističe se značajna uloga savjetovališta za alkoholičare. Savez je osnovan 16. 4. 1959. godine, a njegov prvi predsjednik bio je dr. Vladimir HUDOLIN.

Obje su organizacije (CKH i Savez) našle zajednički jezik i dobro surađivale. Brzo je došlo i do izvjesne podjele rada. Savez, koji je kasnije preimenovan u *Savez za zaštitu i unaprjeđivanje duševnog zdravlja* poduzima široke društvene akcije za zaštitu svekolikog zdravlja. Djeluje na suzbijanju alkoholizma i drugih ovisnosti, obuhvaćajući preventivnu, terapijsku, a ponajviše rehabilitacijsku komponentu alkoholne problematike.

CK Hrvatske je u toj prvoj fazi pored primarne prevencije preuzeo i brigu oko osnivanja prvih dispanzera i savjetovališta za alkoholizam. Kad bi se ona uvela i dokazala CK bi ih predavao zdravstvenoj službi.

Snažnu podršku radu CK pruža Društvo bivših alkoholičara Preporod, no ostaje jedan težak problem – prihvata izliječenih alkoholičara, jer je recidivizam dostizao zabrinjavajuće razmjere. To je ponukalo Dr. Hudolina na osnivanje prvog, oglednog *Kluba liječenih alkoholičara (KLA)*, 1964. godine u bolnici Sestara milosrdnica. a zatim KLA Maksimir. Bio je to početak osnivanja KLA u Zagrebu, a zatim i u cijeloj Hrvatskoj. Konačno je 1964. osnovan *Centar (institut) za proučavanje i suzbijanje alkoholizma*, a 1965. uz podršku CK osnovano je Udruženje Klubova liječenih alkoholičara (UKLA) SRH. Obje su ustanove vodile znatno više brige o liječenju i rehabilitaciji alkoholičara, možemo reći da su preuzele štafetnu palicu od CK (djelatnu praktičnu brigu). Dr. Hudolin, najpoznatiji hrvatski i jedan od vodećih svjetskih alkohologa rekao je: *Sav taj prijedeni put vodio je do organizacije programa za suzbijanje alkoholizma i drugih ovisnosti koji se ubrajaju među najbolje u svjetskim razmjerima.*

Neuropsihijatrijski odjel bolnice Sestara milosrdnica priredio je 1964. Simpozij o alkoholizmu. Iste godine u CKH u različitim vidovima borbe protiv alkoholizma sudjeluje:

- 76 liječnika
- 136 školovanih socijalnih radnika
- 189 učitelja i profesora
- 526 suradnika drugih struka
- 927 stručnjaka ukupno.

Centar za proučavanje i suzbijanje alkoholizma od 1. 1. 1965. vodi registar alkoholičara liječenih stacionarno u psihijatrijskim ustanovama SRH:

- 382 liječena alkoholičara, ali je broj stalno u porastu
- raste broj žena alkoholičarki kao nuspojava njihove emancipacije u društvu, zapošljavanja u privredi i porasta životnog standarda
- raste broj dana koje alkoholičari provode u bolnicama, što je uzrokovano težinom bolesti i kasnim dolaskom na liječenje

- liječenje počinje u relativno mladoj životnoj dobi (između 30 i 40 godina života, a u dosta slučajeva i u 20-im).

Dr. Hudolin provodi sredinom 1960-ih sveobuhvatno istraživanje kojim obuhvaća: alkoholičare, članove njihovih obitelji, dobivene podatke sa radnog mjesta, iz kriminalističke evidencije, školska izvješća o djeci alkoholičara i dr. U provedenoj anketi obrađeno je 843 od 1.000 upitnika. Na temelju toga zaključeno je:

- većina alkoholičara počinju piti vrlo mladi (oko 14. godine života) jer im je alkohol u vlastitoj kući dostupan

- migracije, urbanizacija i industrijalizacija može biti razlog da su doseljenici više ugroženi alkoholizmom od starosjedilaca

- VKV se stručnjaci zbog većih smetnji na poslu počinju prije liječiti nego NKV radnici i seljaci

- velik postotak rastava braka uzrokovan je alkoholizmom

- uzor za alkoholizam nalazi se u obitelji (otac ili brat koji su prekomjerno pili)

- češće se pojavljuju problemi na radu i sukob sa zakonom

- više je ozljeda u prometu i na radnom mjestu

- stradavanje obitelji alkoholičara (loši odnosi ili raspad obitelji, od djece se često mobiliziraju delikventi, alkoholičari i prostitutke)

- slab napredak djece alkoholičara u školi i povećane psihičke smetnje.

U ožujku 1968. održan je 1. Kongres liječenih alkoholičara Hrvatske u Zagrebu, na kojemu djelatno sudjeluje i CKH. Sudjelovalo je oko 1.000 liječenih alkoholičara iz cijele zemlje. Godine 1972. otvoren je Odsjek za ovisnosti o drogama i organiziran program kombiniranog liječenja alkoholizma i tuberkuloze u bolnici Klenovnik.

Institut za proučavanje i suzbijanje alkoholizma organizirao je 1971. seminar za dopunsku edukaciju iz alkoholizma. Na njega su pozvani prvi stručnjaci za alkoholizam u općinama, tajnici OO CK i predsjednici Komisija za borbu protiv alkoholizma. Na seminaru je predstavljen komunalni program prevencije alkoholizma i drugih ovisnosti, koji je sačinjen tako da svojim aktivnostima

objedinjuje rad stručnih službi svih oblasti koje se bave ovom problematikom. Stav je da se mjere sprječavanja i liječenja trebaju poduzimati u onim sredinama u kojima bolesti i nastaju. Taj društveni aspekt alkoholizma i drugih ovisnosti obvezuje razne društvene organizacije na provođenje programa prevencije, liječenja i rehabilitacije alkoholičara i narkomana. S prevencijom treba početi veoma rano još u predškolsko i školsko doba. Financijska sredstva u općinama nisu najveći problem, već osiguranje stručnjaka koji će biti kreatori mjera i aktivnosti na terenu. Uzrok tome je u nedovoljnoj osposobljenosti klasično obrazovanih liječnika, socijalnih radnika i medicinskih sestara koji imaju oskudna znanja iz ovih područja. Pored toga nisu pripremljeni za društveni rad izvan bolničkih okvira, što je neophodno u ovoj problematici.

Navedeni razlozi trasirali su osobito u manjim sredinama osnivanje Klubova liječenih alkoholičara kao terepijsko-rehabilitacijska susretništa ovisnika. U KLA su dobivali stručnu i obiteljsku potporu i prihvaćanje, te im je vraćano samopoštovanje, a kroz održavanje apstinencije od alkohola davana mogućnost povratka na posao.

Drugi zdravstveno-prosvjetni tečajevi i masovne edukacije stanovništva na planu zdravstvene zaštite

Sva općinske organizacije Crvenog križa morale su sukladno Zakonu o CKH i svojim statutima provoditi tradicionalne godišnje akcije zdravstvenog prosvjećivanja za šire stanovništvo. Akcije su se obilježavale prigodnim predavanjima po školama, putem radio emisija, filmova o zdrav, tematici, plakatima, letcima, pamtilicama, novinskim člancima i dr. Stručnjaci iz različitih područja su na popularan i prijemčiv način predstavljali učenicima i građanima različite zdravstvene teme, odnosno loše životne stilove i navike (konzumiranje alkohola, droga, cigareta) uz savjete kako ih prevenirati, odnosno potpuno otkloniti. Učenici su tim prigodama pisali literarne sastave i stvarali likovne uratke s ciljanim temama, a najbolji su za to bili nagrađivani. Obilježavali su se

Dr. Vladimir Hudolin (1922.–96.), socijalni psihijatar, začetnik i promicatelj borbe protiv alkoholizma u Hrvatskoj

različiti tjedni i dani:

- Međunarodni dan zdravlja
- Tjedan Crvenog križa
- Tjedan borbe protiv TBC-a
- Mjesec borbe protiv alkoholizma i drugih ovisnosti
- Svjetski dan borbe protiv AIDS-a
- Međunarodni dan bez cigareta i dr.

Jedan temeljiti, rekao bih očinski iskaz zdravstvenog prosvjećivanja (savjetovanja) mladih na polju ljubavi i seksualnosti pronašao sam u prilogu dr. Marijana Košičeka u *Našem radu* iz 1971. Poruka ovoga eseja ostala je aktualna i danas.

MLADI I LJUBAV

U mladih ljudi javlja se snažna potreba za prisnošću sa suprotnim spolom. To je želja za sjedinjavanjem s nekom osobom drugog spola: ona će od mladosti postojati neprekidno u toku daljeg života i jenjati će tek u starosti. Ta potreba svakog čovjeka ima fizičku i psihičku komponentu. Prvu zovemo spolnim nagonom, a drugu spolom ljubavi. Nagon potiče čovjeka da se s nekom osobom drugog spola tjelesno zbližava i da s njom stupa u spolni odnos. A ljubav nas pokreće na osjećajno zbližavanje s osobom koja nas spolno privlači. Ona unosi u čovjeka potrebu da se neprestano druži s voljenom osobom, da joj se čuvstveno sasvim otvori, da svoju ličnost upravo poistovjeti s njezinom.

Spolna ljubav proističe iz spolnog nagona, jer je nemoguće spolno ljubiti nekoga tko nas spolno ne privlači. No ljubav je osjećajna nadgradnja spolnog nagona koja u svom razvitku dobiva nove osobine, sve više suprotne samom nagonu. Glavna suprotnost ljubavi i nagona sastoji se u tome što je sam nagon sebičan, bezobziran i agresivan, a ljubav je izrazito altruistična, puna obzirnosti i nježnosti. Na prvi pogled izgleda dakle da su spolni nagon i spolna ljubav dvije nepomirljive protivuriječnosti. Ali one u stvari čine u ljudskoj ličnosti jedinstvenu cjelinu, upravo dijalektičko jedinstvo suprotnosti. Nagon daje ljubavi poduzetnost, čini je strastvenom, dopunjava osjećajnu zblizhenost dvoje ljudi spolnim uživanjem u njihovu tjelesnu sjedinjenju. A ljubav socijalizira nagon, čini ga nježnim i odanim, veže ga uz određenu osobu i na taj način omogućava stvaranje i održavanje spolnih zajednica.

Mladi ljudi često su nepovjerljivi prema ljubavi, smatraju je nečim zastarjelim, nečim što teško ide ukorak s vijekom tehnike, upravo nečim nepotrebnim. Ali ako iskreno zagledaju u sebe, lako će otkriti da je ljubav prema drugom spolu suštinska potreba čovjeka. Ona postaje to jača što je čovjek kulturniji, odnosno što mu je psihički život razvijeniji i bogatiji osjećajima. Ima ljudi koji ne vjeruju u postojanje ljubavi, već misle da je ona izmišljotina sentimentalnih pjesnika ili pak fantazija nedozrelih djevojaka. No svakodnevna praksa nas uči da je spolna ljubav neminovni uvjet za potpunu afirmaciju ljudske spolnosti. Tek ljubav omogućava čovjeku i jednog i drugog spola da i sebe i svog partnera u spolnom životu potpuno doživi i da u tome nađe puno zadovoljenje svih svojih psihičkih potreba. Ponekad ljudi smatraju ljubav prolaznom pojavom. No bez nje ipak nema trajnosti u ljubavnoj zajednici, nema sreće u braku ni sklada u obitelji.

Teško je definirati ljubav na jednostavan i sažet način. Ona je u psihičkom životu čovjeka vrlo složena pojava. Ljubav je proces koji se u čovjeku postepeno razvija. Zato ne postoji ljubav »na prvi pogled« o kojoj se tako često govori. Kako ljubav ne nastaje odjednom, tako ne može ni nestati za kratko vrijeme. Zato ljudi koji govore o br-

zom zaljubljanju u neku osobu suprotnog spola i o isto tako brzom osjećajnom hlađenju prema njoj ne znaju što je prava ljubav. Osim toga ljubav je uvijek usmjerena samo na jednu osobu, pa čovjek ne može biti u isto vrijeme doista zaljubljen u dvije osobe suprotnog spola ili čak u više njih.

Mnogi zamjenjuju ljubav sa spolnim nagonom. Koliko god nema prave spolne ljubavi bez spolne želje za voljenom osobom, tako s druge strane sama želja za fizičkom prisnošću s tom osobom još ne dokazuje da postoji i ljubav prema njoj. Nije rijetkost da mladi ljudi zamjenjuju ljubav sa željom da ljube i da budu ljubljeni ili s očaranošću nekim svojstvima svoje »simpatije«. No činjenica da želimo nekoga voljeti ili da nas privlači nečija ljubav prema nama još nije znak stvarne ljubavi prema tom čovjeku. O njoj možemo govoriti tek onda kada smo osjećajno prihvatili čitavu ličnost voljene osobe, a ne samo neka njezina svojstva. U pojedine osobine nekog čovjeka doista se možemo zaljubiti »na prvi pogled«, no čitavog čovjeka možemo zavoljeti tek onda kad ga potpuno upoznamo. A za to treba vremena.

Prava ljubav gradi se na potpunom povjerenju u voljenu osobu. Zato ljudi koji su općenito nepovjerljivi prema drugima, a naročito prema osobama suprotnog spola, nisu

sposobni za punovrijednu ljubav. Čovjek se zaljubljuje iz potrebe da zadovolji svoje najintimnije težnje. Istinska ljubav je potpuno emocionalno i seksualno predavanje voljenom čovjeku, otvaranje svoje psihe bez ikakvih ograničenja, bez tajni i skrivenih misli. U zdravoj ljubavnoj vezi ni jedan ni drugi partner ne zadržavaju u svom životu nikakav »privatni sektor«, tj. nijednu djelatnost, nijednu težnju, nijednu emociju, nijednu misao u kojoj ne sudjeluje onaj drugi. Stvarna ljubav više nije samo zbroj dviju ličnosti; to je nešto kvalitativno novo: »ja« i »ti« postalo je »mi«.

Ljubav nije stanje, već dinamičko zbivanje u ljudskoj psihi. Ona je daleko nešto poput živog bića koje raste, buja, ali i umire ako se neprestano ne hrani i ne uzgaja. To znači da se spolna ljubav ne održava sama po sebi, već samo onda ako se oba partnera neprestano angažiraju u njezinom održavanju. Ljubav se hrani međusobnom pažnjom, nježnošću, čestim intimnostima, neprestanim milovanjem, bilo riječima i pogledima, bilo rukama, usnama i čitavim tijelom. Dvoje ljudi koji se doista vole žele uvijek biti zajedno. Njima nije nikada dosadno kad su sami i nesretni su kad se moraju razdvojiti, makar samo na kratko vrijeme. U pravoj ljubavi čovjek potpuno nalazi sebe, tu se osjeća siguran, svjestan je vrijednosti života i doživljava njegov smisao.

Da bi čovjek mogao nekoga iskreno voljeti, mora ga potpuno upoznati. No ljubav donosi sa sobom još potpunije poznavanje partnera. Zato je sasvim pogrešna tvrdnja da je ljubav »slijepa«. Takva može biti samo trenutačna očaranost nekim osobinama određene osobe suprotnog spola, dakle ono što zovemo erotskom fasciniranošću. Ali to još nije ljubav, već eventualno samo početak procesa zaljublivanja. Saživljavanje sa svim pojedinostima partnerove ličnosti ne čini ljubav nezanimljivom, već je naprotiv obogaćuje, jer u sve boljem upoznavanju partnera čovjek ujedno doživljava sve potpunije ostvarivanje sebe, ako svog partnera doista voli. To je zato što

potpuno voljeti možemo samo osobu s kojom smo našli mnogo zajedničkih svojstava, s kojom smo se potpuno uskladili, od koje se ni po čemu bitno ne razlikujemo. Prirodno je da čovjek voli sebe; zato voli i partnera u kojemu je našao sličnost sa sobom. Suprotne prirode, ljudi koji se po svom karakteru mnogo razlikuju ne mogu se iskreno zavoljeti. Čista je predrasuda da se u ljubavi privlače suprotnosti; to se događa samo u magnetizmu i elektricitetu, ali ne i u međuljudskim odnosima. Ako među ljudima koji se vole i postoje neke razlike, bilo u životnim nazorima, u životnim potrebama, te razlike nestaju same po sebi, bez ikakvog svjesnog napora od strane jednog ili drugog partnera. Upravo automatsko međusobno prilagođavanje partnera siguran je dokaz prave ljubavi među njima. No takvo prilagođavanje moguće je, dakako, samo uz uvjet da razlike među njima nisu suštinske.

Ljubav mora biti uzajamna; u protivnom slučaju ne može se održati. Samo simpatija ili prijateljstvo od strane jednog partnera ne može podržati ljubav onog drugog. Zato ove doskora nestaje. U ljubavi čovjek želi dobiti sve za čim teži u svojoj spolnosti. No to može postići samo uz uvjet da i daje bez ikakvog ograničenja sve ono što može dati. Osnovni je zakon ljubavi da se u njoj dobiva koliko se daje.

Prava ljubav uvijek sadrži u sebi i jaku spolnu želju za voljenom osobom. Ali tu je spolna želja do krajnosti prilagodljiva, obazriva i strpljiva, puna nježnosti i osjećajne topline. Ljubav ujedno osposobljava oba partnera da ispolje sve svoje spolne mogućnosti i da u spolnom odnosu dožive intenzivno zadovoljstvo. Spolni odnos bez ljubavi ostaje nedorečen, siromašan, pa i vulgaran. Kad se čovjek upušta u spolni odnos bez ljubavi, njegove spolne funkcije često zatajuju ili ostaju kržljave i nepotpune. Naprotiv, iskrena zaljubljenost u određenu osobu drugog spola omogućava čovjeku da se oslobodi svih svojih kočnica i psihičkih teškoća u spolnom životu.

Vrlo je proširena zabluda da se uz ljubav neminovno javlja i ljubomora. Ima ljudi koji misle da je ljubomora dokaz nečije zaljubljenosti. Naivne osobe koji puta svjesno nastoje učiniti svog odabranika ili odabranicu ljubomornom, nadajući se da će na taj način probuditi u tom čovjeku ljubav. No to su čiste predrasude. Ljubomora nije dokaz ljubavi, nije njezina nužna posljedica, već je njezina negacija. Kako se ljubav osniva na punom povjerenju, tako je baza ljubomore duboko nepovjerenje u partnera. Ljubav se rađa iz emocionalnog otvaranja voljenoj osobi; ljubomora je posljedica zatvorenosti, osjećaja nesigurnosti pred partnerom ili kompleksa manje vrijednosti.

Pojava ljubomore uvijek je znak da u ljubomornog partnera nema prave ljubavi. Ako uopće postoji, onda je nepotpuna, a najčešće je uopće nema. Ljubomorni su ljudi koje partneru privlači samo spolni nagon, a ne i osjećaji; ili pak ljudi koji se drže neke osobe suprotnog spola iz nekih motiva koji s ljubavi i spolnošću nemaju mnogo veze. Kad nekoga želimo samo zato što je imućan, što je naročito lijep, što nosi zvučnu titulu i iz sličnih razloga, onda se ljubomora lako pojavi. U sebe nesigurni ljudi koji ne vjeruju da su sposobni partnera trajno vezati uz se ili su uvjereni da mu ne mogu imponirati također su skloni ljubomori. Kad muškarac trpi od slabosti potencije, vjerojatno je da će prije ili kasnije postati ljubomoran, jer je svjestan da svoju partnericu nije seksualno osvojio. To mu nije pošlo za rukom zato što među njima nema prave ljubavi. Upravo nedostatak te emocije obično je razlog njegove slabe potencije i ženine spolne ravnodušnosti prema njemu. Da ljubav i ljubomora nisu saveznici već ljuti neprijatelji najbolje dokazuje činjenica što prava ljubav neminovno pretvara ljubavnu vezu u sretan brak, a ljubomora uništava tu vezu još prije nego što je dozrela.

Dr. Marijan KOŠIČEK

Društva HCK i danas imaju ovu obvezu, mada su tu ulogu, po meni, puno stručnije preuzeli Zavodi za javno zdravstvo, o nekim temama i Policija, te razne specijalizirane udruge (npr. dijabetičari, KLA, udruge psihosocijalne podrške i dr.). Sve zdravstvene i ine teme, danas je lako pronaći i na internetu i vjerujem da ih zainteresirani učenici i građani puno diskretnije konzumiraju, bez opasnosti da javnosti pokažu svoje slabije strane. Recimo, slogan *Sportom protiv droge* ne bi trebao ostati samo plakat na

zidu sportske dvorane, već praksa u koje je uključeno cijelo društvo. Od roditelja koji potiču svoju djecu, škola i jedinica regionalne i lokalne samouprave koje osiguravaju dostupan i besplatan prostor za sport, te raznih klubova i trenera koji će svoje stručno iskustvo prenijeti djeci povoljnim cijenama tih izvanškolskih aktivnosti. Ne bude li tako, djeca će tražiti dostupnije, jeftinije (mada ne uvijek) i manje zahtjevne mogućnosti samorealizacije i afirmacije u društvu.

Počeci organizirane transfuzije krvi

Društvo Crvenog križa u Londonu prvo je 1921. organiziralo službu transfuzije krvi (izvjesni Oliver Percy i njegova skupina iz Camberwella). Nakon toga britanski CK je preuzeo organiziranje akcija DDK u Velikoj Britaniji.

Kraljevina Jugoslavija imala je neke organizirane oblike darivatelja krvi samo u Beogradu, Zagrebu i Ljubljani. Transfuzije su se obavljale izravno iz vene u venu, a darivatelji su bili članovi obitelji ili članovi Društva darivatelja krvi, koje je djelovalo pod nadzorom Kirurške bolnice. Od 1924.-38. izvršeno je svega 514 transfuzija što je bio tek početak ove prakse, jer još nisu postojali uvjeti za masovnu primjenu transfuzije.

Uloga Crvenog križa u animiranju i organiziranju akcija DDK

Sanitet JNA osnovao je Stanicu za transfuziju krvi 19. 5. 1945. u Zagrebu, koja krajem srpnja prelazi u sklop tvornice lijekova PLIVA, a početkom 1947. pod upravu ravnateljstva Medicinskog fakulteta u Zagrebu. Takve stanice vojska je osnovala i u Osijeku i Splitu (zadnja brzo prestaje s radom). Od 1. 1. 1948. ta stanica postaje *Zavod za transfuziju krvi* i u ovom je razdoblju djelovao pod pokroviteljstvom Crvenog križa Hrvatske. Krv se davala besplatno, a darovatelji krvi su od CK kao znak pažnje dobivali po 1 kg šećera i brašna. *Uredba o nagrađivanju davatelja krvi* na snazi je od 1948.-52. što su mnogi koristili u svrhu stjecanja materijalnih sredstava (novac, bonovi za opskrbu i dr.). Za 1 cm³ krvi dobivalo se u početku 7, a kasnije 5 dinara. Plazma se iz pune krvi počela izdvajati 1947. te se prilazi sustavnoj znanstvenoj obradi problematike transfuzije krvi. Od 1949. veća je sigurnost konzerviranja i primjene krvi. Uvodi se 5% otopina citrata kao konzervans. Započinje izobrazba kadrova iz transfuziologije za potrebe Zavoda i zdravstvene službe RH. Već 1951. postoji u Hrvatskoj još 11 zdravstvenih jedinica koji se bave transfuzijom krvi. To su *Centri*

za transfuziju krvi koji djeluju u vodećim hrvatskim bolnicama u Osijeku, Rijeci i Splitu i *Kabineti za transfuziju krvi* u bolnicama u Zadru, Sisku, Varaždinu, Sušaku, Karlovcu, Šibeniku, Puli i Sl. Brodu.

Savezna komisija za transfuziju krvi složila se krajem siječnja 1952. da Jugoslavenski CK preuzme na sebe sustavnu promidžbu i osigura dovoljan broj darovatelja, ali bez posebne nagrade. Glavni odbor CKH osniva Sekciju za transfuziju krvi, i nastoji da se iste osnivaju pri kotarskim odborima CK u NRH. Unatoč uspjehu u pridobivanju novih darovatelja, to nije rezultiralo uspjehom jer Zavod nije imao dostatan broj stručnog osoblja, prijevozna sredstva i opremu za terenske ekipe. U lipnju 1953. ekipa Zavoda prvi put uzima krv izvan Zavoda, a 25. listopada 1953. održana je povijesna akcija DDK u željezari Sisak. Transfuzijske jedinice po ostalim općim bolnicama nisu imali ekipe uopće jer se dotada krv uzimala od plaćenih davatelja koji su dolazili u transfuzije. Ta populacije je 1953. još uvijek činila 85% svih darovatelja krvi u Hrvatskoj.

Od 1958. dolazi do preokreta jer veća novčana ulaganja u promidžbu i organizaciju akcija DDK, dovode do toga da plaćanje ostaje mjestimična pojava, pretežno u Dalmaciji. Iste godine u NRH osim Zavoda za transfuziju u Zagrebu postojalo je još 27 stanica i kabineta za transfuziju krvi u Hrvatskoj. Jedan od tih kabineta je i onaj u MC Virovitica. Zavod u Zagrebu uz pomoć kredita i vlastitih sredstava gradi novi paviljon u Petrovoj 3 u koji useljava 1977.-78. Obrada krvi u Zavodu vrši se najsuvremenijim metodama što daje sigurnost primjene krvi kao lijeka i sprječava moguće prijenose infekcija krvlju.

Krv je prirodni lijek za koji do danas nije pronađen odgovarajući kemijski nadomjestak. Stoga je transfuzija testirane krvi ili njenih pripravaka bolesniku neophodno potrebna u saniranju sljedećih zdravstvenih problema:

- kod unutarnjeg krvarenja prilikom čira na želucu
- gubitka većih količina krvi iz organizma kod posjekotina, nasilnih amputacija i drugih ozljeda kojima su prekinute krvne žile
- zaraznih bolesti, jer zdrava krv ima antitijela koja mogu svladati viruse, bakterije

i druge uzročnike bolesti

- prilikom kirurških operacija,
- velikog gubitka krvi žena kod komplikacija i nestručno obavljenih porođaja
- osobama s velikim opekotinama
- kod raznih šokova kod kojih dolazi do proširenje krvnih sudova i količina krvi koju imamo u tijelu postane nedovoljna.

Također, ako se rodi beba od dvije osobe istog rezus faktora može se dogoditi da u prvim danima života dobije žuticu od koje obično umre. Ako joj se putem transfuzije zamijeni krv ostat će živa.

Krv se u razdoblju 1960.-70. i dalje, osim dobrovoljno prikupljala i plaćanjem jer bolnice nisu mogle osigurati svakodnevne potrebe za svježom krvi i pričuvu u krvnoj plazmi. Plaćanje za dobivenu krv se baš ne tolerira i nastoji se ukinuti. Kotarski odbor CK Virovitica najranije je u Hrvatskoj (1961.) riješilo problem tzv. *obiteljske i drugarske krvi*, koji je kočio razvitak redovnih akcija DDK na principu građanin građaninu. Kotarski odbori ispunjavaju sve lokalne potrebe za krvi, a ispunjavaju i obveze koje su preuzete u odnosu na republičke akcije. Na razini Hrvatske CKH je preko svojih davatelja (koje su odbori CK na terenu animirali i organizirali) osiguravao oko 65% godišnje količine krvi za potrebe bolnica i 95% plazme za pričuvu. U toj dekadi broj darivatelja je oscilirao, ali ih je prosječno godišnje krv davalo 60.000, tako da je krajem 60-ih CKH bio nositelj oko 80% poslova u okupljanju DDK.

Donesen je Društveni dogovor o unaprjeđenju rada na okupljanju DDK i zdravstvene djelatnosti na prikupljanju i upotrebi krvi (NN SRH 23/74). Od 1975. sve više se povećava postotak davatelja krvi

organiziranih posredstvom CKH i njegovih organizacija u terenu, a sve manji je postotak prikupljene krvi od obitelji bolesnika, prijatelja i plaćenih davatelja. Konačno načela *solidarnosti, dobrovoljnosti, besplatnosti i anonimnosti* počinju prevladavati.

Nakon donošenja Zakona o položaju i ovlaštenjima CKH (NN 57/76) postaje osnovni nositelj organiziranog prikupljanja krvi u SRH.

Rad na povećanju članstva svih kategorija odraslih, mladeži i podmlatka

Pomladak Crvenog križa (PCK) bio je u svome početku 1920-ih godina u Kraljevini Jugoslaviji zasebna organizacija CK, naročito pri osnovnim školama. Taj status izgubio je 1933. i integrirao se kao sekcija (odbor) lokalne organizacije CK mjesta u kome je djelovao. Tako je ostalo sve do danas.

Nakon 2. svjetskog rata rad PCK imao je određenu ulogu u odgoju djece i mladeži, a naročito u smislu zdravstvenog prosvjećivanja. Ta osnovna i najvažnija zadaća PCK provodi se pomoću *zdravstvenih aktiva i higijenskih kutića* u osnovnim školama (OŠ) i pomoću *zdravstvenih kružoka* u srednjim školama (SŠ). U OŠ zdravstveni aktivni su:

- vodili brigu o čistoći učenika, razreda, škole i školskog okoliša
- svakodnevno se i uporno trudili oko usvajanja higijenskih navika kod djece, naročito one koje u svojim obiteljima žive u nehygieničkim uvjetima.

Za ove zadatke odborima PCK odgovaraju područni zdravstveni aktivni i

Broj i postotak organiziranih (neplaćenih i nefamilijarnih) davatelja krvi:			
Godina	Broj DDK	%	DDK / 100 stanovnika
1974.	70.452	57,3	2,25
1975.	96.700	78,8	-
1976.	102.204	80,2	-
1980.	119.921	96,6	-
1981.	129.411	100,0	2,83
1982.	140.191	100,0	3,05

dežurni razredni higijeničari. Njihova je dužnost vršiti pregled čistoće svojih malih kolega prije početka nastave, a one koji su neumiveni i nečistih ruku odvede u higijenski kutić. To su prostori u razredu s tekućom vodom i priborom za pranje lica i ruku za čiju se urednost brinu higijeničari. Oni također za vrijeme odmora paze na čistoću u razredu, upozoravaju nemarne učenike na pranje ruku prije i poslije jela, sprječavaju bacanje otpadaka po podu i dr.

Zdravstveni kružoci u SŠ imaju istu higijensko preventivnu ulogu kao i zdravstveni aktivni u OŠ, uz konkretno rješavanje zdravstvene problematike škole ili učeničkog doma. Uz pomoć nastavnika i liječnika organiziraju zdravstvena predavanja s raspravama, naročito o zaraznim bolestima. Brinu se još i za:

- održavanje tečajeva Osnove higijene
- održavanje tečajeva Prve pomoći
- organizaciju službe PP u školi
- daljnje osposobljavanje svršenih tečajaca PP
- nabavku i korištenje sanitetskog materijala.

Školska služba PP u selima bez zdravstvenih ustanova treba istovremeno služiti i mještanima, tj. da se Prva pomoć osim djeci, može pružiti i odraslima, uz dobrovoljni prilog u svrhu pokrića troškova za utrošeni sanitetski materijal.

Ostale zadaće PCK bile su (neke i ideološki obojane):

- učvršćivanje bratstva i jedinstva omladine
- suradnja omladine cijelog svijeta za napredak i očuvanje mira
- razvijanje smisla za drugarstvo, čovjekoljublje, socijalistički humanizam kod djece i omladine, posebno u odnosu na osobe s invaliditetom, nemoćne starije osobe, bolesnike, zdravstveno i socijalno ugrožene kolege u školi i izvan nje,
- borba protiv alkoholizma i pušenja
- upoznavanje prometnih pravila.

Sredstva za rad osiguravaju se određenim postotkom iz članarine, priredbi i ostalih prihoda koje ostvaruje dotični odbor podmlatka CK.

Socijalni rad podmlatka ostvarivao se u:

- pomoći suučenicima bez roditelja, te sa siromašnim ili bolesnim roditeljima (TBC, alkoholizam), u svladavanju školskog gradiva

- nabavci školskih knjiga i pribora i odjeće

- slanje siromašnih i bolesnih kolega na oporavak uz pomoć roditelja svih učenika, kao oblik prijateljske pomoći.

Iako je u SRH bilo oko 3.000 odbora PCK, članovi Izvršnog odbora mnogih OO CK svugdje se nisu dovoljno založili da se rad podmlatka aktivizira i da bude sadržajno raznolik i bogat. Postignuti su izvjesni rezultati koji su pojedinačni i u cjelini ne odgovaraju ni nastojanjima, ni očekivanjima središnjih tijela CKH. Uspjehe u radu ima svega 10-20% odbora PCK, među njima i odbor nama susjednog Donjeg Miholjca, dok ostali slabo rade, što ima svoje razloge u:

- slaboj koordinaciji odgovornih u odborima PCK s prosvjetnim organima na terenu

- nedovoljnom sudjelovanju prosvjetnih radnika u radu odbora PCK.

CKH upozorava odbore CK na terenu da im je dužnost da izvrše ozbiljan i pravilan izbor učitelja. Besplatnim boravkom na moru treba nagraditi kako učitelje, tako i vrijedne učenike koji su se tijekom godine zalagali u radu Podmlatka CK. Među jednima i drugima treba razviti natjecanje u radu, jer će na taj način oživjeti i rad OO CK. Rad PCK je popustio od kada su ukinuti honorari za rukovoditelje PCK.

Jugoslavenski CK za uspješniji rad PCK organizira tijekom ljetnih praznika u svojim odmaralištima Centre (seminare) za rukovoditelje članova PCK. Centri ustvari trebaju postati kadrovska škola podmlatka. Kroz Centre je 1959. prošlo 835 voditelja PCK. Na seminarima su obrađivane sljedeće zdravstvene teme:

- principi zdravstvenog odgoja
- prva pomoć na izletima, ljetovanju i dr. uz praktične vježbe
- higijena školske učionice
- higijena i patologija đачkog doba
- higijena kuće i okućnice
- higijena prehrane (školska kuhinja i školski vrt)

- alkoholizam
- socijalni rad s kolegama.

Naš rad iz 1959. spominje da u NRH ima 323.000 članova podmlatka koji rade u sklopu odbora CK (OCK). Gotovo u svim školama (osnovne, srednje) postoje organizacije PCK. Te 1959. godine (100 godina Solferina) u svim krajevima Hrvatske manifestirale su velike povorke članova PCK ukrašene raznim parolama kojima su željeli prikazati građanima svoju ulogu i zadaće.

Novi Statuti CKJ i CKH (obveze i članstvo)

Jugoslavenski parlament proglasio je novi Ustav 7. 4. 1963. i FNRJ je preimenovana u SFRJ. Statutom iz 1965. JCK je dobrovoljna organizacija utemeljena na humanim principima Ženevskih konvencija koja radi samostalno ili u suradnji s ostalim društvenim organizacijama na:

- čuvanju i unapređenju narodnog zdravlja
- surađuje pri rješavanju aktualnih zdravstvenih i socijalnih pitanja
- ukazuje prvu pomoć u slučaju rata, elementarnih nesreća, epidemija i slično
- aktivno radi među omladinom na širenju principa socijalističkog humanizma i solidarnosti među ljudima svih nacija
- aktivno radi na širenju miroljubljive koegzistencije u svijetu i u borbi za mir i ravnopravne odnose među narodima raznih država
- JCK je jedinstvena organizacija koja objedinjuje sve organizacije CK na teritoriju Jugoslavije pod nazivom *Jugoslavenski Crveni križ*.

Do Statuta iz 1965. u JCK djeluje jedinstveni podmladak, a njime pomladak CK postaju djeca do 15 godina, a omladina CK mlade osobe od 15 do 25 godina. Istim Statutom JCK razvija veze sa Međunarodnim odborom CK (ICRC), nacionalnim društvima CK i Crvenog polumjeseca (CP), te je član Lige društva CK i CP u Ženevi.

Novi Zakon o JCK od 28. 2. 1967. je značajan jer je Crveni križ kao dobrovoljna, humanitarna, socijalno-zdravstvena i odgojna organizacija građana dobio i ovlast

predviđenu Zakonom na razini cijele države. Na temelju ovog Zakona predviđeno je da republički odbori CK donose svoje Statute, što je otvorilo mogućnost decentralizacije općinskih odbora Crvenog križa i mogućnost donošenja svojih pravila sukladno državnom, odnosno republičkim statutima CK. Prvi Statut Crvenog križa Hrvatske (CKH) u poslijeratnoj Jugoslaviji donesen je 28. 4. 1968. Decentralizacija Crvenog križa urodila je plodom jer se javljaju inicijative odozdo i nove forme rada, koje odbori CK međusobno razmjenjuju. Ona pred OO CK stavlja tešku zadaću pronalaženja novih mogućnosti povećanja svojih prihoda, jer o njima ovisi brojnost aktivnosti i uspješan rad. Nažalost, lokalna društva HCK nemaju na kvalitetan način riješen taj krucijalni problem niti danas, kao što ga je zakonski riješio Austrijski ili Njemački Crveni križ.

CKH je te 1968. bio masovna organizacija u koju je bilo učlanjeno 778.813 članova, odnosno 18% ondašnje populacije SR Hrvatske. Već 1981. godine bilo je 1.418.110 članova CKH, a to je 30,81 članova na 100 stanovnika prema popisu iz 1981., od toga oko 50-54 % odraslih.

Ustroj CKH 1970-ih i 1980-ih godina

U 107 od 112 općinskih organizacija CK zaposlena su 522 radnika, 36 u Gradskoj organizaciji Zagreba i 19 u Skupštini CKH. Ukupno 577 radnika. Profesionalnih djelatnika nema u općinama Donji Lapac, Vis, Imotski, Pag, Pregrada i Čabar, kao niti u jednoj osnovnoj ili mjesnoj OCK, kao ni u 9 OCK zajednica općina. U njima su tajnici volonteri s povremenom ili stalnom simboličnom naknadom. Jedino općina Lastovo nema osnovanu Općinsku organizaciju CK. Pri Skupštini CKH bio je *Egalizacijski fond* na koji su mogli aplicirati OO CK: iz nerazvijenih općina, sa slabom tradicijom CK ili zbog pomanjkanja financijskih sredstava. Sredstava u fondu uvijek je bilo dovoljno, jer se realiziralo premalo programa koji se iz tog fonda financiraju.

Tih godina osnivane su *osnovne organizacije CK* po mjestu stanovanja, rada ili školovanja, ostale razine slijede

teritorijalni princip i u potpunosti se podudaraju s društveno-političkim zajednicama (MZ, općine, ZO). Najveći broj osnovnih organizacija CK postojao je 1980. (vidi tablicu), od tada se smanjuje najviše u školama usmjerenog obrazovanja i mjestu stanovanja, a raste u RO. Prema Statutu CKH *mjesne OCK* trebale bi biti asocijacija svih osnovnih organizacija CK na području MZ, ali su ostale i dalje samo organizacije na teritorijalnom principu. Godine 1976. pristupilo se osnivanju Skupština CK u zajednicama općina (ZO), sa velikom nadom da će ova razina organizacije osigurati bolju povezanost, koordinaciju, razmjenu iskustava i snažnije zajedničko istupanje općinskih organizacija CK na području zajednice općina. Skupština CKH očekivala je da će Crveni križ ZO posredovati između nje i OO CK, čak da bi na njih prenijeli i dio svojih funkcija. Ovaj regionalni ustroj CKH se pokazalo promašenim i nedjelotvornim kao što su i Županijska društva (ŽD) HCK, osim u nekoliko županija RH pokazala svoju suvišnost i preklapanje u radu, pa čak i kompeticiju s gradskim društvima HCK danas.

Crveni križ bio je tada u jedinstvenoj društvenoj fronti SSRNH, Saveza sindikata i Saveza socijalističke omladine. Svi su od 1969. zajednički djelovali na ostvarivanju *doktrine Opće narodne obrane i društvene samozaštite (ONO i DSZ)* kao i ostalih društvenih zadaća razvoja tadašnje socijalističke države. Zato je i struktura svih tih organizacija bila Zakonom utvrđena i sveobuhvatna od najniže do najviše razine (osnovne, mjesne, općinske, zajednica općina, republičke). Raspadom SFRJ, bez zakonske regulative koja je osiguravala sredstva i pritiska to više nije moguće postići, pa se organizacije Crvenog

križa usmjeravaju ka drugim zadaćama.

Oblici i uloga socijalnog rada CKH

Društvene prilike nakon 2. svjetskog rata zahtijevale su od CKH da do 1960-ih razvije razne oblike socijalnog rada s pojedincima i skupinama:

- pomoć u hrani, odjeći i novcu,
- saniranje, socijalizacija i resocijalizacija osoba i skupina ljudi
- pomoć samohranim majkama
- pomoć djeci bez roditelja
- pomoć zapuštenim i ostavljenim staračkim domaćinstvima
- programi oporavka djece
- osnutak i vođenje školskih kuhinja
- provođenje izolacije djece iz obitelji ugroženih TBC-om i alkoholizmom.

Pri svim odborima Crvenog križa osnovana su 1960. *Povjerenstva za socijalni rad*, tijela koja su se bavila organiziranjem seminara o značenju socijalnog rada i ulozi koju u tome ima CK. Služba socijalne zaštite (danas Centar za socijalnu skrb) nije raspolagao s dovoljno stručnjaka, niti preventivnih ustanova na terenu. Zato je trebalo osposobiti aktiviste Crvenog križa za socijalni rad koji će pružati pomoć organima socijalnog staranja komune u pronalaženju socijalno ugroženih osoba i brinuti se za njihovu sanaciju uz stručnu pomoć socijalnih radnika. Suradnja aktivista CK u socijalnom radu sa socijalnim službama lokalnih vlasti negdje su veoma uspješno rješavale socijalnu patologiju stanovništva, a negdje su i jedne i druge bile slabe i nesnalažljive, osobito

Ustroj i brojnost organizacija Crvenog križa Hrvatske 1980-ih

Godina	ZO OCK	Općine OCK	Mjesne OCK	Osnovne OCK	Školske OCK	OCK RO
1979.	9	112 (107+5)	2.461	5.517	1.683	677
1980.	9	112	2.645	5.833	1.841	709
1981.	9	112	2.844	5.728	1.823	795
1982.	9	112	2.496	4.783	1.451	743
1983.	9	112	2.618	4.738	1.629	731
1984.	9	112	2.559	4.858	1.416	856

na gospodarskih nerazvijenim područjima opterećenih migracijama mlađeg stanovništva u gradove i problemima koji iz toga nastaju.

Za osiguranje dovoljnih količina različite materijalne pomoći, kao i novčanih sredstava za druge programe pomoći usmjerene pojedincu i zajednici u potrebi i nevolji, CKH je u 1970-ima razvio nove akcije solidarnosti među stanovništvom.

Akcije solidarnosti Crvenog križa Hrvatske od 1970-ih

CKH poznat je u CKJ kao republička organizacija sa velikim brojem redovnih i izvanrednih akcija solidarnosti. One se provode u cilju prikupljanja materijalnih i finansijskih sredstava za realizaciju raznih oblika pomaganja pojedincima i ugroženim skupinama te za međunarodnu solidarnost.

Od 1973. CKH je pokretač i nositelj akcije *Solidarnost na djelu* u koju je uključena većina stanovništva. Sredinom 80-ih već je postala snažno prihvaćena i provodila se svake godine u jesen u gotovo svim općinama i MZ. U njoj su u tom razdoblju sudjelovali i visoki politički i društveni dužnosnici na svim razinama upravljanja (nakon 1991. to se više ne događa). U petogodišnjem razdoblju (1980.-84.) u njoj je sudjelovalo više od 920.000 osoba (omjer odraslih i učenika 1: 4). U tom razdoblju sakupljeno je:

- 2.126 tona rabljene odjeće
- 6.012 tona hrane
- 1.044 tone papira (prodaje se kao sekundarna sirovina)
- 73.903.000 dinara.

Osnovni ciljevi ove akcije ostali su stalno isti:

- u odgojnom pogledu to su razvijanje i jačanje solidarnosti, te potrebe međusobnog pomaganja i uzajamnosti

- u organizacijskom smislu provjera sposobnosti CKH da u kratkom vremenu uz angažiranje velikog broja svojih članova, ali i drugih građana obavi velike zadaće prikupljanja sredstava istodobno na cijelom prostoru Hrvatske

- spremnost građana da se odazovu takvoj akciji svojim materijalnim ili

finansijskim priložima

- u ekonomskom pogledu sakupiti materijalna i finansijska dobra za realizaciju socijalno-humanitarnih zadaća CK

- nekada su se sakupljale i prodavale sekundarne sirovine (stari papir, boce, tekstil i dr.) čime se je širila svijest o zaštiti okoliša i jačao sirovinski potencijal privrede.

Uz aktiviste CK u svakom naselju i punktovima po gradskim četvrtima u ovu akciju najviše su uključeni učenici uglavnom viših razreda osnovnih škola, a po selima to obavljaju i učenici nižih razreda. Velik doprinos daju i nastavnici tih učenika koji brinu za organizaciju i sigurnost učenika tijekom akcije. Danas većina društava CK ima svoja prijevozna sredstva, dok su nekada prijevoz prikupljenih dobara vršili članovi Auto-moto društava sa svojim službenim i privatnim vozilima. Zadnjih 10-ak godina postoje moderniji načini prikupljanja sredstava putem donatorskih telefona ili interneta, organiziranjem javnih koncerata i priredaba putem TV i dr.

Osim akcije *Solidarnost na djelu* provodi se i *Tjedan solidarnosti (TS)* u tjednu od 1. do 7. lipnja svake godine. Temeljem Društvenog dogovora republika i pokrajina o sredstvima solidarnosti finansijska sredstva, prikupljena u Tjednu od prodanih dodatnih markica na putničke karte u međumjesnom prometu (autobusnom, željezničkom i brodskom), poštanske pošiljke i ulaznice za priredbe, ustupaju se organizaciji Crvenog križa. S njima se vrši osposobljavanje članova CK za pružanje pomoći stanovništvu u elementarnim i drugim katastrofama. Ostvareni prihodi u TS u razdoblju 1980.-84. iznosila su 8.916.000 dinara (oko 3.691.925 KN). Ta sredstva i 10% novčanih sredstava iz akcije *Solidarnost na djelu*, kojeg OO CK uplaćuju Skupštini CKH, formiraju *Fond solidarnosti*, koji se namjenski vodi za pružanje pomoći u slučaju katastrofa. Sredstvima iz ovog fonda mogu se provoditi izvanredne akcije pomoći stradalima i potrebitima. U listopadu 1984. pružena je pomoć stradalnicima od potresa na Kopaoniku u Srbiji. Ukupno je iz svih fondova solidarnosti CKH uputio preko CK Srbije pomoć od 40.811.000 dinara. U korist gladnih u Africi skupljeno je gotovo 56.000.000 din, po čemu je to jedna od

najširih i najuspješnijih akcija solidarnosti koju je sproveo CKH.

Pored navedenih akcija općinske organizacije CK sprovode po potrebi akcije prikupljanja materijalnih dobara ili financijskih sredstava radi pružanja pomoći pojedincima ili skupinama u konkretnoj potrebi:

- ako pretrpe znatnu štetu od požara ili poplava
- za nabavku ortopedskih i drugih pomagala osobama s invaliditetom (OSI)
- za liječenje bolesnika u inozemstvu.

Na osnovi Odluke o zajedničkim akcijama CKH, velik broj OO CK povremeno ili redovito provode akcije sakupljanja sekundarnih sirovina radi prikupljanja financijskih sredstava za realizaciju programa financijskog i materijalnog pomaganja. Ova akcija osim očuvanja okoliša i prirodnih izvora sirovina ima i socijalno-odgojno značenje jer razvija radne navike kod mladih, osjećaj za štednju i smisao za očuvanje prirodnih uvjeta života. U nju se uključuje velik broj mladih članova Crvenog križa. U razdoblju (1980.-85.) OO CK su od prodaje sekundarnih sirovina ostvarile prihod od 26.100.000 dinara. Prikupilo se i prodalo:

- 7.190 tona starog papira
- 57 tona stakla
- 243 tone tekstila
- 417 tona ostalih sekundarnih sirovina.

Zlatno razdoblje solidarnosti i pomaganja 1980.-84.

Financijska i materijalna sredstva prikupljena u akcijama solidarnosti, kojima se dodaje dio sredstva što ga organizacije CKH dobivaju na osnovi Zakona, koriste se za pružanje određenih oblika pomoći pojedincima i skupinama. Pomoć što je pruža CK je dodatna pomoć i veoma su česti korisnici te pomoći osobe koje su na brizi socijalne zaštite. U ovom zlatnom razdoblju pomoglo se 70.348 osoba sa 19.091.845 dinara.

Nastavljena je i tradicija pomaganja školskih kuhinja s prehrambenim namirnicama prikupljenim u akcijama solidarnosti. Dana je pomoć za 1.268 školskih kuhinja sa 2.079 tona prehrambenih namirnica. Pomaže se siromašnim obiteljima upućivanjem njihove djece na oporavak u ljetovališta o trošku Crvenog križa. U istom razdoblju besplatno je ljevalo 4.174 djece, za što je potrošeno 12.158.670 dinara.

Iz sredstva prikupljenih u akcijama solidarnosti upućena je pomoć pojedinim općinama u SRH i drugim republičkim i pokrajinskim organizacijama CK u ukupnom iznosu od 48.420.000 dinara. Upućena je te godine i pomoć od 2.439.079 din za 6 općina u RH koje su snašle neke prirodne nesreće. Uz Ivanec, Petrinju, Zlatar Bistricu, Novi Marof, Beli Manastir tu je i naša *Podravska Slatina*.

<i>Godina</i>	<i>Osobe na stalnoj brizi</i>	<i>Osobe povremeno</i>	<i>Pomoć u Dinarama</i>	<i>Broj školskih kuhinja</i>	<i>Hrana u tonama</i>	<i>Broj djece na ljetovanju</i>	<i>Platio CK Dinara</i>
1980.	5.485	8.283	2.802.597	290	390	817	1.629.331
1981.	6.058	8.076	2.488.770	255	642	792	2.059.442
1982.	5.455	8.668	2.604.871	252	418	804	2.441.626
1983.	6.268	8.952	4.198.867	256	312	821	2.984.817
1984.	6.348	9.755	6.996.739	215	317	940	3.043.454
Ukupno:	29.614	43.734	19.091.845	1.268	2.079	4.174	12.158.670

Iz svega nabrojanog vidljivo je da je u tom razdoblju u Hrvatskoj postojao široki društveni konsenzus da CKH bude onaj subjekt koji će, kroz zakonom regulirane i organizirane akcije solidarnosti, dodatno pomagati stanovništvu u redovnim socijalnim i izvanrednih potrebama uzrokovanim elementarnim nepogodama. Solidarnost se širila i izvan granica Hrvatske u susjedne republike, kao i ostale države svijeta. Danas, nažalost takovog društvenog dogovora nema, iako su potrebe stanovništva puno veće. Solidarnost se istina očituje u prigodnim akcijama kao za poplavljene u županjskoj Posavini, ali za dodatnu pomoć obiteljima s niskim primanjima, nezaposlenima, staračkim domaćinstvima sa malim mirovinama i socijalnom pomoći nema dodatnih sredstava, osim paketa hrane i higijene vrijednih 100 kn prigodom Božića. I to je sve sa državne razine za cijelu godinu.

Čestitka solidarnosti

Jedna od redovnih akcija koja je inicirana od JCK i zahvaćala je velik broj građana bila je *Čestitka solidarnosti*. Prvi put u prosincu 1976. društvene, političke i radne organizacije, tvornice i građani čestitali su Novu godinu građanima, rodbini i prijateljima posredstvom Crvenog križa sa minimalnim prilogom od 50 dinara. Pokrenuta je prvenstveno radi pružanja moralne podrške i materijalne pomoći žrtvama gladi, prirodnih i drugih masovnih nesreća te kao pomoć narodima koji se bore za svoju nezavisnost i žrtvama oružane agresije. Prikupljanje novčanih sredstava za kupnju (lijekova, sanitetskog materijala i hrane) bio je samo je jedan vid ove akcije. Drugi vid bio je njegovanje i razvijanje internacionalističke svijesti kod građana, naročito djece i mladeži. Time je ona imala i veliki odgojni značaj, a svoj doprinos mogle su i trebale dati sve strukture društva. Istovremeno su se njegovali običaji novogodišnjeg čestitanja, kojima se davao još humaniji sadržaj, kako bi pojedinačne prijateljske poruke i želje koristile i drugima.

Može se ipak reći da je Čestitka solidarnosti (ČS) u biti bila politička koordinirana akcija (instrument) koju je za tadašnju SFRJ, koja je prednjačila u Pokretu

nesvrstanih, odrađivalo članstvo JCK na svim razinama. Osim Crvenog križa u nju su se uključivali i svi drugi građani po radnim kolektivima, DPO-ima, udruženjima građana, te politički čelnici i javne osobe u svim sferama. Poruke ČS objavljivale su se od početka prosinca svakodnevno u tisku, na radiju i TV. Recimo, Tjedan solidarnosti od 10. - 17. prosinca 1978. provodio se u znaku solidarnosti s oslobodilačkim pokretima Zimbabvea, Namibije, Južne Afrike, PLO i Čilea. ČS koja se provodi od 5. prosinca svake godine bila je dio toga Tjedna, a za uplaćeni novac kupovale se je hrana i slala narodima i borcima tih siromašnih zemalja za nezavisnost i slobodu. Naravno da smo se na taj način odredili samo za jednu stranu u sukobu, čime se neposredno kršilo načelo neutralnosti Crvenog križa, iako su bez sumnje narodi tih država trebali tu pomoć. Čestitka solidarnosti je od 1976. do kraja 1980-ih bila široko prihvaćena akcija građana SRH koju su uspješno provodile OO CKH.

Fond CKH za pomoć djeci svijeta

Poštujući volju građana da i dalje svojim novčanim doprinosima pomažu gladnoj djeci svijeta, Skupština CKH je 1980. godine osnovala *Fond CKH za pomoć djeci svijeta*, kojemu se aktivnost proširila i na ostale oblike pomoći kad djeca stradavaju i iz drugih razloga. Fond je sukcesijom nastao iz bivšeg *Fonda Gladno dijete* koji je 1980. godine prestao djelovati i temeljem svoga Statuta pripao Jugoslavenskom CK, dok je svu imovinu, prava i obveze Fonda Gladno dijete sudskom odlukom preuzeo na sebe CK Hrvatske. Aktivnost fonda provodio je Savjet Fonda - posebno tijelo Skupštine CKH. Nažalost, osnovani savjeti fonda u općinskim organizacijama CK nisu pokretali vlastite akcije i pridonosili sredstvima fonda. Zato je središnji Savjet Fonda na republičkoj razini neposredno organizirao dobrotvorne koncerte, sportske priredbe, prikupljanje umjetnina i njihovu prodaju, kao i prodaju prigodnih čestitaka, postavljanjem kasic na javnim mjestima u svim općinama i sl. Od kada postoji ovaj Fond prikupljena sredstva Čestitke solidarnosti (ČS) uplaćuju se u korist programskih zadataka Fonda. Od 1980. do 1984. prikupljeno je više od 20 milijuna dinara od ČS, što je zajedno s ostalim aktivnostima

Fonda uprihodilo oko 22 milijuna dinara. Sva sredstva stavljena su na dispoziciju JCK za upućivanje međunarodne pomoći (2/3 za hranu i lijekove). Troškovi poslovanja novog Fonda su oko 10% prikupljenih sredstava, dok su prije prijelaza starog Fonda u Crveni križ Hrvatske iznosili 7 puta više.

CKH i koncepcija Opće narodne obrane i društvene samozaštite (ONO i DSZ)

Odgovorni u SFRJ na saveznoj i republičkim razinama u tadašnjem bipolarnom svijetu (stanju hladnog rata) plašili su dugotrajnog, iscrpljujućeg i razornog rata koji bi donio ogroman broj povrijeđenih i socijalno nezbrinutih osoba kojima je potrebna dugotrajna njega. Jugoslavenski CK, a time CK Hrvatske, svojim programima sve više se usmjerava za pripremu organizacije za njen što veći doprinos opće prihvaćenoj koncepciji zaštite i spašavanja stanovništva u miru i u ratu.

Sukladno zakonima te drugim doktrinalnim postavkama ONO i DSZ osnovne zadaće Crvenog križa od 1980-ih su sudjelovanje u:

- 1) zdravstvenoj zaštiti stanovništva
- 2) socijalnoj zaštiti
- 3) primjeni Ženevskih konvencija i protokola
- 4) svim drugim oblicima humanitarnih aktivnosti.

Iz djelokruga zdravstvene zaštite proizlazi:

a) masovno osposobljavanje članstva CK i drugih građana za zdravstvenu samozaštitu za vrijeme rata

b) zdravstveni odgoj i prosvjećivanje s ciljem postizanja higijenskih navika u cilju unaprjeđenja zdravlja i zaštite zdravlja pojedinca i kolektiva

c) osposobljavanje građana za pružanje PP, njegu povrijeđenih i bolesnih i zaštita od zaraznih bolesti

d) osposobljavanje, organiziranje i opremanje ekipa CK za:

- pružanje prve pomoći, njegu povrijeđenih i higijensko-epidemiološku zaštitu

- okupljanje dobrovoljnih darovatelja krvi (DDK)

- prikupljanje potrebnih količina krvi

- osposobljavanje građana i priučenih kadrova (80 satni tečajevi PP) za popunu kadrovskih deficita zdravstvenih ustanova u ratu (pomoćni bolničari, njegovateljice i pomoćni higijeničari – jer je jer je u svakom ratu profesionalna zdravstvena služba preopterećena)

e) proizvodnja priručnog sanitetskog materijala i pomagala

f) organiziranje i provođenje sabirnih akcija (hrane, lijekova, sanitetskog materijala) u uvjetima oskudice.

U tom razdoblju CKH je usredotočio svoje snage na rješavanje socijalno-zdravstvenih problema koji zbog masovnosti i specifičnosti ne mogu biti uspješno savladani bez masovne podrške i dobrovoljnog rada velikog broja građana. Intencija je da se kroz tečajeve PP teoretski i praktično osposobi što više građana za pružanje PP na mjestima gdje se nesreće i događaju. Tečajevi služe za stjecanje osnovnog znanja, a njihovo daljnje usavršavanje događa se u okviru natjecanja, smotri i vježbi u kojima se provjerava stupanj osposobljenosti i spremnosti kadrova za njihovo djelovanje u prirodnim nesrećama i u ratu.

Ekipe socijalne zaštite Crvenog križa

Crveni križ razvija i provodi brojne vidove socijalnog rada i pomoći ugroženim i nezbrinutim pojedincima i skupinama za vrijeme mira i rata pomažući i dopunjujući rad službe socijalne zaštite u rješavanju socijalnih problema građana. Poznato je da sve izvanredne situacije pogoršavaju sliku socijalne patologije, zato osobito treba zaštititi djecu i mladež koja ostaju bez obitelji kao i druge kategorije građana. Osposobljavale su se ekipe za socijalnu zaštitu u mjesnim zajednicama (MZ) koje bi se sukladno planovima obrane uključivale u rad postojećih ili prigodno osnovanih ustanova socijalne zaštite u ratu. Pomoć se trebala pružati pripadnicima onih kategorija stanovništva koji se sami o sebi ne mogu brinuti.

U razdoblju 1980.-84. u 530 tečajeva osposobljeno je 11.955 članova ekipa socijalne zaštite i 772 predavača. U sklopu obuke pripadnici ovih ekipa kao i ostalih ekipa CK, svake godine sudjeluju u raznim vježbama što ih organiziraju drugi subjekti ONO i DSZ. Za izvršavanje ovih zadaća, organizacije CK vrlo dobro surađuju s Centrima za socijalni rad, SIZ-ovima socijalne zaštite, te drugim ustanovama (škole) i društvenim organizacijama koje sudjeluju u akcijama solidarnosti.

Zadace higijensko - epidemioloških ekipa

Higijensko-epidemiološke zadace do sada nisu obrađene u nijednom dijelu ove knjige. Držim da ih je potrebno spomenuti zbog raznih oblika terorističkog ratovanja (nuklearnog, kemijskog, biološkog i dr.), koji su i danas vrlo aktualni u svijetu. Također ni pomoć stanovništvu, ni sanacije terena nakon velikih elementarnih nepogoda (2014. – godina poplava u Hrvatskoj) ne mogu proći bez higijensko-epidemioloških ekipa. Danas bi one u velikom postotku koincidirale za zadacama vatrogastva, DUSZ-a i Službe priprema i odgovora na katastrofe i krizne situacije HCK. Njihove bi zadace sukladno nastavnom planu i programu obuke ekipa Crvenog križa u tadašnjoj koncepciji ONO i DSZ bile:

- zaštita zdravlja i borba protiv epidemija, koje su često posljedica ratnih zbivanja

- komunalno-higijenski problemi, posebno problemi asanacije

- zbrinjavanje izbjeglog i stradalog stanovništva i osiguranje prehrane za njih

- osiguranje zdrave pitke vode za potrebe stanovništva

- radiološka zaštita

- toksikološka zaštita i borba protiv raznih bojnih otrova i drugih otrovnih materijala

- ublažavanje RBK djelovanja.

Praktične zadace terenskih ekipa bile bi:

- sanacija terena i prostora na kome će se naći izbjegli i stradalnici

- uređenje objekata (šatora) za život i

rad stradalnika; u higijenskom pogledu i rad na osiguranju njihove osobne higijene.

- nadzor vode za piće i kuhanje

- nadzor higijene prehrane stanovništva i prehrambenih namirnica

- odstranjivanje otpadnih tvari, dezinfekcija i dr.

Obavljanjem ovih zadaća ekipe CK bi u svim izvanrednim mirnodopskim situacijama, a posebno u ratu, pružale punu pomoć zdravstvenoj službi u rješavanju glavnih higijensko - epidemioloških problema.

Uloga Crvenog križa u koncepciji ONO i DSZ nije zaživjela tijekom agresije na Hrvatsku 1991. možda i zbog toga što se očekivao vanjski neprijatelj, a dogodili su se oružani sukobi unutar granica bivše države. Dakle, sve te silne obučene ekipe Prve pomoći i za ostala zdravstveno-socijalna područja, koje su možda i postojale 1980-ih, nisu se aktivirale jer se cijeli sustav ONO i DSZ zbog nacionalne podijeljenosti prebrzo raspao. Srećom, zdravstveni sustav u Hrvatskoj je opstao i s punom stručnom i ljudskom spremnošću odgovorio tom povijesnom razdoblju. Crveni križ je u hodu preuzeo svoju odgovornost uglavnom za socijalni segment, tj. pružanje pomoći i skrbi stradalnicima rata, naravno uz pomoć drugih državnih ustanova i udruga. Odrađeno je to uglavnom sa novim kadrovima i puno neosposobljenih dobrovoljaca - volontera koji su svoj humanitarno-socijalni zanat stjecali u predanoj višegodišnjoj praksi.

Zaključak

Time bih i završio pregled najznačajnijih aktivnosti Crvenog križa Hrvatske u razdoblju od 1945. do 1991. godine. Većina njih je kroz organizacije CK na terenu obuhvaćala zaista velik broj članova i još više korisnika različitih usluga i pomoći. Iako je puno stvari bilo dirigirano iz političkih centara moći i provedeno kroz razne transmisijske organizacije Komunističke partije, te bilo obojano tom ideologijom, pronalazili su se načini da se za sve aktivnosti osiguraju potrebna sredstva. Za neke aktivnosti kroz međunarodnu pomoć, za druge kroz zakonima propisana pravila, a neke opet kroz međusobnu solidarnost građana i njihovu dragovoljnost da pomognu čovjeku u nevolji i potrebi. Neka ovaj pregled bude podsjetnik na 45-godišnje razdoblje jer danas većeg broja tih aktivnosti nema, ili postoje u reduciranom opsegu.

Držim da je Crveni križ u Hrvatskoj u tome razdoblju pošteno i s puno napora i profesionalnog zalaganja odradio svoju humanu zadaću na korist i dobrobit građana.

III. Dio

Partneri Crvenog križa Slatina

Zdravstvena zaštita, prosvjećivanje i edukacija

Rješavanje socijalne problematike

Prosvjetno-odgojno područje

Partneri na humanitarnom području

DOBROVOLJNOST

Pokret ne pokreće želja za stjecanjem dobiti, on je dobrovoljan.

Partneri Crvenog križa Slatina

U ovom poglavlju predstaviti ćemo partnere Crvenog križa Slatina na zdravstvenom, socijalnom, prosvjetno-odgojnom, humanitarnom i upravnom području. Zajednički smo tijekom godina, pa i desetljeća, obrađivali pojedine aktivnosti u dogovorenoj podjeli obveza i nadležnosti. Bili smo, i još smo, upućeni jedni na druge obavljajući svatko svoje poslove koji su zajedno vodili k većoj dobrobiti i koristi za naše zajedničke korisnike, primatelje usluga ili općenito slatinske zajednice. Neki od pravnih subjekata možda nam i nisu bili partneri u pravom smislu riječi, ali su svojom osnovnom djelatnošću i misijom radili i rade na zdravstvenoj zaštiti i prosvjećivanju pojedinca i stanovništva slatinskog kraja i zato su ovdje spomenuti.

A) U prvom redu, to je naša središnja ustanova *Nacionalno društvo Hrvatskog Crvenog križa (HCK) u Zagrebu, te kolegijalna društva CK pojedinih županija, gradova i općina*. Po ustroju i subordinaciji dužnost nam je provoditi zajedničke akcije koje su osnovane ili zakonski propisane od HCK. U razdoblju od 1991.-2000. u RH kao i drugim državama zahvaćenih sukobom bile su aktivno nazočne velike međunarodne i europske organizacije i agencije. HCK je sa svima surađivao i svojom iskrenim partnerskim odnosom omogućio velike donacije humanitarne pomoći od ICRC-a, IFRC-a, UNHCR-a, ECTF-a, ECHO-a, te pojedinih nacionalnih društava CK (kao što je bila dragocjena humanitarna akcija *Nachbarn in not – Susjed u nevolji* Crvenog križa Austrije).

B) Na zdravstvenoj zaštiti, prosvjećivanju i edukaciji to su:

- Dom (narodnog) zdravlja Podravska Slatina
- Opća bolnica Virovitica, Transfuziološka služba (1959.-2012.)
- Jedinica za transfuziološku medicinu, KBC Osijek od konca 2012.
- Zavod za javno zdravstvo VPŽ Sveti Rok od 1995.

Od slatinskih udruga surađujemo

prvenstveno s UKLA - *Udruženje klubova liječenih alkoholičara i Naša nada – udruga roditelja djece oboljelih i liječenih od malignih bolesti* i druge. Od 1997. Crveni križ Slatina, kao i grad Slatina dio su *pokreta Hrvatske mreže zdravih gradova (HMZG)* kojemu je cilj poboljšati svaku vrstu zdravlja i blagostanja građana u svojim sredinama (mjestima, gradovima, županijama).

Na edukaciji kandidata za vozače vozila na motornih pogon (tečajevi PP za jedinstveni vozački ispit) naši suradnici bili su *Auto moto društvo P. Slatina (AMD)*, iz koje je nastala *Auto-škola Eminent, a danas su to Hrvatski auto-klub (HAK)* i dvije privatne slatinske autoškole *AK Champion* i *AK Zebra* od 1996.

C) Na socijalnom području naš temeljni i prvi partner je *Centar za socijalnu skrb Slatina*. Njegova je zadaća da tražiteljima raznih vrsta pomoći omogući realizaciju njihovih prava sukladno postojećim zakonima, uglavnom kroz novčane, mjesečne ili povremene isplate iz državnog proračuna. Od Crvenog križa Slatina kao partnera tražila se uglavnom asistencija u realizaciji humanitarno-materijalnih vrsta pomoći korisnicima za koje Centar nema predviđena sredstva.

Udruga PRO VITA 4+ naš je partner od 2004. godine, a cilj joj je skrb za obitelji sa 4 i više djece. U biti ta je udruga na neki način proizašla iz CK Slatina jer smo uvidjeli da se preko nje mogu lakše ostvariti određena prava ove ciljane populacije. HCK je udruga (organizacija) pod posebnom državnom skrbi i kao takva financira se po posebnom zakonu. Zbog toga su lokalna društva CK, barem do sada, bila isključena iz mogućnosti apliciranja na natječaje državnih ministarstva i ustanova, što su ostale nevladine udruge u RH mogle. Zato smo zajedničke projekte nominirali preko Pro Vite 4+.

Kada se 1993. ustrojilo *Socijalno vijeće grada Slatine*, jedan predstavnik CK Slatina kontinuirano sudjeluje u njegovu radu sve do danas.

D) Na *prosvjetno-odgojnom području* to su u prvom redu *osnovne i srednje škole slatinskog područja*. Do 1990-ih, dok je bilo mnogo više učenika, postojalo je 7 matičnih osnovnih škola i promjenjivi broj područnih. Danas na istom području djeluje 5 matičnih

i 16 područnih škola. Do početka 1990-ih imali smo Srednjoškolski centar usmjerenog obrazovanja i zanatsku Školu učenika u privredi. U Slatini danas radi jedna srednja škola s četverogodišnjim obrazovnim programima (Srednja škola Marka Marulića Slatina) i Industrijsko-obrtnička škola. Učenici škola članovi su podmlatka i mladeži Crvenog križa Slatina s kojima zajednički obavljamo određene zadaće. Manji dio učitelja i nastavnika uključeni su kao voditelji određenih projekata i programa Crvenog križa.

Od samih početka krajem 1950-ih CK Slatina je usko surađivao sa *Savezom izviđača općine (SIO) P. Slatina* do njihovog raspada sredinom 1991. Od 1993. do 1997. surađivali smo uglavnom kao pružatelji logistike (namirnice, higijenski proizvodi, oprema, prijevoz) *novosnovanom Odredu izviđača (OI) Slap*. Treći pokušaj da izviđačka organizacija ponovo zaživi na slatinskom području pokrenula je grupa entuzijasta sa *Odreedom izviđača (OI) Lisice* 2010. godine.

E) *Humanitarno područje* je dosta široko. Možemo reći da su nam svi donatori i pomagači (pravne osobe) na neki način bili partneri jer su nam pomagali i pomažu u ostvarenju naših temeljnih zadaća, a to je pomaganje ljudima u potrebi. Stvarni partneri s kojima ostvarujemo određene projekte su dvije francuske humanitarne udruge iz grada Perpignana *Medicine aide et presence (M.A.P.)* i *Fraternite Catalogne-Croatie*. Treća je *Living life* iz engleskog grada Eastbournea s kojom planiramo realizirati jedan projekt za djecu s poteškoćama u razvoju. CK Slatina bio je i član *Humanitarne mreže Hrvatske* od njenog osnivanja 1995. do prestanka rada.

F) U svom djelovanju uvijek smo bili upućeni na *organe vlasti i uprave* na području kojem djelujemo. Do 1955., to je bio *kotar*, zatim do 1993. općina Podravska Slatina, a od te godine novom administrativnom podjelom to su *grad Slatina i pet novoosnovanih općina Sopje, Čađavica, Nova Bukovica, Mikluš i Voćin* i šira administrativna jedinica *Virovitičko-podravska županija (VPŽ)*. Sa sigurnošću možemo reći da su djelatnici CK dobivali mjesečne dotacije za plaće od 1958. do 1996. u punom iznosu, a u zadnje vrijeme sve više za sufinanciranje naših programa i projekata, te održavanje hladnog pogona.

Zauzvrat je Crveni križ Slatina (što mu je i temeljna zadaća) provodio kapilarne oblike socijalne skrbi (pomoći i usluga) za građane u potrebi koji žive na području ovih jedinica lokalne samouprave (JLS).

Hrvatski Crveni križ – Nacionalno društvo

Nacionalno društvo Hrvatski Crveni križ nije partner u klasičnom smislu jer je to naša krovna organizacija s kojom kao niži ustrojstveni oblik dijelimo istu misiju, ciljeve i zadaće. O našem ND HCK od nastanka 1878. do pred početak Domovinskog rata u Hrvatskoj dosta je rečeno u ovoj knjizi kao podsjetnik čitateljima u bližoj i daljoj budućnosti. U radu današnjeg Crvenog križa (kako središnjice, tako i društava CK na terenu) može se naći puno podataka u drugim publikacijama i još više na internetu. ND HCK kao krovna organizacija dužna se brinuti za pravilan zakonski i svaki drugi rad svojih društava po županijama, gradovima i općinama, te kontrolirati provedbu specifičnih i zajedničkih aktivnosti svakog društva. HCK djeluje na području RH nepristrano i bez diskriminacije radi promicanja i ostvarivanja humanitarnih ciljeva i programa od opće koristi i uživa posebnu zaštitu i skrb Republike Hrvatske. Kao i sva ostala Nacionalna društva Crvenog križa i Crvenog polumjeseca u svijetu i HCK, odnosno njegovo članstvo mora poštivati i ravnati se u skladu sa 7 temeljnih načela Međunarodnog pokreta CK i CP. Ona su usvojena 1967. na 20. Međunarodnoj konferenciji CK u Beču 1965. i uvrštena u Statut Pokreta. Statut su 1986. na konferenciji u Ženevi usvojile gotovo sve države svijeta i sva nacionalna društva. Načela (principi) su:

- Humanost
- Nepristranost
- Neutralnost
- Neovisnost
- Dobrovoljnost
- Jedinstvo
- Univerzalnost.

Ovdje je potrebno spomenuti još i jednu povijesnu činjenicu iz dopisa tadašnjeg v.d. tajnika CKH dr. Nenada Javornika upućenog delegatima Skupštine CKH 29. 10. 1991.:

Predsjedništvo Skupštine CKH na sjednici održanoj 11. 10. 1991. donijelo je ODLUKE:

1) CKH istupa iz sastava CKJ, budući da je istekom moratorija i proglašenjem Sabora RH o samostalnosti RH započet proces stavljanja u funkciju svih samostalnih akata i preuzetih zakonskih obveza na osnovi referenduma i deklaraciji o suverenosti i samostalnosti RH,

2) Hrvatski Crveni križ djeluje kao samostalno Nacionalno društvo Crvenog križa Republike Hrvatske,

7) O ovoj Odluci obavještavaju se sve međunarodne institucije – Liga društva CK CP, Međunarodni komitet CK, Nacionalna društva CK i CP i nacionalne humanitarne organizacije drugih država. Ova odluka stupa na snagu danom donošenja.

Hrvatski Crveni križ službeno je priznat kao punopravni član Međunarodnog pokreta Crvenog križa po Međunarodnom odboru CK (ICRC) 25. 8. 1993., i Međunarodnoj federaciji društva CK i CP (IFRC) 25. 10. 1993. u Birminghamu.

Naše gradsko društvo održava kolegijalne odnose sa svim društvima Crvenog križa u Hrvatskoj. Naravno da se veća povezanost i suradnja ostvarila u ratnim uvjetima ranih 1990-ih. Nije u redu nikoga isticati, ali ipak je više suradnje bilo s društvima CK na našoj županiji – Viroviticom i Orahovicom. Ta se suradnja uvijek odvijala u duhu međusobnog razumijevanja i pomaganja u mandatima tadašnjih tajnika Dragutina Jendrašića i Vilka Matića, koju su nastavili i njihovi nasljednici Marko Teskara i Željko Kiš. Ne treba zaboraviti ni suradnju s tajnikom ŽD CK VPŽ drugom Ivanom Bušićem, a solidarnost s našim CK prilikom poplava 1996. i kasnije pokazao je i pokojni kolega Vlado Slivar iz CK Daruvara. Za uzor mi služi ludbreški tajnik Stanko Horvat kao kolega koji se cijeli davao u rad svoga Crvenog križa. Važna je i neprocjenjiva suradnja, na realizaciji ljetovanja slatinske djece u kampu CK Solin na Čiovu od 2007., s kolegom i prijateljem Željkom Grubišićem, ravnateljem solinskog i dalmatinskog županijskog Crvenog križa. Treba spomenuti uvijek korektan odnos s kolegama iz CK Osijeka Markom Đukićem i Denisom Čosićem oko organizacije međuzupanijskih natjecanja Mladeži HCK. Naravno, tu su

CRVENI KRIŽ HRVATSKE
SKUPŠTINA

41000 ZAGREB, Ul. Crvenog križa 14/1 + TEL. (041) 415-458, 415-469 + Tajnik 415-467 + TELEX 21735 YU KRIŽ + FAX 415-467
02-297/1-91. 29.10.1991.

ZAGREB, dne _____

Broj: _____

Delegatima i zamjenicima delegata
Skupštine Crvenog križa Hrvatske

Poštovani delegati,

Obavještavamo Vas da je Predsjedništvo Skupštine Crvenog križa Hrvatske na sjednici održanoj 11. listopada 1991. godine odlučilo da Crveni križ Hrvatske istupa iz sastava Crvenog križa Jugoslavije i utemeljuje samostalno nacionalno društvo pod nazivom Hrvatski Crveni križ. U prilogu Vam dostavljamo Odluku o istupanju Crvenog križa Hrvatske iz sastava Crvenog križa Jugoslavije. Predsjedništvo je odluku donijelo suglasno odredbama Odluke o djelovanju Crvenog križa u ratnim uvjetima.

Također Vas obavještavamo da je Vlada Republike Hrvatske na sjednici 28. listopada 1991. godine dala suglasnost na Odluku o istupanju Crvenog križa Hrvatske iz sastava Crvenog križa Jugoslavije i utemeljenju samostalnog nacionalnog društva pod nazivom Hrvatski Crveni križ.

S poštovanjem,

v.d. Tajnik Predsjedništva:
Prim.Dr.sc.Dr.med. Nenad Javornik

Prilog: 1

RANOST + NEUTRALITET + NEZAVISNOST + DOBROVOLJNOST + JEDINSTVO + UNIVERZALNOST

još i kolege Željka Zatezalo iz Ogulina te Pave Bonačić – Proti sa Brača i Ivan Hodak iz Darde s kojima smo organizirali nekoliko zajedničkih susreta djece i mladeži.

Kao terenski kolega uvijek sam bio

Obavijest o Odluci o istupanju CKH iz CKJ, listopad 1991.

Blaška Ledinsky, Vera Golubović-Pleša i Gordana Lazić-Tafra na sastanku tajnika HCK, 1997.

Dr. Franjo Tuđman, dr. Jadranko Crnić i dr. Nenad Javornik.

srdačno dočekan od tadašnjeg predstojnika HCK dr. Nenada Javornika, predsjednika dr. Jadranka Crnića, šefica odjela (dopustite da budem familijaran i nazovem ih imenom) Dubravke, Vere, Gordane, Katije, Renate i Lele. Uvijek na usluzi profesionalno i kolegijalno (bili) su i ostali: Nikica, Žarka, Danimir, Drinka, Sanja, Božica, Marinko, Blaška, Vlasta, Ead, Ico, Suzana, Dado, Tomek, Maja, Vijorka, Agata, Nives, Hilmo, Tijana, Silvana, Stela, Selma, Siniša i svi ostali. Puno su nam valjali (kako bi rekli Bosanci) i bivši šef skladišta Slavek Antonić, sadašnji Nino, te vozači Miro i Zagi.

Dr. Jadranko CRNIĆ (1928.-2008.)

Ovaj tekst objavio sam 9. 4. 2008. povodom smrti dr. Jadranka Crnića na nekim lokalnim mrežnim stranicama kao znak zahvale i sjećanje na jednog dragog čovjeka, velikog humanista i drugog predsjednika HCK.

Otišo je otac naš polako...

Mogu li riječi pjesme potvrditi da je preminulogospodin dr. Jadranko Crnić, čovjek velikog ljudskog i stručnog značaja zaista bio

jedan od otaca domovine nam Hrvatske? Možda ta sintagma zvuči zastarjelo, ali ipak usuđujem se staviti ga uz bok hrvatskih vladara, banova, vojskovođa i zakonodavaca. Duša se ispunja ponosom na spomen Šubića, Zrinskih, Frankopana, Jelačića, Starčevića, Kvaternika, braće Radić, te Franje Tuđmana koji je pred dr. Crnićem položio prisegu za prvog hrvatskog predsjednika. Vjerujem da će kasnija valorizacija lika i djela Jadranka Crnića potvrditi i svrstati ga u red velikana i zaslužnika hrvatskog naroda kroz cijelu njegovu povijest. *Bog je dao srce mu od zlata* i izuzetne profesionalne kvalitete kojom je nesebično preko pola stoljeća ugrađivao u boljitak domovine. Veliko, hrabro i humano srce dr. Crnića, rođenog 25. 3. 1928. prestao je kucati 4. 4. 2008. godine.

Doktor pravnih znanosti, erudit, veliki praktičar i teoretičar svih područja pravne struke, autor 40-ak stručnih knjiga i bezbroj članaka cijeli se život trudio što više razviti pravnu znanost. Jedan je od autora prvog hrvatskog Ustava i prvi predsjednik Ustavnog suda RH od 1990. do 1999. Pod njegovim predsjedanjem ova najviša pravosudna instanca RH donijela je niz povijesnih odluka koje su Hrvatsku uvelike dovele na put demokratizacije i pravičnosti. Izričit je bio u stajalištu da Ustavni sud, kao

svojevrstna međuvlast, treba djelovati kao važan čimbenik ne samo u zaštiti ljudskih prava, nego kao tijelo koje ograničava svemoć zakonodavne i izvršne vlasti. Počasni je član mnogobrojnih udruga i zaklada i nositelj mnogobrojnih domaćih i međunarodnih priznanja i odličja.

Tako o njemu govore kolege i visoki dužnosnici koji su uz tisuću običnih poštovalaca došli na posljednji ispraćaj 8. travnja na Krematoriju Mirogoj. Osobno sam ga upoznao kao predsjednika Hrvatskog Crvenog križa, koju je tu dužnost obnašao od 1997. godine. Nastojao je pomoći bez iznimke svakome, ako ne drugačije onda pružanjem punog razumijevanja i solidarnosti s onima koji su toga trenutka bili u bilo kojoj vrsti nevolje. Njegova misao vodilja bila je: *U svakom čovjeku postoji anđeo, samo ga treba probuditi.* Zato su ga ljudi voljeli, poštovali i više nego rado primali u svakom našem selu, općini i gradu.

Kod nas u Slatini svečano je otvorio Centar NVO-a za Josipovo 2004. Svojom neposrednošću, jednostavnošću i toplinom privukao je sve nazočne. Prilikom otvaranja dječjeg igrališta u selu Bokane 6. 12. 2006. osvojio nas je humorom, pjesmom i harmonikom koju je za nas zaszvirao. Prilikom rješavanja jednog problema nije bio nepristupačan, već me je sam nazvao telefonom nekoliko puta. Svojim znanjem i praksom mogao je bit uznositi i dalek, a baš suprotno bio je tako skroman, dostupan i blizak svakome. S tim ljudskim vrijednostima dao je neizmjerni doprinos ugledu i razvoju Hrvatskog Crvenog križa, ogranka velike svjetske obitelji Crvenog križa.

Ispraćen po kršćanskim obredima, tijekom života prihvaćao je ohrabrenje, nadu i utjehu vjere. *Samo dobre Bog na kraju čeka ...* otpjevao je muški zbor na ispraćaju dr. Jadranka Crnića. I zasuzilo je oko mnogih koji su ga voljeli i poštovali.

Zdravstvena zaštita, prosvjećivanje i edukacija

Zdravstvena zaštita na slatinskom području

U ovom prilogu prvenstveno mi je cilj dati kratak pregled organiziranog rješavanja zdravstvene problematike slatinskog kraja. Crveni križ se tu javlja kao suradnik i pomoćni čimbenik, premda je na razini Hrvatske poslije 2. svjetskog rata bio inicijator pojedinih aktivnosti zdravstvenog-socijalnog prosvjećivanja. Svakako ću se osvrnuti na rad Doma narodnog zdravlja u Slatini i djelomično na rad Opće bolnice Virovitica s kojom su građani Slatine povezani kao pacijenti vjerojatno od njenog osnutaka 1902., a Crveni križ Slatina partnerski s njihovom transfuzijom od 1959. do 2012. godine.

Prije toga skicirat ću opće stanje zdravlja u narodu od početka 20. stoljeća i neke pokušaje da se ono promijeni nabolje. Frapantno je kako sam u izvorima pronalazio podatke o velikoj zdravstvenoj i higijenskoj zaostalosti cijelog hrvatskog naroda i s time povezano previše pobola i smrtnih ishoda od, danas bismo rekli, beznačajnih bolesti. Trebalo je uložiti mnogo truda kako bi u narodu zaživio stav: *Sve je više pojava da se ljudi u bolesti obraćaju liječnicima i traže zdravstvenu zaštitu.* Naravno da je i u zdravstveni sustav trebalo puno ulagati – od usavršavanja kadrova do opremljenosti ustanova svim potrebnim tehničkim i drugim sredstvima (dijagnostika, lijekovi i dr.).

U prilogu Problemi TBC-a na selu prije tri desetljeća objavljenog u *Našem radu* 1971., dr. Miron Maložić navodi sljedeće:

Na selu Hrvatske do 1941. živjelo je 82% stanovništva. Ipak interes te većine za zdravlje i napredak bio je vrlo slab. A pod Austro-Ugarskom monarhijom - nikakav. Zašto? Administracija je gledala na selo s visine i smatrala ga objektom svojih ličnih interesa. Ona je bila u rukama inteligencije rođene i

Andrija ŠTAMPAR (1888.-1958.)
– profesor higijene i socijalne medicine, jedan od osnivača Svjetske zdravstvene organizacije (WHO), 1948.

odgajane u gradu, dok je seoske inteligencije bilo vrlo malo. Prije 1941. čak 90% sveučilišne omladine bilo je iz grada, a od onih 10% sa sela polovica su bili bogoslovi. Prije 1914. sastav inteligencije bio je još nepovoljniji, uglavnom su to bili stranci. No, treba priznati da su i seoska djeca u gradu brzo zaboravila svoje selo.

Tuberkuloza (TBC)

Tuberkuloza je zbog svoje kroničnosti i veće raširenosti među sirotinjom i malim ljudima smatrana odavno kao socijalni problem. U 73% seoskih kuća bila je samo jedna soba za stanovanje, u 63% kuća u njoj je stanovalo 5 i više osoba, pa urednost i čistoća nisu bile na visini. Većina seoskih kuća nije građena solidno, tako da ni stanovanje u njima nije bilo udobno. Solidna kuća koštala je koliko i 10 jutara dobre oranice, što je bio velik kapital. U imućnijim krajevima seljak je dnevno trošio 3.600-3.800 kalorija, u siromašnijim oko 2.000. Jedna trećina seoskog stanovništva nije imala dovoljno hrane.

U svojim izvješćima krajem 19. stoljeća Zemaljska vlada spominje da je po broju umrlih od TBC prednjačila Virovitička županija (VŽ). Na području Kraljevina Hrvatske i Slavonije 1897. umrlo je 38, a na VŽ 50 pacijenata na 10.000 stanovnika.

Hrvatska je 1931. imala 1,2 liječnika i 2,7 babica na 10.000 stanovnika. Zdravstveno osiguranje na selu nije postojalo. Od 1933.-35. izvršeno je ispitivanje o stanju TBC-a na našem selu (10.000 osoba u 1.800 domova) i to u selima različitog blagostanja, načina života, klime i gustoće naseljenosti. Utvrđeno je da svaki 25 seljak boluje od TBC-a, tri puta više žena nego muškaraca i to u dobi od 20-30 godina zbog teških uvjeta života. *Mati mu je bila plava, sitna, nežna, jektičava, umrla je s 30 i nešto.* – kaže Đ. Balašević u svojoj pjesmi. Žena na selu pravi je rob svoje kuće i obitelji, majka i domaćica, poljoprivredni radnik i njegovateljica bolesnika. Ona u kući prva ustaje i zadnja liježe. Njeno tijelo je stalno izloženo velikim naporima. Kao njegovateljica TBC bolesnika izložena je čestom kontaktu s njime jer on ne napušta kuću dok ne umre. Pobol ide usporedno s visinom zaraženosti, nova oboljenja nastala

su u 39% slučajeva kao posljedica česte izloženosti i kontakta sa TBC bolesnikom. Smrtnost od TBC-a je sljedeća:

- 1915.-24. godine 35 osoba/10.000 stanovnika
- 1925.-34. godine 45 osoba/10.000 stanovnika

Zdravstvena služba raspolagala je 1938. sa 25 zdravstvenih stanica lociranih uglavnom u gradovima. Anti-tuberkuloznih dispanzera bilo je svega 10. Nije bilo dovoljno liječnika, pa čak ni u imućnim seoskim općinama. Socijalna medicina vodila je tešku borbu za materijalna sredstva. Oni, koji su držali u svojoj ruci i vlast i sredstva pokazivali su slab interes za zdravlje seoskog stanovništva. TBC je ostao veliki problem na selu, sve dok zdravstvena služba nije dobila jeftina, jednostavna i efikasna sredstva za liječenje i preventivu i dok socijalna medicina nije došla do punog izražaja.

Andrija Štampar, najpoznatiji zdravstveno-socijalni reformator na ovim prostorima i kao takav priznat u cijelom svijetu, bio je načelnik Odjela u Ministarstvu socijalne politike i narodnog zdravlja Kraljevine Jugoslavije od 1919. do pred 2. svjetski rat. Osnovao je *Višu školu za medicinske sestre* u Zagrebu. Izradio je ustav Svjetske zdravstvene organizacije te je 1948. predsjedao Prvoj svjetskog zdravstvenoj skupštini u Ženevi. Bio je prvi potpredsjednik Ekonomskog i socijalnog vijeća OUN-a. Za života je obavljao mnoge dužnosti i aktivno zagovarao socijalnu medicinu te posvećivanje medicinskim potrebama malih ljudi. Ideja vodilja uvijek mu je bila da zdravstveni radnici ponajprije moraju djelovati na zdravstveno rizične skupine. Zalagao se za široko zdravstveno prosvjećivanje ljudi smatrajući kako se na taj način uspješno mogu suzbiti pojave mnogih bolesti. Njegova definicija zdravlja - *da je zdravlje stanje potpunog fizičkog, psihičkog i socijalnog blagostanja, a ne samo odsutnost bolesti* i danas se poštuje.

Dr. Štampar propagira medicinu koja je u stanju prihvatiti borbu s masovnim bolestima i zaostalošću naroda, te razvija sustav higijenske službe. U Kraljevini Jugoslaviji nalaže osnivanje zdravstvenih ustanova, od kojih je dobar dio i sam ustanovio:

- 10 higijenskih zavoda
- 1 škola narodnog zdravlja
- 44 doma narodnog zdravlja
- 25 zdravstvenih stanica (jedna u Adolfovcu)
- 44 bakteriološke stanice
- 52 anti-rahične stanice
- 81 školske poliklinike
- 28 dispanzera za dojenčad
- 3 anti-TBC dispanzera
- 66 kožno-veneričnih dispanzera
- 17 dispanzera za suzbijanje trahoma
- 169 bolnica.

Razvijao je dispanzerske metode rada usmjerene na populaciju kao cjelinu i obitelj kao osnovnu jedinicu zdravstvene zaštite. *Dispensary (engl.) – je socijalna ustanova za besplatno liječenje sirotinje ili zdravstvena ustanova koja sprječava i liječi bolesti.* Osnovao je terenske timove koji su koji su putem predavanjima i tematskim kratkim filmovima radili na prosvjeđivanju naroda protiv pojedinih zaraznih bolesti, povećanju higijenskih navika i otklanjanju naslijeđenih zaostalih zdravstvenih stavova i navika.

Zdravstvena zaštita prije 2. svjetskog rata

Prema Popisu medicinskog kadra za područje Virovitičke županije (VŽ) mjesto Slatina tada nije imalo liječnika, dok su ga imala mjesta Voćin i Miklueš. U jednom privatnom pismu spominje se 1850. doktor Mislei. Austro-Ugarska monarhija je u svojim propisima o ustrojstvu zdravstvene službe predviđala u svakom kotaru jedan kotarski zdravstveni ured na čelu s kotarskim liječnikom i općinske zdravstvene urede na 10.000 stanovnika sa općinskim liječnicima, što se na slatinskom području nije ostvarilo u praksi. Kotarski liječnik bio je dužan držati i ručnu ljekarnu i nabavljati lijekove iz najbliže javne ljekarne. Iz izvještaja VŽ 1912. na ovom području postojalo je nekoliko ambulanti za liječenje trahoma u: Sopju, Čađavici, Novakima, Noskovicima, D. Bukovici, G. Miholjcu i G. Kusionjima.

Prvi pisani tragovi o postojanju zdravstvenih radnika na ovom području nalaze se u izvještajima VŽ pred kraj 19.

stoljeća. To su kotarski liječnik dr. Herman dr. Grüwald i općinski liječnik Franjo dr. Zbierzchowsky. Spominje se i 6 općinskih primalja koje su djelovale u Slatini, Voćinu i Gornjem Miholjcu. Prema Statističkom godišnjaku iz 1905. Kotar Slatina imao je 3 liječnika i 9 primalja. Kraj 1. sv. rata Slatina je dočekala samo s kotarskim liječnikom Milanom dr. Ferićem, koji tada kao 70-godišnjak odlazi u mirovinu. Na njegovo mjesto dolazi Dušan dr. Novković rodom iz G. Miholjca. U Voćinu je u to vrijeme radio općinski liječnik Koloman dr. Szarias, a prije njega Franjo dr. Solf. Za vrijeme Kraljevine Jugoslavije nije bilo neke organizirane zdravstvene zaštite, odnosno službe, već samo privatne ordinacije liječnika koji su uz određena obavezna cijepljenja obavljali privatnu liječničku praksu. Od 1929.-31. izgrađeno je u blizini starog grada u Voćinu nekoliko objekata koji su trebali služiti za liječenje TBC bolesnika. Oni nikada nisu bili dovršeni, niti do kraja opremljeni i zato ovo lječilište nikada nije ni počelo s radom. Tijekom 2. svjetskog rata ovi objekti su bili uništeni.

Higijenski zavod iz Zagreba otvorio je *Zdravstvenu stanicu* u selu Adolfovac, općina Čađavica koja je radila od 1929. do 1944. zbog brojnih zaraznih bolesti, čak i epidemija, što su harale ovim područjem kao TBC, malarija, zarazna žutica i druge.

Zdravstvena stanica Adolfovac (1929.-44.)

Mirjana Volf - prva medicinska sestra u Slatini

Zdravstvena djelatnica Mirjana Volf (1936.-66.)

Treba odati priznanje prvom zdravstvenom radniku koja je radila na zdravstvenom prosvjećivanju i liječenju naroda slatinskog kraja pred 2. svjetski rat, za vrijeme i nakon njega. *Mirjana Volf* rođena je 1913. u mjestu Voganj u Vojvodini u brojnoj službeničkoj obitelji. U Zagrebu je uspješno završila srednju medicinsku školu (posebno je zanima preventivna medicina) i 1936. se zapošljava kao medicinska sestra u Zdravstvenoj stanici u Adolfovcu (danas Zvonimirovac). Jednom tjedno dolazio bi liječnik, a sve ostalo vrijeme radila bi sama, izvršavajući zadaće koje je on postavljao. Posebnu je brigu posvećivala zdravstvenom prosvjećivanju i razvijanju zdravstvene kulture stanovništva, koje je tada vrlo teško i bijedno živjelo i nije moglo održavati ni minimum osnovne higijene. Svake subote se brinula da se sva školska djeca (Adolfovac su 1920-ih naselile obitelji s puno djece iz Zagorja) okupaju i preobuku u čistu odjeću u za tu svrhu otvorenu kupalištu s tuševima. Poslije djece kupati su se mogli i ostali mještani.

U 2. Svjetskom ratu ova zdravstvena stanica osiguravala je određeni sanitetski materijal za partizanske jedinice na Papuku. *Mirjana Volf* i sama 1944. odlazi u partizansku bolnicu u Zvečevo, odakle se bolnica početkom 1945. za vrijeme velike njemačke ofanzive povlači preko Drave kod Vaške do Apatina. Oblasni NO je 4. 5. 1945. rješenjem raspoređuje na rad u Kotarsku ambulantu u Podravsku Slatinu. Zajedno s dvije partizanske bolničarke i dr. Divićem pokušava ustrojiti ovu zdravstvenu ustanovu. Tu zadaću uspješno završava za što je 31. 12. 1948. nadležno ministarstvo NRH novčano nagrađuje. U obrazloženju piše: *Imenovanoj Mirjani Volf dodjeljuje se nagrada s razloga što je svojim predanim radom i zalaganjem u službi, može se reći, neko vrijeme sama vodila Kotarsku ambulantu...* Svoj radni vijek završava u Domu narodnog zdravlja (DNZ) u P. Slatini 1966. godine kada odlazi u mirovinu. U tom razdoblju radila je na cijepljenju stanovništva po selima zajedno s sanitarnim tehničarom Petrom Marićem. *Mirjana Volf* zbog svoje posvećenosti poslu

i pomaganja narodu nije osnovala vlastitu obitelj.

Nakon 2. svjetskog rata zdravstvena zaštita bila je još slabija. *Marija dr. Turk-Kučić* u svojoj Povjesnici Doma zdravlja Slatina piše: *Teško je i zamisliti kako je izgledala zdravstvena zaštita stanovništva Slatine i njene okolice nakon 2. svjetskog rata. Uništeni stambeni objekti, presječene željezničke komunikacije sa Osijekom i Zagrebom, uništene ceste, bez vode, struje i kanalizacije, teško ekonomsko i socijalno stanje stanovništva. Privatni liječnici koji su ovdje radili napustili su Slatinu početkom ili tijekom ratnih godina. Ostao je jedino Pavle dr. Divić.*

Dom narodnog zdravlja Podavska Slatina (DNZ PS)

Prva *Kotarska zdravstvena ambulanta* u Podr. Slatini (PS) otvara se 1945. u privatnoj kući ulici V. Nazora 48. U njoj rade prva medicinska sestra *Mirjana Wolf* sa dvije partizanske bolničarke i liječnik *Pavle dr. Divić*. Sljedeće godine sele se na 1. kat bivšeg hotela kod željezničke stanice, izgrađenog 1918. koji je bio je đački internat poslije 2. svjetskog rata. To je tzv. *paviljon I DNZ PS* sa 639 m², danas napušten i devastiran. Od 1947.-50. voditelj zdrav. službe je *Ratko dr. Buzina*. Ova ambulanta 1949. postaje *Zdravstvena stanica Podavska Slatina*. Iste godine otvara se i prva zubna ambulanta u PS u kojoj radi priučeni zubar *N. Krčmar*. Do dolaska prvog stomatologa dr. *Katalinića* 1936. probleme zubobolje i vađenja zubi rješavali su na slatinskom području brijači i kovači. Tek 1960. dolazi *Ivan (Silvo) dr. Cukor* kao jedini zubar na kotaru PS s više od 30.000 osoba. Danas na širem slatinskom području radi 30-ak djelatnika u stomatološkoj službi.

Prvo vozilo za slatinsko zdravstvo bio je džip marke *Land Rover* kojeg poklanja UNICEF 1950., a namijenjen je samo za provođenje zaštite majki i djece (terenska cijepljenja). Prvi vozač *Antun Aljmaši* odrađivao je i druge zdravstvene zadaće kao što su prijevoz bolesnika, kućne posjete i dr.

Od 1955. PS teritorijalno potpada pod Kotar Virovitica, i mijenja naziv u *Kotarska zdravstvena stanica PS*. Brigu o njenom radu vodi *Kotarski NO Virovitica*. Rješenjem ovog

odbora od 5. 12. 1956. br. 12426/56 osniva se *Dom narodnog zdravlja Podr. Slatina (DNZ PS)*. Na dan osnivanja u njemu je zaposleno 22 djelatnika, a prvi ravnatelj je ftizeolog Zdenko dr. Willer. Iste godine otvara se pri DNZ PS anti-tuberkulozni dispanzer u kojem radi spomenuti specijalist Willer. Te godine otvaraju se i zdravstvene stanice u Voćinu i Čađavici te ambulanta u Sopju u koju 2-3 puta tjedno dolaze liječnici iz Slatine. DNZ PS postaje 1957. ustanova sa samostalnim financiranjem. Dr. Willer i ostali liječnici, zajedno s medicinskim sestrama, provodili su po terenu tečajevu prve pomoći i sve druge vrste zdravstvenog prosvjećivanja.

Za ravnatelja DNZ PS 1958. postavljen je Ratko dr. Vlatković koji uspostavlja organizaciju zdravstvene službe. Isti liječnik je od 1959. i predsjednik Općinskog odbora Crvenog križa PS, ali i AFŽ-a. Ovaj liječnik, sin pravnika, rodom iz Imotskog na jednom skupu u svojim sjećanjima rekao je sljedeće: *U Podravsku Slatinu sam došao u rujnu 1958. Već mjesec dana kasnije ponuđena mi je prestižna specijalizacija iz ginekologije. Sram me je bilo vratiti se u Zagreb. Ovaj narod je trebao pomoć i ostao sam. Napravio sam nešto i narod mi je bio zahvalan, ali i ja sam ovom narodu jer me je naučio da ostanem čovjek.*

Dr. Vlatković odlazi 1963. u Opću bolnicu Virovitica na Odjel za zarazne bolesti. Specijalizira infektologiju, a zatim i internu medicinu u Zagrebu, te je prvi i godinama jedini infektolog u virovitičkoj bolnici. Bio je i voditelj Higijensko-epidemiološke službe sve do odlaska u mirovinu 1986.

Do početka 60-ih godina virovitičko, a time i slatinsko područje spadalo je među zdravstveno zaostaliya u Hrvatskoj. U takvim uvjetima bile su učestale epidemije klasičnih zaraznih bolesti: difterije, hripavca, šarlaha, trbušnog tifusa, zarazne žutice od 50 do gotovo 300 oboljelih. Godine 1960. pojavljuje se u cijeloj Hrvatskoj epidemija poliomijelitisa (dječje paralize), sa prvim slučajevima evidentiranim baš u Virovitici (84 oboljela). Prekinuta je cijepljenjem cjelokupne populacije mlađe od 20 godina – 36.000 osoba živim cjepivom. Temeljem rezultata tog cijepljenja uvedeno je sljedeće godine obavezno cijepljenje protiv ove bolesti u cijeloj SRH.

Zdravstveni problemi ovoga kraja su visoka stopa mortaliteta dojenčadi 25% od 1977. do 87., TBC i očni trahom, zbog loše vodoopskrbe bilo je hepatitisa s epidemijom u Macutama i Smudama te endemske gušavosti u Sekulincima i G. Meljanima sa

Ratko dr. Vlatković (1915.-2002.) – Imoćanin koji je zavolio slavonskog čovjeka

Prva zgrada Doma narodnog zdravlja Slatina

visokim postotkom retardirane djece. Sve je to značajan pokazatelj socio-ekonomskog i kulturnog standarda naroda, a istovremeno ukazuje na razvijenost zdravstvene službe.

Savjetovalište za dojenčad, malu djecu i trudnice poslije 2. svjetskog rata kreće gotovo od nule. Vode ga liječnici opće medicine Milan dr. Anić i Marija dr. Turk-Kuči. Jednom tjedno dolaze specijalisti pedijatri iz virovitičke bolnice koji su koordinirali potrebnu terapiju i cijepljena Terezija dr. Salaj- Rakić, dr. Gverić i dr. Lipovac.

Ftizeopulmološka ambulanta radi i prije osnivanja DNZ PS 1956. Ftizeolog Willer osniva anti - TBC dispanzer, a kao konzilijarni pneumo-ftizeolozi dolaze dr. Radaljic iz Virovitice i dr. Zobundžija iz Osijeka. Medicinska sestra Ružica Knapić dugogodišnja je djelatnica ovog dispanzera koji s radom prestaje 1. 4. 1998. Obavljaju se konzilijarni pregledi bolesnika oboljelih od akutnih i kroničnih plućnih bolesti, a osobito od TBC-a, koja je poslije 2. svjetskog rata harala općinom P. Slatina. Ipak je 1985. registrirano 37 novih slučajeva aktivne TBC. Do 1985. pregledi se vrše dijaskopijom pluća, a onda je kupljen novi fluorografski aparat čime je smanjeno izlaganje pacijenata i osoblja opasnom rentgenskom zračenju. Jako dobro ustrojena služba, masovno obavljanje sistematskih pregleda i cijepljenje BCG cjepivom dovelo je da je TBC gotovo istrijebljena. Crveni križ Osijek uložio je značajan novac u prevenciju TBC-a kod

Terenska ekipa DNZ PZ za cijepljenje protiv zaraznih bolesti (M. Volf, P. Marić), 1960.

djece osnutkom suvremenog oporavilišta na Merkuru u Orahovici.

Od 1959. u Voćinu djeluje stalni liječnik Nikola dr. Šimunović (1929.-2010.) ujedno i ravnatelj zdravstvene stanice (ZS) koji organizira i unapređuje zdravstvenu zaštitu Voćina i okolnih sela (oko 10.000 pacijenata). Još nema struje i vode, životni standard je na niskom stupnju. U Voćinu je zaposleno oko 800 radnika u Šumariji i tvornici Gaj. Zbog loših komunikacija s bolnicom u Virovitici u Voćinu se 1965. otvara stacionar za šumske radnike sa 40 postelja i *rodilište*. Zdravstvena služba provodi se i u pet sektorskih ambulanti u selima Lisičine, Čeralije, Sekulinci, G. Meljani i Četekovac, sa ukupno 15 zaposlenih. Zdravstvena stanica Voćin pripojena je 1. 5. 1969. DNZ P. Slatina. Od 1907. do 1966. od Voćina do Čačinaca (preko Smuda, Čeralija, Rijenaca, Balinaca i Humljana) prometuje Gutmannova uskotračna željeznica zvana *Ćiro* od velikog značaja za ovaj kraj, pa i prijevoz bolesnika. Autobus je sredinom 1960-ih bio rijetka pojava u Voćinu i okolici zbog loših cesta.

UNICEF također dariva aparate (mikroskop, centrifugu i dr.) za prvi priručni laboratorij koji je osnovan je na poticaj dr. Vlatkovića u 1. paviljonu 1958./59. Barica Konjić jedna od triju medicinskih sestara koja radi rutinske pretrage krvi, urina i stolice, uz stručni nadzor dr. Roguljić iz Virovitice. U njemu od 1960. radi Milorad PRELEVIĆ - prvi izučeni tehničar (predsjednik OO CK PS od 1989. do 1991.) i laborantica Milka Novaković.

Higijensko-epidemiološka služba 1962. preuzima poslove bivšeg Općinskog zdravstvenog centra. U sklopu primarne zdrav. zaštite ima važnu ulogu u provođenju preventivnih i specijalističkih mjera u zaštiti zdravlja i sprječavanju zaraznih bolesti. Djelatnici su sanitarni tehničari Petar Marić koji je radio od samog početka i Josip Volf koji radi još i danas. Ova služba DNZ PS postaje 1995. sastavni dio *Županijskog zavoda za javno zdravstvo „Sveti Rok“ VPŽ* sa sjedištem u Virovitici kojem je ravnatelj Mr. Miroslav dr. VENUS, zaslužni predavač PP (više od 25 godina) i član Odbora GD CK Slatina.

Privatna liječnička praksa ukida se 1961. godine. Sljedeće godine uvodi se higijensko-

epidemiološka služba. Sektorske ambulante osnivaju se 1963. u Višnjici, Kapincima i Novoj Bukovici, dok ambulanta u Čadavici dobiva stalnog liječnika. Te godine ravnatelj Alojz dr. Moravek otvara *paviljon II* (danas Hitna služba i rentgen) sa 545 m². Pri DNZ PS otvara se 1967. *Dispanzer za žene* s kojeg vodi ginekolog Antun dr. Steinberger, koji je od 1970.-72. i ravnatelj DNZ PS, ustanove sa 60 djelatnika.

Konzilijarna služba pri DNZ PS organizira se od 1967. godine: rentgenolog, neuro-psihijatar, ortoped, okulista, ftizeog i pedijatar (nekoliko sati tjedno prema rasporedu). *Paviljon III* dovršen je 1972. sa novih 677 m² (zubna služba, medicina rada, laboratorij). *Savjetovalište za dijabetes* počinje s radom 1974. (osniva ga Branko dr. Pražić), predsjednik OO CK Slatina početkom 70- tih). Nakon njega preuzima ga Vesna dr. Turk-Štrajtenberger. Prvi KLA kojeg vodi Marija dr. Turk-Kuči osniva se 1975., a ista liječnica i viša medicinska sestra Višnja Kajzer osnivaju 1979. *Savjetovalište za alkoholizam i druge ovisnosti*. Otvara se ambulanta za fizikalnu medicinu i rehabilitaciju 1978. godine.

Paviljon IV od 2.704 m² prostora otvara se 1981. čime se širi djelokrug rada DZ PS. Od početna 4 djelatnika 1945., Dom zdravlja 1981. zapošljava 175 djelatnika. Specijalistička jedinica *Zaštite zdravlja radnika* koju vodi specijalista medicine rada Ali dr. Khirawi osniva se 1983. Na Medicinu rada te godine dolaze psihologinja Ksenija Vujanović-Juras i socijalna radnica Ljiljana RANDELJ (predsjednica GD CK Slatina od 1993. do 2012.) Otvorena je nova zgrada ambulante u Mikleušu 1985. od 179 m² prostora sa stalnim liječnikom i stomatologom.

Dom zdravlja PS proslavlja 1986. godine 30 godina rada na čelu sa stomatologom Milenkom dr. Plantakom. Vozni park ima 20 raznih vozila za zdravstvenu službu i prijevoz bolesnika. Krajem 1990. u DZ je zaposleno 199 djelatnika, od kojih su 42 medicinske sestre. Tijekom 1991. zbog ratnih zbivanja na slatinskom području Dom zdravlja napušta 68 djelatnika (29%), a ostaje ih 131. Novi, ratni ravnatelj DZ postaje Ivan dr. Bačura, specijalist medicine rada.

Domovi narodnog zdravlja su u svom

zlatnom razdoblju (1975.-91.) dobili u zdravstvenom sustavu Hrvatske ulogu provođenja zdravstvene zaštite općine (komune) i to:

- općom praksom
- kućnim posjetama
- dispanzerskim službama
- konzilijarnim službama
- zubnom njegovom
- patronažnom službom
- zaštitom zdravlja radnika
- higijensko – epidemiološkim

službama.

DNZ su bili i ostali nositelji zdravstvenog prosvjećivanja u općini. U svom radu oslanjali su se u većoj ili manjoj mjeri na druge društveno-političke faktore, među kojima je bila i organizacija Crvenog križa.

Nikola dr. Šimunović (1929.-2010.), začetnik organizirane zdravstvene zaštite u Voćinu

Zadnji polazak vlaka „Ćire“ iz Voćina 1966.

Slatinsko zdravstvo u ratnom razdoblju

Zdravstveni sustav u RH aktivira se nakon 2. 5. 1991. kada je iz zasjede u Borovu selu ubijeno 12 hrvatskih policajaca, a liječničkoj ekipi koja je stigla na mjesto sukoba nije dopušteno pružanje prve pomoći ranjenicima. Dolazi do preobrazbe mirnodopskog u ratni zdravstveni sustav. Prvo su osnovane mobilne kirurške ekipe, a polovinom svibnja 1991. osniva se *Štab saniteta RH* na čelu s ministrom zdravstva dr. Andrijom Hebrangom.

Krajem svibnja počinje se skupljati rezervni sanitetski materijal i osnivaju se 2 pomoćne ljekarne u Slatini i Sopju. Slatinski se liječnici educiraju u MC Virovitica. Sastanak svih ravnatelja zdravstvenih ustanova u RH održan je 18. kolovoza na Medicinskom fakultetu u Zagrebu. Na njemu je utvrđeno da su za preobrazbu zdravstva u ratni ustroj ravnatelji odgovorni Štabu saniteta RH. U Domu zdravlja (DZ) Slatina to je ravnatelj Ivan dr. Bačura. Proširenje ratne zdravstvene skrbi na razinu tima opće medicine značilo je zbrinjavanje ranjenih u civilnim ustanovama, tj. u DZ Slatina. Početkom kolovoza 10-ak zdravstvenih djelatnika DZ Slatina održavaju s nekim dragovoljcima iz grada tečajeve Prve pomoći za građane. Provodi se cijepljenje zdravstvenog osoblja, pripadnika MUP-a i ZNG-e, a i civilnog stanovništva. Vrš se popis bolesnih, nepokretnih, slijepih, ostalih osoba s invaliditetom, te roditelja s malom djecom radi moguće evakuacije. U rujnu se osnivaju timovi *Vojnog saniteta* od zdravstvenih djelatnika Doma zdravlja i uspostavlja čvrsta veza između civilnog i vojnog zdravstvenog sustava. Šef 1. tima saniteta i načelnik Vojnog saniteta pri 64. Samostalnom bataljunu ZNG u Slatini bio je Petar dr. Nedić, 2. tim je vodio Miroslav dr. Venus, 3. tim Juraj dr. Butorac, a 4. tim Božidar dr. Muršić.

Rat u svome najgorem obliku na slatinskom području traje od 4. rujna (masakr 24 seljana sela Četekovac, Balinci i Čojlug) do 15. prosinca 1991. U Slatini se uvode zamračenja i policijski sat. U DZ Slatina provodi se vojni raspored rada i dežurstva s pripravnosću. Zbog stalnih topničkih i minobacačkih (i nekoliko avionskih bombardiranja i raketiranja)

napada osoblje DZ se seli u mračne i neuvjetne podrumске prostorije IV paviljona, a stanovništvo Slatine se skriva po improviziranim kućnim skloništima. Svi su izloženi strahu od neposredne smrtno opasnosti do 13. prosinca kada postrojbe HV oslobađaju voćinski kraj od vojnih jedinica pobunjenih domaćih Srba i pomoćnih četničkih odreda iz Srbije. Nažalost, pripadnici tih *Belih orlova* su uz prokazivanje nekih domaćih Srba, prije odlaska, izvršili pokolj nad 45 nedužnih hrvatskih civila od njih oko 200 koji su 4 mjeseca bili zatočeni u Voćinu. Pri tome su miniranjem potpuno srušili voćinsku katoličku crkvu Pohodaenja BD Marije (sagrađenu oko 1500.), poznato hodočasničko mjesto ovog dijela Slavonije. Do kraja 1991. slatinski borci 136. brigade HV-a sudjelovali su s ostalih slavonskim brigadama u oslobađanju velikog dijela Papuka sve do Pakraca. Njihova nam je žrtva i hrabrost donijela miran, ali i tužan prvi hrvatski ratni Božić.

Na sastanku ravnatelja i direktora društvenih djelatnosti početkom 1992., kojem je predsjedavao prof. Jozo Medved, ravnatelj Doma zdravlja dr. Bačura je podnio kratko izvješće o radu svoje ustanove od početka rata na ovim prostorima. Rekao je:

Moje duboko uvjerenje je da se radilo dobro, stručno i požrtvovno. Od 4. rujna do 31. prosinca 1991. u DZ Slatina dopremljeno je 155 ranjenih civila i pripadnika HV-a i od toga broja samo je jedan hrvatski vojnik podlegao ozljedama, što je svjetski respektivan postotak i objektivan pokazatelj kvalitete rada. Materijalno-financijsko poslovanje pratilo je uspješno, unatoč ratu ovu djelatnost, posebno zahvaljujući dobrim odnosima i razumijevanju Republičkog fonda zdravstvenog osiguranja i zdravstva – Ispostava PS. Sredstva koja su ranije ugovorena stizala su pravovremeno tako da nije bilo nestašice ni lijekova, ni sanitetskog materijala, a redovno su isplaćivane i plaće radnicima, te izdatci i svi drugi troškovi. Plaćene su sve obveze dobavljačima, svi porezi i doprinosi (usporedimo zdravstvo RH danas kad nismo u ratu). Humanitarna pomoć i donacije u osnovnim sredstvima, u aparatima, sanitetskom materijalu i lijekovima u velikoj mjeri rasteretila su troškove i znatno utjecala na pozitivan financijski rezultat. 1992. godinu započeli smo s postupnim prelaskom na mirnodopsku organizaciju, no i dalje s

pojačanim dežurstvima i pripravnostima, što će se dijelom trajno zadržati. Zbrinjavamo cijeli teren i sva ambulante po selima su u funkciji. Od 16. 3. 1992. radi i ambulanta u Voćinu i u tu svrhu smo adaptirali dio zgrade tamošnjeg vrtića. Liječnik iz Slatine tamo odlazi jednom tjedno, što je s obzirom na trenutni broj stanovnika u Voćinu (oko 100 ljudi) zadovoljavajuće. Dvije medicinske sestre Ružica Kovačević i Dubravka Vidić (Voćinčanke) tamo su na raspolaganju svakodnevno.

Trenutno u DZ PS radi 18 liječnika i 7 stomatologa, a 3 liječnika i 4 medicinske sestre su još uvijek mobilizirani i rade u sastavu HV. Očekujemo njihov skori povratak jer su postojeće ekipe preopterećene dodatnim obimom poslova, zbog zdravstvene zaštite prognanika iz istočne Slavonije i Baranje. U posljednje vrijeme tu su i izbjeglice iz BiH kojih svakim danom ima sve više i koji imaju ista prava u zdravstvenoj zaštiti kao i naši osiguranici. Upravo je u tijeku kampanja cijepljenja protiv zaraznih bolesti djece izbjeglica koja su slabo ili nikako procijepljena.

Privatizacija Doma zdravlja Slatina

Temeljem Zakona o zdravstvenoj zaštiti Dom zdravlja Slatina 1993. prelazi iz društvenog u vlasništvo V-P županije. Prva privatna ordinacija opće medicine Jasminke dr. Nedić otvara se 1. 8. 1994., a zatim privatne ljekarne i zubne ordinacije. Temeljem Pravilnika o privatizaciji primarne zdravstvene zaštite 31. 1. 1996. donosi se plan i program privatizacije Doma zdravlja Slatina. Jedan od važnih odjela DZ koji nije privatiziran su patronažne sestre na čelu sa vms. Višnjom Kajzer s kojima CK Slatina izvrsno surađuje.

U razdoblju (1945.-96.) u slatinskom zdravstvu radilo je 89 liječnika. Velika je fluktuacija kadrova zbog odlaska u veće sredine zbog stručnog usavršavanja, egzistencijalnih, obiteljskih, te na kraju i političkih razloga.

Petar Marić - sanitarni tehničar u DNZ (1951.-87.)

Sanitarni tehničar Petar (Pero) MARIĆ rođen je 1922. u P. Slatini. U Domu narodnog zdravlja - DNZ PS radi od 11.10.1951. do 31.12.1987. (sa 36 godina staža odlazi u starosnu mirovinu). Do 1951. je radio kao higijeničar u đlačkom internatu u P. Slatini. U Zdravstvenoj stanici PS počeo je raditi 1951. i zajedno s dr. Willerom jedan je od osnivača DNZ 1956. godine. Radio je u vrlo teškim uvjetima rada i to većinom na terenu (akcije cijepljenja, nošenje terapija bolesnicama i drugim poslovima u Higijensko-epidemiološkoj službi). Za prijevoz je najčešće koristio bicikl. Istakao se marljivim i požrtvovnim radom. Zajedno s prvom medicinskom sestrom Mirjanom Volf vrši cijepljenja djece i odraslih po selima. Djeca se cijepo kombiniranim cjepivom *Di-te-per* protiv difterije, tetanusa i hripavca. Akcije su odrađivali u školskim zgradama, tako da su se par dan prije pismom najavili učiteljima koji bi skupili seljane. Higijena je bila na niskoj razini, bilo je dosta oboljelih od tuberkuloze i puno pobačaja tih godina. Sjeća se da je početkom 50-ih s njima kao administrator u DNZ radila i Vera Svoboda (popularna pjevačica slavonskih narodnih pjesama), koja im je često zapjevala na plesnjacima u tadašnjem Templu u Slatini.

Patronažne sestre Doma zdravlja Slatina na čelu sa VMS Višnjom Kajzer (sjedi s desna)

Petar Marić, sanitarni tehničar – jedan od prvih djelatnika Doma narodnog zdravlja PS

Opća bolnica Virovitica

Ova prva javna bolnica u Virovitici otvorena je 17. 10. 1902., a njome je upravljao dr. Matković. Na samom početku ima jedno krilo i 59 postelja. U bolnici rade 1 liječnik, 5 časnih sestara i pomoćno osoblje. Drugo krilo dograđeno je 1903., te posebne zgrade zaraznog odjela, mrtvačnice i ledenice. Bolnica je imala 123 postelja i 20 m³ zraka za svakog bolesnika.

Zbog velike smrtnosti od TBC-a na ovom području u bolnici je od 1903.-48. za potrebe bolesnika bio na raspolaganju *Odjel za TBC s 10 postelja* kojeg vode internisti. O terapiji i dijagnostičkim metodama nema pisanih podataka. Prema kazivanju dr. Čupena kirurzi su 1938. tuberkuloznim pacijentima radili antificijalni pneumotoraks. Adaptacijom zgrade upravitelja dobio se 1948. novi plućni odjel sa 24 postelje. Iste godine otvoren je u Virovitici anti-TBC dispanzer u sklopu Kotarskog DNZ 1948., zatim u Pitomači i Podravskoj Slatini 1956. godine. Tuberkulozni bolesnici dugotrajno se liječe i ostaju u bolnici 60-70 dana. Ravnatelj MC Virovitica Jakob dr. Čupen nije 26. 11. 1964. poslao medicinske sestre na *Seminar za kućnu njegu bolesnika* jer su radile akciju BCG-iranja.

Zdravstvena zaštita djece

Uz pomoć UNICEF-a u virovitičkoj bolnici osnovana je 1948. mliječna kuhinja za zdravu i bolesnu dojenčad u kojoj se godišnje podijelilo 50.000 obroka.

Godine 1953. osnovan je Kotarski DNZ u okviru kojeg je započeo s radom i *Dječji dispanzer* s ambulantom za bolesnu dojenčad i ambulantom za bolesnu djecu. Zbog potrebe hospitalizacije bolesne djece otvara se za njih na Internom odjelu jedna soba sa 15 postelja, te još jedna soba s 3 postelje za majke dojilje i njihovu bolesnu dojenčad. *Samostalna ambulanta za školsku djecu* osniva se 1955. godine. U bolnicu 1957. dolazi prvi specijalista pedijatrica prim. Terezija dr. SALAJ-RAKIĆ koja je svojom izuzetnom ljubavi i požrtvovnošću prema djeci, obilazeći male bolesnike i danju i noću, dala veliki doprinos razvoju zdravstvene zaštite djece i prosvjećivanju majki putem

savjetovališta. Ona je i autorica tzv. *Salaj (masti) kreme* za njegu beba. U novoj zgradi bolnice otvoren je 1961.-89. *Dječji odjel* sa 42 postelje kojeg vodi dr. Salaj-Rakić do odlaska u mirovinu 1990. Po završetku tečaja iz socijalne pedijatrije u Dječjem centru u Parizu dr. Salaj-Rakić otvara *Savjetovalište za zdravu djecu i zdravu dojenčad* u svim zdravstvenim stanicama i sektorskim ambulantomama u kotaru Virovitica. Autorica je 27 stručnih radova, od toga 7 znanstvenih, objavljenih u zemlji i inozemstvu. Za svoj dugogodišnji požrtvovni rad ova rođena Virovitičanka (1924.-2006.) dobila je brojna priznanja i nagrade. Nakon odlaska u mirovinu istakla se humanitarnim radom u Matici Hrvatskoj (član od 1971.). Suraduje i s drugim humanitarnim organizacijama, te posebno u radu s djecom poginulih branitelja i djecom izbjeglica i prognanika.

Terezija dr. Salaj-Rakić - dobra duša Virovitice

Dobra duša Virovitice, kako su je zvali - cijeli je život posvetila je radu za opće dobro. U njenu čast i spomen u travnju 2008. osnovana je *Zaklada solidarnosti dr. Terezija Salaj-Rakić*. Zaklada je osnovana s temeljnom svrhom promicanja humanitarnih načela i dodjele pomoći za potrebe liječenja, rehabilitacije, operacije, transplantacije organa, nabavke protetskih pomagala i sredstava, pomagala za osobe s invaliditetom i lijekova. Namijenjena je svim državljanima

RH sa prebivalištem na području VPŽ u slučajevima kada zdravstveno osiguranje ne podmiruje te troškove ili ih ne podmiruje u cijelosti, odnosno za zdravstveno neosigurane osobe.

Od 1958.-62. osniva se Medicinski centar integracijom bolnice i Doma zdravlja. To je drugi Medicinski centar (MC) u Hrvatskoj, koji se do 1962. zvao Zdravstveni centar. MC se 1994. dijeli na Opću bolnicu Virovitica i Dom zdravlja Virovitica. Bolnica stalno povećava broj bolničkih zgrada i specijalističke djelatnosti. Najveći broj bolničkih postelja (565) bolnica ima 1985. godine, a od tada se smanjuje. Njihov broj se 2001./02. optimalizira na 341 koliko je ugovoreno sa HZZO-om. Ravnatelji bolnice sa dugotrajnim stažem bili su Mijo dr. Kolibaš, kirurg (1921.-46.) i Jakob dr. Čupen, kirurg (1961.-91).

Odjel za transfuziologiju Opće bolnice Virovitica

Transfuziološka služba, kao samostalna organizacijska jedinica tadašnjeg Medicinskog centra VT počela je raditi 1.10.1958. u Kabinetu za transfuziju krvi. Prema usmenoj predaji starih, živućih davatelja krvi, direktne transfuzije krvi za liječenje krvarećih bolesnika izvodile su se na Kirurškom i Internom odjelu već početkom 1950-ih godina. U Kabinetu radi samo glavna sestra Anđelka Mišković, koja je uz ostale na poslove u Kabinet raspoređena 1957. Ona je 1958. završila tečaj iz transfuzije u Zavodu za transfuziju krvi Zagreb i bila osposobljena za samostalan rad u transfuziji, bez stručnog nadzora liječnika. Krv se tada isključivo uzimala od prijatelja i rodbine bolesnika i od zdravstvenog osoblja. Tijekom 1958. prvi evidentirani davatelji bili su Ratko dr. Vlatković, Slavko dr. Saili i Radoslav dr. Kolarić. Pred kraj iste godine, zbog povećanih potreba, počinju se provoditi akcije DDK na terenu. Već 1959. u 24 terenske akcije prikupljeno je 1.375 doza krvi.

Magda dr. Oblat Roguljić, liječnica na Zaraznom odjelu završava krajem 1960. tromjesečni tečaj u Zavodu u Zagrebu i postaje prva voditeljica Kabineta za transfuziju krvi u virovitičkoj bolnici. Od 1960. Crveni križ počinje organizirati akcije

prikupljanja krvi na terenu, koje su u početku često zakazivale zbog neprosvijećenosti ljudi o važnosti davanja krvi. Zato bolnica u Kabinet zapošljava bolničara koji dobiva bicikl za obilazak terena, te promidžbu i organiziranje akcija krvi.

U transfuzijskoj službi OB VT radili su ovi osposobljeni ili specijalizirani transfuziolozi:

- Magda dr. Oblat Roguljić (1960.-63.)
- Dragica dr. Krasulja (1963.-76.)
- Prim. Berislav dr. Mostovac (1976.-91.)
- Tatjana dr. Radulović (1986.-88.)
- Mr. Ljiljana dr. Kucljak-Šušak od 1991., spec. transfuziolog
- Anka dr. Dorić (1999.-2004.) spec. transfuziolog
- Anđelka Mišković (1957.-60.), glavna med. sestra
- Marija (Mica) Zdjelar (1960.-95.) glavni lab. tehničar
- Pavica Vragović (1995.-2006.) glavna med. sestra
- Katarina Dorić od 2006., viša lab. tehničarka
- Franjo Horvat (1967.-2001.), terenac-punkter.

Broj davatelja koji su darovali krv kreće se od 167 do maksimalno 3.743 godine 1992. Od 1993. započinje proizvodnja krvnih pripravaka i uvođenje *principa usmjerenog transfuzijskog liječenja*, što podrazumijeva liječenje bolesnika samo onim sastojkom ljudske krvi koji mu nedostaje. Takav pristup suvremene transfuz. medicine doveo je do:

- napuštanja transfuzije pune krvi
- smanjio učestalost nuspojava na transfuziju
- omogućio da se krvnim pripravcima iz jedne doze uzete krvi liječi više bolesnika
- smanjenja broja davatelja krvi.

Odjel za transfuziologiju prosječno godišnje prikupi i preradi oko 2.700 doza krvi, učini oko 500 ambulantnih pregleda i obavi 106.200 medicinskih postupaka. Krv darovatelja testira se od 1960-ih na sifilis, od 1978. na prisutnost hepatitisa B, a od 1987. na virus AIDS-a, jer se samo zdrava krv može i smije transfundirati primatelju.

Mr. sc. Ljiljana Kucljak-Šušak, voditeljica Transfuzije Opće bolnice Virovitica od 1991.

U sklopu Programa Lige za borbu protiv raka organizira se 1980. prikupljanje krvi dobrovoljnih darovatelja za proizvodnju interferona na Imunološkom zavodu u Zagrebu.

Šefica ovog odjela od 1991. Mr. Ljiljana dr. KUCLJAK-ŠUŠAK završila je poslijediplomski studij iz imunologije i alergologije, a sve medicinske sestre i laboratorijski tehničari obavezne tečajeve iz transfuzije, uz dodatne razne oblike doedukacije iz uži područja transfuzije. Crveni križ Slatina imao je izvrsnu suradnju sa Transfuziološkom službom iz Opće bolnice Virovitica do prve akcije na terenu 25.12.1959 u Višnjici do prosinca 2012., kada njihov posao terenskih akcija DDK preuzima Transfuziološka jedinica KBC Osijek.

Zavod za javno zdravstvo VPŽ – Sveti Rok

U Republici Hrvatskoj osnivaju se 1995. na županijskoj razini Zavodi za javno zdravstvo koji preuzimaju poslove Higijensko-epidemiološke službe (do tada pri Domovima zdravlja) u provođenju preventivnih i specijalističkih mjera u zaštiti zdravlja i sprječavanju zaraznih bolesti. Osim toga, Zavodi obavljaju još 20-ak djelatnosti kojima preventivno štite zdravstveno stanje stanovništva te raznim oblicima prosvjećivanja pokušavaju suzbiti negativne pojave ovisnosti i loših životnih navika stanovništva. Nabrajamo samo neke od poslova Zavoda:

- provodi specifične preventivne zdravstvene zaštite djece i mladeži, osobito u osnovnim i srednjim školama, te fakultetima na svom području

- prati, proučava, evaluira i izvješćuje o zdravstvenim potrebama i funkcionalnoj onesposobljenosti starijih ljudi te predlaže zdravstvene mjere za svoje područje

- prikuplja, kontrolira i analizira statistička izvješća iz područja zdravstva uključujući bolesti ovisnosti, na svom području za potrebe HZJZ-a

- surađuje sa zdravstvenim i drugim ustanovama i zdravstvenim radnicima u provedbi dijagnostike i liječenja bolesti ovisnosti te rehabilitacije i društvene

integracije ovisnika

- nadzire provedbu mjera dezinfekcije, dezinsekcije i deratizacije (DDD) te provodi preventivne i protuepidemijske postupke DDD na svom području

- proučava, analizira i ocjenjuje higijensku ispravnost vode za piće, vode za rekreaciju i fizikalnu terapiju, površinske i otpadne vode, stanje vodoopskrbe, te zdravstvenu ispravnost namirnica i predmeta opće uporabe za područje županije i dr.

ZZJZ Virovitičko-podravske županije Sveti Rok brine o prevenciji zdravlja za oko 85.000 stanovnika ove županije. U djelatnosti javnog zdravstva (bivše socijalne medicine) od 2006. provode Nacionalni program ranog otkrivanja raka dojke MAMMA za VP županiju, te od 2008. godine Nacionalni program za rano otkrivanje raka debelog crijeva. Na čelu s agilnim ravnateljem prim. mr. sc. Miroslavom dr. Venusom i psihologom Sinišom Braslom ovaj je Zavod razvio više zanimljivih oblika zdravstvenog prosvjećivanja učenika i mladeži, među kojima je i projekt *Ja sam iz razreda nepušača*. Aktivna je i njihova suradnja u alkoholološkim projektima UKLA Slatina. Zavod Sveti Rok

Mr.sc. Miroslav dr. Venus, ravnatelj ZZJZ Sveti Rok i volonter CK Slatina više od 25 godina.

zbog stručnog kadra, a i same temeljne misije svoje ustanove kvalitetno provodi svaku vrstu zdravstvenog prosvjedičavanja, što je nekada znatno više bilo u nadležnosti Crvenog križa. Njegovi stručnjaci iz raznih područja javnog zdravstva suvereno prenose poruke zdravog načina života pučanstvu VPŽ putem medija, predavanja, radionica i dr.

Jedini zajednički posao Crvenog križa Slatina i Zavoda bio je provođenje 13 tečajeva *Higijenskog minimuma* za sve djelatnike u prometu s vodom i namirnicama 1999. godine. Specijalist epidemiolog dr. Venus, sanitarni inženjer Milan Marčeta i viši sanitarni inspektor Zdravko Šaler održali su tečajeve i ispite za 366 djelatnika iz nekoliko velikih poduzeća i 50-ak malih uslužnih i proizvodnih radnji na širem slatinskom području. To je bila i kruna četrdesetogodišnjeg rada gosp. Šalera koji se cijeli radni vijek trudio utjerati higijenski i zdravstveni red među slatinske prodavače i proizvođače prehrambenih namirnica.

Plakat Školskog preventivnog programa ZZJZ protiv pušenja, 2014.

Slatinske autoškole

U Podravskoj Slatini djeluje *Autoškola* (AŠ) od 1954. godine koja je do 1981. osposobila oko 3.500 vozača motornih vozila. Škola je u prvo vrijeme djelovala u okviru društva Narodne tehnike i obučavala je za vozački ispit samo mladiće - obveznike predvojničke obuke. U školi su tada radila 3 vozača instruktora. Masovnija obuka građana – kandidata za polaganje vozačkog ispita u ovoj AŠ započela je 1963., a ispiti su se do 1978. polagali pred posebnom *Komisijom* koju je imenovao SUP Skupštine

općine P. Slatina.

Od 1978. i obuku i ispite za kvalifikaciju vozača motornih vozila provodi sama *Autoškola*, koja djeluje kao posebna organizacijska jedinica u sastavu *Auto-moto društva P. Slatina* (AMD PS) i zapošljava 8 radnika, od kojih je 5 instruktora. Godišnje se upisuje 450 kandidata za polaganje ispita za vozače B kategorije, 60 kandidata za A kategoriju i 210 za traktore. Od 1980-ih polaznici ove škole pretežno su mladići i djevojke, što je vidljivo iz prosjeka starosne dobi koja sada iznosi 24, a prije je bila 45 godina. Većina je kandidata sa slatinskog područja, a ima ih i s područja općina Orahovica i Donji Miholjac. Za obuku je AMD PS imalo 5 vozila *Zastava 750* (popularni fićeki) i moderno uređen vozački poligon u P. Slatini.

Krajem 1990. AMD P. Slatina prestaje s radom kao društvena organizacija i počinje raditi *Autoškola EMINENT* kao društveno poduzeće. Prvi sekretar bio je pedagog Josip Šuvak, a od 1986. na toj je dužnosti Zvonimir Koić. AŠ Eminent gasi se 19. 3. 1993. i počinje raditi *Autoškola CHAMPION d.o.o* kao privatno poduzeće s direktorom Koićem na čelu. Instruktori su svojim sredstvima otkupili automobile za obuku od starog poduzeća AŠ Eminent. Od AŠ Championa d.o.o. odcjepljuje se 1996. *Autoškola ZEBRA d.o.o.* koja počinje djelovati kao samostalni pravni subjekt.

Iz tablice je vidljivo da je velik broj kandidata polagao vozačke ispite u tom razdoblju (prosječno 540 godišnje), što je pokazatelj ekonomske moći građana i zajednice koja im je omogućivala izvore

Vozila AMD PS na poligonu s kandidatima, 1980-ih

Broj osposobljenih kandidata u AMD PS i AŠ Eminent od 1978. do 1993.

Godina	Broj kandidata	Godina	Broj kandidata	Godina	Broj kandidata	Godina	Broj kandidata
AMD PS		AMD PS		AMD PS		EMINENT	
1978.	482	1983.	664	1988.	420	1991.	688
1979.	676	1984.	480	1989.	622	1992.	1.091
1980.	761	1985.	347	1990.	720	1993.	193
1981.	671	1986.	362				
1982.	456	1987.	520				

prihoda. Od 1981. zaključno s 1993. vozačke ispite svih kategorija polagalo je 5.472 kandidata. Dakle u 40-godišnjem razdoblju (1954.-93.) obučeno je gotovo 9.000 osoba za vožnju motornim vozilima. Crveni križ Slatina od 1990. ima podatke za one kandidate koji su polagali PP samo za A i B kategorije. Od 1994. to je još 6.548 novoobučenih vozača. Ukupno su slatinske auto-škole za 60 godina rada osposobile između 15.500 do 16.000 vozača.

Zanimljiva činjenica je da jedino automobili s područja Slatine imaju registarske tablice s dvjema različitim oznakama. Od početka su tablice imale oznaku PS (*Podr. Slatina*) koja se zadržala do danas, a od 2005. u prometu je i druga reg. tablica s oznakom SL (*Slatina*) za vlasnike koji su od te godine promijenili automobile.

Slatina – Zdravi grad

Na inicijativu Rudolfa dr. Brijačka, tadašnji gradonačelnik Slatine Ivan Levar, nakon povratka s *Motovunske ljetne škole unaprjeđenja zdravlja* u srpnju 1996. pokreće proceduru u gradu Slatini za učlanjenje u *Hrvatsku mrežu zdravih gradova (HMZG)*. Slatina je članicom postala 10. 11. 1996., čime je bila jedan od 10 gradova u RH koji su prvi pristupili HMZG. Za koordinatora je imenovan Vladimir Jelenčić, tajnik GD CK Slatina. Hrvatska mreža zdravih gradova je asocijacija hrvatskih gradova i županija okupljenih oko ideje promicanja zdravlja. Mrežu čine gradovi/općine/županije koji su na svojim općinskim/gradskim/županijskim Vijećima/Skupštinama donijeli odluku o pokretanju projekta *Zdravi grad/Zdrava županija* i odluku o pristupanju Hrvatskoj

mreži zdravih gradova. Ovaj dugoročni razvojni projekt Europskog dijela WHO počeo je u Hrvatskoj 1988. sa Europskom konferencijom Zdravih gradova održanoj u Zagrebu, gdje je održana i 20 godina poslije.

Nastojao sam pod formalnu kapu projekta Slatina - Zdravi grad (ZG) staviti sve slatinske udruge koje su se bavile socijalno-zdravstvenom djelatnošću, kako bi zajednički djelovali prema mogućim donatorima, te lakše odrađivali zadaće Mreže. Svaka bi udruga pri tome sačuvala svoju autonomiju, ali želje za takvom kohezijom nije bilo. Također, nismo mogli osnovati ni Gradski ured - ZG Slatina, čime bi se lakše financirale sve aktivnosti. Edukacije Mreže (Suportivnog centra) *Zdravlje u zajednici* održavaju se svake veljače na Školi narodnog zdravlja Andrija Štampar u Zagrebu. Njih je prošlo svega troje Slatinčana kako bi upoznali ovaj decentralizirani model upravljanja zdravljem u zajednici. Vodstvo slatinskih udruga najviše je bilo zainteresirano za predstavljanje rada svoje udruge na proljetnom *Sajmu zdravlja* prvo u Osijeku, a zatim u Vinkovcima. Najjaču postavu (35 članova udruga) imali smo 2007. na 11. Sajmu zdravlja kada su svoja dostignuća kroz radionice i prezentacije predstavile slatinske udruge: KLA, OUSI, Pro Vita 4+, Udruga dijabetičara, *Lutkarsko kazalište Slamaka*, udruga mladih *KRIK* i Crveni križ. Panel prezentacijom predstavljen je i projekt *Novo lice Slatine*. Zbog obveze participacije za *Motovunsku ljetnu školu* te *Jesenske sastanke zdravih gradova* po različitim hrvatskim gradovima, nismo išli redovito. Od 2001. s profesorima i učenicima SŠ gotovo svake godine sudjelujemo u projektu Škola demokracije u SŠ Mate Blažine u Labinu.

Nelegalizirani pečat projekta
Slatina - Zdravi grad

U sklopu projekta Slatina - ZG proveli smo nekoliko malih i kratkih aktivnosti za dobrobit zajednice i pojedinca. Jedan od njih bio je otvaranje *Zelenog telefona* 1999. na koji smo primili 20-ak poziva slatinskih građana vezanih za ekološke, komunalne i druge probleme zagađivanja okoliša. Prosljedili smo ih nadležnim gradskim uredima i komunalnom poduzeću, ali oni nisu bili baš najsretniji neposrednom demokracijom građana. Svake godine u proljeće i jesen organiziramo *Šetnju slatinskim brežuljcima* na koju se odazove od 10 do 70 građana. Crveni križ Slatina u ime projekta Slatina – Zdravi grad organizirao je desetak javnih tribina ili promocija knjiga raznih autora. Jedna od tribina bila je 2007. *O radnom vremenu ugostiteljskih objekata u Slatini*, a druga, zajedno s HVIDR-om, *Odnos društva prema hrvatskim braniteljima* (o razlozima prevelikog broja suicida u njihovoj populaciji).

Budući da je grad Slatina redovito plaćao godišnju članarinu HMZG, odlučili smo se 2007. pripremiti za provedbu *Brze procjene stanja (RAP) zdravstvenih prioriteta građana*. Zato je Sanja Valent, službenica Gradske uprave, te godine prikupljala eseje o gradu koje su pisali pokretači slatinske zajednice iz javnog, civilnog i profitnog sektora. Na temelju (nažalost malobrojnih) eseja i određenih statističkih podataka dr. sc. Selma ŠOGORIĆ, koordinatorica i *duša* Mreže, pripremila je panel konferenciju, koja je održana 7. i 8. ožujka 2008. Na RAP se odazvalo svega četrdesetak slatinskih uglednika od 120 pozvanih, među kojima i gradonačelnik Ivan Roštaš. U raspravama po grupama koje je usmjeravala dr. Šogorić pokušalo se iznaći 5 prioriteta zdravstvenih potreba grada Slatine i dobiti *Gradsku sliku zdravlja*. U živoj diskusiji tematske grupe iznjedrile su 5 najvažnijih područja na kojima bi trebalo raditi kako bi se zdravstvena slika grada poboljšala:

- 1) Nezaposlenost/loša kvaliteta zaposlenosti/niska obrazovna struktura stanovništva
- 2) Razvoj komunalne infrastrukture
- 3) Razvoj građanskog društva/društvena infrastruktura
- 4) Socijalna i pronatalitetna politika/razvoj politike jednakih mogućnosti

5) Djeca i mladi.

Nažalost, sve je ostalo na ovoj konstataciji jer naknadnim raspravama nije stvoren Gradski plan za zdravlje, kao obvezujući operativni plan politike zdravlja s definiranim provedbenim rokovima i predviđenim novčanim sredstvima. Danas, nakon 6 godina, vidljivo je da su se samo 2. i 3. prioritet donekle poboljšali. Slatina bez sumnje ima najuspješnijih nevladin sektor u županiji koji svojim projektima aplicira na brojne natječaje domaćih i EU strukturnih fondova. Izgradnja komunalne infrastrukture (vodovodne i kanalizacijske mreže, solidna javna rasvjeta), za koju su nadležne JLS, zadovoljavajuća je, a Slatina je 2. 12. 2011. dobila i kvalitetnu prometnu zaobilaznicu dugu 10,2 km kojom se s gradskih ulica izmjestilo prometovanje tranzitnih tegljača.

U prioritetima nije naveden niti jedan realni zdravstveni problem, iako su brojni Slatinčani u srednjim godinama žrtve moždanih i srčanih udara. Prevelik broj Slatinčana s obiteljima iselio se u veće centre u potrazi za poslom, pa i inozemstvo, i tamo namjerava trajno ostati. Svake godine mnogo mladih slatinskog kraja radi u sezonskom poslovima na Jadranu, a ostatak godine ovisi o potpori svojih roditelja. Socijalna politika je umijeće krpanja rupa iz ionako siromašnog gradskog proračuna, dok je Centar za socijalnu skrb Slatina u hrvatskom vrhu s relativno najvećim brojem korisnika. Pronatalitetna politika slijedi politiku države,

Gradonačelnik Slatine Ivan Levar na sastanku HMZG u Motovunu, 1996.

Dr. sc. Selma Šogorić i gradonačelnik Slatine prof. Ivan Roštaš, na konferenciji u Slatini, 2008.

a to je nesustavna, minimalna i prigodna potpora mladim obiteljima, tj. demografskoj obnovi Hrvatske. Mladeška scena (nekoć jaka) s udrugom *Krik* je posustala, a udruga *Klub urbane kulture (KUK)* nije razvila svoje potencijale. Hvalevrijedan je trud mladog vodstva *KUD-a Dika* koje okuplja pedesetak osoba mlađe i srednje dobi. Najaktivnija je *Udruga umirovljenika Slatina* koju predvodi poduzetni Vladimir Domić i organizira česte izlete, zabave i boravke u toplicama za svoje članstvo.

U ožujku 2010. izdana je knjiga HMZG *Pokret zdravih gradova-djelotvorno znanje za zdravlje* koju je uredio tajnik Mreže novinar Duško Popović. U njoj su opisana iskustava svih hrvatskih gradova, uključenih u HMZG, u rješavanju različitih pristupa zdravlju u zajednici kroz proteklih četvrt stoljeća. Prilog riječju i slikom o Slatini – Zdravom gradu nalazi se na stranicama 442.-447. Zadnjih nekoliko godina grad Slatina više ne plaća članarinu Mreži, pa su se sve vanjske aktivnosti smanjile, a vjerojatno je došlo i do zamora materijala jer nismo razvili gradske modele zdravstvene politike.

Udruga NAŠA NADA

Upornošću Božene Anić, predsjednice udruge SANUS iz Splita (za pomoć roditeljima djece oboljele i liječene od malignih bolesti) konačno je 2. 4. 2007. u Slatini uz asistenciju

CK Slatina osnovana udruga NAŠA NADA s istom svrhom. Ova udruga sa sjedištem u Slatini djeluje na području cijele Virovitičko-podravske županije. Njen prvi predsjednik bio je Abuzeid dr. EL RASHEID (1939.-2009.) tragično preminuli pedijatar u slatinskom Domu zdravlja, a tajnik dipl. inž. Siniša Rajnović. Udruga je postigla da joj je zagrebački gradonačelnik Milan Bandić dao trosobni stan u Zagrebu na korištenje, za koji plaćaju samo režijske troškove. U njemu za vrijeme medicinskog tretmana oboljele djece u zagrebačkim bolnicama, besplatno borave roditelji (ne samo iz VPŽ), koji svojoj djeci tijekom dana pružaju njegu i potporu u bolnici. Humanitarnim akcijama i aukcijama slika udruga skuplja sredstva za troškove liječenja bolesne djece i plaćanje režijskih troškova stana u Zagrebu. Pojedina djeca iz udruge boravila su nekoliko puta na ljetovanju na Bjelolasici, odnosno zimovanju u Makarskoj u organizaciji *Sanusove mreže udruga*. Sadašnji predsjednik udruge Naša nada je profesor Denis OSTROŠIĆ, dugogodišnji suradnik Crvenog križa Slatina.

Abuzeid dr. El Rasheid (1939.-2009.) neonatolog i pedijatar, prvi predsjednik udruge Naša nada

Rješavanje socijalne problematike

Centar za socijalnu skrb Slatina

Socijalna skrb je organizirana djelatnost od javnog interesa za Republiku Hrvatsku čiji je cilj pružanje pomoći socijalno ugroženim osobama, kao i osobama u nepovoljnim osobnim ili obiteljskim okolnostima, koja uključuje prevenciju, promicanje promjena, pomoć u zadovoljavanju osnovnih životnih potreba i podršku pojedincu, obitelji i skupinama, u svrhu unapređenja kvalitete života i osnaživanja korisnika u samostalnom, zadovoljavanju osnovnih životnih potreba te njihovog aktivnog uključivanja u društvo. (Zakon o socijalnoj skrbi NN 153/13)

Gledano povijesno, socijalna skrb kao organizirana djelatnost na našem području datira od 1967. godine. Naime, u evidenciji i dokumentaciji pronađen je dokument od 9. 11. 1967. kojim je utvrđeno radno mjesto referenta za socijalnu zaštitu pri Odjelu za upravno-pravne poslove i upravni nadzor Skupštine općine Podravska Slatina. Na te je poslove raspoređena Dušanka Lavnić, udana Perović, prva školovana socijalna radnica s našeg područja. Uz nju je na tim poslovima radila i druga socijalna radnica Mirjana Nikčević. Takav način rada odvijao se do 1. 1. 1976. kada je osnovan SIZ socijalne zaštite općine Podravska Slatina i pri njemu Centar za socijalni rad Podravska Slatina sa sjedištem na sadašnjoj adresi V. Nazora 5/I. Tim je Centrom rukovodio pravnik Mladen Filipović, a nakon njega Rajko Milnović, također pravnik. Za direktora Centra 1983. imenovana je socijalna radnica Milica Smiljanić koja je na toj dužnosti bila do umirovljenja 1991. Rukovođenje Centrom preuzeo je pravnik Ivan Lah, zatim dipl. psiholog Željko Perić, i od 2012. soc. radnica Ljiljana Randelj koja je i sada na toj dužnosti.

Tijekom 1984. došlo je do novog preustroja socijalne skrbi, ukinuti su SIZ-ovi te je 1. 7. 1984. osnovan Centar za socijalni rad općine Podravska Slatina i općine Orahovica. Od tada ta dva centra stalno djeluju zajedno, ovisno o trenutnoj zakonskoj regulativi. Nadalje, 18. 10. 1990. osnovan

je Republički fond socijalne zaštite, Centar za socijalni rad – Podružnica P. Slatina – Orahovica. Sve što je do sada navedeno za socijalnu službu u Slatini, vrijedi i za socijalnu službu u Orahovici. Prvi socijalni radnik na orahovačkom području bio je Franjo Boljkovac. Centrom, odnosno Podružnicom u Orahovici, rukovodili su soc. radnici Ivica Mezak, zatim Ivanka Kufner koja je i sada na toj dužnosti. Od 25. 3. 1998. služba se izdvojila iz Republičkog fonda socijalne zaštite i osnovan je Centar za socijalnu skrb Slatina – Podružnica Orahovica. Na takav način Centar je djelovao do 20. 11. 2011. kada je osnovan Zavod za socijalnu skrb u Virovitičko-podravskoj županiji. Za naše područje osnovan je Područni centar za socijalnu skrb s Uredom u Orahovici. Ovo nije točno Već sljedeće godine novim ustrojem socijalne skrbi ukinut je Zavod te je 1. 5. 2012. osnovan Centar za socijalnu skrb Slatina s Podružnicom u Orahovici koji na taj način djeluje i danas. Prema uvodno citiranom Zakonu Centar je javna ustanova koju je Rješenjem osnovalo Ministarstvo socijalne politike i mladih za područje gradova Slatine i Orahovice, te općina Čađavica, Mikleuš, Nova Bukovica, Sopje, Voćin, Crnac, Čačinci i Zdenci. Tim rješenjem Centar pokriva područje od 34.881 stanovnika, od čega je 11.416 na području Podružnice Orahovica.

Centar na temelju javnih ovlasti rješava u prvom stupnju u upravnom području socijalne skrbi, obiteljskopravne i kaznenopravne zaštite i drugim pravima u skladu s odredbama Zakona o socijalnoj skrbi i drugih posebnih propisa. CZSS Slatina priznaje slijedeća prava u sustavu socijalne skrbi: zajamčenu minimalnu naknadu, naknadu za osobne potrebe korisnika smještaja, jednokratne naknade, naknade u vezi s obrazovanjem, osobnu invalidninu, doplatu za pomoć i njegu, status roditelja njegovatelja ili status njegovatelja, naknadu do zaposlenja i socijalne usluge (prva socijalna usluga, savjetovanje i pomaganje, pomoć u kući, psihosocijalna podrška, rana intervencija, pomoć pri uključivanju u programe odgoja i redovnog obrazovanja, boravak, smještaj i organizirano stanovanje).

U području obiteljskopravne zaštite Centar postupa prema odredbama važećih zakonskih propisa (Obiteljski zakon, Zakon o privremenom uzdržavanju itd.) i

*Ljiljana Randelj, dugogodišnja
volonterka i predsjednica CK
Slatina, 1993.-2012.*

priznaje prava, odnosno određuje i provodi mjere obiteljskopravne zaštite. U području kaznenopravne zaštite Centar također postupa prema odredbama važećih propisa (Zakon o sudovima za mladež, Kazneni zakon, Zakon o zaštiti od nasilja u obitelji, Prekršajni zakon itd.), provodi odgojne i druge mjere prema maloljetnicima i odraslim osobama. Osim javnih ovlasti Centar obavlja i druge stručne poslove s ciljem sprječavanja i suzbijanja socijalnih i osobnih problema, surađuje s drugim ustanovama socijalne skrbi, udrugama, vjerskim zajednicama, drugim pravnim i fizičkim osobama koje obavljaju djelatnost socijalne skrbi, jedinicama lokalne i područne samouprave, ustanovama iz područja prosvjete, odgoja i obrazovanja, zdravstva, te sa svima koji žele, mogu, a i moraju sudjelovati u suzbijanju i sprječavanju socijalnih i osobnih problema.

Navedene poslove u CZSS Slatina trenutno obavlja 20 zaposlenika, od kojih je 14 stručnih i 6 ostalih. Stručni radnici su 10 socijalnih radnika, 3 pravnik i 1 psiholog.

Djelatnost socijalne skrbi i Crvenog križa u Slatini usko je povezana i ima dugu tradiciju zajedničkog djelovanja i poduzimanja akcija humanitarnog karaktera. Naročito je ta aktivnost značajna od Domovinskog rata kada smo zajedno radili na zbrinjavanju brojnih prognanika, izbjeglica i drugih stradalnika, a potom na pružanju pomoći i usluga socijalno ugroženim te ostalim

osobama i obiteljima u potrebi. Nadalje, stručni radnici Centra osobno participiraju u radu samog Crvenog križa kao volonteri. Zadnjih godina posebno je značajan rad na zajedničkom provođenju socijalnih projekata financiranih od strane UNHCR-a, pojedinih ministarstava, Europske unije, te lokalne i područne samouprave.

Ljiljana Randelj, dipl. soc. radnica

Socijalno vijeće grada Slatine

Socijalno vijeće grada Slatine osnovano je u ljeto 1993. nakon ustrojavanja grada Slatine kao administrativne jedinice lokalne samouprave u RH. Obično se sastaje po potrebi, kada su zaduženi gradski djelatnici prikupili dovoljan broj zahtjeva građana za pomoć koje je trebalo rješavati. Ovo tijelo ima 7 do 9 predstavnika iz onih pravnih subjekata koji se bave socijalnom problematikom: Centar za socijalnu skrb, župni Caritas, Udruga umirovljenika, sindikat, škole, Crveni križ i dr. U prva dva mandata predstavnica CK Slatina bila je naša dugogodišnja aktivistica učiteljica Jela Blažević.

Kao stvarni servis SV grada Slatine Crveni križ bio je u razdoblju 2001.-2003. kada smo uključili sva 3 naša djelatnika u poslove prikupljanja podataka, provjere na terenu i prezentiranja zahtjeva socijalno ugroženih osoba Socijalnom vijeću. U 2001. zaprimili smo zahtjeve i obradili 292 obitelji iz grada i 186 obitelji iz 13 prigradskih naselja. Sami smo distribuirali dio materijalne pomoći. Posredovali smo da 126 siromašne djece ima besplatnu školsku kuhinju, za svaku od 479 obitelji podijeljen je 81 bon za kruh u vrijednosti 300 kn. U 2002. godini Socijalno vijeće grada Slatine je iz gradskog proračuna pomoglo 918 korisnika (obitelji i učenike) u 15 različitih vrsta pomoći (usluga). Vrijednost koja je plaćena ili oslobođena plaćanja ukupno je 257.060 kn. Te godine podijeljeno je 330 prehrambenih paketa od 90 kn dobivenih od kompenzacija slatinskih poduzeća koja nisu plaćala svoje komunalne i druge obveze. Doniran je ogrjev za 20 obitelji, godišnja uplata školske kuhinje za 133 učenika, bonovi za kruh za 155 obitelji. Za 2003. nemamo podatke. U utvrđivanju stvarnog stanja korisnika u njihovim kućama

svesrdno je pomagala Ruža Šipec, tadašnja predsjednica Udruge umirovljenika. Od 2004. provjere na terenu su nažalost ukinute zbog obveze da se Rješenja strankama pišu upravnim postupkom samo na osnovi izjave koju pod krivičnom odgovornošću daju stranke u potrebi. Zbog te birokratizacije postupka, predstavnici udruga u Socijalnom vijeću postali su samo ukras i mašinerija za dizanje ruku za potvrđivanje već gotovih rješenja.

Udruga PRO VITA 4+

Osnivačka skupština udruge PRO VITA 4+ (udruga obitelji s 4 i više djece) bila je 2. 10. 2004. godine u Centru NVO-a u Slatini. Udruga je osnovana radi pomaganja velikom broju višečlanih obitelji na slatinskom području (osobito voćinskom od 1992. kada su ga nastanili Hrvati s Kosova). Cilj joj je skrb za višečlane obitelji u svakom pogledu i borba za donošenje zakonskih propisa koji će poticati demografsku obnovu RH i proširenje prava velikih obitelji radi zaštite njihove djece i pružanja istih mogućnosti prilikom odgoja i školovanja od najranije dobi do fakulteta. U godini osnivanja bilo je registrirano 160 višečlanih obitelji. Sam poticaj za osnivanje udruge dala je viša med. sestra Stana Jaković, i sama Hrvatica iz letničkog kraja, koja je i popisala prvih 100 obitelji. Za prvog predsjednika udruge izabran je prof. Damir Balković, a za tajnicu Anđelka Šiser. Sljedeća predsjednica bila je Jasminka dr. Nedić, a nakon nje od 2008. do danas Klementina NAJCER, a tajnik Mitar Jaković. Odbor i Skupština udruge redovito se sastaju i donose odluke potrebne za djelovanje i aktivnosti udruge.

Udruga usko surađuje s Crvenim križem Slatina, osobito na podjeli humanitarne pomoći zajedničkim korisnicima. To su uglavnom rabljena odjeća i obuća, te higijenski i bebi paketi, odnosno prehrambeni paketi

iz povremenih donacija. Od 2005. Slatinska banka d.d. dariva svake godine 12.000 kn za koje zajednički kupujemo prehrambene i higijenske artikle za 40 višečlanih obitelji. Sredinom prosinca, zajedno s prigodnim poklonom banke, predsjednica Uprave banke gđa Angelina Horvat uručuje pakete izabranim obiteljima u Centru NVO-a. Osim toga, od 2005. radi ulaganja u budućnost djece Slatinska banka d.d. svakoj novorođenoj bebi (četvrtoj i sljedećoj po redu, te trojčicama) otvara štednu knjižicu s pologom od 50 Eura koji će se moći podići tek kad dijete pođe u školu.

Neformalnom edukacijom do tolerancije i inkluzivnosti prvi je veći projekt kojeg je provela udruga Pro Vita 4+ u drugoj polovini 2006. godine. Projekt vrijedan 30.000 kn financiralo je Ministarstvo obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnost. Podijeljen je na dva dijela: edukacijski – koji je vodio profesor SŠ M. Marulića Zorislav Jelenčić – i zdravstveni koji je provela Jasminka dr. Nedić. Održano je ukupno 25 radionica i predavanja za oko 300 učenika iz Slatine, Čeralija i Voćina u kojima je sudjelovao dvadesetak edukatora sa slatinskog područja. Liječnica Nedić održala je tijekom prosinca

Podjela paketa Slatinske banke, 2005. - 2013.

Dječaci
Djevojčice

Štedne knjižice SLATINSKE BANKE za bebe									
2005.	2006.	2007.	2008.	2009.	2010.	2011.	2012.	2013.	Ukupno
17 D	9 D	13 D	16 D	10 C	15 D	11 D	15 C	10 D	110 D
15 C	7 C	2 C	10 C	8 D	6 C	10 C	11 D	8 C	83 C
32	16	15	26	18	21	21	26	18	193

Djeca Ilije Iličića – izbjeglice iz BiH smješteni u selu Macute

2006. i siječnja 2007. u 12 mjesta prezentaciju *Prevenција raka dojke i dobrobiti dojenja* (u sklopu istog projekta) za pretežno seosku populaciju od oko 300 žena.

Pro Vita 4+ kao nositelj i Crveni križ Slatina (logistička potpora) ostvarili su do sada i nekoliko zajedničkih manjih projekata koje je većim djelom financirala *Zaklada Slagalice* iz Osijeka kroz natječaj *Naš doprinos zajednici*. Najvrjedniji od njih bio je izgradnja autobusnog ugibališta i stajališta u drugoj polovini 2012. na veoma prometnoj Podravskoj magistrali na izlazu iz sela Bistrice. Sa 13.000 kn iz zaklade, te volonterskim radom i doprinosom *Hrvatskih cesta Bjelovar* u materijalu i mehanizaciji ukupno je uloženo oko 125.000 kn. Postignuto je da školska djeca pri odlasku i dolasku iz škole autobusom ne moraju hodati 700 m po opasnoj cesti bez pješačke staze do autobusnog stajališta u selu.

U pismu koje je 3. 4. 2009. Nacionalna koordinacija udruga obitelji sa četvero i više djece (među kojima je i udruga Pro vita 4+ iz Slatine) uputila potpredsjednici Vlade RH Jadranki Kosor, nalazi se 7 prijedloga, odnosno zahtjeva za poboljšanje statusa višečlanih obitelji kao prilog demografskoj obnovi hrvatskog društva.

1. Ukidanje cenzusa za dječje doplatke obitelji sa četvero i više djece.

2. Obnavljanje statusa roditelja odgajatelja za jednog od roditelja iz obitelji

s četvero i više djece koja će nositi sva prava zaposlenih osoba (odgojiteljice u vrtiću) prema Zakonu o radu sve dok i zadnje dijete ne završi školovanje.

3. Mogućnost izbora za jednog od roditelja obitelji sa četvero i više djece da zasnuje odnos na pola radnog vremena dok mu djeca ne završe školovanje, a da mu država omogući primanja do ukupne plaće (kao kod bolesnog djeteta).

4. Povratak dječjih doplataka za djecu koja su punoljetna dok ne završe školovanje (studenti).

5. Priznanje mirovina za jednog od roditelja iz obitelji sa četvero i više djece čija su djeca odrasla, a nisu ostvarili pravo na mirovinu po nekoj drugoj osnovi.

6. Dodjela stanova za mlade bračne parove do 28 godina i obitelji s troje i više djece ili dobivanje povoljnih kredita: bez udjela, uz male kamate i poček od 3 godine; Dodjela građevinskih parcela i materijala mladim obiteljima s troje i više djece na selu.

7. Poboljšanje statusa majki: skrb za majke do treće godine djetetova života, zabranjen otkaz trudnicama i pravo na plaćeni dopust do godine dana. Nezaposlene majke bi za vrijeme «porodiljnog dopusta» dobivale prosječnu plaću u RH, mirovinski staž i socijalnu zaštitu.

Bez hrabrih obitelji koje i u recesiji donose život ova država postaje groblje za sve hrvatske građane – završava pismo. Odgovora nije bilo ni 2009. niti su ga kroz kvalitetniju zakonsku regulativu dale naredne Vlade.

Klementina Najcer, predsjednica udruge Pro Vita 4+ od 2008.

Prosvjetno-odgojno područje

Suradnja škola i CK Slatina

Pučke škole na slatinskom području polazilo je 1918. godine 2.427 učenika, a kotar PS imao je 34.727 stanovnika. Deset godina kasnije bilo je 36 škola, 56 učitelja i 2.789 učenika. To su bile četvorogodišnje narodne škole + *opetovnica* koja je održana do 1930. *Zakon o narodnim školama* donesen je 1929. po čijim odredbama postoji *osnovna 4-razredna i viša narodna škola*. Poslije 2. svjetskog rata donesen je 1946. u *Zakon o sedmogodišnjem obaveznom školovanju*, koja je bila jedino u PS, dok su sve ostale OŠ ostale 4-godišnje. Prema Godišnjaku Ministarstva prosvjete NRH 1949./50. na slatinskom kotaru je 22 četverogodišnje škole, 26 šestogodišnjih i 1 sedmogodišnja škola u Slatini. Na slatinskom području 1965./66 je 6 osmogodišnjih škola sa 173 razreda, 188 nastavnika i 5.673 učenika kao nikad prije ni poslije toga. To su bile matične škole u Slatini, Mikleušu, Voćinu, Novoj Bukovici, Vaškoj i Čađavici sa 30 područnih od kojih se zbog raseljavanja do 1977. ugasilo 18 škola. Danas u 6 matičnih škola ima nešto više od 2.000 učenika.

Odlukom kraljevske Zemaljske vlade do 1917. u Slatini je 2. 1. 1918. počela je s radom *Viša pučka škola realnog smjera*, Koncem 1924. ta škola dobiva naziv *Građanska škola*. Građanska škola se 1945. ukida, te radi kao Niža realna gimnazija – sedmoljetka. *Srednja ekonomska škola* otvara se 1959. u Slatini sa 108, a 1963. *Gimnazija* sa 85 učenika. Obje škole 1970. gube samostalnost kao i *Šegrtska (ŠUP)* osnovana 1922. i uključuju se u Srednjoškolski centar PS.

Crveni križ je nakon 1. Svjetskog rata imao svoje organizacije podmlatka u svim osnovnim i građanskoj školi. Njihov rad je bio veoma razvijen, kao i svijest o potrebi kolegijalnog pomaganja i solidarnosti sa siromašnima za koje su se organizirala česta prikupljanja hrane i odjeće. Plaćala se mjesečna članarina Crvenom križu iz kojeg su se financirale spomenute akcije solidarnost. Nakon 2. svjetskog rata

organizacije CK bile su također osnovane pri svakoj osnovnoj školi, a plaćanje članarine bio je uvjet dobivanja humanitarne pomoći, odnosno besplatnog ljetovanja kasnije. Svaka škola je dobivala toliko besplatnih mjesta proporcionalno uplaćenju članarini. Od 1973. učenici svih osnovnih i SŠC PS uključuju se u akciju Solidarnost na djelu, što je ostala praksa sve do danas. Učenici OŠ pomažu CK Slatina i prilikom izvedbe njegovih ostalih aktivnosti kao što su međugeneracijski susreti te za formiranje ekipa za natjecanja iz PP i znanja o pokretu Crvenog križa. Crveni križ im vraća ljubav davanjem namirnica za školske kuhinje do 1998., posredovanjem za besplatnu kuhinju siromašnim učenicima pri socijalnim vijećima JLS, besplatnim ili subvencioniranim ljetovanjima na moru, božićnim paketićima *Love in box* koje šalju Englezi od 1998. i dr. Suradnja je uvijek bila kvalitetna i na obostranu korist. Jedan dio nastavnog kadra je angažiran je po potrebi u realizaciji spomenutih aktivnosti, dok kontinuirani angažman, osim 2001.-2002, više nije zaživio. Nastavnici su obescijenjeni niskim primanjima, iz čega proizlazi i nesigurna egzistencijom pojačana kontinuiranim smanjivanjem broja učenika. Poštovanje koje su nekada imali od učenika i zajednice u novim društvenim odnosima ostalo je na minimalnoj razini. Dok se ne pronađu novi načini motivacije nastavnika koji jedini mogu utjecati na učenike, u smislu da neki novi program Crvenog križa, ili bilo koga drugog prihvate ili ne, bojim se da neće biti pomaka na bolje.

U OŠ Josipa Kozarca u Slatini održano je Međuzupanijsko natjecanje mladeži HCK, 2014.

Voditelji morskog tabora u Privlacima kod Nina, 1966. (Tina Čović stoji prva slijeva, do nje je Antun Repić, načelnik OI, Slava Petrović, kuharica i Dušan Grijak starješina tabora)

Savez izviđača općine (SIO) Podr. Slatina (1957.-1991.)

Na inicijativu direktora OŠ LTB u P. Slatini Oskara Cuculića osnovan je 25. 9. 1957. Odred izviđača (OI) Milan Klajn, a prvi osnivači bili su Vladimir Gabrić, Antun Repić i Branko Tatalović. OI ima je odmah u početku 3 voda sa 64 izviđača, od kojih se jedan zvao Sidro. Nakon dvije godine osnovan je OI u Novoj Bukovici, a 8.10.1962. i Savez izviđača općine P. Slatina (SIO). Poslije je osnovan OI u Voćinu i samostalne čete u Vaškoj i Čadavici. Slatinski odred s dugogodišnjim načelnikom Antunom REPIĆEM, koji je ujedno bio i jedan od instruktora, ažurno je vodio evidenciju članstva koje se kretalo od 170 do 200 članova svake godine. Većina članova bili su osmoškolci sa jakom jezgrom srednjoškolaca i 10-ak iskusnih voditelja

Polazak izviđača na Prvić sa slatinskog kolodvora 1970 - ih.

(brđana). Odred je redovito sudjelovao na akcijama uljepšavanja mjesta, škola i spomen obilježja, raznim manifestacijama i proslavama datuma iz NOB-a, te uzgojem i zasađivanjem sadnica drveća. Svake godine išli su na veće akcije republičkog i saveznog značaja. Prvi šumski tabor bio je 1958. na Pohorju sa 6 osnivača, zatim Drvar, Petrova gora, Šušnjarska bitka, a prvi morski tabor imali su 1962. u Sutomoru u Crnoj Gori sa 22 izviđača. Također su imali i dosta šumskih taborovanja na bližim lokalitetima na Papuku: lager Sekulinci, Velika, Zvečevo, Jankovac. Putovalo se uglavnom vlakom i kamionima privrednih poduzeća. U Spomenici slatinske OŠ LTB stoji: Izviđači aktivni u akciji Zagreb 1965., i četa je specijalno pohvaljena. Drugi morski tabor sa 76 izviđača imali su 1965. na Loparu na Rabu. Zatim slijedi morski tabor u Privlacima (96 izviđača) kod Nina 1966., i od 1967. kreće otok Prvić sa 60 izviđača. Vodstvo izviđača trudilo da troškovi ljetovanja za djecu budu minimalni, (kako bi mogla ljetovati i siromašna, pa i problematična djeca) pa su tražili dotacije u hrani i novcu od slatinskih poduzeća (Slatinka, Uzor, Veterinarska stanica), Crvenog križa i garnizona JNA u Slatini. Slatinski odred sastojao se od 3 čete izviđača i 3 čete planinki (u 2 osnovne škole, te zajedno u Gimnaziji i Ekonomskoj školi) i Kluba brđana (veterana) Točak kojemu je jedno vrijeme predsjedavao Milan Janković. Održavani su redoviti tečajevi za nove izviđače sa predradnicima koji su obučeni na republičkim tečajevima, i svi su morali imati svoje odore. Imali su čak i tečajeve skijanja, i kao izviđači natjecali se u rukometu koji je slatinski najaktivniji i najbrojniji sport. U prirodi su sprovodili programe vještastva. Kroz razna natjecanja pa i organiziranje republičkih (ROT), taborske vatre, radne akcije, i javne mimohode pokazivali su slatinskoj javnosti snagu i volju za rad, makar je i tada bilo neriješenih problema (kao nedostatak prostora za rad). Izviđači su osobno obilazili darovatelje krvi po kućama i obavještavali ih o akcijama DDK koje su sprovodio Crveni križ Slatina. Na republičkim akcijama NNNI od sredine 1960-ih isticali su se izviđači u sanitetu, te kao novinari, vatrogasci, vezisti i osmatrači.

OI Milan Klajn pokrenuo je 1967. marš Tragom slavonskih partizana na koji su svake godine po završetku školske godine išli 8.

razredi OŠ cijelog kraja. Od svake škole pješačilo se 20-30 km do partizanske bolnice u Gudnogi, a vikend tabor bio je za sve zajedno sa pripadnicima JNA na lageru Sekulinci. Uz Repića zaslužnici da se je izviđački pokret na širem slatinskom području razvio da respektabilne razine bili su Zdenko BEDEKOVIĆ zvani Zec starješina OI u N. Bukovici, a kasnije i dugogodišnji načelnik SIO P. Slatina, te kroz vrijeme starješine četa i vodova po školama: Dušan Grijak, Ksenija Mihalec, tajnica Nevenka Žigić, blagajnica Jasna Petrović čija majka Slava je bila dugogodišnja kuharica na taborovanjima, Cecilija Sukalić, Rajko i Tomo Lavrnić, Vinko Bauer, Biljana Tomašević, Saša Govedarica, Nenad Avirović, Pero Petrović, Tina Čović-tajnica CK Slatina kao sanitetski referent, Slavica Mikić, Dušan Kabić, vojno lice Trifun Sogić, Antun Venus, a kasnije su kao vođe tabora na Prviću Dragica Mokricki, Joža Horvat, Tomislav Boban i dr.

Ova je društvena organizacija dugo je godina bila nositelj sportskog i kulturnog života u gradu Slatini. Može se slobodno reći da je to udruga koja je ostavila najjači pečat rada sa slatinskom mladeži kroz 34 godine. Gotovo da nema obitelji u kojoj netko nije bio u izviđačima. Kroz izviđačke redove prošlo je više od 20.000 mladih slatinskog kraja, a na taborovanjima (na moru i drugim lokacijama) bilo je više od 3.000 članova. Savez izviđača općine Podr. Slatina (SIO PS) imao je 1988. godine oko 1.200 članova u 5 odreda izviđača (OI) i jednu samostalnu četvu. U Voćinu je OI Karaula imao 3 čete (jednu planinki), a u Miklešu je 1991. djelovao OI sa 50- tak izviđača koje su vodile nastavnice Nena Graovac, Nada Milković i Marko Kragujević. Od 1998. do 2004. u Miklešu je bio aktivan OI Mikleuš koji je okupljao 150 aktivnih i još 50 izviđača kada se išlo na izlete. Njih je vodio predsjednik Milan MARČETIĆ Baja, a pomagala su mu braća Hlavaček, Nada Milković, Denis Ivanković i Zlatko Rogović.

Taborovanje na otoku Prviću od 1968. do 1990.

Zlatno doba morskog taborovanja slatinskih izviđača počinje s otokom Prvićem kraj Šibenika 1967. i traje zaključno s 1990., pune 24 godine. Svake godine

Slatinski izviđači po prvi puta kroče otokom Prvićem prema svome taboru, 1968. Vodi ih tajnica OI Nevenka Žigić

Kupalište slatinskih izviđača na otoku Prviću

iznova su podnosili zahtjev za dozvolu taborovanja izviđača na terenu zvanom baterija Lavrenčevica čiji je vlasnik bila JNA, Vojna pošta (VP) 6938 Šibenik. Slatinski izviđači su redovito dobivali dozvolu, dok je izviđači iz drugih mjesta nisu uvijek dobivali. Razlog za to, navodi vojska, je principijelan odnos slatinskih izviđača prema programu izviđačke organizacije i učinkovite stege koju su imali sa svojim članovima što im je i određeno priznanje za rad. Za korištenje terena tražio se višegodišnji ugovor, ali to vojska nikada nije odobrila.

Teren izviđačkog tabora (logora) bio

Srednjoškolar Tomislav Boban, voditelj izviđača na Prviću

Neka od brojnih priznanja koje su dobili izviđači slatinskog kraja

je u borovoj šumi na suprotnoj strani otoka od Šibenika. Do njega je vodio strmi uski puteljak (od luke do tabora je oko 1 km) kojim su *konačari* nosili na rukama svu potrebnu hranu i opremu za izviđače. Oni su dolazili tjedan dana ranije da bi mjesto tabora očistili od raslinja i protjerali zmije i druge gmizavce. Dio hrane nosio se iz Slatine kao donacija slatinskih poduzeća, a dio se prema potrebi kupovao u Šibeniku i dovezio brodićem vlasnika kojeg su zvali *Kenedi*. U taboru su bili minimalni uvjeti komfora, s divlje priključenom strujom, poljski zahodi, voda za piće i umivanje iz gustijerne. Dio izviđača spavao je u starim devastiranim talijanskim vojnim objektima, a većina na zemlji pod šatorima. Ipak, slatinska djeca rado su odlazila svake godine na Prvić jer su tamo stjecali prva iskustva samostalnog života, brige i odgovornosti za sebe i zajednicu, uz puno rasonode, kupanja, ali i odrađivanja izviđačkih programa. Ništa im nije bilo teško jer su odrasli voditelji savjesno brinuli za njih i prenosili im potrebna znanja i iskustva. Dnevno su se određivali dežurni vodovi i dežurni logora koji su u smjenama i tijekom noći bili budni. Prisjećamo se imena vodova iz 1989. godine: Radijacija, Troppy, Vukovi, Grenandina, Patika, F.J. Caniball.

Svake je godine logorovalo od 150 do 200 izviđača u dvije smjene od 15 dana (prvih godina i do 20 dana), uglavnom osmoškolskog uzrasta, uz petnaestak srednjoškolaca i nekoliko odraslih osoba koje su imale zaduženja u logoru. Jednu smjenu su popunjavali samo Slatinčani, dok su u drugoj bili izviđači iz ostala 4 izviđačka odreda. Za vrijeme boravka na Prviću prijateljili su se s mještanima i s njima sudjelovali u nizu radnih akcija oko uređenja mjesta i spomen-obilježja. Redovito su sudjelovali u Proslavi dana ustanka naroda Hrvatske. Budući da su kao izviđači poštivali izviđačku stegu na logorovanju, nikada nisu pravili nereda ni ekscese. Uvijek su posvećivali posebnu preventivu protupožarnoj zaštiti pa se nikada nije dogodio ni najmanji požar. Namjera im je 1989. bila izraditi plan i troškovnik izgradnje prilaznog puta od sela do terena izviđačkog logora, u suradnji s MZ Prvić i predstavnicima VP 6938 Šibenik. Sanitarni čvor na vodu sve te godine nisu imali pa su zajedno s MZ Prvić to planirali riješiti 1991. godine. U to vrijeme izviđači iz

Voditelji izviđačkog tabora na otoku Prviću
načelnik OI Milan Klajn Antun Repić i Duško Kabić

bivše države osim na Prviću, imali su tabore i na otocima Zlarinu, Kaknu, i Brodarci (za poletarce) – sve u šibenskom području. Tada su još prometovali parobrodi Jadrolinije na redovnim morskim prugama. Zadnji tabor sa 150 slatinskih izviđača u dvije smjene bio je 1990. godine. Logorovanje se izvodilo od sredine srpnja u skladu s Pravilnikom o organizaciji izviđačkog logorovanja, uz cijenu od 1.300 dinara za 14 dana. Ljeto 1991. već je donijelo ratni vihor, što je značilo i ugasnuće slatinskih izviđača u socijalističkom razdoblju. Kao što je rečeno, Savez izviđača općine (SIO) PS bio je jako aktivan u cijelom razdoblju od 1960-ih do početka 1990-ih sa svojih 5 izviđačkih odreda u Slatini, Voćinu, Novoj Bukovici, Novoj Bukovici, Miklešu, Čadavici i samostalnom četom u Vaškoj.

Izviđači su po mjestima i općinama ovisno o broju djece i prema uzrastu osnivali izviđačke vodove ili odrede:

- poletarci i pčelice OŠ uzrasta
- izviđači i planinke OŠ uzrasta
- izviđači i planinke SŠ uzrasta
- klub brđana (odrasli izviđači).

Planinke iz slatinske gimnazije, 1960-ih.

Druge aktivnosti SIO P. Slatina i Saveza izviđača Hrvatske (SIH-a)

Zajedno s izviđačima iz Slavonije, a i cijele Hrvatske, slatinski su izviđači sudjelovali u brojnim izviđačkim akcijama od općinske, regionalne do republičke razine. Nisu bili samo gosti izviđača iz drugih gradova i taborovanja na Prviću, već i višestruki domaćini i organizatori za više stotina izviđača. Tako su 17. 5. 1989. SIO PS i odred izviđača Milan Klajn organizirali akciju Proletni susret poletaraca Slavonije i Baranje na kojem se okupilo više od 400 poletaraca i pčelica s predvodnicima iz 6 slavonskih općina. Otvorenje susreta bilo je u gradskom parku, uz svečanu povorku ulicama Slatine. Mjesto akcije bila je OŠ LTB i sportska igrališta oko nje u Radničkoj ulici. Cilj akcije bio je provjera znanja i uvježbanosti stečenih vještina, stjecanje prijateljstava i iskustva zajedničkog življenja. Više od 300 poletaraca i pčelica iz drugih općina boravili su u domovima svojih malih vršnjaka u P. Slatini. Svaki sudionik participirao je s određenim novčanim sredstvima koja su se uplaćivala na žiro-račun organizatora, a razliku do stvarnih troškova akcije snosio je domaćin SIO PS. Na odlasku, izviđači su posjetili samoukog kipara (bez šaka na obje ruke) *malog* Branka Radunkovića u njegovom domu na kraju Nove Bukovice.

Ovo su nazivi (možda ne svih) godišnjih akcija, smotri i natjecanja izviđača SRH u razdoblju od sredine 1960-ih do kraja 1980-ih:

- Jesenske igre poletaraca Hrvatske
- Republička izviđačka olimpijada
- Zagrebačkog orijentacijsko natjecanje
- Republička izviđačka partizanska olimpijada
- Republički izviđački višeboj
- Proletna smotra poletaraca i pčelica Slavonije i Baranje
- Cvijet uz spomenik
- Šumska škola
- Zavjet za granični kamen
- Smotra SIH od 1985. do 1990.
- Pozdrav proljeću
- ljetovanja izviđača na različitim mjestima na Jadranu
- logorovanja izviđača
- zimovanja izviđača.

Kraj socijalističkog sustava već se nazirao koncem 1980-ih. Vodstva se izviđača na saveznoj i republičkim razinama nastoje što tješnje povezati i surađivati s JNA. Zato u dopisu od 7. 7. 1988. Predsjedništvo K SIH-a predlaže Savezima izviđača zajednice općina i SIO-a nekoliko novih točaka suradnje s JNA. Proširenje suradnje trebalo bi biti trajnog karaktera:

- stručnjaci JNA trebali bi obučavati kadrove izviđača
- provoditi zajednička natjecanja tipa

Grb Saveza izviđača Hrvatske.

Izlet vodstva slatinskih izviđača na Risnjak, 1959. Drugi sdesna je Zdenko Bedeković, dugogodišnji načelnik SIO P. Slatina.

Slatinski izviđači u Danskoj na europskom susretu Jamboree, 1996.

višeboja (gdje je naglasak na orijentaciji, izradi zaklona i prehrani u prirodi) jedinica izviđača i jedinica JNA

- izvršiti selekciju izviđačkih kadrova i slati ih na obuku u odgovarajuću jedinicu JNA i dr.

SIO PS bio je organizator akcije Zavjet za granični kamen. Pored svog programskog sadržaja, akcija je imala za cilj njegovanje patriotizma i druženje s pripadnicima JNA. Akcija se održala 29. 10. 1989. u OŠ LTB i pograničnoj karauli u Kapincima.

Slavonski izviđači organizirali su 6. smotru Saveza izviđača Hrvatske (SIH-a) na Gudnogi (lokacija na Papuku iznad sela Sekulinci) od 3. do 13. srpnja 1990. Ovu zahtjevnu šumsku smotru zbog velikog broja sudionika, bilo je teže organizirati jer ne postoji potrebna infrastruktura kao u gradu. Na njoj je trebalo sudjelovati 3.000 članova izviđačke organizacije podijeljenih u izviđačke logore i 500 gostiju iz zemlje i inozemstva, članova srodnih organizacija i predstavnika drugih društvenih organizacija na centralnom dijelu Smotre. Cilj je bio uključiti što veći broj sudionika Smotre u svakodnevno bavljenje fizičkim aktivnostima stvarajući:

- navike vježbanja
- igre i boravak u prirodi
- higijensko-zdravstvene navike na izletima, ekskurzijama i logorovanjima
- obrambene sposobnosti mladih u koncepciji ONO i DSZ.

Aktivnosti su provodili sami izviđači unutar svoga i između izviđačkih logora te s domaćinima (mještanima podpapučkih sela) i pripadnicima JNA:

- svakodnevna jutarnja gimnastika svih sudionika
- pješački marševi do spomen obilježja
- sportska olimpijada sa predviđenim disciplinama
- izleti i posjete mještanima.

Cilj je izleta i posjeta bio da mladi iz naše i drugih republika, kao i gosti iz inozemstva u tijeku Smotre upoznaju Slavoniju i Baranju, njene ljude i običaje, spomenike revolucije, kulturne stečevine i baštinu, privredu (industrijske i poljoprivredne RO) i neposrednu okolicu lokaliteta na kojem se održava Smotra.

Iz navedenih podataka, očito je da su izviđači u bivšoj državi bili važan kotač komunističkog ustroja i njegovog ideološkog nazora. Za izviđačke programe i kadrove izdvajala su se znatna novčana i materijalna sredstva ne samo upravnih jedinica na svim razinama, već i obvezujući doprinosi radnih organizacija. Za održavanje izviđačkog sustava angažirane su kulturne i prosvjetne ustanove, političari, vojska, ali i običan narod. Ako bi uklonili ideološki temelj, ostaje spoznaja da se u prošlom sustavu više ulagalo u odgoj i osposobljavanje djece i mladeži da izrastu u odgovorne, te raznim znanjima i vještinama, educirane ljude.

Odred izviđača (OI) SLAP - Slatina (1993.-97.)

Dolaskom profesora povijesti Zdenka SAMARŽIJE u Slatinu obnavlja se rad izviđačke organizacije u našem gradu. Pristupačan i šaljiv, svima znan kao Bucko, okuplja oko sebe grupu prosvjetnih radnika svoje (tada još zajedničke OŠ Eugena Kumičića) s kojima ubrzo za izviđače pridobiva osamdesetak mladih Slatinčana. U vodstvu Odreda izviđača Slap – Slatina osim Bucka, bili su Jasna Plantak, supružnici Ljiljana i Zdravko Peretin, Gordana Marojević i Dragica Mokricki. Na prvo samostalno taborovanje u planinarskom domu na Zlobinu u Gorskom kotaru 1994. povelili su tridesetak

učenika. Iste su godine vodili izviđački kamp – ljetovanje na Korčuli s djecom poginulih splitskih i slatinskih branitelja, ali bez slatinskih izviđača. Kamp koji je nastavljen i sljedećih godina, nazvan je Sun Rise City, a cilj mu je bio tjelesna, psihička i duševna rehabilitacija djece hrvatskih branitelja. Druge godine kamp je bio u Kostreni kraj Rijeke, a 1996. u Resniku kraj Trogira. U sve 3 godine na ljetovanju je boravilo 49 djece slatinskih branitelja Domovinskog rata. Na svako ljetno logorovanje (1995. bili su i u Barbarigi kraj Pule) išlo je i od 20 do 50 slatinskih izviđača. Tamo su s izviđačima iz drugih gradova polagali ispite iz vještastva. U veljači 1996. slatinski izviđači organizirali su zimovanje na planini Krndiji. Crveni križ Slatina pružao im je potporu u hrani i drugoj opremi prilikom njihovih logorovanja.

Glavni voditelj Bucko odlazi u Osijek 1996., a ostali iz vodstva vode izviđače još sljedeće godine u ljetovalište CK Slatina na otoku Visu i to je bio kraj ovog izviđačkog pothvata. Osnivačku skupštinu kao udruga imali su 1994. godine. Kroz tih nekoliko godina u *OI Slap* bilo je aktivno pedesetak osnovaca i srednjoškolaca u nekoliko patrola. Predvodnici patrola bili su Vjeko, Radoja, Adrijana, Martina, Duško i Marko. Svaki vikend imali su izviđačke radionice, u tada već napuštenoj zgradi OŠ Grigor Vitez, na kojima su svladavali izviđački zanat. U goste su im dolazili izviđači iz Osijeka, Našica i Ivanić Grada, a i oni su često odlazili k njima na druženja i natjecanja.

Kruna izviđačkog djelovanja 2. razdoblja slatinskih izviđača bilo je sudjelovanje na godišnjem europskom susretu od 20.000 izviđača *Jamboree* u Danskoj 1996. Njih tridesetak prošli su razne izviđačke radionice, stekli nova iskustva i uživali u obilascima njemačkih i danskih gradova.

Odred izviđača (OI) LISICE – Slatina

Treće razdoblje slatinskih izviđača (trenutno svake hvale vrijedan pokušaj i trud) počelo je osnivačkom skupštinom 12. 12. 2010. godine. Desetak bivših slatinskih izviđača iz prve polovine 1990-ih s nostalgijom je krenulo obnoviti uspomene svog djetinjstva. Sjećam se velike rasprave

oko izgleda loga OI Lisice. Ipak je donesen Statut i konstituirana su sva tijela udruge. I na tome je stalo jer nije imao tko *povući*. Tražile su se isprike dok se nisu malo sabrali i na novoj skupštini 16. 1. 2014. odlučili pokušati ispočetka. Njih šestoro odraslih ozbiljno je *zagrizlo*, ali na kraju je rad s budućim kandidatima za izviđače na sebe u potpunosti preuzeo načelnik OI Denis Cukor, uz čestu pomoć Danijele Bertić te, povremeno, Romea Kirete. U ožujku se upisalo 15 djece OŠ uzrasta i 5 starijih koji su trebali postati vođe jata. Primjenjujući i poštujući izviđačke metode i učenja ipak su nakon 5 mjeseci ozbiljnog rada do polaganja zakletve 6. 9. 2014. doveli 7 aktivnih poletaraca i pčelica (2 dječaka i 5 djevojčica) i jednu *planinku* koja će biti vođa jata. Obuka se i dalje održava subotom u zgradi Centra NVO-a i na slatinskom izletištu Bunarić.

*Profesor Zdenko Samaržija Bucko
– voditelj slatinskih izviđača
1993.-96.*

*Treći naraštaj slatinskih izviđača
iz OI Lisice sa načelnikom
Denisom Cukorom, 2014.*

Partneri na humanitarnom području

Fraternite Catalogne-Croatie i Medicine Aide et Presence (M.A.P.)

*Josett Roig, predsjednica francuske
udruga Fraternite Catalogne-
Croatie*

Kako su se ove dvije francuske udruge iz regije Roussillon-Langedeuc, iz gradova na samoj granici sa Španjolskom, pojavile u više od 1.500 km udaljenoj Slatini? Prijateljstvo, jedna inačica ljubavi, čini čuda. Početkom ožujka 1992. na pustoj cesti za još nenaseljeni i razoreni Voćin sreo sam jednu gospođu iz Francuske koja je tražila komadić drva s križa minirane voćinske crkve za suvenir od kojeg će napraviti svoj mali križić. Josett Mistral Marin na nagovor svoga prijatelja Ivica Perkovića, koji je u Francuskoj kao ekonomski emigrant od kraja 1960-ih, počela je još 1991. pomagati ljudima u Hrvatskoj. Plemenitim srcem priklonila se žrtvama ratnog kaosa koji im je razorio dom, ubio i ranio najbliže i protjerao ih s vrećicom u rukama u nesigurnost. Ivica je rodom iz obližnje Orahovice i tako je to počelo. Njih dvoje s Ivičinom suprugom Carmen, osnovali su humanitarnu udruhu Fraternite

Catalogne-Croatie (Bratstvo Katalonije i Hrvatske) i registrirali je u mjestu Toulouges, nedaleko regionalnog centra Perpignana. Njihov nesebičan trud u prikupljanju pomoći zarazio je i domaće Francuze i francuske Katalonce, i ubrzo su prvi tegljači pomoći krenuli prema Slatini. Njima se ubrzo priključio vojni liječnik u mirovini Piere dr. Cholatt-Namy sa svojom udrugom Medicine Aide et Presence (Medicinska pomoć i prisutnost) tada nastanjen u mjestu Elne. I tako godina za godinom, nekada svaki za sebe, a kasnije udruženi, poslali su u Slatinu točno 50 tegljača humanitarne pomoći i još nekoliko za Orahovicu zadnjih godina. Nekoliko pošiljki poslala je prvih godina i udruga Multi Ani iz Pradesa, središta francuske Katalonije. Pomoć za potrebite na slatinskom području prikupljali su od društava Crvenog križa iz gradića uz obalu, staračkih domova, bolnica, udruge Emaus, trgovačkog lanca Auchan i mnogih plemenitih pojedinaca.

Pomoć se u počecima sastojala od hrane, higijenskih potrepština, lijekova, sanitetskog materijala, rabljene odjeće, deka, ukratko svega što su im dobri ljudi darovali za potrebite u Hrvatskoj. Ubrzo se za njih pročulo u cijeloj njihovoj regiji. Na volonterskoj osnovi i o svome trošku odlazili su na poziv i u mjesta udaljena više od 100 km po kutiju-dvije odjeće, konzervi ili čega drugog. Zamišljam sebe bih li o svome trošku otišao do Bjelovara po pomoć vrijednu 20-30 eura, kad me samo gorivo košta toliko? No, hvala Bogu, naši francuski humanitarci nisu razmišljali tako i pomoć stiže i danas. Posljednji, ali ne i zadnji tegljač pomoći stigao je u Hrvatsku početkom rujna 2014. Prijevoz pomoći tegljačem do nas plaćaju s računa svoje udruge – ako su što prikupili prodajom suvenira, kolača ili na dobrotvornim večerama, a ako ne – onda iz vlastitog džepa. A što im je nagrada? Dolazak u Slatinu, opet o svome trošku, na nekoliko dana, obilazak socijalno ugroženih obitelji, koji izlet u Vukovar i Ilok ili slatinsku okolicu, nekoliko zajedničkih objeda, riječi hvala lijepa i nekoliko boca orahovačke frankovke za dar. I dolaze opet iako već imaju i 60, pa i 70 i više godina na leđima jer su sretni da nekome mogu pomoći.

Vremenom je Hrvatska zabranila donacije lijekova pa su se naši donatori

preorijentirali na medicinske postelje s dekubitalnim madracima, invalidska kolica i pomagala, sanitetski materijal, pelene za inkontinenciju i dr. Takva vrsta pomoći dolazi više od 10 godina i od velike je važnosti za naš kraj. Zapravo, ta pomoć je naš zajednički projekt s Francuzima kojim pomažemo teško pokretne i nepokretne osobe da lakše prebrode to razdoblje imobilnosti. Vjerovali ili ne, gotovo svaki tjedan imamo najmanje 3 poziva za medicinskom posteljom jer su neki doživjeli moždani udar, neki polomili kuk, a nekima je bolest i starost do kraja oslabila vitalnost. Zasigurno je više od 100 tih nasušnih postelja rasijano Slatinom i njenom okolicom, a od prije nekoliko godina i orahovačkom. Drugi krajevi u Hrvatskoj nemaju donatore koji im dovoze ova ciljana pomagala pa nas znaju zvati kolege iz drugih CK. Dio tih pomagala poklonili smo udomiteljima kako bi im olakšali skrb i njegu za nemoćnike kojih je sve više jer njihove obitelji nemaju vremena, ni srca da im vrate ljubav kad im je najpotrebnije. Nažalost, mnogi od obiteljskih posuđivača nam ne vraćaju postelju kad prođe potreba, već je spremaju za neku novu prigodu ili je po svojoj volji daju kome hoće. I tome ne možemo stati na kraj jer nije zgodno zapitkivati telefonom je li ozdravio ili umro nečiji otac, majka ili netko treći.

Uvidjevši širinu srca naših donatora već smo ih od 1992. usmjeravali u dijelove Bosanske Posavine pod nadzorom HVO-a pa su i tamo (Orašje, Tolisa, Odžak) nekoliko godina odvozili uglavnom lijekove i sanitetski materijal. Zajednički posjećujemo hrvatsku enklavu Karaševo u Rumunjskoj i od 2006. naši donatori su i njihovi. Više desetaka bolničkih postelja podijelili su i bolnicama u Virovitici i Našicama te Domu za stare u Donjem Miholjcu. Potrebni sanitetski materijal dali su ambulanti u Voćinu i jednu pošiljku Domu zdravlja na otoku Visu. Od samih početaka kao prevoditelj i prijatelj puno nam je pomagao Stjepan Čerba i njegova supruga Tereza, bivši vozač Doma zdravlja iz D. Miholjca, a prije toga 15 godina na privremenom radu u Francuskoj. Prije nekoliko godina Francuzi sami odabiru Dom za stare i nemoćne u Iloku kao novu destinaciju njihove, uglavnom sanitetske pomoći, gdje ih srdačno dočekuje ravnateljica Darija Nikolić. Sjetili su se i udruge osoba s invaliditetom Bubamara iz Vinkovaca kojoj

su donirali oklope za djecu s invaliditetom. Sve nabrojano osmisli, organizira i provede jezgra od nekoliko osoba: Pierre, Manila, drugi Pierre (Sentenac), Josett, Carmen i Ivica, kojima se tijekom svakog njihovog malog pothvata priključuju deseci prijatelja i poznanika – volontera.

Pierre dr. Chollat-Namy i Ivica Perković – prijatelji i suradnici za Hrvatsku

Josett ROIG (1944.) je farmaceutkinja koja u svome domu u predgrađu Perpignana ima priručni laboratorij i pravi kozmetičke preparate. Kao zaljubljenica u Hrvatsku potrudila se 1990-ih naučiti govoriti, pa čak i pisati na hrvatskom jeziku. Ove dvije francuske udruge, o 130. godišnjici HCK, 2008. godine dobile su visoko priznanje HCK – Plaketu HCK sa skupnom zahvalnicom. Iako smo 1997. zajedno Ivica i CK Slatina nominirali Josett i Pierra za najviše hrvatsko odlikovanje za humanitarnu djelatnost - Red Danice hrvatske s likom Katarine Zrinske dobila ga je samo Josett.

Liječnik Pierre CHOLLAT-NAMY (1939.), sa suprugom Manilom živi u mjestu

Pošiljka medicinskih postelja i drugih pomagala za teško pokretne osobe francuskih udruga iz Perpignana, 2014.

Saleilles le 21/03/2002.
Amis Croates

Pečat i početak pisma „Priatelji Hrvati,“ francuske kolegice iz CK Saleilles, 2002.

Ponteilla u francuskim Pirinejima. Kao liječnik redovito pomaže štitičenicima jednog staračkog doma u svome kraju. Humanitarnu pomoć organizira i šalje još na 3 kontinenta, u 10-tak država srednje Amerike, sjeverne Afrike i jugoistočne Azije. Svake godine Pierre obavezno, a ostali prema mogućnostima, o svome trošku odlaze u po jednu državu na svakom kontinentu i tamo provedu 2 i više tjedana neposredno pomažući određenoj zajednici u nekom selu. Kupuju im sjeme i uče ih poljoprivredi te kako poboljšati zdravstvene i higijenske uvjete u kojima žive. Donose im i lijekove, vrše manje zdravstvene preglede, pomažu u opismenjavanju. Pierre je povezan s većinom farmaceuta i liječnika bez granica u svojoj regiji. Istinski je vođa koji svojim primjerom prvi krči uvijek nove humanitarne putove.

Ivica PERKOVIĆ (1949.) kao mladić od 18 godina otišao je na kao ekonomski emigrant na sjever francuske kod grada Metz-a i tamo radio u tvornici automobila. 1980-ih dolazi na jug u okolicu Perpignana i tamo se ženi sa Španjolkom Carmen Perez. Danas žive u mjestu Le Boulou na samoj

Living life već 5 godina dijeli božićne pakete za 30-ak djece u malom selu Klavac u blizini Babine Grede, udaljenog od Slatine više od 130 km

granici sa Španjolskom i pomaže vozačima tegljača sa prostora bivše države kad imaju problema u prometu ili neke druge. Od 1991. Počinje surađivati sa središnjom HVIDR-om u Zagrebu i počinje slati pomoć ranjenicima na rehabilitaciji u Varaždinskim toplicama i po bolnicama u Zagrebu i Osijeku. Sa Josett osniva udruhu Fraternelle Catalogne-Croatie i prije nego su se odlučili za Slatinu slali su humanitarnu pomoć u Petrinju i Osijek. Ivica je osoba koji se već gotovo 25 godina cijeli daje za Hrvatsku, ne povremeno, nego iz dana u dan nastojeći skupiti što više za potrebite u svome starom kraju. Nije mu teško na poziv otići 100 i više kilometara da bi dovezao jedna invalidska kolica. Ivica, stari lišće (od lisac) hvala ti.

Budući da nismo zapisali ni zapamtili imena više od 200 dragih Francuza koji su posjetili Slatinu u humanoj misiji, neka spomen ovih nekoliko bude znak zahvalnosti svima: Helene Perals, Christine Beuyurepaire, Annick Message, Jean Louis Senchal, Gilberte Taillade, Claude Foss, Marie-Jo, Carmen, Arthur Mireille Roland, Julie i Benjamin Cohadon, Colette van Leemput, Jacqueline Jongueres d' Griola, Madeleine Pasquette, Martine Deltell, Veronika i Sophia Capelle, Andre Bailbe, Thierry Arbey, Michel Jouis, te Jacqueline de Sauhnac – Croix Rouge (CR) Barcares i Genevieve Cathala –CR Saleilles.

Engleska udruga *Living life*

Mick Trott bio je direktor i vođa engleske humanitarne organizacije Mustard Seed Relief Missions o kojoj će više biti riječ u poglavlju o humanitarnoj pomoći. Do raskola u ovoj udruzi dolazi 2006. i ona od sljedeće godine više ne šalje humanitarnu pomoć za Hrvatsku. Već iste godine Mick Trott s novoosnovanom udrugom *Living Life* nastavlja misiju Mustard seed-a, a to je prikupljanje i slanje božićnih paketića za djecu na slatinskom području ali u puno manjem obimu. Budući da su Mick i njegova supruga (Lyn)da osposobljeni stručnjaci za djecu s poteškoćama u razvoju pokušali smo organizirati stalnu pomoć za njih i na slatinskom području. Čak smo neku od te djece nekoliko puta dovozili u Centar NVO-a i imali igraonice s njima. Računamo da na

području kojeg pokriva CK Slatina ima 30-tak takve djece (sada već i u 20-im godinama), a na području cijele VPŽ 70-ak. Njihovi roditelji s ljubavlju ih dvore od rođenja i potpuno su posvećeni njima. Nemaju ni malo slobodnog vremena, majkama su oštećene kralježnice, a tek prije nekoliko godina dobile su status majke njegovateljice i mjesečnu potporu od 2.000 kn, dok se za smještaj takvog bolesnika u ustanovi plaća 6.000 kn. Living life i CK Slatina pokušali su napraviti manji centar (slično Zlatnom cekinu u Sl. Brodu) za dnevni ili tjedni boravak 15 do 20 spomenute djece, kako bi barem malo rasteretili njihove roditelje. U njemu bi osim zaposlenih djelatnika, dolazili na ispomoć volonteri iz Engleske, a s vremenom bi postao i škola humanosti slatinske mladeži. Godinama smo pregovarali s općinskim vlastima u Voćinu oko drvene poludovršene zgrade s oko 200 m² prostora u središtu tog stradalničkog mjesta. Zgrada, prvotno namijenjena za voćinsku ambulantu, građena je bez lokacijske i građevinske dozvole i na katastarskim česticama više vlasnika pa su je vlasti srušile prije dvije godine. Šteta, mogli su čekati legalizaciju. Ali i dalje ne odustajemo od ovog projekta i kanimo ga realizirati čim prije.

Michael Joseph TROTT (1958.) i supruga Lynda roditelji su petero odrasle djece kojima su dali kruh u ruke. Ovih godina usvojili su još dva napuštena dječaka po imenu Luke (7) i Finnley (4) i danas ih s ljubavlju odgajaju. Pokretači su zajednice u gradu Eastbourne, udaljenog 100 km od Londona. Sa svojom udrugom Living life prikupljaju sredstva prodajom rabljene odjeće, organiziranjem dobrotvornih roštiljada (barbecue) kojima kupuju hranu i pokrivače bezkućnicima. Također su organizatori prikupljanja humanitarne pomoći od 1992. za stradalnike ratova u Hrvatskoj, BiH, Kosovu i Makedoniji, kao i već spomentih dječjih božićnih poklona. Zaljubljenici su u naš Jadran na kojem ljetuju već 10-ak godina i u Hrvatskoj namjeravaju kupiti kuću. Prošli su više edukacija i dobili državne licencije za rad s mentalno i fizički oštećenom djecom. Budući da je Engleska davno prošla fazu deinstitutionalizacije socijalno-zdravstvenih ustanova, oni svake godine u svome domu udomljuju jedno ili dva takva djeteta i strpljivo rade s njima

na poboljšanje njihovih psiho-fizičkih mogućnosti. Divni ljudi i prijatelji. Slavimo Gospoda - Hallelluyah, kako bi oni rekli.

Lynda i Mick Trott i njihovi usvojeni dječaci Luke i Finnley

Zajedno s udrugom Living life kao partnerom aplicirali smo prošle godine na natječaj Agencije za mobilnost mladih i programe EU. Od 27. 9. do 6. 10. 2013. proveli smo projekt Uključimo marginalizirane u zajednički život za dobrobit starih i nemoćnih osoba – povratnika srpske nacionalnosti u nekoliko sela općine Voćin. U akcijama bojanja stolarije, prostorija, ograda i cijepanja drva bilo je uključeno 12 mladih osoba iz Engleske i 20-tak iz Slatine predvođenih tadašnjom pripravnicom CK Slatina Maricom Štrbak. Iste aktivnosti su proširena i na područnu školu u selu Hum te nekoliko obitelji s 4 i više djece. Obrane jabuke na bivšoj karauli Kapinci sudionici projekta dijelili su starim i nemoćnim osobama. Lijepo zajedničko iskustvom koje namjeravamo ponoviti puno uspješnije,

Logo projekta „Uključimo marginalizirane u zajednički život“, 2013.

Zgrada Centra NVO-a u Slatini stavljena je u funkciju zahvaljujući i donaciji AED-a, 2003.

poučeni nedostatcima ovog realiziranog vrijednog 7.700 Eura.

Academy for Educational Development - SAD

Na slatinskoj nevladinoj sceni pojavljuje se početkom 2000-ih Organizacija za građanske inicijative- program lokalnih inicijativa (OGI-PLI) iz Osijeka koju je vodio Mladen Ivanović, a terenski edukatori bili su Bojan Lalić i Martina Ugljik. OGI je surađivao sa američkom nevladinom organizacijom AED (Academy for Educational Development) i učio slatinske udruge kako aplicirati na AED-ov CroNGO program potpora. Cilj ovog programa bio je razvoj nevladinog sektora u RH. U njegovom je sklopu i Program malih financijskih potpora (do 200.000 kn), čiji je ukupan fond bio 1,85 USD, a financiran je od USAID-a (Američke agencije za međunarodni razvoj). Slatinski Crveni križ prva je udruga na VPŽ koja je 2003. dobila njihovu potporu od 139.030 kn, koja je utrošena na kupnju građevinskog materijala bez PDV-a za zgradu Centra NVO-a. Sljedeće godine njihovu potporu (grant) dobila je slatinska Udruga osoba s invaliditetom (UOSI) koju od početka vodi poduzetna Anđelka Zelanka. Svečana prezentacija svih dotadašnjih rezultata CroNGO programa u slavonsko-baranjskoj regiji održana je 28.3.2003 u donjomiholjačkom dvorcu. Njome se želi istaknuti važnost suradnje

Udruga Naša djeca osnovana je u Hrvatskoj 1950.

i partnerstva između udruga građana i lokalne samouprave, kao i potrebu budućeg uključivanja poslovnog sektora u programe razvoja lokalne zajednice. Veleposlanik SAD u Hrvatskoj gosp. Lawrence Rossin osobno je uručio priznanja udrugama i pojedincima zaslužnim za izuzetan doprinos provedbi ovog programa.

UNICEF - nastavak

Raspadom Jugoslavije dolazi do novog poglavlja u suradnji Hrvatske s UNICEF-om. Vrlo kratko nakon ustavne odluke o samostalnosti Hrvatske (25. 6. 1991.) započinje u studenom iste godine s radom UNICEF u Hrvatskoj. Važno je istaknuti da je UNICEF bio prva organizacija UN-a koja je otvorila Ured u Hrvatskoj prije međunarodnog priznanja (15. 1. 1992.) od strane EU što je imalo značajnu diplomatsku težinu. Iako ova svjetska humanitarna organizacija ne pomaže neposredno CK Slatina (ali je 1950-ih dala nekoliko donacija Domu narodnog zdravlja u P. Slatini), ipak nije usmjerena samo na klasičnu podjelu humanitarne pomoći, već i na različite projekte koje provodi s hrvatskim partnerima, najviše sa nevladinom udrugom *Društvo Naša djeca*. U Slatini od 1952. postoji aktivnostima bogat ogranak ove udruge, sa poznatim dječjim Cvjetnim korzima. Već 8 godina DND Slatina inovativno vodi Božica Majhen, ravnateljica OŠ E. Kumičića i potpredsjednica GD CK Slatina.

Tijekom rata sredstva UNICEF-a korištena su prvenstveno za nabavku hitne materijalne pomoći u vidu kupnje peći i kerozina za ogrjev (za prognanike i izbjeglice), higijenskih paketa za bebe, dopunske hrane za malu djecu, lijekova i cjepiva. Od 1993. godine, kada je potpisan sporazum s Vladom RH, UNICEF svoje aktivnosti provodi kroz institucije sustava (ministarstva i državne zavode), te kroz suradnju sa manjim brojem nevladinih organizacija.

UNICEF posvećuje posebnu pažnju i interes kategoriji djece koja žive u osobito teškim uvjetima. U tu kategoriju se ubrajaju djeca koja su zanemarena, zlostavljana, bez roditeljske skrbi, djeca sa smetnjama u razvoju ili u sukobu sa zakonom. Kroz programe koje je pretežno provodilo Ministarstvo rada

i socijalne skrbi, UNICEF je nastojao dati i svoj doprinos što boljoj zaštiti ove skupine djece. Bitno je istaknuti da UNICEF ne djeluje autonomno niti u jednoj državi, već isključivo u suradnji s vlastima. Zbog toga UNICEF ne može preuzeti odgovornost za prava i položaj djece, već može kroz podršku i savjete pomoći ustanovama određene zemlje da izvrše i poštuju preuzete obveze.

UNICEF je organizacija Ujedinjenih naroda koja funkcionira na osnovi dobrovoljnih priloga i donacija. Čestitke povodom blagdana (s motivima poznatih umjetnika) su značajan izvor sredstava, a ujedno služe promoviranju vrijednosti koje ta organizacija zastupa. Novčana sredstva prikupljena u Hrvatskoj koriste se isključivo za akcije UNICEF-a u Hrvatskoj. Hrvatska još nije dobila status donatora, ali u većini projekata više ne dobiva pomoć izvana, već se rad Ureda oslanja na novčana sredstva prikupljena unutar države.

Humanitarna mreža Hrvatske

Humanitarna mreža Hrvatske (HMH) osnovana je 1995. s namjerom da postane krovna organizacija svih humanitarnih udruga u RH. Prva predsjednica bila je Tuga Tarle (do tada predsjednica zaklade Dora). Naslijedili su je dr. sc. Josip Mikulić iz baptističke udruge Moj Bližnji, Jelena Brajša predsjednica Caritasa Zagrebačke nadbiskupije i posljednji Dušan Grubor. Dužnost tajnice uspješno je obavljala Mirjana Lovreković. U HMH kao članice pristupili su 1995. i Crveni križ Slatina i Udruga Vukovaraca pri općini Slatina na čelu s predsjednikom Matom Rabikom, prognanikom iz Borova Naselja.

HMH trudila se ojačati civilno društvo u RH, ostvariti statusna prava udruga, te ujednačiti prava između udruga, zaklada, fondacija i ustanova. Trebala je sudjelovati i u izradi prijedloga Zakona o humanitarnoj djelatnosti, zalažući se za mogućnosti:

- direktne uplate raznih poreza (građana i pravnih subjekata) u dobrotvorne svrhe humanitarnim i drugim općekorisnim društvenim organizacijama, kao što je to uređeno u Europi i u svijetu

- raspisivanja natječaja za dodjelu sredstava po jednakim kriterijima za sve

- uspostavljanja i razvijanja partnerskog odnosa između državnih ustanova i HMH

- provedbe cjelovitog programa Hrvatske kao socijalne države sa ciljem pomaganja svih kategorija potrebitih i dr.

Ipak, HMH nije u sebi imala kohezijskog elementa ni interesa koji bi je sačuvala od unutarnjih trvenja pa se je 2010. godine ugasila.

Suradnja s tijelima vlasti i uprave

Jedinice lokalne i regionalne samouprave

Od 1854. do 1955. Slatina je bila Kotar, od 1955. do 1993. Općina, a od tada je Grad. Do 1921. Bila je samo Slatina, do 1992. imala je atribut Podravska, a od tada je opet Slatina. Sadašnje općine Sopje, Čađavica, Mikleuš, Nova Bukovica i Voćin kao JLS sa sadašnjim teritorijem ustrojene su 1993. Virovitičko-podravska županija (VPŽ) kao regionalna upravna jedinica osnovana je iste godine.

Kao udruga osnovani smo početkom 1. Svjetskog rata u kolovozu 1914. i odmah prionuli rješavanju tadašnjih gorućih problema – skrb za ranjene vojnike austro-ugarske vojske koji su se vraćali sa balkanskog bojišta. Već iste 1914. osnovano je 35 bolnica CK u priručnim zgradama (škole i druge velike zgrade) većih gradova koji su ih mogli

Božica Majhen, suradnica brojnih slatinskih udruga i uspješna ravnateljica svoje OŠ

Članovi Humanitarne mreže Hrvatske u Dubrovniku, 1996. Mato Rabik stoji u prvom redu, prvi zdesna.

uzdržavati. Država je vjerojatno većinu proračuna trošila za ratne potrebe, tako da je sav rad malobrojnih zdravstvenih stručnjaka i dobrovoljaca CK počivao na volonterstvu i prikupljanju priloga za funkcioniranje najnužnijeg u tim bolnicama. Stanovništvo slatinskog kraja, članovi Crvenog križa i podmlatka po školama, imali su obvezu plaćanja mjesečne članarine uz dodatne materijalne i novčane priloge za ostalo. Vladala je neimaština, glad, puno siročadi i ratnih udovica. Djeca su morala raditi poljske poslove jer su većina muškaraca bila mobilizirana. Elitni slojevi društva osjećali su se odgovornima da iz svojeg bogatstva i zaliha namire postojeće potrebe. Zato su i osnovali Crveni križ u Slatini.

Poslije 1918. raspad starog političkog sustava koje je trajao 4 stoljeća od Mohačke bitke 1526. hrvatski narod je bio sve, samo ne ravnopravan u toj velikoj zajednici naroda. U novoj Kraljevini SHS, a zatim Kraljevini Jugoslaviji nije puno bolje prošao. Iz priloga o Podmlatku CK u Podr. Slatini vidimo da se prosvjetno-obrazovni sustav učio djeca kako bi povećanim zalaganjem i solidarnošću smanjili veliko siromaštvo koje je vladalo.

Dolazi Drugi svjetski rat koji donosi krv i suze, bijedu i bolesti. Vjerojatno je i tada u Slatini, kao i u drugim mjestima tadašnje NDH bilo plemenitih ljudi koji su znali odgovoriti na ljudske patnje i nasušne potrebe. Nakon rata na krilima revolucionarnog zanosa kreće obnova zemlje, ali i ona latinska *Vae victis* (Jao pobjeđenima) zaživjela je u svoj svojoj strahoti. Narodno oslobodilački odbori i ideološke organizacije proistekle iz rata vode glavnu riječ u svakom segmentu civilnog života do ranih 1950-ih. Tada vjerojatno dolazi do raslojavanja i svijesti da svatko na svom području mora pokazati svoju kompetenciju. Prilika je to za razvoj Kotarskog odbora Crvenog križa (prvi pronađeni spomen o njemu je iz 1953.). Podatak iz 1959. govori da treba povećati plaću tajnici jer ne radi samo 4, već punih 8 sati dnevno. Općinski proračun vjerojatno je od tih godina mjesečnim dotacijama osiguravao bruto plaću za djelatnike Općinskog odbora CK u Slatini. Za druge aktivnosti (kao oporavilište siromašne djece na Osištu u Voćinu ili besplatno ljetovanje djece) pronalazena su sredstva u raznim fondovima i SIZ-ovima. Nešto novaca su

donosile i zajedničke akcije CKH, zatim tečajevi PP za vozače i akcije DDK. Crveni križ je cijelo vrijeme bio podstanar.

Podr. Slatina 1955. prestaje biti kotar i postaje jedna od općina, ali tek od 1963. u teritorijalnom opsegu kao što je danas grad Slatina i 5 novosnovanih općina od 1993. godine. OO CK P. Slatina svojim aktivnostima pokriva cijelo područje svih današnjih JLS. Niti tijekom Domovinskog rata CK Slatina ne rješava pitanje svog prostora za rad. Za skladište humanitarne pomoći snalazimo se mijenjajući više od 20 prostora, čim nas iz jednog deložiraju pronalazimo drugi, naravno bez obveze plaćanja najma. Nakon 12. godišnjeg razumijevanja upravitelja JP Hrvatske šume –Šumarija Slatina Vladimira Gabrića tek 2004. ulazimo u vlastiti prostor, iako ni on nije papirnato na Crvenom križu. Predratna mjesečna dotacija bruto plaće sa 2,5 djelatnika, smanjena je na 1,5 djelatnika, tako da se za ostatak plaće svaki mjesec dodatno moramo potruditi.

Pripadajućih 5 općina: Sopje, Čađavica, Nova Bukovica, Mikleuš i Voćin tek od 2011. imaju zakonsku obvezu uplaćivati određeni postotak iz svojih proračuna za rad CK Slatina. Budući da načelnici imaju i druge proračunske korisnike, sredstva osim od dvije JLS su neredovita i mala (od 3.000 d 7.000 kn godišnje) i puno nam ne mogu pomoći. Od grada Slatine smo prvu dotaciju za rad od 100.000 kn dobili 2001, a od 2008. do 2011. povećana je na 150.000 kn, pa opet smanjena na 100.000 kn. Grad Slatina financirao je i provođenje projekta Pomoć u kući za dvije geronto-domaćice od 2004. do 2011. sa 45.000 kn. Grad Slatina redovito plaća i troškove režija za zgradu Centra NVO-u kojoj je uz druge, Crveni križ Slatina najveći korisnik jer ima stalni prostor za rad. VPŽ je uglavnom financirala rad Županijskog društva CK od 1995. godine, a ove godine razumijevanjem župana Tomislava Tolušića VPŽ je posudila CK Slatina 160.000 kn kako bi podmirio troškove nastale dok se ne isplate ostale tranše EU projekta kojeg provodimo.

IV. Dio

Rad Crvenog križa Podravska Slatina
poslije 2. svjetskog rata do početka Domovinskog rata

JEDINSTVO

U jednoj zemlji može postojati samo jedno društvo CK/CP i ono mora biti dostupno svima i provoditi svoju djelatnost na cijelom teritoriju.

Rad Crvenog križa Podravska Slatina poslije 2. svjetskog rata do početka Domovinskog rata

Po završetku rata SKOJ se nalazi na čelu akcija koje mladi poduzimaju na obnovi ratom porušene zemlje. Mladi se dobrovoljno i dobrovoljno uključuju u omladinske radne brigade. Radi se na poljoprivrednim dobrima Senkovcu i Višnjici. Sa slatinskog je područja 900 omladinaca do 1949. sudjelovalo na saveznim ORA, od toga je 350 proglašeno udarnicima. SKOJ mijenja ime u Narodna omladina, a od 1963. u Savez omladine Jugoslavije.

Masovna antifašistička politička organizacija JNOF –Narodni front (NF) nastala je u ratu s ciljem okupljanja u svoje redove široke slojeve naroda. Kao civili osiguravali su neposrednu pomoć partizanskim jedinicama u hrani, odjeći, smještaju i dr. Organiziraju dobrovoljne, tzv. frontovske radne brigade koje obrađuju poljoprivredno zemljište radi proizvodnje hrane, forsiraju kolektivizaciju sela - prisilno udruživanje bogatih seljaka u zadruge (na slatinskom području osnovano je 27 seljačkih radnih zadruga). Pokreću kulturno-prosvjetni rad, zahtijevaju obavezno osmoškolsko školovanje djece i trude se suzbiti nepismenost, sve u cilju ostvarivanja 1. petoljetke. Na ovom području djelovalo je 1948. godine 79 osnovnih organizacija NF sa 15.334 člana, a program KPJ bio je njihov program. Narodni front 1953. mijenja naziv u Socijalistički savez radnog naroda Jugoslavije (SSRNJ) sa 56 mjesnih organizacija na slatinskom području sa oko 13.000 članova. Narodno oslobodilački odbori (NOO) po donošenju prvog Ustava FNRJ 1946. i općeg Zakona o NO mijenjaju naziv u Narodni odbori (NO). Po ovom Ustavu NO su organi državne vlasti. Mjesni NO kao najniži biraju se na 2 godine, a kotarski NO na 3 godine, dok općinskih NO tada još nema. Od kraja rata do 1950-ih godina glavnu riječ na svim

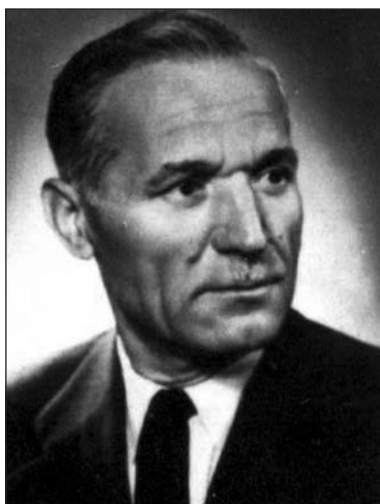

Radna akcija na izgradnji lokalne ceste, 1962.

razinama vodili su NO (oblasni, okružni, kotarski i mjesni), kojima su pomagali gore navedene organizacije, zatim Antifašističko vijeće žena (AFŽ) i druge čijim članovima je ispred svih drugih povjerena obnova zemlje i čuvanje tekovina NOB-a i socijalističke revolucije. U njihov djelokrug rada svakako je dolazila i podjela humanitarne pomoći iz inozemstva (UNRRA, UNICEF i kasniji paketi u kojima su bila jaja u prahu popularno nazvana Trumanova jaja). Iz navedenog uvoda o organizacijama proisteklim iz 2. sv. rata vidljivo je i da su kadrovi koji su trebali osigurati napredak ipak prvo morali zadovoljiti novu ideološku podobnost.

U Slatini školske godine 1945/46. još imamo nižu realnu gimnaziju, a 1947. sedmogodišnju školu. Upravitelj je Ananija Mraković. Socijalni odjel K.N.O. (Kotarskog narodnog odbora) traži popise potrebitih učenika od njihovih učitelja kako bi mogao vršiti razdiobu robe sukladno popisu. U zgradi starog hotela u Kolodvorskoj ulici otvoren je već 1945. Đački dom (internat) u kome su smještena djece palih boraca, te djeca iz udaljenih sela koja nisu imala čime putovati, kojima je osigurano daljnje školovanje i naukovanje. Imamo podatke o broju učenika u internatu za prve 4 školske godine:

- 1945./46. - 67 pitomaca
- 1946./47. - 129 pitomaca
- 1947./48. - 175 pitomaca
- 1948./49. - 153 pitomca.

Ananija Mraković, upravitelj slatinskih osnovnih i srednjih škola od 1946. do sredine 1970-ih

Kotarski odbor Crvenog križa Podravska Slatina

Zakonom o NO iz 1952. ponovo dolazi do osnivanja NO općine. Kotar P. Slatina sastoji se tada od 7 općina: P. Slatina, Gornji Miholjac, Sopje, Čađavica, Nova Bukovica, Čeralije i Voćin. Crveni križ u Slatini (barem prema nama dostupnim podacima) prvi put se pojavljuje 1953. godine kao Kotarski CK Podravska Slatina (K.C.K. PS). Kotar, a ne općina jer je Slatina od 1854. do 1955. bila malo kotarsko središte. Ovom odboru CK vlast (K.N.O.) je povjerila:

- zbrinjavanje ratne siročadi
- poboljšanje općih životnih uvjeta pučanstva, posebno higijenskih
- provođenje higijenskih tečajeva, tečajeva Prve pomoći i samozaštite
- podjela humanitarne pomoći siromašnima.

Od 1950-ih KO CK nastoji povećati svoje odraslo članstvo u mjesnim odborima i pomladak po matičnim i područnim osnovnim školama. Pomoć se dobiva od Glavnog odbora CKH i vjerojatno od viškova koje seljaci moraju predati. Kontingenti hrane i odjeće od UNRRE i UNICEF-a u počecima se dijele preko NO, a kasnije Crvenog križa. Dolaze i privatni obiteljski paketi od rodbine iz Amerike i dr. Od 1954. počinju se provoditi po školama i selima zdravstveno-prosvjetni

Pokazana vježba tečajaca Prve pomoći i samozaštite iz 1951.

tečajevi za školsku seosku žensku i svu drugu omladinu.

Postoje zapisnici o broju i imenima članova Mjesnih odbora CK već od 1952. do 1956. Odbori CK osnivani su sukladno organima vlasti u mjesnim i općinskim NO. Članarina se redovito plaćala 5, 20 ili 60 dinara mjesečno, što je bio uvjet za dobivanje humanitarne pomoći. Pronašli smo da su mjesni i općinski odbori CK postojali tih godina u 30- tak mjestima kotara P. Slatina sa članstvom od 20 do 120 osoba, što ne znači da u ostalima nisu osnovani. To su: Senkovac, Miljevci, Mikleuš, Bjelkovac, Aleksandrovac, Đurin Lug, Bjelkovac, Dobrović, Čađavica, Čeralije, G. Meljani, Četekovac, Čomborje, Balinci, G. Miholjac, D. Meljani, Humvaroš, Kozice, Kuzma, Španat, Vaška, Sopje, Lisičine, Mikleuš, Vraneševci, G. Predrijevo, Noskovci, Nosk. Dubrava, Voćin, Zvonimirovac te rajonski po općinskim rajonima mjesta P. Slatine. U osnovnim školama postojali su odbori podmlatka CK u koje su se upisivali svi učenici u razredu.

Popisi članstva i posredovanje za pomoć za siromašne 1953.-55.

Ovo su jedini pisani tragovi o djelovanju Kotarskog odbora CK Podravska Slatina pa ih, budući da nisu brojni, prenosimo kronološki kao ilustraciju rada i potreba ljudi onoga vremena.

1) Šestogodišnja škola Novi Miljevci šalje dopis K.C.K. PS 30. 6. 1953. s popisom od 30 mještana upisanih u članstvo CK u selu Novi Miljevci.

2) Osnovna škola Gornji Miholjac šalje 23. 4. 1953. dopis istom Naslovu sa popisom od 73 člana koji su platili članarinu pa traže članske kartice za 1953. godinu.

3) Na sastanku OO SSRN općine Gornji Miholjac 15. 1. 1954. izabran je Općinski odbor (OO) CK G. Miholjac od 9 članova (iz 5 pripadajućih sela). Predsjednik je Stevan Budisavljević, a tajnica Ana Feketi.

4) Potvrda od 29. 5. 1954. o primitku bačve mlijeka u prahu za potrebe Đačkog doma u Podr. Slatini, koje je GO JCK uputio KO CK PS.

5) KO CK PS (Kotarski odbor Podravska Slatina) upućuje 9. 7. 1954. dopis odboru CK Čomborje (vjerojatno i odborima CK po drugim selima). Traži se popis isključivo članova CK i to onih koji su

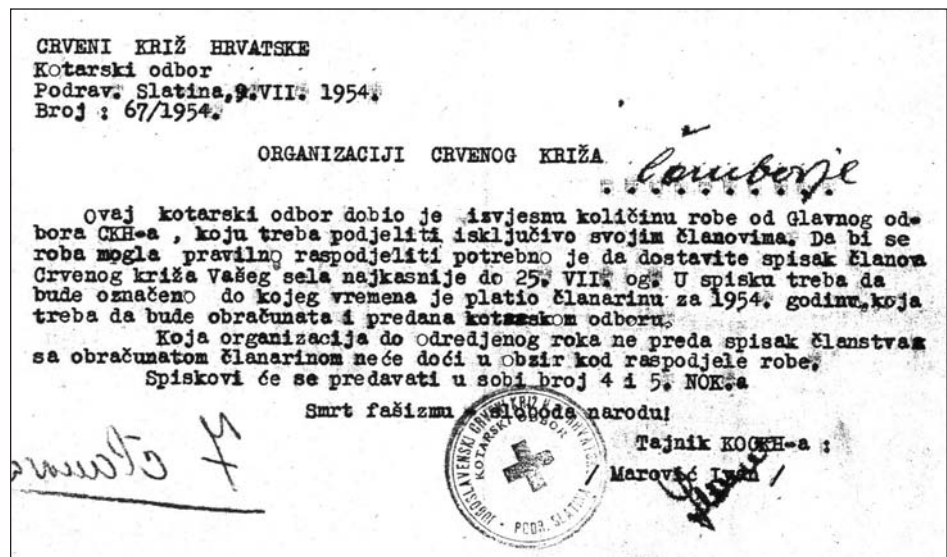
platili članarinu za 1954. godinu da bi im se mogla podijeliti izvjesna količina robe koju je KO PS dobio od Glavnog odbora CKH. Koja organizacija do određenog roka ne preda spisak članstva s obračunatom članarinom neće doći u obzir kod raspodjele robe. - rezolutan je tadašnji, drugi (dokumentirani) po redu tajnik poslijeratnog Crvenog križa Slatina Ivan MAROVIĆ. Predsjednik KO PS tada je vojni liječnik Rade dr. ORLIĆ, koji je i sam pisao dopise ispred CK. U P. Slatini je prvih 10- tak godina poslije rata bilo dosta vojnika – graničara zbog nedaleke granice s Mađarskom.

6) Vlado Antolković učitelj Šestogodišnje škole u Balincima upućuje 12. 9. 1954. molbu Komisiji za dodjeljivanje robe pri KNO Podr. Slatina. U njoj se navodi da u su u selu brojna djeca bez očeva, a ako ih i imaju, uglavnom se ne brinu za njih. Od 90 školskih obveznika svi su bez donjeg rublja, neki bez cipela, a drugi opet nose komade krpa prišivenih jedna na drugu. Majke su većinom udovice, sa mnogo djece, mnoge su bolesne i općenito fizički slabe za rad i privređivanje. U istom dopisu se navodi da u školi Balincima ima 24-ro siromašne djece koja su bijedno odjevena jer nemaju roditelja, a majke su nemoćne i bolesne. Njima bi trebalo dati što više odjeće i tako im pomoći.

7) Imamo i popis primatelja robe od Crvenog križa u selu Kuzmi. Od 10 registriranih sedmero ih je nepismenih.

8) Načelnik Socijalnog starateljstva KNO P. Slatina Stjepan Bedeković traži 22. 10. 1954. od K.C.K. PS robu za malu djecu (siročad) koje su vlasti dale na uzdržavanje obiteljima koje su za to dobivale naknadu. Jedna od tih udomiteljica bila je i moja pratetka Marija Hodak. Dopis je upućen Jeleni Dešić, članici OO CK PS.

9) Prenosimo i sadržaj dvaju obavijesti koje je 25. 7. 1955. K.C.K. PS uputio organizacijama CK u selima Humvaroš i Zvonimirovac tražeći da za 10 dana dođu i podignu dodijeljenu količinu masti (ulja) u Kotarskom odboru CK. Tu pomoć treba podijeliti osobama na području adresirane organizacije CK koje žive u teškim socijalno-zdravstvenim prilikama. Svaka od njih treba svojim potpisom potvrditi primitak kako ne bi došlo do neželjenih posljedica zbog moguće nepravilne razdiobe.

10) Predsjednik NO općine Čađavica Antun Čapo obraća se 10. 8. 1955. KO CK PS sa preporukom za Izidora Delimara iz Adolfovca za kojega traži pomoć u obući i odjeći jer ima puno djece (11) i živi od dosta oskudnog imetka. Donosimo prijepis pisma u cijelosti kao ilustraciju teškoće života, barem seljaka u tadašnje vrijeme:

Molba

U obitelji nas imade 14 članova od kojih je jedanajstero djece i stara slijepa majka. Ja sam podnosilac Molbe dosta siromašnog stanja i nisam moguć da snabdijevam tolike članove u svemu, a pogotovu u odjeći i obući. Napominjem gornjem naslovu da od mojih jedanajstero djece nemam nijedno za privredu. Dva najstarija sina nalaze se u J.A. Treci sin je učenik u privredi strojobravarске struke kod Petrfajera u Slatini, troje ženske djece polaze u Osnovnu školu. Petero djece, jesu mali i nesposobni za svaki rad. Majka stara 89 god. već slijepa 5 god. Prema mom iznimnom kritičnom stanju molim gornji naslov za pomoć u odjeći i obući i to prema Vasim mogućnostima. Sincica imenom Ivana učenika u privredi vrlo teško uzdržavam u svim živeznim namirnicama i dosta velikom količinom. Osim davanja živeznih

Dopis Kotarskog odbora Crvenog križa Podravska Slatina iz 1954.

namirnica placam mjesečno njegovo stanovanje Din. 500.

Stoga molim naprijed navedeni naslov da bi uzeli u obzir moje teške roditeljske okolnosti u kojima se nalazim i prema takovim pružili pomoć u odjaci prema Vasim mogućnostima. U nadi da će naslov ovu moju skromnu Molbu blago izvoliti i do znanja primiti. Za povoljno Rješenje una prijed se naslovu puno zahvaljujem.

S.-F.-S.-N.

U Ivonimirovcu, 10. kolovoza 1955.

Molitelj

Delimar Izidor

11) Marija ANDROŠ, upraviteljica Narodne osmogodišnjene škole Vaška, šalje popis članova Podmlatka CK svoje škole. Ukupno je 137 članova, vjerojatno svi učenici škole do 8. razreda.

Zabilježeni primitak međunarodne pomoći

Sekretarica JCK GOH (Glavnog odbora Hrvatske) gđa Olga CESAREC uputila je dopis KO PS da im je putem željeznice upućena pošiljka rabljene odjeće i obuće, te mlijeka. Poklon je to Luteranske svjetske pomoći (LWR) iz New Yorka. Zahvalna pisma pojedinih primatelja upućenih darodavcu, kao i pismo KO PS po raspodjeli pomoći treba dostaviti GOH-u.

U ovom dopisu od 8. 5. 1954. stoji da pomoć treba podijeliti licima koja žive u teškim socijalno-zdravstvenim prilikama, a prvenstveno treba uzeti u obzir:

- obitelji s mnogobrojnom djecom
- bolesnike od TBC-a
- pripadnike Evangeličke crkve
- članove Udruženja slijepih.

Spomenuta pošiljka došla je u Slatinu 8. 7. 1954. o čemu imamo Zapisnik kojim je KO CK PS preuzeo poslanu robu od GO CKH iz Zagreba. Dolazi do problema jer tajnik KO PS Ivan Marović zbog neodaziva nije mogao sastaviti Komisiju za primanje i raspodjelu

robe. Zato je sam imenovao komisiju sa još jednim članom Savjeta za socijalno staranje i narodno zdravlje. U komisiji su tajnik i član KO PS Ivan Marović i Savo Muselinović, tajnik i član KO CK PS, i Jelena Dešić, predstavica SSRN PS i članica Općinskog odbora CK.

Vladimir Miselj, evangelički župni upravitelj u Slatini 10. 8. 1954. traži pomoć (mlijeko u prahu ili odjeću) iz spomenute donacije od KO CK PS za članove evangeličke crkvene općine P. Slatina s filijalama u Podravini. Pomoć se traži za preostalih oko 100 evangeličkih vjernika koji žive raštrkani u 30 naselja tadašnjeg kotara P. Slatina. Evangelička crkvena općina bila je na širem slatinskom području puno brojnija prije 2. sv. rata jer joj je pripadalo puno evangelika njemačke i mađarske narodnosti koji su nakon rata bili protjerani ili prisiljeni da odele. Geza Justh, djed po majci poznatog hrvatskog germanista Viktora Žmegača, bio je pastor evangeličke crkvene općine u Slatini 20- tih godina prošlog stoljeća.

Zdravstveno-prosvjetni tečajevi seoske ženske omladine tijekom 1954.-55.

1) Zdravstveno prosvjetne tečajeve za seosku školsku omladinu u Čađavici vodio je 1954. Rajko Kokanović (direktor OŠ u Čađavici)

2) Imamo izvješće upućeno KO CK PS od održanom Tečaju seoske ženske omladine u trajanju od 44 sata od 19. 12. 1954. do 27. 2. 1955. Ne piše koliko je djevojaka iz sela Noskovci pohađalo tečaj, a na izvješću od 7. 3. 1955. potpisala se voditeljica tečaja učiteljica Katarina Grošić.

3) Upravitelj Narodne šestogodišnje škole u mjestu Lisičine poslao je izvješće KO CK PS o održanom 25 satnom Zdravstvenom tečaju u veljači 1955. u kome su sudjelovale sve omladinke iz mjesta. Na tečaju su obrađene ove teme:

- dizenterija, trbušni tifus, trovanje hranom, gliste, pjegavi tifus, malarija, trahom, bjesnilo, bedrenica, gonoreja, sifilis, svrab
- higijena kuće, okućnice i dvorišta
- osobna higijena

- đubrište i nužnici.

4) Tečaj seoske ženske omladine u organizaciji KO CK PS održan je i u mjestu Mikleuš tijekom prva 3 mjeseca 1955. godine u trajanju od 36 sati. Voditeljica tečaja bila je Katica Mlinarić koja je i napisala izvješće.

5) Putem zapisnika od 10. 6. 1955. imamo trag da je u prvoj polovini 1955 KO CK PS organizirao Zdravstveni tečaj za 64 učenice Narodne osmogodišnje škole B tipa u Slatini. Za nagradu su tečajke 4. 6. 1955. išle na izlet u Rijeku, Opatiju i Postojnsku špilju.

Prve organizirane akcije DDK na području kotara Podr. Slatina 1954.-55.

JCK Glavni odbor Hrvatske upućuje 15. 4. 1955. dopis KO CK PS sa informacijom o promidžbi dobrovoljnog davanja krvi. Za podmirenje svih potreba u Hrvatskoj treba te godine 50.000 doza krvi, a za to je promidžbom potrebno obuhvatiti 200.000 osoba. Za to se trebaju založiti sve masovne i društvene organizacije, a ekipe Zavoda za transfuziju krvi iz Zagreba trebaju obići ne svaki kotar, nego i veći broj općina. Da bi promidžba za mobiliziranje što većeg broja DDK bila uspješna treba održati sastanak sa predstavnicima JNA, SK, sindikata, SSRN i organa zdravstvene službe i svima odrediti konkretna zaduženja. Nije dovoljna samo promidžba putem plakata i predavanja, već puno pažnje treba posvetiti individualnoj promidžbi.

Navodi se da je transfuzijska ekipa iz Zagreba već bila na području kotara PS, pa zato KO CK PS ima izvjesna iskustva u provođenju ove akcije. Preporuča se odborima CK da akcijama DDK obuhvate i 2-3 općinska centra u koja bi došle transfuzijske ekipe ako se prijavi 50 do 60 dobrovoljnih davatelja. Odaziv ljudi u Slatini na prvu ili prvih nekoliko akcija DDK koje je proveo Zavod za transfuziju iz Zagreba bio je velik - sjeća se i tajnik Marović.

Tajnik Kotarskog odbora CK PS – Ivan MAROVIĆ (1954.-57.)

Spomenuti Ivan Marović rođen je 1931. u Bakiću i danas živi u Zagrebu. Kao mlad čovjek stupio je na dužnost tajnika Kotarskog odbora CK PS početkom srpnja 1954., umjesto suspendiranog Đure Lazića, te ju je obavljao do 31. 12. 1957. Sjeća se dobre humanitarne suradnje s Olgom Cesarec, tadašnjim generalnim sekretarom CKH, s kojom je dogovarao pošiljke humanitarne pomoći za potrebe ljudi slatinskog kraja. Budući da je u 2. svjetskom ratu slatinska pravoslavna crkva bila srušena, Crveni križ P. Slatina pomagao je u izgradnji nove crkve tadašnjem pravoslavnom parohu u Slatini Rajku Kokanoviću.

Tajnik Kotarskog odbora CK PS – Ivan MAROVIĆ (1954.-57.)

Teritorijalni ustroj općine Podravska Slatina

U jesen 1955. ukidaju se općine G. Miholjac, Sopje i Čeralije. Prestaje s radom i KNO kotara P. Slatina, koja od tada kao općina i tri preostale općine (sa 60-ak sela) ulaze u sastav Kotara Virovitica. Uvida se da manje općine nemaju perspektivu pa se poduzimaju mjere da se postojeće 4 objedine u jednu. Krajem 1959. spajaju se općine P. Slatina i N. Bukovica, a 1962. pripojene su im i općine Voćin i Čađavica. Po novoj reorganizaciji 1963. objedinjena općina P. Slatina ulazi u sastav Kotara Osijek. Mjesni odbori (MO) djelovali su do 1963. kada su transformiraju u Mjesne zajednice (MZ). Tijekom 1964. formirano je na području općine P. Slatina prvih 5 MZ, a do 1970. svih 59 MZ. Prvi statut općine P. Slatina donesen je 1963. godine.

Rad Kotarskog odbora Crvenog križa (KO CK) Virovitica 1958.-61.

Pri KO CK Virovitica održan je 1958. dvodnevni seminar za tajnike općinskih odbora (OO) CK s područja Kotara na kojem su se upoznali s organizacijskom strukturom i financijskim poslovanjem organizacija CK. Na ovom seminaru bila je nazočna i Tina ČOVIĆ, tajnica OO CK Podravska Slatina

Seminar tajnika OO CK pri KO CK Virovitica, 1958. Tina Čović sjedi prva slijeva.

koja je od 1. 1. 1958. počela obnašati ovu dužnost.

Ervin Mačković (vjerojatno dužnosnik KO CK Virovitica) piše da 1960. na području Kotara Virovitica djeluje 6 općinskih odbora CK, kotarski koordinacijski odbor za transfuziju krvi i kotarski odbor za mliječne kuhinje, te 7 komisija pri KO CK.

Članova CK na području kotara ima oko 15.000, a članova podmlatka (PCK) oko 14.000. (To je bilo više od 25% svih stanovnika kotara Virovitica). Na održanom plenumu KO CK Virovitica jasno se pokazalo da su se Općinski odbori CK tek 1959. preorijentali u svom radu na niz raznih djelatnosti kao što su:

- učvršćenje i proširenje organizacija i članstva CK
- zdravstveno prosvječivanje i odgoj omladine za borbu protiv TBC-a i alkoholizma
 - rad sa podmlatkom CK-a
 - socijalni rad oko zbrinjavanja ugroženih osoba
 - organiziranje akcija DDK-a
 - rad školskih mliječnih kuhinja i briga o djeci.

Sređivanjem materijalno-financijskog poslovanja stječu se sredstva za razne akcije što pokazuju sljedeći podatci:

- održano je 86 predavanja iz higijene po selima za blizu 4.000 polaznika
- prikazano je 77 filmskih predstava sa

zdravstvenom tematikom koje je gledalo oko 4.700 ljudi

- održano je 15 predavanja iz područja TBC-a i 6 protiv alkoholizma
- održano je 24 predavanja za promidžbu transfuzije krvi
- održano je 55 drugih zdravstvenih predavanja
- organizirana vrlo uspješna izložba za borbu protiv alkoholizma
- održano je 8 seminara za buduće majke
- uređena su 122 higijenska kutića u školama i osnovane 2 terenske jedinice
- uređeno je 117 školskih dvorišta u čemu je sudjelovalo 3.900 članova PCK
- obrađen je 61 školski vrt
- školske kuhinje skrbe za 15.000 korisnika, čemu je na razne načine doprinijelo 387 članova CK
- aktivisti CK posjetili su starački dom i bolesnike u bolnici
- za PCK održano je 33 predavanja i 94 filmskih predstava za 24.000 učenika.

Plenum je zaključio da se tijekom siječnja 1961. održe skupštine općinskih odbora CK. Preko zime trebalo bi održati i tečajeve seoske ženske omladine (zdravstveno obrazovanje, a naročito tečajevi PP (prve pomoći). Važna zadaća pred njima bilo je i cijepljenje protiv raznih zaraznih bolesti.

Tajnica Općinskog odbora CK Podr. Slatina Tina Čović (1958.-68.)

Ugasnućem slatinskog kotara, koji 1955. postaje općina i Crveni križ od te godine mijenja ime u Općinski odbor CK Podr. Slatina.

O radu Tine ČOVIĆ kao tajnice CK Slatina od razdoblju (1958.-68.) imamo veoma malo podataka. Bez sumnje se trudila sprovesti sve ono u što je upućena na seminaru Kotarskog odbora 1958. Koliko je za to imala podršku tadašnjih struktura vlasti ne znamo. U Predsjedništvu imala je utjecajne ljude (kao što je liječnik Ratko Vlatković), koji su sigurno nastojali postaviti Crveni križ na što bolje temelje. Postoji nekoliko fotografija sa

ljetovanja na moru jer je Tina Čović radila u Crvenom križu, a preko ljeta za slatinske izviđače na taborovanjima (kao saniteski referent i pomoćna kuharica). Izviđači su raznosili pozive za DDK darovateljima krvi po kućama. U godišnjem izvješću SIO P. Slatina istaknuti član izviđača i Crvenog križa Dušan Grijak u diskusiji kaže: Crveni križ nema sredstava. Mislim da se i Crveni križ treba prebaciti na morski pojas. Uz pomoć CK i drugih organizacija i malo više materijalne pomoći napravili bismo dobar posao da na Prvić odvedemo i velik broj radnika RO na ljetovanje.

U njenom mandatu počelo je s radom oporavilište za siromašnu i slabo ishranjenu djecu na lokaciji Osište u Voćinu (1966.-76.) Iz 1959. imamo podatak o dva sastanka Predsjedništva Općinskog odbora CK Podr. Slatina (OO CK PS) 27. lipnja i 23. srpnja. Na dnevnom redu prvog bilo je:

- raspodjela odjevnih predmeta koju će izvršiti komisija osnovana pri OO CK i dati na podjelu osnovnim organizacijama sela i rajona za njihove članove i socijalno ugrožene,

- tajnica Čović iznosi problem skladišta u kojem su uvjeti neadekvatni jer su štakori poderali vreće s brašnom i mlijekom u prahu, te više nisu za ljudsku uporabu, što treba utvrditi sanitarna inspekcija.

Na drugom sastanku bili su nazočni članovi Predsjedništva: Ratko dr. Vlatković (predsjednik), Tina Čović tajnica, te članovi Jelena Dešić, Slavko Novotni, Jurišić i Rade Muselinović. Raspravljali su:

- o načinu podijele 5.800 paketića hrane prema popisima i to bolesnicima od TBC, osobama s invaliditetom, slijepima, gluhoonijemima, trudnicama i ostalima. Popise za oboljele od TBC-a dostavit će Dom narodnog zdravlja, a ostale seoske organizacije i aktivni CK. Dijelit će se po 10 kg brašna i 5 kg mlijeka.

- tajnica Čović postavlja pitanje povećanja svoje plaće koja je nedovoljna (7.000 din) jer zbog opsega posla ne radi 4 već 8 sati dnevno. Dotacija SSRN prema OO CK je vrlo mala. Predsjednik predlaže da se na osnovi raspoloživih sredstava plaća poveća na 9.000 dinara retroaktivno od 1. 4. 1959.

Za mandata Tine Čović, za Božić 1959.,

organizirana je u PIK-u Višnjica prva akcija DDK na slatinskom području u suradnji sa transfuzijskim odjelom MC Virovitica.

Za Crveni križ Slatina, osobito je bila dragocjena suradnja i uključenost nastavnog kadra u radu s podmlatkom po školama. Važno je istaknuti velik doprinos učiteljica nižih razreda matičnih i područnih osnovnih škola kroz razne sanitarno- higijenske programe, a kasnije kao voditelje i odgojitelje na besplatnim ljetovanjima za siromašnu djecu.

Jela BLAŽEVIĆ – najzaslužnija suradnica CK Slatina

Tih godina s radom u područnoj školi Noskovačka Dubrava (1955.) počela je kao mlada učiteljica naša najzaslužnija aktivistica Jela Blažević. Od 1960.-66. radi u područnoj OŠ Kozice, a nakon toga u matičnoj školi Grigor Vitez u Slatini. Cijeli svoj radni vijek učila je učenike nižih razreda OŠ i bavila se brojnih izvanškolskim aktivnostima (ritmika, folklor i dr.) Dugo je godina vodila grupe djece Crvenog križa i izviđača na more. Za svoj društveni rad s djecom nagrađena je brojnim priznanjima. U CK Slatina bila je dugogodišnja članica Predsjedništva i predsjednica OO CK Slatina nekoliko puta. Za 40 godina volonterstva u Crvenom križu Predsjednik RH Franjo Tuđman nagradio

Tina Čović, tajnica OO CK Podr. Slatina (1958.-68.)

Jela Blažević, aktivistica CK Slatina s najdužim stažom, 1955.-2002.

Visoko priznanje Predsjednika RH Jeli Blažević za 40-to godišnji rad u CK Slatina, 1999.

Ankica Trbojević (4. slijeva), Tina Čović (5. slijeva) i aktivistice udruge Naša djeca i CK Slatina, 1981.

ju je 1999. Redom Danice Hrvatske s likom Katarine Zrinske. Jela Blažević, rođ. Kevo, rodila se 1.5. 1934. kao peto dijete u selu Radošić u Dalmatinskoj zagori, odakle su njeni došli u Slavoniju 1940. Umrla je 27. 11. 2002. nakon teške i kratke bolesti u Slatini. Bila je jedini kadar Crvenog križa koji je nastavila rad i tijekom Domovinskog rata, te nam je njeno iskustvo puno pomoglo u svladavanju novih zadaća sa stradalnicima rata i kasnije.

Spomenice OŠ Lazo Tihomirović – Baja (LTB) i OŠ Voćin

Spomenica Osnovne škole Lazo Tihomirović Baja (LTB) počela se prvi put pisati za školsku godinu 1964./65. Osim matične škole u Slatini, bilo je još 13 područnih škola po selima, ukupno 2.467 učenika u 68 razrednih odjela. Za tu šk. godinu piše da su: Svi učenici nižih razreda bili su učlanjeni u pomladak CK. Pomladak redovito priređuje svečane akademije u čast Međunarodnog dana CK. Učiteljica Ankica Trbojević zaslužna aktivistica slatinskog Crvenog križa i predsjednica udruge Naša djeca od osnutka 1952., nakon 40 godina rada u prosvjeti 1966. odlazi u zasluženu mirovinu. U godini 1967./68. učenike viših razreda (235) iz područnih škola u autobusima prevozi slatinsko poduzeće Kino-transport.

Iste godine završeno je rukometno igralište iznad crkve. U godini 1968./69. navedeno je da su učenici sprovode slobodne aktivnosti kroz učeničke organizacije: pionirsku, omladinsku, izviđačku i ogranak Crvenog križa. Za godinu 1975./76. piše da u školi i dalje djeluju ove 4 organizacije kojima rukovode učenici, a zaduženi nastavnici pomažu u radu.

U svojoj Spomenici voćinske škole (1952.-72.) Jovan Vuković, bivši direktor škole piše da su tri razreda osnovne škole u školskoj godini 1953./54. prešli u zgradu na Osištu gdje je škola ostala do 1965. godine. U okviru pomoći Crvenog križa, u mjesecu siječnju (1956.) počela je sa radom mliječna kuhinja, te su učenicima dijeljeni obroci od mlijeka i maslaca. Mlijeko se nije moglo dijeliti jer nije bilo potrebnog posuđa za njegovo kuhanje. U šk. godini 1956./57. zadužena za rad u društvenim organizacijama (Crveni križ) bila je učiteljica Ružica Zdelar. Budući da je te godine imala malo djeteta, nije aktivno radila.

Za godinu 1967. piše: Tečaj Prve pomoći uspješno je vodio Nikola dr. Šimunović. Izvršen je liječnički pregled svih učenika i besežiranje (cijepjenje protiv TBC-a) škole. Pokrenut je rad podmlatka Crvenog križa i u svakom su razredu izabrani učenici koji su vodili brigu o čistoći i redu u razredu. Školska kuhinja je izdavala oko 100 obroka dnevno.

Oporavilište Crvenog križa Slatina u Voćinu (1966.-76.)

Spomenuli smo oporavilište CK Slatina na lokaciji Osište u Voćinu. Pajo Čuča prvi predsjednik MZ Voćin (1965.-69.) kazuje sljedeće: Tijekom 1948./49. izgrađena je zgrada za upravu buduće cementare planirane kod Sekulinaca jer su tamo bogata nalazišta stijena s laporom i vapnencem. Planirana cementara je poslije izgrađena, ali u mjestu Zoljan kraj Našica. Po premještanju nastave u novoizgrađenu današnju školu 1965., zgrada na Osištu se renovira da bi u proljeće 1966. postala kamp Crvenog križa za oporavak siromašne i slabo ishranjene školske djece. Na dvotjedni oporavak ne dolaze samo djeca slatinskog kraja, već zbog čistog brdskog zraka i djeca iz Vukovara, Dalja, Darde, Pule, Trogira i dr. Po smjeni

Slatinski učenici u oporavilištu CK Slatina na Osištu u Voćinu, 1970.

dolazi 60 i više djece, osoblje se trudi da ih obilno hrani te pojačanom čistoćom i radom poboljša slabe higijenske uvjete. Djeca se igraju, uče higijenskim navikama, obilaze okolicu i hodaju putovima revolucije. U kampu se zapošljavaju ekonom i domar Krsta Ivičić i kuhar Gojko Zubić zvani Đoko i još 10- tak pomoćnog osoblja koje se izmjenjuje do 1976. Kamp CK tada prestaje s radom i tamo se smještava kamp za predvojničku obuku do 1978.-79. Zgrada se renovira i dograđuje novom proizvodnom halom. RO Voćinka koja djeluje u okviru SOUR Slavonija - industrija modne konfekcije iz Osijeka, otvara tamo svoj pogon u jesen 1981. i na samom početku zapošljava 86 radnika, uglavnom žena.

Rad OO CK Slatina u glasilu CKH Naš rad (1953.-90.)

Glasiloo Glavnog odbora CKH Naš rad (1953.-90.) izvrstan je izvor informacija iz rada društava CK u Hrvatskoj, kao i poučnih zdravstveno-prosvjetnih članaka koji su se doticali djelatnosti CKH. Redakcija glasila 1961. navodi: Od OO CK u prodaji lista najviše se zalažu Karlovac, Vukovar, Rijeka i P. Slatina koji su po svojoj tiraži nadmašili čak i mnoge kotarske odbore CK. To dokazuje da se zahvaljujući zalaganju tajnika i aktivista CK može list prodati. Sa 1.100 kupljenih brojeva KO CK Virovitica sa Makarskom je najjači u Hrvatskoj, zatim Zabok i Sl. Brod sa 1.000, Rijeka 850, Split i Bjelovar sa 700, Zagreb 600 itd. Iz ovoga možemo zaključiti

da se je tajnica Čović trudila dodatno educirati članstvo CK Slatina.

Isto glasilo 1963. donosi izvješće o provođenju 100-godišnjice Međunarodnog odbora CK (1853.-1953.). Glavni odbor CKH radio je na programu proslave u organizacijama CK u Hrvatskoj. GO je izradio bilten posvećen 100-godišnjici, te priredio diplome za dugogodišnje i najzaslužnije aktiviste CK. Čitav broj 5/63 koji je posvećen godišnjici tiska se u 18.000 primjeraka i distribuira u cijeloj SRH.

Nabrajajući kako su pojedini Općinski odbori CK proslavili 100-godišnjicu u izvješću stoji:

U Podravskoj Slatini organiziran je obilazak i posjeta socijalno ugroženim osobama, a u poduzećima u čast 100-godišnjice održavana su zdravstvena predavanja. Osim toga održan je seminar s kuharicama Školskih mliječnih kuhinja čitavog područja, na kojem su one dobile znanje o obradi vrtova i pripremanju zimnice u školama. Za vrijeme Tjedna na općini P. Slatina poslana su u čast 100-godišnjice čestitke svim višestrukim davaocima krvi, a 9. svibnja održana je svečana akademija s programom. Za vrijeme Tjedna članovi podmlatka položili su vijence na spomenik palim borcima. 11. svibnja 1963. u P. Slatini otvoren je školski restoran u osnovnoj školi LTB. Školski restoran služit će kao centar domaćinstva u čitavoj komuni. Za vrijeme Tjedna članovi Podmlatka pisali su školske zadaće o historijatu Crvenog križa.

Predsjednik SFRJ Tito je prilikom posjete Osijeku i Slavoniji od 3. do 5. ožujka

Glasiloo CKH – Naš rad (1953.-90.)

Milorad Radosavljević, financijski knjigovođa i tajnik OO CK PS, 1965.-1970.

Moped Thomos T12, prvo vozilo Crvenog križa Slatina, 1969.

Oporavilište CK Slatina na Osištu - Voćin, 1966.-1976.

1965. posjetio i Dječje odmaralište CK Osijek u Orahovici. Za trosatnog boravka razgledao ga je, pitao za uvjete boravka djece i priređen mu je ručak. Bio je oduševljen i impresioniran uređenjem cijelog ambijenta u kojem preko ljeta borave djeca.

U Tjednu Crvenog križa 1965. u OO CK P. Slatina učinjeno je sljedeće:

- a) Za sve osnovne organizacije i organizacije PCK pripremljeni su referati o ulozi i značaju Međunarodnog CK i CK u novoj Jugoslaviji.
- b) Članovi podmlatka i omladine CK organizirat će čišćenje grobova palih boraca na komuni i položiti vijence.
- c) U školama će se organizirati pisanje zadaća s temom „CK u novoj Jugoslaviji“.
- d) U školama, kao i u nekim mjestima održavat će se zdravstvena predavanja i prikazivanje filmova o zdravstvenom prosvjećivanju.
- e) U narodnom kinu za čitavo vrijeme Tjedna CK prikazivat će se dijafilmovi o ulozi i značaju Crvenog križa.
- f) Dobrovoljnim davaocima krvi i aktivistima CK pisat će čestitke PCK u svim školama.
- g) U Tjednu CK obići će se djeca koja su smještena u tuđe obitelji.
- h) Sve osnovne organizacije CK preplaćene su na časopis „Naš rad“ koga treba proširiti, a tako i sve škole na komuni trebaju se pretplatiti na časopis i povećati tiraž.

i) Dugogodišnji aktivisti osnovnih organizacija i podmlatka koji rukovode na školama primit će priznanja za njihov rad od Općinskog odbora, kao i višestruki davaoci krvi.

j) OO CK Podravska Slatina organizirat će izlet na Đedovicu, gdje se nalazio štab VI. Slavonskog korpusa.

Upravo tim riječima notirano je 10 različitih aktivnosti OO CK P. Slatina, te 1965. u glasilu CKH Naš rad. Iz ovoga je vidljivo da je slatinski odbor CK imao dobro razvijenu strukturu po mjesnim odborima i školama u kojima su djelovale osnovne organizacije odraslih i podmlatka i da je sve to morala koordinirati naša tajnica Tina Čović.

Voda odlazi, a problemi ostaju naslov je članka kojim se 1965. zabilježene poplave Drave i Dunava u kotarima Osijek, Valpovo, Beli Manastir i Vukovar, pri čemu je srušeno, uništeno i oštećeno 2.821 objekt i 3.913 stanova. Evakuirano je 10.128 osoba iz 2.416 obitelji. Možemo povući paralelu s ovogodišnjom poplavom Save u županjskoj Posavini.

Tajnik OO CK PS Milorad Radosavljević

Još nekoliko podataka o radu CK u to vrijeme dobili smo Milorada Radosavljevića koji je u CK Slatina radio kao financijski knjigovođa od rujna 1965. do kraja svibnja 1970. zajedno s referenticom Bosiljkom Lic. U to vrijeme CK Slatina imao je svoja dva ureda u podrumu općinske zgrade. Skladišta humanitarne pomoći bila su u zgradi područne osnovne škole u Kozicama, a drugo u bivšoj pekari Žarka Tuturića (danas Tepih-centar) u ulici K. Zvonimira.

Odlaskom Tine Čović mjesto tajnika preuzima Milorad RADOSAVLJEVIĆ, rođen 1940. na kojem ostaje nepune dvije godine do dolaska Marka Čosića u listopadu 1969. Radosavljević kupuje prvo službeno vozilo CK Slatina moped Thomos T12 kojim obilazi teren kako bi utvrdio kome je potrebna pomoć. Također, s njime putuje na akcije DDK po selima, te u Voćin u dječji kamp na Osištu. Novi tajnik Čosić i bivši Radosavljević 1970. kamionom odlaze u Rijeku gdje iz nekog hotela dobivaju puno

željeznih kreveta za kamp na Osištu.

Tih godina održavale su se u mjesecu svibnju humanitarne zabave Crvenog križa u slatinskom hotelu Podravina. Sav prihod od ulaznica išao je u humanitarne svrhe. U drugoj polovini 60-ih još su se dijelili američki paketi hrane (mlijeko u prahu, tvrdi sir u limenci od 3 kg i jaja u prahu). Također se dijelila i rabljena odjeća koju su donosili građani.

Tajnik OO CK Podravska Slatina Marko Čosić (1969.-90.)

U razvoju grada Slatine 70-ih i 80-ih godina prošlog stoljeća su razdoblje u kojem je gospodarski razvoj Slatine dosegao svoj vrhunac sa 8.300 zaposlenih na oko 31.300 stanovnika cijele općine. Otvarale se nove i proširivale postojeće tvornice, gradilo se puno novih kuća, radnici sa obiteljima su išli na povoljna ljetovanja na Jadran. Znači da je i tzv. nadgradnja mogla rasti, tj. ljudi su se mogli posvetiti društvenom radu, ne misleći toliko na golo preživljavanje. Dosta ljudi odlazi na privremeni rad u Njemačku i zapadne zemlje, a mladi momci sa sela slatinskog područja idu tražiti posao u Zagreb i Rijeku. Puno završenih srednjoškolaca studiralo je na fakultetima u Zagrebu, Osijeku i Beogradu. Troškovi studiranja nisu bili previsoki, davale

Istovar humanit. pošiljke iz CKH u skladište OO CK PS u područnoj školi u selu Kozice, 1960-ih

su se povoljne studentske stipendije. Nakon 1975. popušta stega SKJ i centralnih vlasti. Iz današnje perspektive tadašnji prosperitet može se dovoditi u pitanje, ali je činjenica da su se ljudi subjektivno osjećali bolje, a i same brojke o tome govore. Crveni križ Slatina tada preuzima Marko ČOSIĆ, rođen 1940. Dužnost tajnika obavlja 21 godinu i 8 mjeseci od 16. 10.1969. do 18. 2. 1990. godine.

Iz dostupne korespondencije (Crvenog križa i nadređenih općinskih i državnih organa) 70-ih i 80-ih godina prošlog stoljeća vidljivo je da je Crveni križ bio duboko prožet koncepcijom opće narodne obrane i društvene samozaštite (ONO i DSZ). Bez sumnje je u razdoblju 1945.-85. bio još jače ideološki obojen socijalističkom (komunističkom) doktrinom, kao transmisijski kotač sustava kroz Socijalistički savez. Princip neovisnosti Međunarodnog pokreta CK u interesu razvoja i zaštite samoupravnog-socijalističkog društva bili je podređen obrani zemlje i očuvanju političkog sustava. Osobito se blaga paranoja i stalna ugroženost od vanjskog neprijatelja osjetila poslije smrti predsjednika SFRJ Josipa Broza Tita. Svi dopisi sa Općinskim sekretarijatom za narodnu obranu koji je Crvenom križu Slatina očito bio nadređen bili su Službena tajna i Strogo povjerljivi. Svake godine izrađivani su Planovi obrane u ratnim i izvanrednim prilikama, organizirane mobilizacijske vježbe, simulirane situacije vanjske agresije i dr. Pozitivno u svemu tome je što su nadređeni organi tražili jednu horizontalnu rasprostranjenost Crvenog križa kroz mjesne zajednice (MZ), odgojno-obrazovne ustanove, OUR-e, DPO-e i dr. Stoga su se od početka 70- tih osnovala pri općini P. Slatina i pripadajućim mjesnim zajednicama (MZ) ekipe prve pomoći, ekipe kućne njege i ekipe socijalne zaštite, dok higijensko-epidemiološke ekipe nisu osnovane. Divno zamišljeno, ali ekipe su ostale samo na papiru, ili su bile slabo obučene i opremljene zbog nedostataka sredstva iz tadašnjih SIZ-ova i radi neraspolaganja skladišnim prostorom. Jasno je da je ovaj društveno-politički okvir tražio osim navedenih i druge konkretne socijalno - zdravstvene i humanitarne aktivnosti koje u daljnjem tekstu navodimo.

Profesor Slavko Stojčević na 253. str. svoje knjige Materijali za povijest CK, koju

Marko Čosić, sekretar OO CK Podravska Slatina 1969. - 1990.

je izdao Republički odbor CK SRH, Zagreb, 1971. u prilogu pod naslovom Podravska Slatina konstatira: Rad s Podmlatkom i Omladinom u ovoj organizaciji je dobar. Održavaju se tečajevi i seminari prve pomoći za PCK i OCK (podmladak i omladinu). Isto tako i za odrasle članove Crvenog križa održavaju se tečajevi prve pomoći i kućne njege. Ova organizacija ima izvjesne rezultate i u prikupljanju dobrovoljnih davalaca krvi.

Predsjednik OO CK PS od 1969. je liječnik u DNZ P. Slatina Branko dr. PRAŽIĆ kojemu je 1974. objavljen stručni članak Ponašanje i alkoholizam u glasilu CKH Naš rad.

Pomoć poplavljenima 1972.

Nezapamćene poplave u srpnju i kolovozu 1972. nanijele su ogromne štete u Slavonsko-baranjskoj, Bjelovarskoj i Varaždinskoj regiji. Poplavljeno 370.000 hektara obradivih površina, uništene stotine stambenih i industrijskih objekata. U 34 općine šteta je veća od 200 milijardi starih dinara. Republički odbor CKH osnovao je posebnu radnu grupu koja stalno prati i registrira stanje na poplavljenom području i pokušava sačiniti preciznu listu potreba. Pomoć u odjeći, obući, posteljini i hrani primile su OO CK u općinama Koprivnica, Đurđevac, Virovitica, Daruvar, S. Požega, P. Slatina, Našice, S. Orahovica, D. Miholjac, Valpovo i B. Manastir. Pomoć se dijeli po ovom redoslijedu: hrana, odjeća, obuća, namještaj, štednjaci na drva, posteljina i na kraju novac jer su OO CK na stradalim područjima potrošili svoje skromne zalihe na kupnju hrane.

Prioriteti podjele pomoći poplavljenima bili su ovi:

1. reda su oni kojima je poplava srušila ili teško oštetila kuće, koji su morali biti evakuirani iz svojih domova i kojima je uništen i sav urod (do kraja ovisi o pomoći zajednice).

2. reda su oni kojima nisu stradale kuće, ali su ostali bez uroda sa svojih polja te godine.

U akcijama solidarnosti na razini CKH prikupljaju se svake godine financijska sredstva. Ona se prema potrebi upućuju općinama koje je u toj godini snašla kakva

prirodna nesreća. Pomoć od 2.439.079 din poslana je 1982. za 6 općina u SRH. Uz Ivanec, Petrinju, Zlatar Bisticu, Novi Marof, Beli Manastir tu je i naša P. Slatina.

U 101 od 110 OO CK sprovedeno je 1974. masovno anketiranje građana u Hrvatskoj o njihovoj spremnosti da na poziv Crvenog križa dobrovoljno daju krv. Anketni listić tiskan je u nakladi od 1.600.000 komada. Povod za anketu bila je proslava Svjetskog dana CK 1974., koja se po cijelom svijetu pa i u Hrvatskoj odvijala pod parolom Dajmo krv – spasimo život. Na području Podr. Slatine anketirano je 6.000 građana od 18 do 60 godina, a broj pozitivnih odgovora bio je 563, tj. 6,2% od ukupnog broja stanovnika na općini. Raspon postotaka pozitivnih odgovora u SRH kreće se od 0,4% u Ozlju do 14,1% u Labinu. Prosjek za Hrvatsku je 4.7%.

Logo Općinske organizacije Crvenog križa Podr. Slatina, 1970-ih i 1980-ih.

Crveni križ Slatina se 1975. preselio iz zgrade općine u jednu prostoriju koja se nalazila u sklopu Zavoda sa komunalno stambene poslove u ulici V. Nazora 5, kasnije SIZ-a za stambenu oblast i komunalnu djelatnost (danas je tamo Centar za socijalnu skrb). Od polovine 1981. vrši se konstantan pritisak na CK PS da se iseli iz te prostorije jer je potrebna SIZ-u za njegovu djelatnost. Zato se sekretar Marko Ćosić obraća Izvršnom vijeću općinske skupštine za iznalaženje rješenja, jer će dobiti otkaz ako se uskoro ne isele.

Ljetovanja djece CK Slatina na Jadranu

U NR Hrvatskoj je 1959. bilo 125 raznih odmarališta, ljetovališta i dječjih kampova kroz koje je prošlo preko 30.000 djece i omladine. Toga ljeta Odbori CK organizirali su boravak za preko 3.000 djece u 11 svojih ljetovališta i oporavilišta.

Ljetovanje u Poreču u organizaciji CK za siromašnu djecu slatinskog područja prvi put se spominje 1961. godine. Prva organizirana taborovanja slatinskih izviđača počela su 1963. godine. OO CK P. Slatina organizira besplatna 14 dnevna ljetovanja za socijalno-ugroženu djecu. Odabiru se učenici iz svih 7 OŠ s područja općine, a izbor je prepušten školama jer one imaju najbolji uvid u socijalno stanje svojih učenika. Broj besplatnih mjesta za pojedinu školu u koleraciji je s brojem učlanjenih članova podmlatka u toj školi i uplaćenom članarinom. Na ljetovanju uz igru i kupanje ostvaruje se i odgovarajući pedagoški rad (kvizovi i natjecanja iz nastavne materije) prema programu kojeg su se strogo pridržavali odgojitelji (provjereni prosvjetni radnici). Nakon povratka u školama se pišu literarni radovi vezani za ljetovanje i Crveni križ koji je to omogućio, a najbolji su objavljuju preko lokalne radio postaje. Uvijek je sa djecom na ljetovanje išla i jedna medicinska sestra ili liječnica koja je obavljala poslove iz domene svoje struke i pomagala odgojiteljima.

Budući da CK Slatina, kao ni tadašnja općina Slatina ili neka druga udruga nisu imali svoje odmaralište na Jadranu, organizirana su ljetovanja u prostorima društava CK iz Virovitice, Našica i Osijeka. CK Virovitica imala je od 1964. ljetovalište u Šibuljinama kod Starigrada-Paklenice, društva CK iz Našica, Donjeg Miholjca i Orahovice u Dućama kod Omiša i CK Osijek na Bačvicama u Splitu. Podatke o ljetovanju pronašli smo za navedene godine, što ne znači da ljetovanje nije bilo kontinuirano sve do zadnje 1989. godine:

- 1) 1978. - 30-tero djece u odmaralištu CK Našice u Omišu
- 2) 1979. - 70-tero djece u odmaralištu CK Osijek na Bačvicama u Splitu
- 3) 1980. - 123-je djece u odmaralištu CK Virovitica u Šibuljinama

4) 1982. - osamdeset šestero djece u odmaralištu CK Virovitica u Šibuljinama

5) 1984. - šezdeset četvero djece.

Ljetovanje za djecu financira se iz sredstava prikupljenih u Tjednu borbe protiv TBC-a, Tjednu Crvenog križa i ostalih aktivnosti, kao što su tečajevi PP za vozače motornih vozila, a od 1980-ih i sredstvima dodijeljenima OO CK prema Odluci o raspodjeli sredstva sukladno Zakonu o igrama na sreću. Djeca na ljetovanje putuju autobusom, a od 1980. trošak puta u oba smjera plaća SIZ odgoja i osnovnog obrazovanja i društvene brige od djeci predškolskog uzrasta.

Prvo ljetovanje djece slatinskog kraja u organizaciji CK Slatina u Poreču, 1961.

Odmaralište CK Virovitica u selu Šibuljine

Osvrnut ćemo se na odmaralište CK Virovitice u Šibuljinama, podno Velebita, jer su tamo preko Crvenog križa slatinska djeca najviše puta išla na ljetovanje. Tajnica OO CK Virovitica Grozdana Solar 1974. piše o 10 godina odmarališta svoga društva u Našem radu. Novcem od dobro organiziranih i odlično posjećenih priredaba CK VT kroz 3 godine kupljeno je 1961. vrlo lijepo gradilište u selu Tribunj-Šibuljine. Gradnja objekta je dovršena u ljeto 1964. kada su u njega došli ljetovati prvih 150 učenika virovitičkih OŠ. Objekt ima 2 etaže sa 400 m² korisnog prostora i kapacitet od 100 postelja. Godine 1968. ljetovalo je u njemu 320

djece u smjenama od po 15 dana. Fond za neposrednu dječju zaštitu općine Virovitica 1967.-68. plaća za pedesetero siromašne djece troškove prijevoza, a od 1971. za 200 mališana s područja općine. Ovo odmaralište imalo je 1974., osim 100 postelja u zgradi, još 100 postelja u privatnom smještaju i 60 pod šatorima, ukupno 260 u jednoj smjeni. Kapacitet kuhinje i blagovaonice odgovara ovom broju gostiju. Sagrađeno je i opremljeno dječje igralište i kupljen je čamac. Sve interesantnije postaje za roditelje s predškolskom djecom. Nažalost, tijekom Domovinskog rata odmaralište je jako devastirano pa ga je CK Virovitica prodao.

Članstvo, djelatnosti i ekipe OO CK Slatina (1980.-84.)

Iz statističkih podataka za 1980. godinu na području Slavonije i Baranje postoji 14 općina uključenih u Zajednicu općina Osijek. Svaka općina ima svoju općinsku organizaciju Crvenog križa. Još malo statistike za regiju:

- 832 naselja, 858.136 stanovnika
- 35% živi u gradu, 65% živi na selu
- 1.885 RO (radnih organizacija)

202.593 radnika.

Vjerojatno je prva polovina 1980-ih bila najplodonosnije razdoblje CKH u razdoblju od 1945.-91. po brojnosti članstva, razgranatim aktivnostima i postignutim rezultatima u mnogim područjima. Za područje OO CK Slatina isto vrijedi, osim za rezultate u DDK. Šteta, samo su tih 5 godina statistički obrađene u Našem radu za

sva društva CK u Hrvatskoj, temeljem čega imamo vjerodostojne podatke za usporedbu sa drugim razdobljima i društvima CK. Broj članova Crvenog križa na području općine PS je stvarno velik, vjerojatno kao nikada ni prije, ni poslije toga. Podatak za 1984. godinu govori sam za sebe. Općinska organizacija CK PS imala je ukupno 55 odbora od toga 44 MO CK (mjesna odbora po mjestu stanovanja) i 11 po mjestu rada i školovanja sa 8.384 registrirana člana.

Edukacije ekipa socijalnog rada i zbrinjavanja trajala je 70 sati (53 sata obvezne i 17 dopunske obuke). Za ovo razdoblje smo pronašli da je Osnovna škola LTB iz P. Slatine pripremila 2 ekipe (24) učenika 7. razreda za pomoć starijim osobama - piše Olga Zrinski, direktorica škole u svome dopisu Crvenom križu od 26. 2. 1979. Iste godine krajem listopada Centar za socijalni rad PS dostavlja CK Slatina popis od 16 starih i nemoćnih osoba kojima su potrebne usluge socijalnog i drugog stručnog rada (pomoći u kući, kućne njege i dr.)

U Crvenom križu Slatina u dvije unajmljene prostorije u (sadašnji prostor Centra za socijalnu skrb Slatina u ulici V. Nazora 5) rade dva profesionalna djelatnika: tajnik (sekretar) Marko Ćosić i administratorica Štefica Lukić. Predsjednici CK Slatina su se mijenjali (rotirali) gotovo svake godine po uzoru na predsjednika Predsjedništva SFRJ. Delegat Skupštine CKH (1980.-85.) iz OO CK PS u tom razdoblju bio je Milorad Dragičević.

Na području općine P. Slatina bilo je 1982. godine 58 MZ i 45 OOUR-a. Zbog koncepcije ONO i DSZ osnovane su i obučene ove ekipe:

	<i>Ukupno</i>	<i>Općina</i>	<i>MZ</i>	<i>RO</i>
	Ekipa / članova	Ekipa / članova	Ekipa / članova	Ekipa / članova
Prva pomoć	49/245	4/20	45/225	0/0
Kućna njega	58/157	5/15	53/142	0/0
Socijalna zaštita	41/190	-	-	-
Hig.-epidemiološke	-	-	-	-
Teren. Omlad. jed	-	-	-	-

CRVENI KRIŽ SLATINA 1914. - 2014.

Sve ekipe imale su i svoj ratni raspored, a obučavali su CK Slatina i Narodno sveučilište, a u drugim mjestima i organi narodne obrane. Obuka je trajala 80 sati. Od opreme su imali samo 5 kg zavojnog materijala, a gotovo sve drugo im je nedostajalo (49 torbica za PP, 49 komada nosila, 95 kg zavojnog materijala, 245 kompleta za osobnu RBK zaštitu). Nisu imali sanitetsko vozilo, šatore, ležajeve, vreće za spavanje, aparate za filtriranje vode, agregate za rasvjetu. Svim ovim ekipama trebalo je rukovoditi izvršni organ OO CK od 13 članova, također s ratnim rasporedom. Ovo vodstvo se prema kriterijima ONO i DSZ nije smatralo obučeno jer članovi nisu prošli instrukcije o ONO i DSZ u Crvenom križu Hrvatske ili Batajnici. Dakle, ove ekipe osposobljavale su se i trebale biti spremne djelovati i u ratnim uvjetima.

U svezi s time početkom ratnih zbivanja u Hrvatskoj OO CK PS upućuje 31. 7. 1991. dopis Mjesnim zajednicama (MZ) na području općine Podr. Slatina: Na osnovu hitnog uputstva od strane Ministarstva zdravstva RH, a vezano za sadašnje političko-sigurnosno stanje OO Crvenog križa u suradnji s Općinskim štabom civilne zaštite i Domom zdravlja (DZ) P. Slatina pristupa obuci, odnosno obnovi znanja članova ekipa za ukazivanje prve medicinske pomoći, njegu povrijeđenih i oboljelih i higijensko-epidemiološku zaštitu. Obuka će se izvoditi na određenim punktovima na području općine, a izvodit će je stručne osobe iz DZ. Svaka MZ trebala bi oformiti bar jednu ekipu od 6 obučanih osoba (uglavnom žene, bez ratnog rasporeda), a veće MZ i više ekipa. Potpisali su se tajnik CK PS Branko Vojnica i načelnik Općinskog štaba CZ Dragan Medvedović. Došle su prijave samo iz 3 MZ: Kozica, Vaške i Brezika. Osposobljavanja se vjerojatno nisu ni održala jer je rat ubrzo sa svom svojom okrutnošću i silinom pokucao i na slatinsko područje.

<i>God.</i>	<i>Podmladak CK</i>	<i>Mladež CK</i>	<i>Odrasli CK</i>	<i>Ukupno</i>	<i>% na 100</i>
1980.	2.443	251	7.296	9.990	28
1981.	2.386	258	7.086	9.731	30
1982.	2.255	156	6.256	8.667	27
1983.	2.452	257	5.720	8.429	26
1984.	2.418	286	5.680	8.384	26
Prosječno:					27,4

TABLICA: Članstvo OO CK Slatina (1980.-84.)

<i>God.</i>	<i>10-satni</i>	<i>20-satni</i>	<i>80-satni</i>	<i>Ukupno</i>	<i>% na 100</i>
1980.	560	0	0	560	0
1981.	396	230	0	626	0
1982.	340	0	0	340	0
1983.	300	0	0	300	0
1984.	340	0	0	340	0
Ukupno	1.936	230	0	2.166	6,76

TABLICA: Tečajci Prve pomoći - građanstvo (1980.-84.)

<i>God.</i>	<i>Broj MZ</i>	<i>Broj sudionika</i>	<i>Odjeća Kg</i>	<i>Hrana Kg</i>	<i>Novac Din</i>
1980.	34	1.091	2.200	2.400	13.395
1981.	38	84	2.000	2.000	15.783
1982.	36	430	0	1.700	28.010
1983.	41	675	400	2.415	30.005
1984.	41	718	700	4.700	44.000

TABLICA: Akcija „Solidarnost na djelu” (1980.-84.)

<i>God.</i>	<i>Općinsko natjecanje PP Ekipa POD-OML-CZ</i>	<i>Tečajci - kandidati Prve pomoći</i>	<i>DDK</i>	<i>DDK % na 100</i>
1981.	7-2-18	20-396	656	2,05
1982.	7-2-14	17-340	354	1,10
1983.	7-2-12	15-300	607	1,90
1984.	7 - 2 - 5	17-340	647	2,00

TABLICA: Natjecanje PP, kandidati PP iz auto-škole, DDK (1980.-84.)

Dobrovoljno darivanje krvi (DDK) u Hrvatskoj 1950-ih

Organizirano dobrovoljno darivanje krvi (DDK) u Hrvatskoj počelo je 25. 10. 1953. godine u željezari Sisak, kada je u jednom danu krv dalo 230 osoba, i taj se dan slavi kao dan DDK. Iste godine društvena zajednica povjerila je organiziranje akcija DDK Crvenom križu Hrvatske.

Ponavljamo da je 1958. u NRH osim Zavoda za transfuziju u Zagrebu postojalo još 27 stanica i kabineta za transfuziju krvi u Hrvatskoj. Jedan od tih kabineta je i onaj u Medicinskom centru (MC) Virovitica. U razdoblju 1952.-58. posredstvom CKH okupljeno je 63.707 dobrovoljnih darivatelja krvi koji su dali 23.169 l krvi (1 izvađena doza sadržavala je oko 3 dl krvi).

Zavod za transfuziju krvi iz Zagreba prikupio je 1958. na području virovitičkog kotara 150 l krvi od 612 dobrovoljnih darivatelja. Organizacijski u tome prednjači općina Pitomača. Već te godine, a tako i sljedećih dolazi do preklapanja (dogovorenog ili ne?) ovog Zavoda i Transfuziološke službe MC Virovitica koja je u svojoj prvoj godini terenskog prikupljanja prikupila 167 doza krvi. U Hrvatskoj je 1959. godine bila obveza prikupiti 26.408 (1,14 doza na 100 stanovnika) doza krvi, a prikupljeno ih je 12.891, tj. svega 49% planiranog. U kotaru Virovitica koji je tada imao 109.585 stanovnika obveza je bila

Slatinski darovatelji krvi sa više od 50 davanja, 1995.

prikupiti 1.643 (1,5 doza na 100 stanovnika) doze krvi. Zavod je te godine prikupio slabih 439 doza krvi, dok je ekipa transfuzije MC Virovitica u 24 terenske akcije prikupila 1.375 doza krvi. Iz ovih podataka je vidljivo da je odaziv dobrovoljnih davatelja krvi krajem 50-ih godina u Hrvatskoj u prosjeku bio 0,56 davatelja na 100 stanovnika, a to je bilo gotovo trostruko slabije nego na Kotaru Virovitica (1.814 davatelja za obje transfuzije) sa 1,66 davatelja na 100 stanovnika.

55 godina DDK na slatinskom području – prva akcija na Božić 1959.

Stanovništvo bivše općine Podravska Slatina nastanjeno u gradu Slatini i 60-ak pripadajućih sela sve složenije zdravstvene probleme rješavalo je u Općoj bolnici Virovitica. Za potrebe kirurgije, raznih operacija i pri porodima uvijek je trebalo svježe krvi. U početku su davaoci bili familijarni, tj. svaki bolesnik koji je trebao transfuziju krvi morao je dovesti toliko svoje rodbine i prijatelja koliko mu je doza krvi trebalo. U Našem radu 1957. spominju se akcije DDK od 12 darovatelja krvi tjedno, koje se obavljaju u transfuziji virovitičke bolnice.

Već 11. 11. 1958. transfuzijski odjel virovitičke Opće bolnice na čelu sa Magdom dr. Roguljić počeo je organizirati akcije prikupljanja krvi na terenima izvan bolnice. U Protokolima prikupljene i izdane krvi njihova prva terenska akcija DDK na slatinskoj općini bila je u PIK-u Višnjica i to 25. 12. 1959. sa prikupljenih 9 doza krvi. Već 1960. na 13 terena (davalista) prikupljeno je 360 doza krvi (28 po akciji), a 1961. na 27 terena 821 doza (31 po akciji). Iz ovoga je vidljivo je da je odaziv na akcije DDK u tim počecima bio zapanjujuće velik, što najbolje potvrđuje akcija DDK održana 3. 4. 1961. u podravskom selu Noskovci kojoj je pristupilo 112 osoba, što do sada nije nadmašeno. Tih godina po davanju krvi prednjačili su mještani 6 sela sadašnje općine Čađavica.

Pronašli smo da Zavod za transfuziju krvi Zagreb 1960-ih dolazi redovito jedanput godišnje na teren u Virovitici, a vjerojatno i u Slatini. Odvija se dobra suradnja transfuzije Medicinskog centra Virovitica i općinskih

društava CK. Akcije uglavnom provode aktivisti OO CK i sve troškove akcija i brige za DDK snosi CK. Broj prikupljenih doza krvi na cijelom terenu bio je 1.100 - 1.200 godišnje. Između 1970.-80. suradnja općinskih društva CK i MC Virovitica potpuno je prekinuta. Sve poslove oko davanja krvi i animiranja DDK preuzima Medicinski centar. Krv se osiguravala obiteljskim davanjima i na veoma širokom terenu okolnih općina: Đurđevac, Koprivnica, PS, Orahovica i VT. Godišnje je virovitička transfuzija prikupila 1.100 - 1.500 doza krvi.

Bivši tajnik OO CK PS M. Radosavljević kaže da su se 1960-ih akcije DDK u Vaškoj organizirale u gostioni Pere Hrgovića. Svaki put poslije akcije DDK jela se kuhana (pečena) hrana od svinje teške do 120 kg koju je platio CK Slatina. Akcije u Slatini održavaju se u Vatrogasnom domu, a zahvalni obroci spremaju se u hotelu Podravina. Poslije akcije darovatelji su dobivali čašicu ili dvije vinjaka.

Do 1984. godine nismo mogli doći do podataka o slatinskim darovateljima u Protokolima prikupljene i izdane krvi u virovitičkoj bolnici. Razlog tomu je što su se Zavod za transfuziju krvi iz Zagreba i transfuziološke službe pojedinih bolnica počeli na terenu nadmetati za darivatelje krvi, pa su tako i slatinsko područje dijelili Zagreb i Virovitica sukladno njihovim potrebama za krvlju. Vjerojatno se nisu mogli dogovoriti o podjeli akcija DDK pa je trans. služba MC Virovitica 1970-ih prestala surađivati sa općinskim organizacijama CK na organiziranju akcija DDK.

U Hrvatskoj su tada osim Zavoda postojale i trans. službe u 22 bolnice. Tek su se 1981. prema Samoupravnom sporazumu o zajedništvu u radu na prikupljanju i raspodjeli krvi sve transfuzije u Hrvatskoj obvezale su se da će:

- zajednički donositi planove i programe rada
- izvršiti procjene vlastitih potreba i mogućnosti
- sagledati suficitarna ili deficitarna stanja zaliha krvi
- koja će zajednički na principu solidarnosti rješavati za ukupne potrebe potrošnje krvi i krvnih pripravaka.

Tim sporazumom dogovoreno je da krv od DDK na ovom području naizmjenično

prikupljaju Zavod iz Zagreba (za republički program i zalihe ONO) i MC Virovitica (za potrebe pacijenata bolnice). Od tada se stanje davalštva krvi na slatinskom području popravlja i ide svojom uzlaznom putanjom. Tih 80-ih otvorena je bilo 14 davališta DDK, 7 u poduzećima, 6 u MZ i jedna u Srednjoj školi.

Najveći odaziv prema zabilježenim akcijama DDK (od 1983., a sigurno i ranije bio je u selu Vaška. Za 21 godina davanja u 56 akcija prikupljeno je 1.873 doza krvi (prosjeak 34 doze krvi po akciji). Nekoliko godina uzastopce na akcije se odazivalo 50 i više zdravih darovatelja krvi. Velike zasluge za to sigurno imao je Ivan Barat koji je i sam darovao krv 75 puta. Nažalost, kao i u drugim selima slatinskog područja odlaskom mladog stanovništva u potrazi za poslom, ostala je samo staračka populacija, pa su akcije DDK u Vaškoj potpuno prestale 2001. Pojedini darovatelji kao pok. Antun BARŠUN iz Zvonimirovca, koji je zlatnu značku za 50 puta darovanu krv dobio već 1978., i pok. Ivan BARAT iz Vaške 1982. počeli su krv davati krajem 50-ih godina na radnim mjestima u RH izvan svojih prebivališta.

Za dugogodišnji istrajni dobrovoljni rad i za doprinos u ostvarivanju ciljeva i izvršenju zadataka CKH u 1982., dodijeljena su najviša priznanja CKH zaslužnim aktivistima i

Darovatelji krvi - Građanstvo Slatina, 2012

Zlatni znak priznanja CKH za Izidora Čelika, 1982.

organizacijama. Zlatni znak priznanja CKH dobio je i Izidor ČELIK (1922.-2010.), tada potpredsjednik OO CK Rijeka. Taj vrijedni rukovoditelj u riječkoj luci, iz Mikleuša, morao je trbuhom za kruhom kao i drugi brojni Slavonci našeg kraja osigurati svoju egzistenciju izvan svoje Slavonije. Tamo je kao dobrovoljni darovatelj krvi nastavio svoju plemenitu životnu misiju i bio predsjednik aktiva DDK u RO Luka Rijeka. Krv je darovao 66 puta.

Srednjoškolski centar, kasnije Srednja škola Marka Marulića u Slatini, iza građanstva Slatina, najjače je davalište na slatinskom području od kada se održavaju akcije DDK. Za 30 godina, u 75 akcija prikupljeno je 2.733 doza krvi, a krv je davalo prosječno 36,4 davatelja po akciji. Rekordna je bila 1983. godina kada se u 4 akcije prikupilo 257 doza krvi, a samo na akciji održanoj 2. prosinca prikupljeno je 98 doza krvi. U sadašnje vrijeme od samih srednjoškolaca prikupi se najviše 15 - 20 doza krvi po akciji. OO CK P. Slatina je troškove za animiranje i organiziranje akcija DDK nastajao podmiriti od SIZ-a zdravstva i zdravstvenog osiguranja radnika i poljoprivrednika i dijelom od Opće bolnice Virovitica.

Solidarnost na djelu na slatinskom području do 1991.

Na slatinskom području akcija Solidarnost na djelu održava se, kao i u cijeloj Hrvatskoj, svake godine od početka 1973. Do 1990-ih u akciju je bilo uključeno puno više MZ, aktivista i učenika. Do 1985. prikupljalo se 2, čak i 3 puta manje novca od građana nego nakon 1991. godine. Što se tiče prehrambenih namirnica, naravno da je količina do 90-ih bila puno veća, jer je bilo više seoskog ali i ukupnog stanovništva. Do 1979. prikupljali su se samo odjevni predmeti i novac, a od te godine i prehrambeni proizvodi. Prikupljena pomoć dijelila se siromašnim stanovnicima općine koji su se obraćali OO CK za pomoć. Ovu akciju pratila je uvijek jaka promidžba putem lokalne radio stanice, ali i dnevnih listova koji su objavljivali rezultate akcije. Vrijedni aktivisti sa zapaženim rezultatima u organiziranju ovih akcija bili su bračni par Milka i Slavko BUJANIĆ, prvo učitelji u selu Novaki, a od 1991. u selu Sladojevci.

U zadnjoj godini prije raspada bivše države 1990. narod slatinskog kraja bio je jako darežljiv. Prikupljeno je 5.700 kg hrane koja je predana školskim kuhinjama u 7 OŠ (za prehranu siromašnih učenika) i veća količina odjeće koja je dijeljena siromašnim građanima s liste korisnika Centra za socijalnu skrb. Prikupljeno je i 42.660 din (oko 17.665 KN) od čega je 10% uplaćeno RO CKH, a ostatak je prema odluci Predsjedništva uplaćen za prehranu siromašnih učenika (imenom i prezimenom) i 4.000 din za besplatno ljetovanje jednog učenika iz Černobila u odmaralištu CKH sljedeće godine.

Iste godine dogodila se teška nesreća u rudniku Dobrnja kod Tuzle pa su CK Valpovo i Slatina zajedno prikupili više od 30 tona hrane i odjeće koja je poslana obiteljima stradalih rudara. Slatinski građani i 7 poduzeća darovali su sami oko 17 tona hrane. U organizaciji Kršćanske adventističke crkve iz Slatine na dobrotvornom koncertu gostujućih umjetnika iz SAD-a prikupljeno je 3.000 dinara za humanitarne namjene CK Slatina.

Crveni križ Slatina provodio je do 1991. i druge godišnje akcije solidarnosti CKH kao odraz svoje humanitarne misije. Dok su imale obvezujuću potporu zakona, bile su učinkovite i svrsishodne, a nakon 1991. te se akcije polako gase ili imaju samo formalan značaj. Do 1991. uspješno se provodi:

- Tjedan Crvenog križa od 8. do 15. svibnja
- Tjedan borbe protiv TBC-a od 14. do 21. rujna.

Na osnovi Zakona o ovlaštenjima CKH u spomenutim akcijama, na svaku prodanu voznu kartu u autobusnom i željezničkom prometu dodatno se naplaćivala markica u određenom iznosu. Od solidnih sredstava prikupljenih u ove dvije akcije (3.000 – 4.000 kn danas), 10% se uplaćivalo RO CKH, a ostatak novca se utrošio u humanitarne svrhe (zdravstvene edukacije, pomoći ugroženim pojedincima ili skupinama, školskim kuhinjama za siromašne učenike i dr.).

Druge dvije akcije su Tjedan solidarnosti i Čestitka solidarnosti u kojima se sva prikupljena sredstva šalju Fondu CKH-a za pomoć djeci svijeta, odnosno u druge fondove Crvenog križa Hrvatske. Akcija

Akcija SND provodi se svake godine od 1973. godine u mjesecu listopadu.

Čestitka solidarnosti provela se 1990. u svega 66 OO CK, ne prodaju se čestitke CK, već UNICEF-a, a novci se ne troše namjenski za potrebe ugrožene djece. Imena čestitara sa mjestom i iznosom uplate su se objavljivala u dnevnim novinama Vjesnik.

Boravak černobilske djece na slatinskom području u lipnju 1991.

Od 29. svibnja do 29. lipnja 1991. OO CK P. Slatina pomogla je organizirati i provesti akciju oporavka 120 djece iz černobilskog kraja. Akcija je održana u suradnji s Udruženjem prijatelja djece MIR iz BiH i Komitetom za djecu Černobila, kojom je u P. Slatini koordinirao Branko Radunković.

Ovu akciju međunarodne solidarnosti inicirao je još 1990. Jugoslavenski CK jer je oko 800.000 djece bilo u latentnoj opasnosti od radijacije nakon oštećenja nuklearnog reaktora u Černobilu 1987. godine. Oko 3.000 djece od 2 do 14 godina trebalo je smjestiti na području čitave SFRJ. CKH je obvezao općinske organizacije uplatom novčanih priloga za ljetovanje 35 černobilske djece u odmaralištima CKH (Sljeme, Veli Lošinj, Novi Vinodolski). Za slatinsko područje humanitarni apel za prijavu obitelji koje će prihvatiti djecu uputio je 14. 3. 1991. urednik radio postaje P. Slatina prof. Stevo Pupić.

Dolaska i troškove puta preuzeo je Dom sovjetske kulture, a Crveni križ

troškove boravka. Izvršno vijeće Općinske skupštine na čelu s Ivanom Rastijom 12. lipnja doznačilo je 10.000 din za ovu akciju. Na slatinskom području, tijekom lipnja ukrajinska djeca boravila su u obiteljima u Mikluešu, Aleksandrovcu, N. Bukovici, G. Miholjcu, Španatu, Čomborju, Čađavačkom Lugu i P. Slatini. U pratnji djece bilo je 5 odgojitelja i 1 liječnik iz Sovjetskog Saveza.

Drugi oblici zdravstvenog prosvjećivanja OO CK P. Slatina

Sva općinske organizacije Crvenog križa morale su sukladno Zakonu o CKH i svojim statutima provoditi tradicionalne godišnje akcije zdravstvenog prosvjećivanja za šire stanovništvo. Na javnim prostorima i ustanovama obilježavali su se plakatima (tradicionalne akcije) prigodni tjedni i dani:

- Međunarodni dana zdravlja
- Tjedan Crvenog križa
- Tjedan borbe protiv TBC-a
- Mjesec borbe protiv alkoholizma i drugih ovisnosti
- Svjetski dan borbe protiv AIDS-a
- Međunarodni dan bez cigareta i dr.

Tim prigodama održavale su se različita predavanja iz područja prve pomoći, higijenske i epidemiološke tematike za učenike srednje i osnovnih škola, te radio-predavanja za građanstvo. Organizirali su se i tečajevi o krvnom tlaku, alkoholizmu, filmske projekcije sa zdravstvenom tematikom, likovne izložbe i pisani učenički radovi, te distribucija tiskanih zdravstveno-preventivnih materijala. Za sve te zdravstvene aktivnosti, uz namjenska sredstva za Službu traženja i difuziju Ženevskih konvencija, OO CK P. Slatina je podnosila zahtjev za dodatno sufinanciranje Općinskom komitetu za društvene djelatnosti i opću upravu.

U godišnjem izvješću za 1990. piše da se puno radi s učenicima OŠ na preventivnim akcijama na zdravstvenom planu i akcijama solidarnosti, širenju međunarodnog prijateljstva, te zaštiti okoliša. Najveći oslonac i najpouzdaniji aktivisti su nastavnici koji rade s podmlatkom.

Tečajevi Prve pomoći za vozače motornih vozila do 1991.

Tečajevi Prve pomoći za različite kategorije i ekipe podmlatka, mladeži, radnika (civilne zaštite) i ostalih građana bile su temeljna zadaća Crvenog križa Hrvatske poslije rata. Iako su osposobljavanja kandidata za vozače motornih vozila u prvoj Auto-školi u Slatini pri AMD počela 1954., tek su novom zakonskom regulativnom od 1972., postali obvezujući tečajevi i ispiti iz Prve pomoći. Predavači teoretskog i praktičnog dijela bili su liječnici i medicinske sestre slatinskog Doma narodnog zdravlja koji su bili angažirani temeljem Ugovora o djelu. Za uzvrat su besplatno pripremali ekipe podmlatka i mladeži za natjecanja iz Prve pomoći. Do sredine 1999. i predavanja i ispiti bili su u nadležnosti Crvenog križa koji je dodatno osposobljavao i licencirao liječnike za Prvu pomoć.

Prema sačuvanim podacima iz arhive Općinske organizacije CK Podr. Slatina (OO CK PS) tečajevima Prve pomoći za vozače od 1981. do 1984. pristupalo je 300 do 400 kandidata godišnje. Budući da CK Slatina nije imalo svoj prostor za predavanja i ispite kandidata, koristili su se učionicama AMD. Općinski komitet za društvene djelatnosti i opću upravu daje 30. 6. 1986. Suglasnost OO CK PS za provođenje tečaja i ispita iz pružanja Prve pomoći (PP) za vozače motornih vozila jer za to postoji društvena potreba na području općine PS. Iste godine 14. listopada Općinski komitet za privredu – Odsjek za upravno-pravne poslove općine PS donosi Rješenje da poslovne prostorije (u ulici V. Nazora 5/1) i oprema OO CK PS ispunjavaju uvjete za obavljanje djelatnosti Osposobljavanje osoba za vozače vozila na motorni pogon za pružanje PP. U Komisiji za održavanje tečaja i ispita iz pružanja PP pri Crvenom križu Slatina (mandat 2 godine od 28. 1. 1986) bili su: Vasil dr. Mihajlov, Ali dr. Khirawi, medicinske sestre Ana Naumovski i Zora Vulikić, te administratorica CK Štefica Lukić. Tečajevi PP provode se po osnovi odredbi Zakona o sigurnosti u prometu.

Tečajevi PP bili su jedini realni prihod organizacija CK na terenu koji im je osiguravao kakvu-takvu mogućnost razvoja programa, osuvremenjivanja opreme i

sredstava i dr. prije Domovinskog rata. Dotacije iz drugih izvora trošene su na plaće, besplatna ljetovanja siromašne djece, pomoć školskim kuhinjama, zajedničke akcije CKH i dr.

Borba protiv alkoholizma

Ova aktivnost temeljila se na prigodnim godišnjim predavanjima i stvaranju likovnih i literarnih učeničkih radova sa temom alkoholizma, distribuciji letaka i sl. Pronašli smo da je od 1. do 30. studenog 1971. održan je Mjesec borbe protiv alkoholizma pod parolom Društvo i alkoholizam. U školama su organizirana predavanja, a nakon toga su učenici pisali školske sastave s temom borbe protiv alkoholizma. Komisija RO CKH primila je 160 likovnih i literarnih radova iz cijele Hrvatske. Nagrađeno je 123 učenika, od kojih je njih 30 primilo ručne satove (među kojima i Borka Maksimović iz P. Slatine), a 93 učenika kompletne školskog pribora.

U Tjednu borbe protiv alkoholizma 80-

ih godina osim plakata stavljenih na vidna mjesta u gradu i gradske ustanove prodaju se značke i olovke. U svim školama organiziralo se pisanje literarnih radova i izrada likovnih

radova. Organizirali su se i seminari za nastavnike svih škola slatinskog područja s temom Alkoholizam, pušenje i narkomanija.

Crveni križ Slatina nije dodatno razvijao ovu aktivnost jer je od 1975. u P. Slatini djelovao jedan od najkvalitetnijih pokreta borbe protiv alkoholizma u Hrvatskoj pri Klubovima liječenih alkoholičara. Kažem pokreta jer je po svojoj sveobuhvatnosti i prožimanju svih pora slatinskog područja to stvarno i bio. Naravno da su tome prethodili veliki problemi s prekomjernim pijenjem mnogih pojedinaca i zdravstveno-socijalnim problemima u svezi s time, posebno u poduzećima, ali i seoskom sredinama, te svakako u obiteljima. Jedna hrabra liječnica tome je odlučila stati na kraj.

Slatinski alkohološki programi (1975.-2014).

Slatinski alkohološki programi započeli su osnivanjem prvog Kluba liječenih alkoholičara (KLA) na području slatinske općine koji je osnovan je 31. 1. 1975. Dogodine će ovaj cijenjeni slatinski pokret za ozdravljene pojedinca i zajednice proslaviti 40 godina postanka i rada. Od samog početka na čelu mu je Marija dr. TURK-KUČI, a tijekom narednih godina priključile su joj se viša med. sestra Višnja KAJZER (1977.), psihologinja Ksenija VUJANOVIĆ-JURAS i socijalna radnica Ljiljana RANDELJ (1983.) kao profesionalna jezgra ovog slatinskog samozatajnog tima koji je spasio mnoge pojedince i obitelji. Spiritus movens i učitelj alkoholoških programa u Hrvatskoj bio je Vladimir dr. Hudolin, a naša slatinska ekipa bila je s njime i njegovom suprugom Višnjom jako povezana na svim ljudskim i profesionalnim razinama. Supružnici Hudolin voljeli su i priznavali trud kojim su slatinski klubovi doprinijeli da se njihove teoretske postavke u radu s liječenim alkoholičarima realiziraju u stvarnosti. U svome rastu i dozrijevanju kroz udruženje 9 klubova (u najjačem razdoblju) koji su se ujedinili u UKLA:

- prošlo je više od 1.000 obitelji
- u klubovima je radilo 30- tak djelatnika
- postignuto više od 1.600 godina

apstinencije

- održana su 3 tečaja senzibilizacije za alkoholom izazvane poremećaje
- napisano 10 stručnih radova i - kao kruna svega- u suradnji s dr. Hudolinom
- izdana knjiga Slatinski alkohološki programi 1975. - 1995.
- Alkoholom izazvane patnje.

Sa pojedincima i obiteljima koje su došle tražiti pomoć u UKLA zbog zdravstveno-socijalnih disfunkcija izazvanih prekomjernim pijenjem, uvijek su pronalazene aktivnosti, druge mogućnosti i načini rješavanja poteškoća i drugačiji izbori koji su ih vraćali u normalan životni kolosijek. Bilo je puno strpljivog nagovaranja, te podrške i prihvaćanja od članova pojedinog kluba, što se isto tražilo i od članova njihovih obitelji i rodbine. Bivši alkoholičari znali su tu djelatnu ljubav vratiti trezvenošću, predanim radom u svojoj radnoj sredini i kao dobri braćni drugovi i roditelji u svojim obiteljima. Sve protekle aktivnosti i svi sudionici su jako važni jer su ustrajnim trudom i solidarnošću pokazali da se može ponovo izgraditi jedan zdraviji i bolji svijet (osobni, obiteljski, zajednički) nakon iskustva pakla ovisnosti od alkohola. U Slatini je 28. 10. 1994. održan Prvi sabor o alkoholom i drugim ovisnostima izazvanim poremećajima i njihovom suzbijanju u Slavoniji i Baranji.

UKLA je svesrdno pomagalo aktivnosti

Tečaj senzibilizacije s voditeljem dr. Hudolinom – Slatina, ožujak 1996.

Pozivnica za 1. Sabor kontra alkohola u Slavoniji i Baranji – Slatina, 1994.

projekta Zdravi grad - Slatina kao nositelji realizacije preventivnih programa na temu ovisnosti, koji su se provodili su se u vrtiću i osnovnim školama slatinskog područja. Ovom prevencijom samo u 1996. obuhvaćeno je 810 učenika viših razreda i 60 djece starije vrtičke skupine DV ZEKO iz Slatine. Djeca se motiviraju za izradu likovnih i literarnih radova na temu ovisnosti (alkohol, pušenje, droga). Za svoj trud 120 djece bilo je 1996. i 1997. godine nagrađeno sa izletima na Jankovac, pri čemu im je u animiranju susreta pomogla mladež CK Slatina. Glavni motivatori po školama bili su psihologinja Jasna Plantak, te nastavnici Nada Milković, Anica Slunjski i Zdravko Peretin u suradnji s predmetnim nastavnicima, te viša med. sestra Ljiljana Job s odgojiteljima u dječjem vrtiću ZEKO. U promidžbenom djelu preventivnih programa pomogao je stručni suradnik iz UKLA Željko Juras. Treći tečaj Prevencije alkoholom, duhanom i drogom izazvanih poremećaja održan je za 30 učenika SŠ M. Marulića 2. 3. 2002. u Domu zdravlja Slatina. Zajedno su ga sproveli Teritorijalni alkohološki centar i GD CK Slatina.

Slatinski Klubovi liječenih alkoholičara su uvelike pridonijeli grupnim radom s ratnim stradalnicima (posebno s prognanim Vukovarcima i Baranjcima). Zajedno s njima su tijekom ranih 90-ih prolazili teške traume gubitka doma i bližnjih te pomagali da se koliko-toliko rehabilitirani vrata u životnu svakodnevicu, koja tih godina nije nudila neku smislenu budućnost. Bile su to jedne od prvih socijalno-zdravstvenih rehabilitacija

Godišnja skupština UKLA Slatina u njihovom prostoru u Domu zdravlja, 2009.

Marija dr. Turk-Kuči – začetnica slatinskog antialkološkog pokreta

ratnih stradalnika u tadašnjoj ratom razorenoj Hrvatskoj, prije svih službenih pokušaja da se na takav način pomogne ovoj populaciji stradalnika.

Marija dr. Turk-Kuči začetnica slatinskih alkoholoških programa

Marija Turk-Kuči rođena je u Voćinu 8. 7. 1939. godine. Diplomirala je na Medicinskom fakultetu u Zagrebu, gdje je specijalizirala opću medicinu, te završila poslijediplomski studij iz alkoholizma i drugih ovisnosti. Bila je stalna je djelatnica Doma zdravlja (DZ) Slatina od 1966., gdje je i vodila Savjetovaništa za alkoholizam i druge ovisnosti. Sa suradnicima je osnovala prvi KLA na slatinskom području 1975. i od tada se predano bavi alkoholom izazvanim problemima i poremećajima na slatinskom području. Aktivno sudjeluje na brojnim stručnim skupovima, simpozijima i kongresima u domovini i Italiji, te objavljuje priloge o ovoj tematici u nekoliko časopisa. Sa suradnicima objavljuje dvije knjige s područja alkoholologije koje autorizira najveći

hrvatskih alkohololog dr. Vladimir Hudolin.

Od 1982.-91. bila je šef službe opće medicine i pomoćnik direktora za medicinska pitanja u DZ Slatina. Zbog članstva u Matici Hrvatskoj 1971. umalo je izgubila posao, a danas je voditeljica odjela za zdravstvo ogranka MH u Slatini. Od 1. 12. 1997. otvara privatnu ordinaciju opće medicine u Slatine. U mirovini je od kraja 2006. ali i dalje kontinuirano radi na slatinskim alkoholološkim programima.

U svome osvrtu Kako je biti slatinski liječnik? evocira uspomene na teške, napore dane 1960-ih i 70-ih u praksi s desetak dežurstava mjesečno, odlaska pješice ili zaprežnim kolima do bolesnika u udaljenim selima, čestih poroda u kućama trudnica. Godišnje je u prosjeku bilo od 10.000 do 14.000 zdravstvenih pregleda. Često je nakon mukotrpnog posla dolazila kući i nalazila svoje dvoje djece bolesne. Odgovornost je bila golema, a sav je pribor bio u glavi, rukama i oskudnoj liječničkoj torbi. Među zdravstvenim djelatnicima ipak je vladao neki zanos i snaga koja je odnekud izvirala. Stalni rad je oduzimao i posljednje atome snage. Međutim, usađena želja da se pomogne svima koji traže pomoć davala je novu energiju. Na kraju ovog dugog puta – prikupila sam dragocjeno iskustvo, izgradila se kao čovjek, a najviše sam naučila poštovati svakog čovjeka, ma kakav on bio. Biti liječnik i nositi zvanje liječnika u Slatini nije lako, ali je časno i dragocjeno.

Natjecanja iz Prve pomoći na slatinskom području

U izvješću o radu 1980. godine stoji da je OO CK Slatina imao dosta poteškoća s organizacijom natjecanja iz Prve pomoći dok nije uvedena u škole kao redovan predmet, što je jako olakšalo pripremu ekipa za natjecanja. Od tada se ovaj segment rada Crvenog križa prilično razvija i omasovljuje na slatinskom području. Natjecanja na školskim i općinskom natjecanju bila su poticana i pomagana od šire društvene zajednice. U pripremama učenika sudjelovali su liječnici i medicinske sestre Doma zdravlja Slatina – aktivisti CK Slatina. Najniža razina natjecanja su školska čiji pobjednici idu na općinsko (međuškolsko) u P. Slatinu, a

pobjednička ekipa upućuje se na regionalno natjecanje. U pojedinim poduzećima (RO) pripremane su za natjecanja i ekipe civilne zaštite (CZ).

Međuškolsko natjecanje podmlatka CK Slatina, 1980-ih

Regionalno natjecanje ekipa CK i CZ Slavonije i Baranje održano je u OŠ LTB u P. Slatini 26. 5. 1985. Slatinske ekipe podmlatka, mladeži ili Civilne zaštite na regionalnoj razini nikada nisu pobijedile i kvalificirale se za Republičko natjecanje.

OO CK Virovitica tu je čast kao organizator zaslužio prigodom proslave prvog spomena imena Virovitice (1234.–1984.), U povodu 40-godišnjice osnutka Zemaljskog odbora CKH, održano je 9. i 10. lipnja 1984. u Virovitici 15. Republičko natjecanje Prve pomoći ekipa CK i CZ na igralištu TVIN-a. Po prvi put se ova razina natjecanja organizira na ovom području, čime se odaje priznanje kontinuiranom kvalitetnom radu i aktivnostima OO CK Virovitica. Prije republičkog, izlučna natjecanja prošlo je te godine u Hrvatskoj oko 35.000 mladih na školskim, općinskim i regionalnim razinama. Virovitički CK bio

Ekipa na natjecanjima iz Prve pomoći u razdoblju 1981. - 1984.

Ekipa Prve pomoći na slatinskom području				
Godina / ekipa	1981.	1982.	1983.	1984.
Podmlatka	7	7	7	7
Omladine	2	2	2	2
Civilne zaštite	18	14	12	5

Pomoć pojedincu i zajednici sveta je misija Crvenog križa na u svako vrijeme i na svakom mjestu.

je domaćin i regionalnog natjecanja na razini Zajednica općina Osijek 20. svibnja.

Usprkos već pokrenutim ratnim događanjima 1991. (Plitvice, Borovo selo), održana su natjecanja iz Prve pomoći na svim razinama. Općinsko natjecanje u P. Slatini sa 6 ekipa podmlatka i 5 ekipa mladeži i CZ održano je 11. svibnja, a međuopćinsko u Orahovici 25. svibnja gdje su slatinski predstavnici OŠ Voćin i SŠC osvojili 8. mjesto od 10 ekipa koje su se natjecale. Zadnje Republičko natjecanje u SRH bilo je na Zvečevu (u radničkom odmaralištu poduzeća Rade Končar) 1. 6. 1991. Sve do Gospića 1997. nije bilo natjecanja ekipa PP Crvenog križa niti na jednoj razini (od općinske do državne).

Zaključak

Ovime bi razdoblje rada Crvenog križa, prvo u kotaru do 1955., a zatim u općini Podravska Slatina do 1991. bilo završeno. Zbog oskudnih podataka (pisanih, ali i kazivanja još živih svjedoka) nismo mogli u potpunosti osvijetliti sva područja rada, iako je bez sumnje uloženo puno napora i postignuto puno vrijednih rezultata. Vrijeme je to teške materijalne i duhovne razorenosti

zajednice nakon 2. svjetskog rata, vrijeme izgradnje i obnove, znatne međunarodne pomoći, poboljšanja socijalnih i zdravstvenih institucija, pokretanja poduzeća, napuštanja sela. Sve je to donosilo svoje probleme, ali i traženja najboljih rješenja da se pomogne pojedincu, obitelji i zajednici u potrebi i nevolji. Kroz suradnju u Crvenom križu Slatina stasali su mnogi naraštaji i stečena iskustva humanosti i solidarnosti ugradili u svoje živote.

V. Dio

Djelovanje Crvenog križa Slatina od 1991. do danas

Služba traženja

Zdravstvene aktivnosti

Rad s mladeži

Briga o zdravlju i socijalnoj podršci u zajednici

Korisnici i donatori humanitarne pomoći

Priprema i odgovor na katastrofe i krizne situacije

UNIVERZALNOST

Pokret je univerzalan, jer sva društva u njemu imaju jednak status, pomažu se i dijele jednaka prava.

Djelovanje Crvenog križa Slatina od 1991. do danas

Možemo reći da je prijelomni trenutak za Crveni križ Slatina bio 4. rujna 1991. godine. Do tada smo barem mi u Slatini imali mirnodopski ustroj, iako smo bili svjesni rata koji je nezaustavljivo proždirao Hrvatsku. Plitvice, Borovo Selo, Čelije, Dalj, Banija. Toga dana dogodio se masakr 24 mještana sela Čojlug, Četekovac i Balinci, 15-20 km udaljenih od Slatine. Prije ponoći istog dana dobili smo naše prve prognanike iz navedenih sela i od tada pa sljedećih 5 godina sve je bilo podređeno evidenciji i zbrinjavanju stradalnika rata, te nabavci i distribuciji humanitarne pomoći za njih. Tijekom 1994.-95. u Slatini smo imali preko 5.000 korisnika za koje smo savjesno skrbili osiguravajući im pomoć iz brojnih donacija.

Nož

Očekivani, ali ipak nekako daleki rat u svoj svojoj grozoti pokucao je na vrata Slatine, male slavonske općine podno Papuka. Masakr nad hrvatskim seljacima u selima Četekovac, Čojlug i Balinci. Komšije Srbi poklali su 24 nečužne žrtve toplog rujanskog dana, kad je sve kiptilo od punine života. Ostale su spasili šaćica hrabrih branitelja i polja kukuruza ispod sela.

Poslije ponoći tog stravičnog 4. rujna 1991., dvadesetak muškaraca, volonteri Crvenog križa i vatrogasci, očekuju autobuse sa spašenim seljanima. Neizvjesnost i strepnja uvukla se u vatrogasno dvorište gdje je organiziran prihvatni prognanički centar. Gdje su dosad? Koliko je mrtvih? – pitamo se paleći cigaretu za cigaretom. Trebalo je nešto privezati. Našli smo klupko špage. Tražimo nož da je prerežemo. Te noći, čak ni džepni nožić nitko od nas nije imao.

Objavljeno u zbirci tekstova *Pružena ruka* (S. Lang, V. Ivanović), Amatio, 2006, Zagreb.

Nakon Domovinskog rata tijekom 20-ak godina rada i iskustva iskristalizirala se ova podjela aktivnosti Hrvatskog Crvenog križa po grupama aktivnosti (sektorima). Ovih 5 sektora temelj su rada svakog društva HCK po općinama i gradovima, a unutar njih svako društvo ima svoje specifičnosti koje ovise o mnogim čimbenicima. Slatinski Crveni križ neke je aktivnosti naslijedio od Općinske organizacije CK P. Slatina i nastavio ih provoditi u kontinuitetu, a neke su se otvorile kako bi odgovorile potrebama ljudi u novom tranzicijskom društvu. Većina aktivnosti su trajnog karaktera i provode se tijekom cijele godine, prema unaprijed planiranom rasporedu. Druge su opet prigodne, povremene ili privremene jer ovise o sredstvima koje Crveni križ Slatina ne može svojom voljom, ni znanjem osigurati. Kao i u svim drugim djelatnostima, obim i kvaliteta aktivnosti uvelike ovise o financijskim sredstvima koja ih (ne) prate.

Zgrada Centra NVO-a u Slatini i rezidencija Crvenog križa Slatina od 2004.

Nova podjela po sektorima

A) Služba traženja

- 1) Postupci Službe traženja (ST)
- 2) Rad ST slatinskog Crvenog križa
- 3) Traženja nestalih osoba
- 4) Ostali postupci Službe traženja
- 5) Susreti razdvojenih obitelji

B) Zdravstvene aktivnosti

- 1) Organiziranje akcija DDK
- 2) Slatinski darivatelji krvi
- 3) Svečana dodjela zahvalnica za jubilarne darovatelje krvi sa slatinskog
- 4) Tečajevi Prve pomoći za vozače motornih vozila
- 5) Masovne edukacije stanovništva na planu zdravstvene zaštite

C) Rad s mladeži

- 1) Pripreme za natjecanje ekipa mladeži i podmlatka CK Slatina
- 2) Državna natjecanja mladeži HCK
- 3) Svjetski dan Prve pomoći
- 4) Ljetovanje za učenike i mladež
 - a) Otok Vis, kamp Samogor
 - b) Otok Čiovo, kamp Volak u Okrugu Gornjem
- 5) Škola u prirodi na otoku Visu
- 6) Škola u prirodi u odmaralištu Merkur
- 7) Škola u prirodi na Papuku
- 8) Škola demokracije
- 9) Mladež slatinskog Crvenog križa
- 10) Olimpijada starih športova u Brođancima
- 11) Potpora radu Stolnoteniskog kluba Slatina

D) Briga o zdravlju i socijalnoj podršci u zajednici

- 1) Pomoć u kući
- 2) Pomoć u lokalnoj zajednici Pomoć u lokalnoj zajednici
- 3) Dostava toplih obroka starim i nemoćnim osobama
- 4) Projekt Za bolje sutra i život kakav zaslužuju
- 5) Program upoznavanja s opasnošću od mina (PUSOOM)

E) Korisnici i donatori humanitarne pomoći

F) Priprema i odgovor za katastrofe i krizne situacije

- 1) Edukacija i opremanje ekipa za Prvu pomoć
- 2) Opremanje ekipe za logistiku i osiguranje skladišta
- 3) Iskustvo pružanja pomoći prilikom poplava u županjskoj Posavini i u Slatini 2014.
- 4) Edukacija i opremanje ekipe za osiguranje komunikacija
- 5) Edukacija ekipe Službe traženja
- 6) Edukacija ekipe za psihološku pomoć
- 7) Edukacija i opremanje ekipe za pročišćavanje i osiguranje pitke vode

G) Crveni križ Slatina - njegova upravljačka tijela i volonteri

Služba traženja

Služba traženja javna je ovlast koju provodi Hrvatski Crveni križ, a utemeljena je Zakonom o HCK (NN 71/2010). Uloga i zadaće Službe traženja (ST) utvrđeni su odredbama Međunarodnog humanitarnog prava – Ženevske konvencije iz 1949. i Dopunski protokoli I. i II. iz 1977.). Zakonsku osnovu za izvršenje svojih zadaća ST ima i u internim zakonima pojedinih država i aktima nacionalnih društva Crvenog križa i Crvenog polumjeseca (CK i CP). Upravo ta formalno-pravna osnova izdvaja ovu djelatnost CK iz okvira dobrovoljnosti i svrstava je među obveze koje su države potpisnice međunarodnih ugovora, tzv. Ženevskih konvencija preuzele i u pravilu ih povjeravaju svojim nacionalnim društvima CK i CP.

Postupci Službe traženja (ST)

ST HCK pruža građanima sljedeće usluge:

- *Poruke Crvenog križa* koriste se u vrijeme rata, velikih prirodnih i tehničkih katastrofa kada uobičajena sredstva komunikacije (pošta, telefon) više ne rade. Tada su poruke CK vrlo često jedini način da razdvojeni članovi obitelji ponovo uspostave, odnosno održe kontakt.

- *Zahtjev za traženje* – Osobe koje nemaju informacije o svojoj rodbini nakon oružanih sukoba, unutarnjih nemira ili prirodnih katastrofa mogu putem CK podnijeti zahtjev za traženje, nakon što su iscrpljene sve druge mogućnosti.

- *Prikupljanje podataka* – u okviru programa ekshumacije i identifikacije posmrtnih ostataka ST prikuplja pojedinih iz života tražene osobe (ante-mortalne podatke) koji pomažu da se uz stručnu obradu patologa obavi identifikacija žrtava. Uz navedeno, djelatnici ST su u stalnom kontaktu s članovima obitelji radi pozivanja na vađenje krvi radi DNA analize, kao i izvješćivanje o pristupanju postupku identifikacije posmrtnih podataka.

Najveću ekshumaciju tijela žrtava Domovinskog rata, u kojoj je među ostalima sudjelovao i HCK počela je proljeće 1998.

na Novom groblju u Vukovaru. Nakon iskapanja oko 1.200 posmrtnih ostataka ubijenih tijekom srpske okupacije hrvatskog Podunavlja slijedila je identifikacija tijela žrtava. Zadaća HCK bila je da izvješćuje obitelji o identifikaciji posmrtnih ostataka civilnih žrtava, dok su obitelji hrvatskih branitelja kontaktirali Uprava za obranu – Odjel za skrb hrvatskih branitelja. Obitelji branitelja mogli su zajedno obavijestiti i HCK i Odjel, ali samo neposrednim odlaskom na adresu obitelji. Sam postupak identifikacije provodio se na Novom groblju u Vukovaru gdje na poziv u određeni termin dolazili članovi obitelji.

- *Prikuplja podatke u suradnji sa ICRC-om* koji izdaje potvrde za bivše civilne internirce ili zarobljenike o vremenu koje su proveli u internaciji / zarobljeništvu tijekom II. svjetskog rata ili ratova na području bivše SFRJ.

- *Osniva kartoteke, tj. radi evidenciju:* djece bez pratnje, ratnih zarobljenika i dr.

- *Organizira susrete razdvojenih članova obitelji.*

Služba traženja (ST) kao djelatnost slatinskog Crvenog križa počela je vjerojatno nakon 2. svjetskog rata. Kako je rečeno u općem uvodu o ST je javna ovlast utemeljena na Zakonu koju provodi HCK na svim svojim razinama. Dakle, to nije neka proizvoljna djelatnost CK u bilo kojoj zemlji, već obveza koja najviše do izražaja dolazi u kriznim situacijama kao što je rat i velike prirodne katastrofe. U tim slučajevima ST Crvenog križa kao pomoćna služba državnih ustanova obavlja svoje Zakonom utvrđene zadaće i pomaže stradalom stanovništvu da ponovo uspostavi obiteljske, rodbinske i prijateljske veze prekinute tim nesrećama i obavještava javnost o svim relevantnim podacima vezanim sa stradalnicima.

Zato se sukladno Zakonu o HCK za ovu djelatnost osiguravaju određena sredstva koja se u praksi realiziraju ovisno o snazi financijskog proračuna pojedine JLS i njenim prioritetima u financiranju nevladinog i socijalnog sektora. U članku 30., NN 71/2010, stoji *da se za rad i djelovanje Službe traženja izdvaja 0,2% sredstva prihoda jedinica lokalne i regionalne samouprave.*

Rad ST slatinskog Crvenog križa

Djelatnici i volonteri društava CK za ovu se djelatnost stručno obučavaju na seminarima koje organizira središnja Služba traženja Nacionalnog društva HCK na čelu sa, sve do nedavno, vrsnom pročelnicom Dubravkom Horvat. Na samom slatinskom području na Pustari Višnjica provedena su 2000-ih tri seminara ST i humanitarnog prava za djelatnike i volontere ST iz slavonske regije i cijele Hrvatske.

U izvješću iz 1983. godine stoji da je Služba traženja imala dosta posla jer su se na zahtjev građana davale:

- informacije o zarobljeništvu, odnosno internaciji, uglavnom radi reguliranja mirovinskog staža
- traženje nestalih osoba (u inozemstvu ili koje su se prestale javljati rodbini).

Početak Domovinskog rata zatekao je i Crveni križ Slatina, što se tiče ST, jer je dio obučeni kadrova Službe traženja otišao, a dio je bio uključen u druge civilne poslove obrane zemlje. Tijekom rujna 1991. formirala se je ekipa djelatnika i volontera CK Slatina koja je mogla odgovoriti upitima i zahtjevima svima koji su tražili svoje bližnje. Ključni i najobimniji trenuci Službe traženja za slatinsko područje bili su traženja ročnih vojnika iz JNA u jesen 1991. i razdoblje nakon masakra civilnog hrvatskog stanovništva u Četekovcu i Balnicima u rujnu, te masakra u Voćinu i Humu u prosincu 1991. Pad Baranje i Podunavlja u neprijateljske ruke tijekom jeseni 1991, zatim Iloka i hrvatskog dijela Srijema u listopadu, Vukovara u studenom, te Bosanske Posavine od proljeća 1992. i rat u BiH tijekom slijedećih godina donijeli su nove izgubljene kontakte, nestale osobe, a

kasnije i identifikacije pronađenih ubijenih osoba. Već sredinom 1990-ih prestala je razmjena obiteljskih poruka, a od 2000-ih sve je manje zahtjeva traženja jer se suvremene komunikacijske metode brže i djelotvornije (Facebook, razne baze podataka na internetu i dr.).

Traženja nestalih osoba

Za 1991. i 1992. zajedno imali smo 105 traženja nestalih osoba sa šireg slatinskog terena za koja nisu otvoreni službeni zahtjevi, već su uglavnom bili telefonski upiti ili zabilježbe na traženje rodbine. Na vojne ročnike odnosilo se 54 upita ili obiteljske poruke. Ostali su upiti bili vezani uglavnom za nestale tijekom zbjega srpskog i dijela hrvatskog stanovništva nakon ulaska Hrvatske vojske u Voćin i okolna sela sredinom prosinca 1991. Tada je sve civilno srpsko stanovništvo otišlo u BiH ili Srbiju, a s njima i dio zatočenih voćinskih Hrvata koji nisu imali drugog izbora. Za sudbinu većina njih tražitelji su saznali rodbinskim i prijateljskim vezama u toku nekoliko mjeseci. Za nepronadene osobe otvarani su kasnijih godina zahtjevi traženja bilo u društvima Crvenog križa u Hrvatskoj, bilo u BiH i Srbiji.

Od 20. veljače do 8. 3. 1994. ispunjeno je u CK Slatina 19 upitnika za *Vladinu komisiju za zatočene i nestale* i to uglavnom za osobe nestale tijekom 1991. na voćinskom i vukovarskom području. Broj zahtjeva traženja bio je relativno visok sve do 2001., a od tada se smanjio na nekoliko godišnje. Za sva traženja imamo ažurnu evidenciju. U Tablici A) dani su podaci za razdoblje 1994. - 2013.

A) Otvorena / zatvorena traženja					
Otvorena	Zatvorena	Nisu zatvorena	Identifikacija	Zatvorena II	SUMA
99	50	49	12	62	111

B) Ostali postupci Službe traženja							
Obiteljske poruke	Primljene	Poslane	Izravan kontkt	Potvrde o internaciji	Analiza DNA	Potvrde ICRC-a	Susreti obitelji
2.106	1.141	965	1.876	10	27	7	17 / 58

Obnavljanje obiteljskih veza novi je naziv za Službu traženja

Iz tablice A) je vidljivo da je broj otvorenih i zatvorenih traženja gotovo jednak. Vjerojatno je broj zatvorenih traženja puno veći, ali o tome nemamo saznanja od nadležnih društva CK ili tražitelja koji nam nisu dali informaciju što se dogodilo s pojedinom traženom osobom. Za neke osobe se zna gdje im se nalaze posmrtni ostaci, ali još nije izvršena identifikacija pa nemamo službenog odgovora. Za 12 osoba tijekom 1996.-2001. izvršena je identifikacija, ali su traženja otvorena u drugim društvima CK, a odgovori su stigli na naše jer su tražitelji živjeli na slatinskom području. Tako smo ova zatvorena traženja pribrojili našima, pa ih ukupno imamo 62, odnosno ukupno registriranih 111 traženja nestalih osoba.

Tablica B) sadrži ostale postupke Službe traženja. U tablici C) nalaze se brojčani podatci o nestalim osobama prema mjestima njihovog zadnjeg boravišta. U tablici D) su podatci prema okolnostima (razlozima) nestanka istih.

Ostali postupci Službe traženja

Ostali postupci su također službeni postupci, ali ne u formi zahtjeva traženja sa svim relevantnim podacima o nestaloj osobi. Obiteljske poruke su oblik pisane komunikacije između razdvojenih članova obitelji koji su ostali zatečeni na suprotnim stranama u sukobu, znaju jedni za druge, ali zbog nemogućnosti drugog kontakta (telefonom, osobnim susretom) koriste posredništvo lokalnih i nacionalnih društava Crvenog križa sukobljenih strana i ICRC-a. Danas se koriste satelitski mobiteli za ovakvu vrstu kontakta tijekom oružanih sukoba, a kod prirodnih katastrofa veze se brzo uspostavljaju suvremenim načinima komunikacije mobitelima i putem interneta. Najviše obiteljskih poruka smo posredovali tijekom i nakon rata u BiH sve do 1996. Direktnih upita (osobno i telefonom) o sudbini najbližih bilo je 1.876, ali to vjerojatno nisu svi, jer se sigurno svaki upit u tim vremenima nije evidentirao.

Tražili smo i potvrde o internaciji civilnih osoba tijekom 2. svjetskog rata u nacističkoj Njemačkoj u državnim i privatnim mjestima zatočenja (tvornice, poljoprivredna dobra i dr). Posredovali smo 27 obitelji tražitelja

nestalih osoba za davanje uzorka krvi za analizu DNK radi identifikacije posmrtnih ostataka. Članove nekih obitelji smo i sami prevezli u Zavod za sudsku medicinu na Šalati u Zagrebu. Tražili smo i potvrde ICRC-a za zatočene osobe u vojnim logorima srpske strane tijekom rata u BiH, koje su im potrebne za ostvarivanje raznih prava.

Susreti razdvojenih obitelji

Program susreta razdvojenih obitelji zamišljen je kao prvi korak u međusobnim kontaktima članova razdvojenih obitelji i rodbine s područja uz crtu razdvajanja dviju strana u sukobu, hrvatske i srpske. To je bio prvi korak k pomirbi i mirnoj integraciji okupiranih hrvatskih područja u hrvatski ustavnopravni poredak.

S hrvatske strane glavni pregovarači bili

C) Zahtjevi traženja prema mjestu zadnjeg boravišta tražene osobe		
1.	Austrija	1
2.	B i H	10
3.	Francuska	2
4.	Njemačka	5
5.	Kosovo	2
6.	RH (Slatina i susjedne općine)	18
7.	RH (općina Voćin sa selima)	40
8.	RH (Vukovar i Borovo Naselje)	19
9.	RH (cijela)	10
10.	SAD, Kanada	2
11.	SRJ	1
12.	Afrika	1
Ukupno:		111

D) Zahtjevi traženja prema okolnosti nestanka tražene osobe		
1.	Domovinski rat 1991.	72
2.	Domovinski rat 1995.	2
3.	II. Svjetski rat (1941. - 1945.)	5
4.	Rat u BIH (1992. i kasnije)	8
5.	Sukob na Kosovu (1997. - 1998.)	2
6.	Nestali	5
7.	Prekinuta veza	17
Ukupno:		111

**Rastanak nakon susreta
razdvojenih obitelji i rodbine**

su tajnici društva HCK koja su graničila s okupiranim dijelovima Slavonije, Baranje i Podunavlja. To su bili kolege Ivica Kopjar iz CK Valpovo, Stjepan Ham i Marko Đukić iz CK Osijek i Zvonko Domaćinović iz CK Vinkovci. Društva CK s hrvatske strane organizirale su i dovozila obitelji na mjesta susreta, a ICRC (MOCK) je dovezio obitelji s okupirane srpske strane. Razdvojena rodbina i prijatelji sastajali su se pod šatorima, izmjenjivali informacije, uspomene i prigodne darove.

Program susreta započeo je u listopadu 1995. uz sudjelovanje društva HCK i novosnovanih društava CK na područjima pod privremenom srpskom upravom. Utvrđena su 4 mjesta susreta:

- između Nemetina i Sarvaša
- na biljskoj cesti kod Osijeka
- između Nuštra i Bršadina
- kod Tenje.

Cijeli se program odvijao uz pratnju MOCK-a (ICRC-a) i osiguranje snaga UNTAES-a. Od početka do kraja programa u svibnju 1997. organizirana su 142 sastanka predstavnika CK objiju strana i 122 susreta razdvojenih obitelji sa 22.539 sudionika.

Slatinski CK je posredovao u 17 susreta pri kojima su 58 prognaničkih obitelji ili lojalnih srpskih obitelji s hrvatske strane išle susresti svoju rodbinu:

- Nemetin (1 x 3 obitelji)
- Biljska cesta (8 x 36 obitelji)

- Nuštar (7 x 18 obitelji)
- Tenja (1 x 1 obitelj).

Nekoliko puta je i CK Slatina vozio neke osobe na ove susrete.

Pod pritiskom određenih lobija, po odluci Njemačkog saveznog parlamenta pokrenuta je Hirschova inicijativa i otvorena je zaklada *Sjećanje, odgovornost i budućnost*. Cilj im je bio isplata jednokratne odštete za prisilni i robovski rad žrtvama nacističkog režima od 1937.-45. godine. U suradnji s Međunarodnom organizacijom za migracije (IOM), Služba traženja HCK je dobila zadaću provoditi postupak ishođenja potvrda i pribavljanja dokumentacije za građane RH koji su u to doba kao zarobljenici ili civilni internirci bili zatočeni u konc-logorima ili izvrgnuti prisilnom radu u industrijskim poduzećima ili na poljoprivrednim dobrima na području Trećeg Reicha.

U slatinskom Crvenom križu podneseno je 27 zahtjeva od kraja 1998. do sredine 2000. godine, od kojih su 22 dobila pozitivan odgovor i žrtve su dobile odštetu od 500 DM.

Djelatnost Službe traženja uskoro će promijeniti ime u *Obnavljanje obiteljskih veza (Restoring family links – RFL)* jer je u svijetu sve veći broj razdvojenih obitelji različitih skupina nevoljnika sa siromašnog Juga i Istoka koji traže spas na bogatom Zapadu. To su:

- migranti zbog unutrašnjih sukoba u matičnim državama
- tražitelji azila zbog ekonomskih razloga
- izbjeglice zbog prirodnih katastrofa.

Na području RH pod povećanim (gotovo dnevnim pritiskom) su društva Crvenog križa Županje na istoku i Umaga na zapadu zemlje zbog ilegalnog prijelaza državne granice navedenih skupina. Takvim osobama koje policija uhiti i zadrži do sljedećeg postupka treba osigurati odjeću i hranu.

Služba traženja HCK odradila je velik posao tijekom Domovinskog rata i poraća. Budući da je ovo razdoblje ipak bliža prošlost, svi relevantni podatci mogu se naći u dostupnim publikacijama i na internetu. Web stranica Hrvatskog Crvenog križa je www.hck.hr

Zdravstvene aktivnosti

Organiziranje akcija DDK

Davalaštvo krvi na području tadašnje općine Podravska Slatina, koja je obuhvaćala oko 30 naselja od svojih zabilježenih početaka do danas imalo je svoju uzlaznu putanju, pa silaznu i ponovo blagi rast od prošle godine. Tako je 1984. u 18 akcija na 10 davalista (terena) prikupljeno 596 doza s prosjekom od 1,9 darovatelja na 100 stanovnika. Rekordna je bila 1997. godina s 1.362 doza u 45 akcija na 20 davalista, s prosjekom od 5,2 darovatelja na 100, čime smo bili u samom vrhu davalaštva krvi u RH. Davalaštvo nakon 7 sitih godina sa prosječno 1.220 prikupljenih doza krvi godišnje (1995.-2001.), ponovo opada čak na 770 doza krvi 2011., iz više razloga:

- gubitka radnih mjesta, jer su neke na akcije DDK stimulirala i ona dva slobodna dana dok su ih dobivali u poduzećima

- zbog iseljavanja mladih Slatinčana prema Zagrebu, Rijeci i kvarnerskim otocima, te u zapadne zemlje u potrazi za poslom

- transfuzije po manjim bolnicama i Zavod za transfuziju iz Zagreba nisu imali jednaku cijenu obrađene krvi zbog različite kvalitete obrade. Zato su male transfuzije čuvale zalihe krvi u darovateljima, prolongirajući akcije ili odbijajući darovatelje da ne bi morali bacati viškove.

Početak opadanja prikupljenih doza krvi je godina 2002. Tada je održana 41 akcija DDK na 15 davalista i prikupljeno tek 954 doza krvi - 200 manje nego u 2001. Zbog odaziva darovatelja manjeg od 10 po pojedinim terenima prisiljeni smo zatvoriti 5 davalista (Vaška, Nova Šarovka, Zvonimirovac, GAJ Voćin i Donje Meljane).

Nakon 10 godina lutanja hrvatsko Ministarstvo zdravstva donijelo je 2002. stimulativnu beneficiju darovateljima krvi i to plaćanje dopunske zdravstvene zaštite u cijelosti na teret Zavoda za zdravstveno osiguranje (NN 88/02) za muškarce koji su darovali krv više od 35 puta, odnosno žene koje su darovale krv više od 25 puta. Dostići ovaj broj davanja krvi svim darovateljima

je puno lakše i prije ostvarivo, nego postići dotadašnjih 50 darivanja za istu beneficiju.

Zadnjih godina po broju akcija i darovanih doza krvi prednjači davaliste Građanstvo Slatina u kojemu krv daje većina darovatelja iz propalih slatinskih poduzeća, zatim slatinska Policija, a od 2013. pomalo se budi i Voćin. Od 1999. ustrajni su i momci iz Josipova koji godišnje daju 40-50 doza krvi. Prije nekoliko godina mogao sam spomenuti i jako davaliste krvi u SŠ Marka Marulića i još u nekoliko poduzeća, ali mislim da je to svršeno vrijeme. Novi uzlet počeo je 2013. kada je prikupljeno više od 1.000 doza krvi godišnje. Možda će više reći priložene tablice.

Stalnom animacijom dobrovoljnog davalaštva krvi i kontinuiranim fair-play radom sa darovateljima Crveni križ Slatina godišnje bi mogao animirati dovoljno darovatelja i za do 1.100 doza krvi godišnje kad se potrebe za krvlju ne bi smanjivale.

Od prosinca 2012. sve terene DDK u Hrvatskoj preuzele su 4 velike transfuzije: u Zagrebu, Osijeku, Rijeci i Splitu. Budući da Odjel transfuzije KBC Osijek pokriva teren 5 slavonskih županija od Iloka do Pitomače, od Drave do Save (najzapadnija mu je Nova Gradiška), a ima samo jedan terenski kombi, teško je vjerovati da će moći održati početni broj dogovorenih akcija. Iako su njihove transfuziološke terenske ekipe vrlo profesionalne i ljubazne, pitanje je do

Ekipe transfuzije KBC Osijek na akciji DDK – Građanstvo Slatina, 2013.

CRVENI KRIŽ SLATINA 1914. - 2014.

kada će moći prihvaćati i male terene zbog nepokrivenih troškova prijevoza na području dugom 220 km i širokom 110 km. Već sada se pomalo radi na spajanju terena, a teško je vjerovati da će darovatelji rado odlaziti izvan svojih mjesta od kojih su neka već nekoliko desetljeća uhodana davalista krvi.

U postocima za RH krv daje oko 84% muškaraca i 16% žena, dok se svake godine u davalaštvo uključuje oko 8% novih darovatelja. Broj odbijenih darovatelja u RH

zbog zdravstvenih razloga je 12,7 %. Situacija kod nas u Slatini je slična. Postotak žena je malo veći 17,2%, prvi put krv daje 8,4% populacije DDK, a odbijenih je 12,2, što je prosjek za zadnjih 20-ak godina. Tu je bilo velikih oscilacija od 4,9 do 19,5% odbijenih u pojedinoj godini. Čak 260 odbijenih imali smo 1999. godine od 1.474 osoba koje su pristupile akcijama, prosječno više od 5 po akciji.

Pregled akcija DDK po Mjesnim zajednicama

<i>Rb.</i>	<i>Davaliste DDK</i>	<i>Godina</i>	<i>Akcija</i>	<i>Darivatelji krvi</i>
1.	Građanstvo Slatina	29	147	6.002
2.	Nova Bukovica	28	81	1.839
3.	Vaška	20	54	1.737
4.	Sopje	20	55	1.222
5.	Novaki	19	41	496
6.	Zvonimirovac	14	25	480
7.	Josipovo	12	30	445
8.	Donji Meljani	9	23	344
9.	Čađavica	9	27	424
10.	Mikleuš	7	21	295
11.	Nova Šarovka	5	8	129
12.	Sladojevci	3	4	35
13.	Gornji Miholjac	3	6	53
14.	Donje Bazije	3	3	45
15.	Voćin	2	5	125
16.	Noskovci	2	4	208
17.	Čađavački Lug	2	3	132
18.	Miljevci	2	2	27
19.	Medinci	2	2	15
20.	Četekovac	2	2	12
21.	Vraneševci	1	2	46
22.	Bakić	1	1	25
23.	Starin	1	1	22
24.	Dobrović	1	1	21
25.	Kozice	1	1	16
26.	Višnjica	1	1	9
27.	Hum	1	1	8
28.	Senkovac	1	1	8
29.	Bjelkovac	1	1	5
30.	Čeralije	1	1	5
Ukupno:			554	14.230

Pregled akcija DDK po poduzećima slatinskog područja				
Rb.	Davalište DDK	Godina	Akcija	Darivatelji krvi
1.	Duhan Slatina	23	69	1.788
2.	Šumarija Slatina	19	55	1.403
3.	Policija Slatina	18	36	904
4.	PIK Čađavica	17	36	591
5.	GAJ Slatina	14	48	1.732
6.	GAJ Mikleuš	12	36	671
7.	PIK Senkovic	10	14	214
8.	Graditelj Slatina	10	28	775
9.	GAJ Voćin	8	12	198
10.	Bel Ambalaža Slatina	8	15	347
11.	Marinada Slatina	7	12	162
12.	Finex Slatina	5	14	271
13.	PIK Brezik	4	4	40
		Ukupno:	379	9.096

Većina prikupljene krvi na slatinskom području (95%) koristila se za potrebe Opće bolnice Virovitica (barem u periodu 1983.-2013.). Od 1997. zbog manje potrošnje krvi u istoj, nekoliko većih terena (do 5% krvi) prepušteno je Transfuzijskoj jedinici KBC u Osijeku i Zavodu za transfuziju iz Zagreba.

Sigurno je virovitička transfuzija s kojom smo u kontinuitetu surađivali više od 50 godina ostala u sjećanju kao pouzdan i profesionalan partner jer smo zajedno s darovateljima krvi podijelili puno lijepih trenutaka na terenima. Zahvaljujemo šefici Transfuziološkog odjela mr. Ljiljani dr. KUCLJAK - ŠUŠAK koja uspješno vodi svoj odjel od 12-ak djelatnika od 1991. Starijim darovateljima po terenima u sjećanju su svakako ostali (danas svi pokojni) prim. Berislav dr. Mostovac, punkter Franjo Horvat, te vozači Slavko Bača i Mijo Đeri.

Slatinski darivatelji krvi

Broj darovatelja krvi u Slatini rapidno pada kako se smanjuje i broj stanovnika slatinskog područja. Prema popisu iz 1991. u 60-ak naselja grada Slatine i pet općina živjelo je 31.300, a danas oko 24.000 stanovnika. Broj ukupnih darovatelja krvi slatinskog područja s nekadašnjih 800 pao je na 600. Svjesni smo da se našim darovateljima ne možemo

odužiti na adekvatan način za njihovu humanost i solidarnost prema nepoznatima ljudima u životnoj potrebi. Sve ove godine ih nastojimo nagraditi skromnim obrokom (sendvičem) i čašom bambusa, crnog vina ili koka kole i prigodnim darom iz donacija humanitarne pomoći.

Prije Domovinskog rata naknada za obrok bila je veća, tj. davala se u obliku bonova koji su se mogli realizirati u trgovinama. Prije 1990. bilo je i nekoliko organiziranih izleta za DDK izvan Slatine, ali ova ekipa CK imala je sredstava samo za jedan izlet u Umag 2003.

Terenska ekipa virovitičke transfuzije, 1997. S lijeve i desne strane sjede S. Bača i F. Horvat.

CRVENI KRIŽ SLATINA 1914. - 2014.

Pregled akcija DDK - Ostala davališta				
Rb.	Davalište DDK	Godina	Akcija	Darivatelji krvi
1.	Srednja škola Slatina	26	39	2.200
2.	Dom zdravlja Slatina	15	23	453
3.	Hitno	10	12	171
4.	Vojarna Slatina	4	7	211
5.	Szigetvar - Mađarska	3	3	23
6.	HVIDR-a Slatina	2	2	25
7.	HDSSB Slatina	1	1	36
8.	Adventisti Slatina	1	1	30
9.	Cafe bar Jura	1	1	29
10.	HDZ Slatina	1	2	26
Ukupno:			111	3.204

Davališta DDK s više od 300 darivatelja krvi				
Rb.	Davalište DDK	Godina	Akcija	Darivatelji krvi
1.	Građanstvo Slatina	29	147	6.002
2.	SŠ Slatina	26	59	2.200
3.	Nova Bukovica	28	81	1.839
4.	Duhan Slatina	23	69	1.788
5.	Vaška	20	54	1.737
6.	GAJ Slatina	14	48	1.732
7.	Šumarija Slatina	19	55	1.403
8.	Sopje	20	55	1.222
9.	Policija Slatina	18	36	904
10.	Graditelj Slatina	10	28	775
11.	Gaj Mikleuš	12	36	671
12.	Pik Čađavica	17	36	591
13.	Novaki	19	41	496
14.	Zvonimirovac	14	25	480
15.	Dom zdravlja Slatina	15	23	453
16.	Josipovo	12	30	445
17.	Čađavica	9	27	424
18.	Bel Ambalaža Slatina	8	15	347
19.	Donji Meljani	9	23	344
Ukupno:			888	23.853

sa 8 darovatelja koji su išli na prve i jedine državne igre darovatelja krvi u organizaciji HCK.

Svečana dodjela zahvalnica za jubilarne darovatelje krvi sa slatinskog područja

Svake godine u zimskom periodu organiziramo svečanu dodjelu priznanjima jubilarnim darovateljima koji su u toj godini ostvarili okrugli jubilej darivanja krvi od 10 do 100 puta. Pozivamo sve darovatelje slatinskog područja, predstavnike gradskih vlasti, ekipu iz transfuzije, medije i druge prigodne goste. Obično prvi čovjek grada

Krešimir PARADINOVIĆ iz Kapinaca, darivatelj krvi s najviše davanja (111) na slatinskom području.

Jubilarna priznanja (1991. - 2013.)

	Jubilej	10	20	25 Žene	30	35 Žene	40	50	55 Žene	75	100	Ukupno
1.	2013.	29	18	2	18	1	16	11	1	4	0	100
2.	2012.	13	12	2	9	0	3	10	0	4	0	53
3.	2011.	23	20	1	19	1	9	8	-	2	1	84
4.	2010.	19	25	7	27	2	11	7	-	-	1	99
5.	2009.	17	12	-	10	1	14	7	-	2	1	64
6.	2008.	19	20	1	9	-	22	12	-	1	1	85
7.	2007.	25	16	4	9	1	12	8	-	1	-	76
8.	2006.	14	28	2	12	3	3	7	1	-	-	70
9.	2005.	50	26	2	22	2	13	3	-	1	-	119
10.	2004.	37	31	1	28	-	19	10	-	-	-	126
11.	2003.	26	22	4	25	4	10	7	-	3	-	101
12.	2002.	44	16	-	5	-	5	6	-	-	-	76
13.	2001.	36	32	-	25	-	9	4	-	-	-	106
14.	2000.	86	25	-	21	-	14	4	-	2	-	152
15.	1999.	53	33	-	10	-	9	11	-	-	-	116
16.	1998.	104	77	-	33	-	8	9	-	2	-	233
17.	1997.	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	0
18.	1996.	51	21	-	14	-	7	4	-	-	-	97
19.	1995.	52	17	-	6	-	6	2	-	-	-	83
20.	1994.	91	43	-	8	-	10	3	-	-	-	155
21.	1993.	35	34	-	23	-	16	5	-	-	-	113
22.	1992.	42	21	-	11	-	7	5	-	-	-	86
23.	1991.	26	11	-	7	-	3	-	-	1	-	48
Ukupno:		892	560	26	351	15	226	143	2	23	4	2.242

Priznanja općine Čađavica dobili su pored župnika Valentina Halića i dva darovatelja krvi - jubilarci Jozo Zetović (lijevo) i Vjeran Perković (desno), 2009.

ili njegov zamjenik dijeli priznanja najvišim jubilarcima od 50, 75 i 100 davanja. Poslije toga slijedi živa svirka kojeg domaćeg benda sa plesom i tombolom. Od 1995. proslavu organiziramo u svome prostoru Centra NVO-a, a prije smo ga morali rentati (najviše Vatrogasni dom).

Županijsko društvo CK organiziralo je 1995. po prvi puta prijem za darovatelje sa 50 i više davanja iz sva 3 gradska društva CK na području VPŽ. U zgradi sindikata sve visoke jubilarce među kojima je bilo i 15 sa slatinskog područja primio je dožupan VPŽ Marijan dr. Jergović. Ti prijemi održali su se nekoliko puta.

Crveni križ Slatina u razdoblju 1991.-2013. uručio ukupno 2.242 priznanja jubilarnim višestrukim darovateljima krvi.

Želeći se više približiti darovateljima krvi, odlučili smo 1998. uz financijsku pomoć općina napraviti proslavu i podjelu priznanje jubilarcima u središtima općina: Sopju, Čađavici, Novoj Bukovici i Mikleušu. Odazvao ih se puno veći broj, a tako se pružila mogućnost za neposrednijom animacijom novih, mladih darovatelja krvi. Sa završnom slatinskom feštom podijeljeno je u ukupno 230 priznanja, jer 1997. priznanja nismo dijelili. Na toj fešti uručena su i zahvalnice HCK najzaslužnijim animatorima krvi prigodom 45 obljetnice organiziranih akcija DDK (Sisak 1953.) To su bili:

- Radio Marinianis
- Večernji list – dopisništvo iz Slatine (novinar Dragutin Šantoši)
- Antun Kružić – Nova Bukovica
- Jozo Šantak – Sopje
- Zvonko Štefičar – GAJ Slatina
- Slavko Kostelac – Nova Šarovka

Ovakve fešte organizirali smo još nekoliko puta samo u općini Sopje zahvaljujući našim predanim aktivistima DDK Krešimiru Paradinoviću i Jozi Šantaku.

Proslavu DDK 2008. organizirali smo u holu OŠ E. Kumičića u Slatini zbog većeg broja zahvalnica za dodjelu u jubilarnoj 130-oj godišnjici HCK. Prvi puta podijeljene su i *Obiteljske zahvalnice* za 15 obitelji u kojima su barem 3 člana darovatelji krvi. To su obitelji:

- Šantak, Grgić i Tomašević iz Sopja
- Kizivat, Kozjak, Mandić i Brnas iz Slatine
- Terek iz Miljevaca
- Kruljac iz Novaka
- Hess iz Donjih Meljana
- Kušteljega iz Sladojevaca
- Poje iz Mikleuša,
- Martinčević iz Čađavice,
- Paradinović iz Kapinaca i
- Marić iz Nove Šarovke.

Te jubilarne 2008. godine došli smo i do prvog jubilarca od 100 davanja krvi – gospodina Vjerana Perkovića, rođ. 1960. iz Čađavice. Za naše darovatelje s 75 i više davanja krvi, odnosno za žene sa više od 50 tražimo da ih nagrade i njihove općine u kojima prebivaju prigodom svojih godišnjih proslava.

Sa sljedećom tablicom red je sjetiti se 141 darovatelja koji su darovali krv 50 i više puta, te 24 žene koje su darovale krv više od 25 puta. Njihova imena će ostati u knjizi za trajan spomen budućim naraštajima. Budući da muškarci mogu davati krv najviše 4 puta, a žene 3 puta godišnje, do ovih visokih pragova treba im najmanje 10-15 godina kad bi sve bilo idealno.

Među DDK s više od 50 davanja imamo i 23 koji su krv dali 75 i više puta, među njima i jednu ženu-Jozefinu Jeđud, članicu Skupštine CK Slatina od 90-ih. Uz nju su još 4 muškaraca koji su darovali krv

Jubilarci 100 (75)			
Jubilej	Prezime i ime	Godina rođenja	Mjesto boravka
2008.	Perković Vjeran	1960.	Čađavica
2009.	Žubrinić Damir	1947.	Slatina
2010.	Paradinović Krešimir	1958.	Kapinci
2011.	Farkaš Ivan	1957.	Slatina
2012.	Jeđud Jozefina (75)	1947.	Slatina

100 i više puta i time zaslužili dobiti visoko priznanje predsjednika RH, Red Matice Hrvatske s likom Katarine Zrinske. Nekima je priznanje godinu dana kasnije uručio osobno Predsjednik RH dr. Ivo Josipović. To su prema godinama kada su dosegli 100, odnosno 75 davanja:

Nažalost, među jubilarcima od 50 + već ih je polovica pasivna ili umrla, a kod žena je situacija ipak malo bolja. Problem je neuključivanje mladih, zapravo samo njihovo prigodno jednokratno davanje krvi 1-2 puta u srednjoj školi. Budući da više nema ročnog služenja vojnog roka, kao ni poduzeća s dovoljnim brojem radnika ili u njih više ne možemo slobodno zalaziti, za mlade ljude ne postoji prigodno okruženje davalštva krvi u kojemu bi se ugledali u starije kolege ili bili stimulirani kao nekada s plaćenim slobodnim danima. Općine i sela slatinskog područja su pak premala, tako da se transfuziji uskoro neće isplatiti dolaziti na teren za 15-20 prikupljenih doza krvi. Davalaštvo krvi na slatinskom području nakon više od pola stoljeća organiziranog davanja krvi ima reduciranu i neizvjesnu budućnost.

Damir Žubrinić, 1947. iz Slatine, dobitnik Katarine Zrinske 2009.

Jozefina Jeđud i Ivan Farkaš iz Slatine, dobitnici Katarine Zrinske 2012. s predsjednicom CK Slatina Ljiljanom Peretin

CRVENI KRIŽ SLATINA 1914. - 2014.

Jubilarni darovatelji krvi više od 50 davanja					
Rb.	Prezime i ime	A/P/U	Godište	Mjesto stanovanja	Broj
1.	Paradinović Krešimir	A	1958.	Kapinci	111
2.	Žubrinić Damir	A	1947.	Slatina	107
3.	Perković Vjeran	A	1960.	Čađavica	106
4.	Farkaš Ivan	A	1957.	Slatina	103
5.	Stanisavljević Đorđe	A	1954.	Slatina	93
6.	Dronjak Rade	A	1960.	Vaška	92
7.	Medved Damir	A	1965.	Kozice	85
8.	Šuntić Petar	U	1953.	Slatina	82
9.	Karanči Vladimir	U	1945.	Slatina	82
10.	Špoljarić Josip	P	1941.	Miljevci	82
11.	Ponorac Nedeljko	U	1961.	Slatina	81
12.	Keseg Ivica	A	1954.	Grabić	80
13.	Kočiš Željko	A	1962.	Bakić	80
14.	Horvat Željko	A	1966.	Slatina	79
15.	Šantak Jozo	A	1953.	Slatina	79
16.	Bosilj Ivan	A	1956.	Slatina	77
17.	Balković Damir	A	1959.	Slatina	76
18.	Zetović Jozo	P	1941.	Čađavica	75
19.	Mlinarić Josip	A	1951.	Slatina	75
20.	Tot Josip	A	1954.	Slatina	75
21.	Kaptolac Ivan	A	1950.	Slatina	75
22.	Jeđud Jozefina	A	1947.	Slatina	75
23.	Barić Tomo	P	1945.	Slatina	75
24.	Barat Ivan	U	1923.	Vaška	75
25.	Sigečan Dragan	A	1957.	D. Kusonje	73
26.	Blaško Ivan	A	1951.	Slatina	72
27.	Čvek Marijan	A	1958.	Slatina	72
28.	Varga Željko	A	1961.	Slatina	72
29.	Smoljanić Dragić	P	1948.	Gornji Meljani	71
30.	Pritišanac Josip	P	1956.	Slatina	71
31.	Baurer Vladimir	U	1938.	Slatina	69
32.	Delić Anadin	A	1966.	Mikleuš	69
33.	Milković Željko	A	1954.	Gornje Viljevo	69
34.	Marić Marko	A	1946.	Sopje	69
35.	Reksa Željko	A	1953.	Slatina	68
36.	Stanojević Stanislav	A	1951.	Slatina	68
37.	Jakopović Josip	A	1953.	Slatina	68
38.	Šomođi Darko	A	1959.	Slatina	68
39.	Baranji Karlo	A	1958.	Slatina	67
40.	Cesar Ivan	A	1965.	N. Bukovica	67

CRVENI KRIŽ SLATINA 1914. - 2014.

Rb.	Prezime i ime	A/P/U	Godište	Mjesto stanovanja	Broj
41.	Derdić Goran	A	1967.	Slatina	67
42.	Kiš Josip	A	1966.	N. Bukovica	67
43.	Boljevčan Damir	A	1968.	Slatina	67
44.	Medved Siniša	A	1965.	Slatina	67
45.	Marić Gianfranco	A	1967.	N. Šarovka	67
46.	Slunjski Franjo	P	1942.	Zvonimirovac	67
47.	Čelik Izidor	U	1922.	Mikleuš	66
48.	Horvat Zlatko	A	1973.	Slatina	66
49.	Jorgić Milorad	P	1949.	Slatina	66
50.	Drokan Jozo	P	1941.	Vaška	65
51.	Vlahović Stevo	A	1965.	Slatina	65
50.	Moker Darko	P	1962.	Slatina	65
53.	Golubić Vinko	U	1932.	Vaška	64
54.	Vujić Ivo	A	1962.	Sopje	64
55.	Deak Franjo	U	1847.	Vaška	63
56.	Maha Zvonko	A	1958.	Slatina	63
57.	Kružić Antun	U	1939.	Nova Buk	62
58.	Santner Zlatko	A	1963.	Slatina	61
59.	Gerencić Ivica	A	1965.	Kozice	61
60.	Šantalab Stjepan	A	1959.	Senkovac	61
61.	Medić Ivica	A	1967.	Slatina	61
62.	Smolčić Ivan	P	1937.	Čađavica	61
63.	Hodak Mile	U	1942.	Bakić	61
64.	Mileusnić Mile	A	1957.	Bjelkovac	60
65.	Molnar Dragutin	A	1956.	Slatina	60
66.	Baršun Zvonimir	U	1921.	Zvonimirovac	59
67.	Eršetić Stjepan	A	1956.	Slatina	59
68.	Pantelić Dušan	P	1957.	Slatina	59
69.	Kljaić Siniša	A	1960.	Slatina	58
70.	Tkalčević Damir	A	1978.	Slatina	58
71.	Babić Ruža	P	1935.	Vaška	57
72.	Tomljanović Ivan	A	1954.	N. Bukovica	57
73.	Gerencić Tomislav	A	1957.	Slatina	57
74.	Lic Antun	A	1954.	Slatina	57
75.	Terek Ivan	P	1954.	Miljevci	57
76.	Tomašević Ivan	P	1942.	Slatina	57
77.	Rudnički Stanislav	P	1945.	Slatina	57
78.	Jelenčić Vladimir	A	1963.	Slatina	56
79.	Vrekalić Zvonko	A	1965.	Mikleuš	56
80.	Bartolec Antun	U	1953.	N. Bukovica	56
81.	Marić Krešimir	A	1956.	Slatina	56
82.	Lokner Josip	A	1964.	Slatina	56

CRVENI KRIŽ SLATINA 1914. - 2014.

Rb.	Prezime i ime	A/P/U	Godište	Mjesto stanovanja	Broj
83.	Orban Franjo	U	1940.	Slatina	55
84.	Radzira Anđela	A	1949.	Slatina	55
85.	Debeljak Ivan	A	1954.	Čađavica	55
86.	Glumšić Mirko	A	1953.	Slatina	55
87.	Medved Ivan	A	1958.	Slatina	55
88.	Štefanek Zlatko	A	1966.	Čađavica	55
89.	Kolinger Željko	A	1968.	Gornji Miholjac	55
90.	Giber Stevo	A	1956.	Mikleuš	55
91.	Lugarić Edvard	A	1957.	Brezik	55
92.	Božinac Savo	P	1961.	Donje Viljevo	55
93.	Berkec Jozo	P	1948.	Donji Meljani	55
94.	Pastuović Zdenko	U	1959.	Nova Bukovica	55
95.	Hegediš Ivica	P	1952.	Slatina	55
96.	Požega Ivan	U	1934.	Slatina	54
97.	Fišer Ivan	P	1951.	Slatina	54
98.	Dukmenić Josip	P	1962.	Čađavica	54
99.	Ivančić Ivica	P	1957.	Slatina	53
100.	Matišić Helena	U	1940.	Vaška	53
101.	Zrinščak Zvonko	A	1968.	Slatina	53
102.	Tomašević Mirko	A	1945.	Sopje	53
103.	Kostelac Slavko	p	1949.	Nova Šarovka	53
104.	Ivanac Tomo	U	1928.	Vaška	52
105.	Koleno Josip	U	1931.	Slatina	52
106.	Geng Željko	A	1966.	Sladojevci	52
107.	Mareković Josip	A	1963.	Kapinci	52
108.	Raminčić Dražen	A	1966.	Slatina	52
109.	Rastija Josip	A	1962.	Slatina	52
110.	Košorog Slavko	P	1945.	Četekovac	52
111.	Golubić Marica	P	1936.	Vaška	51
112.	Ivanac Marija	P	1936.	Vaška	51
113.	Sigetić Stjepan	U	1929.	Slatina	51
114.	Šipec Robert	U	1935.	Slatina	51
115.	Marčinko Mirko	U	1931.	Vaška	51
116.	Hodak Damir	A	1974.	Voćin	51
117.	Zdelar Zdenko	A	1970.	Slatina	51
118.	Kurjančić Vlado	P	1947.	Slatina	51
119.	Brezović Kata	U	1921.	Vaška	50
120.	Jecel Stjepan	U	1929.	Vaška	50
121.	Jeđud Ivan	U	1945.	Slatina	50
122.	Jendruša Kata	U	1932.	Vaška	50
123.	Lovrić Nikola	U	1943.	Slatina	50
124.	Ricl Marija	U	1935.	Kapinci	50

CRVENI KRIŽ SLATINA 1914. - 2014.

<i>Rb.</i>	<i>Prezime i ime</i>	<i>A/P/U</i>	<i>Godište</i>	<i>Mjesto stanovanja</i>	<i>Broj</i>
125.	Srbić Zvonko	P	1961.	Sopje	50
126.	Trošić Ruža	U	1930.	Vaška	50
127.	Kruljac Dragutin	P	1958.	Novaki	50
128.	Sigetić Anica	U	1934.	Slatina	50
129.	Fišteš Ištvan	A	1960.	Sladojevci	50
130.	Franjević Mirko	A	1968.	Kozice	50
131.	Jadek Stjepan	A	1952.	Slatina	50
132.	Klješčik Andrija	A	1967.	Miljevci	50
133.	Medved Darko	A	1965.	Slatina	50
134.	Padjan Davor	A	1968.	Nova Bukovica	50
135.	Peserl Željko	A	1960.	Slatina	50
136.	Blažević Josip	A	1958.	Sopje	50
137.	Vinter Damir	P	1962.	Slatina	50
138.	Brnas Petar	P	1954.	Slatina	50
139.	Koči Miroslav	P	1960.	Slatina	50
140.	Kastaneti Zvonimir	P	1937.	Slatina	50
141.	Berkec Pero	P	1951.	Vaška	50

<i>Aktivni</i>	<i>Pasivni</i>	<i>Umrli</i>	<i>Ukupno</i>
74	37	30	141

Jubilarni darovatelji krvi (žene) više od 25 davanja					
<i>Rb.</i>	<i>Prezime i ime</i>	<i>A/P/U</i>	<i>Godište</i>	<i>Mjesto stanovanja</i>	<i>Broj</i>
1.	Radzira Anđela	A	1947.	Slatina	55
2.	Horvat Anica	A	1959.	Vaška	51
3.	Ivanković Jadranka	A	1951.	Mikleuš	49
4.	Derdić Vesna	A	1967.	Slatina	49
5.	Kovač Marija	A	1965.	Slatina	44
6.	Nikl Marica	A	1951.	Slatina	44
7.	Paradinović Jela	A	1964.	Kapinci	43
8.	Škafar Blaženka	A	1959.	Slatina	42
9.	Podobnik Blanka	P	1959.	Slatina	38
10.	Timer Ruža	P	1952.	Nova Bukovica	38
11.	Hrgetić Katarina	A	1956.	Nova Šarovka	37
12.	Sertić Smilja	A	1952.	Slatina	37
13.	Gajšek Mira	P	1951.	Senkovac	36
14.	Babić Štefica	A	1964.	Senkovac	35
15.	Boljevac Micika	A	1959.	Slatina	35
16.	Mihalić Rozalina	P	1945.	Vaška	35
17.	Gardilo Anuška	P	1947.	Slatina	33

Rb.	Prezime i ime	A/P/U	Godište	Mjesto stanovanja	Broj
18.	Ivček Vesna	A	1960.	Slatina	32
19.	Šimić Marija	U	1934.	Slatina	32
20.	Blatnik Dragica	P	1953.	Bistrica	31
21.	Trošić Dragica	A	1957.	Čađavica	31
22.	Čukelj Željka	A	1970.	Grabić	26
23.	Fiket Lucija	A	1969.	Slatina	25
24.	Lavrnić Davorka	A	1974.	Slatina	25

Aktivni	Pasivni	Umrli	Ukupno
17	6	1	24

Tečajevi Prve pomoći za vozače motornih vozila

Tečajevi Prve pomoći za različite kategorije i ekipe podmlatka, mladeži, radnika (civilne zaštite) i ostalih građana bile su temeljna zadaća Crvenog križa Hrvatske poslije rata. Za pretpostaviti je da se je i CK Slatina imao svoje mjesto kod osposobljavanja kandidata za vozače motornih vozila i bio partner prvoj Auto-školi u Slatini 1954. kada je počela s radom i svim drugim AŠ proizašlim iz ove. Predavači teoretskog i praktičnog dijela bili su liječnici i medicinske sestre slatinskog Doma narodnog zdravlja

Slatinski liječnici iz PP: B. Tomljanović, J. Butorac, I. Fotez i M. Venus (sijedi), 1998.

koji su bili angažirani temeljem Ugovora o djelu. Za uzvrat su besplatno pripremali ekipe podmlatka i mladeži za natjecanja iz Prve pomoći. Do 1992. i predavanja i ispiti bili su u nadležnosti CKH koji je dodatno osposobljavao i licencirao liječnike za Prvu pomoć.

Prema sačuvanim podacima iz arhive Općinske organizacije CK Podr. Slatina (OO CK PS) tečajevima Prve pomoći za vozače od 1981. do 1984. pristupalo je 300 do 400 kandidata godišnje. Budući da CK Slatina nije imalo svoj prostor za predavanja i ispite kandidata, koristili su se učionicama AMD. Općinski komitet za društvene djelatnosti i opću upravu daje 30. 6. 1986. Suglasnost OO CK PS za provođenje tečaja i ispita iz pružanja Prve pomoći (PP) za vozače motornih vozila jer za to postoji društvena potreba na području općine PS. Iste godine 14. listopada Općinski komitet za privredu – Odsjek za upravno-pravne poslove općine PS donosi Rješenje da poslovne prostorije (u ulici V. Nazora 5/1) i oprema OO CK PS ispunjavaju uvjete za obavljanje djelatnosti Osposobljavanje osoba za vozače vozila na motorni pogon za pružanje PP. U Komisiji za održavanje tečaja i ispita iz pružanja PP pri Crvenom križu Slatina (mandat 2 godine od 28. 1. 1986) bili su: Vasil dr. Mihajlov, Ali dr. Khirawi, medicinske sestre Ana Naumovski i Zora Vulikić, te administratorica CK Štefica Lukić. Tečajevi PP provode se po osnovi odredbi Zakona o sigurnosti u prometu.

Tečajevi PP bili su jedini realni prihod organizacija CK na terenu koji im je osiguravao kakvu-takvu mogućnost razvoja programa, osuvremenjivanja opreme i

Tečajevi Prve pomoći i zaštite na radu 1990. - 2013.										
		AŠ Eminent		AŠ Champion		AŠ Zebra		Poduzeća		Ukupno
Rb.	Godina	Tečaja	Kandid.	Tečaja	Kandid.	Tečaja	Kandid.	Tečaja	Kandid.	T/K
1.	2013.	-	-	11	154	10	83	1	4	22-241
2.	2012.	-	-	13	165	10	84	1	4	24-253
3.	2011.	-	-	13	174	12	76	5	8	30-258
4.	2010.	-	-	10	126	8	71	5	15	23-212
5.	2009.	-	-	13	182	9	99	1	4	23-285
6.	2008.	-	-	9	191	9	121	2	7	20-319
7.	2007.	-	-	9	217	12	193	x	x	21-410
8.	2006.	-	-	10	177	9	137	1	20	20-334
9.	2005.	-	-	9	178	8	109	3	23	20-310
10.	2004.	-	-	10	188	7	114	7	28	24-330
11.	2003.	-	-	8	201	10	173	3	9	21-383
12.	2002.	-	-	9	242	8	159	4	41	21-442
13.	2001.	-	-	9	236	8	165	3	39	20-440
14.	2000.	-	-	7	168	8	118	1	3	16-289
15.	1999.	-	-	10	221	8	143	2	32	20-396
16.	1998.	-	-	9	223	9	252	4	28	22-503
17.	1997.	-	-	8	245	10	240	1	10	19-495
18.	1996.	-	-	8	252	6	194	2	31	16-477
19.	1995.	-	-	8	277	-	-	-	-	8 / 277
20.	1994.	-	-	8	211	-	-	-	-	8 / 211
21.	1993.	-	-	10	291	-	-	-	-	10 / 291
22.	1992.	10	330	-	-	-	-	-	-	10 / 330
23.	1991.	7	197	-	-	-	-	-	-	7 / 197
24.	1990.	14	285	-	-	-	-	-	-	14 / 285
Ukupno:		31	812	201	4.319	161	2.531	46	306	439 / 7.968
Postotak			10,2%		54,2%		31,8%		3,8%	100%

sredstava i dr. prije Domovinskog rata. Dotacije iz drugih izvora trošene su na plaće, besplatna ljetovanja siromašne djece, pomoć školskim kuhinjama, zajedničke akcije CKH i dr.

Početkom 1991. godine CK Slatina ima na raspolaganju 7 licenciranih predavača i ispitivača iz PP:

- Vasil dr. Mihajlov
- Slavko dr. Samardžić
- Pero dr. Marković
- Miroslav dr. Venus
- Juraj dr. Butorac

- Goran dr. Stipeč
- Petar dr. Nedić

Prva trojica su početkom agresije na Hrvatsku napustili Dom zdravlja i P. Slatinu. Ostalu četvoricu angažiramo sljedećih godina, dok nam 1995. nisu ostali samo liječnici Venus kao predavač, te Butorac i pok. Tomo dr. Čepel iz Oraovice kao ispitivači. Te godine licencu iz PP dobivaju liječnice Marija dr. Miličić i Biljana dr. Tomljanović, a 1997. i Ivica dr. Fotez. Njih četvero predavači su na tečajevima, a 8. 7. 1999. HAK mijenja slatinskog licenciranog ispitivača dr. Butorca svojim liječnicima, koji

na svaki ispit putuju iz Osijeka ili Zagreba. Tijekom 2000. ispitivačica je Ivanka dr. Kalem iz Osijeka, a od 2001. do danas kao ispitivačica iz PP ustalila se Valentina dr. Koroskoski iz Osijeka.

Na 19 tečajeva Prve pomoći 1997. pristupilo je 486 kandidata, što nam je s povećanim prihodima od krvi donijelo početna sredstva za ulaganje u obnovu budućeg Centra NVO-a. Predavanja i ispiti održavaju se od 1991. u Vatrogasnom domu, starom restoranu OŠ J. Kozarca, velikoj dvorani Hrvatskog doma i od 2004. u našem prostoru u zgradi Centra NVO-a.

Iz tablice je vidljivo da je CK Slatina u 24 godine organizirao 439 tečajeva PP, od kojih 46 za radnike u poduzećima (od 1996.). Ispite je položilo 7.662 kandidata za vozače motornih vozila i 306 radnika iz PP i zaštite na radnom mjestu. Pred kraj 2013. godine pokrećemo tečajeve *Basic Life Support - BLS* (Tečajevi osnovnog održavanja života) koje vodi za to osposobljeni liječnik Ivica dr. Fotez. Do polovine 2014. osposobljen je ukupno 41 kandidat koji je tražio posao vozača u Hitnoj službi ili Sanitetu.

Masovne edukacije stanovništva na planu zdravstvene zaštite

To je redovna aktivnost cijelog CKH i svake organizacije CK za područje na kojem djeluje. Realiziraju se najčešće putem radio emisija, ali i putem predavanja učenicima u školama, tematskim plakatima, letcima, pamtilicama i dr. Za to se angažiraju liječnici iz Doma zdravlja - specijalisti za određenu tematiku, nastavnici, profesori, Savez za zaštitu duševnog zdravlja i druge specijalizirane udruge zdravstveno-socijalnog tipa. Prva predavanja o AIDS-u održana su u Slatini 1987. jer je i prva žrtva ove bolesti u Hrvatskoj bio jedan naš sugrađanin – hemofilicar koji je obolio od transfuzije zaražene krvi, koja se još tada nije testirala na AIDS.

Tijekom godine provode se i obilježavaju tradicionalne edukativne (od 1991. zajedničke) akcije Crvenog križa:

- Međunarodni dan zdravlja
- Tjedan Crvenog križa
- Tjedan borbe protiv TBC-a

- Mjesec borbe protiv alkoholizma i drugih ovisnosti

- Međunarodni dan bez cigareta i dr.

Budući da Crveni križ Slatina u nečemu mora i zakazati, to je ovo područje. Istina je da smo prigodno obilježavali ono što smo morali, ali budući da za neku širu edukaciju nemamo sredstava u smislu tiskanja promidžbenog materijala ili plaćanja stručnjaka iz određenog područja, puštamo da to rade pozvaniji od nas. To su u prvom redu Zavod za javno zdravstvo VPŽ *Sveti Rok*, KLA za liječene alkoholičare, Udruga dijabetičara za svoje područje i dr. Nažalost, sve do sada nismo uspjeli pridobiti (osim 2001./02.) nastavnike iz škola koji bi nam bili edukatori za zdravstveno i svako drugo prosvjećivanje. Područje zdravstvenog i svakog drugog prosvjećivanja bilo je prije 1991. praćeno i zakonskim izvorima financiranja, a tada nisu postojali suvremeni oblici pružanja informacija (svima o svemu) putem mrežnih stranica (Interneta).

Rad s mladeži

Pripreme za natjecanje ekipa mladeži i podmlatka CK Slatina

U prošlom poglavlju napisano je da su zadnja natjecanja podmlatka, mladeži i Civilne zaštite (radnika iz poduzeća) održana tijekom svibnja i lipnja 1991. Zbog ratnog i poratnog stanja u RH, ova aktivnost HCK je zamrla do 1997. godine. Tada se održalo *1. Nacionalno natjecanje mladeži HCK iz znanja Prve pomoći* u Gospiću, na kojem je trebala sudjelovati po jedna ekipa iz svake županije i ekipa grada Zagreba. Dogovorom između naša tri gradska društva na VPŽ: Orahovice, Slatine i Virovitice, ekipa GD CK Slatina predstavljala je našu županiju te godine. Od 16 prijavljenih ekipa osvojili smo 8. mjesto. U ekipi su bile učenice 8. razreda (podmlatka) OŠ *E. Kumičića* Ljiljana Kardoš, Vedrana Hrgetić, Višnja Ostojić i Milica Zeak. Njih je pripremao naš predavač Prve pomoći za vozače motornih vozila Miroslav dr. Venus, i to iz teoretskog područja u pokretu CK, pravima djece i Ženevskim konvencijama, ekologiji i upoznavanju s opasnošću od

mina tajnik CK Slatina. U prostoru CK Slatina edukaciju iz realističkog prikaza ozljeda provela je 2007. djelatnica HCK Blaška Ledinsky za tri društva CK na VPŽ. Od tada se naši šminkeri Helena Ambruš i Denis Ostrošić uključuju u pripreme kao i u natjecanja sve do državne razine.

Tako je to počelo. U radne organizacije s ovom namjerom zbog mnogih razloga (privatizacija, zatvaranje poduzeća i dr.) Crveni križ više nikada nije ulazio, a pitanje je hoće li ikada. CK Slatina je nastavio svake godine pripremati ekipe za natjecanja PP s liječnicima predavačima Prve pomoći, već spomenutim dr. Venusom, Jurajem dr. Butorcem, Biljanom dr. Tomljanović, Ivicom dr. Fotezom, kratko (2004. i 2005.) s Juricom dr. Čosićem, te vms. Verom Ambruš (Cukor) i med. sestra Stanom Jaković. Anica dr. Radoš-Kajić također je bila edukator kratko vrijeme 2010. i 2011. za ekipu iz OŠ Voćin. Nakon 2005. do danas kao edukatori i kao suci na svim razinama PP (do državne) ostaju nam samo liječnici Venus i Fotez i već nekoliko godina Gordana dr. Čanadi za pripreme ekipe iz OŠ Mikleuš. Nakon provedene edukacije za šminkere HCK.

Sve do 2000. i dalje dogovorno ekipa GD CK Slatina odlazi na državna natjecanja i 2001. u Koprivnici osvaja 3. mjesto u kategoriji mladeži, što je bio izvrstan rezultat za društvo koje je, istina, kao i ostala u RH, s pripremanjem ekipa PP počelo iz početka, ali ne kontinuirano već kampanjski samo 2-3 mjeseca prije natjecanja. Po prvi put 2002. HCK organizira izlučna natjecanja na županijskoj razini i za ekipe podmlatka i za ekipe mladeži. Naši edukatori i dalje su što se tiče liječnika (praktičnih vještina i teoretskog znanja iz PP) isti. Tijekom 2001. i 2002. knjižničarke Jelena Avirović i Danijela Kardoš, svaka u svojoj OŠ, počinju održavati tjedne sastanke podmlatka HCK. S njima radi i Jasna Janeš, dok su 2002. Anita Jančić i Denis Ostrošić počeli predavati *Humane vrednote*. Troje zadnjih spomenutih prošli su *Seminar za voditelje mladeži* 2001. u Topuskom. Sada imamo više raspoloživih edukatora iz znanja o Crvenom križu. Naša osposobljena mladež iz PP vrši redarsku službu na dva velika hodočašća 2001. i 2002. godine u Voćinu krajem kolovoza i početkom rujna. Za te dane u čast Gospi Voćinskoj dođe i do 20.000 vjernika prvi

put s požeške, a drugi put s podravske strane biskupije. Mladež se osjeća korisnom jer na volonterskoj osnovi može primijeniti stečeno znanje o PP u slučaju potrebe. Dom zdravlja ne može angažirati toliko profesionalaca kako bi cijeli hodočasnički prostor mogao biti pokriven dovoljno ophodnjom kroz vjerničko mnoštvo. Sestra i brat Sanja i Saša Gojković pomažu 2005. tajniku u pripremanju ekipa u teoretskom dijelu.

Profesorica Ljiljana Peretin iz OŠ J. Kozarca kao edukator ekipe podmlatka svoje škole pojavljuje se prvi put 2006. godine. Iste godine upućujemo 4 profesorice, tri iz OŠ i jednu iz SŠ, na *Seminar u za osposobljavanje voditelja* za vođenje programa HCK u školama (*Humane vrednote i Humanitarno pravo*) u Orahovici. To su već spomenuta prof. Peretin, Kristina Krpačić, Tijana Krpuša i Mirjana Drenski iz SŠ Marka Marulića. Ovom edukacijom došli smo do osjetnog pomaka jer su one počele zajedno i koordinirano raditi na pripremi ekipa mladeži i podmlatka. Na pripremi ekipa svojih škola sve do danas ostale su tri profesorice, (osim prof. Krpuša), zbog čega je od 2007. tajnik CK prestao raditi na pripremanju ekipa za natjecanja. Ekipe mladeži ili podmlatka CK Slatina gotovo svake godine na izlučnom županijskom natjecanju osvoje prvo mjesto i odlaze na natjecanja na državnoj razini. Zalaganjem predsjednice našeg Crvenog križa Ljiljane Randelj te profesorica Peretin i Drenski od 2008. proširili smo pripreme

Prva ekipa GD CK Slatina na Nacionalnom natjecanju HCK-a u Gospiću, 1997.

Ekipa podmlatka OŠ JK koja je osvojila 2 mjesto na Nacionalnom natjecanju HCK 2013. U Novom Vinodolskom

za natjecanja podmlatka i mladeži na 5 osnovnih i 2 srednje škole. Odabrane ekipe učenika iz svake škole dovozimo tijekom siječnja i veljače svake godine u Crveni križ u Slatinu i tamo im liječnici svima zajedno pokazuju praktično Prvu pomoć. Dakle, bile su uključene dvije OŠ iz Slatine: *Eugena Kumičića i Josipa Kozarca, OŠ Voćin, OŠ, Mikleuš i OŠ Vladimira Nazora iz Nove Bukovice. OŠ „Davorin Trstenjak“* u ovaj sustav priprema uključuje se 2012. godine. Uz SŠ *Marka Marulića* s prof. Drenski iste godine u sustav priprema i natjecanja uvodimo *Industrijsko-obrtničku SŠ* s mentoricom Dinkom Prenković. Ostali mentori koji su radili ili i dalje rade na pripremama ekipa svojih škola su: Kristina Premec, Slavica Savić, Đora Đorđević, Renata Grahovac, Barbara Vidović, Marko Kragujević, Ljuboje Kotrljanović, Mirjana Valdec, Martina Vukičević i Marija Majer. Ovaj sustav pokazao se efikasnijim jer se djeca međusobno upoznaju prije natjecanja i mogu razmjenjivati iskustva. Također, kroz ovaj oblik jača zajedništvo i osjećaj pripadnosti Crvenom križu. Kroz ovakav sustav priprema na natjecanjima ekipa mladeži i podmlatka na međuškolskoj razini kroz 18 godina (1997.-2014.) prošlo je oko 470 učenika osnovnih i srednjih škole slatinskog područja, što je vrijedan rezultat s kojim se možemo pohvaliti. Od 2010. uvodimo princip da svake godine

druga osnovna, odnosno srednja škola bude domaćin *međuškolskog natjecanja* na području kojeg pokriva slatinski CK. Time dobivamo na dinamici i obvezi sudjelovanja svih, bez favoriziranja ikoga.

Od 2012. uvodimo i kratko upoznavanje (3 školska sata) s Prvom pomoći za učenike 7. i 8. razreda svih 6 osnovnih škola na našem području. Te osnove iz PP početkom svake školske godine učenicima prenose liječnici Venus, Fotez i Čanadi. Miroslav dr. Venus proveo je osnovni tečaj Prve pomoći za 40 izviđača Adventističke crkve iz Zagreba i Varaždina koji su u lipnju 2012. imali svoj kamp u prostoru Crvenog križa Slatina na rijeci Dravi.

Državna natjecanja mladeži HCK

Službeni je to naziv smotre (natjecanja) koje se održava svake godine na državnoj razini i koja je ušla u *Vremenic* ostalih školskih natjecanja, koja tijekom školske godine organiziraju nadležno ministarstvo prosvjete i Agencija za odgoj i obrazovanje (AZOO). Do 2009. na državno natjecanje išle su po jedna ekipe podmlatka i mladeži iz svake županije, a od te godine radi smanjenja troškova uvode se izlučna međužupanijska natjecanja. Županije su posložene tako da u svakoj od ukupno 10 grupa županija bude podjednak broj ekipa gradskih i općinskih društva. Time je smanjen broj ekipa i podmlatka na 10 u svakoj kategoriji što HCK-u znatno olakšava organiziranje. Za dio područja Slavonije i Baranje naša VPŽ i Osječko-baranjska županija čine jednu međužupanijsku grupu od 10 društava Crvenog križa: Virovitica, Slatina, Orahovica, Donji Miholjac, Valpovo, Darda, Beli Manastir, Osijek, Đakovo i Našice. Natjecanja je, osim 2014., uglavnom organiziralo Županijsko društvo HCK Osječko-Baranjske županije i to s domaćinom GD CK Osijek u njihovom odmaralištu Merkur u Orahovici i jednom GD CK Orahovica u zajedničkoj zgradi njihove osnovne i srednje škole. Naša Virovitičko-podravska županija organizirala je samo jedno međužupanijsko natjecanje i to ove 2014. godine u OŠ Josipa Kozarca s domaćinom GD CK Slatina.

Od 18 državnih natjecanja ekipe podmlatka ili mladeži sudjelovale su na njih

13. Na 4 natjecanja došli smo dogovorno, a za ostalih smo se izborili kroz sustav izlučnih natjecanja na županijskoj i međuzupanijskoj razini. Ekipe podmlatka su 7 puta osvojile 1 mjesto, a ekipe mladeži 4 puta. Na državnim natjecanjima najbolji rezultati bili su 2001. u Koprivnici kada je mladež osvojila 3. mjesto i 2013. kada je pomladak osvojio 2. mjesto. Na državnim natjecanjima sudjelovalo je ukupno 63 člana podmlatka ili mladeži GD CK Slatina, 14-oro od njih i po 2 ili 3 puta. Mnoge od naših mladežica su nakon sudjelovanja na pripremama ili natjecanjima iz PP pošle u srednju školu za medicinske sestre.

Za ovako izvrsne rezultate na međuzupanijskoj razini zaslužni su, naravno, liječnici Miroslav dr. Venus i Ivica dr. Fotez za vještine pružanja Prve pomoći. Za znanja o CK, Ženevskim konvencijama i ljudskim pravima zasluga pripada mentorici Mirjani Drenski za ekipe mladeži, i posebno Ljiljani Peretin koja priprema ekipe podmlatka svoje OŠ Josipa Kozarca od 2006. i s njima je 5 puta bila na državnom natjecanju.

Sve troškove natjecanja ekipa na ove dvije razine (za naše 3 gradske ekipe) te državnoj nastojalo je u potpunosti platiti ŽD HCK Virovitičko-podravske županije. Osigurati sredstva za to iz županijskog proračuna svih 18 godina bio je posao ravnatelja Ivana Bušića.

Svjetski dan Prve pomoći

Svjetski dan Prve pomoći (PP) - počeo se obilježavati 2000. na inicijativu 16 europskih društava Crvenog križa u cilju ukazivanja na važnost PP. Nacionalna društva CK i CP imaju u cijelom svijetu vodeću ulogu u širenju znanja i popularizaciji PP, čime se podiže razina zaštite zdravlja u zajednici. Upravo zahvaljujući CK, brojni ljudi diljem svijeta, stekli su potrebno znanje i samopouzdanje, koje im omogućava da djeluju u svim prilikama ozljeda i bolesti. Iako se PP definira kao niz postupaka kojim se može pomoći ozlijeđenoj osobi ili oboljeloj osobi na mjestu događaja prije dolaska stručne medicinske pomoći, PP ima izuzetno važnu ulogu u pružanju psihosocijalne potpore i očuvanju ljudskog dostojanstva. Potpora - stiskom ruke, toplom riječi ohrabrenja, pa i

Mladežice CK Slatina osiguravaju utrke ulicama grada Slatine

sama nazočnost uz ranjenu ili naglo oboljelu osobu, značajna je kao i sam postupak kojima se zbrinjava ozljeda. Važno je naglasiti: *Prvom pomoći se ne zbrinjava samo ozljeda, već se pomoć pruža čovjeku.*

Crveni križ Slatina počeo je provoditi ovu akciju od 2003. godine na glavnom gradskom trgu pored fontane. Akciju smo tijekom godina provodili i u gradskom parku i na rukometnom igralištu s učenicima OŠ koji obilježavaju Hrvatski olimpijski dan. Na svakom od ovih događanja simuliramo zbrinjavanje prometnih nesreća s našim osposobljenim članovima ekipa PP s natjecanja. Žrtve glume učenici OŠ na kojima naši šminkeri realistički prikazuju ozljede, a scenarij nesreće osmišljavaju naši liječnici Venus i Fotez koji nazočnima i objašnjavaju

Simulacija zbrinjavanja prometne nesreće prigodom Dana prve pomoći

Rezultati natjecanja mladeži i podmlatka CK Slatina 1997. - 2014.							
Rb	God.	(Među) županijsko natjecanje		Državno			Mjesto natjecanja
		Podmladak	Mladež	Dogovor, izlučno	Podmladak	Mladež	
1.	1997.	Ide	0	Dogovor	8	-	Gospić
2.	1998.	-	Ide	Dogovor	-	5	Orahovica
3.	1999.	-	Ide	Dogovor	-	11	Sl. Brod
4.	2000.	-	Ne ide	Dogovor	-	-	Rijeka
5.	2001.	-	Ide	Dogovor	-	3	Koprivnica
6.	2002.	-	-	Županijsko nat.	-	-	Osijek
7.	2003.	1	1	Županijsko nat.	11	8	Zagreb
8.	2004.	-	1	Županijsko nat.	-	13	Novska
9.	2005.	1	-	Županijsko nat.	17	-	Pazin
10.	2006.	1	1	Županijsko nat.	11	19	Umag
11.	2007.	-	1	Županijsko nat.	-	19	Umag
12.	2008.	-	-	Županijsko nat.	-	-	Zaton
13.	2009.	1	2	Međužupan. nat.	5	-	Umag
14.	2010.	3	5	Međužupan. nat.	-	-	Selce
15.	2011.	1	3	Međužupan. nat.	8	-	Zagreb
16.	2012.	1	2	Međužupan. nat.	8	-	Rijeka
17.	2013.	1	2	Međužupan. nat.	2	-	N. Vinodolski
18.	2014.	2	2	Međužupan. nat.	-	-	N. Vinodolski

Ekipe podmlatka i mladeži ispred gradske fontane sa svojim mentoricama

što se u prikazu radi. Pri tome se učenicima podijele i svi promidžbeni materijali koje za ovu akciju priprema HCK. Zadnjih godina sredinom rujna prigodom *Gradskih*

utrka ulicama Slatine koje organizira Atletski klub Slatina naše *mladežice* rade na osiguranju, patrolirajući ulicama s torbicama PP za slučaj ako se koji trkač ozlijedi. Istu ulogu imale su tijekom pet godina od 2004. do 2008. na osiguravanju *Međunarodnog maratona MERKUR (cestom od Slatine do Orahovice)* koji se održavao pod pokroviteljstvom predsjednika RH Stjepana Mesića. Mladež CK Slatina stajala je na 6-8 postaja duž trase maratona i pružala okrijepu maratoncima. Ovaj maraton i polumaraton u organizaciji AK Slatina i *Udruga dragovoljaca Domovinskog rata Stipini sokolovi* održavao se 5 godina od 2004. do 2008. kada je prekinut zbog nemogućnosti zatvaranja financijske konstrukcije.

Pomladak i mladež GD CK Slatina na državnim natjecanjima HCK

Rb.	Prezime i ime, godište	P/M	Rb.	Prezime i ime, godište	P/M
1.	Androš Lidija, 1985	3M	42.	Perić Vedrana, 1991	1P, 1M
2.	Balković Eva, 1996	P	43.	Plačković Jelena, 1997	P
3.	Bašić Silvija, 1994	P	44.	Plantak Vlatka, 1983	M
4.	Botić Martina, 1989	P	45.	Podobnik Kristina, 1988	1P, 2M
5.	Brnjas Dragana, 1985	3M	46.	Potočki Mateja, 1998	P
6.	Butorac Antonio, 1997	P	47.	Prebeg Petra, 1999	P
7.	Crnobrnja Mladen, 1984	M	48.	Prugovečki Marina, 1988	M
8.	Cukor Ana, 1985	2M	49.	Randelj Juraj, 1988	1P, 2M
9.	Čvek Nikolina, 1997	P	50.	Reili Meri, 1997	P
10.	Detelić Danijela, 1989	P	51.	Stupalo Maja, 1991	1P, 1M
11.	Drašinac Mirjana, 1979	M	52.	Šimunović Arijana, 1993	P
12.	Dudović Ariana, 1994	P	53.	Šimunović Tena, 1991	1P, 1M
13.	Fotez Lara, 1999	P	54.	Šoltić Danijel, 1980	M
14.	Fotez Lucija, 1997	2P	55.	Timer Ivana, 1994	P
15.	Gajdašić Ivona, 1996	P	56.	Venus Sven, 1997	P
16.	Grundler Mateja, 1991	M	57.	Venus Tena, 1992	2P, 1M
17.	Hodak Luka, 1997	P	58.	Volf Vlatka, 1979	M
18.	Hrgetić Vedrana, 1982	P	59.	Vujanović Nina, 1994	P
19.	Ilijević Davor, 1982	M	60.	Vuk Matej, 1988	M
20.	Ivanković David, 1998	P	61.	Vuk Kristina, 1988	P
21.	Ivičić Radoja, 1980	M	62.	Zeak Milica, 1983	P
22.	Javor Ramona, 1996	P	P = Podmladak, M = Mladež		
23.	Kardoš Ljiljana, 1982	P			
24.	Kelemen Matea, 1991	1P, 1M			
25.	Korlević Asja, 1986	2M			
26.	Kotur Nenad	P			
27.	Kovačević Goran, 1988	M			
28.	Mađar Matea, 1991	1P, 1M			
29.	Malenjak Matea, 1995	P			
30.	Martinović Ivona, 1991	1P, 1M			
31.	Mataković Katarina, 1986	M			
32.	Matišić Mirna, 1998	P			
33.	Medved Martina, 1979	M			
34.	Medvedović Tihana, 1980	M			
35.	Nicinger Nad, 1991	P			
36.	Ostojić Višnja, 1983	P			
37.	Ostrošić Mirna, 1994	P			
38.	Ostrošić Tin, 1998	P			
39.	Pantelić Milica, 1985	M			
40.	Pavić Ana, 1986	M			
41.	Peretin Ivan, 1989	M			

Pobjednička ekipa podmlatka na prijemu kod gradonačelnika Slatine prof. Ivana Roštaša

Antun Toni KOVAČ – animator sporta i zabave na Visu, 1997.-2005.

Plovidba čamcima prema Modroj špilji - staništu sredozemne medvjedice

Ljetovanje za učenike i mladež

Otok Vis, kamp Samogor

Godine 1991. i 1992. U Crvenom križu bile su, kako bi danas rekli, *turbo* obilježene brigom za prognanike i izbjeglice te prihvatom i raspodjelom humanitarne pomoći, tako da za neke dodatne aktivnosti nije bilo ni vremena. Logističar humanitarne pomoći HCK za Slavoniju bio je tih godina Danimir Šoštko, čovjek pun razumijevanja za sve što smo činili. Negdje u proljeće 1993. u naš ured su došli on i Nadia Križova, logistica Češkog Crvenog križa (ČCK) u RH s vrlo primamljivom ponudom. ČCK želi o svome trošku organizirati ljetovanje u Češkoj za 30-40 djece - stradalnike rata sa slatinskog područja. Tijekom ljeta izabrali smo 36 djece od 8 do 12 godina traženih kvalifikacija: prognanike iz Vukovara, Baranje, Pakraca, Voćina, i izbjeglice iz BiH i sa 4 odrasle osobe u pratnji proveli 3 nezaboravna tjedna (kolovoz-rujan) na planini *Pec pod Sneškou*, jednog od vrhova masiva *Krkonoše*. Naši ljubazni domaćini osigurali su nam smještaj u *Chata Lucky* i puno izleta tim prekrasnim planinskim krajem s brojnim potocima. Na povratku smo posjetili Prag, a domaćini iz pratnje napunili su autobusni prtljažnik školskim priborom. Zajednička pjesma nas odraslih iz Hrvatske (Jele, Štefice, Barbare i Vlatka) i naših čeških domaćina bio je njihov

stari šlager *Panenka*.

Tako su nam otvorena vrata za jednu novu djelatnost. Sljedeće 3 godine šaljem 49 djece - stradalnike rata sa slatinskim izviđačima *OI Slap* u ljetne kampove na Korčuli, Kostreni i Resniku kraj Trogira. Tamo se provodio rehabilitacijski program za ovu djecu pod nazivom *Sun Rise City*.

U proljeće 1997. dolazi opet Danimir Šoštko s novom ponudom: povoljno ljetovanje na otoku Visu u bivšoj komandnoj vojarni Samogor udaljenoj oko 1 km od gradske plaže. Prihvaćamo ponudu i ubrzo se javilo stotinjak slatinskih učenika željnih ljetovanja na moru nakon 7 godina ratnih i poratnih godina kada se nije nikamo odlazilo. No nastaje problem, vodstvo HCK na sugestiju kolege Jakova Kovača iz CK Splita stornira ljetovanje za sva prijavljena društva CK zbog sigurnosnih razloga. Na Danimirovu molbu da mu sav trud i dogovor ne propadne, odlazim na Vis i na par dana se pridružujem grupi atletičara iz Zagreba. Uvidio sam da je smještaj solidan (tada su u nekim paviljonima bili još smješteni izbjeglice iz BiH), a opasnost - ako postoji - izvan je domašaja naših dnevnih ruta kretanja. Za cijeli kamp brinula se ekipa iz hotelske kuće *Vis d.d.* koja je osiguravala 2 kuhana i 1 suhi u obrok dnevno, čistu posteljinu i pokrivače, pitku i toplu vodu za tuširanje, sve za pristojnu cijenu od nekih 10 eura dnevno. Veliki restoran od 200 mjesta obnovili su prije koju godinu talijanski donatori, a pekara za cijeli otok bila je u krugu kampa. Za slučaj nesreće u krugu je bio i helidrom, a nekoliko godina poslije Kerum je sagradio veliku samoposlugu nasuprot vojarni. Jedino je nedostajalo prijevozno sredstvo od kampa do plaže (žala) pa sam odlučio doći s našim kombijem Toyota.

U ovom izvidu upoznao sam i Antuna (Tonija) KOVAČA, profesora tjelesnog i vrsnog trenera za sve sportove. Zamolio sam da bude animator za sport i zabavu za djecu CK Slatina, što je on svih 9 godina naših ljetovanja na Visu s vrhunskom profesionalnošću i odradio. Naraštaji slatinske djece pamtit će ovog profesora malog rasta, ali velikog srcem koji je s umijećem maestra znao djeci prenijeti osnove svakog sporta. Toni je s djecom provodio puno vremena na sportskim terenima grada Visa. Organizirao je

Panorama Visa, poluotok Prirovo, hotel Issa i gradska plaža

nogometne utakmice s viškim dječacima, za djevojčice igru graničara, osnove tenisa za one koji su htjeli i dr. Pamtit će i barba Vojka vodiča Ribarskog muzeja u Komiži koji nas je sa strašću uvodio u nekadašnji život viških ribara i težaka, posjete Modroj špilji, istraživanja napuštenog Biševa, uspona do Titove viške špilje, tvrđave George i Fortica, plaže Srebrne, vina v(b)ugave iz viške vinarije, sadnica palmi koji smo nosili doma iz jedinog rasadnika palmi u RH, ribarskih večeri na rivi i još puno toga. Pazitelji na Visu bili su slatinski nastavnici, koji bi sljedeće godine rado dolazili bez obveza, tako da sam svake godine tražio nove. Jedino je Dragica Mokricki ustrajala više godina. Zadnje godine s nama je išlo 30-ak djece romske narodnosti iz baranjske udruge *Romsko srce* koju su vodila šefica Nadica i Duško Kostić. Družili smo se i s reperom Edom Majkoooom i pučkim pjesnikom Pepetom Kalafotom iz Komiže. Čekanje ribara s ribanja ujutro oko 6.30 h i cjenkanje za tek ulovljene ribe na komiškoj ribarnici, vječno će me sjećati na prerano poginulog prijatelja Tonija. I još samo da spomenem legendarni kafić Bejbi u viškoj luci gdje je vrijeme znalo stati.

Otoče, otoče zlatom si optočen - kaže pjesma *Šomasgoon-a*. Arheološka nalazišta starogrčke kolonije Issa stara 3.000 godina, rimskog polisa, i tvrđave gusarskog Visa (engleskog, ruskog, austrijskog) u 19. stoljeću. Ušćuvanu baštinu vrijednih ribara i težaka,

ostavštinu JNA koja je cijeli otok opasala bodljikavom žicom i izbušila tunnelima, prekrasna žala Stinivu, Srebrnu, Stončicu, Milnu, ribarski grad Komižu, Muster, vinorodne brežuljke *vugave i kuca* – sve to su otkrivala slavonska djeca i mladež. Ne samo iz Slatine, već i iz Donjeg Miholjca, Valpova, Osijeka, Baranje, Zagreba. Najjača je bila 1998. godina kada je u 4 smjene boravilo 320 djece. Dosta je djece u tih 9 godina dolazilo 4-5 puta jer im je bilo dobro na Visu, u našem *hotelu Vrisak*. Bivša vojarna Samogor idealno

Reper Edo Majka sa slatinskim klincima u kampu Samogor 2004.

Morske radosti u kampu CK Solin na otoku Čiovu

je mjesto za kamp mladeži, 20-ak paviljona smještenih u šumi palmi i crnogorice. Uvijek vjetrovito, prozirano i ugodno i za najveće žege. Treba uložiti nešto malo, kojih 5-10 milijuna eura u ovaj kamp kako bi postao međunarodni kamp mladeži i to zbog blage klime kroz cijelu godinu. Svemu što je lijepo dođe kraj. Tako i našem ljetovanju na Visu. Ukupno 9 godina, 14 smjena, 1.117 osoba od 7 do, recimo 66. godina.

Posjet Nacionalnom parku Krka

Otok Čiovo, kamp Volak u Okrugu Gornjem

Ali budući da smo jako zagrizli u ovu djelatnost, ponuđena nam je alternativa u vidu kampa Crvenog križa Solina na lokaciji Okrug Gornji na otoku Čiovu. Kolega Željko Grubišić povoljno je ponudio 8-dnevno ljetovanje u kampu izgrađenom od drvenih kućica iz prognaničkih naselja s divnim pogledom na trogirski škver i hotel *Medenu*. Do plaže u borovoj šumici treba se spustiti nekih 3-4 minute hoda, a do kupališne gužve gdje se već osjeća industrijsko ljetovanje treba nekih 10-15 minuta pješice. Joško i Pero uče djecu plivati, tko hoće pomaže u kuhinji kuharu Goranu, grupe mladeži prvih godina sviraju, pjevaju i ostaju sve do jutra na plaži, igraju nogomet s domaćima, uvečer organiziramo disko večeri s plesom, izbore za *miss i mistera* i svašta nešto. Na Čiovu je sa 2014. boravilo ukupno 538 djece i odraslih u 12 smjena. Dio siromašnije djece ima potpuno besplatno ili djelomično plaćeno ljetovanje jer ih sufinanciraju njihove JLS ili CK Slatina iz sredstava prikupljenih u akciji Solidarnost na djelu.

Gotovo pola smjene provodimo na izletima: tvrđava Klis, čarobna špilja Vranjača kod Dugopolja, slapovi Krke, Šibenik, Solin, stara Salona, biblijski vrt, starohrvatska crkva u Bijaćima, sklonište za ptice grabljivice blizu Šibenka, izvor Jadrana, stara jezgra Splita, glađenje nožnog palca biskupa Grgura Ninskog za sreću, Hajdukov stadion na Poljudu, kupanje na Bačvicama i Slatinama te kod hotela Medena, UNESCO-va jezgra Trogira, putovanje redovnom morskom prugom do Splita. S nama je uvijek barba Miran, vozač, roštilj majstor i sve što treba i Šima slatinski, vozač na duge i kratke pruge. Ne možemo bez svakogodišnjeg *rata na mom otoku* (polijevanje vodom - svatko svakoga) što smo još započeli na Visu. Zadnjih par godina malo smo se umorili, ali je i broj djece znatno opao. Kolege iz CK otoka Brača, Pave i Mirna, priključili su nam se s 30- tak izabrane djece 2010. godine. Od tada počinju prevladavati umirovljenici jer roditelji učenika ne mogu odvojiti novac još i za ljetovanje svoje djece, kraj tako skupih knjiga te malih ili nikada isplaćenih plaća. Imamo jednu dugogodišnju postavu praveterana još

Željko GRUBIŠIĆ, kolega i prijatelj, ravnatelj CK Solin i ŽD CK Splitsko-dalmatinske županije

s viškim korijenima: učiteljicu u mirovini Anicu iz Čađavice s kćeri Martinom, Nadu iz Mikleuša, Šteficu iz N. Bukovice, te čiovske veterane Mirjanu, Danicu, dvije Marije, Vladu Domića i njegovu suprugu i još nekoliko njih. Oni nisu zahtjevni: vole večernje šetnje uz more, odlazak u Trogir na nedjeljnu sv. misu, ribarske večeri na *Okruku* Gornjem, poneki večernji koncert u tvrđavi Kamerlengo ili sladoled na trogirskoj rivi. Ove godine izravnao se broj ljetovanja s viškim ciklusom, ali je broj djece i ostalih upola manji. Što nam to govori? Dok prijatelj i kolega Željko solinski bude imao volje držati ovaj pogon na Čiovu, dolaziti će i Slatinčani.

Škola u prirodi na otoku Visu

S ovim projektom CK Slatina počinje 2001. na inicijativu ravnateljice OŠ E. Kumičića iz Slatine i dopredsjednice našeg društva Božice MAJHEN. Inspirirani ljetovanjima na Visu od 1997. složili smo plan i program *Škole u prirodi* na otoku Visu. Kao i svemu drugome, ključni čimbenik su troškovi, hoće li oni biti veći (za putovanje, smještaj, izlete, dnevnicu nastavnice i dr.) nego ako bi se išlo preko neke agencije. Znali smo da ono što Vis može ponuditi (od klime, dovoljno toplog mora već krajem

svibnja, prekrasnih plaža i drugih krajolika, arheološke baštine, stare mediteranske arhitekture, biljnog svijeta, putovanja brodom, svjetski poznati prirodni fenomen Modru špilju) do toga trena nijedna agencija na svijetu još nije otkrila. Naučili smo tražiti i dobiti popuste od 50% na redovnu cijenu za putovanja vlakom i trajektom. Za popust na željeznici izlazio nam je u susret gosp. Ivanović iz putničke agencije *Croatia*, a za popust na prijevoz putnika i kombija trajektom Branko Belak, šef splitskog plovnog područja kompanije *Jadrolinija* iz Rijeke. Bojali smo se kakva će biti cijena punog pansiona u hotelu *Issa i Tamaris* jer su prošla vremena ratnog i poratnog gledanja kroz prste. Izabrali smo zadnji tjedan u svibnju, još je predsezona i cijene još miruju. Direktor hotelske kuće Vis d.d. Vendel BARTO ostaje gentleman kao i 1997. I nudi povoljnu cijenu od nekih 11 i 12 eura po osobi? Ali to više nije poludevastirana vojarna, već hotel s tada 3 ili 4 zvjezdice s TV aparatom, hladnjakom i sanitarnim čvorom u svakoj sobi. Većina djece nikada nije ni boravila u takvom objektu niti je navikla da im se obroci poslužuju u hotelskom restoranu. Ne znam bi li tako povoljno prošli da naš Vendel nije s kopna iz nama nedalekog Daruvara? Sve se dobro posložilo i krenuli smo u novu avanturu.

U pratnji učenika četvrtih razreda bilo je dovoljno nastavnica i još poneka profesorica tjelesnog odgoja. Nismo imali generalnog

Voditeljica Milena KUNČIĆ - Milka, duša Škole u prirodi na otoku Visu 2001. - 2007.

Vendel BARTO, direktor hotelske kuće Vis d.d.

Vladimir GOJKOVIĆ - Goja, animator i vozač kombija na Visu

organizatora svih izvannastavnih aktivnosti (jer su i učenici i nastavnici imali obvezu provoditi redoviti nastavni program, ali u smanjenom opsegu). U HCK-u su mi rekli da Milena KUNČIĆ, profesorica tjelesnog odgoja ima iskustva s radom u kampu mladeži CK Zagreb u Novom Vinodolskom. Pronašao sam je na Črnomercu i bili smo spremni početi s povjerenjem u sebe i Boga da ćemo ovaj složeni projekt odraditi kako valja. U Slatini smo angažirali dugogodišnjeg rukometaša, ali i člana CK Slatina i dobrovoljnog darivatelja krvi, Vladimira Gojkovića GOJU za vozača kombija i pomoćnog animatora.

Uspjeli smo animirati gotovo polovicu osnovnih škola na VPŽ. Uz dvije slatinske OŠ, bila je još samo OŠ Mikleuš iz slatinskog kraja. Zato su sve škole s orahovačkog područja (Zdenci, Crnac, Čačinci i Orahovica) objeručke prihvatile ovaj projekt. Jedino su nam ravnateljica OŠ I. B. Mažuranić iz Orahovice Katica Garačić i njeni četvrti razredi ostali vjerni svih 7 godina do 2007. Sudjelovale su još i OŠ iz Suhopolja, Gradine i Milanovca. Putovanje vlakom počinje u 17.30 h u Čačincima ili Slatini. Dok čekamo promjenu lokomotive, imamo dva sata vremena za obilazak središta Zagreba. Tu nam se priključuje Milena, prozvana Milka

od milja, i cijelu noć vozimo se preko Like do Splita. Djeca su ushićena, ali ipak poslije ponoći umor ih savlada. U rano jutro onako bunovni ostavljamo prtljagu na garderobi splitske željezničke stanice i krećemo u razgledavanje stare jezgre Splita. Pazar, palac Grgura Ninskog, katedrala sv. Duje, ribarnica, McDonalds u Marmontovoj, riva, vizita kupališta Bačvice i čekanje na trajekt koji za Vis polazi u 9.00 sati. Nešto prije podneva se iskrcavamo u stari Tamić kojeg voze Plakalo, majstor Kamenica ili Pisac, ubacujemo prtljagu i pješice iz viške luke do hotela Issa. Tamo nas po sobama žurno raspoređuje Andrija, šef hotelskog osoblja. Izleti su slični kao i kod ljetovanja, samo što svake večeri imamo intenzivniji zabavni program koji organiziraju Milka i Goja, a pomažu učiteljice. Puno pjesme, smijeha i ludorija – djeca su prezadovoljna. Obavezna jutarnja gimnastika, tj. trčanje, posjet vinariji, vojarni Samogor, Kerumovoj samoposluzi, Komiži, plaži Srebrna i Stončica, rasadniku palmi u kojem povoljno kupujemo sadnice za poklon rodbini kod kuće. More je već dovoljno toplo da se možemo svaki dan kupati u njemu. Svoj doprinos kao animatori dali su i profesori tjelesnog Tomislava Medvedović, Zlatko Šantić i Boro Radovanović, a djeci je posebno bio zanimljiv i prihvatljiv mladi

Plaža Srebrna, viška ljepotica

Kamerunac Laurent Atanagana koji se zbog profesionalnog nogometa godinu dana prije pojavio u Slatini. Najveći problem koji se svih godina pojavio bio je zdravstveno stanje jednog dječaka iz Suhopolja koji je dobio akutni napad slijepog crijeva. Baš je tih dana puhao orkanski jugo pa helikopter iz Divulja nije mogao poletjeti, a ni trajekti se nisu usudili ploviti. Na inzistiranje viškog liječnika Nebojše dr. Đorđevića ipak su se momci s katamaranom FOR tvrtke Sam Martine usudili zaploviti do Visa, uzeti bolesnog dječaka i njegovu učiteljicu i predati ih u splitsku bolnicu *Firule* gdje je iste noći i operiran. Velika hvala svima. Crveni križ Slatina i njegova avantura sa *Školom u prirodi na otoku Visu* završila je nakon 7 godina i 9 smjena sa 1.036 učenika koji su na taj način prošli jedno važno formativno razdoblje svojih života.

Škola u prirodi u odmaralištu Merkur

Ovaj projekt provodio je u stvari Centar za socijalnu skrb Slatina kojemu smo pomagali u izboru djece lošijeg socijalnog stanja za besplatni 6-dnevni boravak u *Školi u prirodi na Merkur*. Ovaj projekt nekoliko je godina provodio CK Osijek u suradnji s nadležnim ministarstvima koja su pokrivala dio troškova, a dio su jedinice lokalne i regionalne samouprave. Termini za ovaj projekt bili su tjedan po završetku svakog polugodišta, tjedan dana prije Božića i tjedan nakon 15. lipnja. U prekrasnom polušumskom ambijentu, novouređenom paviljonu s prostorom za radionice i zatvorenim bazenom dugim 17 m, kroz 4 godine u 6 smjena boravilo je 147 djece trećih razreda slatinskog kraja. Sadržaj je bio isti kao i kod svih drugih škola u prirodi; socijalizacija djece, učenje higijenskim i drugim navikama, te stjecanja vještina za samostalnu brigu o sebi.

Škola u prirodi na Papuku

Ovaj mali projekt u okviru velikog projekta *Slatina-Zdravi grad* počeli smo provoditi 1999. na poticaj učiteljice Ilone Bolić iz područne škole u Bakiću. Svake godine do sada realizirali smo ovaj projekt s

najmanje 2 razreda iz uglavnom područnih škola (Noskovci, Sopje, Čađavački Lug, Čađavica, Miljevci i dr) čija su djeca željna izleta. Realizacija je sljedeća: Krećemo ujutro u 8 sati ispred škole s učenicima četvrtih razreda smještenih u kombi Crvenog križa. Svi zajedno na početku kažu: *Bože, pomoz kad Vlatko vozi*. Prvo posjećujemo arboretum Lisičine, jedan od nekoliko u Hrvatskoj s nekoć 1.100 različitih vrsta drveća i grmova iz cijelog svijeta koje uspijeva u ovakvim klimatskim uvjetima. Zatim idemo dalje do geološkog nalazišta Rupnica (svega ih je nekoliko s tim geološkim značajkama u svijetu) 2 km udaljenog od središta Voćina prema Požegi. Djecu puštamo da provedu pola sata prskajući se u gorskom potoku i *marendaju*. Mala stanka u središtu Voćina za posjet i slikanje pred gotičkom ljepoticom crkvom Pohođenja Blažene Djevice Marije i sladoled u lokalnom dućanu. Zatim provodimo oko sat-dva na voćinskim jezerima na imanju Zlatana Potočkog koji ima konjića, magarca i psa s kojima se djeca upoznaju. Igraju se loptom, a u jesensko doba idemo skupljati pitome kestene.

Krećemo prema Jankovcu na kojem provodimo cijelo popodne. Prvo se umivamo na izvoru Jankovačkog potoka za vječnu ljepotu, obilazimo špilju u kojoj je sahranjen grof Janković, zatim mračnu špilju hajduka Maksima Bojanića, slikamo se pred šumskom kraljicom Bukvom i

Djeca 4. razreda rado idu na Školu u prirodi na Papuk

zastanemo kod staklarskog groblja. Sve je popraćeno lokalnim legendama i pričama. Zatim se vraćamo do planinarskog doma koji je na 475 m nadmorske visine. Nakon okrjepe spuštamo se do jankovačkog slapa Skakavac ispred kojeg se nanovo slikamo i potokom se vraćamo do doma. Djeca jurcaju za loptom na prostranoj livadi ispred doma, a zatim odrađujemo kratku prezentaciju *Upoznavanje s opasnošću od mina* jer ih je nažalost bezbroj posijano po dosta podpapučkih lokacija između crta bojišnica za vrijeme Domovinskog rata. U ovih 15 godina najmanje 40 razreda od 10 do 18 učenika prošlo je ovu zanimljivu školu u prekrasnom brdskom krajoliku njihova zavičaja. Zna se dogoditi da me sretne neki mladi momak ili djevojka i pita me – *Poznajem li ga?* – i nastavi – *Znate, kad sam bio klinac od 10-11 godina, vodili ste nas u školu u prirodi na Papuk što neću nikada zaboraviti.* Jedan običan dan ostaje u sjećanju za cijeli život, treba li veće pohvale?

Škola demokracije

Škola demokracije jedan je od projekata *Hrvatske mreže zdravih gradova*. Provođa se od sredine 1990-ih u SŠ Mate Blažine u Labinu. Budući da kao *Slatina-Zdravi grad* nismo mogli dati svoj doprinos u pravim zdravstvenim domenama, s profesorima

Slatinski crvenokrižasi predstavljaju Nacionalno društvo HCK na Međunarodnom omladinskom kampu, 2008.

osnovnih i srednjih slatinskih škola krenuli smo u ovaj projekt 2001. godine. Napor svih ovih godina Škole demokracije bio je naučiti mladež demokratskim postulatima i institucijama, proceduri i na koncu donošenju odluka u korist zajednice u kojoj žive. Ali ne samo kako bi se osnovala gradska ili općinska vijeća mladih i time zadovoljila zakonska forma. U konačnici, treba im omogućiti stvarno sudjelovanje u demokratskom procesu uočavanja problema u zajednici, njihovog artikuliranja na zato zakonski utemeljenim tijelima, te putem rasprave i glasovanja doći do zajedničkog rješenja za koje treba i osigurati sredstva za provedbu.

Na prvu *Školu demokracije* u Labin išao je krajem lipnja 2001. profesor hrvatskog jezika Denis Ostrošić, angažirani voditelj mladeži u CK Slatina, s dvoje srednjoškolaca Asjom Korlević i Robertom Baltom. Na ovom i svim kasnijim tečajevima mogli smo sudjelovati jer smo imali besplatan smještaj u Učeničkom domu u Labinu, a mogli smo i provjeriti je li more kod Rapca dovoljno toplo ili ne. Sljedećih nekoliko godina Slatinu zastupa SŠ profesor etike i latinskog jezika Zorislav JELENČIĆ i učenici iz SŠ Marka Marulića koje on izabire. Zahvaljujući pozivu koordinatorice HMZG dr. Selme Šogorić, profesor Jelenčić i učenica Ana Nedić zajedno s ekipama iz ZG Metković i Labin borave od 5. do 10. listopada iste godine u norveškom gradu Sandnesu na seminaru Projekt demokracije za posjetitelje iz RH i BiH. Tamo su mu se otvorile oči za ono što je narednih godina radio u svojoj školi i za Slatinu-Zdravi grad u domeni približavanja procesa demokracije učenicima. U slatinskoj SŠ krenule su debate i *parlaonice*. Sljedeće godine s dvije učenice SŠ predstavljaju prezentaciju *Komparativnog istraživanja o navikama mladih* u Slatini i Sandnesu. Važan sudionik ovog norveškog modela bio je i Geir Shetland s kojim je prof. Jelenčić ostao u elektronskoj vezi do danas. Učenici SŠ MM tijekom 2004. došli su do *Povelje o nenasilju u školama* za Vijeće Europe što je predstavljeno u Labinu.

Logičan nastavak ovog započetog procesa bio je i provođenje projekta *Neformalnom edukacijom do tolerancije i inkluzivnosti* sa sredstvima koje je na natječaju 2006. dobila udruga *Pro vita 4+* iz Slatine. Njime se pokušao napraviti most između mladeži doseljenih Hrvata s Kosova u općini Voćin i domicilne

slatinske mladeži između kojih je dolazilo do raznih sukoba i napetosti. Kroz 25 radionica sa 20 domaćih edukatora iz svih područja (psihologa, svećenika, učitelja i dr.) prošlo je oko 300 učenika srednjoškolskog uzrasta iz obje *sukobljene* populacije. Problemi su se nastojali osvijetliti s više strana, a ne gurati ih pod tepih.

U kolovozu 2009. četvero gimnazijalaca iz SŠ MM s mentorom prof. Jelenčićem boravilo je na Međunarodnom omladinskom kampu Istraživanje humanitarnog prava u Vrnjačkoj Banji u Srbiji. Svojim radovima oni su predstavili HCK između 10 nacionalnih društava CK iz regije Jugoistočne Europe. Dvije slatinske *mladežice* CK Mirna Ostrošić i Mateja Malenjak boravile su 10 dana u kolovozu 2011. na *Ljetnoj školi mladeži* HCK koju organizira ŽD CK Osječko-baranjske županije na Merkeru u Orahovici. Za angažirane članove mladeži od 16 do 20 godina iz društva HCK s područja ove županije ovakvi 10-dnevni seminari su besplatni, a mi s područja drugih županija to ne možemo priuštiti svojim mladima baš svake godine. Cilj ove edukacije je usavršavanje znanja i vještina u vođenju i animiranju vršnjaka za vrijednosti Međunarodnog pokreta CK, tj. osposobljavanje za voditelje mladeži u svojim sredinama. Humanitarna akcija mladeži bila je prva organizirana akcija naših *liderica* Mirne i Mateje. Organizirale su prikupljanje po jednog odjavnog predmeta, slatkiša ili higijenskog artikla od svakog učenika slatinskih osnovnih i srednjih škola. Veća količina tih proizvoda je početkom prosinca sortirana i upakovana, te podijeljena za dvadeset obitelji s 4 i više djece na području Slatine, Čađavice i Sopja. U njoj je aktivno sudjelovalo oko 30 učenica – mladežica CK Slatina.

Vrhunac procesa Škole demokracije za slatinsku mladež pod mentorstvom profesora Zorislava Jelenčića bio je 2. *Simulirana sjednica Hrvatskog sabora za oko 150 učenika iz 9 izabranih škola* koja je održana 12. svibnja 2014. u Hrvatskom saboru u Zagrebu. Desetero slatinskih gimnazijalaca, u pratnji prof. Jelenčića i ravnatelja SŠ M. Marulića, dobilo je izuzetnu priliku sudjelovati i učiti se u doslovno preslikanoj saborskoj sjednici. Ova sjednica ima svoj vlastiti Poslovnik i proceduru izbora članova raznih odbora, iznošenja prijedloga klubova zastupnika, očitovanja odbora, pojedinačnih rasprava,

predlaganja amandmana i na kraju glasovanja. Sjednici su nazočili ravnatelj AZOO Vinko Filipović, Ružica Šimunović - voditeljica Službe za građane Hrvatskog sabora i njegov aktualni predsjednik Josip Leko kojem su slatinski učenici predali prigodan slavonski dar. Od slatinskih zastupnika aktivno u različitim ulogama sudjelovale su učenice: Monika Majdandžić, Ana Peterfaj, Katja Živković i Ana Brtan. Predsjednik Sabora pohvalio je mlade sabornike da su rasprave bile puno konkretnije i s puno više argumenata od rasprave većine pravih zastupnika, te da je odabrana prava tema koja priprema nove generacije za nove okolnosti. A tema je bila *Prijedlog provedbenih mjera za stjecanje kompetencija na tržištu rada korištenjem sredstava EU*. Iz cijelog tijeka sjednice vidjelo se da su mladi izvrsno pripremljeni te da razumiju problematiku jer su ponudili više konstruktivnih prijedloga. Hrvatska mladež spremna je za aktivno sudjelovanje u svemu što nam EU demokratski nudi kroz svoje programe i fondove za poboljšanje kvalitete života pojedinaca i zajednice. Pitanje je koliko smo im mi *stariji* spremni u tome pomoći jer to zahtijeva mijenjanje našeg mentalnog sklopa kojemu je očito bilo sasvim dobro u sustavima prije ulaska RH u EU 2013. i prije 1991. godine.

Profesor Zorislav JELENČIĆ,
jedan od voditelja slatinskih
projekata Škole demokracije i
Humanitarnog prava HCK
(treći sdesna)

Mladež slatinskog Crvenog križa

Sve dosad napisano uvod je u ono što smo radili kako bi slatinska mladež dobila spoznaje što su to zaista misija i zadaće Crvenog križa za dobrobit zajednice u kojoj žive, odnosno za ranjive zajednice i pojedince širom svijeta kojima je potrebna i naša solidarnost i humanost na djelu. Ne možemo reći da se nismo trudili, ali držim da se je moglo i više, osobito kad ovaj segment rada našeg CK Slatina kompariram sa radom nekih društava HCK. Zapravo učinjeno je puno malih kampanjskih aktivnosti, ali bez kontinuiteta i vršnjačkog prijenosa iskustva Crvenog križa iz naraštaja u naraštaj.

Sve je počelo se *Seminarom za mladež HCK* u lipnju 1995. u Našicama. Po prvi put je barem meni netko s kompetencijama za to područje (Lela Čačić voditeljica mladeži HCK) prenijela u koje se sve aktivnosti i na koje načine može uključiti mladež jednog društva CK. Ostaje problem kako ih animirati i motivirati. Vjerujem da je do 1991. rad sa mladeži CK u Slatini bio solidan jer je bilo angažirano puno motiviranih prosvjetnih radnika. Kako je Slatina bilo nacionalno prilično šarolika (*mali Babilon* - našao sam u jednom arhivu,) velik dio njih je iz političkih razloga napustio Slatinu. Oni koji su ostali, što zbog rata, što zbog inercije, nisu nastavili predratnu zauzetost u radu s mladima. Istina je i da do 2004. nismo imali vlastiti prostor za rad, već smo nakon 15,00 sati morali moliti

Početak rada Mladeži CK Slatina na kirvaju u Sopju 1995.

čistačicu u Šumariji da nas pusti u zgradu, ako smo htjeli raditi u uredu poslije radnog vremena.

Na *kirvaje* u srpnju 1995. u selima Sopje, Sladojevci i Čađavica sa nekoliko mladih, po prvi put izlazimo među narod kao Crveni križ. U našem šatoru dijelimo zdravstvene brošure o zdravlju, prehrani majke i djeteta, protiv ovisnosti i mjerimo krvni pritisak zainteresiranima. Po prvi put u 5-godišnjem radu *Odjela za mladež HCK* mogli smo 2000. poslati na Seminar za mladež u Bizovcu 6 srednjoškolki kako bi stekle vještine i znanja za rad sa svojim vršnjacima. Na samo Valentinovo 2001. u prostoru starog Doma zdravlja (dobivenog na korištenje) zvanično počinjemo raditi s mladeži. Ponovo spominjem prosvjetne radnike koji su tih godina bili začinjavci toga rada nakon što su prošli seminare HCK o humanim vrednotama, humanitarnom pravu i pokretu CK. Bili su to Jasna Janeš, Anita Jančić, Denis Ostrošić, Jelena Avirović i Danijela Kardoš. Šteta, nepovratna šteta je što ovi pokušaji HCK da kroz spomenute programe uđemo u nastavni program RH nisu uspjeli.

Godine 2000. do 2002. bile su osobito plodonosne. Taksativno nabrajamo akcije koje provodi slatinska mladež CK i njihovi voditelji iz prosvjete. Dvije godine zaredom 10-tak članova sudjeluje na Festivalu mladeži HCK u Pakracu. Voditelji mladeži, Denis u svojoj školi radi s 20-ak *humanih beba* 5. razreda, a Jasna u svojoj s istim brojem sedmaša jer su dobili izborne sate za zdravstveno-humanitarne aktivnosti. Nakon osvojenog 3. mjesta na Nacionalnom natjecanju mladeži slatinska ekipa (Ana, Iva, Vlatka, Lidija, Dragana i Ilija) s voditeljicom Anitom, za nagradu odlazi na Zemaljski susret mladeži Njemačkog CK države Baden Wurtemberg u Sigmaringen. Tamo provode 7 nezaboravnih dana i upoznaju pravog princa, Ludwiga od Badena, predsjednika CK te pokrajine. Mladež se redovito sastaje svakog utorka u 19,30 h u starom Domu zdravlja.

U studenom 2001. organiziramo *Festival malih pjevača amatera slatinskih OŠ*. Pripreme, probe pjevanja i sam koncert u prepunom Hrvatskom domu roditelja i baka realiziraju naši voditelji na čelu s Jasnom. Krajem siječnja 2002. godine 5 voditelja i 52 učenika odlaze na zimsko planinarenje

na Svetu Geru predvođeni planinarima PD Stanko Kempny iz Zagreba. Nakon sv. Mise u grkokatoličkoj crkvi sv. Ilije, promrzli i sretni jer su svladali strmi uspon do vrha, posjećuju muzej žumberačke baštine u Sošicama i župnu kuću u Krašiću, mjesto zatočeništva kardinala Stepinca. U tek useljeni prostor Centra NVO-a dolaze nam sredinom srpnja 2004. ekipa cirkuskih amatera iz francuske. Dvanaest djevojaka i mladića pod imenom CICRCEB (*Putujući cirkus za ohrabrenje djece Balkana*) 6 dana intenzivno se igraju i podučavaju cirkuskim vještinama 50-ak djece u Voćinu i 15-ak u Slatini. Na kraju daju dvije cirkuske predstave u Čeralijama i pred *Tenom* u Slatini za više stotina znatiželjne djece. Pokazali su da za rad s djecom nije potrebno razumijevanje jezika već srca. Nakon stravičnog pokolja djece u Besalnu, Osetija početkom rujna 2004. donosimo 700 svijeća djeci u jednu i drugu OŠ i zajedno ih palimo i molimo se za njihove tragično preminule vršnjake. Od 1995. za djecu predškolske dobi i nižih razreda pred Uskrs pravimo mali ZOO na otvorenom s nekoliko janjaca, kozlića, kunića i drugih malih mladunaca domaćih životinja. Pozovemo djecu koja ulaze u mali obor pun slame i tamo se igraju sa ovim mladuncima. Obično im pripremimo kakav prigodan dar, upriličimo farbanje pisanica i neke druge radionice. Po prvi put mladež se 2002. uključuje u akciju *Cvijetom narcisa protiv raka dojke*. Sredinom svibnja iste godine 25 članova mladeži odlazi na poziv kolegice Željke Zatezalo na susret sa svojim ogulinskim vršnjacima. Provede uzbudljiv vikend na *planini vještica* Kleku, olimpijskom selu na Bjelolasici i na jezeru Sabljaci.

Nakon toga rad s mladeži zamire, da bi se ponovo probudio dolaskom nove ekipe nastavnika oko 2006. godine. Svi su nabrojani u poglavlju o pripremama za natjecanje podmlatka i mladeži iz PP. Ostvaruju se više nego izvrsni rezultati na (među)županijskim natjecanjima. Nakon *brončane medalje* mladeži 2001. podmladak osvaja i *srebrnu* 2013. Zasjat će i zlatna, vjerujemo i radimo kako bi to postigli. Uspijevamo povezati ekipe svih škola sa slatinskog područja na zajedničke pripreme, te privoliti škole na rotacijsko organiziranje međuškolskih natjecanja. Ukupno je oko 470 osmoškolca i srednjoškolca od 1997. prošlo

ove sustave natjecanja iz Prve pomoći i znanja o Crvenom križu, humanim vrednotama i humanitarnom pravu.

Ne znam može li se ukupan broj učenika i mladeži koji je već prešao brojku od 3.000 za 18 godina ljetovanja, raznih škola u prirodi i izleta – (od jednog do 12 dana) smatrati radom s mladeži? Najmanje 100-injak bilo je od 2002. uključeno u uličnu prodaju narcisa skupljajući priloge za dijagnostičke aparate za otkrivanje raka dojke. Koliko stotina njih bilo je uključeno od 1991. u akciju *Solidarnost na djelu*? Sa Hrvatskim foto savezom organiziramo od 13. do 17. veljače foto radionicu *Skrivena Hrvatska* sa 25 učenika obje slatinske osnovne škole. Omogućavamo im posjete ruralnim područjima gdje snimaju zaboravljene tradicijske zanate, narodnu nošnju, drvene uporabne predmete, i staje i štagljeve. Od probranih radova pravimo izložbu koju posjećuju roditelji i učenici. U sklopu projekta *HCK Zajednički razvoj zajednice* skupljamo 3 autobusa učenika iz svih slatinskih škola i odvozimo ih na susret s njihovim vršnjacima iz Darde i B. Manastira u Dardi polovicom svibnja 2008. Senka, Ivan, Julija organiziraju izlet turističkim brodom po Kopačkom ritu i kupanje na jezeru Đola u središtu Darde. Romske djevojke iz udruge Luna iz B. Manastira predstavljaju se svojim osebujnim plesovima, čime su zaslužile i poziv na gostovanje u Slatinu. Na povratku posjećujemo dvorac grofova

Na Uskršnji ZOO dolazi puno djece igrati se s mladuncima životinja

Mladež CK Slatina prikupila je i podjelila božićne pakete obiteljima s više djece

Mali stolnotenisači s trenerom prof. Đurom Begom

Pejačević u Našicama i privatni ZOO obitelji Bizik u N. Markovcu. Još nekoliko rečenica o sudjelovanju preko 300 mladih Slatinčana od 2001. na Olimpijadi starih športova u Brođancima.

Olimpijada starih športova u Brođancima

Jozo Šantak – Đala, dugogodišnji je darivatelj krvi iz Sopja i sa svojim sinovima Krešimirom i Tomislavom najjača su obitelj po broju darovanih doza krvi na slatinskom području. Više od 30 godina animator je svoje seoske zajednice u mnogim društvenim i kulturnim aktivnostima: od folkolora, vatrogastva, *ivanjskog lilanja* i dr.

Već 15-ak godina vodi najmanje jedan autobus svojih Sopjana na *Olimpijadu starih seoskih športova* u selo Brođance kraj Bizovca. Na njegov nagovor i CK Slatina se 2002. uključuje u ovaj specifičan natjecateljski događaj u kojem se podijeli stotine medalja tako da svaka družina natjecatelja dobije ponešto. Jezgru naših olimpijaca činila su djeca iz zgrada i kuća u susjedstvu Centra NVO-a, koji su u naše urede ulazili slobodno kao u svoje domove. Mjesec dana prije Olimpijade (zadnja nedjelja u kolovozu) počinju ozbiljne pripreme u ćuli, ringlanju, gađanja bundeve strjelom bacanju potkove, trci u vrećama i dr. Za trenere smo im angažirali Vladimira Gojkovića Goju, a nakon njega Klementinu Najcer, pa su imali

Prim. Berislav dr. Mostovac inicijator osnivanja STK Slatina, 2005.

više volje za vježbanje. Sopjanska i slatinske ekipa (iako neredovito) jedini su predstavnici naše VPŽ. Uvijek se osvoje neke medalje, provede se lijep i ugodan dan i djeca (premda su već odrasla) svake godine ponovo pitaju: *idemo li u Brođance?*

Potporna radu Stolnoteniskog kluba Slatina

Na dva stolnoteniska (ST) stola iz donacije u jesen 2004. (te smo se godine uselili u prostor Centra NVO i prvi put nakon 1991. imali ključ od vlastitih vrata) počinju treninzi stolnog tenisa sa 60- tak dječaka uglavnom osnovaca pri Crvenom križu Slatina. Angažiramo trenera Željka Čubrića iz STK Virovitica koji dva puta tjedno dolazi u Slatinu. Zbog nedostatka prostora selimo u dvoranu Dječjeg vrtića ZEKO, a 4 naša najbolja srednjoškolca (Jago, Mario Butka i Andrić i Davor Moslavac) uključujemo u *Slavonsku ST ligu Zapad* u kojoj se natječu cijelu sezonu 2004./05. iako nismo registrirani kao klub. Sve nabrojano volonterski koordinira Josip ZIDAR, naš aktivista iz projekta Slatina-Zdravi grad. Veliku zaslugu za ponovno oživljavanje rada ST u Slatini imao je prim. Berislav dr. Mostovac, dragi znanac sa akcija DDK. Osnivačku skupštinu *Stolnoteniskog kluba Slatina (STK)* ugovaramo za 22. rujna 2005. i pozivamo sve po protokolu. I sve teče po proceduri, ali nitko od nazočnih ne želi biti predsjednik kluba. Primarijus Mostovac spašava stvar i poziva telefonom dipl. inž. Josipa Gregca, svoga prijatelja koji dolazi za 10 minuta i postaje prvi predsjednik STK Slatina. Naravno da se stolni tenis igrao u Slatini pojedinačno i pri školama i prije, ali nikada nije bilo organiziranog kluba. Registracijom kluba legalno ulazimo u sustave natjecanja Međuzupanijske lige ZAPAD u kojoj su se i prošlu sezonu u kategoriji seniora hrabro natjecala naša četiri 16-godišnjaka. Ulazimo također i u sustav financiranja Zajednice športskih udruga grada Slatine i ST saveza Virovitičko-podravške županije. Donesen je Statut i svi osnivački akti i izabrano je rukovodstvo Kluba.

Agilni predsjednik Gregac (1945.-2011.) sve do svog preranog odlaska trudio se da održi rad ovog kluba na visokoj razini.

Njegovim zalaganjem nabavljena je od Hrvatskog olimpijskog odbora (HOO) 50.000 kn vrijedna ST oprema (kvalitetni ST stolovi, trenažni roboti, mrežice, semafori, arene i dr.). Službeni trener STK Slatina od 2005. je diplomirani profesor tjelesnog odgoja Đuro BEG, koji je naučio igrati stolni tenis više od 200 učenika slatinskih OŠ. Zadnjih nekoliko godina u treninzima mu pomaže njegova bivša učenica Martina Premec i stariji igrači po potrebi. Trenutno STK Slatina ima 3 pogona natjecatelja u *ST Regiji Slavonija – ZAPAD*. To su 2. Hrvatska liga Žene, 3. HL Muški i 4. HL Muški. Treninzi 3 puta tjedno te 3-4 regionalna turnira koje klub organizira godišnje održavaju se u sportskoj dvorani Dječjeg vrtića ZEKO. Klub je zahvalan bivšoj ravnateljici Mirjani Banjadvorac i sadašnjoj Snježani Vereš na razumijevanju i potpori. Svojim skromnim, ali redovitim godišnjim dotacijama pomaže i grad Slatina da se ovaj klub održi. Financijsko knjigovodstvo i korespondencija STK Slatina vodi se pri Crvenom križu Slatina, na čijoj je adresi klub i službeno prijavljen. Svi u upravi kluba, a nadam se i šire sretni su da se svake godine 20-30 djece povlači sa ulice i besciljnog trošenja slobodnog vremena i upreže u sport u kojem jačaju motoriku i pokretljivost. Kroz treninge uče se postupati po uputama trenera i starijih, a na natjecanjima stječu nove prijatelje i provjeravaju stupanj svojih sposobnosti.

korisnika jer su osjetili da više nisu sami i da netko brine za njihovu sudbinu pružajući im neophodne usluge koje si oni sami više ne mogu pružiti, a djeca ili rodbina žive u drugim mjestima, čak i državama, ne mare za njih ili ih nemaju. Jednu djelatnicu sam CK Slatina plaća tijekom 3 mjeseca 1998., onda nastaje stanka jer ne pronalazimo vanjskog platišu, a sami nemamo dovoljno sredstava. Godine 2001. po prvi put se javlja HZZ sa svojim programom *Javnih radova*. Odmah to koristimo i zapošljavamo 4 djelatnice na 3 mjeseca i vms Veru Cukor kao koordinatoricu i supervizora, također na 3 mjeseca. Slijedi period od 10 godina (2003.-2012.) kada grad Slatina financira ovaj projekt za dvije djelatnice tijekom 5 najhladnijih mjeseci u godini (studeni-ožujak). Najviše su na ovom projektu provele Kata Gincer i Ivanka Botić. One obilaze stare i nemoćne uglavnom na području grada Slatine i nešto korisnika u prigradskim naseljima. Svaka djelatnica ima svojih 12 do 15 korisnika, sve se pružene usluge ažurno evidentiraju u tablice. Sa projektom *Pomoć u lokalnoj zajednici* od 2006. počinju im se pružati i usluge u dvorištu i na okućnici te prijevoz liječniku ili u bolnicu po potrebi. Djelatnice na odjeći i torbama imaju oznake crvenog križa čime ovu našu djelatnost činimo vidljivom i širem pučanstvu.

Ponovo nam u prosincu 2010. HZZ daje priliku i zapošljavamo 4 djelatnice koje

Dipl. ing. Josip Gregac predsjednik STK Slatina, zaslužan za razvoj stolnog tenisa u Slatini

Briga o zdravlju i socijalnoj podršci u zajednici

Pomoć u kući

Program *Pomoć u kući* počeo se provoditi u Crvenom križu Slatina u srpnju 1994. Sa dvije djelatnice koje su obilazile 20-ak starih osoba i obitelji s puno djece na širem slatinskom području. Nedostatak vozila ograničavao ih je da se ne prošire i na druge općine. To je tzv. *Socijalni program B* koji je bio financiran od UNHCR-a do konca 1997. Program je veoma dobro prihvaćen od

Ivan Tomljanović volonter iz Nove Bukovice s korisnicom programa Pomoć u kući

nastavljaju s radom i slijedećih 5 mjeseci u 2011. Po isteku ugovora za ove 4 djelatnice, iste godine zapošljavamo 6 novih i tako u dva ciklusa po 6 djelatnica 2012. Tijekom 2013. zapošljavamo čak 16 novih djelatnica. Sa slatinskog područja proširili smo se i na područje općina Sopje, Mikluš, Čađavica i Nova Bukovica, a od 2013. i na područje općine Voćin u nekoliko sela oko Huma s većinskim domicilnim srpskim pučanstvom, uglavnom starim, nemoćnim i bez mlađih ukućana. Šest djelatnica s kraja 2013. završava svoj ugovor polovicom lipnja 2014. i od tada nema više novih zapošljavanja preko HZZ-a. Ovim programom Javnih radova od konca 2010. HZZ plaća bruto plaću zaposlenika u iznosu od 100%. To je državna minimalna prosječna plaća od nekih 2.350 kn neto mjesečno uz dodatne putne troškove od 400 kn mjesečno ako zaposlenik prebiva izvan mjesta zaposlenja. Ugovori se potpisuju na 3 do 6 mjeseci, što predstavlja problem kod korisnika koji se taman naviknu na jednu pružateljicu usluga, a već dođe nova. Ovo je izvrstan projekt jer je omogućio osnaživanje uloge žene, osobito u ruralnim područjima. Radeći ovaj posao sa osobama koje trebaju njihovu pomoć jača njihovo samopouzdanje, osjećaj korisnosti, neovisnost od dohotka supruga ili već odrasle djece. U mnogim slučajevima plaćom naših djelatnica puno se i obiteljski proračun, jer su muškarci većinom nezaposleni ili kao poljoprivrednici imaju nesigurne ili nikakve prihode.

Od polovice 2014. godine HZZ postavlja nove uvjet, a on je da svaki poslodavac, u ovom slučaju Crveni križ treba sufinancirati 50% bruto plaće djelatnice zaposlene putem Javnih radova, što je za većinu Crvenih križeva, ali i manjih jedinica lokalne samouprave u RH *nemoguća misija*. Iz tih razloga, na žalost budućih djelatnica ali i korisnika ovaj koristan projekt nismo nastavili provoditi u drugoj polovici ove godine.

Sreća je da smo aplicirali na natječaj pred pristupnih fondova EU IPA 4 i dobili sredstva za provođenje projekta *Za bolje sutra i život kakav zaslužuju*. Ovaj velik projekt namijenjen staroj i nemoćnoj populaciji slatinskog područja cjelina je od 3 potprojekta od kojih je jedan i Pomoć u kući. Za njega smo nakon osposobljavanja 15 ženskih osoba za zvanje njegovateljice,

odabrali 6 od njih za ovaj posao na razdoblje od 10 mjeseci.

Kroz 18 godina provođenja ovog projekta računajući i ovu 2014. ukupno smo 93 puta otvarali radni odnos za 52 različite ženske osobe za posao geronto-domaćice. One su na ovim poslovima provele 393 mjeseca ili 32,75 godine. Pružile su 113.877 usluga za 1.261 korisnika. U prosjeku to je 70 korisnika godišnje sa 6.326 usluga. Platiše su bili UNHCR preko HCK-a za 6 djelatnica, te za isto toliko grad Slatina i EU fondovi. Hrvatski zavod za zapošljavanje osigurao je dohodak za 37 osoba (3 su radile i za HZZ i za EU fondove). Osim 5 osoba zaposlenih na 3 mjeseca od HZZ, sve ostale su zaposlene od 2010. do 2014. Jedna lijepa bilanca na koju smo kao Crveni križ veoma ponosni, a primatelji i pružateljice usluga nadam se zadovoljni jer im je povećana kvaliteta života.

Naša sestrinska udruga *Pro vita 4+* radila je također ovaj projekt tijekom 2011.i 2012. godine i na njemu zaposlila 6 geronto-

Djelatnice programa Pomoć u kući 1994.-2014.		
Rb.	Prezime i ime	Platiša
1.	Ambruš Ivanka	UNHCR, CK
2.	Ašpan Marina	HZZ/EU FOND
3.	Benčik Snježana	UNHCR
4.	Boban Fedora	GRAD SL
5.	Boršić Snježana	UNHCR
6.	Botić Ivanka	GRAD SL
7.	Budimir Branka	HZZ-JR
8.	Cukor Vera	HZZ-JR
9.	Čutić Irena	HZZ-JR
10.	Davidović Marina	HZZ-JR
11.	Derdić Vesna	GRAD SL
12.	Dronjak Maja	HZZ-JR
13.	Dvojak Anica	HZZ-JR
14.	Filipović Dragica	GRAD SL
15.	Filković Vesna	HZZ-JR
16.	Gabelić Neda	HZZ-JR
17.	Garić Ivanka	HZZ-JR
18.	Gincer Kata	GRAD SL
19.	Grabar Martina	HZZ-JR
20.	Grgić Jadranka	HZZ/EU FOND
21.	Grginac Mirjana	HZZ-JR

Rb.	Prezime i ime	Platiša
22.	Haničar Ančica	EU FOND
23.	Idek Dubravka	HZZ-JR
24.	Ivanušić Mirjana	HZZ-JR
25.	Jager Jasmina	EU FOND
26.	Kir Martina	HZZ-JR
27.	Kolman Anita	HZZ-JR
28.	Kontić Snježana	HZZ-JR
29.	Kostanjevac Katica	HZZ-JR
30.	Kuzman Danijela	HZZ-JR
31.	Lukić Katica	HZZ-JR
32.	Madecki Danijela	UNHCR
33.	Marković Anica	HZZ-JR
34.	Mesaroš Melita	HZZ-JR
35.	Mesec Bosiljka	HZZ-JR
36.	Miter Marija	HZZ-JR
37.	Mlinar Marinka	HZZ-JR
38.	Papučić Slavica	HZZ/EU FOND
39.	Pipek Martina	HZZ-JR
40.	Popović Jasminka	HZZ-JR
41.	Požega Marijana	UNHCR
42.	Puača Vesna	HZZ-JR
43.	Sopjanac Martina	HZZ-JR
44.	Stanković Marija	HZZ-JR
45.	Straubing Dragana	HZZ-JR
46.	Šabić Palina	HZZ-JR
47.	Šimunović Anica	HZZ/EU FOND
48.	Šomođi Ana	HZZ-JR
49.	Tomašević Jasmina	HZZ-JR
50.	Toplak Andrijana	HZZ-JR
51.	Turček Slavna	GRAD SL
52.	Varenica Nikol	HZZ-JR
53.	Veriga Katica	HZZ-JR
54.	Vida Andreja	HZZ-JR
55.	Vrdoljak Olga	HZZ-JR
56.	Želipski Danijela	HZZ-JR
57.	Živković Biljana	UNHCR

domaćica koje su imale još 64 korisnika i pružile 4.044 usluge za te dvije godine. Njihova imena stavili smo u ukupnu listu od 57 geronto-domaćica. Sve su one bile zaposlene putem Javnih radova – HZZ, a

jedna od njih je primljena u radni odnos u CK Slatina za veliki EU projekt 2013.-2014.

Pomoć u lokalnoj zajednici

Naziv je projekta koji se počeo provoditi 1995. nakon vojno-redarstvene akcije Oluja, kojom je oslobođeno veliko područje hrvatske države do tada okupirano od paravojnih srpskih pobunjenika. Na ogromnom terenu ostalo je malobrojno staračko i napušteno srpsko pučanstvo kojemu je trebalo pružiti adekvatnu pomoć i skrb. Na inicijativu dr. Slobodana Langa spasimo život, taj je projekt počeo provoditi Hrvatski Crveni križ sa svojim mobilnim timovima. Nazvan je *Pomoć u lokalnoj zajednici* a financiran je od UNHCR-a. Sredinom 2000-ih počinje masovniji povratak srpskih izbjeglica uglavnom starije dobi na područje zapadne (brdske Slavonije) te u Baranju. Stoga HCK donosi odluku da se mobilni timovi ovog projekta osnuju i pri društvima CK u Pakracu, Slatini i Dardi, jer je situacija slična kao i na području Like, Dalmatinske zagore, Banije i Korduna. Raštrkana sela sa najviše 10-20 stanovnika, udaljena od lokalnih središta u kojima je barem ambulanta, pošta i trgovina, bez ikakve autobusne linije prema većim centrima. Na područje općine Voćin vratilo se do 2010. najviše 150 srpskih izbjeglica u sela Kometnik, Dobrić, Sekulinci, Gornji

Prijevoz povratnika srpske nacionalnosti iz podpapučkih sela u Slatinu svakog drugog petka

Meljani, Smude, Rijenci, Macute i sam Voćin. Sve su to pretežno stare i bolesne osobe koje su mogle i znale opstati u ovom prekrasnom, ali surovom planinskom kraju, dok su bile mlađe i dok su sela bila puna ljudi. U poznoj dobi prisiljene su osloniti se na tuđu pomoć, koje ne bi bilo da nije ovog projekta HCK. Najveći problem je prijevozno sredstvo, a ako ga i imate troškovi njegovog održavanja i goriva su veći od primanja. Zato je i ova značajna stavka ukalkulirana u projekt.

U dogovoru sa središnjicom HCK zapošljavamo dvoje djelatnika od 15. 5. 2006. Nataliju Šantalab i Josipa Šimića. Mislili smo da će jedna ženska osoba bolje odgovoriti na potrebe starijih žena koje su bile u većini. Zbog zdravstvenih razloga ona odustaje i početkom srpnja zamjenjuje je Zvone Jagodić. HCK daje mobilnom timu na privremeno korištenje terensko vozilo marke Nissan. Novi tim odrađuje posao čišćenja okućnice, košnje trave, rezanja, cijepanja i spremanja ogrjevnog drveta (te godine izrezali su 150 m³), bojenja stolarije. Terencem po potrebi voze ljude k liječniku, dovoze namirnice, lijekove, građevinski materijal i dr. Do 31. 12. 2006. pomogli su 194 obitelji (303 osobe) od kojih je 55 povratničkih u općini Voćin,

a ostale su bile socijalno ugrožene, pretežno staračke i samačke u ostalim naseljima bivše slatinske općine. UNHCR je u proračunu za ovaj projekt predvidio troškove goriva, registracije i popravka vozila i troškove kupnje alata (motorne pile, trimera, rezervnih dijelova, goriva, popravaka i dr.), čime je uvelike povećana učinkovitost posla na terenu. Koordinatorica ovog projekta u HCK bila je Blaška Ledinsky koja je bila stvarno susretljiva na sve izvanredne potrebe mobilnog tima. Od 1. 1. 2009. Na projektu ostaje raditi samo Josip Šimić jer je UNHCR počeo smanjivati financiranje. Srećom, pomagali su mu civilni vojnici na ročnom služenju vojnog roka (8 mjeseci) u CK Slatina. Od 2004. do konca 2007. imali smo 17 mladića koji su stekli dobra iskustva u radu s ranjivim skupinama. Hrvatski sabor izglasao je prestanak vojne službe sa 01. 01. 2008. svim vojnim i civilnim ročnicima HV-a.

Na raspolaganju Crvenom križu u razdoblju 2008-2013. bilo je 14 osoba koje nam na njihovu molbu dodjeljuje *Probacijski sud u Bjelovaru*. Na taj se način njihovu zatvorska kazna zamjenjuje *radom za opće dobro* u nekoj od humanitarnih udruga ili ustanova. Krajem 2010. UNHCR prestaje financirati ovaj projekt. Kako je bio od velike pomoći korisnicima nastojimo ga održati kroz druge izvore financiranja. U godinama od kraja 2010. do 2014 ponovo zapošljavamo nove ljude putem HZZ Javnih radova, ali i dalje zadržavamo Šimu (plaćamo ga iz raznih izvora). U 2014. Javni radovi su ponudili mogućnost da kroz jedan podprojekt zaposlimo mladu osobu romske nacionalne manjine, što smo i učinili. Važna, gotovo nasušna djelatnost koju od 2007. do danas radimo je prijevoz povratnike srpske nacionalnosti svakog druge petka u Slatinu. Taj već od prije tradicionalni dan posjete Slatini, koriste za odlazak na tržnicu, kod liječnika, u apoteku, platiti račune i dr. Konačno ovaj program kao i prethodni postaje jedan od 3 dijela velikog EU projekta *Za bolje sutra i život kakav zaslužuju*.

U tablici ispod u brojkama je sažet sav posao djelatnika CK Slatina u 8-godišnjem razdoblju 2006.-2013. Na programu Pomoć u lokalnoj zajednici. Ukupno je obavljeno usluga za 3.456 korisnika, odnosno 432 godišnje u prosjeku. Profesionalno zaposlenih djelatnika bilo je 16 financiranih

Civilni ročnici u CK Slatina 2004.-2007.

Rb.	Prezime i ime	Godište	Mjesto
1.	Jurmanović Ivan	1984.	Slatina
2.	Prugovečki Marijan	1986.	Slatina
3.	Butorac Danijel	1984.	Četekovac
4.	Petrik Željko	1986.	Slatina
5.	Radmilović Darko	1985.	Slatina
6.	Dobranić Ivan	1984.	Sladojevci
7.	Perkovic Mario	1987.	Donji Meljani
8.	Čavrić Mirko	1986.	Španat
9.	Jurišić Ivica	1981.	Slatina
10.	Radić Siniša	1985.	Slatina
11.	Doner Ivan	1988.	Slatina
12.	Hrgić Matija	1985.	Slatina
13.	Janečić Ivan	1983.	Slatina
14.	Jukić Goran	1988.	Slatina
15.	Jukić Igor	1988.	Slatina
16.	Andrić Mario	1988.	Slatina
17.	Češljčić Robert	1987.	Slatina

iz više izvora od UNHCR-a, HZZ-a i zadnje od EU fondova. Trojica od njih su bili zaposleni pri udruzi Pro vita 4+, ali su radili na ovim poslovima za korisnike. Ovoj profesionalnoj jezgri povremeno su se priključivali civilni ročnici (17) i osobe na radu za opće dobro (14). Teško je stavljati raznorodne usluge i brojeve korisnika pod isti nazivnik. Ipak, evidentno je da smo prijevoz korisnika u Slatinu odradili 141 put sa prosječno 9 korisnika po vožnji, s time da od početka 2011. do listopada 2013. nije bilo prijevoza, jer nije bilo ni platiše za to. Liječniku u Slatinu, bolnicu u Viroviticu ili čak i Zagreb vozili smo 282 puta, prosječno 35 puta godišnje. Razna medicinska pomagala, od kojih su najvažniji medicinske postelje s dekubitalnim madracima, zatim štake, hodalice, princeze i druga dovezli smo za 364 korisnika. Sa kolegama iz CK Daruvar, koji imaju potrebnu opremu i iskustvo, očišćena su i 23 bunara naših korisnika.

U ovoj 8-godišnjoj praksi pokazala se je sva korisnost ovog programa prvenstveno za korisnike usluga, jer takvi socijalni servisi teško da će postojati na pustim područjima sa malo ljudi, a ako budu i postojali tko

Korisnici, djelatnici i usluge programa Pomoći u lokalnoj zajednici 2006.-2013.		
Korisnika	3.456	432/god
Djelatnika	16	
Pomagača	31	(17+14)
Usluge	Broj/Korisnika	Količina
Posjeta tima	4.070 puta	509/god
Prijevoz u Slatinu	141 puta	1.266 osobe
Prijevoz liječniku	282 puta	302 osobe
Prijevoz namještaja	167 korisnika	228 kom
Dovoz med. pomagla	364 korisnika	414 kom
Košnja trave	302 korisnika	647 puta
Rezanje drva	277 korisnika	843 m ³
Cijepanje drva	171 korisnika	536 m ³
Čišćenje bunara	23 puta	23
Veći radovi	163 korisnika	170 radova

Djelatnici programa Pomoć u lokalnoj zajednici 2006.-2013.		
Rb.	Prezime i ime	Platiša
1.	Berkec Kristijan	HZZ-JR
2.	Cicvarić Danijel	EU FOND
3.	Filipović Veselko	HZZ-JR
4.	Gal Dražen	HZZ-JR
5.	Holer Ivan	HZZ-JR
6.	Horvat Vjekoslav	HZZ-JR
7.	Jagodić Zvone	UNHCR/HZZ
8.	Jelenić Dejan	HZZ-JR
9.	Medved Marko	HZZ-JR
10.	Miljković Ivica	HZZ-JR
11.	Puš Petar	HZZ-JR
12.	Šantalab Natalija	UNHCR/HZZ
13.	Šimić Josip	UNHCR/ HZZ/EU
14.	Šokac Ivan	HZZ-JR
15.	Varga Željko	HZZ-JR
16.	Vuk Žarko	HZZ-JR

će ih moći platiti. S druge strane u njima zapošljavamo mahom mlađe osobe kojima je ovo često prvi posao, a nekima malo starijima potrebni su ti mjeseci radi radnog staža i mirovine. U biti niti mladi, niti stariji u RH, a pogotovo na slatinskom području teško nalaze posao i ovo je za neke kao zgoditak na lutriji. Pruža se prilika i osobama (mi ih od milja zovemo *grješnici*) koje zbog svojih kaznenih djela imaju dug prema državi, da ga odrade na korist zajednice u kojoj žive. Osim ovih *velikih grješnika* (30 do 60 i više dana radne obveze) imamo i *male grješnike* (starije

Šima i Jodo djelatnici programa Pomoć u lokalnoj zajednici kod korisnika u Boriku

maloljetnike) koje nam upućuje Centar za socijalnu skrb od 2001. na temelju odluka Sudova za mladež. To su posebne *obveze uključivanja u rad humanitarnih udruga* od 1 do 3 dana. Ove mjere odradilo je više od 50 mladih osoba. Držim da je iskustvo rada na poslovima koje im nudi CK Slatina dragocjeno, jer mogu upoznati i drugu, ne baš blistavu, stranu života: starost, nemoć, bolest, siromaštvo.

Dostava toplih obroka starim i nemoćnim osobama

Dostava toplih obroka starim i nemoćnim osobama projekt je kojeg je do početka siječnja 2009. do kraja siječnja 2010. (13 mjeseci) financiralo Ministarstvo regionalnog razvoja, šumarstva i vodnog gospodarstva. Ova Darovnica bila je namijenjena za korisnike koji se nalaze na područjima od posebne državne skrbi i zato su izabrane općine Čađavica, Sopje i Mikleuš. Uz pomoć Centra za socijalnu skrb Slatina i socijalnih vijeća ovih općina ustanovili smo popis od ukupno 60 korisnika u stanju socijalne ugroženosti i isključenosti zbog siromaštva, nemoći i bolesti. Uglavnom su to bili samci jer im djeca i bliži srodnici živjeli u drugim mjestima ili čak državama najviše zbog egzistencijalnih razloga. Odabrali smo 30 korisnika za općinu Čađavica i po 15 za općine Sopje i Mikleuš. U razdoblju trajanja ovog projekta korisnici su se mijenjali (umrli, smješćavani u ustanove, bolnice, kod rodbine i dr.) pa je početni broj od 60 narastao na oko 80. Iz sredstava projekta nabavili smo 130 (sa 3 posude) jelonoša, dakle 2 seta jer je uvijek 1 set na terenu kod korisnika. Putem javne nabave ugovoren je partner za kuhanje obroka i njihovog punjenja u jelonoše. Najpovoljniju ponudu dao je restoran *Stari podrum* iz Slatine koji je prema ugovoru kuhao 6 dana u tjednu, a 7. dan (nedjelja i državni blagdani) davani su suhi obroci. Vozilom Crvenog križa dostavili smo 24.000 obroka u 13 mjeseci, a svaki dan je prijeđen krug od

oko 130 km. Javnim natječajem izabrali smo i vozače - dostavljače hrane. To su bili Zvone Jagodić, kojeg je zamijenio Boris Kozjak, a njega Mario Burić. Osim usluge toplih obroka vozači su imali obvezu učiniti i druge usluge korisnicima ako su željeli: plaćanje računa, podizanje lijekova iz ljekarne i drugo. Također su ovim korisnicima nudene usluge iz programa Pomoć u lokalnoj zajednici (rezanje i cijepanje drva, košnja trave).

Ovaj projekt financiralo je spomenuto ministarstvo u iznosu od 85% (520.000 kn), i provoditelj projekta CK Slatina s općinama Čađavicom, Sopjem i Mikleušom u iznosu od 15% (oko 92.000 kn) uglavnom za troškove prijevoza i servisa vozila. Nadzor povođenja projekta vršila je Razvojna agencija VPŽ – VIDRA, koja će nam u pomoći u pisanju slijedećih projekata na natječaje prvo pred pristupnih fondova EU (IPA 4), a zatim i strukturnih fondova.

Isti projekt treća je cjelina velikog EU projekta *Za bolje sutra i život kakav zaslužuju*. Dakle isti postupak *Javne nabave za kuhanje toplih obroka*, izbor 60 korisnika (sada po 10 sa općina Sopje, Čađavica, Mikleuš i Nova Bukovica i 20 za grad Slatinu) i raspisan *Javni natječaj* za djelatnike. Projekt traje godinu dana i počeo se provoditi sredinom listopada 2013. i završava sredinom istog mjeseca 2014. U tom razdoblju bit će podijeljeno 21.900 toplih obroka koje opet kuha restoran *Stari podrum*. Vozač-dostavljač obroka je Boris Cvetković, kojeg poneki put zamijene djelatnici iz programa *Pomoć u lokalnoj zajednici*. Korisnicima se nude i sve dodatne usluge iz oba prethodna programa kako bi im se relativna kvaliteta života maksimalno poboljšala.

Projekt Za bolje sutra i život kakav zaslužuju

Ovaj projekt logičan je nastavak dotadašnjeg rada Crvenog križa Slatina u pružanju usluga socijalno ugroženom

Logo projekta CK Slatina koji je financiran iz projekta Europske Unije

Za bolje sutra i život kakav zaslužuju
Projekt je sufinancirala
Europska Unija iz Europskog
socijalnog fonda

pučanstvu na području grada Slatine i općina Sopje, Čadavica, Mikluš, Nova Bukovica i Voćin. Imali smo 17 godina iskustva sa programom Pomoć u kući, 8 godina sa Pomoć u lokalnoj zajednici i nešto više od godine dana Dostave toplih obroka. Sva 3 programa objedinili smo u jedan jer su im zajednički korisnici, područje na kojemu oni žive i naši djelatnici koji imaju bogato iskustvo provođenja sva tri programa. Svaki od projekata sam za sebe je zahtjevan jer ga treba pratiti, kontrolirati i evidentirati kroz izvješća, financijske transakcije, obveze prema partnerima i djelatnicima. U tome su kroz ovo razdoblje stalne djelatnice CK Slatina Ljubica Medved (financijski administrator) i Zrinka Bilandžija (voditeljica socijalnih programa) postale vrhunske profesionalke. Dakle, sve smo znali obrazložiti i provesti ali napisati projekt tako da bude prihvatljiv ocjenjivačima za natječaje EU, to nismo znali. U pomoć priskače županijska razvojna agencija VIDRA na čelu s tadašnjom direktoricom Sanjom Bošnjak. Dodijelila nam je vrijednu i u EU projekte upućenu djelatnicu mladu Anu-Mariju Reider koja je napisala projekt i financijski proračun koji je na radost sviju prošao. Svojim iskusnim sugestijama puno je pomogla i sama direktorica Bošnjak. Sada je red pohvaliti drugu djelatnicu VIDRE, također mladu i

sposobnu Željku Andrić koja nas od početka prati u provođenju projekta, provođenju Javne nabave, pisanju izvješća i svega što je potrebno. Ana-Marija i Željka volimo Vas.

Polaznice tečaja za njegovateljice projekta Za bolje sutra i život kakav zaslužuju

Vrijednost projekta je gotovo 189.000 Eura (89,00 EU fondovi i 11% Crveni križ) i a sredstva su planirana dati na korištenje (plaćanje troškova) kroz tri tranše, (60%, 20% i 20%). Nakon toga slijedi *Međuizvješće (Interim)* što znači temeljni nadzor narativnih i financijskih izvješća svake stavke, svakog računa, svakog pogrešnog zarez. Odužilo se to preko dva mjeseca i više nismo imali sredstava za plaćanje dobavljača, za plaće 9

CILJANA SKUPINA

280 - 300 nemoćnih i starijih osoba, od toga 80 srpske nacionalne manjine i 3 romske nacionalne manjine.

KRAJNJI KORISNICI

Članovi obitelji ciljane skupine, Centar za socijalnu skrb Slatina i lokalne zajednice u gradu Slatini, te općinama Čadavica, Mikluš, Nova Bukovica, Sopje i Voćin.

TRAJANJE PROJEKTA: 16 mjeseci

NATJEČAJ:
Širenje mreže socijalnih usluga u zajednici

PROJEKT:
Za bolje sutra i život kakav zaslužuju

NOSITELJ:
Gradsko društvo Crvenog križa Slatina
Braće Račića 13a, 51320 Slatina
e-mail: info@skzslatina.hr
Tel: 033 551 250

PARTNER NA PROJEKTU:
Centar za socijalnu skrb - Slatina
V. Pločica 5/1, 51320 Slatina
e-mail: centar.za.socijalnu.skrb@skzslatina.hr
Tel: 033 551 250

SURADNICI NA PROJEKTU:
GRAD: Slatina
OPĆINE: Čadavica, Mikluš, Nova Bukovica, Sopje i Voćin
OSNOVNE SKOLICE: Ilijaša Kozarčić i Eugena Buzadžića iz Slatine, "Elsavki Holenak" iz Čadavice, Mikluš i Mikleusa, Vedrina Kozara iz Nova Bukovica

ZA BOLJE SUTRA I ŽIVOT KAKAV ZASLUŽUJU

**FOR A BETTER TOMORROW
AND A LIFE THEY DESERVE**

Slatina, Kolovoz 2013.

Ova publikacija izrađena je uz pomoć Europske unije. Sadržaj ove publikacije isključivo je odgovornost Gradskog društva Crvenog križa Slatina i na koji se način ne može smatrati da odražava gledišta Europske unije.

Ovaj projekt financiran je sredstvima Europske unije

Letak projekta Za bolje sutra i život kakav zaslužuju str.1.

CK Valpova i Belog Manastira. Uglavnom su građani tražili podatke o statusu svojih ročnih vojnika koji su se nalazili na odsluženju vojnog roka u Sloveniji. Sa slatinskog područja poginuo je profesionalni pilot vojnog helikoptera JNA, kapetan I. klase Milenko Jorgić, rodom iz sela Lisičina. Preko CKH odrađeno je preuzimanje posmrtnih ostataka, a CK PS posredovao je između nadležne vojne komande i obitelji poginulog oko sahrane. Jedan zarobljeni ročni vojnik sa ovog područja je prihvaćen i sproveden do svojih roditelja pomoću CK. Prva hrvatska žrtva na području sadašnje VPŽ bio je policajac Stjepan Mlakar koji je početkom kolovoza ubijen iz zasjede, na cesti kod sela Humljani, od srpskih pobunjenika dok je sa kolegama vršio nadzor tog područja.

U Centru za socijalnu skrb u Slatini 15. 7. 1991. registrirani su prvi prognanici iz Borovog naselja. Odlukom Ministarstva rada i socijalne skrbi osnovan je *Republički centar za zbrinjavanje i pomoć izbjeglicama* sa sjedištem u Zagrebu i 18 regionalnih centara. Općina PS pripala je regionalnom - područnom centru u Bjelovaru. Dužnost tih centara je snimiti postojeće stanje svih izbjeglica bez obzira gdje su smješteni i tko je organizirao njihov smještaj, te izbjeglicama izdati *osobni karton* uzevši prethodno sve podatke o izbjeglicama prema priloženom upitniku. Izbjegli osobni karton zamjenjuje osobnu ispravu i omogućuje ostvarivanje svih prava koja mu kao izbjeglici pripadaju:

- 1) - zdravstvena zaštita
- 2) - upis djece u ustanovu osnovnog i srednjoškolskog obrazovanja
- 3) - isplata mirovine
- 4) - pomoć u hrani, obući i odjeći preko nadležno Centra i udruga koje rade u koordinaciji ovog Centra (Caritas, Crveni križ i dr.).

Bez predodjenja osobnog kartona, popunjenog i ovjerenog kod nadležnog Centra izbjeglica neće moći ostvarivati svoja prava. Unošenje i ovjeru podataka u osobni karton isključivo je ovlašten obavljati Centar za socijalni rad. Izbjeglica ostvaruje svoja prava preko Centara za socijalni rad na području općine gdje je privremeno smješten. Sve promjene boravišta unose se u osobni karton. Tada još nisu bili jasni termini prognanik i izbjeglica.

Od 1. rujna 1991. Crveni križ Slatina pripaja se novoosnovanom *Štabu za izbjeglice pri općini Podravska Slatina* koji je bio koordinacijsko tijelo od sastavljeno od pripadnika općinske uprave, Centra za socijalnu skrb, župnog Caritasa i Crvenog križa. Predsjednik ovoga tijela bio je profesor Josip OSTROŠIĆ, pomoćnik povjerenika Vlade za društvene poslove. Osim njega, u dva ureda Mjesne zajednice i TPVJ u zgradi novog Vatrogasnog doma počinju raditi socijalna radnica Nelica ŠISER ispred Centra i Vladimir JELENČIĆ, v.d. tajnika CK Slatina. Naredbom Kriznog štaba općine P. Slatina u zgradu DPO radi neposredne ratne opasnosti useljava se Zapovjedništvo HV-a u Slatini. Naredbom o prestanku korištenja prostora u zgradi DPO od 25.10.1991. iz nje se iseljavaju uredi svih političkih stranaka i društvenih organizacija, među njima i CK Slatina.

Od 27. kolovoza do 4. rujna u CK Slatina registrirano je 17 prognanika. Tog dana pobunjeni Srbi (komšije) masakrirali su 24 osobe (5 su bili mještani, pričuvni policajci) u Četekovcu, Balincima i Čojlugu. Osim 5 pričuvnih policajaca, ostali su bili civili - stare bake i djedovi koji su ubijeni na svojim kućnim pragovima. Poslije ponoći na 5. rujna više stotina prognanika iz tih sela dolazi u prihvatni centar Štaba za izbjeglice u vatrogasnom dvorištu. Tamo ih čekaju domaćini obitelji koji su se prijavili da će ih smjestiti u svojim domovima u Sopju, Čađavici i drugim selima uz rijeku Dravu jer Slatina nije bila sigurna. Osjećala se velika neizvjesnost i strah da će pobunjenici zauzeti Slatinu. Sljedećeg dana na željezničkoj stanici pisao sam potvrde sa pečatom Crvenog križa mnogima iz tih sela, ali drugima s cijelog područja koji su bježali vlakom prema Zagrebu. Uglavnom su to bile žene i djeca koji su se vratili kad je minula neposredna opasnost. Stotinjak mještana Četekovca i Balinaca bilo je neko vrijeme smješteno kod plemenitih obitelji u Hlebinama. Prognanici su čak i osnovali Hrvatski zavičajni klub Podravska Slatina sa sjedištem u Velikoj Gorici. Predsjednik mu je bio Pavo Karafa rodom iz Sladojevaca koji je sa svojom ekipom sakupio puno humanitarne pomoći za potrebite na slatinskom području. Da je tih dana pala Slatina u neprijateljske ruke bio bi presječen jedini kooridor za istočnu

Prof. Josip Ostrošić predsjednik Štaba za izbjeglice Slatina

Nelica Šiser dipl. socijalna radnica, voditeljica Lanca solidarnosti od 1991. - 1993.

Zvonimir Fažo, dugogodišnji volonter i prvi predsjednik CK Slatina u slobodnoj Hrvatskoj

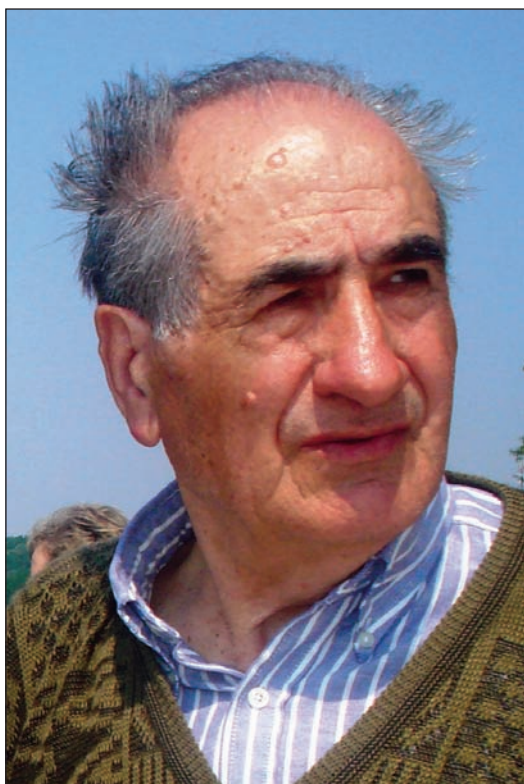
Slavoniju i pitanje je kakva bi bila sudbina Osijeka i drugih gradova i sela. Srećom, 16. rujna mirnim putem predala se je vojarna u Slatini, te dvije karaule u Kapincima i Noskovicima pa je time minula opasnost od jedinica JNA u našem gradu.

Prije predaje bilo je i pucnjave iz vojarne po policijskoj stanici i srećom da u toj prostoriji tada nije bilo nikoga, jer bi stradalo puno hrvatskih policajaca. Iako relativno malobrojne ove tri JNA postrojbe bile su dobro naoružane i snažnijim naoružanjem od pješačkog. Nekih stotinjak ročnika iz svih dijelova SFRJ obukli smo u civilnu odjeću koju je dalo poduzeće *Uzor* i poslali ih u Zagreb.

Početak listopada u Slatinu dolazi 50-tak Voćinčana koji su pobjegli iz okupiranog Voćina kojeg su sredinom kolovoza 2014. zauzeli odmetnuti domicilni Srbi i držali ga u svojim rukama do vojne akcije HV 13. prosinca 1991. Tijekom listopada dolaze prognanici iz zapadne Slavonije s pakračkog područja, te hrvatskog Podunavlja i Srijema te Baranje. Nakon pada Vukovara dolaze i prognani Vukovarci. Crveni križ Slatina nije sudjelovao u smještavanju prognanika koji su s privremenom dozvolom vlasti useljavali u prazne stanove i napuštene srpske kuće, te kod prijatelja i rodbine. Slatina je 2. Studenog raketirana iz borbenog zrakoplova JNA pri čemu su ubijena 2 hrvatska gardista, te je jako oštećen srednjoškolski centar (80% prozora i 10 velikih rupa na krovu škole i sportske dvorane). Od MOCK-a tražimo veće količine plastične folije za sanaciju krova škole i dvorane U molbi za pomoć upućenu 13. 11. 1991. CKH u Zagreb navodimo da je na općini P. Slatina smješteno 779 prognanika (200 iz istočne Slavonije i Baranje) i ostali iz sela sa slatinskog područja. Humanitarna pomoć u početku od slatinskih i hrvatskih poduzeća i ustanova dijeli se prema kriterijima Centra za soc. skrb. Služba traženja je pregrijana od posla. U prva četiri mjeseca više od 50 volontera danonoćno se trudilo pokriti sve potrebe stradalnika rata. Dio od njih su bili pedagoški radnici iz slatinskih osnovnih i srednjih škola i dječjeg vrtića Zeko na temelju radne obveze, a ostali su bili dobrovoljni volonteri. Fonda kralja Zvonimira i domaća poduzeća uplatila su na poseban žiro-račun oko 2.000.000 dinara koji su u vidu narudžbenica od po 1.500 dinara davani

prognanicima i izbjeglicama za kupovinu odjeće i hrane, odnosno za korotu članovima obitelji poginulih hrvatskih branitelja. Od 11. studenog unosimo podatke o prognanicima na računalo Hunday Super-286 E+ kojeg nam je posudila Stočarska farma Radosavci. Nažalost, ubrzo su nam ga uzeli za potrebe vojske tako da smo evidenciju nastavili raditi ručno. Konstituirajuća sjednica Općinskog ureda Lanac Solidarnosti održana je 2. 12. 1991., a 10 dana kasnije izvršena je primopredaja skladišta Štaba za izbjeglice ovom novom koordinacijskom tijelu. Budući da je to bilo lokalno tijelo Ministarstva rada i socijalne skrbi njegova predsjednica do listopada 1993. bila je socijalna radnica Nelica Šiser. Sa 4. 12. U Centru je prijavljeno ukupno 1.706 prognanika, od čega je 880 smješteno na općini PS: Balinci 68, Čojlug 35, Četekovac 189, druge općine 278, Voćin 129, Golenić 30, Ivanbrijeg 46, sela oko Voćina 90. Važan nositelj skrbi za stradalnike i prihvata humanitarne pomoći u ovom razdoblju bio je Zvonimir Fažo, aktivista CK Slatina do 1991. i njegov prvi poslijeratni predsjednik (1991.-1992.)

Ulazimo u 1992. godinu. U proljeće stižu prve prave izbjeglice iz Bosne i Hercegovine (pretežno Bosanska posavina), zatim Hrvati s Kosova koje smještavaju u devastirana sela Voćin, Čeralije i Bokane i Hrvati iz srpskog dijela Srijema koji su mijenjali kuće da bi spasili živu glavu. Početkom srpnja otvaraju se tri kolektivna centra za 240 izbjeglica iz Bosanske posavine (sela oko Modriče i Odžaka) u napuštenim PIK-ovim objektima u Čadavici, Bistrici i Novoj Šarovki. Naš volonter i višestruki darivatelj krvi Ivan Jeđud bio je na porti ovog zadnjeg izbjegličkog centra kao zaposlenik svojeg poduzeća Duhan i čovjek koji je koordinirao između CK i izbjeglica. Početkom rujna u našim registrima je 1.429 prognanika i 1.679 izbjeglica, od toga oko 900 iz BiH, 650 s Kosova i 100 iz Srijema i nekoliko stotina domicilnih stradalnika (obitelji ubijenih i ranjenih hrvatskih vojnika, socijalno ugrožene osobe zbog gubitka posla i dr.). Distribucija se od veljače 1992. vrši u zgradi stare šumarice u ulici A. Kovačića 17. do 23. 1. 1992. Bilo je 30 ubijenih pripadnika policije i HV sa slatinskog područja Zbog velikih količina humanitarne pomoći i velikog broja izbjeglica imamo stalni postav volontera na

Stjepan MESTROVIĆ (1933.-2011.) voditelj skladišta i distribucije hum. pomoći do 2011.

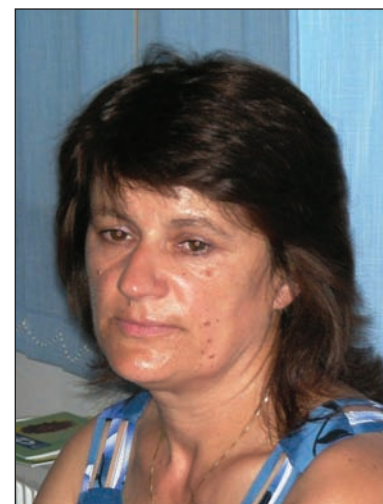
dovozu iz glavnog skladišta u Bel-ambalaži i distribuciji pomoći. Radi se svaki radni dan od 8-15 sati, a višegodišnju jezgru žena na distribuciji čine prognane Baranjske Milka Tisai, Estika Beker, Vesna Rajković, Liljana Hajnal, Slava Časar, Iločanka Nada Kadlec, Zora Marincel, Renata Kampić, Ljerka Čavar, Anica Tokić, Renata Župan i Ivana Jazvić iz BiH, domaće žene Slavica Ivanković iz Voćina, Marija Uremović, Mariška Biškupović i dr. Od muških tu su vozači Đuro Beker iz Baranje i Ivica Horvat iz Vukovara, te pomoćni radnici na utovaru i distribuciji Momir Ivanković, Stipe Kovačević, Esim Šarić, Dražen Raminčić, Krsto Smokrović i mnogi drugi. Takav svakodnevni pogon imali smo do 1996., a onda odlaskom prognanika i izbjeglica i manjim količinama hum. pomoć reducira se i broj dana za distribuciju iste. Sa svim ovim vrijednim volonterima koordinira, te vodi ulaz i izlaz humanitarne pomoći iz glavnog i distribucijskog skladišta Stjepan MESTROVIĆ Stipe (1933.-2011). Čovjek bez kojeg sav ovaj posao ne bi bio odrađen kako valja. Kume Stipe hvala ti. Od velike mu je pomoći bila Vesna MatašićU našoj je evidenciji oko 170 volontera, ali

to nisu svi jer se dio popisa izgubio. Hrana za izbjegle Hrvate s Kosova dijeli se u Čeralijama gdje je za nju zadužen Josip Jozić, a u Voćinu Rade PERIĆ kojem pomaže cijela njegova obitelj. U Voćinu su na podjeli radili još i domaći Vlado Peić i Simon Simonović s Kosova, a u Bokanama naš povjerenik bio je Ivan Milican.

Zbog velikog broja djece kosovskih Hrvata naseljenih u općini Voćin od ožujka 1992. pa na dalje, posebnu skrb posvećujemo bolesnoj djeci. Liječnici iz Slatine odlazili su u Voćin jednom tjedno i sa dvije medicinske sestre Ružicom Kovačević i vms Dubravkom Vidić činili što su mogli. Za hitne zdravstvene probleme beba i male djece zvali su nas iz Crvenog križa. Tada je Zvonimir Fažo sa svojim crvenim *Jugom 45* bio i vozač i sestra i tješitelj dok ih nije dovezao u slatinski Dom zdravlja. Ambulanta u u Voćinu ponovno je uspostavljena teka 7. 12. 1992 dolaskom Anite dr. Bačić koja ju je vodila do 29. 7. 1994. Tek se Davorin dr. Runje iz Hrv. Kostajnice trajno nastanjuje u Voćinu, te od 27.2. 1995. Voćin ima stalnog liječnika. Doktor Runje i patronažna sestra Vidić bili su i ostali naši vjerni suradnici oko podjele hrane, mlijeka i ostalih potrepština bebama i maloj djeci, a tražili su i dobili nekoliko vrijednih donacija medicinske opreme i sanitetskog materijala od donatora CK Slatina za ambulantu u Voćinu.

Kao Crveni križ posebno smo ponosni što smo doprinijeli i sudjelovali u povijesnom humanitarnom konvoju *Bijeli put za Novu Bilu i Bosnu Srebrnu* od 10. do 22. prosinca 1993. godine. Konvoj su vodili Herman Vukušić i dr. Slobodan Lang, savjetnik predsjednika RH za humanitarna pitanja. Kasnije tijekom 1994. CK Slatina uputio je još jedan kamion hrane u BiH kojeg su vozili Andrija Šarko i Robert Ivanac. Poslije toga upućeno je 7 pošiljki (oko 90 tona hrane) za koje je franjevačka karitativna organizacija *Kruh sv. Ante* koju je vodio mladi fra Stipe Karajica slala tegljače na utovar u Slatinu. To su bili realni viškovi donacije Američkog CK koju smo zvali Američki brod i koju smo dali s dopuštenjem logista EU za humanitarnu pomoć koju su vršili stalni nadzor,

Broj izbjeglica, prognanika i ostalih stradalnika Domovinskog rata i rata u BiH kulminira 1993. i 1994. kada CK Slatina daje pomoć za više od 5.000 osoba. U godini

Patronažna sestra Dubravka Vidić, glavna "majka" za Hrvate s Kosova u općini Voćin

Rade Perić iz Voćina volonter i podpredsjednik CK Slatina od 1993.

Prognanici iz Bogdanovaca i Vukovara nose Hrvatski stijeg dug 30 m na folklornoj manifestaciji Povratak 1996.

1995. imamo ukupno 4.391 registriranih korisnika: 1.316 prognanika i 3.075 izbjeglica (BiH 1.604, Srijem 220 i Kosovo 1.251). Svaka osoba dobije mjesečno normativ hrane od 8 do 15 kg, a odjeće prema potrebi jer je nje bilo stvarno puno. Iste godine podijeli smo velike količine hrane i odjeće Udruagama prognanih Vukovaraca i Baranjaca u Slatini, školskim kuhinjama i drugim slatinskim udrugama, Domu za stare i nemoćne u Borovi, Učeničkom domu u Virovitici, Udruzi roditelja poginulih branitelja DR, izbjegličkom kampu u Kupljenskom, SOS selu Ladimirevcu i dr. Već tada smo davali božićne paketiće djeci po školama koja sudjeluju u sabrinim akcijama Solidarnost na djelu. Zahvaljujući obilnim donacijama gdje Olge Stoss iz Bad Homburga poslali smo oko 15.000 namirnica u 8 susjednih društava CK. Nakon akcije Oluja tijekom kolovoza 1995. Dvoranu OŠ E. Kumičića premješteno je 184. prognanika iz naselja Blaca u Rokovcima. Kasnije ih je ostalo 90 kojima smo dali dodatne količine hrane, odjeće i higijenskih potrepština i sezonskog voća od naših izbjeglica iz Srijema vičnih uzgoju lubenica i dr.

U godini 1996. dogodilo se nešto lijepo što je anticipiralo povratak prognanika i izbjeglica na njihova ognjišta. *KUD Seljačka sloga* iz Bogdanovaca okupio se ponovo u Slatini jer je njoj živjelo najviše prognanika iz toga sela pokraj Vukovara. Predsjednica KUD-a Božena Lazić sa

suprugom Zdravkom, Baricom Čikanović i drugim *kudovcima* organizirala je 3. *Smotru Bogdanovačkih folklornih večeri* (prvu i zadnju u progonstvu), nazvanu *POVRATAK*, uz svesrdnu pomoć CK Slatina. Na Petrovo 2. lipnja u paviljonu u gradskom parku održana je ova manifestacija uz visoko pokroviteljstvo Vladinog ureda za prognanike i izbjeglice na čelu s mr. Damirem Zorićem. HCK su predstavljali potpredsjednik Ivica Kopjar i Danimir Šoštarko. Prekrasni logo napravio je domaći slikar Đorđe Stanislavljević, naš gotovo stotruki darovatelj krvi. U svečanoj povorci od 10 KUD-ova dominirala je hrvatski stijeg dug 30 m. Pozdravni govor Božene Lazić dotakao je srca svih nazočnih: *Ovaj naš susret postaje je križnog, prognaničkog puta hrvatskog naroda u kojem Veronika briše Isusu napačeno lice rukama Vas dragi prijatelji u Slatini koji ste nas prihvatili i svima vama u humanitarnim organizacijama i državnim ustanovama koji ste nam svojom brigom i svakom vrstom pomoći olakšali prognaničke dane. Mi se ne možemo drugačije zahvaliti nego nadom, nadom za koja je ključala u nama i kada povratak na djedovska ognjišta nije bio tako opipljiv da ga rukama možemo dosegnuti kao sada. Ovim prekrasnim plesovima, pjesmama i običajima izniklim iz srca i zemlje slavonskog čovjeka, postojanog i vjernog Bogu i svom hrvatskom puku i u najtežim trenutcima, rušimo zauvijek sile i vremena mraka, beznađa i ugroženosti.*

Ovom manifestacijom pokazat ćemo svu širinu šokačke duše koja se raduje povratku na svoje, mamino i dadino krilo milih nam ravnica Slavonije, Srijema i Baranje. Samo na svetom tlu naših korijena, preporodit će e i obnovit naše srce koje će tada biti spremno praštati, pomiriti se i živjeti u miru sa svakim tko nam dolazi raširenih ruku kao prijatelj. Raduje nam se srce i kliče duša jer su dani povratka blizu! NEKA POVRATAK POČNE!!!

Te godine u rujnu dogodile su se poplave zbog obilnih kiša u selima Zvonimirovac i Donje Bazije. Spremno su nam pritekli u pomoć iz središnjice HCK, a kolega Vlado Slivar iz CK Daruvar poslao nam je 5,5 tona hrane, 400 deka i 1.000 l mlijeka i mineralne vode.

Pravog povratka još nije bilo ni 1997, možda kojih 200 osoba. Dosta izbjeglica iz BiH kupilo je kuće u Slatini pa im je ukinut status, a izbjeglice s Kosova dobile

su status useljenika. Sve do 2001. Neće se riješiti pitanje njihovog smještaja. Tada im Vlada RH nudi građevinski materijal i nešto novca da sami sebi sagrade kuće. Uz veliku solidarnosti i odricanje za 2-3 godine nikli su novi crveni krovovi na kućama velikim i do 200 m² u selima Čeralije, Bokane i općinskom mjestu Voćin. Nažalost, na dan danas te kuće nisu postale njihovo vlasništvo jer sve bivše Vlade RH, kao i sadašnja nešto kalkuliraju. Te godine vratili su se prvi srpski povratnici iz Hrvatskog podunavlja, 14 obitelji sa 25 osoba koji su dobili pomoć u hrani, alatu, domaćim životinjama i drugome od UNHCR-a. Iste godine po prvi puta za Svisvete 5 autobusa prognanih Vukovaraca dobilo je dozvolu posjetiti svoje najmilije pokopane na vukovarskom groblju. Nikada u životu nisam vidio i osjetio toliko emocija kao tada. U daljini smo vidjeli vukovarski vodotoranj, ali nas nisu pustili do tog simbola patnje i pobjede. Sljedeće godine počinju se vraćati prognanici, a svi koji su ostali gube status jer se uvode starosni kriterij. Tjekom 1999. Humanitarno skrbimo još za oko 350 prognanika iz Vukovara i Baranje, 500 izbjeglica iz BiH koji su izgubili status, 1.400 useljenika s Kosova, 120 povratnika Srba i oko 400 domaćih socijalno ugroženih osoba. Zadnja veća pošiljka humanitarne pomoći stigla je 1999. Od Hrvata iz SAD-a i Kanade okupljenih u udruzi North American Croatian Relief iz Kansas Cityja. Zadnji prognanici iz Baranje, naši volonteri na distribuciji pomoći su se vratili svojim domovima i svi preostali dobivaju status socijalno ugroženih osoba. Time naša briga za njihove potreba ne prestaje, ali se seli prema socijalnim vijećima općina i gradova. Podjele su se reducirale na svaki utorak i u njima sudjeluju naše dvije djelatnice Ljubica i Zrinka, Danica Šimić, Ivana Jadek, Stipe Matić i tada mladi Danijel Cicvarić i Josip Šimić koji će poslije biti naše uzdanice.

Ovo poglavlje o prognanicima izbjeglicama završavamo mislima dr. Slobodana Langa skupljenih u knjizi Izazov dobra povodom 50. godišnjice Deklaracije o ljudskim pravima i Deklaracije o sprječavanju genocida. *Ogromno humanitarno iskustvo stvoreno je tijekom ratnih sukoba na području bivše Jugoslavije i od velikog je značaja za unaprjeđivanje humanitarnog rada u cijelom svijetu, ali postoji opasnost da ne bude*

iskorišteno. Naš je temeljni cilj izboriti se za legitimnost dobra u pristupu, u znanosti i u djelovanju. Tražimo pravo razvoja tehnologije dobra. Ljudi izloženi stradanju i progonu imaju ogromnu moć i spremnost da čine dobro i to im treba omogućiti. Nakon svih ratova, ne smije se prikupljati samo iskustva o ratovanju, zločinu i kršenju ljudskih prava, nego prikupljati i humanitarno, mirotvorno i svako iskustvo dobra.

Zato ističe sljedeće humanitarne prijedloge:

- definicija zdravlja
- unošenje pojmova genocid i holokaust u *Indeks Medicus*
- sprječavanje mržnje
- pravo na dom
- pravo civila na sudjelovanje tijekom obrane i obnove
- pravo na oslobađanje zarobljenih o pronalaženje nestalih
- globalna bolnica
- zaštita logora za zarobljene vojnike
- zaštita logora za izbjeglice
- zbrinjavanje napuštenih
- pružena ruka
- forum Crvenog križa.

Dr. Lang rođen 1945. U Zagrebu za vrijeme rata u Hrvatskoj bio je savjetnika Predsjednika RH za humanitarna. Posjeduje

**Dr. Slobodan Lang savjetnik
predsjednika RH Franje Tuđmana
za humanitarna pitanja**

**Zrinka Bilandžija i Ljubica
Medved stalne djelatnice CK
Slatina s ravnateljem ŽD CK VPŽ
Ivanom Bušićem**

ogromno osobno iskustvo u kriznim uvjetima, a neka od najznačajnijih su:

- borba protiv AIDS-a
- osnivanje pokreta Zdravih gradova u Hrvatskoj 1987.
- traženje rješenja za albanske rudare na Kosovu tijekom njihovog štrajka glađu u rudarskim oknima pod zemljom 1989.
- organiziranje velikih protesta protiv antisemitizma u Zagrebu 1991.
- organizacija konvoja za Dubrovnik *Libertas* u jesen 1991.
- prihvaćanje izbjeglih Bošnjaka i Hrvata iz istočne Bosne i Bosanske Posavine 1992.
- pomoć i zaštita Bošnjacima i Srbima u BiH 1992, 1993.
- Organiziranje humanit konvoja za pomoć Hrvatima i Bošnjacima u BiH (Bijeli put za Novu Bilu i Bosnu Srebrnu, Konvoji mira i ljubavi) 1993, 1994.
- Potpora Židovima u Zenici, Mostaru, Sarajevu i Tuzli 1992-95
- Briga o staračkom i napuštenom srpskom stanovništvu nakon vojno-redarstvene akcije „Oluja“ 1995
- Zbrinjavanje izbjeglih Bošnjaka iz Cazinske krajine u Kupljenskom i povratak u Veliku Kladušu, 1995, 1996.

Dr. Slobodan Lang i Ivan Matković – LASTA (kipar iz Bogdanovaca) autori su izložbe sakralnih predmeta i skulptura pod nazivom *RANJENI KRIST*. U galeriji POU 24. 6. 2003. otvorili su je dr. Lang i Dragica Šuvak, ravnateljica POU Slatina. Službeni nositelj ove izložbe koja je ostala postavljena do 11. srpnja bio je Demokratski centar iz Zagreba na čelu s Marijom Slišković.

Donatori humanitarne pomoći

U ovom prilogu dotičemo samo privatnih inozemnim donatora (udruga) koji su slali donacije u Hrvatsku, odnosno u Slatinu. Bilo je puno takvih udruga koje su odabrali pojedini kraj zahvaćen ratom iz raznih razloga. Hrvatska ima brojno i po mnogim zemljama svijeta raseljeno iseljeničtvo još od kraja 19. stoljeća, po obje Amerike, a od 1960-ih i po zemljama zapadne Europe. Zato se ne treba čuditi

da je svaka skupina iseljenika htjela pokazati svoju solidarnost i domoljublje, ali prvotno za kraj iz kojeg su potekli oni ili njihovi preci, ili u kojima im žive bliski rođaci. Hrvatske katoličke misije bile su najorganiziranija i najutjecajnija mjesta organiziranog prikupljanja i slanja pomoći za Hrvatsku i BiH. Sjetimo se samo što je sve (u)činio fra Marinko Vukman iz HKM Stuttgart. Krajem 1980-ih već je bilo i organiziranih ogranaka HDZ-a u inozemstvu, zavičajnih klubova, a 1991. i drugih žurno registriranih iseljeničkih udruga. Crkvene strukture u domovinu izravno su kontaktirale s Caritasima pojedinih župa ili biskupija u inozemstvu. Društva Crvenog križa gradova ili pokrajina u zemljama zapadne Europe, sigurno ne možemo svesti pod gornji (patriotski) nazivnik. Ipak su i oni prvi puta došli na nečiji nagovor ili preporuku, a kad su se sami uvjerali da su potrebe za pomoći puno veće nego što su pretpostavljali, nastavila su je slati dok su potrebe nisu smanjene ili nestale. Koliko su u tome bili samostalni ili koordinirali sa svojim središnjim nacionalnim društvima nije mi poznato. Isto je i sa ostalim inozemnim udrugama i asocijacijama kao Liječnici ili farmaceuti bez granica i dr.

Hrvatski Crveni križ je tijekom ratnih godina i poraća dobivao puno donacija na državnoj razini, upućenih od pojedinih država ili njihovih društava Crvenog križa i Crvenog polumjeseca (Austrija, Švedska, Danska, Japan, Finska, Libija, Belgija, SAD, Francuska i dr.) te velikih međunarodnih agencija i organizacija koje su imali svoje urede u Hrvatskoj i obilno pomagali stradalnike, kako kod nas, tako i na drugim sukobljenim stranama bivše države. To su u samom početku agresije na Hrvatsku (od jeseni 1991.) bili ICRC, zatim IFRC, UNHCR, UNICEF, ECTF, ECHO i drugi. Više o svima njima, doniranim količinama i vrsti pomoći može se pronaći u Izvješću o radu HCK 1993.-1996. U Hrvatskoj je u tom razdoblju bilo oko 750.000 prognanika, izbjeglica i drugih osoba u stanju socijalne ugroženosti, za koje je samo iz ovih izvora došlo oko 176.754,5 tona hrane. Ovi međunarodni i europski programi uključivali su i novčanu potporu za prihvat, skladištenje i raspodjelu što je uvelike olakšalo rad društva CK na terenu. Raspodjela hum. pomoći postala je

učinkovitija s donacijom UNHCR-a koji je 1993. poklonio 35 novih vozila. Tada je i CK Slatina dobio svoj prvi teretni kombi marke Toyota Lite Ace. Velike količine pomoći došle su 1992. Iz programa Austrijskog CK Nachbarn in Not koje su nama u Slavoniji distribuirane iz regionalnog skladišta u Osijeku. Pomoć u hrani Američkog CK 1993.-94. od 7.482 tone (nazvana Američki brod) išla je izravno u skladišta svakog društva CK na terenu. Sreća da smo mi u Slatini imali veliko skladište napuštene tvornice Bel-Ambalaže pa smo bez problema mogli uskladištiti naših 150 i više tona.

Donatori njemačkog govornog područja

Od 206 donacija iz inozemstva u razdoblju 1991.-2013., najviše pošiljki stiglo je iz Njemačke, zatim iz Francuske pa Velike Britanije. Njemački donatori u Slatini bili su najbrojniji. Evidentirali smo 80 humanitarnih pošiljki samo iz Njemačke kojima treba nadodati 8 iz Austrije. Većina njih su bili tegljači sa po 15-20 tona humanitarne pomoći. Kršćansko humanitarno društvo – Moj bližnji – podružnica Pušćine na čelu s ravnateljem Bratoljubom Horvatom od 1991. do 1995. Uputila nam je 20 manjih pošiljki. Njih su u teretnim kombijima dovozili njihova protestantska subraća iz Njemačke: Johannes i Andrea Henk, Antonio, Jutta i dr., pa možemo slobodno reći da su i ove donacije iz Njemačke.

Razna društva Crvenog križa njemačkih gradova i zemalja uputila su nam 16 donacija sve u razdoblju od 1991. do 1996. Najviše, 6 donacija dovezao je Bavarski Crveni križ (BayerischRotKreuz) sa voditeljicom Friedrun Krems za koju je u Slatini bio zadužen naš mladi volonter Robert Brezovčan koji je živio u Austriji. Mladeški CK (Jugend Rotes Kreuz) iz Minhena poslao je dvije pošiljke, a Crveni križevi 6 njemačkih gradova ukupno 8 pošiljki. Izdvajamo DRK Kreisverband Gammertingen sa 3 pošiljke i DRK Hannover koji nam uz humanitarnu pomoć 21. 1. 1995. dovezao i očuvan policijski kombi sa 9 sjedala Daimler Benz, 1973. godišta. U pratnji ove pošiljke bio je voditelj Ralf Hiller.

Ostale 64 donacije uputile su uglavnom

u razdoblju 1991.-1996:

- Razne (18) njemačke udruge – 19 donacija
- Hrvatska zavičajna društva (99 u Njemačkoj – 10 donacija
- Caritati njemačkih gradova (5) – 6 donacija
- Hrvatske katoličke misije (5) – 5 donacija
- Ogranci HDZ-a u Njemačkoj (2) – 2 donacije
- Malteški vitezovi, Paderborn – 1 donacija
- Humanitare Hilfe für Flüchtlinge in Kroatien, Delbruck -11 donacija (1991.-97.)
- Kroatien Hilfe Hochtaunus, Bad Homburg - 10 donacija (1995.-98.)

Za stradalnike su sve donacije iste važnosti jer su došle pravovremeno u vrijeme nevolje i velikih potreba. Ipak ističemo donaciju HDZ iz grada Traunreuta jer nam je s njome došlo i prvo vozilo na 4 kotača u vlasništvu CK Slatina koje nam je bilo nasušno potrebno. Radovan Sarajlija poklonio je svoj Ford Transit D, 1978. godišta dug 6 m, a dovezli su ga Vlatka Schon, Stjepan Hlebinac i Željko Razumović. Zadnjim dvama donatorima posveti ćemo malo više prostora.

Katja SCHULZ, rođena Sić iz sela Noskovci kao mlada djevojka sa sestrom blizankom Janom otišla je u Njemačku tražeći posao i skrasila se u gradiću Delbrück pokraj Paderborna. Zov zavičaja aktivirao se početkom agresije na Hrvatsku. Sa suprugom Reinhardom osniva udruhu Humanitare Hilfe für Flüchtlinge in Kroatien e.V. te marljivo skuplja pomoć od Nijemaca i Hrvata u svome kraju. Prva pošiljka iz Delbrücka stigla je u Slatinu pred Božić 1991. I tako svake godine zaključno sa 1998. predsjednica udruge Katja Schulz ne zaboravlja svoj podravski kraj. Za pohvaliti je Katjin trud jer iza sebe nije imala podršku na stranke, ni crkve, ni zavičajnih klubova. Zahvalnica grada Slatine iz 2002. i Plaketa HCK sa skupnom zahvalnicom 2008. sigurno ne mogu biti dovoljna hvala za sve učinjeno. Mi obični ljudi ne možemo više nego reći - Puno hvala Katja.

Olga STOSS, rođena Uršić, pok. Marije i Stjepana, 27. 12. 1924., Hrvatica, živi preko 40 godina u Bad Homburgu. Osoba koja

Katja Schulz predsjednica Humanitare Hilfe für Flüchtlinge in Kroatien e.V. iz Delbrücka

Olga Stoss predsjednica udruge Kroatienhilfe Hochtaunus e.V. iz Bad Homburga

Predsjednik, vozač, fizički radnik u M.A.P.-u - puno uloga u osobi dr. Pierra Chollat-Namyja.

se u dobi kada su njeni vršnjaci u zapečku, tako zdušno na svojoj fronti humanitarnog radnika i donatora bori za Hrvatsku zaslužila je svaku hvalu i priznanje. Iskazuje neopisivo iznenađenje da se netko u Hrvatskoj založio da dobije najviše državno priznanje za humanitarni rad: Red Danice hrvatske s likom Ane Katarine Zrinske. Na zahtjev CK Slatina službeno joj je dodijeljeno 1997. od predsjednika Tuđmana. U Hrvatsku je na sve strane od Dubrovnika od Vukovara preko svoje udruge Kroatienhilfe Hochtaunus e.V. prikupila i poslala više 100-ina tegljača pomoći koje je skupila sa svojim suradnicima. Osigurala je i kumstvo njemačkih kumova za 120 djece poginulih hrvatskih bojovnika. Započela je kao i svih hrvatski dobrotvori godine 1991. i do datuma pisanja dopisa svoje je aktivnosti održala i proširila na svim područjima: humanitarnom, političkom i kulturnom. Sve je to kako smatra normalna reakcija za strahote, što ih je moja draga Domovina prepatila. I danas je humanitarno djelatna na području Dubrovnika.

Od austrijskih 8 donacija 6 su donirali društva Crvenog križa Beča, Linza i Graza, i po jednu Bundesgymnasium iz Eisenstadta (Gradišće) i drugu od župe Zell am Moss.

Francuski donatori humanitarne pomoći

Prvi francuski donatorisahumanitarnom pomoći pojavili su se Slatini u ožujku

Francuski humanitarci iz Belforta, prijatelji Nelice Šiser, 1993. u Slatini

Privatne inozemne donacije po zemljama porijekla		
Rb.	Država	Broj
1.	Njemačka	80
2.	Francuska	60
3.	Velika Britanija	27
4.	Švicarska	11
5.	Austrija	8
6.	Bih	5
7.	Sad	5
8.	Belgija	3
9.	Italija	2
10.	Japan	2
11.	Češka	1
12.	Slovenija	1
13.	Švedska	1
Ukupno:		206

1992. To su bili Đuro Hosi i Ante Trumbić, rođaci voditeljice Lanca solidarnosti soc. radnice Nelice Šiser, predstavnici Ogranka HDZ-a iz grada Belforta. Zatim se pojavili Fraternelle Catalogne-Croatie i Medicine aide et Presence iz gradića Toulouges i Elne blizu regionalnog središta Perpignana. Njima smo posvetili prostor u poglavlju Partneri CK Slatina jer su ustrajali biti naši donatori i prijatelji sve do danas.

Francuski donatori poslali su ukupno 60 donacija koje je zaprimio Crveni križ Slatina od 1991. do 2013. godine. Od toga je 53 iz južne Francuske od naših već spomenutih prijatelja. Tome smo pripisali još nekoliko donacija iz evidencije Lanca solidarnosti od studenog 1991. do listopada 1993. Te su donacije bile više usmjerene Domu zdravlja u Slatini. Najviše donacija poslao Mauricij Frka-Petešić čelnik Conseil representatif des institutions et de la communaute Croates de France -C.R.I.C.C.F. (Predstavničkog vijeća hrvatskih ustanova i zajednica u Francuskoj) sa sjedištem u Parizu. Donacije su poslali još i dva Lions Cluba te ogranak HDZ iz Belforta (Đuro Hosi i Ante Trumbić).

Zahvalni smo našim donatorima i prijateljima što tako dugo ustrajavaju u pomaganju potrebitih na slatinskom području, iako su ratne nevolje davno

prošle. No oni su svjesni, kao i mi, da su one ekonomskog podrijetla puno žilavije i dugotrajnije.

U francusko govorno područje možemo svrstati udrugu Luteranski svjetski savez sa sjedištem u Ženevi u Švicarskoj čiji je ured u ratno dobi 1990-ih bio u Osijeku. Oni su nam od 1993.-97. donirali 10 pošiljki pomoći uglavnom potrebne stvari za doseljenike s Kosova u općini Voćin, a i sufinancirali su gradnju osnovne škole u Čeralijama. Zahvaljujemo voditeljici ureda Hermini Nikolaisen i njenom asistentu i prevoditelju Marinku Pešići Belgijiska humanitarna organizacija Causes Communes iz Bruxellesa – koja je u regiji sjeverna Hrvatska imala voditelja Yoerika Maesa darovala je 3 donacije 1993.-94. godine.

Engleski i američki donatori

Glavni engleski i američki donatori obrađeni su u poglavlju Partneri CK Slatina jer su nam i Living Life iz Eastbournea i američka organizacija Academy for Educational Development (AED) bili partneri u određenim projektima. Prvi za izgradnju Doma za mlade osobe s teškim mentalnim i tjelesnim oštećenjima, a drugi oko razvoja civilnog društva u Slatini i prve donacije sredstava za zgradu Centra NVO-a u Slatini. Najviše donacija stiglo iz Velike Britanije 27 i 5 iz SAD-a. Prednjači udruga Mustard seed Relief missions Ltd. koja je od 1998. do 2006. poslala 17 donacija, a iza nje je udruga Living life također iz Eastbournea sa 9 donacija od 2006. do 2013. godine.

Na preporuku Marije Maračić, predsjednice Udruge roditelja poginulih hrvatskih branitelja Domovinskog rata Slatina-Orahovica stupili smo početkom 1997. u kontakt s Marjom Orlić, tajnicom Općinskog društva CK Punat na Krku. Gđa Orlić spojila nas je s udrugom Mustard seed relief Missions Inc. iz engleskog grada Eastbournea. Prva njihova pošiljka božićnih paketića za djecu imenom Love in box stigla je u prosincu 1998. Voditelji te udruge bili su uz Micka Trotta, John, Owen i Nigel. Paketi ljubavi engleskih učenika u kutijama cipela sadržavali su malo slatkiša, higijenskog i školskog pribora, poneku zimsku kapu, šal i rukavice i obaveznu božićnu čestitku.

Slatinski učenici i predškolci dobivali su ih svakog prosinca do 2006., a ponekad

Inozemni donatori					
Rb.	Donatori	Broj	Zemlja	Period	Suma
1.	Austrijski Ck - Beč, Linz, Graz	6	Aus.	91.-96.	
2.	Austrijske ustanove	2	Aus.	91.-93.	8
3.	Causes Communes, Bruxelles	3	Bel.	94.-95.	3
4.	Logistički centar Lukavac	2	Bih.	91.-93.	
5.	Musliman vjerske udruge	3	Bih.	91.-93.	5
6.	Češki CK	1	Češ.	91.-93.	1
7.	Fraternite Catalogne Croatie	30	Fra.	92.-13.	
8.	C.R.I.C.C.F., Pariz	3	Fra.	93.-93.	
9.	Francuske udruge	4	Fra.	92.-02.	
10.	Multi Ani, Prades	3	Fra.	91.-93.	
11.	Medicine Aide et Presence	20	Fra.	92.-12.	60
12.	Recobot, Zagreb	1	Ita.	2007.	
13.	Casa Amica, Monselice	1	Ita.	1997.	2
14.	JEN Ngos, Japan	2	Jap.	94.-95.	2
15.	BRK Munchen	6	Njem.	94.-96.	
16.	DRK njemačkih gradova (4)	4	Njem.	91.-95.	
17.	DRK Gammertingen	3	Njem.	95.-96.	
18.	DRK Hannover	1	Njem.	94.-95.	
19.	Jugend RK Minhen	2	Njem.	94.-94.	16
20.	Caritasi njemačkih gradova (5)	6	Njem.	91.-95. 06.	
21.	HDZ - ogranci u Njemačkoj (2)	2	Njem.	91.-93.	
22.	Hrvatske katoličke misije (5)	5	Njem.	91.-93.	
23.	Hrvatska zavičajna društva (9)	10	Njem.	91.-01.	
24.	Humanitare Hilfe, Delbruck	11	Njem.	91.-97.	
25.	Kroatien Hilfe Hochtaunus, Bad Homburg	10	Njem.	95.-98.	
26.	Malteški vitezovi - Paderbon	1	Njem.	1991.	
27.	Njemačke udruge (18)	19	Njem.	91.-95.	64
28.	CK Kamnik	1	Slo.	91.-93.	1
29.	Luteranski svjetski savez, Geneve	10	Švi.	93.-97.	
30.	RKT Župa, Švicarska	1	Švi.	2007.	11
31.	Švedski CK	1	Šve.	1993.	1
32.	Udruga Weles	1	UK	1996.	
33.	Living Life, Eastbourne	9	UK	06.-13.	
34.	Mustard Seed, Eastbourne	17	UK	98.-06.	27
35.	AED ured, Zagreb	1	USA	2004.	
36.	North American Croatian Relief, Kansas C.	4	USA	97.-99.	5
Ukupno:		206		Ukupno:	206

Boris Stančić dopredsjednik North American Croatian Relief, Kansas City

i za Uskrs. Što je preteklo slatinskom području, slali smo drugim CK u Vukovar, Topusko i dr. Tako je 2002. podijeljeno rekordnih 4.500 paketića. Englezi bi bili smješteni u Vatrogasnom domu u Slatini, i prigodom javnih podjela na slatinskoj tržnici organizirali pravi happening uz svirku i pjesmu. Na zagrebački Velesajam znalo je tih godina dolaziti i do 10 tegljača iz Engleske punih božićnih paketića koji su naravno distribuirani i u druge dijelove Hrvatske i BiH. Velika pomoć Englezima bio je prevoditelj, ali i papirolog tih donacija Tomislav Tom Materni iz Zagreba.

Treći, ne manje značajni prijatelji i donatori su naši hrvatski iseljenici iz SAD-a i Kanade. Zahvaljujući Ljubici Medvedović iz Slatine njen rođak Boris Staničić, drugi potpredsjednik i koordinator za slanje pomoći (shipment coordinator) u kanadsko-američkoj udruzi North American Croatian Relief, Inc. stupio je 1997. u kontakt sa CK Slatina. Ova udruga ima sjedište u Kansas Cityju u župi sv. Ivana Krstitelja, predsjednik i duhovni voditelj bio joj je svećenik Frank M. Horvath. Pokazali su veliku spremnost i poslali 4 velike kontejnerske pošiljke higijenskih i prehrambenih potrepština koje su došle u pravo vrijeme (1997.-1999.) kada su se službene donacije počele gasiti, a u slatinskom kraju je i dalje ostalo par tisuća prognanika i izbjeglica sa velikim potrebama. Osim sakupljene pomoći plaćali su i za manipulaciju brodskih kontejnera od Luke Rijeka do Slatine. Izuzetno nam je u tome pomogla ljubazna službenica Dubravka iz agencije Jadran-agent. Velika hvala

hrvatskim iseljenicima i njihovim američkim prijateljima s druge strane oceana.

Simpatična starija gospoda iz Walesa svojim kombijem su 1996. došli do Slatine i donirali 500-600 kg odjeće i higijene. U englesko govorno područje možemo staviti jednu donaciju Švedskog CK i dvije donacije japanske organizacije JEN Ngo-s iz 1994. i 1995. Njihove voditeljice bile su Yoko Asakawa i Akemi Honjo. Ova udruga sa sjedištem u Osijeku, 1995. platila je 3 kazališne predstave na otvorenom za oko 300 djece prognanika i izbjeglica u mjestima Mikleuš, Voćin i Čeralije. Predstavu Crvenkapica i vuk izvelo je Dječje kazalište iz Osijeka. Udruga AED iz svoga ureda u središtu Zagreb donirala je 2004. za CK Slatina donaciju uredskog namještaja i prvo kvalitetno računalo.

Talijanski donatori

Crveni križ Slatina tijekom Domovinskog rata i poraća imao je malo kontakata s talijanskim donatorima. Ipak su Talijani dovozili puno humanitarne pomoći na šire slatinsko područje. Jedan od njihovih suradnika bio je vlč. Mato Tokić, župnik iz župe Cer sa statusom izbjeglice poslije pada Bosanske Posavine. Tada su on i 30-tero njegovih bližih rođaka iz okolice Dervente došli u Slatinu, jer je tu živjela njegova rođaka časna sestra Kerubina Jela Tokić. Ljubaznošću tadašnjeg župnika župe sv. Josipa vlč. Franje Udovičića svi su oni više od dva mjeseca bili na brizi župnika u župnom dvoru. Više od 10 muškaraca su u tom razdoblju i spavali po svim sobama župnog dvora, dok su žene spavale po drugim kućama.

Župnik Mato Tokić počeo je još 1992. kontaktirati s talijanskim župama, tražeći pomoć za djecu bez roditelja (88) iz BiH smještenu u Domu za ratnu siročad Kardinal Stepinac u Skradu. Dom su vodile časne sestre Kćeri Božje ljubavi među kojima je bila i njegova rođena sestra Dragojla. Njegovi donatori iz udruge Casa Amica iz mjesta Monselice blizu Padove, htjeli su po zatvaranju Doma u Skradu 1996. osigurati drugi smještaj toj djeci. U suradnji s župnikom Tokićem kupili su 10-tak jeftinijih kuća u Slatini i okolici, te za njih dovezli iz Italije ili kupili u Hrvatskoj sve što je

potrebno obnoviti. Do 2000. nekoliko puta godišnje u Slatini su dolazili predsjednik Casa Amica svećenik don Hiacinto i njegovi suradnici koje je smještavao parok Mato kod sebe i svoje rodbine. U tjednu kad završavam ovaj tekst umro je naš dobri parok Mato koji je bio neumorni graditelj Božjeg kraljevstva ovdje na zemlji.

Talijanski su donatori ubrzo po dolasku Hrvata iz župe Letnica na Kosovu počeli posjećivati ove višečlane obitelji smještene u devastirane male kućice u selima Čeralije, Bokane i mjestu Voćin. Ustrojili su institut kumstva i svaki mjesec kum iz Italije slao je dogovorenu svotu novca (neki i 10 godina) svome kumčetu na voćinskom području. Takvih kumstava bilo je više od stotinu. U ljeto 1995. organizirali su i ljetovanje za jedan autobus voćinske djece u talijanskim Alpama, pokrajini Sondrio, u mjestu Campodolcino. Caritas iz Parme dovezio je više godina obilnu humanitarnu pomoć koju je primao voćinski župnik vlč. Nikola Sanjković i dijelio potrebitima.

U evidenciji CK Slatina ima svega 2 talijanske donacije, jedna je iz 1997. od udruge Casa Amica iz Monselicea, a druga iz 2007. od udruge volontera Recobot koja od 2001. ima svoju ured u Zagrebu. Udrugu i zakladu u RH od početka vodi časna sestra Antonietta. Od njih smo nekoliko puta dovezli uglavnom nekoliko stotina kg slatkiša za djecu.

Donatori iz Hrvatske

Broj donacija iz Hrvatske za razdoblje o 1991. do 2013. manji je nego privatnih donacija iz inozemstva za 20 donacija. Svaka i najmanja donacija hrvatskih poduzeća, civilnih i vjerskih udruga je zabilježena. Svake godine je održavana i akcija prikupljanja prehrambenih namirnica u akciji Solidarnost na djelu i građani slatinskog područja koji nisu bili protjerani sa svojih ognjišta su bili darežljivi. U ovih 186 donacija uvrštene su i donacije grada Slatine putem pomoći distribuirane kroz Socijalno vijeće. Kršćanku humanitarnu udrugu Moj bližnji možemo svrstati i pod hrvatske donatore jer su donacije imale papire iz Pušćina, ali i njemačke jer su to bili mali kombiji puni, moglo bi se reći, obiteljskih i prijateljskih

Službene međunarodne donacije				
Rb.	Donator	Broj	Zemlja	Period
1.	Američki brod	5	USA	97.-99., 04.
2.	ECHO	44	EU	91.-99.
3.	ECTF	67	EU	91.-96.
4.	ICRC	11	World	91.-95., 99.
5.	IFRC	99	World	91.-97.
6.	UNHCR	56	World	91.-06.
Ukupno:		282		

donacija.

Osim župnika Nikole Sanjkovića u Voćinu koji je imao preko 1.400 korisnika (domicilni povratnici Hrvati i useljenici s Kosova) drugi župnici iz župa na slatinskoj općini prepustili su prihvata i distribuciju humanitarne pomoći Crvenom križu Slatina. Naš Slatinčan Vlade Ercegovac u to je vrijeme radio u Caritasu BKJ na distribuciji sjemena krumpira i povrća. Župnici Franjo Udovičić iz Slatine, Valentin Halić iz Čađavice, Stjepan Hlevnjak iz Sladojevaca, Alojzije Stanek iz Nove Bukovice i Vladimir Škrinjarić iz Sopja dali su punomoć našem djelatniku da ode u Zagreb i doveze tu pomoć za potrebite na slatinskom području. U jesen 1991. i zimu 1992. Slatina je još

*European Community Task Force
najveći donator hrane u Hrvatskoj
za vrijeme Domovinskog rata*

Službene donacije iz Hrvatske			
Rb.	Donator	Broj	Period
1.	HCK Zagreb	47	94.-13.
2.	Vlada RH	40	91.-05.
Ukupno:		87	

Privatne donacije iz Hrvatske			
Rb.	Donator	Broj	Period
1.	ADRA - Slatina	1	91.-93.
2.	Caritasi BK i RKT župa	16	91.-95.
3.	Grad Slatina	3	00.-04.
4.	Građani solidarnost	37	91.-13.
5.	Moj bližnji - Pušćine	20	91.-95.
6.	Poduzeća	68	91.-13.
7.	Udruge, ustanove	41	91.-13.
Ukupno:		186	

Američki donatori AED i USAID donirali su prva sredstva za izgradnju Centra NVO-a

imala sredstava za platiti gorivo za GAJ-ev furgon i pošalje ga po pomoć naših iseljenika u Njemačku ili Austriju. Za manje pošiljke pomoći (Podravke iz Koprivnice, Koestlin iz Bjelovara i dr.) svoje kamione su rado davala i druga slatinska poduzeća: Klasje, Univerzal, Slavonka i AŠ Eminent. Skladišta su u početku bila dislocirana u selima prema Dravi, Sopje, Vraneševci, Čađavica, a kad je opasnost krajem 1991. Prestala sva humanitarna pomoć Crvenog križa skladištena je u Bel-Ambalažu. Iz tablice je vidljivo da smo za 4 godine 1992.-1994. Primili čak 372 donacije, 93 godišnje u prosjeku. U godini 1993. bilo je 107 istovara humanitarne pomoći, moglo bi se reći dvaput tjedno. Sve je to progutala velika muka stradalnika rata smještenih na slatinskom području.

Donacija velikih međunarodnih i europskih i organizacija i agencija bilo je

282 i to su bile najobilnije donacije glede sadržaja, samo konkretne prehrambene namirnice: brašno, šećer, ulje, konzerve govedine, riža i dr. Druge njihove donacije sadržavale su puno higijenskih potrepština, pribora za školu, dječje obuće i dr. Teško je danas razlučiti koje su bile donacije HCK-a, a koje IFRC-a, odnosno pojedinih nacionalnih društva CK, jer su otpremnice pisane u HCK. Ipak pod domaće službene donatore stavljeno je 47 donacija od HCK i 40 od Vladinog ureda za prognanike i izbjeglice.

Ukupan broj donacija koje je primio CK Slatina 1991. - 2013.

Godina	Vlada RH	ICRC	Domaće	Inozemne	IFRC	UNHCR	ECHO	ECTF	Američki brod	HCK	Suma
1991.	2	3	19	9	0	0	0	0	0	0	33
1992.	4	6	30	24	13	11	2	0	0	0	90
1993.	7	0	26	32	26	5	4	7	0	0	107
1994.	0	0	11	20	32	2	0	20	0	0	90
1995.	3	1	11	27	13	0	1	25	0	4	85
1996.	10	0	9	15	10	3	5	15	0	0	67
1997.	1	0	4	5	5	3	15	0	1	0	33
1998.	0	0	2	5	0	8	10	0	1	1	27
1999.	0	1	5	8	0	6	7	0	2	0	27
2000.	0	0	5	6	0	2	0	0	0	0	13
2001.	7	0	3	6	0	4	0	0	0	1	21
2002.	4	0	1	4	0	2	0	0	0	0	11
2003.	0	0	2	5	0	5	0	0	0	0	12
2004.	1	0	9	5	0	2	0	0	1	0	17
2005.	1	0	4	3	0	2	0	0	0	1	11
2006.	0	0	5	6	0	1	0	0	0	3	15
2007.	0	0	4	5	0		0	0	0	7	16
2008.	0	0	5	5	0	0	0	0	0	5	15
2009.	0	0	5	5	0	0	0	0	0	6	16
2010.	0	0	5	3	0	0	0	0	0	7	15
2011.	0	0	6	3	0	0	0	0	0	3	12
2012.	0	0	8	2	0	0	0	0	0	5	15
2013.	0	0	7	3	0	0	0	0	0	4	14
Suma	40	11	186	206	99	56	44	67	5	47	761

Solidarnost na djelu od 1991.

U jesen 1991. Već ulazimo u ratno razdoblje i akcija Solidarnost na djelu (SND) nije mogla biti održana na cijelom području bivše općine P. Slatina, jer je 1/3 južnog brdskog dijela bila okupirana od pobunjenih srpskih formacija. Od sredine kolovoza do 13. prosinca te godine središte pobune bilo je u mjestu Voćin. Ipak te je jeseni prikupljena znatna količina prehrambenih proizvoda, uglavnom u 10-tak podravskih sela. U Slatini akcija nije održana jer je sredinom listopada zasipana minobacačkim projektilima sa neprijateljskim položaja udaljenih 7-8 km zračne linije. Prikupljenih 12 tona hrane poslano je kao pomoć prognanicima u Osijek i Vinkovce. Kasnije, iste jeseni sprovedene su dodatne akcije prikupljanja pomoći za Saborsko u Lici i Starigrad-Paklenicu. Njih su organizirali ljudi porijeklom iz tih krajeva Đuro Matovina i Branko Jurlina. Te jeseni predano je nekoliko tona prikupljene odjeće slatinskom HDZ-u kao pomoć Hrvatima na Kosovu, koji su već od ožujka 1992. počeli dolaziti na voćinsko područje.

Slatinsko područje je tijekom Domovinskog rata i poraća obilovalo donacijama humanitarne pomoći od velikih stranih (ICRC, IFRC, UNHCR, EC, EU) organizacija, te domaćih i inozemnih humanit. udruga, 100 i više puta većima od onih u akcijama SND. Radi toga su ljudi navikli da Crveni križ daje pomoć, a ne da je traži od građana. S velikim količinama hrane redovito smo pokrivali sve školske kuhinje i kuhinje u 2 dječja vrtića (Slatini i Voćinu) do 1998. Čak smo nekoliko godina prehrambene i higijenske artikule davali i u Đački dom u Virovitici kao kompenzaciju za troškove boravka u domu 30- tak siromašnih učenika iz voćinskog kraja. Oni su pohađali srednju školu u Virovitici, jer su mogli biti smješteni u Đačkom domu, budući da im roditelji nisu mogli plaćati mjesečnu kartu za autobus do Slatine.

Zadnjih 5-6 godina u akcijama Solidarnost na djelu prikupile znatno manje količine hrane (500 – 1.000 kg), koje se podijele na 15-20 socijalno ugroženih obitelji. Rabljene odjeće ima dovoljno i ona se redovito dijeli svake srijede, u priručnom skladištu CK u dvorištu Centra NVO-a, za sve koji je trebaju. Zbog loše privredne

situacije slatinskog kraja, posljednjih nekoliko godina, pomalo se ustručavamo ići po kućama i tražiti pomoć od građana, jer je i većina od njih u nezavidnoj situaciji. Tijekom godine Crveni križ je svakodnevno otvoren za donacije rabljene odjeće koju građani sami dovoze. Za rabljeni namještaj (20-tak komada godišnje) nas pozivaju na telefon 033 551-230, pa dolazimo po njega i odvozimo ga potrebitima. Tijekom 2000-ih prikupili smo veće količine starog papira (50-tak tona). Veći dio smo predali smo besplatno poduzeću Unija-papir koje je imalo svoj pogon u Slatini. Za manji dio predanog papira isto poduzeće platilo je udruzi Recobot (s kojom su sklopili ugovor) sredstva za razminiranje minski sumnjivih područja u RH. U akciji SND svake se godine prikupi između 19-20.000 kn. Jedno vrijeme smo obaveznih 10% uplaćivali financijski slabostojecim društvima Crvenog križa u RH, a ostatak koristili za troškove ljetovanja siromašne djece na moru.

Moramo pohvaliti dugogodišnje organizatore ove akcije po osnovnim i srednjim školama slatinskog kraja. U matičnim školama to su: Jasmina Krznarić, Ljiljana Peretin, Slavica Jančić, Anica Slunjski, Marija Majer, Marko Kragujević, Mirjana Drenski, Ljubica Pofuk, Mirjana Valdec i ravnatelj škole gdje nemamo svoje jake povjerenike. U 16 područnih osnovnih škola organizatori akcije su nastavnice nižih razreda.

Ljudska solidarnost sa onima u nevolji i većoj potrebi nikada neće prestati. Iako bi kao Crveni križ Slatina bili puno sretniji da ljudima u potrebi (osobito mladima) možemo posredovati i osigurati zaposlenje, a ne da moraju očekivati humanitarnu pomoć iz bilo kojeg izvora. Solidarnost na djelu praktična je i vidljiva škola humanosti za mlade naraštaje, pa makar zbog toga valja nam nastaviti s ovom već 40 godina tradicionalnom akcijom.

Prostor za rad Crvenog križa Slatina od 1945.

Prvi poznati prostor Crvenog križa Slatina poslije 2. svjetskog rata bila su 2 ureda u podrumu općinske zgrade. CK Slatina seli se 1975. u jednu prostoriju u ulici V. Nazora

Vlač. Franjo Udovičić, slatinski župnik i voditelj župnog Caritasa (1976.-1999.)

5/1. Koju im je dodijelio Zavod za komunalno stambene poslove u Slatini. Tajnik SIZ-a za stambenu djelatnost i komunalne poslove šalje 1981. dopis CK Slatina da će dobiti otkaz ako se sami ne isele, jer im treba i taj prostor za njihovu djelatnost. SIZ za stambenu oblast i komunalne djelatnosti općine P. Slatina 30.3.1987. donosi Rješenje da CK kao stanar treba korisniku stana Općini PS plaćati mjesečnu najamninu u iznosu o 14.135 din od 1.4.1987. godine. Na taj način ipak su ostali u tome prostoru do 1990., kada se preseljavaju u 2 prostorije tadašnje zgrade DPO (današnjih Hrvatski dom).

Prostor u novom Vatrogasnom domu (1991. - 1992.)

Od 1. rujna 1991. Crveni križ Slatina pripaja se novoosnovanom Štabu za izbjeglice.

Predsjednik Kriznog štaba i Povjerenik Vlade RH Ante Šimara 10.2.1992. dodjeljuje na privremeno korištenje novoosnovanom koordinacijskom tijelu *Lanac solidarnosti* spomenuta 2 ureda. Njegova voditeljica je Nelica Šiser. U stvari to postaju uredi OO CK Slatina. U njima obavljamo obiman posao vezan za prognanike i izbjeglice, kao i redovite djelatnosti Crvenog križa (tečajevi PP, akcije DDK i dr.) Ostatak slobodnog prostora u

novom Vatrogasnom domu koristimo za skladište humanitarne pomoći, a potresom oštećenu i napuštenu zgradu OŠ LTB (bivšeg kotara) za distribuciju odjeće. U starom Vatrogasnom domu vršimo distribuciju prehrambenih i higijenskih artikala. U jesen 1992. počinje se vršiti pritisak da se CK Slatina iseli iz ureda u zgradi Vatrogasnog doma.

Prostor u zgradama Šumarije Slatina (od kraja 1992. do 2004.)

U jesen 1992. preseljavamo se u napuštenu zgradu Šumskog gospodarstva u ulici A. Kovačića 17 koju do sredine 2000-ih koristimo kao distribucijski centar za svu humanitarnu pomoć. Susretljivošću i razumijevanjem upravitelja JP Hrvatske šume – Šumarija Slatina gosp. Vladimira Gabrića (bivšeg utjecajnog društveno-političkog radnika) krajem 1992. besplatno smo dobili na korištenje dva ureda na 1. katu nove zgrade šumarije (oko 35 m²). Ta zgrada je nekih 40 m udaljena od distribucijskog mjesta pa naši korisnici (prognanici i izbjeglice) u velikom broju svaki dan dolaze u naše ureda i time remete rad službenika šumarije. Oni se pravom ljute jer su okupirani ne samo naši uredi, već i predvorje, radnički restoran, zahodi i druge prostorije šumarije. Ipak uz podršku gospodina Gabrića u tom prostoru ostajemo do ožujka 2004. kada konačno useljavamo u vlastiti prostor u Centru nevladinih organizacija u ulici B. Radić 13 a.

Prostor u zgradi Centra Nvladinih organizacija (NVO-a) od 2004.

Slatinski je Crveni križ cijelo vrijeme nakon 2. Sv. rata (gotovo 60 godina) *kuburio* s prostorom i uvijek bio podstanar ovisan o volji i potrebama političkih *stanodavaca*. Kakva je bila situacija s prostorom prvih 30 godina od 1914. nisam upoznat. Ideju da za potrebe Crvenog križa tražimo napuštenu i devastiranu zgradu biše Škole učenika u privredi (ŠUP-a), dao je 1995. Dragutin Šantoši, bivši sekretar omladine, a od 1991. novinar i voditelj dopisništva Večernjeg lista za VPŽ.

Prva ekipa volontera i zaposlenika CK Slatina pred Štabom za izbjeglice, jesen 1991.

Ravnatelj SŠ Marka Marulića iz Slatine, Jozo Medved podržao je našu inicijativu, te smo 15. 5. 1996 potpisali *Ugovor o najmu* za spomenutu zgradu. Tim ugovorom, kao i *Ugovorom o osnivanju prava građenja* od 23. 4. 1996., ovjerenih kod Javnog bilježnika u Slatini, SŠ MM Slatina kao najmodavac na rok od 15 godina daje na korištenje zgradu bivšeg ŠUP najmoprimcu GD CK Slatina. Riječ je o zgradi u ulici B. Radić 13a, *katastarske čestice* 3473/1 sa pripadajućim dvorištem veličine 3.175 m². Crveni križ Slatina dobio je pravo građenja (tj. renoviranja i dovođenje iste zgrade u funkciju).

Zgrada je 200 m udaljena od središta Slatine, prekoputa zgrade Policije, ali odvojena od prometne magistrale velikom stambenom zgradom s poslovnim prostorima. Zatekli smo zgradu koja ima oko 500 m² *korisnog prostora*, prilično devastiranu, kojoj krov curi na više mjesta, prozori su polupani, a žbuka na unutarnjim zidovima otpada. Veliko dvorište je zapušteno i blatnjavo, ljudi u njega bacaju sve vrste otpada, pa postoji i opasnost od zaraze. Za renoviranje zgrade i sanaciju cijelog prostora trebalo je uložiti puno financijskih sredstava koje CK Slatina tada nije imao. Računali smo na pomoć gradskih vlasti, kao i slatinskih poduzeća koja su tih godina još dobro poslovno i financijski stajala. Poslije se pokazalo da je potpisivanje ovih ugovora imalo dalekosežne posljedice, jer je u zgradi uspješno realiziran prvi Centar nevladinih organizacija u Hrvatskoj.

Temeljem njih Ured za prostorno uređenje, stambeno-komunalne poslove, graditeljstvo i zaštitu okoliša VPŽ – Ispostava Slatina izdao je *Lokacijsku dozvolu* 30. 9. 1999. i *Građevnu dozvolu* 31. 12. 1999., te su pribavljene sve ostale suglasnosti (elektro, plinska, vodovodna i dr.) Projektne kuće *Lavvuk d.o.o* i *Eskorta d.o.o.* iz Slatine izradile su kompletnu projektnu dokumentaciju s troškovnicima za rekonstrukciju i dogradnju toga objekta. CK kao podstanar JP Hrvatske šume od kraja 1992. poduzeo je navedene radnje da bi dugoročno riješili problem rezidencijalnog i radnog prostora. Od 1997. - 99. uložili smo 190.343 kn isključivo vlastitih financijskih sredstava u renoviranje spomenutog objekta (saniranje krovšta, izmjena vrata i prozora, skidanje žbuke, dogradnje 2 aneksa od 50 m² i pregradnih zidova). Ipak dovoljno

sredstava za dovršenje zgrade i stavljanje iste u funkciju nije bilo. Pomaci nabolje nastaju dolaskom mr. phar. Ksenije Plantak za gradonačelnicu Slatine. Nakon objavljenog natječaja AED-a (koji traže zajedničku suradnju lokalne samouprave i nevladinog sektora) gradonačelnica inicira potpisivanje Sporazuma o suradnji na projektu Dom Crvenog križa u Slatini. Sporazum 1.8.2002. potpisuju grad Slatina, GD CK Slatina i 8 slatinskih nevladinih udruga.

Početak travnja 2003. putem natječaja CK Slatina dobiva od AED-a 139.029 Kn bez PDV-a (oko 170.000 Kn) koje koristi za kupovinu građevinskog materijala, instalacije struje, vode, grijanja itd. Gradonačelnica Plantak uspijeva od Ministarstva rada i socijalne skrbi isposlovati oko 450.000 kn, te se cijele 2003. godine intenzivno radi na rekonstrukciji i dovršenju zgrade. Volonteri CK Slatina ulažu besplatno nekoliko stotina sati dobrovoljnog rada na bojanju stolarije i čišćenju zgrade. CK također ulaže 30 radijatora, 10 WC školjki, te sav namještaj i stolice za zgradu – sve dobiveno iz donacija. Računamo da su ukupna ulaganja CK Slatina novčana i kroz opremu oko 500.000 kn. Veliki doprinos završetku radova dao je aktivista CK Jozo Šantak sa svojim *elektro-obrtom Schaton* koji je ubrzano postavio sve elektroinstalacije i opremu. Radove na zgradi izvodila su slatinska poduzeća: *Kobak d.o.o* (građevinski radovi), *obrt Servis Tomy* (vodovodne i kanalizacijske instalacije), *Gomolava d.o.o* (postavljanje sanitarne opreme), i *Filipović d.o.o - Virovitica* (instalacije grijanja).

Otvaranju Centra NVO-a u Slatini 19. 3. 2004 nazočili su mnogi uglednici slatinskog

Ksenija Plantak, gradonačelnica Slatine (2000.-03.), zaslužna za izgradnju Centra NVO-a u Slatini.

Bojan Lalić iz OGI-ja i Patrick Moon, zamjenik veleposlanika SAD-a na otvaranju Centra NVO-a, 2004.

političkog, javnog i nevladinog sektora, te zaslužni uzvanici iz zemlje i inozemstva. predsjednik HCK dr. sci. Jadranko CRNIĆ i gosp. Patrick MOON zamjenik veleposlanika SAD u RH (kasnije veleposlanik SAD u BiH) skinuli su zastavu grada Slatine sa spomen ploče i time otvorili Centar.

Na spomen ploči postavljenoj na istočnoj strani zgrade za sjećanje je nadolazećim naraštajima napisano:

OVU SU ZGRADU OBNOVILI ZA
CENTAR NEVLADINIH UDRUGA SLATINA
GRAD SLATINA I GRADSKO DRUŠTVO CRVENOG KRIŽA
UZ NOVČANU POMOĆ
AED/USAID-a i VLADE REPUBLIKE HRVATSKE
NA DAN GRADA SLATINE
19. 3. 2004.

Od travnja 2004. CK Slatina je počeo raditi dvosmjenski od 7,00 do 20,00 h želeći biti na raspolaganju građanima Slatine što duže, što je jedinstvena humanitarna i socijalna praksa u RH. Danas 10 godina poslije također radimo dvosmjenski do 19,00 sati, osim petkom kada radimo do 15,00 h. Sami brinemo za čišćenje i održavanje prostora Centra NVO-a, sitnije popravke i ulaganja, bojanja zidova i dr. Zahvalni smo gradu Slatini što plaća režije za struju, vodu i kanalizaciju i grijanje.

Tijekom slijedećih godina na parceli zgrade, tj. u dvorištu Centra NVO-a postavljeno je montažno skladište od 40 m² koje služi za distribuciju humanitarne pomoći i spremište za strojeve i alat. Izgradili smo i otvoreni paviljon sa klupama i stolovima od oko 70 m² s naknadno betoniranim podištjem i krušnu peć. Dio dvorišta je asfaltiran za javno parkiralište sa 20- tak mjesta, a sam CK koristi asfaltirani dio iza zgrade od nekih 100 m² za parkiralište svojih vozila. Na travnatom djelu parcele nalazi se nogometno igralište (oko 250 m²) i igralište za malu djecu s 5-6 igrala. Sve je ovo dano na uporabu svim građanima Slatine, posebice kvartovskoj djeci koja to obilno koriste za igru.

Ispod su nabrojane udruge i klubovi koje ovaj prostor koriste prema potrebi za češće ili rjeđe sastanke, druženja, aktivnosti i drugo. Osim udruga GD CK Slatina i Udruge osoba s invaliditetom (UOSI) Slatina, ostale udruge nemaju stalan rezidencijalni prostor s uredima u ovoj zgradi. Većina udruga ima kopirani ključ od jednih od 6 vrata na zgradi, a ostali ga prigodom svojih potreba posuđuju (i vraćaju) Crvenom križu koji pravi raspored korištenja prostora prema najavljenim potrebama. Južni dio zgrade u nekih 80 m² prostora (6 manjih prostorija) od 2005. koristi Radio Slatina.

- UOSI Slatina - koja je uložila 100.000 kn iz jednog projekta za opremanje zgrade
- Udruga obitelji s 4 i više djece – PRO VITA 4+
- Klub djece s mentalnom retardacijom *Ljubičica*
- Udruga umirovljenika Slatina za svoje plesne zabave i skupštine
- Udruga dijabetičara Slatina
- Udruženje klubova liječenih alkoholičara (UKLA)
- Udruga djece oboljele i liječene od karcinoma *Naša nada*
- Udruga invalida rada Slatina
- Foto klub Slatina
- Lutkarsko kazalište *Slamalka*
- Udruga mladih *Krik*
- Udruga izviđača *Lisice*
- Udruga *Naša djeca*
- Adventistička crkva Slatina
- Vijeće srpske nacionalne manjine
- Stolnoteniski klub Slatine
- Kuglački klub Slatina
- Skijaški klub Slatina
- Kuglački klub Slatina
- Udruga liječenih od PTSP-a
- Udruga pčelara Slatina
- Radio klub Slatina
- Biračko mjesto za lokalne i parlamentarne izbore (od 2012.)
- Neformalne grupe i inicijative građana
- Medijacijski i pomiriteljski susreti razdvojenih članova obitelji.

U zgradi po potrebi znaju prenoćiti i pojedine grupe (5 -25 osoba) koje sudjeluju

u programima prigodom raznih događanja u Slatini (smotre folklor, festivala, sportskih natjecanja i dr.) Donatori Crvenog križa, kao i razni *prolaznici* (hodočasnici pješaci i biciklisti) također su gosti ovoga prostora na jednu noć ili dok im traje misija. Prostor prema dogovoru koriste i građani za manje proslave rođendana djece, krstítke, vjerske proslave, karmine, pa čak i manja vjenčanja.

Centar NVO-a ove 2014. godine u prigodi 100-te godišnjice Crvenog križa Slatina, obilježava 10-tu godišnjicu od otvaranja u ožujku 2004. godine. Držimo da je svime nabrojanim ispunio svoju ulogu u zajednici zbog koje i postoji.

Grupe potpore u izgradnji zajednice (Cvijet za dan duže)

Svake godine u proljeće kada procvatu narcisi kreće akcija Cvijet za dan duže kojom građani Hrvatske kupujući narcise prilažu svoj novac za kupovinu dijagnostičkih aparata za otkrivanje raka dojke. U Slatini ovu akciju sa korist Lige za borbu protiv raka VPŽ provodi Crveni križ Slatina od 2002. godine. Dan prije akcije obavijeste se svi učenici OŠ da drugi dan donesu narcise. Za prodaju izabiremo petak jer je tada pijačni dan i najviše ljudi hoda središtem grada gdje se nalaze naša 3 ili više punktova koji su označeni plakatima. Za njima stoje učenici srednjih i 8. razreda osnovnih škola i nude cvjetove građanima. Akcije se također provode u drugim općinskim središtima Čađavica, Mikleuš, Nova Bukovica i dr. Zadnjih godina znalo se prikupiti i 5-6.000 kn na svim mjestima. Ukupno smo u 11 godina provođenja akcije prikupili 35.556 kn koje smo predali Ligi ... na čelu s vrijednim Jakobom dr. Čupenom, koji je prije nekoliko godina preminuo. Vrijednost ove akcije slatinskom području (kao i drugdje) je u tome što smo za nju pridobili velik broj sudionika: majke i bake koje beru cvijeće, puno učenika koji ga donose u škole, velik broj volontera (učenika, udruga žena i ostalih koji stoje za štandovima).

Pomoć drugim udrugama u njihovom socijalno-zdravstvenom radu

Većina slatinskih udruga nalazi se pod istim krovom u Centru nevladinih udruga u kojoj je rezidencijalno smješten i Crveni križ Slatina od 2014. godine. Prostor je gradski i

moгу ga koristiti svi uz najavu nama kako bi napravili raspored da ne bi bilo preklapanja termina. Svaka udruga odrađuje zadaće propisane njihovim statutima, a u posebnim prilikama traže pomoć Crvenog križa za prijevoz članova ili korisnika na neku drugu lokaciju ili potporu u osnovnim namirnicama kod većih okupljanja. Obilnije smo mogli pomagati dok je bilo više humanitarne pomoći. Na taj način bili smo prigodni partneri udruzi mladih KRIK dok su organizirali projekte u zajednici s volonterima iz drugih država (čak i Japana), jer su trebali postelje, pokrivače i posteljinu i nešto namirnica, udruzi Klub liječenih alkoholičara (KLA), Udruzi umirovljenika Slatina i dr.

Stalni smo partneri s udrugom Pro Vita 4+ od 2005. godine jer su nam zajednički korisnici: obitelji s puno djece i socijalno ugrožene obitelji, kojima se redovito svake srijede dijeli odjeća u našem priručnom skladištu u dvorištu Centra NVO-a. Za prehrambene i higijenske artikle kupljene sredstvima Slatinske banke svake godine pred Božić (12.000 kn) pozivamo obitelji s puno djece na temelju obostrane odluke. Proveli smo zajednički i nekoliko zajedničkih manjih projekata u lokalnim zajednicama u Voćinu, Bokanama, Bistrici i Slatini sa sredstvima zaklade Slagalice iz Osijeku dobivenih apliciranjem projekta na raspisane natječaje. Njihovi i naši djelatnici provodili su zajednički dva socijalna programa Pomoć u kući i Pomoć u lokalnoj zajednici dok smo mogli zapošljavati ljude preko Javnih radova

Akcija Cvijet za dan duže provodi se u Slatini od 2002.

Prezentacija PUSOOM-a za polaznike Škole u prirodi na papuku

HZZ-a u 100% iznosu. Posebno smo pomogli što smo bili nositelji organizacije akcije Volim život

Zaklade Ana Rukavina 18. 5. 2007. u paviljonu gradskog parka u Slatini. Na ovu akciju davanja uzoraka krvi od potencijalnih donatora za Registar koštane srži za oboljele od leukemije odazvalo se 302 građana Slatine. Akciju su provele patronažne sestre Doma zdravlja i ZZZJ Sveti Rok VPŽ, promidžbeni dio akcije financirao je grad Slatina, a medijski pokrovitelj Radio Slatina. U izvješću Zaklade iz 2007. Stoji da je akcija Želim život počela 08.11.2006. Tijekom akcije broj upisanih u Registar dobrovoljnih darivatelja koštane srži porastao je sa 150 na oko 20 000. Održano je preko 50 akcija uzimanja uzoraka krvi za tipizaciju u više od trideset gradova diljem hrvatske. Tijekom akcije skupljeno je više od 2. 700.000 kuna. U njihovoj zahvali nakon akcije napisano je:

Action in city: 18. 5. 2007.

We knew we would be expected in Slatina as we were returning from Donji Miholjac. We saw a lot of posters passing through the town. Although the morning was rainy, windy and cool, as the action started, the skies remained clear. We warmed up in the café before the action started. We collected 302 samples by 3 p.m. We thank Mr. Vlatko Jelenčić, head of the Red Cross, the mayor for coffee, support and assistance in action organisation, the nurses and students for volunteering. Also, we thank

all our dear donors. We wish a lot of luck in work to the Association of parents of malignant disease children patients that presented its work to Slatina inhabitants through our action.

We cordially thank our hosts and all our new donors!

Program upoznavanja s opasnošću od mina (PUSOOM)

Tijekom veoma kratkog razdoblja (kolovoz – prosinac 1991.) na širem slatinskom području postavljeno je bezbroj protivpješačkih, ali i protivtenkovskih mina na crtama bojišnica jedne i druge sukobljene strane. Za većinu postavljenih mina nije vođen zapisnik odnosno nacrt točne lokacije postavljanja, što je predstavljalo veliko problem pirotehničarima prilikom razminiranja terena koji je brdovit i nije prikladan za rad sa strojem. Prema podatcima Hrvatskog centra za razminiranje (HCR-a) na području VPŽ od mina i drugih eksplozivnih sredstava do 2000. poginulo je 20 osoba (vojnika i civila), 48 je teško, a 5 lakše ranjeno. Postoje 2 slučaja masovnog stradavanja od mina. Od eksplozije mine 29. 3. 1992. na Papuku stradalo je 7 šumarijskih radnika HŠ na a trojici su amputirane noge. Kod sela Huma 13. 9. 1999 traktor s prikolicom punom lovaca naišao je na protutenkovsku minu. Smrtno je stradalo 6 lovaca (4 iz Austrije), a četvero su bili teško ranjeni, među njima i Zorica Runje supruga voćinskog liječnika koja je bila prevoditeljica.

Hrvatski Crveni križ uz potporu ICRC-a uvrstio je 1999. i VPŽ u program upoznavanja s opasnošću od mina obučavanjem troje ljudi iz GD CK Slatina i nekoliko iz GD CK Virovitica na seminaru održanom u Bizovačkim Toplicama krajem 1999. Voditeljica ovog projekta od samog početka je djelatnica HCK Vijorka dr. Roseg, a za ICRC Marinka Rudela. Tijekom 1999. i 2000. Održano je 16 prezentacija za 362 učenika OŠ, posebno u dijelovima bližim minski sumnjivom području, 239 lovaca iz 7 lovačkih udruga, te 208 djelatnika HŽ-a u Koprivnici, Virovitici i Kloštru i Građevinskog instituta IGH u Zagrebu.

Kroz ostale godine prezentacije su vršene učenicima OŠ na Jankovcu prigodom provođenja Škole u prirodi na Papuku. Godina 2004. Bila je osobito aktivna po ovom pitanju.

U suradnji s Hrvatskom udrugom žrtava mina sponzorirane su dvije kazališne predstave NE,NE MI-NE koje je izvelo kazalište Daska iz Siska za više od 600 učenika OŠ u Slatini i Mikleušu. Zahvaljujući istoj udruzi 3 mladića sa slatinskog područja (čiji su očevi stradali od minsko-eksplozivnih sredstava) ljetovali su besplatno 2 tjedna u odmaralištu HUMZ-a u Rovinju. Tamo su sudjelovali na glazbenim radionicama grupe Zabranjeno pušenje iz Sarajeva. Donacijom IFRC-a podijeljene su majice s natpisom Budite svjesni mina za 220 učenika škola u Voćinu i Čeralijama koji žive blizu minskih sumnjivih površina. U jesen je organizirana akcija Kuhačom protiv mina u restoranu Duhan u kojoj je sudjelovala gradonačelnica Ksenija Plantak, Kićo Slabinac i drugi zabavljači. Prikupljao se novac za sigurno vađenje avio-bombe koja je ostala neeksplozivna i zakopana par metara u zemlji 150 m udaljena od SS.

Ostali projekti u zajednici

Akcija HCK Za vašu sigurnost u prometu provodila su u slatinskom CK pod nazivom AKO PIJEŠ NE VOZI od 2003. do 2006. godine, U njoj su 6 volontera CK Slatina dežurali od 21,30 do 3,30 h svakog petka i subote, te večer uoči blagdana od 20,00 do 2,00 h. Čekali su poziv vozača ili njihovog društva koji su konzumirali alkohol i nisu u stanju sami se odvesti svojim domovima. Pozivni broj bio je 098 296-296 samo za područje bivše općine P. Slatina. Poziv su mogli uputiti i ugostitelji, policija, Dom zdravlja i drugi. Sponzori su bili Croatia osiguranje – Slatina i HT mobile.

Dječje igralište u Bokanama

Republika Hrvatska ulazi u red minama najzagađenijim državama u svijetu. Prema podacima Hrvatskog centra za razminiranje (HCR) unutar RH krajem 2006.godine još uvijek je 12 županija suočeno s problemom nerazminiranih površina, koje pokrivaju ukupno 997 km², a po zapisnicima miniranja one kriju još 250 000 mina. Nerazminirane površine su najveća prijetnja povratku i opstanku povratnika na donedavno okupirano područje, ali i djece u rubnim područjima uz nekadašnju crtu razdvajanja.

Želeći sačuvati život i zdravlje povratnika, a posebno djece, Gradsko društvo Crvenog križa Slatina uključilo se u projekt Hrvatskog Crvenog križa (HCK) Upoznavanje s opasnošću od mina u minama okruženim mjestima, kojim se uz prateći edukacijski program najmlađima daruje oaza za sigurnu igru unatoč minskom okruženju.

Cilj projekta je spriječiti smrtnost i ozljeđivanje djece i pružiti im sigurno mjesto za igru. Predstavnik donatora (predsjednik HCK dr. Jadranko Crnić) zajedno s predstavnikom lokalne samouprave (voćinskim načelnikom Viktorom Andreićem) i županom Zvonimirom Šimićem, 6. prosinca 2006. presjekli su vrpce i predali djeci na uporabu ovo igralište, koje postaje estetski ukras mjesta, ali i mjesto druženja i starih i mladih. U selu živi oko 100 djece do 15 godina. Komplet sadržaja igrališta čini 14 igrala. Ukupna vrijednost projekta «Upoznavanje s opasnošću od mina» iznosi 50.000 kn. HCK i Mc Donald's Hrvatska d.o.o. darovali su 30.000 kn, a općina Voćin i mještani Bokana kroz volonterski rad darovali su 20.000 kn.

Pješački most za sretno i sigurno djetinjstvo kozičke djece

Više od 20 godina očekivani i planirani pješački most na nepreglednom zavoju prometne i opasne podravske magistrale ceste u Kozicama konačno je napravljen. Učenici, ali i odrasli više neće morati strepiti od jurećih vozila s kojima su pri prijelazu

Dječje igralište u Bokanama - sigurno mjesto za igru djece

Predsjednik HCK dr. Jadranko Crnić otvara dječje igralište u Bokanama, 2006.

Pješački most u Kozicama ostvaren je uz suradnju romske zajednice, 2008.

dubokog i širokog kanala dijelila branicima zaštićeni most (cestu). Konačno, u četvrtak 22. studenog 2007. otvaranju mosta nazočilo je 100- tinjak osoba, od kojih su najbrojniji bili učenici i mještani Kozice, predstavnici Hrvatskog Crvenog križa, grada Slatine, policije, izvođača radova, stručnih službi, škole i medija. U pomoć gđe Gordane Lazić Tafra izaslanice iz HCK i dogradnonačelnika Slatine Robertina Repića dvoje romskih prvaka Ivana Džanije i Ivane Jelenić svečano su prerezali vrpce i otvorili most.

No to je bio samo najvažniji, ali ne i jedini dio projekta Zajednički razvoj zajednice (ZRZ). Projekt je iniciran i sufinanciran od IFRC - Međunarodne federacije Crvenog križa - Regionalna delegacija za srednju Europu u Budimpešti i HCK. Njegova «težiina» je oko 80.000 kn, od kojih je polovinu sredstava osigurao IFRC (donacija Norveškog Crvenog križa), a drugu polovicu grad Slatina. Nakon otvaranja mosta kojeg je za uporabu blagoslovio slatinski župnik mons. Vladimir Škrinjarić, u Mjesnom domu je Mila Matić, predstavnica Slatinske banke d.d. podijelila 10 računala na korištenje kozičkoj djeci. Energični predsjednik Vijeća MO Kozice Dario Medved zahvalio se svim dionicima u projektu i svojoj izbornoj bazi obećao nove i veće projekte.

Veliku zaslugu za to ima Odjel HCK za projekte u lokalnoj zajednici na čelu sa Sanjom Pupačić i terenskim koordinatorem Eadom Bečirevićem. Osim mosta kao glavne materijalne dobrobiti, u ovom projektu smo

nastojali animirati i ojačati ljudske resurse, posebice djece i mladih koji su većina u 12 romskih obitelji (51 osoba) u Kozicama. Darivanjem 10 računala cilj nam je da romska, ali i druga socijalno ugrožena djeca lakše shvate koje blagodati donosi školovanje i edukacija, da ne bi kao njihovi roditelji za nezavršenom osnovnom školom počeli sakupljati sekundarne sirovine (dečki), odnosno udavale se (djevojčice). Zato smo kroz 3 mjeseca svaki četvrtak vozili 6, a kasnije 4 romske predškolske djece u Malu školu. koja se održavala u dječjem vrtiću ZEKO u Slatini, Sa odgojiteljicom Ljiljanom Diklić prolazili su a proces socijalizacije s drugom djecom i učenja novih vještina. Policijski inspektor Tihomir Gumbarević educirao ih je o pravilima ponašanja u prometu.

Iako na ovom području nismo došli do rješenja koje bi zadovoljila sve strane, otvorili smo vrata dijalogu, povjerenju i suradnji. Nakon stjecanja vlastite odgovornosti i nužnosti sudjelovanja svih članova kroz korake koji formiraju proces u Zajedničkom razvoju zajednice, svi sudionici ovog projekta postali su svjesni da su im vrata Crvenog križa Slatina uvijek prijateljski otvorena za bilo koji problem s kojim se susreću.

Usluge zagovaranja (advocacy) za socijalno ugrožene i druge osobe

Slatinskom Crvenom križu kontinuirano se obraćaju osobe koje same ne mogu riješiti neki svoj problem jer za to nemaju sredstava, pravno su neuke ili su bili odbijeni na više službenih vrata. U to uvrštavamo pisanje razni, molbi, žalbi, prigovora i ostalih dopisa upućenih raznim državnim ustanova (policija, sudovi), kompanijama kao (HTV, T-mobile i dr.) kako bi ostvarili određena prava, odnosno kako bi im se već donesena kazna poništila ili smanjila. Naravno da se prije toga treba posavjetovati sa znalcem za to područje, što iziskuje dodatni napor da se dopis napiše pravovaljano na korist podnositelja. Mnoge od tih intervencija idu putem telefona kada se izravno zovu odgovorni za određeno područje i s njima se pokuša naći kompromisno rješenje na korist obje strane. Dosta zahtjeva ide u smjeru traženja ili posredovanja za posao koji je na ovim prostorima stvarno deficitaran. U svemu tome nalazimo da su ljudi stekli

Ivan Kapetan iz Sopja, socijalno ugrožena osoba koja je trebala pomoć CK Slatina

povjerenje u Crveni križ kao institut koji rješava ili bar pokušava riješiti probleme koji možda i nisu egzistencijalni, ali se tiču kućnog proračuna svakako.

Priprema i odgovor za katastrofe i krizne situacije

Hrvatski Crveni križ (HCK), naša matična i središnja kuća već gotovo desetljeće radi na razvoju i usavršavanju službi i ekipa za pripremu i odgovor na katastrofe i krizne situacije. Takve ekipe trebaju biti spremne i stručnim treninzima obučene za brz i učinkovit odgovor na prirodne katastrofe svake vrste (poplave, potrese, orkanske vjetrove, masovne prometne nesreće, katastrofe tehničkog podrijetla i dr). Pri tome ne bi trebale zamjenjivati profesionalne vatrogasce ili HGSS koji su izvrsno obučeni i opremljeni, ili civilnu zaštitu i ekipe sa asanaciju terena koji danas zbog manjkave zakonske podloge ne postoje u RH. One bi trebale raditi svoj posao zbrinjavanja i pružanja svake vrste pomoći i potpore svim postradalima nakon što je neposredna opasnost od katastrofe prošla, te dok se posljedice ne saniraju i uvede kolikotoliko normalno civilno funkcioniranje, kao i prije katastrofe. Tu ima prostora za razvijanje ovih 5 nabrojanih ekipa.

Crveni križ Slatina, kao i sva društva CK u cijeloj Hrvatskoj imaju svoju zakonsku ulogu i mjesto u Stožerima zaštite i spašavanja i Stožera civilne zaštite svojih gradova i općina. U njima ravnopravno sudjeluje u donošenju odluka i preuzimanju njemu specifičnih zadaća u slučaju prirodnih i drugih katastrofa. Također društva CK imaju i svoje mjesto u interventnim timovima za katastrofe svojih jedinica lokalne i regionalne samouprave.

Edukacija i opremanje ekipa za Prvu pomoć

Za ove ekipe imamo i više nego dobru podlogu u svim onim mladima koji se od 1997. pripremaju za natjecanja podmlatka i mladeži iz prve pomoći. Samo na teritoriju koje pokriva CK Slatina (grad i 5 općina) živi nekoliko stotina sada već odraslih osoba koje su prošle slabiji ili jači, teoretski i praktični „dril“ iz ovog područja. Od njih bi se u svakoj općini, a kamoli ne u gradu Slatini mogli odabrati, dodatno obučiti i opremiti 15 osoba u vrlo kratkom roku. Ostaje pitanje motivacije i stimulacije istih. Takve ekipe bi trebala biti pomoćne ekipe profesionalnih zdravstvenih timova. Sredinom 30-tih godina prošlog stoljeća ugasili su se *samaritanci i samaritanke* koji su bili od CK stručno educirani dragovoljci za pružanje PP na radu, putu, u vrijeme velikih katastrofa, ali im profesionalne zdravstvene ustanove nisu davale priliku za rad i dokazivanje.

U ovo naše suvremeno doba treba pronaći mjesto i vrijeme gdje sa tako obučeni dragovoljci mogu dokazivati kontinuirano kroz cijelu godinu, a ne samo biti spremni za eventualne prirodne katastrofe, koje su nažalost sve učestalije i u našoj zemlji. Možda je to osiguranje velikih vjerskih hodočašća, zabavnih i sportskih skupova, volontiranje u zračnim lukama, prigodom ljetnih gužvi na autoputovima i dr. Vjerujem da u većini ljudi postoji altruizam koji se ne mora materijalno ili financijski naplatiti, ali svatko želi djelić poštovanja i priznanja.

Opremanje ekipe za logistiku i osiguranje skladišta

Ove ekipe imaju zadaću propisnog skladištenja potrebne opreme (šatora, ležajeva, pokrivača, poljskih kuhinja, agregata za struju i dr.) i njenog brzog transporta do mjesta nesreće kako bi pružanje pomoći bilo što učinkovitije. Također ekipe moraju biti obučene u pravilnom rukovanju i postavljanju iste, kako bi se improvizacija svela na što je moguće manju mjeru. Trebaju raditi kao skladan tim u kome svatko ima svoje zaduženje, uz strogo poštivanje zapovijedi nadređene osobe.

Instruktor IT iz austrijskog CK podučava tečajce kako upotrijebiti komunikacijsku opremu, 2010.

Iskustvo pružanja pomoći prilikom poplava u županjskoj Posavini i u Slatini 2014.

Stečena iskustva od 2006. u projektu *Pomoć u lokalnoj zajednici* na kojem je kraće ili dulje radilo 30-ak djelatnika i volontera, uvelike su pomogla u terenskom radu prilikom poplava u županjskoj Posavini u svibnju i u Slatini u kolovozu. CK Slatina je uspio oformiti jedan učinkovit tim od 5-6 osoba na čelu s voditeljem Josipom ŠIMIĆEM – Šimom. Pokazali su se od velike koristi naročito pri postavljanju i rastavljanju šatorskog naselja, ali i drugim poslovima kao što je mikro distribucija odjeće, pokrivača i madraca po gradu Županji, rad na sortiranju humanitarne pomoć u glavnom skladištu *Posavina* i dr. Svoju spremnost za suočavanje s potrebama ljudi u nevolji naša slatinska ekipa pokazala je nakon bujične poplave u Slatini 5. 8. 2014. Tada je u roku od dva sata (od 10,00 do 12,00 sati) poplavljeno 60 - tak objekata na 3 različite lokacije, od kojih su 10 bili stambeni prostori, a ostatak podrumi i pomoćne dvorišne prostorije. Istog dana naše tri ekipe u odorama obiše su sve poplavljene domove i napravile trijažu po stupnju oštećenosti objekata. Taj popis dobro je došao slijedećih dana kada smo dijelili humanitarnu pomoć kupljenu od grada Slatine i dobivenu od HCK. Naš promptni dolazak u službenim odorama

dao je određenu sigurnost stradalnicima da netko od *vlasti* pokušava razumjeti njihovu nevolju i nastoji pomoći. Mi smo stvarno i pomogli slijedećih dana: čistili poplavljene prostorije od blata, bacali uništene stvari u kontejnere, raspoređivali isušivače HCK, prali i sušili odjeću i posteljinu uprljanu od nečiste vode, obijali vlažnu žbuku sa zidova, te dijelili boju za zidove obiteljima sa najvećom štetom. Pokazali smo sebi i drugima da se znamo nositi sa kriznim situacijama i uspješno na njih odgovoriti, te raditi koordinirano sa drugim pružateljima pomoći u gradskom sustavu zaštite i spašavanja.

Edukacija i opremanje ekipe za osiguranje komunikacija

Takve ekipe trebaju biti opremljene (GPS, radio veza, satelitski mobitel, detaljne karte) i obučene za osiguranje komunikacije između ekipa koje na terenu pružaju pomoć postradalima. Također trebaju osigurati protok informacija svim mjerodavnim ustanovama (za koordinaciju i pružanje pomoći, spašavanje ljudskih života i materijalnih dobara, te saniranje posljedica), kao i rodbini stradalnika. To je ipak viša razina operative (primjereno gradskim stožerima i DUZS-u). Sredinom travnja 2009. i početkom veljače 2010. u prostoru GD CK Slatina održana su 2 *tečaja za osiguranje komunikacije (IT) za djelatnike HCK* sa instruktorima iz Crvenog križa Austrije i DUZS-a. U njima je osposobljeno 40-tak volontera i djelatnika iz 20-tak društava HCK. Na oba tečaja sudjelovalo je i 4-5 volontera CK Slatina. Praktični dio treninga odvijao se na brdskim lokacijama od Mikleuša, Čeralija, Voćina do Slatinskog Drenovca.

Edukacija ekipe Službe traženja

Imaju zadaću popisati osobe koje su smještene u izmještajnim centrima, bolnicama i drugim organiziranim smještajnim mjestima i prikupiti sve potrebne podatke o postradalima od svih nadležnih službi koje djeluju u katastrofama. Radi toga ured, tj. Služba traženja (ST) pri CK Slatina treba biti opremljen suvremenom računalnom opremom i sredstvima veze. Iz toga proizlazi da ured ST treba osposobiti za :

- organiziranje mjesta za razmjenu informacija o postradalom stanovništvu
- zaprimanje zahtjeva za traženje
- pružanja pomoći kod identifikacije žrtava.

Na seminarima ST, osim standardnog dijela ST, seminaristi CK iz cijele države bili su educirani o ponovnom uspostavljanju obiteljskih veza nakon razornih djelovanja prirodnih i tehničkih katastrofa (kao što je iskliznuće putničkog vlaka kod Kaštel Starog 2008. godine).

Edukacija ekipe za psihološku pomoć

To je stručna vrsta pomoći s ciljem prevladavanja kriznih situacija i ublažavanja, odnosno otklanjanja štetnih posljedica po cjelokupni duhovno-tjelesni ustroj postradale osobe. Djelovanje je usmjereno na postradalo stanovništvo i članove spasilačkih ekipa. Osim samih stručnjaka zdravstvenog profila, ovdje mogu od koristi biti svi stručnjaci koji su svom poslu intenzivno komuniciraju s ljudima (prosvjetni i socijalni radnici, svećenici i dr.)

Radi toga je naša vrhunška slatinska psihologinja Ksenija Vujanović-Juras prošla trening HCK (u suradnji sa austrijskim CK) za trenere za psihosocijalnu podršku u Klenovniku od 7. do 12. prosinca 2009. Iako ona već ima bogato radno iskustvo kod slične podrške u obiteljima i razredima OŠ u kojima su djeca izvršila suicid, ovaj put je prošla cjelovitu obuku za psihosocijalnu podršku i intervencije prilikom velikih nesreća i složenih kriznih situacija u trajanju od 40 sati. Naša psihologinja sada je osposobljeni edukator koja će u slučaju potrebe svoje bogato iskustvo i naučene vještine prenositi psiholozima i laicima na području VP županije.

Edukacija i opremanje ekipe za pročišćavanje i osiguranje pitke vode

Za ovo područje obučene su 3 osobe iz CK Slatina koji su u više navrata prošli domaće i međunarodne treninge, odnosno vježbe u kojim se radilo s pročišćivačima vode tipa Berkefeld. Pri tome smo se upoznali i sa cijelim

terenskim postupkom sve do distribucije vode zadnjim korisnicima - potrošačima. Nažalost, nemamo sredstava da kao CK imamo svoj vlastiti sustav za pročišćavanje voda koji i nije tako skup (oko 20.000 Eura). Za sad ova postrojenja imaju samo naši kolege u Vinkovcima, Solinu i naravno u Nacionalnom društvu HCK. Iako Hrvatska ima dostatne izvore pitke vode, držimo da je takav sustav potrebno imati zbog sve češćih poplava u Slavoniji i drugih prirodnih katastrofa koje mogu prekinuti funkcioniranje javnih sustava vodoopskrbe.

Crveni križ Slatina – njegova upravljačka tijela i volonteri

Svaka ozbiljna udruga ima svoja upravljačka tijela (Predsjednik, Skupštinu, Odbor i Nadzorni odbor) koja daju legitimnost i korekciju radu izvršnih tijela (tajnika, ravnatelja) i zaposlenika. Dobro je kada je baza za izbor tih tijela široka jer se mogu izabrati sposobnije i udruzi naklonjenije osobe koje svojim kompetencijama poboljšavaju rad udruge, u ovom slučaju Crvenog križa Slatina. Izbor naših suradnika ide s terena prvenstveno iz populacije dobrovoljnih darivatelja krvi i to onih koji su dokazali da znaju organizirati akcije DDK u svojim mjestima, odnosno da se na njih možemo osloniti i prilikom provođenja i ostalih akcija (pronalaženje socijalno ugroženih osoba

Dugogodišnji volonteri CK Slatina na distribuciji humanitarne pomoći

Skupština GD CK Slatina u mandatu 1992.-1996.

na svome području, podjele humanitarne pomoći istima i dr.) U svakoj sredini ima takvih osoba samo im treba dati priliku i povjerenje. Drugi izvor članova upravljačkih tijela su suradnici iz raznih javnih i državnih ustanova, članovi drugih udruga ili pojedinci s kojima kroz neko razdoblje intenzivno surađujemo (ili neki od članova Odbora) i na obostrano zadovoljstvo rješavamo zadanu problematiku. Tada ih pitamo za službenu suradnju i doprinos u našoj udruzi i ako pristanu postojeći članovi Odbora ili skupštine daju primjedbe ili prihvaćaju predložene osobe. Tako regrutiramo nove članove koji su od iznimne važnosti jer udruzi koja može biti i jako autistična donose sudove ili potrebe šire javnosti na osnovi kojih se donose korekcije i poboljšanja u radu. Možemo reći da su svi članovi upravljačkih tijela na neki način prije i dalje ostali naši volonteri.

Skupština Općinske organizacije CK Podravska Slatina imala je 25 članova i 11 članova Predsjedništva, a Skupština Gradskog društva CK Slatina ima 23 člana i 11 članova Odbora

U mandatima Skupštine OO CK Podravska Slatina (1981.-1991.) bilo je 47 osoba od kojih su neke svoj mandat opetovale više puta. U mandatima sadašnjeg Crvenog križa Slatina u neovisnoj Republici Hrvatskoj radilo je 63 osobe, od kojih neke više mandata također. U Skupštinama oba Crvena križa (prije i poslije 1991.) uvjetno rečeno bilo je 7 zajedničkih osoba. Budući da nemamo podatke za razdoblje prije 1981. utvrđujemo da je 103 osobe u proteklih 35 godina doprinijelo radu Crvenog križa Slatina kroz njegove upravljačke strukture. U tablicama se nalaze

popisi svih znanih predsjednika CK Slatina, kao i njegovih tajnika, sekretara i ravnatelja (kako su se u određenim razdobljima zvali). O radu predsjednika CK Slatina prije 1991. ne mogu ništa reći, ali za ravnatelje Zvonimira Fažu, Ljiljanu Randelj i Ljiljanu Peretin (pok. Vladimir Bauer imao je kratak mandat) izričem riječi najveće zahvalnosti jer bez njegovog doprinosa GD CK Slatina ne bi bio na ovim pozicijama na kojima je danas. Svaki od njih dao je i daje sve od sebe u svome mandatu da Crveni križ Slatina bude prepoznatljiv kao poštovana, radišna i uspješna udruga na korist zajednice u kojoj djeluje. Zvonko Fažo u vrijeme najvećeg posla sa stradalnicima Domovinskog rata, Ljiljana Randelj kroz desetogodišnji period izgradnje CK Slatina (građevinske i organizacijske) i uspostavljanja veza s mnogobrojnim partnerima, a Ljiljana Peretin u pojačanom i uspješnom radu s mladeži i novim izazovima udruge u pružanju socijalnih usluga korisnicima. Članovi predsjedništva ovog mandata zaslužuju svaku pohvalu u svome različitom doprinosu i sudjelovanju sukladno svojim profesionalnim i ljudskim kvalitetama.

ČLANOVI ODBORA GD CK Slatina u mandatu 2012.-2014. su:

- Ljiljana PERETIN, predsjednica (profesorica matematike u OŠ J. Kozarca)
- Božica MAJHEN, potpredsjednica (ravnateljica OŠ E. Kumičića)
- Rade PERIĆ, potpredsjednik (nastavnik glazbe u OŠ J.Kozarca)
- Miroslav dr. VENUS, član Skupštine ND CKH u Zagrebu (ravnatelj ZZJZ Sveti Rok VPŽ)
- Ljiljana RANDELJ, članica (ravnateljica Centra za soc. skrb Slatina)
- Jasmina KRZNARIĆ, članica, (nastavnica u OŠ E. Kumičića)
- Krešimir PARADINOVIĆ, član sa 111 davanja krvi (u mirovini)
- Andrija HITNER, član (zaposlenik u Eurovoću)
- Ivan ČIČEK, član (zaposlenik u City Expressu)
- Ivan TOMLJANOVIĆ, član (u mirovini)
- Krešimir ŠTIMAC, član (zaposlenik u Gradskoj upravi)

CRVENI KRIŽ SLATINA 1914. - 2014.

Članovi Skupštine GD CK Slatina (1991. - 2014.)		
Rb.	Prezime i ime	Broj mandata
1.	Balić Ivona	3
2.	Balković Damir	4
3.	Barat Ivan +	1
4.	Bauer Vladimir +	1
5.	Begovac Jozo	1
6.	Bičanić-Krupa Marica	1
7.	Bisitkijević Nada	2
8.	Blažević Jela +	3
9.	Bračun Tomislav	1
10.	Bujanić Slavko +	2
11.	Čiček Ivan	5
12.	Delić Anadin	2
13.	Drenski Mirjana	2
14.	Fažo Zvonimir	1
15.	Fotez dr. Ivica	1
16.	Gabrić Vladimir +	3
17.	Giber Stevo	1
18.	Grabar Stjepan	1
19.	Gregac Josip +	2
20.	Hitner Andrija	5
21.	Huber Cecilija +	2
22.	Ivček Vesna	6
23.	Jaklić Mario	2
24.	Jančić Slavica	1
25.	Javorović Dijana	3
26.	Jeđud Jozefina	6
27.	Jelenčić Vladimir	4
28.	Kajzer Višnja	4
29.	Keseg Ivica	2
30.	Kostelac Slavko	3
31.	Kovačec Vladimir	1
32.	Kristić Franjo	1
33.	Kružić Antun +	4
34.	Krznarić Jasmina	6
35.	Majer Zdenko	2
36.	Majhen Božica	3
37.	Majhen Vlado	1
38.	Malenjak Jozo	1
39.	Mlakar Dragan	2
40.	Mojzeš Branko	2

*Ljiljana PERETIN, predsjednica
GD CK Slatina od 2012.*

Rb.	Prezime i ime	Broj mandata
41.	Nemet Franjo +	2
42.	Paradinović Krešimir	2
43.	Peić Vlado	1
44.	Peretin Ljiljana	5
45.	Perić Rade	5
46.	Perkovac Matija	1
47.	Plavec Dragutin +	1
48.	Randelj Ljiljana	6
49.	Repić Antun	1
50.	Ribić Anđelko	1
51.	Rončević Mirko	2
52.	Sobol Đuro	1
53.	Šantak Jozo	2
54.	Šiser Nelica	1
55.	Štefičar Zvonko	3
56.	Štimac Krešimir 1	1
57.	Štimac Krešimir 2	2
58.	Terek Stevo	3
59.	Tomašević Lela	1
60.	Tomljanović Ivan	2
61.	Venus dr. Miroslav	4
62.	Vidić Dubravka	4
63.	Žubrinić Damir	2

CRVENI KRIŽ SLATINA 1914. - 2014.

Volonteri GD CK Slatina (1991. - 2014.)		
Rb.	Prezime i ime	Mjesto
1.	Avirović Ljubica	Slatina
2.	Ambruš Helena	Slatina
3.	Babić Davor +	Slatina
4.	Bartolović Ankica	Voćin
5.	Beker Đuro +	Baranja
6.	Beker Estera (Estika)	Baranja
7.	Benko Franjo	Slatina
8.	Biškupović Mariška	Balinci
9.	Biškupović Valerija	Balinci
10.	Bojagić Gordana	Slatina
11.	Božinac Milka	Slatina
12.	Brezovčan Robert	Slatina
13.	Brezovčan Zlata	Slatina
14.	Bujanić Milka	Sladojevci
15.	Bujanić Slavko +	Sladojevci
16.	Bulić Ladislav +	Slatina
17.	Bursik Barica	Pakrac
18.	Bursik Štefica	Slatina
19.	Bušljeta Daniela	Slatina
20.	Cicvarić Danijel	Slatina
21.	Cukor Vera	Slatina
22.	Časar Slavica	Baranja
23.	Čavar Ljerka	BiH
24.	Čerba Stjepan	D. Miholjac
25.	Delić Anica	Slatina
26.	Demiri Iljmi	Kozice
27.	Domić Željka	Slatina
28.	Drenski Mirjana	Slatina
29.	Dundović Ema +	Slatina
30.	Dupan Marija	Slatina
31.	Đorđević Đora	Voćin
32.	Đurinić Vlado	Slatina
33.	El Howeirs Jasna	Slatina
34.	Fažo Zvonimir	Slatina
35.	Galić Alojz	Slatina
36.	Gašparić Vahdeta	Slatina
37.	Gebaj Jozo	Slatina
38.	Gebaj Marina	Slatina
39.	Gležnić Danijela	Cabuna
40.	Gležnić Željka	Cabuna
41.	Gojković Branka	Slatina

Rb.	Prezime i ime	Mjesto
42.	Gojković Vladimir	Slatina
43.	Grbac Elvira	Slatina
44.	Hajnal Ljiljana	Baranja
45.	Hausler Deana	Slatina
46.	Herc Ana	Baranja
47.	Herc Anton	Baranja
48.	Hodak Dragica	Slatina
49.	Horvat Ivica, 1955	Vukovar
50.	Horvat Robert	Vukovar
51.	Hrala Franjo	Slatina
52.	Hudobec Blanka	Baranja
53.	Hunjet Đurđica	Slatina
54.	Ivanac Robert	Slatina
55.	Ivanković Momir	Bogdanovci
56.	Ivanković Slavica	Voćin
57.	Ivanković Mirjana	Voćin
58.	Jačimović Đorđe	Slatina
59.	Jadek Ivana	Slatina
60.	Jakopović Ljiljana	Slatina
61.	Jaković Stana	Voćin
62.	Jančić Anita	Mikleuš
63.	Jančić Slavica	Mikleuš
64.	Janeš Jasna	G.Miholjac
65.	Jazvić Ivana	BiH
66.	Jecel Andreja	Slatina
67.	Jecel Anica	Slatina
68.	Jelenčić Zorislav	Slatina
69.	Jakoš Ivica	Slatina
70.	Jorgić Anđelka	Voćin
71.	Jovakarić Nada	Slatina
72.	Jovanović Novica	Slatina
73.	Jozić Josip	Čeralije
74.	Jurić Damir	Nijemci
75.	Kadlec Nada	Ilok
76.	Kampić Renata	Nijemci
77.	Kardoš Danijela	Slatina
78.	Kartus Sandra	Slatina
79.	Kokorić Jana	Slatina
80.	Kolarić Milena	Slatina
81.	Komadina Ivan +	Slatina
82.	Košutić Vesna	Slatina
83.	Kotrljanović Ljuboja	Voćin
84.	Kovačević Anica +	Bogdanovci
85.	Kovačević Desanka	Slatina

CRVENI KRIŽ SLATINA 1914. - 2014.

Rb.	Prezime i ime	Mjesto
86.	Kovačević Stjepan	Bogdanovci
87.	Kragujević Marko	Mikleuš
88.	Kristić Franjo	Čeralije
89.	Kruljac Dragutin	Novaki
90.	Krupeša Tijana	Slatina
91.	Krznarić Jasmina	Slatina
92.	Krznarić Petar	Vukovar
93.	Majer Marija	Čađavica
94.	Malenjak Jozo - Jodo	Miljevci
95.	Mance Nevenka	Slatina
96.	Maretić Mato +	Slatina
97.	Marić Asja +	Slatina
98.	Marincel Zora +	B. Naselje
99.	Matešić Vesna	Slatina
100.	Matić Stipe	Slatina
101.	Meštrović Dubravko	Slatina
102.	Meštrović Stjepan	Slatina
103.	Meštrović Zdenko	Slatina
104.	Milivojević Ilija	Slatina
105.	Milković Nada	Mikleuš
106.	Naća Andrija	Baranja
107.	Nađ Ivan	D. Meljani
108.	Najcer Klementina	Slatina
109.	Nikolić Marijana	Čađavica
110.	Novaković Radoslavka	Slatina
111.	Obradović Zdenka	Slatina
112.	Ostrošić Dubravka	Slatina
113.	Ostrošić Denis	Slatina
114.	Ostrošić Josip	Slatina
115.	Ostrošić Sanda +	Slatina
116.	Oštarijaš Dragica	Slatina
117.	Peić Zora	Lovas
118.	Peić Vlado	Voćin
119.	Peretin Ljiljana	Slatina
120.	Perić Rade	Voćin
121.	Perković Ana	Orahovica
122.	Perković Franjo	Orahovica
123.	Petrić Luka	Čeralije
124.	Pill Damir	Srijem
125.	Premec Kristina	Slatina
126.	Preković Dinka	Slatina
127.	Prpić Branko +	Slatina
128.	Perić Marija	Voćin
129.	Rabik Mato +	B. Naselje

Rb.	Prezime i ime	Mjesto
130.	Radonjić Anđelija	Slatina
131.	Radovanović Rade	Slatina
132.	Rajković Nikola	Baranja
133.	Rajković Vesna	Baranja
134.	Raminčić Božidar +	Slatina
135.	Raminčić Dražen	Slatina
136.	Sašo Damir	Slatina
137.	Savić Slavica	N. Bukovica
138.	Simonović Simon	Voćin
139.	Slunjski Anica	Čađavica
140.	Smokrović Krsto	Baranja
141.	Stanisavljević Đorđe	Slatina
142.	Stojčić Nikola	Slatina
143.	Suhi Stjepan	Slatina
144.	Šantak Jozo	Sopje
145.	Šarić Esim	BiH
146.	Šarko Andrija	Slatina
147.	Šimić Danica	Slatina
148.	Šimić Josip	Slatina
149.	Škrobić Anto	BiH
150.	Teodorović Duško	Slatina
151.	Terek Stevo	Miljevci
152.	Tisai Milka	Baranja
153.	Tokić Anica	BiH
154.	Tot Damir	Baranja
155.	Turopolj Srećko	Slatina
156.	Uremović Marija	Slatina
157.	Uremović Željko +	Slatina
158.	Valdec Mirjana	Voćin
159.	Varga Zorica	Slatina
160.	Venus Ivona +	Slatina
161.	Veriga Danijela	Slatina
162.	Vidić Dubravka	Voćin
163.	Vidović Barbara	Mikleuš
164.	Vujanović-Juras Ksenija	Slatina
165.	Vukičević Martina	Voćin
166.	Vunjak Marija	Slatina
167.	Zelenka Biljana	Slatina
168.	Zidar Josip	Slatina
169.	Zorko Tomislav	Slatina
170.	Žunić Ljubica	Slatina
171.	Župan Renata	BiH

Predsjednici CK Slatina (1914. - 2014.)

<i>Rb.</i>	<i>Ime i prezime</i>	<i>Mandatni period</i>
1.	Dragica Zbierchowsky	1914. - 1918.
2.	Eduard dr. Žmegač	1920 - ih
3.	Rade dr. Orlić	1954. - 1958.
4.	Ratko dr. Vlatković	1959. - 1963.
5.	Branko dr. Pražić	1969.
6.	Jela Blažević	1979. - 1980., 1982. - 1983.
7.	Antun Repić	1980. - 1981., 1984.-1986.
8.	Milorad Dragičević	1981. - 1982.
9.	Dušan Grijak	1983. - 1984.
10.	Krsta Kukolj	1986. - 1989.
11.	Milorad Prelević	1989. - 1991.
12.	Zvonimir Fažo	1991. - 1992.
13.	Vladimir Bauer	1992. - 1993.
14.	Ljiljana Randelj	1993. - 2012.
15.	Ljiljana Peretin	2012.

Tajnici CK Slatina (1914. - 2014.)

<i>Rb.</i>	<i>Ime i prezime</i>	<i>Mandatni period</i>
1.	Kolibaš Rudolf, 1876. - 1961.	05. 08. 1914. - 1916.
2.	Šulc Milan	1920. - 1930.
3.	Lazić Đuro	01. 10. 1953. – 31. 06. 1954.
4.	Marović Ivan, 1932.	01. 07. 1954. – 31. 12. 1957.
5.	Čović Tina, 1918. - 1996.	01. 01. 1958. – 23. 01. 1968.
6.	Radosavljević Milorad, 1940.	24. 01. 1968. - 15. 10. 1969.
7.	Čosić Marko, 1940.	16. 10. 1969. – 18. 02. 1990.
8.	Vojnica Branko, 1959.	16. 04. 1990 – 13. 08. 1991.
9.	Jelenčić Vladimir, 1963.	27. 08. 1991.

Završetak

Nabrojane osobe (članovi Skupštine) s imenom i prezimenom drže vanjsku konstrukciju zgrade koja se zove Crveni križ Slatina. Bez njih ne možemo, jer uvijek donose nešto novo, svjež su vjetar koji propuhuje naše profesionalne navike i sklonosti da se birokratiziramo i postanemo samodostatni. To bi u prijevodu značilo da Crveni križ postoji samo radi Crvenog križa, a ne zbog svojih korisnika, tražitelja pomoći i usluga, uha pažljivog za slušanje, riječi utjehe i ohrabrenja i djela koje je odradilo ono što je trebalo

Vladimir JELENČIĆ, odgovorna osoba u GD CK Slatina od 1991.

odraditi. Osobe na prvoj crti ovog humanog bojišta moji su dragi suradnici Ljubica, Zrinka i Šima. Osim što drže i provode sve aktivnosti Crvenog križa u uredu i na terenu moraju još i mene podnositi. Nije to lako. Kroz Crveni križ Slatina u prošlom sustavu bilo je zaposleno 19 djelatnika (sukladno podacima koje smo pronašli), od toga 12 u dječjem kampu (oporavilištu) na Osištu u Voćinu i 7 u administraciji. Ako 4. 9. 1991. početak Domovinskog rata na slatinskom području uzmemo kao razdjelnicu, u ovom razdoblju radi(lo) je 16 djelatnika, 7 na poslovima humanitarne pomoći i usluga, 7 u administraciji i 2 pripravnika. Donosimo njihova imena prema datumu zapošljavanja. Štefica Lukić, Vladimir Jelenčić, Zvonimir Fažo, Ljubica Medved; Zora Pejić, Marica Kišiček, Vesna Puljek, Jasna Doner, Luka Tiboš, Zora Marincel, Zrinka Bilandžija, Sandra Venus, Josip Šimić, Klementina Čiček, Marica Štrbak i Robert Sudarić. Pridodamo li tom broju 52 žene koje su istina kratko i privremeno pružale usluge korisnicima u programu *Pomoć u kući*, 13 momaka koji su radili na programu *Pomoć u lokalnoj zajednici* i 4 momka koji su dostavljali tople obroke to je ukupno 85, tj. 83 (dvojicu vodimo dva puta na različitim poslovima) zaposlenika za 24 godine. U ovom prigodnom trenutku ne treba planirati što će i kako će biti u budućnosti, jer to nije u našim rukama. Završavam kao i u uvodu. *Budimo zahvalni.*

Sažetci na jezicima stranih donatora

Zusammenfassung

In diesem Artikel werden wir nur mit privaten ausländischen Spender (Vereine) befassen, die Spenden in Kroatien und in Slatina gesendet haben. Es gab viele Organisationen, die durch den Krieg betreffenden Gebiet aus verschiedenen Gründen gewählt haben. Kroatien hat viele und in vielen Ländern verdrängte Auswanderer, seit Ende dem 19ten Jahrhundert in beiden Amerikas, und seit den 1960er Jahren in den Ländern Westeuropas. So ist es kein Wunder, dass jede Gruppe der Auswanderer ihre Solidarität und Patriotismus zeigen wollte, vor allem für das Gebiet aus dem sie oder ihre Vorfahren stammen, oder in denen ihre nahen Verwandten leben. Kroatische Katholische Missionen waren am besten organisierte und einflussreichsten Plätzen des organisierten Sammelns und Versendung der Hilfe in Kroatien und Bosnien. Denkt ihr daran, was alles Pfarrer Marinko Vukman von KKM Stuttgart getan hat. In den späten 1980er Jahren waren schon viele organisierte HDZ Abzweigungen im Ausland, Heimatvereine und im Jahr 1991 eilig registrierte Auswandererverbände. Kirchenstruktur im Land hat direkt mit Caritas der einzelnen Pfarreien oder Diözesen im Ausland kontaktiert. Rot Kreuz Gesellschaften von Städten oder Provinzen in Westeuropa können wir sicherlich nicht unter dem oberen (patriotischen) Nenner stellen. Doch sie kamen zum ersten Mal an, durch ein Zureden oder auf eine Empfehlung, aber wenn sie selbst gesehen haben, dass die Bedürfnisse nach Hilfe viel größer waren als sie es sich vorgestellt hatten, wurde die Hilfe weiterhin gesendet, während die Bedürfnis nicht mehr gab. Wie selbstständig sie waren oder ob sie mit ihren zentralen nationalen Gesellschaften koordiniert haben, ist mir nicht bekannt. Das gleiche gilt für andere internationale Organisationen und Verbänden wie Ärzte oder Apotheker ohne Grenzen und andere.

Von 206 Spenden aus dem Ausland

während der Periode 1991- 2013, die meisten Sendungen kamen aus Deutschland, gefolgt von Frankreich und Groß Britanien. Deshalb sind die schriftliche Zusammenfassungen in dieser Ordnung in fremden Sprachen geschrieben: Deutsch, Französisch, Englisch und Italienisch. Deutsche Spender in Slatina waren die zahlreichste. Wir verzeichneten 80 humanitäre Sendungen nur aus Deutschland und 8 aus Österreich. Die meisten von ihnen waren Lastkraftwagen mit 15-20 Tonnen humanitäre Hilfe. Die christliche humanitäre Vereinigung - Mein Nachbar - eine Tochtergesellschaft Pušćine hat uns mit ihrer Leiter Bratoljub Horvat von 1991 bis 1995 20 kleinere Sendungen geschickt. Sie sind in Lieferwagen von ihren protestantischen Brüder aus Deutschland gebracht: Johannes und Andrea Henk, Antonio, Jutta und andere. Also können wir frei sagen, dass auch diese Spenden aus Deutschland sind.

Verschiedene Rotkreuzgesellschaften der deutschen Städte und Länder schickten uns 16 Spenden in der Zeit von 1991 bis 1996. Die meisten - 6 Spenden - brachte das Bayerische Rote Kreuz mit Leiterin Friedrun Krems und ihr Helfer in Slatina war unser junger Freiwillige Robert Brezovčan, der in Österreich gelebt hat. Jugend Rotes Kreuz aus München schickte zwei Sendungen und das Rote Kreuz der 6 deutschen Städten insgesamt 8 Sendungen. Das DRK Kreisverband Gammertingen 3 Sendungen und das DRK Hannover neben der humanitärer Hilfe 21.1.1995. hat uns auch ein Polizeiwagen mit 9 Sitzplätzen (Daimler Benz Jahr 1973) gebracht. Der Begleiter dieser Sendungen war der Leiter Ralf Hiller.

Weitere 64 Spenden in der Zeit von 1991 bis 1996:

- verschiedene (18) deutsche Vereinigung - 19 Spenden
- kroatische Heimatvereine (99 in Deutschland - 10 Spenden
- Caritas der deutschen Städten (5) - 6 Spenden
- Kroatische Katholische Mission (5) - 5 Spenden
- HDZ Abzweigen in Deutschland (2) - 2 Spenden
- Ritter von Malta, Paderborn - 1 Spenden

- Humanitäre Hilfe für Fluchtlinge in Kroatien, Delbrück -11 Spenden (1991.-97.)

- Kroatien Hilfe Hochtaunus, Bad Homburg - 10 Spenden (1995.-98.)

Für die Opfer sind alle Spenden gleichermaßen wichtig, weil sie in Zeit der Not und großer Bedarf prompt kamen. Allerdings betonen wir die HDZ Spenden von der Stadt Traunreut, weil wir mit ihm auch den ersten eigenen Wagen für RK Slatina bekommen haben, den uns unbedingt notwendig war. Radovan aus Sarajevo schenkte sein Ford Transit D (1978 Jahr, 6 m lang) und ihn brachten Vlatka Schon, Stephen Hlebinac und Zeljko Razumović. Die letzten beiden Spendern werden wir ein bisschen mehr Raum widmen.

Katja SCHULZ (1949.), geboren Sić, ist aus dem Dorf Noskovci als junges Mädchen mit ihrer Zwillingsschwester Jana, auf der Suche nach Arbeit nach Deutschland gegangen und sidelte sich in der Stadt Delbrück bei Paderborn ein. Der Aufruf der Heimat hat mit Beginn des Angriffs auf Kroatien ausgelöst. Mit ihrem Mann Reinhard gründet sie einen Verein Humanitäre Hilfe für Fluchtlinge in Kroatien und sammelte fleißig Hilfe von den Deutschen und Kroaten in ihren Region. Die erste Lieferung von Delbrück kam in Slatina vor Weihnachten 1991. Und auch jedes Jahr bis 1998. Die Präsidentin Katja Schulz hat ihre Podravina nie vergessen. Katjas Bemühungen sind zu loben, weil sie keine Unterstützung in der Partei hatte, noch die Kirche, noch die Heimatvereine. Das Dankeschreiben der Stadt Slatina in 2002 und die Plakette des Kroatischen Roten Kreuzes kann sicherlich nicht genug Dank für alles getan sein. Wir einfachen Leute können nicht mehr tun als sagen Vielen Dank Katja.

Olga STOSS (1924.), geboren Uršić, die Tochter von Maria und Stephan, ein Kroatin, lebt über 40 Jahre in Bad Homburg. Eine Person die im Alter, wenn ihre Altersgenossen in Ofenwinkel standen, so herzlich als eine humanitäre Helfer und Spender für Kroatien kämpfte, verdient Lob und Anerkennung. Sie war unbeschreiblich überrascht, dass jemand in Kroatien empholen hat, ihr die höchste staatliche Anerkennung für humanitäre Arbeit auszuzeichnen: Orden der kroatischen Danica mit Anna Katarina

Zrinski. Auf Antrag des RK Slatina, war es offiziell im Jahr 1997 von Präsident Tudjman ausgezeichnet. In Kroatien hat sie von Dubrovnik bis Vukovar durch ihre Verein Kroatienhilfe Hochtaunus Hilfe gesammelt und über 100 Schlepperhilfe gesendet, mit Hilfe ihre Mitarbeiter. Sie besorgte die Pateschaft für 120 Kinder der kroatischen gestorbenen Soldaten. Sie begann wie alle kroatischen Wohltäter im Jahr 1991 und bis zum Zeitpunkt des Schreibens hat ihre Aktivitäten erhalten und auf alle Bereiche erweitert: humanitäre, politische und kulturelle. All dies ist als eine normale Reaktion auf dem Schrecken, das mein lieber Heimat gelitten hat. Auch heute ist sie humanitär aktiv in der Umgebung von Dubrovnik.

Von 8 österreichische Spenden, 6 gaben RK Gesellschaften in Wien, Linz und Graz, und ein Bundesgymnasium aus Eisenstadt (Burgenland) und das andere die RK Gemeinde Zell am Moos. Damit ist die Geschichte von Spenden der humanitäre Hilfe von Spendern aus Deutschland und Österreich zu Ende.

Résumé

Dans cet article, nous parlons seulement des donateurs privés étrangers (associations) qui envoyaient des dons en Croatie, notamment à Slatina. Il y avait une multitude de telles associations qui ont choisi une certaine région affectée par la guerre, pour des raisons diverses. La Croatie a une immigration nombreuse et des habitants immigrés dans de nombreux pays du monde depuis la fin du 19e siècle, en deux Amériques, et depuis les années 1960, également dans des pays de l'Europe occidentale. Donc, il n'est pas surprenant que chaque groupe d'immigrés voulait montrer sa solidarité et son esprit patriotique, mais prioritairement pour la région de sa provenance ou de ses ancêtres, ou alors pour les régions où vivent ses proches cousins. Les Missions catholiques croates étaient les lieux les plus organisés et y exerçant le plus d'influence dans le ramassage et l'envoi de l'aide pour la Croatie et la Bosnie-Herzégovine. Rappelons-nous ce que le frère Marinko Vukman de la Mission catholique croate de Stuttgart a fait.

A la fin des années 1980, il y avait déjà des branches organisées du HDZ (Communauté croate démocratique) à l'étranger, des clubs patriotiques, et depuis 1991, des associations d'immigrants rapidement enregistrées. Les structures de l'Eglise en Croatie contactaient directement les organisations de Caritas dans des paroisses ou des évêchés à l'étranger. Il est certain que nous ne pouvons pas réduire les associations de la Croix rouge des villes ou des régions dans des pays de l'Europe occidentale à ce même dénominateur (patriotique). Cependant, la première fois qu'elles y sont venues, c'était grâce à une certaine sollicitation ou par une recommandation, et quand elles se sont rendu compte que les besoins d'aide étaient beaucoup plus grands qu'elles ne le supposaient, elles continuèrent à envoyer leur aide jusqu'à ce que les besoins n'étaient diminués ou disparus. Je ne suis pas au courant dans quelle mesure elles ont été indépendantes à ce propos ou dans quelle mesure elles se coordonnaient avec les associations nationales. Il en va de même pour les autres organisations étrangères comme les Docteurs ou les pharmaciens sans frontières etc.

De 206 dons de l'étranger dans la période entre 1991. et 2013., la plupart des envois est venue de l'Allemagne, ensuite de la France et du Royaume Uni. Pour cette raison, des résumés ont été écrits dans cet ordre en langues étrangères : allemand, français, anglais et italien. Les premiers donateurs français ont arrivés à Slatina avec l'aide humanitaire en mars 1992. C'était Đuro Hosi et Ante Trumbić, les cousins du chef de la Chaîne de solidarité, de la travailleuse sociale, Nelica Šiser, les représentants de la Branche HDZ de la ville de Belfort. Ensuite sont apparus la Fraternité Catalogne-Croatie et Médecine aide et Présence des petites villes de Toulouges et Elne près du centre régional de Perpignan. Nous leurs consacrons plus d'espace, puisqu'ils ont persisté à être nos donateurs et amis jusqu'à aujourd'hui.

Comment ces deux associations françaises venant de la région de Languedoc-Roussillon, des villes à la frontière avec l'Espagne, sont apparues à Slatina qui se trouve à 1.600 km de distance? L'amitié, un des pronoms du mot « amour » fait des miracles. Au début du mars 1992. sur une route déserte près de la ville de Voćin inhabitée et

Les époux Carmen et Ivica Perković – Fraternité Catalogne-Croatie

détruite, j'ai rencontré une dame de France qui cherchait un morceau de bois de la croix de l'Eglise minée de Voćin, pour en faire un souvenir dont elle voulait faire sa petite croix. Josette Mistral Marin, à la suggestion de son ami, Ivica Perković, a commencé d'aider des gens en Croatie en 1991. Avec son cœur noble, elle se rapprochait des victimes du chaos de la guerre qui a détruit leurs maisons, a tué et blessé leur proches et les a expulsé avec seulement un petit sac à la main vers l'inconnu... Ivica provient d'Orahovica voisinant et c'est ainsi que cela a commencé. Les deux, avec Carmen, épouse d'Ivica, ils ont fondé une association humanitaire, Fraternité Catalogne-Croatie. Leurs efforts généreux dans la collection de l'aide était joints par de nombreux français et catalans français, et à la fin de 1992., les premiers camions avec l'aide humanitaire ont commencé d'arriver vers Slatina. Au début de 1993, ils étaient joint par le docteur retraité, Pierre Chollat-Namy avec son association Médecine Aide et Présence, qui vivait alors à Elne. Et ceci continuait une année après l'autre, de temps en temps chacun d'entre eux travaillait personnellement, et ensuite, avec des efforts joints, ils ont envoyé à Slatina exactement 50 camions d'aide humanitaire et encore quelques uns à Orahovica pendant les dernières années. Les documents pour la douane ont été écrits, tantôt par les uns que par les autres, si bien qu'il est difficile de distinguer quelle association a envoyé exactement quelle quantité d'aide. Leur

association amie, Mutli Ani de Prades, du centre de Catatonie française a également envoyé 3 camions. L'aide pour ceux qui en avaient besoin dans la région de Slatina a été ramassée par la société de la Croix Rouge dans les villes près de la côte, les maisons pour les personnes âgées, les hôpitaux, l'association Emaus, la chaîne commerciale Auchan et de nombreux individus généreux.

Au début, l'aide contenait de la nourriture, des marchandises d'hygiène, des médicaments, du matériel sanitaire, des vêtements usés, des couvertures, en bref, de tout ce que les bons gens ont pu donner à ceux qui en avait besoin en Croatie. Très rapidement, ils étaient connus dans toute leur région. Sur une base volontaire et couvrant eux-mêmes les frais de déplacement, à l'invitation, ils allaient dans des villes à 100 km de distance pour ramasser une ou deux boîtes des vêtements, des boîtes de conserve ou quelque chose d'autre. Je doit me demander si j'aurais la volonté d'aller par exemple à Bjelovar, à mes frais, pour ramasser l'aide d'une valeur de 20-30 euros, pendent que je dois payer le même montant pour le carburant. Bon, Dieu merci, nos bienfaiteurs français réfléchissaient d'une autre manière et leur aide arrive encore aujourd'hui. Le plus récent, mais pas le tout dernier camion est arrivé en Croatie au début de septembre 2014. Le transport de l'aide à la Croatie par camion est payé du comte de leur association, si les moyens ont été ramassé par la vente des souvenirs, des gâteaux ou des diners charitables ; sinon, de leur propre poche. Et quelle est leur récompense ? L'arrivée à Slatina, à nouveau à ses frais, seulement pour y rester pendent quelques jours, la visite aux familles pauvres, une visite à Vukovar et à Ilok ou aux environs de Slatina, quelques repas, les mots « merci » et quelques bouteilles du vin Frankovka d'Orahovica comme cadeau. Et ils viennent à nouveau même s'ils ont 60 et même 70 ans ou plus, parce qu'ils sont heureux d'être en mesure d'aider quelqu'un.

Au fur et à mesure, la Croatie a interdit les dons de médicaments, donc nos donateurs ont modifié leur aide en fournissant des lits médicaux avec des matelas décubitaux, des fauteuils roulants et des accessoires, du matériel sanitaire, des couches pour l'incontinence etc. Cette sorte d'aide est

fournie continuellement pendent plus de 15 ans et a une grande importance pour notre région. En effet, cet aide est notre projet joint avec les Français par lequel nous aidons les personnes immobiles ou des personnes avec mobilité réduite, de traverser cette période d'immobilité plus facilement. C'est incroyable, mais chaque semaine nous avons au moins 3 demandes pour un lit médical, puisque quelqu'un avait un coup cérébral, quelqu'un a une hanche brisée et d'autres gens en ont besoin à cause de leur faiblesse et vieillesse. Je suis certain que plus de 100 de tel lits indispensables ont été envoyés à Slatina et leurs environs, et depuis quelques années, également à Orahovica. Les autres régions en Croatie n'ont pas des donateurs qui leur apportent de tels accessoires ciblés, si bien que des collègues des autres sociétés de Croix Rouge nous demandent de les aider. Nous avons donné une partie de ces accessoires aux familles d'accueil afin de leur faciliter le soin pour ces personnes qui sont de plus en plus nombreux et dont les membres de famille n'ont pas assez de temps ou de cœur pour leur montrer leur amour quand ils en ont besoin le plus. Malheureusement, des nombreuses personnes qui nous ont emprunté des lits, ne nous les rendent pas quand ils n'en ont plus besoin, mais les rangent pour une autre occasion ou les passent à quelqu'un d'autre. Et nous ne pouvons pas nous en sortir de cela, puisque il n'est pas convenable d'appeler et de demander quelqu'un si son père, sa mère ou quelqu'un d'autre est décédé ou s'il est en bonne santé ?

En se rendant compte de la noblesse du cœur de nos donateurs depuis 1992., nous les avons dirigés dans les parties de Bosanska Posavina sous la tutelle du HVO (Conseil croate de défense) et pendent plusieurs années, il y ont apporté (Orašje, Tolisa, Odžak) les médicaments et le matériel sanitaire. Nous visitons ensemble l'enclave croate Kraševo en Roumanie et depuis 2006, nos donateurs sont également les leurs. Plusieurs dizaines de lits hospitaliers ont été donnés dans les hôpitaux à Virovitica et Našice, la Maison pour des personnes âgées à Donji Miholjec, et le matériel sanitaire nécessaire à l'ambulance à Voćine, et même un envoi au Centre médical à l'île de Vis et l'équipement contre les incendies à la municipalité de Viljevo. Depuis les débuts,

comme traducteur et ami, Stjepan Čerba nous a beaucoup aidé, ainsi que son épouse Tereza, le conducteur ancien du Centre médical de Donji Miholjac, qui étaient au travail temporaire en France il y a 15 ans. Il y a quelques années, les français ont choisi eux-mêmes la Maison pour des personnes âgées à Ilok comme une nouvelle destination à Ilok pour leur aide, surtout sanitaire, où ils étaient accueillis cordialement par la directrice, Darija Nikolić. Ils se sont souvenus de l'association des personnes handicapées Bubamara de Vinkovci à laquelle ils ont donné des armatures pour les enfants handicapés. Tous ceci était établi, organisé et implémenté par le noyau de quelques personnes, Pierre, Manila, l'autre Pierre (Sentenac), Josette, Carmen et Ivica qui étaient rejoints pendant leur petite intervention par des dizaines des amis et des connaissances – volontaires.

Josette ROIG (1944.) est une pharmacienne qui dans sa maison dans la banlieue de Perpignan a un laboratoire accessoire et fait des préparations cosmétiques. Comme une amatrice de la Croatie, elle a fait l'effort, pendant les années 1990, d'apprendre de parler et même d'écrire en croate. Ces deux associations françaises, lors de 130ème l'anniversaire de la Croix Rouge croate en 2008 ont reçu une haute reconnaissance de la Croix Rouge croate – Plaquette de la Croix Rouge croate avec un remerciement collectif. En 1997, Ivica et la Croix Rouge Slatina ont nommé conjointement Josett et Pierre pour une médaille croate pour leur activité humanitaire – Red Danice hrvatske s likom Katarine Zrinske, mais seulement Josette l'a reçue.

Le médecin Pierre CHOLLAT-NAMY (1939), avec son épouse Manila vie près du village Poneille dans les Pyrénées françaises. Comme médecin, il aide régulièrement les protégés d'une Maison des personnes âgées dans sa région. L'aide humanitaire était organisée et envoyée au 3 continents, dans 10 pays de l'Amérique centrale, l'Afrique du nord et de l'Asie sud-est. Chaque année, Pierre et les autres selon leurs possibilités, viennent à leurs frais dans un de ces pays sur chaque continent et y passent 2 semaines ou plus en aidant incessamment une communauté particulière dans un village. Ils achètent les graines et enseignent les habitants comment les planter et faire de l'agriculture

ainsi que comment améliorer les conditions sanitaires et hygiéniques dans lesquelles ils vivent. Ils leur apportent les médicaments, font des examens médicaux, aident de les apprendre à lire et à écrire. Pierre est lié avec la majorité des pharmaciens et des médecins sans frontières dans sa région. Ils est le leader véritable qui, par son exemple, est le premier qui a percé de nouveaux chemins humanitaires.

Ivica PERKOVIĆ (1949.), comme jeune homme de 18 ans est parti comme émigré économique au nord de la France, près de la ville de Metz où il travaillait dans l'usine des automobiles. Pendant les années 1980, il vient au sud dans les environs de Perpignan et se marie avec l'Espagnole, Carmen Perez. Aujourd'hui, ils vivent dans le village de Le Boulou près de la frontière avec l'Espagne et il aide les conducteurs des camions venant du territoire de l'ex-Yougoslavie, quand ils ont des problèmes dans la circulation ou autres problèmes. Depuis 1991., il a commencé de coopérer avec HVIDRA centrale de Zagreb et d'envoyer l'aide aux personnes blessées qui suivaient leur réhabilitation dans les bains de Varaždin et dans les hôpitaux à Zagreb et Osijek. Avec Josette, il a établi une association Fraternité Catalogne-Croatie et avant la décision d'envoyer leur aide à Slatina, ils envoyaient leur aide à Petrinja et à Osijek. Ivica est une personne qui se donne complètement pour la Croatie pendant les dernières 25 ans et ceci pas sur une base occasionnelle, mais de jour en jour, en tâchant de ramasser la plus grande quantité possible d'aide pour ce qui en ont besoin dans sa région ancienne. Ce n'est pas difficile pour lui d'aller à une distance de plus de 100 km d'apporter un fauteuil roulant. Ivica, „vieux renard“, nous te remercions de tout notre cœur.

Puisque nous n'avons pas noté les noms de plus de 200 autres français qui ont visité Slatina pendant la mission humanitaire, que le souvenir de ces gens soit le signe de notre remerciement à eux tous. Hélène Perlas, Christine Beuyurepaire, Annick Message, Jean Louis Senchal, Gilberte Taillade, Claude Foss, Marie-Jo, Carmen, Arthur Mireille Roland, Julie et Benjamin Cohadon, Colette van Leemput, Jacqueline Jongueres d'Griola, Madeleine Pasquette, Martine Deltell, Veronika et Sophia Capelle, Andre Baibe,

Thierry Arbey, Michel Jouis et Jacqueline de Sauhnac – Croix Rouge (CR) Barcares et Genevieve Cathala – Croix Rouge Saleilles.

Les donateurs français ont envoyé au total 60 dons reçus par la Croix Rouge de Slatina depuis 1991 jusqu'au 2013. De ce nombre, 53 sont venus de France de sud de nos amis déjà mentionnés. Nous y avons calculé également quelques dons de l'évidence de la Chaîne de solidarité depuis novembre 1991 jusqu'à l'octobre 1993. Ces dons étaient destinés pour le Centre médical à Slatina. La plupart des dons était envoyée par Mauricie Frka-Petešić, le chef du Conseil représentatif des institutions et de la communauté Croates de France – C.R.I.C.C.F., avec le siège à Paris. Les dons étaient également envoyés par deux Clubs Lions, et la branche de HDZ (Communauté croate démocratique) de Belfort (Đuro Hosi et Ante Trumbić).

Nous sommes très reconnaissant à nos donateurs et nos amis d'avoir persistés pendant si longtemps en fournissant l'aide nécessaire à la région de Slatina, même si les troubles de la guerre ont passé il y a longtemps. Mais, ils sont conscients juste comme nous, que les troubles économiques sont beaucoup plus graves et durent plus longtemps.

La fédération mondiale des Luthériens est une association du territoire français, avec le siège à Genève, Suisse dont le bureau, pendant les années de la guerre 1990 était à Osijek. Depuis 1993 – 1997, ils nous ont fait le don de 10 envois d'aide, consistant surtout de marchandises diverses pour les immigrés de Kosovo dans la municipalité de Voćin, et ils ont également cofinancé la construction de l'école primaire à Ćuralije. Nous remercions le chef du Bureau, Hermina Nikolaisen et son assistant et traducteur Marinko. L'organisation humanitaire belge Causes Communes de Bruxelles avec Yoerik Maes comme le chef du Bureau dans la région de Croatie nord, a fait le don de 3 envois dans la période de 1993 à 1994.

Summary

In this article we are going to mention only private foreign donors (associations) that have sent donations in Croatia and in Slatina. There were many such associations that have

chosen one particular area affected by war for various reasons. Croatia has numerous and displaced emigrants in many countries - since the late 19th century in both Americas and since the 1960s in countries of Western Europe. It is no wonder that every group of emigrants wanted to show their solidarity and patriotism, but primarily for the area which they and their ancestors originated from or in which their close relatives live. Croatian Catholic Missions were the most organized and the most influential places of collecting and sending help to Croatia and Bosnia and Herzegovina. Just remember everything that reverend Marinko Vukman from Croatian Catholic Mission in Stuttgart has done. In the late 1980s there were already organized HDZ (Croatian Democratic Community) branches abroad, homeland clubs and in 1991 other urgently registered emigrant associations. Church structures directly contacted to Caritas organizations of particular parishes and dioceses abroad. City or province Red Cross societies in the countries of Western Europe certainly can not be put under the upper (patriotic) denominator. Yet they came for the first time at someone's invitation or recommendation. When they realized that the needs for help are far bigger than they have assumed, they kept on sending until help was no longer needed. Whether they were independent or they were in coordination with their central national societies, I cannot say. It is the same with other foreign organizations and associations such as Doctors or pharmacists without borders and others.

Out of 206 foreign donations during period 1991. – 2013., the most shipments came from Germany, than France and Great Britain. Therefore the summaries are written in that order in foreign languages: German, French, English and Italian. Since this is an English summary, we must stress that the most donations came from Great Britain 27 and 5 from USA. The association Mustard seed Relief missions Ltd. is at the forefront with 17 donations from 1998. to 2006., the following is association Living life from Eastbourne with 9 donations from 2006 to 2013. During period 1997. – 1999. four ship containers with help came from North America which was collected by the Croatian emigrants in USA and Canada gathered in

association North American Croatian Relief, Inc. from Kansas Cityja. Help arrived by ship in Rijeka and after customs procedure, it was sent to Slatina by the agency Jadran-agent and donators paid all the costs of transportation. A lovely elderly gentlemen from Wales came in Slatina by their van and donated 500-600 kg in clothes and hygiene products. One donation of Swedish RC society and two donations of Japanese organisation JEN Ngo-s from 1994 and 1995 can be put in the English speaking area. Their leaders were Yoko Asakawa and Akemi Honjo. In 1995 this asociation, with headquarters in Osijek, paid 3 theater plays in the open for aproximately 300 refugees children in places Mikleuš, Voćin and Čeralije. The play Little Red Riding Hood and the Woolf was preformed by The Children's Theater from Osijek. In 2004. association AED donated to RC Slatina office furniture and first computer from their office in centre of Zagreb.

In early 2000s on Slatina's non governmental scene appeared Organisation for citizen's initiatives - local initiative programme (OGI - PLI) from Osijek, which was led by Mladen Ivković and field educators were Bojan Lalić and Martina Ugljik. OGI cooperated with American non governmental organization AED (Academy for Educational Development) and taught Slatina's associations how to apply for AED's CroNGO support programme. The aim of this programme was the development of non governmental sector in Republic of Croatia. Within was also Small financial support programme (up to 200.00 kunas) with total fond of 1,85 USD and was financed by USAID (American agency for international development). Slatina Red Cross was the first assocaition in Virovitičko - podravska county which was granted 139.030 kunas of support in 2003, which was spent on buying construction material (free from taxes) for NGO building. The next year their grant was given to Association of the physically disabled people Slatina, whose leader is extremely undertaking Anđelka Zelenka. The grand presentation of all CroNGO programmes results in slavonsko - baranjska region was held on 28th of March 2003 in the Donji Miholjac castle. Its purpose was to stress the importance of cooperation and partnership between citizen's associations

and local authorities, as well as the future need of including the bussines sector in local community development programes. The ambassador of USA in Croatia Mr. Lawrence Rossin personally gave certificates to associations and individuals meritorius for exquisit contribution of implementation of this project.

Thanks to Ljubica Medvedović from Slatina, her cousin Boris STANČIĆ, the second vicepresidenat and shipment coordinator in Canadian - american emigrant association contacted Slatina RC in 1997. It is North American Croatian Relief, Inc. Association with headquarters in Kansas City in the parish of John the Baptist, whose president and spiritual leader is priest Frank M. Horvath. They showed great willingness and sent 4 big container shipments of hygiene and food supplies which came just in the right time (1997. - 1999.) when official donations began decreasing and Slatina still had a few thousand outcasts and refugees. A big thanks to Croatian emigrants and their American friends across the ocean.

On the recommendation of Marija Maračić, the president of Parent's Association of killed croatian soldiers in homeland war Slatina-Orahovica (Udruge roditelja poginulih hrvatskih branitelja Domovinskog rata), in early 1997 we conntacted Marja Orlić, the secretary of municipal RC society Punat on island Krk. Mrs Orlić connected us with

Owen, Nigel and John heads of the English Association Mustard Seed Relief Missions in Slatina, at 2009.

association *Mustard seed relief Missions Inc.* from English town Eastbourne. Their first Christmas packages shipment for children, called *Love in a box*, came in December 1998. The leaders of this associations besides Mick Trott were John, Owen and Nigel. Packages of love from English pupils in shoeboxes contained little candies, hygiene supplies and school kit, a winter cap, gloves and a scarf, and always a Christmass card. Slatina's pupils and preschoolers got them every December til 2006., sometimes even for Easter. If Slatina had any extra packages left, they would have been sent to other RC in Vukovar, Topusko and others. In 2002 was the record of 4.500 given packages. The Englishmen would have been accomodated in Slatina's Firemen's House, and while handing out the packages they would make a real music happening. In those years up to ten trailer trucks full of Christmas packages would come to Zagreb International Fair from England and they were distributed in other parts of Croatia and Bosnia and Herzegowina. Great help to the Englishmen was the translator and *the paper guy* Tomislav Tom Materni from Zagreb.

In 2006. the English association splits and the next year it stops functioning. That same year Mick Trott continues the mission of Mustard seeds with a newly formed association Living Life, but in a far smaller range. As Mick and his wife Lyn are higly educated experts for disabled children, we tried to continue working in that way in Slatina and surrounding areas. We even brought them in Nongovernmental organisation centre few times and we organized playrooms. There are aproximately about 30 such children (now in their 20ies) in areas covered by RC Slatina, and in the whole Virovitičko- podravska county about 70. Their parents nurture them with love since they were born and are completely dedicated to their children. They have no free time, their mothers have damaged spines and it was just two years ago they have been granted with status mother nurse and monthly support of 2000 kunas, while accommodation of such patient in an institution costs 6000 kunas. Living life and RC Slatina tried to make a smaller centre (such as Zlatni cekin in Sl. Brod) for daily or weekly accommodation for 15-20 children in order to take pressure off their parents. Besides the employees, volunteers from

England would come to the centre, and in time it would become humanity school for Slatina's youth. We have been negotiating with municipal authorities in Voćin over an unfinished wooden building with about 200 m2 space in the centre of that devastated town. The building, which was ment to be a small clinic at first, was built without location and construction permission and on cadastral parcels of multiple owners, so the authorities tore it down two years ago. It is a waste, because they could have wait for legalisation. Still, we are not giving up this project and we are going to implement it as soon as possible.

Michael Joseph TROTT (1958.) and his wife Lynda are parents of five adults children whom they brought up. Recently they have adopted two abandoned boys named Luke (7) and Finnley (4) and today they are raising them with love. They are active members of community in Eastbourne, town 100 km from London. Their association Living life collects funds by selling second hand clothes, organising charity barbecues which they spend on buying food and blankets for the homeless. Since 1992. they have also organized humanitarian aid collecting for the people affected by war in Croatia, Bosnia and Herzegowina, Kosovo and Macedonia, as well as the early mentioned children's Christmas packages. They are big fans of our Adriatic coast where they spend their holidays for the last 10 years and they are planning to buy a house in Croatia. They have gone through several educations and have aquired state license to work with mentally and phisically disabled children. As England went through the phase of deinstitutionalisation of social - healthcare institutions, they are foster parents for one or two such children every year and are patiently trying to improve their physho-physical abilities. Wonderful people and friends. Praise the Lord - Hallelluyah, as they would say.

I figli dei resti del mondo

RIASSUNTO

La Croce Rosa di Slatina durante la guerra negli anni 90' ha avuto poco contatto con i donatori di Italia. Nella regione di Slatina gli Italiani venivano spesso cercando diversi modi per aiutare ai poveri e bisognosi. Uno dei loro collaboratori era parroco don Mato TOKIC, profugo dalla Bosnia ed Erzegovina. Don Mato è arrivato a Slatina durante la guerra insieme con i suoi parenti dove è stato ospitato nella casa parrocchiale da parroco don Franjo UDOVICIC. In quel tempo (1992) don Mato ha cominciato i primi contatti con i benefattori di Italia cercando di aiutare ai bambini senza genitori dalla casa "Kardinal Stepinac" di Skrad. I benefattori d'Italia hanno cercato di assicurare tutto necessario per questi bambini. Hanno comprato circa dieci appartamenti per ospitare bambini poveri. I rappresentanti della Casa Amica, il presidente don Giacinto e i suoi collaboratori parecchie volte sono stati a Slatina, sempre collaborando con don Mato.

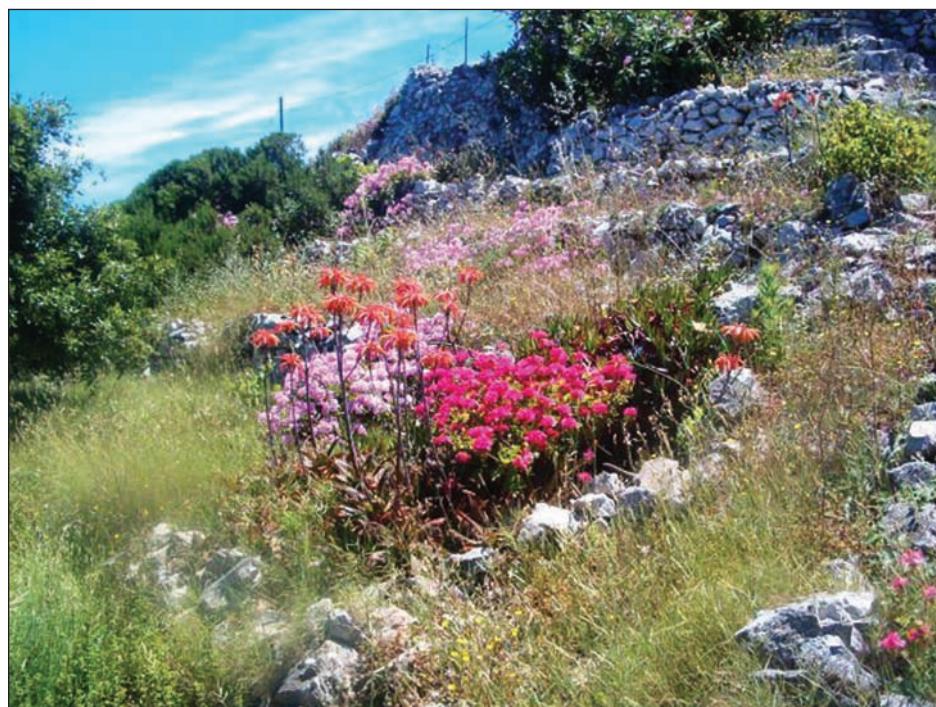
Il parroco don Franjo Udovicic (1942.-1999.) è stato parroco a Slatina durante trenta anni lasciando dietro di se tante tracce di bontà.

Dopo l'arrivo dei Croati dal Kosovo i

benefattori italiani venivano molto spesso aiutando le famiglie numerose nei paesi Ceralije, Bokane e Vocin. Hanno cercato diversi modi per aiutare ai più poveri. Durante l'estate nel 1995. hanno portato i bambini in Italia a Campodolcino a Sondrio. La Caritas di Parma è diventata vero amico per abitanti di Vocin. Portavano cibo, vestito, giocattoli per bambini e altro necessario per sopravvivere i momenti difficili dopo la guerra collaborando con parroco di Vocin don Nikola SANJKOVIC.

Don Nikola Sanjkovic è stato parroco a Vocin prima e durante la guerra.

La Croce rossa di Slatina ha ricevuto solo due donazioni di Italia, nel 1997 dall'associazione Casa Amica dal Monselice e 2007. dall'associazione volontaria Recobot che dal 2001. ha il suo ufficio a Zagabria. Nell'ufficio lavora suor Antonietta. Da Zagabria più volte ci hanno donato i dolcetti per bambini.

Izvori za monografiju:

- Blažević Draško, Slatina - Kazivač i slike iz obiteljskog albuma
- Čović Mladen, Slatina - Kazivač i slike iz obiteljskog albuma
- Čuća Pajo, Voćin - Kazivač
- HCK plakati
- Henry Dunant ustanovitelj Crvenog križa - Pam Brown, prijevod 3 P&T, „Illyricum“, Zagreb, 1993.
- Istorija Jugoslavije 1918. - 1988. III - Branko Petranović, Nolit Beograd, 1988.
- Izvešće HCK 1993.-1996. - HCK, interno, 1996.
- Naš rad, glasilo Crvenog križa Hrvatske, 1953. – 1980.
- Neobjavljeni materijali za knjigu o Slatini - Dragica Šuvak, ravnateljica slatinskog Zavičajnog muzeja
- Podravsko-slatinski kraj, zbornik radova, 1981. - Skupština općine PS (Tomo Baćani, prof), Tisak „Litokarton“, Osijek, 1982.
- Povijest Crvenog križa u Osijeku
- Povjesnica Doma zdravlja Slatina - Dom zdravlja Slatina, Tisak „Grafotisak“ Virovitica, 1998.
- Radosavljević Milorad, Slatina - Kazivač i slike iz obiteljskog albuma
- Slatina 1297.-1997. - zbornik radova, 1997. - Gradsko poglavarstvo Slatine, Tisak Tiskara „Stubá“, Zagreb, 1999.
- Spomenica državne građanske škole u Podravskoj Slatini, 1928. - Nastavnički zbor, Tisak „Rast i braća Loborec“, Koprivnica, 1928.
- Stota obljetnica Opće bolnice Virovitica - Opća bolnica Virovitica, Tisak „Grafotisak“ Virovitica, 2002.
- UNICEF u Hrvatskoj - Dražen Klinčić, Ministarstvo kulture RH
- Vuković Jovan, Voćin - Kazivač i tekst o OŠ Voćin
- Wikipedija